

Bundel van de Commissie Algemeen Bestuur van 11 mei 2016

Agenda documenten

Agenda AB 11-05-2016

- 1 Opening en mededelingen voorzitter
- 2 Inspreker(s)
- 3 Vaststelling besluitenlijst vorige vergadering
BV16.0053 Besluitenlijst CIE AB d.d. 6 april 2016
- 4 Vaststelling agenda en inventarisatie rondvragen
- 5 Bespreekpunten
- 5.a Concept jaarrekening 2015 (eerste bespreekronde)
U16.05629 Concept-jaarrekening 2015
T16.04295 Concept-jaarrekening 2015
U16.06356 Beantwoording technische vragen bij de jaarrekening 2015
U16.06164 Technische vragen bij jaarstukken 2015
- 6 Stukken ter advisering aan de raad
- 6.a 1e begrotingswijziging 2016 en begroting 2017 VRR (stukken nagezonden i.v.m. late aanlevering VRR)
Voorstel Raad 6910
I16.14761 Concept begroting 2017 VRR
I16.14763 1e begrotingswijziging 2016 VRR
U16.05267 Zienswijzen 1e begrotingswijziging 2016 en begroting 2017 VRR
- 6.b Ontwerpbegroting MRDH 2017
BR1600037 Ontwerpbegroting MRDH 2017
I16.12414 Concept ontwerpbegroting 2017 en meerjarenbeeld 2018-2020
I16.13877 Begeleidend schrijven ontwerpbegroting MRDH 2017 - programma's verkeer en OV en IPVA 2017
U16.04747 Ontwerpbegroting 2017
- 6.c Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht Lansingerland
BR1600015 Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht Lansingerland
T15.18424 Verordening Kwaliteitscriteria VTH
I16.05707 Reactie op verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht gemeente Lansingerland
T16.03711 Kwaliteitscriteria 2.1 voor vergunningverlening, toezicht en handhaving krachtens de Wabo
- 7.a Actualiteiten uit het college
- 7.b Actualiteiten uit de commissie
- 7.c Verbonden partijen
- 8 Rondvraag en sluiting

BESLUITENLIJST

Commissie Algemeen Bestuur

Datum vergadering 6 april 2016
Registratienummer BV16.0053

Aanwezig

Commissieleden:

Leefbaar 3B : Jan van der Laan en Marjolein Gielis
CDA : Matthijs Ruitenbergh, Hans van der Stelt
VVD : Eric Kampinga
D66 : Michiel Muis en Erik Jonker
CU : André Nieuwlaet en Jurjen Dieleman
PvdA : Gerard Bovens en Ingrid Tuinenburg
WIJ Lansingerland : Petrine van Olst en Hans Wiersema
GroenLinks : Ivana Citterbartová
Partij Neeleman : Eddy Neeleman

Voorzitter : Jan Pieter Blonk

Commissiegriffier : Marijke Walhout (griffier)

Burgemeester : Pieter van de Stadt

Wethouders : Albert Abee

Afwezig

Petra Verhoef (PvdA) Henk Meester L3B), Tom Zandbergen (GL), Frits Vink (CDA) en Nathalie van Bakel (VVD)

Agenda

1. Opening en mededelingen voorzitter
2. Inspreker(s)
Geen
3. Vaststelling besluitenlijst vorige vergadering
Conform vastgesteld
4. Vaststelling agenda en inventarisatie rondvragen
5. Besprekpunten
- 5.a. Gedachtewisseling over initiatiefvoorstel Jan van der Laan (Leefbaar 3B): Vaststellen beleid betreffende toezicht en handhaving.
6. Stukken ter advisering aan de raad
- 6.a. Reactie toezichtregime 2016
Als hamerstuk naar de raad, onder voorbehoud van wijziging van de 'tone of voice' van de brief
- 7.a. Actualiteiten uit het college
Pieter van de Stadt over de stvz opkomst referendum.
- 7.b. Actualiteiten uit de commissie
Geen
- 7.c. Verbonden partijen
Jurjen Dieleman over aanstaande vergaderingen adviescommissies MRDH
8. Rondvraag en sluiting
de voorzitter sluit de vergadering om 21.50 uur.

De leden van de BAC en cie AB
Postbus 1
2650 AA BERKEL EN RODENRIJS

**Afdeling
Financiën**

Postbus 1
2650 AA Berkel en Rodenrijs

Nadere informatie
Reinier van der Pol

Telefoon
14 010

E-mail
info@lansingerland.nl

Fax
(010) 800 40 01

Verzenddatum 20 april 2016
Ons kenmerk U16.05629
Uw brief van

Onderwerp **Concept-jaarstukken 2015**

Geachte heer, mevrouw,

Op 14 maart hebben wij u door middel van brief U16.03668 op de hoogte gesteld van het bestuurlijke traject van de jaarrekening 2015 als gevolg van de PGB-problematiek bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB). Dit leidt ertoe dat wij nu de concept-jaarstukken 2015 ter opiniërende bespreking aanbieden voor de BAC en commissie AB van 9 mei respectievelijk 11 mei. Dit concept van de jaarstukken is nog niet voorzien van een controleverklaring van de accountant.

Op dit moment is overigens de verwachting nog steeds dat de verantwoording van de SVB met bijbehorende controleverklaring rond 1 juni zal worden ontvangen. Indien hier voor onze jaarrekening correcties uit voortkomen zullen wij deze verwerken in de definitieve jaarrekening. De accountant zal de controleverklaring afgeven bij onze definitieve jaarrekening. De definitieve jaarrekening zal in juni worden aangeboden aan de BAC, commissie AB en de gemeenteraad.

De controle van de accountant is ten tijde van de aanlevering van deze concept-jaarrekening nog niet afgerond. Op dit moment spelen in ieder geval nog de volgende punten:

- Uitspraak inzake fietspad Kasteel (zie tevens U15.01063 d.d. 3 februari 2015): de arbitragecommissie heeft een uitspraak gedaan omtrent het fietspad Kasteel. Wij als gemeente zijn momenteel aan het onderzoeken wat de gevolgen hiervan zijn en welke vervolgstappen we in willen zetten. De verwerking van deze uitspraak in de jaarrekening is afhankelijk van de uitkomsten van deze analyse.
- Grondexploitaties: de accountant heeft vragen gesteld over diverse grondexploitaties. Als gevolg van de uitkomsten van de discussies kan de verliesvoorziening voor de grondexploitaties mogelijk nog muteren.
- Boekingsfout ten aanzien van voorlopig rekeningresultaat bij de primitieve begroting. Wij hebben zelf geconstateerd dat dit voorlopige rekeningresultaat voor € 396.000 onterecht al is gedoteerd aan de algemene reserve. Bij definitieve jaarrekening zullen wij dit corrigeren.
- Niet van alle verbonden partijen zijn de gegevens ontvangen. Dit zal in de definitieve versie van de jaarrekening nog toegevoegd worden.

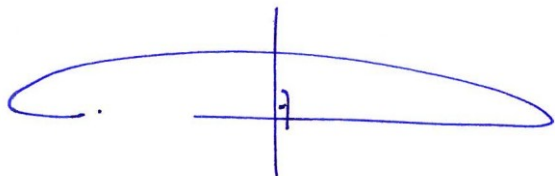
Daarnaast is het mogelijk dat, mede als gevolg van de uitkomsten vanuit de problematiek bij de SVB en de latere vaststelling van de jaarstukken, de jaarstukken op kleine onderdelen nog zullen wijzigen. Indien dit het geval is, zullen wij deze wijzigingen uiteraard toelichten bij de aanbieding van de definitieve jaarstukken 2015.

Deloitte verwacht het eerste concept van het accountantsverslag eind week 16 op te kunnen leveren. Deze zal in de B&W vergadering van 26 april worden besproken en worden voorzien van een reactie namens het college. Hierna zal deze aan de BAC worden aangeboden.

Op 19 april jl. is in de agendacommissie gesproken over het bespreek- en besluitvormingsproces van de jaarstukken 2015. Naar aanleiding hiervan is onderstaande planning opgesteld:

Onderwerp	Datum
Verzending concept-jaarstukken naar BAC, cie AB en raadsleden	21 april
Verzending concept accountantsverslag naar BAC	28 april
Bespreking concept accountantsverslag in BAC	9 mei
Behandeling concept-jaarstukken in commissie AB	11 mei
Vaststelling definitieve jaarstukken 2015 in B&W	30 mei
Verzending definitieve jaarstukken naar BAC, cie AB en raadsleden	2 juni
Bespreking definitief accountantsverslag in BAC	15 juni
Behandeling definitieve jaarstukken 2015 in commissie AB	22 juni
Besluitvorming definitieve jaarstukken 2015 in gemeenteraad	30 juni

Met een vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Lansingerland

drs. ing. Ad Eijkenaar
Secretaris

drs. Pieter van de Stadt
Burgemeester

Bijlage(n): Concept-jaarstukken 2015 (T16.04295)

GEMEENTE

Lansingerland

Fotograaf Etienne Oldeman

Concept- Jaarstukken 2015

CONCEPT

Afdeling Financiën

Corsanummer: T16.04295

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	4
1.1 Management-samenvatting	5
1.2 Financiële verschillen t.o.v. najaarsnota	10
1.3 Leeswijzer	13
2. Programmaverantwoording	14
2.1 Programma 1: Bestuur en dienstverlening	16
2.2 Programma 2: Sport, cultuur en onderwijs	27
2.3 Programma 3: Maatschappelijke ondersteuning	38
2.4 Programma 4: Lansingerland schoon, heel en veilig	51
2.5 Programma 5: Lansingerland ontwikkelt	59
2.6 Programma 6: Grondzaken	71
2.7 Overzicht algemene dekkingsmiddelen	78
3. Paragrafen	80
3.1 Paragraaf Lokale heffingen	82
3.2 Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	89
3.3 Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen	97
3.4 Paragraaf Financiering en Treasury	103
3.5 Paragraaf Bedrijfsvoering	109
3.6 Paragraaf Verbonden partijen	117
3.7 Paragraaf Grondbeleid	134
3.8 Paragraaf Interbestuurlijk Toezicht	144
3.9 Paragraaf Taakstelling en reserveringen	145
4. Balans en toelichting	146
4.1 Balans	148
4.2 Toelichting op de balans	150
5. Niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen	177
6. Overzicht van baten en lasten en toelichting	180
6.1 Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar	181
6.2 Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar	184
7 Single Information Single Audit (SiSa)	209
8 Overheveling incidentele budgetten	210
9 Rapportage Interbestuurlijk Toezicht	215
10 Kasstroomoverzicht	221
11 Vaststellingsbesluit en ondertekening	223
12 Controleverklaring	224

1. Inleiding

CONCEPT

1.1 Management-samenvatting

Financieel resultaat

Voor u liggen de jaarstukken 2015. De jaarrekening sluit met een positief saldo € 19,9 miljoen. Ten aanzien van dit resultaat wordt voorgesteld om een bedrag van € 1,2 miljoen aan incidentele budgetten over te hevelen naar 2016. Per saldo resteert dan een voordeel van € 18,7 miljoen. In de najaarsnota werd uitgegaan van een positief resultaat van € 5,5 miljoen. Per saldo resteert dan dus een verbetering van het jaarrekeningresultaat van € 13,2 miljoen.

Het jaarrekeningresultaat wordt voor € 10 miljoen veroorzaakt door de uitkomsten van de actualisatie van de grondexploitaties. Deze actualisatie heeft in 2015 tweemaal plaatsgevonden. De eerste in juni 2015 en de tweede ten tijde van deze jaarrekening. Na juni 2015 is de vastgoedmarkt flink aangetrokken en is de rente op kapitaalmarkt verder gedaald. Dit voordeel was ten tijde van de najaarsnota nog niet bekend. De omvang van het voordeel is weliswaar dus groot, maar tegelijk voor een belangrijk deel incidenteel. Zodra de rente weer gaat stijgen, zal dit namelijk leiden tot nadelen. We moeten dus waken voor teveel optimisme.

Het overige voordeel van € 3,2 miljoen wordt veroorzaakt door diverse andere posten. De belangrijkste daarbij zijn:

- de voorzieningen gevel (nadeel € 1,5 miljoen),
- de hogere waardering van Wilderszijde (voordeel € 1,6 miljoen),
- het sociaal domein (totaal voordeel € 1,5 miljoen); en
- de vrijval van de voorziening baggeren (voordeel € 1,1 miljoen) als gevolg van BBV-vereisten. Voor dit saldo willen wij graag een egaliseriereserve vormen, zie twee paragrafen hieronder.

Daarnaast stellen wij voor om voor € 1,2 miljoen aan verschillende kleinere posten over te hevelen naar 2016. Het overige bedrag betreffen kleine posten. Voor een gedetailleerd overzicht van deze posten verwijzen wij naar hoofdstuk 8.

De resultaten van de grondexploitaties hebben naar onze mening een te groot beslag op het totale resultaat. Dit vertroebelt derhalve het zicht op de resultaten van de gemeente als geheel. In dit kader stellen wij voor om, in navolging van veel andere gemeenten, een Reserve Grondbedrijf in te stellen. Met het instellen van de Reserve Grondbedrijf wordt de financiële huishouding van de grondexploitaties gescheiden van de overige gemeentelijke taken. Tevens dient de reserve als buffer om eventuele risico's in de grondexploitaties op te vangen. Hierdoor wordt in de algemene reserve ook beter zichtbaar wat het weerstandsvermogen is voor de overige gemeentelijke taken en daarmee gepaard gaande risico's. In de loop van 2016 zullen wij hier bij de Raad op terugkomen.

Het positieve jaarrekeningresultaat van € 19,9 miljoen wordt in principe gedoteerd aan de algemene reserve. Wij willen echter voorstellen om het resultaat 2015 als volgt te bestemmen:

- € 1,1 miljoen te doteren aan een nieuw te vormen reserve baggeren. Als gevolg van een nieuwe aanpak bij het baggeren mag dit saldo vanuit de BBV niet meer in een voorziening zijn opgenomen.. Hierdoor valt de voorziening voor het totale bedrag van € 1,1 miljoen in 2015 vrij. In 2017 is eenzelfde bedrag benodigd voor de uitvoering van baggerwerk, waardoor een egaliseriereserve gerechtvaardigd is.
- € 1,2 miljoen aan incidentele budgetten over te hevelen naar de begroting 2015. In hoofdstuk 8 worden deze voorstellen nader beschreven.
- € 1,6 miljoen te doteren aan de reserve NIEGG Wilderszijde als gevolg van de nota rentebeleid.
- € 16 miljoen te doteren aan de algemene reserve.

In het collegeprogramma hebben wij aangegeven dat wij streven naar een saldo dat maximaal € 3 miljoen afwijkt van het begrotingssaldo. Deze maximale afwijking heeft betrekking op verschillen

waar wij als gemeente direct invloed op hebben. Vanuit het totale resultaat betreft dit een bedrag van € 3,3 miljoen. Het bedrag is als volgt opgebouwd, waarbij de genoemde posten afkomstig zijn van de verschillenanalyse ten opzichte van de najaarsnota welke in paragraaf 1.2 zijn toegelicht:

Omschrijving	Bedrag (x € 1.000)
Wet werk en bijstand minder lasten en meer baten	597
Verschil Rijksbijdrage en realisatie participatie	434
Verschil Rijksbijdrage en realisatie nieuwe WMO	1.027
Verschil Rijksbijdrage en realisatie Jeugd	(607)
Post onvoorzien	250
Budgetten niet besteed die worden overgeheveld	1.186
Formatie en inhuurbudgetten	750
Voorziening gevels	(1.465)
Vrijval voorziening baggeren	1.080
Totaal	3.252

De overige verschillen, zoals de actualisatie van de grondexploitaties, hogere waardering Wilderszijde en het resultaat dat al bij de najaarsnota bekend was, worden veroorzaakt door externe factoren waar wij als gemeente geen of zeer beperkte invloed op uit kunnen oefenen. Het is dan ook niet terecht om die posten in deze analyse mee te nemen.

Beleidsinhoudelijk resultaat

Op 14 september verwelkomde de gemeente Pieter van de Stadt als nieuwe door de Kroon benoemde burgemeester. Honderden schoolkinderen juichten hem toe toen hij in een brandweerauto aan kwam rijden. 's Avonds was de feestelijke installatie in een bijzondere gemeenteraadsvergadering. In augustus had de raad afscheid genomen van waarnemend burgemeester Coos Rijdsdijk.

In november bood de gemeente voor 6 dagen huisvesting aan tachtig asielzoekers. Ze namen tijdelijk hun intrek in de Sterrenhal. De gemeentelijke crisisorganisatie draaide op volle toeren. De vele vrijwilligers zorgden dag en nacht dat de vluchtelingen zich thuis voelden in Lansingerland. Verder hebben we 100 asielgerechtigden gehuisvest en zo voldaan aan onze taakstelling.

Dat Lansingerland bijzonder is blijkt ook uit Lang Leve Lansingerland, een antropologisch onderzoek naar de identiteit van onze gemeente. Bijzonder omdat onze inwoners de gemeente zien als stads met dorpse geborgenheid of dorps met stadse voorzieningen. Het is belangrijk om de balans tussen het stadse en het dorpse goed in de gaten te houden, anders gaat het unieke karakter van onze gemeente verloren. Dit moet dan wel gebeuren in samenhang met de zes kernwaarden die uit het onderzoek naar voren kwamen: het goede leven, ondernemend, eigenheid, eerlijk, beschut en gezond verstand.

Het college wil dit unieke karakter van onze gemeente graag versterken en heeft daartoe in het collegeprogramma 'Delen, Durven, Doen' vijf speerpunten benoemd:

- Financiën op orde;
- Kansen creëren en benutten bij de verkoop van gronden voor bedrijven en woningen;
- Gezonde en krachtige samenleving;
- Realistisch duurzaam;
- Anders besturen met wijkgericht werken en slimmer organiseren.

Wat heeft het college in 2015 bereikt bij deze speerpunten?

Financiën op orde

Het speerpunt dat het meest in positieve zin in het oog springt is 'financiën op orde'. In 2015 stond de gemeente nog onder preventief toezicht van de provincie Zuid-Holland. Dat wil zeggen dat de gemeente

Lansingerland voor elke begrotingswijziging toestemming nodig had van de provincie. Op 1 januari 2016 heeft de provincie dit preventief toezicht opgeheven. De gemeente had voldaan aan de daarvoor gestelde eisen. Zo heeft de gemeenteraad bij behandeling van de Kadernota 2015 besloten tot een concrete bezuiniging oplopend tot 3 miljoen in 2018. Daarnaast heeft de Raad de nota Rentebeleid vastgesteld waarin besloten is tot een andere administratieve verantwoording van de Niet In Exploitatie Genomen Gronden (NIEGG) Wilderszijde. Deze verantwoording voldoet nu aan de eisen van de Provincie. Tot slot zijn de beheerplannen 2013-2016 aangepast aan de nieuwe beeldkwaliteit openbare ruimte, C in plaats van B.

Toch voeren we nog een behoedzaam financieel beleid. We hebben veel gronden in bezit die we graag willen verkopen. Dit vormt ondanks de aantrekkende economie een groot risico. We hebben de risico's wel in beeld. Hiermee kunnen we eventuele financiële tegenvallers tijdig zien aankomen en er rekening mee houden.

Kansen creëren en benutten bij de verkoop van gronden voor bedrijven en woningen

We hebben in Lansingerland 461 koopwoningen opgeleverd, er zijn 55 starterwoningen gerealiseerd, 30 zorgeenheden en 29 zorgwoningen. De verwachtingen voor 2016 zijn goed. Er zijn voor de komende jaren contracten afgesloten voor de ontwikkeling van 400 woningen in deelplan 5 en 7 in de Westpolder en voor 250 woningen in Parkzoom 3. Bij de bouw van nieuwe woningen is er aandacht voor starters- en doorstroomwoningen. Duurzaam bouwen speelt een belangrijke rol. Belangstellenden kunnen het actuele en toekomstige nieuwbouwaanbod vinden op www.buitenleveninderandstad.nl

Dat de economie aantrekt blijkt ook uit de toename van het aantal acquisitiesprekken voor de verkoop van kavels op onze bedrijventerreinen. Onze accountmanagers benaderen bedrijven actief. Dit heeft geresulteerd in een aantal concrete gesprekken over nieuwbouw. Zo is er in december 2015 op Oudeland een kavel van 2000 m² verkocht aan Fitness Lounge. Verder zijn op Prisma een Mc Donalds en KFC geopend. Een acquisitie- en marketingplan voor bedrijventerreinen, een nieuwe website www.bedrijventerreinenlansingerland.nl en twitterberichten zorgen voor een nog meer zichtbaarheid van ons aanbod. Lansingerland blijkt in trek bij horecaondernemers en middenstanders. In het centrum van Berkel en Rodenrijs hebben verschillende nieuwe ondernemers een zaak geopend. Ook de weekmarkt in Berkel kende een uitstekende bezetting.

Economisch gezien doet Lansingerland het goed. We staan in de Top Tien van de economisch best presterende gemeenten van Nederland en zijn daarmee de hoogst genoteerde gemeente in Zuid-Holland. Een van de economische pijlers is de glastuinbouw. In 2015 hebben we samen met de tuinders de Position Paper Greenport ontwikkeld, waarin het toekomstig beleid voor de tuinbouwsector staat. Verder heeft de Metropoolregio een subsidie toegekend voor de bouw van een Chinese solarkas door een Lansingerlands bedrijf. De bouw daarvan vloeit voort een werkbezoek aan China.

Gezonde en krachtige samenleving

Lansingerland is sinds 2015, net als alle andere gemeenten, verantwoordelijk voor jeugdzorg, werk en inkomen en zorg aan langdurig zieken en ouderen. De zogenoemde 3 decentralisaties. De overgang naar het nieuwe systeem is in Lansingerland goed verlopen. Alle inwoners die hulp- en ondersteuning nodig hadden zijn in beeld en er is gezorgd voor voortzetting van de ondersteuning. Bij ons beleid gaan we niet uit van deze drie beleidsvelden. We richten ons daarbij op jeugd (0-23 jaar), maatschappelijke ondersteuning (18-67 jaar en 67+) en werk en inkomen (18-67 jaar). De gemeente Lansingerland heeft gekozen voor een integrale aanpak. Inwoners met een hulp- of ondersteuningsvraag kunnen daarmee terecht bij partijen in het veld (CJG, Kwadraad of Welzijn Lansingerland) of de gemeente, die allemaal werken met hetzelfde toegangsmodel. De gemeente stimuleert de zelfredzaamheid en participatie van inwoners. Doel is dat zoveel mogelijk inwoners met behulp van familie, vrienden en burens voor zich zelf kunnen zorgen zonder financiële of zorgondersteuning van de gemeenten. Als het echt niet anders kan worden eerst verwezen naar vrij toegankelijke voorzieningen, daarna naar collectieve voorzieningen en als die nog geen soelaas bieden naar maatwerk. Voor de inzet van deze maatwerkvoorzieningen is een beschikking van de gemeente nodig.

In 2015 is het aantal vrij toegankelijke producten en diensten die inwoners ondersteunen op het gebied van zelfredzaamheid gelijk aan het aantal van 2014. Wel blijken de inwoners die gebruik maken van deze voorzieningen vaker zwaardere problemen te hebben.

Bij zelfredzaamheid spelen mantelzorgers een speciale rol. Zij kunnen vanaf medio 2015 gebruik maken van een nieuw product: de praktische diensten. Het gaat om hulp bij opruimen en schoonmaken tegen een eigen bijdrage. In november hebben ruim 150 mantelzorgers zich laten verwennen in het gemeentehuis tijdens de Dag van de Mantelzorg.

De gemeente is sinds 2015 ook verantwoordelijk voor een aantal nieuwe doelgroepen. Het gaat hier om inwoners die niet of slechts heel moeilijk aan een baan kunnen komen. De gemeente doet er alles aan om zoveel mogelijk mensen te laten doorstromen naar een betaalde baan door efficiënte inzet van participatie/arbeidsmarktbeleid, werkgeverbenadering, re-integratietrajecten, project 55+, aanpak jeugdwerkloosheid, begeleid werk en andere instrumenten. De groepsaankoop 'werken aan perspectief' heeft veelbelovende resultaten en wordt in 2016 voortgezet. In de maand van de participatie hebben we ons vooral gericht op werkgevers en de mogelijkheden die de gemeente hen biedt om vacatures te vervullen.

Het aantal bijstandsuitkeringen is opnieuw toegenomen. De oorzaken daarvan zijn de situatie op de arbeidsmarkt en de toestroom van asielgerechtigden. Nieuw is de samenwerking met de stichting Leergeld. Ouders met een laag inkomen kunnen hierop een beroep doen voor noodzakelijke schoolkosten.

In het najaar van 2015 zijn we begonnen met een doorlopende bewustwordingsproces om inwoners aan te moedigen eigen verantwoordelijkheid en eigen initiatieven te nemen. We stimuleren burgerinitiatieven en hebben daarvoor in het sociaal domein het Zeilfonds opgericht. In 2016 zijn er ruim 30 aanvragen gehonoreerd.

Op het gebied van onderwijs vierden we de opening van de WP2 en WP3 basisschool. De nieuwbouw van Melanchthon Berkroden in Berkel en Rodenrijs is opgeleverd en in gebruik genomen. De werkzaamheden voor het realiseren van de nieuwbouw van de Melanchthon Business School in Bleiswijk zijn gestart. Er is een nauwe samenwerking gestart tussen de bibliotheek en het onderwijs op het gebied van kunst. Binnen het project E-lijn zijn drie leerlijnen voor het primair onderwijs ontwikkeld dans, beeldende kunst en literatuur. De bibliotheek neemt ook zijn verantwoordelijkheid bij het voorkomen van taalachterstand onder andere door nieuwe steunpunten in scholen en een taalhuis. Dit is een ontmoetingsplaats waar iedereen terecht kan die hulp nodig heeft bij de basisvaardigheden lezen, schrijven en begrijpen van de Nederlandse taal.

Realistisch duurzaam

Bij dit speerpunt zijn we trots op de beweging die in 2015 ontstaan is. Zo hebben we "buiten de deur" (programmaliijn 1 van het actieprogramma) onder andere bijgedragen aan de realisatie van een kweekstation voor bijen en wilgen, ondersteunden we de Stichting Innovatie Topsectoren bij het opstellen van een prijsvraag voor emissieloos vervoer bij ondernemers en richtten we een platform duurzaamheid op waar inwoners elkaar vinden en concrete initiatieven opgepakt worden. Ook gaven we zelf het goede voorbeeld (programmaliijn 2 van het actieprogramma) door onder andere duurzamer te bouwen en een betere afvalscheiding te realiseren. In de laatste maanden van 2015 kwam de ontwikkeling van windenergie en het warmtenetwerk in een stroomversnelling (programmaliijn 3 van het actieprogramma). Er vonden diverse gesprekken plaats met bedrijven, de glastuinbouw, actief betrokken inwoners (onder andere de indieners van het burgerinitiatief Lansingerwind) en andere overheden. Het is inherent dat het op gang brengen van een beweging als deze niet snel en soepel verloopt. Hierdoor zagen wij dat veel projecten in 2015 weliswaar opgestart zijn, maar in 2016 tot concrete resultaten gaan leiden. Desondanks boekten we ook in 2015 al diverse mooie successen, die wij in programma 5 van deze jaarrekening nader toelichten.

In 2015 heeft de gemeente een contract afgesloten met een nieuwe afvalinzamelaar. Dit heeft niet alleen geresulteerd in een lagere afvalstoffenheffing maar ook in een betere afvalscheiding. Inwoners

hebben nu naast de container voor restafval en gft ook een container voor papier en ontvangen zakken om plastic te scheiden. De nieuwe manier van huisvuil ophalen heeft gewerkt. Het scheidingspercentage van het afval is in de tweede helft van 2015 toegenomen naar 53%, voor 2016 wordt een scheidingspercentage van 55% verwacht.

Anders besturen met wijkgericht werken en slim organiseren

De gemeente heeft burgerparticipatie en burgerinitiatief hoog in het vaandel staan. Dit kwam onder meer tot uiting in de dialoog met de samenleving. Ondernemers, betrokken burgers en organisaties hebben tijdens een (feestelijke) avond twintig allianties met elkaar afgesloten waaronder Behoud 't web en het Cultuurhuis. De dialoog maakt deel uit van een breed scala aan burgerparticipatietrajecten en burgerinitiatieven, zoals het Mobiliteitsplan, het waterplan, inspiratiesessies in het sociaal Domein en het NUON-tunneltje. In een filmisch jaarverslag vertellen de collegeleden over de burgerparticipatietrajecten en burgerinitiatieven van hun portefeuille. In 2016 wordt de dialoog op een beperkte wijze voortgezet. De gemeente wil graag de inwoners meer betrekken bij hun wijk. Daartoe is het actieprogramma wijkgericht werken opgesteld.

De mening van de inwoners is regelmatig gepeild via het burgerpanel. De inwoners konden daarop enquêtes invullen over: herziening mobiliteitsplan, dialoog met de samenleving, varianten mobiliteitsplan en water. In 2016 wordt anders besturen verder vormgegeven.

Een raads werkgroep heeft onderzoek gedaan naar een nieuwe manier van vergaderen. De raad gaat werken volgens het BOB-model (Beeldvorming, Oordeelsvorming Besluitvorming). De eerste pilot was begin 2016, onderwerp het Mobiliteitsplan Berkel Centrum.

In 2015 werden steeds meer producten en diensten digitaal afgehandeld. In 2016 zijn we begonnen met werken op afspraak, inwoners kunnen alleen nog maar met een afspraak terecht bij de balies voor burgeraken. Om Lansingerland als trouwlocatie onder de aandacht te brengen, hebben we in juni de week van het huwelijk georganiseerd, waarbij we kwetsbare mensen de gelegenheid hebben geboden gratis te trouwen in een van onze trouwlocaties. Dit heeft ons veel landelijke publiciteit opgeleverd.

1.2 Financiële verschillen t.o.v. najaarsnota

In deze paragraaf gaan wij nader in op de financiële verschillen in de jaarrekening ten opzichte van hetgeen wij in de najaarsnota hebben gemeld. Deze verschillen zijn als volgt te specificeren:

bedragen x €1.000

	Resultaat 2015	Voordeel / nadeel	Inc / Str.
0. Saldo Najaarsnota	5.464	Voordeel	
1. Toevoeging pensioenvoorziening voormalig wethouders	-797	Nadeel	Inc.
2. Actualisatie grondexploitatie bij jaarrekening 2015	10.059	Voordeel	Inc.
3. Hogere waardering Wilderszijde per 31/12/2015	1.600	Voordeel	Inc.
4. Wet werk en bijstand minder lasten en meer baten	597	Voordeel	Inc.
5. Verschil Rijksbijdrage en realisatie participatie	434	Voordeel	Inc.
6. Verschil Rijksbijdrage en realisatie nieuwe WMO	1.027	Voordeel	Inc.
7. Verschil Rijksbijdrage en realisatie Jeugd	-607	Nadeel	Inc.
8. Post onvoorzien niet aangewend in 2015	250	Voordeel	Inc.
9. Budgetten niet besteed die worden overgeheveld	1.186	Voordeel	Inc.
10. Formatie- en inhuur budgetten	750	Voordeel	Inc.
11. Voorziening gevels	-1.465	Nadeel	Inc.
12. Vrijval voorziening waterbaggeren	1.080	Voordeel	Inv.
13. Overig	363	Voordeel	Inc.
Saldo 2015	19.941	Voordeel	

Hieronder vindt u per verschil een korte toelichting.

1. Toevoeging pensioenvoorziening voormalig wethouders (€ 797K nadeel)

Jaarlijks wordt € 150.000 aan de pensioenvoorziening voor voormalig wethouders gedoteerd. In 2015 is de dotatie echter hoger, met name door een extra dotatie van € 684.000 als gevolg van de verlenging van de pensioenleeftijd en de neerwaartse bijstelling van de rekenrente voor de actuariële waardeberekeningen tot 1,6%.

2. Actualisatie grondexploitaties bij jaarrekening 2015 (€ 10.059K voordeel)

Zoals gebruikelijk worden de grondexploitaties bij de jaarrekening opnieuw bekeken. Hierbij worden die zaken verwerkt die bij het opstellen van de jaarrekening bekend zijn. Denk hierbij aan financiële effecten van in 2015 gesloten overeenkomsten en onderhandelingsresultaten. Daarnaast zijn de budgetten bekeken en bijgesteld op basis van realisatie uitgaven in 2015 en aanbestedingsresultaten. Dit alles heeft voor de jaarrekening 2015 geleid tot een positieve bijstelling van de grondexploitaties met ruim € 10 miljoen. Dit bedrag komt bovenop de eerdere resultaten van de bijstelling in 2015 met respectievelijk € 20,0 miljoen (raadsbesluit herziening grondexploitaties 2015) en de Najaarsnota € 2,7 miljoen verbetering). Totaal dus een verbetering van € 32,7 miljoen, waar in de primitieve begroting 2015 rekening werd gehouden met een stijging van de voorziening tekorten grondexploitaties met circa € 3,2 miljoen. Het totale voordeel in 2015 uit hoofde van de grondexploitaties was dus € 35,9 miljoen.

3. Hogere waardering Wilderszijde NIEGG jaarrekening 2015 (€ 1.600K voordeel)

In 2015 is de rente op de kapitaalmarkten verder gezakt. Dit heeft o.a. geleid tot een lagere disconteringsvoet voor de taxatie van het uit exploitatie genomen deel van Wilderszijde. De waarde per 31 december 2015 is hierdoor hoger uitgekomen dan begroot was voor 2015. Dit leidt in 2015 tot

een incidenteel voordeel van circa € 1,6 miljoen. De komende begrotingsjaren leidt dit tot een nadeel omdat in die jaren de disconteringsvoet ook lager is en daarmee een minder snelle stijging van de balanswaarde van Wilderszijde. Bij de bestemming van het jaarresultaat 2015 wordt dan ook voorgesteld het incidentele voordeel van € 1,6 miljoen te storten in de reserve NIEGG Wilderszijde.

4. Wet werk en bijstand minder lasten en meer baten (€ 597K voordeel)

Bij de najaarsnota is aangegeven dat een voordeel op de lasten van Wet werk en bijstand wordt verwacht als gevolg van een lagere toename van bijstandsgerechtigden dan begroot. Gezien de onzekerheid over het aantal te plaatsen statushouders is bij de najaarsnota besloten dit verwachte voordeel nog niet vrij te laten vallen. Uiteindelijk bleek dit voordeel zich wel voor te doen.

Daarnaast is dit voordeel veroorzaakt doordat de definitieve Rijksbijdrage voor het zogenoemde BUIG-budget (Bundeling van Uitkeringen Inkomensvoorziening aan Gemeenten) hoger is vastgesteld dan begroot.

5. Verschil Rijksbijdrage en realisatie participatie (€ 434K voordeel)

Voor Participatie (inclusief sociale werkvoorziening) in het kader van de 3 Decentralisaties zijn de uitgaven-budgetten begroot op basis het ontvangen budget vanuit de Algemene Uitkering, plus structureel € 200.000 uit de Kadernota 2012. Binnen Participatie is in werkelijkheid minder uitgegeven dan begroot. Positieve verschillen zitten op de uitgaven WSW (€ 128.380) en op Participatie (€ 306.221). Totaal voordeel € 434.601. Er is minder uitgegeven omdat binnen participatie in de loop van 2015 de groepsaanpak is opgestart en vervolgttrajecten naar re-integratie pas daarna, dus eind 2015, konden worden ingezet. In 2016 wordt geen overschot verwacht omdat het participatiebudget van rijkswege reeds fors is afgenomen.

6. Verschil Rijksbijdrage en realisatie nieuwe WMO (€ 1.027K voordeel)

Ook voor de nieuwe WMO zijn in het kader van de 3 Decentralisaties de uitgaven-budgetten realistisch begroot. Tussen de begrote uitgaven-budgetten en de inkomsten vanuit de Algemene Uitkering zat op begrotingsbasis een overschot van € 425.815. Dit bedrag is als positieve stelpost opgenomen in de begroting en geeft in deze verschillenanalyse een voordeel. Binnen de nieuwe WMO is in werkelijkheid minder uitgegeven dan begroot op de afzonderlijke budgetten. Positieve verschillen zitten met name op de WMO-begeleiding en op vervoer begeleiding. Totaal voordelen € 824.347. Daarnaast is er meer uitgegeven dan begroot op de PGB's voor de nieuwe WMO en zijn de ontvangsten CAK en eigen bijdragen maatwerkvoorzieningen lager uitgevallen. Totaal nadelen € 223.469. Per saldo is er een voordeel op de nieuwe WMO van € 1.026.693.

7. Verschil Rijksbijdrage en realisatie Jeugd (€ 607K nadeel)

Voor de nieuwe jeugdzorg in het kader van de 3 Decentralisaties zijn de uitgaven-budgetten realistisch begroot. De begrote uitgaven-budgetten lagen € 746.639 hoger dan de inkomsten vanuit de Algemene Uitkering. Dit bedrag is boekhoudkundig als negatieve stelpost opgenomen in de begroting en geeft in deze verschillenanalyse een nadeel. De uiteindelijke realisatie levert een positief resultaat op ten opzichte van de begrote uitgaven van € 139.741. Het negatieve verschil met de inkomsten vanuit de algemene uitkering is daarmee gedaald naar € 606.898.

8. Post onvoorzien (€ 250K voordeel)

Dit bedrag was wel begroot, maar is de praktijk niet nodig gebleken.

9. Budgetten niet besteed die worden overgeheveld (€ 1.186K voordeel)

Een aantal incidentele budgetten voor 2015 is nog niet volledig besteed en zorgen dus voor een voordelig effect op het saldo van de begroting 2015. In de najaarsnota 2015 is hiervan reeds kort melding gemaakt. Voorgesteld wordt, omdat de activiteiten voor deze budgetten in 2016 doorlopen, dit bedrag over te hevelen. Voor een nadere toelichting op dit voorstel wordt verwezen naar hoofdstuk 8.

10. Formatie en inhuurbudgetten (€ 750K voordeel)

In de jaarrekening 2015 is een voordeel van € 750K zichtbaar op personele budgetten (ca. 3% van de totale omvang). Een en ander vloeit voornamelijk voort uit deels niet of later ingevulde vacatures dan gepland. In 2015 zijn ten opzichte van eerdere jaren relatief veel vacatures opengesteld, het meeste in het sociaal domein (3D's). De wervingstrajecten verliepen op veel plaatsen moeizaam in verband met een overvraag op de arbeidsmarkt, waardoor invulling is vertraagd. Het tijdelijk inhuren op de betreffende vacatures bleek niet altijd mogelijk te zijn of was gezien de duur niet effectief. Inmiddels zijn alle vacatures vanuit het jaar 2015 ingevuld.

11. Voorziening gevels (€ 1.465K nadeel)

Enige tijd geleden is geconstateerd dat de gevels van het gemeentehuis aan renovatie toe zijn. Dit is in het verleden getracht te verhalen op de aannemer, echter deze is inmiddels failliet. Aangezien deze renovatie noodzakelijk is, dienen wij deze kosten zelf te nemen. Hiervoor hebben wij bij deze jaarrekening een voorziening gevormd.

12. Vrijval voorziening baggeren (€ 1.080K voordeel)

In 2015 is de werkwijze voor baggeren gewijzigd. Er wordt risicogericht gebaggerd in plaats van planmatig. Hierdoor is een inschatting voor de kosten voor de komende jaren lastig te maken. Als gevolg hiervan voldoet deze voorziening niet meer aan de vereisten van de BBV en dient deze vrij te vallen.

13. Overige mee- en tegenvallers (€ 363K voordeel)

Het restant betreft het saldo van een groot aantal verschillende posten. Voor de gedetailleerde toelichting verwijzen wij naar de verschillenanalyse per programma in hoofdstuk 6.

1.3 Leeswijzer

De opbouw van deze jaarstukken is, conform het BBV, gelijk aan die van de programmabegroting 2015-2018. De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag (de programmaverantwoording en de paragrafen) en de jaarrekening (de balans en toelichting op de balans, overzicht van baten en lasten en toelichting daarop en de SISA-bijlage).

De programmaverantwoording is opgenomen in hoofdstuk 2 van deze jaarstukken. Het bevat de beleidsmatige verantwoording over 2015, verdeeld over de zes programma's plus het overzicht algemene dekkingsmiddelen. Bij alle onderwerpen en speerpunten die in de begroting zijn genoemd wordt ingegaan op de vraag of we bereikt hebben wat we ons ten doel hebben gesteld en wat we daarvoor hebben gedaan. Waar mogelijk en zinvol wordt op basis van de laatste ontwikkelingen een doorkijk naar 2016 gegeven.

Elk programma wordt afgesloten met een antwoord op de vraag 'Wat heeft het gekost?'. De belangrijkste financiële afwijkingen per programma ten opzichte van de begroting worden toegelicht in hoofdstuk 6.

In hoofdstuk 3 zijn de BBV-paragrafen opgenomen. Deze paragrafen geven inzicht in een aantal aspecten van de bedrijfsvoering van de gemeente, als een dwarsdoorsnede van de programma's. In de paragrafen worden beheersmatige aspecten behandeld die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie van de gemeente. Wij hebben ervoor gekozen om de volgende paragrafen in ons jaarverslag op te nemen:

- Lokale heffingen
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering en Treasury
- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen
- Grondbeleid
- Taakstellingen en reserveringen

De jaarrekening 2015 bevat de financiële verantwoording over het afgelopen boekjaar en bestaat uit hoofdstuk 4 (de balans met de toelichting), hoofdstuk 5 (niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen) en hoofdstuk 6 (overzicht van baten en lasten met de toelichting op de belangrijkste verschillen).

Gemeenten zijn verplicht om in de jaarstukken ook de verantwoordingsinformatie van specifieke uitkeringen op te nemen. Deze zogenaamde SISA-bijlage (Single Information Single Audit) is als hoofdstuk 7 opgenomen bij de jaarrekening en bevat de verantwoordingsinformatie van de voor onze gemeente voorgeschreven regelingen. Jaarlijks ontvangt de gemeente van het ministerie van BZK een opgave van de regelingen waarvoor deze verantwoordingsinformatie moet worden opgenomen. De bijlage is daarom verplicht in het boekwerk van de jaarstukken.

Ten slotte is onder de 'Overige stukken' het voorstel opgenomen voor overheveling van incidentele budgetten naar het begrotingsjaar 2016 (hoofdstuk 8), rapportage Interbestuurlijk Toezicht (hoofdstuk 9), het kasstroomoverzicht (hoofdstuk 10), het vaststellingsbesluit voor de jaarstukken 2015 van de gemeente Lansingerland (hoofdstuk 11) en de controleverklaring van de accountant (hoofdstuk 12).

2. Programmaverantwoording

CONCEPT

Inleiding

In hoofdstuk 2 worden de 6 programma's beschreven. Iedere beschrijving start met een duiding van het beoogd maatschappelijk effect van het programma en een overzicht van de totale baten en lasten.

Ieder programma is opgebouwd uit meerdere beleidsvelden. Per beleidsveld wordt het volgende gepresenteerd:

- Wat hebben we bereikt? In de begroting 2015-2018 is zo concreet mogelijk beschreven wat aan het eind van de collegeperiode bereikt moet zijn. Omdat het collegeprogramma op dat moment nog niet gereed was, kon dit onderdeel niet voor ieder beleidsveld even duidelijk worden ingevuld. Bij de begroting 2016 zal dit wel zo zijn.
- Wat hebben we daarvoor in 2015 gedaan? Hier wordt aangegeven wat er in 2015 precies is gebeurd om bij te dragen aan het te bereiken doel. Zoveel als mogelijk zijn daarbij output gerichte resultaten geformuleerd. In de tabel wordt met ja/nee aangegeven of het beoogde resultaat is bereikt. Dit wordt in de tekst daaronder nader toegelicht.
- Wat heeft het gekost? De baten en lasten per beleidsveld worden gepresenteerd, waarbij de lasten worden onderverdeeld in directe lasten, doorbelasting en kapitaallasten.

Ten slotte wordt nog een overzicht gegeven van relevante kengetallen/indicatoren die iets zeggen over het programma. Er wordt niet actief gestuurd op deze kengetallen, het zijn resultanten van het ingezette beleid.

2.1 Programma 1: Bestuur en dienstverlening

Beoogd maatschappelijk effect: Met een daadkrachtig bestuur, goede dienstverlening en een goede bestuurlijke samenwerking willen we een klimaat in Lansingerland blijven ontwikkelen waar het aantrekkelijk is om te wonen, ondernemen, werken en recreëren. Onze bedrijven, instellingen en inwoners mogen een gemeentelijke overheid verwachten die snel op nieuwe ontwikkelingen en veranderingen kan inspelen.

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel worden de baten en lasten van het gehele programma gepresenteerd.

bedragen x €1000

Totaal Programma 1	Realisatie 2014	Raming 2015 voor wijziging	Raming 2015 na wijziging	Realisatie 2015	Afwijking 2015
Totaal lasten	11.176	9.796	9.571	9.873	302
Totaal baten	978	981	2.108	2.129	21
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-10.198	-8.816	-7.463	-7.744	-281
Toevoeging reserves	-6	-	-	-	-
Onttrekking reserves	-	-	-	22	22
Gerealiseerde resultaat	-10.204	-8.816	-7.463	-7.723	-260

Voor een nadere toelichting op de belangrijkste afwijkingen per programma ten opzichte van de begroting wordt verwezen naar paragraaf 6.2.1 Verschillenanalyse per programma.

Het programma kent de volgende beleidsvelden:

- Gemeenteraad, college en griffier;
- Samenwerking;
- Dienstverlening.

2.1.1 Beleidsveld gemeenteraad, college en griffier

Wat hebben we bereikt?

De eerste helft van 2015 heeft deels in het teken gestaan van de benoeming van een nieuwe kroonbenoemde burgemeester met als eindpunt van het proces- en daarmee één van de hoogtepunten van het jaar 2015 voor Lansingerland - de installatie op 14 september 2015 van Pieter van de Stadt als burgemeester van Lansingerland. Met deze installatie kreeg ook de raad van de gemeente Lansingerland een nieuwe voorzitter en namen we afscheid van de waarnemend burgemeester Coos Rijdsijk.

Een raads werkgroep heeft onderzoek gedaan naar mogelijkheden voor een andere vergaderstructuur volgens het BOB model. Dit heeft geleid tot een presentatie en een overzicht van andere mogelijke vormen/varianten voor de vergaderstructuur, waar de raad in december positief op heeft besloten.

Als onderdeel van de verbetervoorstellen door de griffie is er veel aandacht geweest voor aanleverproces en inhoudelijke juistheid van stukken waar geheimhouding is opgelegd. Dit heeft geresulteerd in een vast gehanteerde werkwijze en afstemming tussen ambtelijke organisatie en griffie.

Wat hebben we daarvoor in 2015 gedaan?

Om de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken hebben we in 2015 op dit beleidsveld de volgende activiteiten ontplooid.

	Wat hebben we daarvoor in 2015 gedaan?	Beoogd resultaat 2015	Resultaat bereikt?
1.1	We evalueren de huidige vergaderstructuur en doen voorstellen om het duaal functioneren van raad en college te versterken en de vergaderstructuur van de raad meer aan te laten sluiten bij de gedachte van burgerparticipatie en wijkgericht werken.	Besluitvorming in de Raad over een nieuwe vergaderstructuur en vergadercyclus.	Ja
		Implementatie hiervan in 2016.	Ja
1.2	We verklaren alleen (delen van) documenten geheim als dat noodzakelijk is.	Er zijn geen documenten onterecht geheim verklaard.	Ja
1.3	In 2015 selecteert en benoemt de gemeenteraad een nieuwe vaste burgemeester.	Een door de Kroon benoemde vaste burgemeester die voldoet aan de profielschets.	Ja

1.1 Evalueren huidige vergaderstructuur

In november 2015 heeft de werkgroep Vergaderstructuur onder leiding van een externe voorzitter met ondersteuning van de griffie haar eindrapport opgeleverd. In dit rapport wordt voorgesteld om het BOB-model als nieuwe vergaderstructuur te gaan hanteren.

In de gemeenteraad van 17 december 2015 heeft de raad de voorstellen, opgenomen in het eindrapport van de werkgroep Vergaderstructuur, overgenomen. Het eerste halfjaar van 2016 zal worden gebruikt om met trial & error de eerste ervaringen op te doen en het voorgestelde proces fijn te slijpen en te evalueren.

1.2 Geheimhouding documenten

Aanleveren van geheime stukken gebeurt uitsluitend via de griffier. Deze checkt op noodzaak en motivatie. Ambtelijke organisatie en griffie handhaven dit als vaste gewoonte, die leidt tot juiste oplegging en bekrachtiging van geheimhouding.

1.3 Selecteren en benoemen nieuwe vaste burgemeester

In mei heeft de Vertrouwenscommissie sollicitatiegesprekken gevoerd. Die hebben geleid tot een unanieme voordracht aan de raad. Over de voordracht is op 3 juni 2015 door de raad besloten. De installatie van de nieuwe burgemeester, Pieter van de Stadt, heeft op 14 september 2015 plaatsgevonden.

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel worden de kosten van dit beleidsveld gepresenteerd.

Beleidsveld: Gemeenteraad, college en griffier

bedragen x €1000

	Realisatie 2014	Raming 2015 voor wijziging	Raming 2015 na wijziging	Realisatie 2015	Afwijking 2015
Directe lasten	3.572	2.459	2.110	2.841	732
Doorbelasting	2.215	2.089	2.089	2.157	68
Kapitaallasten	18	14	14	13	0
Totaal lasten	5.804	4.562	4.212	5.011	799
Totaal baten	-	-	-	-	-
Saldo	-5.804	-4.562	-4.212	-5.011	-799

Voor een nadere toelichting op de belangrijkste afwijkingen per programma ten opzichte van de begroting wordt verwezen naar paragraaf 6.2.1 Verschillenanalyse per programma.

2.1.2 Beleidsveld samenwerking

Wat hebben we bereikt?

Efficiënte ambtelijke en bestuurlijke samenwerking die bijdraagt aan het realiseren van aantrekkelijk wonen, ondernemen, werken en recreëren in Lansingerland. We sluiten aan bij wat inwoners en organisatie aan eigen verantwoordelijkheid kunnen dragen en moedigen eigen initiatief en het nemen van verantwoordelijkheid aan. Als instrument hebben we de ingezette lijn van burgerparticipatie voortgezet en uitgebreid met de dialoog en alliantiefabriek.

Beleidsinhoudelijke thema's worden steeds meer in dialoog met de samenleving uitgewerkt. We betrekken inwoners niet alleen bij de voorbereiding van besluiten, maar dagen ze ook uit om een rol te spelen bij de realisatie. De samenwerking met buurgemeenten Pijnacker-Nootdorp en Zoetermeer is nader onderzocht en heeft geleid tot een succesvolle pragmatische vorm van samenwerken.

Wat hebben we daarvoor in 2015 gedaan?

Om de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken hebben we in 2015 op dit beleidsveld de volgende activiteiten ontplooid.

	Wat gaan we daarvoor in 2015 doen?	Beoogd resultaat 2015	Resultaat bereikt?
1.4	We onderzoeken de samenwerkingsmogelijkheden met Pijnacker-Nootdorp en Zoetermeer.	In 2015 verwachten we bestuurlijke besluitvorming over het doel en de reikwijdte van de samenwerking.	Ja
		Daar waar mogelijk en waar het bijdraagt aan het effectiever en/of efficiënter maken van onze organisatie, intensiveren we de ambtelijke samenwerking.	Ja
1.5	Het actualiseren van de nota verbonden partijen.	Q1 2015 betrekken van de raad bij actualiseren nota.	Ja
		Q3 2015 evaluatie en nieuwe nota verbonden partijen vastgesteld in de raad.	Nee
1.6	Burgerparticipatie en wijkgericht werken doorontwikkelen en versterken.	Q4 2015 is de dialoog met burgers afgerond.	Ja
		Q4 2015 of zoveel eerder als mogelijk is de analyse gereed van de wijken in Lansingerland en ligt er een plan van aanpak voor een aantal geselecteerde wijken waarin we wijkgericht werken introduceren of versterken.	Deels

1.7	We organiseren bestuurlijke en ambtelijke betrokkenheid bij de Metropoolregio.	In Q2 2015 draait de bestuurlijke betrokkenheid en ambtelijke inzet op (deel)onderwerpen van de Metropoolregio zoals we gewend waren bij de Stadsregio.	Ja
-----	--	---	----

1.4 Onderzoeken samenwerkingsmogelijkheden met Pijnacker-Nootdorp en Zoetermeer

In 2014 hebben de gemeenten Zoetermeer, Pijnacker-Nootdorp en Lansingerland een gezamenlijke SWOT-analyse uitgevoerd. De conclusies van het rapport ‘verkennend onderzoek naar opgaven in het gebied en kansen voor samenwerking’ zijn in maart 2015 naar de drie raden gecommuniceerd. Tussen deze gemeenten is er geen natuurlijke (vanuit de cultuurhistorie) gegroeide samenhang. Ook de inwoners zijn op verschillende steden georiënteerd. We werken vanuit wisselende coalities en op basis van inhoudelijke vraagstukken samen, zoals bijvoorbeeld in het sociaal domein en in metropoolverband. Zoetermeer en Pijnacker-Nootdorp hebben hun partnerschap op formele basis na de SWOT-analyse beëindigd. Met Pijnacker-Nootdorp werken we veel samen voor de Greenport en organiseren samen de Oostlanddag voor de ondernemers. Op ambtelijk niveau is er een intensivering van de samenwerking door onder andere het delen van informatie en het uitwisselen van personeel.

1.5 Actualiseren van de nota verbonden partijen

In de commissie algemeen bestuur van 27 augustus zijn de jaarlijkse factsheets van verbonden partijen besproken en is de actieve betrokkenheid van de raad bij de totstandkoming van de nieuwe nota verbonden partijen afgesproken. Dit heeft plaatsgevonden met een enquête aan alle raadsleden en een werksessie in oktober 2015. De informatie uit de enquêtes en de verbetervoorstellen uit de werksessie zijn verwerkt in de conceptnota verbonden partijen. De aanwezige raadsleden hebben ook aangegeven een breder draagvlak vanuit de raad op prijs te stellen en de conceptnota gezamenlijk te willen bespreken. Beeldvormende bespreking vindt plaats op 1 maart 2016 tijdens de presentatieavond. In Q1 kan de raad de geactualiseerde nota vaststellen.

1.6 Burgerparticipatie en wijkgericht werken door-ontwikkelen

Eén van de speerpunten van het college is Anders besturen. Belangrijk onderdeel vormt burgerparticipatie en als onderdeel daarvan het burgerinitiatief. Inwoners zijn via het burgerpanel en via enquêtes op straat gevraagd naar hun mening over de verschillende dorpen en wat zij zelf kunnen en willen doen aan hun (woon)omgeving.

Om in gesprek te raken met onze inwoners, heeft de gemeente in het voorjaar een succesvolle dialoog met de inwoners, bedrijven en instellingen georganiseerd. In 3 kernen zijn dialoogavonden georganiseerd en in juni een bruisende alliantiefabriek waar initiatiefnemers 20 allianties hebben gesloten die alleen het welbevinden van inwoners en bedrijven in de gemeente vergroten. Een prachtig resultaat. Voorlopig is dit traject afgerond met een informele terugkomavond voor de initiatiefnemers en in 2016 staat de dialoog

(in beperktere vorm en steviger verankerd aan soortgelijke ontwikkelingen) weer op het programma.

Het actieprogramma wijkgericht werken is eind 2015 vastgesteld. In het actieprogramma is de focus op wijkgericht werken breder getrokken dan een wijkanalyse. Begin 2016 is een programmaleider wijkgericht werken gemeentebreed gestart met de uitvoering van het programma. Hierbij vervult het wijkbeheer en het buurttoezicht de functie van het op- en uitbouwen van eerstelijnscontacten met de buurt. Vanuit deze contacten worden verbredingen onderzocht naar het sociaal domein. Momenteel zijn er al veel contacten rond wijkbeheer en buurttoezicht. Bestaande initiatieven zijn ook gecontinueerd. Er zijn nog geen nieuwe initiatieven op buurtniveau te melden.

In het voorjaar en in de zomer hebben er gesprekken plaatsgevonden met diverse stakeholders zoals, ambtenaren, inwoners en ondernemers om een beeld te krijgen van de identiteit van Lansingerland. Dit resulteerde in “Lang Leve Lansingerland”. Lansingerland wordt daarin gekenmerkt door vier persona’s en zes kernwaarden. De uitkomst van dit onderzoek ‘Lang Leve Lansingerland’ gebruiken we voor de positionering van Lansingerland en bij gebiedspromotie. Daarbij vormen de resultaten een belangrijke tool voor de beleidsvoorbereiding en uitvoering, omdat steeds de afweging moet worden gemaakt voor wie doen we het en schuiven we niet te veel op naar het stadse of het dorpse.

In het najaar van 2015 zijn wij begonnen met een bewustwordingsproces om inwoners aan te moedigen eigen verantwoordelijkheid en eigen initiatieven te nemen in de vorm van de maand van de participatie.

Burgerparticipatie

Burgers tonen steeds meer eigen initiatief en hebben daarvoor vaak de gemeente niet nodig. Lansingerland faciliteert waar nodig burgerinitiatieven. In het sociaal domein is daarvoor het Zeilfonds opgericht. Daarnaast betrekken we inwoners in een zo vroeg mogelijk stadium bij beleid en uitvoering en vragen we hen via het burgerpanel naar hun mening. Uit de dialoog met de samenleving zijn twintig allianties voortgekomen, samenwerkingsverbanden tussen verschillende organisaties en inwoners. Er wordt onder meer samengewerkt voor Behoud van 't Web, en het opzetten van een cultuurhuis. We profileren ons als een gemeente die burgerparticipatie en burger-initiatief hoog in het vaandel heeft staan.

Wat hebben we daarvoor in 2015 gedaan?

- We hebben burgerparticipatietrajecten ondersteund en burgerinitiatieven, zoals bijvoorbeeld Idylles scheppen. Een aantal burgerparticipatietrajecten hebben we georganiseerd samen met een of meer partners, zoals over water samen met de hoogheemraadschappen. Een aantal burgerparticipatiemomenten hebben we gefilmd om een beeldend jaarverslag te maken.
- We geven aan alle nieuwe medewerkers een basistraining burgerparticipatie. Dit is gekoppeld aan het Introductieprogramma voor Nieuw Personeel. Voor collega's die er dagelijks mee gaan werken, geven we een verdiepingscursus burgerparticipatie. We hebben 4 burgerpanelonderzoeken gehouden.
 - Herziening mobiliteitsplan;
 - Dialoog met de samenleving;
 - Varianten mobiliteitsplan;
 - Water.

1.7 Organiseren betrokkenheid bij de Metropoolregio

De metropoolregio Rotterdam-Den Haag is van belang voor Lansingerland. De MRDH draagt bij aan de regionale positionering van het hele gebied en Lansingerland in het bijzonder. Op bestuurlijk en ambtelijk niveau zijn we intensief betrokken bij de MRDH. Dit komt tot uitdrukking in bestuurlijke functies en voortrekkersrol op onderwerpen en het leveren van ambtelijke inzet op specifieke projecten.

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel worden de kosten van dit beleidsveld gepresenteerd.

Beleidsveld: Samenwerking

bedragen x €1000

	Realisatie 2014	Raming 2015 voor wijziging	Raming 2015 na wijziging	Realisatie 2015	Afwijking 2015
Directe lasten	354	262	239	211	27
Doorbelasting	167	102	102	158	56
Kapitaallasten	-	-	-	-	-
Totaal lasten	521	364	341	369	29
Totaal baten	-	-	1.127	1.127	-
Saldo	-521	-364	787	758	-29

Voor een nadere toelichting op de belangrijkste afwijkingen per programma ten opzichte van de begroting wordt verwezen naar paragraaf 6.2.1 Verschillenanalyse per programma.

2.1.3 Beleidsveld dienstverlening

Wat hebben we bereikt?

In 2015 hebben wij weer stappen gemaakt om beter aan te sluiten op de behoeften van inwoners, bedrijven en instellingen. De mogelijkheid om op vrije inloop diensten en/of producten aan te vragen is verder beperkt en de mogelijkheden om afspraken te maken zijn verruimd. In 2016 zullen wij overstappen op het volledig werken op afspraak. De overstap naar het volledig werken op afspraak voorkomt wachttijden, een belangrijke factor die de tevredenheid bepaalt. In 2015 is gestart met de pilot voor aangifte van overlijden middels eHerkenning. Met ingang van 2016 bieden alle gemeenten deze mogelijkheid. Inwoners die gebruik maken van onze eFormulieren en onze website bezoeken, hebben de mogelijkheid aan te geven hoe zij de dienstverlening hebben ervaren en kunnen hierop een toelichting geven. Om een eenduidige kwaliteit te waarborgen zijn normen vastgesteld en ook extern gecommuniceerd. Bij het inrichten van de dienstverlening wordt ook gekeken hoe zaken eenvoudiger gemaakt kunnen worden voor de inwoners. Digitaliseren is daar een belangrijk onderdeel van. In 2015 heeft de Week van het Huwelijk de lokale middenstand, inwoners en gemeente dicht bij elkaar gebracht, in een actieweek waarin integraal samengewerkt werd en een kosteloos huwelijk werd geschonken aan kwetsbare inwoners. Deze actie heeft Lansingerland landelijk op de kaart gezet.

Uitgangspunten Dienstverlening:

Dienstverlening loopt als een rode draad door onze organisatie heen. Daarbij hanteren wij een aantal uitgangspunten:

- Dienstverlening is onze core business;
- Klantgericht en efficiënt;
- Probleem oplossen niet product verkopen;
- Lansingerland is pilot en referentie gemeente voor de landelijke dienstverlening.

In 2015 is geconstateerd dat de dienstverlening in het Gemeentelijk Contact Center (GCC) op orde is. Er is nog een slag te slaan bij de dienstverlening in de Backoffice. Daar wordt in 2016 de focus op gelegd.

Wat hebben we daarvoor in 2015 gedaan?

Om de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken hebben we in 2015 op dit beleidsveld de volgende activiteiten ontplooid.

	Wat gaan we daarvoor in 2015 doen?	Beoogd resultaat 2015	Resultaat bereikt?
1.8	Wij meten de klanttevredenheid.	Wij meten structureel de klanttevredenheid en verbinden acties aan de resultaten.	deels
1.9	We digitaliseren de dienstverlening conform het dienstverleningsplan.	We hebben de stappen gemaakt conform het plan. In 2015 bieden we meer producten en diensten digitaal aan.	Ja
1.10	Wij werken conform het kwaliteitshandvest.	Wij behalen onze servicenormen, onderzoeken waar er nog verbetering mogelijk is en korten de balietijden verder in. Dit wordt mogelijk gemaakt doordat we het op afspraak werken nog meer gaan stimuleren.	Ja
1.11	Wij handelen klachten, bezwaren en (Wob)verzoeken tijdig en correct af en leren hiervan.	Eind 2015 evalueren we het ambtelijk horen dat begin 2015 wordt ingevoerd.	deels
		Eind 2015 zijn er meer bezwaren en klachten binnen de afhandeltermijnen afgehandeld.	deels
		Aan de hand van het jaarverslag bezwaren en het jaarverslag klachten voeren we verbeteringen in de organisatie door.	Ja

1.8 Meten klanttevredenheid

In 2015 zijn wij begonnen inwoners de mogelijkheid te geven op een aantal contactmomenten de dienstverlening van de gemeente te waarderen. Deze mogelijkheid wordt geboden bij het bezoeken van de website en bij het gebruiken van eFormulieren. Naast de waardering (goed, normaal, slecht) heeft de bezoeker ook nog de mogelijkheid om de waardering nader toe te lichten.

1.9 Digitaliseren van de dienstverlening

Onze dienstverlening is digitaal waar mogelijk, persoonlijk waar nodig.

Zoals aangegeven heeft Lansingerland in 2015 deelgenomen aan de pilot aangifte overlijden met eHerkenning. Begrafenisondernemers kunnen digitaal aangifte doen van overlijden middels eHerkenning, zodat een bezoek aan het gemeentehuis niet meer noodzakelijk is. Inwoners die gebruik maken van eFormulieren kunnen bij hun waardering van deze dienstverlening opmerkingen of suggesties plaatsen. Deze worden weer gebruikt om de eFormulieren of het gebruik ervan te optimaliseren.

Toename van het aantal digitale formulieren. Er zijn nu 37 formulieren digitaal in te vullen en te versturen. In onderstaand overzicht is te zien dat het gebruik van het aantal digitale formulieren fors is toegenomen. Deze formulieren worden periodiek onderzocht op het gebruik en naar aanleiding van het KTO, maar ook interne analyses op wanneer mensen afhaken bij het invullen. Het gebruikersgemak van de formulieren wordt hierdoor doorlopend geoptimaliseerd.

2014	2015
Totaal aantal ontvangen digitale formulieren	Totaal aantal ontvangen digitale formulieren
3886	5860

In 2015 hebben we een uitgebreide marktorientatie van de beschikbare zaaksystemen gedaan en intern een behoeftepeiling. De zaaksystemen zijn inmiddels 'volwassener' geworden en we hebben een duidelijk beeld gekregen waarvoor wij een zaakstelsel willen inzetten en welk type zaakstelsel hierbij past. Op dit moment zijn we gestart met het opstellen van een programma van eisen en in Q2 2016 willen we een leverancier kiezen.

1.10 Toepassen kwaliteitshandvest

Per kanaal zijn servicenormen vastgesteld, geactualiseerd en gepubliceerd op onze website.

In 2015 hebben wij de mogelijkheid om op vrije inkoop producten of diensten aan te vragen verder beperkt. Hierdoor stimuleren wij het maken van een afspraak en zijn hiervoor ook meer balies opengesteld. In het 2^e halfjaar van 2015 zijn wij gestart met de voorbereidingen om per 1 januari 2016 alleen nog maar op afspraak te gaan werken, waardoor medewerkers efficiënter kunnen worden ingezet.

1.11 Tijdig afhandelen klachten, bezwaren en (Wob)verzoeken

Het proces ambtelijk horen is als pilot ingevoerd. De resultaten zijn nog te beperkt om een evaluatie eind 2015 zinvol te maken en daarom is de evaluatie verschoven naar de tweede helft van 2016. Het aantal Wob-verzoeken kent een grillig verloop. Een goede kwaliteit van de bezwaarschrift-behandeling maakt dat er uit het jaarverslag van de commissie voor de bezwaarschriften geen te verbeteren maatregelen kwamen.

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel worden de kosten van dit beleidsveld gepresenteerd.

Beleidsveld: Dienstverlening

bedragen x €1000

	Realisatie 2014	Raming 2015 voor wijziging	Raming 2015 na wijziging	Realisatie 2015	Afwijking 2015
Directe lasten	667	761	909	697	212
Doorbelasting	4.182	4.100	4.100	3.788	312
Kapitaallasten	1	9	9	8	2
Totaal lasten	4.850	4.870	5.018	4.493	525
Totaal baten	978	981	981	996	16
Saldo	-3.872	-3.890	-4.038	-3.497	541

Voor een nadere toelichting op de belangrijkste afwijkingen per programma ten opzichte van de begroting wordt verwezen naar paragraaf 6.2.1 Verschillenanalyse per programma.

2.1.4 Kengetallen programma 1

	Norm 2015	Resultaat 2015
Gemeenteraad, college en griffier		
Beantwoording van artikel 37 vragen binnen wettelijke termijn (30 dagen)	95%	75,4%
Samenwerking		
Aantal inwoners lid digitaal burgerpanel	1250	1410
Aantal uitgezette enquêtes via het burgerpanel	6	4
Aantal verbonden partijen	15	16
Dienstverlening		
Aantal uren balies geopend per week	33	34
Gemiddelde wachttijd aan de balie met afspraak	<1min	62 sec
Gemiddelde wachttijd aan de balie zonder afspraak	<60min	8½ min
Telefonische bereikbaarheid binnen 30 seconden	<25sec	38 sec
Aantal vernieuwde e-formulieren op website	16	37
Aantal klachten ¹	80	68
Aantal bezwaren ²	400(incl.3D)	210
Aantal claims ³	90	72
Aantal ingebrekestellingen ⁴	30	2
Wob-verzoeken	120	68
Percentage van het binnen de termijn afgehandelde:		
-klachten	95%	90%
-bezwaren	80%	95%
-ingebrekestellingen	100%	100%
-Wob-verzoeken	95%	99%
Betaalde dwangsommen per jaar	2	0

¹ Jaarlijks gaat het om ca. 80 binnengekomen klachten. Daarvan zijn er uiteindelijk ca. 60 ontvankelijk. Van deze 60 klachten handelen we het merendeel informeel af. Minder dan 10% wordt formeel afgehandeld.

² Een absoluut getal zegt niet zoveel; het is beter het aantal bezwaren te relateren aan het aantal genomen besluiten. 90% van de bezwaren komt in reactie op een besluit rond een uitkering (4033 besluiten waartegen 133 bezwaren) of een besluit rond een vergunning (1172 besluiten die geleid hebben tot 87 bezwaren). Uiteindelijk zijn er van deze 250 bezwaren 10 (deels) gegrond. Dit is een percentage van 0,2% van het aantal genomen besluiten.

³ Dit is jaarlijks een redelijk constant getal en betreft vooral claims rond zaken in de buitenruimte.

⁴ Slechts in 1 of 2 gevallen per jaar leidt dit tot het uitkeren van een dwangsom. In 95% van de gevallen behandelen we alsnog de vraag van de burger binnen de termijn.

2.2 Programma 2: Sport, cultuur en onderwijs

Beoogd maatschappelijk effect: Een vitale samenleving waarin de gemeente de inwoners van Lansingerland, jong en oud, in staat stelt een actieve leefstijl te hebben en actief mee te (kunnen) doen op allerlei terreinen.

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel worden de baten en lasten van het gehele programma gepresenteerd.

bedragen x €1000

Totaal Programma 2	Realisatie 2014	Raming 2015 voor wijziging	Raming 2015 na wijziging	Realisatie 2015	Afwijking 2015
Totaal lasten	19.831	17.263	18.280	17.056	1.224
Totaal baten	1.546	1.674	1.741	1.641	100
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-18.285	-15.590	-16.539	-15.415	1.124
Toevoeging reserves	-1.459	-59	-349	-379	-30
Onttrekking reserves	2.278	645	1.185	979	206
Gerealiseerde resultaat	-22.022	-16.293	-15.703	-14.815	888

Voor een nadere toelichting op de belangrijkste afwijkingen per programma ten opzichte van de begroting wordt verwezen naar paragraaf 6.2.1 Verschillenanalyse per programma.

Het programma kent de volgende beleidsvelden:

- Sport;
- Cultuur;
- Onderwijs en kinderopvang.

2.2.1 Beleidsveld Sport

Wat hebben we bereikt?

In 2015 hebben we de langjarige discussie over de voorwaarden van de ingebruikneming van de sportvelden afgerond. Met bijna alle buitensportverenigingen hebben we een nieuwe gebruiksovereenkomst ondertekend. Tevens hebben wij in 2015 het hoofdveld van Hockeyvereniging Berkel en Rodenrijs (HBR) gerenoveerd. Door een financiële bijdrage van de vereniging en een nauwe samenwerking tussen de gemeente en HBR is het gelukt om het zandveld te vervangen door een hoogwaardig waterveld.

De tweede helft van het jaar heeft in het teken gestaan van aandacht voor het ondersteunen van sportverenigingen. Tijdens de Avond van de Sport hebben wij met binnen- en buitensportverenigingen gesproken over actuele ontwikkelingen in de sport in Nederland en de ontwikkelingen in de gemeente Lansingerland. Daarnaast hebben wij een start gemaakt met een structurele dialoog met de verenigingen over sport in brede zin. Door maatwerk te leveren en mee te denken met verschillende verenigingen hebben wij problemen kunnen verhelpen en advies gegeven over versterking van de verenigingsstructuur. Een voorbeeld hiervan is de exploitatie van de horecaruimte in De Zijde door DOTO.

Ook heeft de gemeente in juli 2015 de eigen jeugdkampioenen gehuldigd. Zij werden ontvangen op het gemeentehuis met taart en bloemen.

De Rekenkamer Lansingerland heeft in 2015 de vitaliteit van de sportverenigingen in Lansingerland onderzocht. De aanbevelingen die de rekenkamer hierbij gedaan heeft, nemen wij mee bij het opstellen van toekomstig beleid.

Wat hebben we daarvoor in 2015 gedaan?

Om de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken hebben we in 2015 op dit beleidsveld de volgende activiteiten ontplooid.

	Wat gaan we daarvoor in 2015 doen?	Beoogd resultaat 2015	Resultaat bereikt?
2.1	Wij voeren conform het MIP en waar noodzakelijk renovaties uit aan sportvelden.	Wij hebben de noodzakelijke renovaties uitgevoerd.	Ja
2.2	Optisport beheert en exploiteert namens de gemeente de binnensportaccommodaties.	Wij stellen vast dat de exploitatie door Optisport conform de afspraken is uitgevoerd binnen de financiële en kwalitatieve kaders.	Ja

2.1 Renoveren sportvelden

In 2015 is het hoofdveld van Hockeyvereniging Berkel en Rodenrijs (HBR) gerenoveerd. Er is een kwalitatief hoogwaardiger veld aangelegd. De kosten daarvoor waren hoger dan begroot. Toch kon dit binnen de begroting worden gerealiseerd, doordat de hockeyvereniging financieel heeft bijgedragen. Dit conform het gemeentelijk (sport-)beleid.

2.2 Optisport.

De gemeente en Optisport stellen onderling een begroting vast. De financiële resultaten hiervan worden gemonitord en na afronding van het boekjaar, voorzien van een accountantsverklaring, worden onderlinge kosten en opbrengsten verrekend. Daarnaast heeft de gemeente via de accounthouder contact met de manager van Optisport om kwalitatieve aspecten van het contract te bespreken en knelpunten op te lossen. Optisport brengt elk kwartaal een kwartaalverslag uit waar de financiële en kwalitatieve resultaten in worden vastgelegd. Tenslotte houdt de gemeente ook op het gebied van onderhoud toezicht m.b.t. het op peil houden van de accommodaties.

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel worden de kosten van dit beleidsveld gepresenteerd.

Beleidsveld: Sport

bedragen x €1000

	Realisatie 2014	Raming 2015 voor wijziging	Raming 2015 na wijziging	Realisatie 2015	Afwijking 2015
Directe lasten	1.677	1.566	1.870	1.741	129
Doorbelaasting	568	459	459	390	69
Kapitaallasten	3.611	3.065	3.065	3.135	69
Totaal lasten	5.856	5.091	5.395	5.266	129
Totaal baten	968	1.059	1.059	1.066	7
Saldo	-4.888	-4.032	-4.336	-4.200	135

Voor een nadere toelichting op de belangrijkste afwijkingen per programma ten opzichte van de begroting wordt verwezen naar paragraaf 6.2.1 Verschillenanalyse per programma.

2.2.2 Beleidsveld Cultuur

Wat hebben we bereikt?

Het stimuleren van een basisaanbod aan cultuur voor de inwoners van Lansingerland om zich te kunnen ontplooiën, hebben wij inhoud gegeven door acties op de volgende terreinen:

Cultuurhuis Lansingerland: Muziekvereniging Concordia heeft het initiatief genomen om te komen tot een Cultuurhuis Lansingerland. Een concreet resultaat heeft dit nog niet opgeleverd. In overleg met Concordia wordt dit initiatief in 2016 verder uitgewerkt.

Alliantiefabriek: Uit de Alliantiefabriek zijn allianties gekomen, waarin cultuur een prominente rol speelt. Het betreft de volgende allianties:

1. “Behoud t Web” met als resultaat een concreet actieplan.
2. “Culturele innovatie” met als resultaat het vaststellen van een concreet doel in 2016, namelijk een culturele zomerprogrammering in het Annie M.G. Schmidtpark door en voor bewoners. Een budget van € 30.000,- is voor dit doel vrijgemaakt.

Cultuurvisie: Begin 2016 is een start gemaakt met het opstellen van een nieuwe cultuurvisie. Gedacht wordt de visie vorm te geven langs twee thema's: “cultuur en samenleving” en “cultureel en identiteit”. In 2016 zal deze visie worden besproken met inwoners en het culturele veld en aan de raad worden aangeboden.

Gebruik gemeentehuis: In (en naast) het gemeentehuis hebben wij onder meer gefaciliteerd: exposities van diverse kunstenaars, optredens van koren en muziekverenigingen en een film in de open lucht.

Wat hebben we daarvoor in 2015 gedaan?

Om de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken hebben we in 2015 op dit beleidsveld de volgende activiteiten ontplooid.

	Wat gaan we daarvoor in 2015 doen?	Beoogd resultaat 2015	Resultaat bereikt?
2.3	We stimuleren gericht een aantal activiteiten op het gebied van creatieve, kunstzinnige en muzikale vorming van kinderen t/m 18 jaar door het verstrekken van waarderings- en/of prestatiesubsidies.	Stijgend aantal jeugdleden bij de gesubsidieerde organisaties.	Nee
		Met project de E-lijn borgen van de kwaliteit van cultuureducatie binnen het primair onderwijs.	Ja
2.4	We stimuleren via het bibliotheekwerk de informatieve, educatieve en lees/literaire ontwikkeling van kinderen t/m 18 jaar en kwetsbare inwoners.	Het in goed overleg met Bibliotheek Oostland zetten van vervolgstappen richting een toekomstbestendige bibliotheekfunctie, waarbij in elke kern een bibliotheekfunctie aanwezig blijft.	Ja
2.5	We voeren de Mediawet uit door het subsidiëren van een lokale omroep.	Eén goed functionerende lokale omroep, die voldoet aan de eisen van de Mediawet 2008 en het Commissariaat van de Media.	Ja
2.6	We onderhouden de kunstobjecten in de openbare ruimte.	Onderhouden van kunstobjecten in de openbare ruimte.	Ja
2.7	We stimuleren gemeentebrede culturele activiteiten en evenementen die gericht zijn op het vergroten van de leefbaarheid.	Verbondenheid tussen de inwoners en een aangenaam leefklimaat.	Ja

2.3 Creatieve, kunstzinnige en muzikale vorming van kinderen t/m 18 jaar.

Wij hebben met het verstrekken van waarderings- en/of prestatiesubsidies een bijdrage geleverd aan het mogelijk maken van diverse culturele activiteiten. Belangrijkste voorwaarde daarbij was, dat deze activiteiten een bijdrage leveren aan het bereiken van gemeentelijke doelen. Bij de subsidietoekenningen voor culturele activiteiten is een bij de Kadernota 2013 opgelegde bezuinigingstaakstelling van € 50.000,- verwerkt. In 2016 en 2017 wordt opnieuw rekening gehouden met een bezuinigingstaakstelling van € 50.000,- per jaar.

Bij de door de gemeente gesubsidieerde culturele organisaties (lokale muziekverenigingen, muziek- en theaterschoolactiviteiten) is het aantal jeugdleden/leerlingen in 2015 gemiddeld genomen stabiel gebleven.

Binnen het project E-lijn (de Cultuurtrein) zijn 3 leerlijnen voor het primair onderwijs ontwikkeld: dans, beeldende vorming en literatuur. Deze leerlijnen worden beschikbaar gesteld aan de daarvoor geïnteresseerde basisscholen (vooralsnog 7 in Lansingerland). Samen met trainingen voor leer- en vakkrachten leveren deze leerlijnen een bijdrage aan het borgen van kwaliteit van cultuureducatie binnen het primair onderwijs.

2.4 Bibliotheekwerk.

Het bibliotheekwerk richtte zich op jeugd en kwetsbaren met een diversiteit aan producten en diensten. Naast de succesvolle, bestaande producten op het gebied van het voorkomen van taalachterstand bij jeugd, is in augustus een nieuwe steunpunt van de bibliotheek geopend bij de basisscholen CBS De Acker, OBS Groenehoek en RKBS Willibrord in Bergschenhoek.

Voor kwetsbare groepen is in 2015 ingezet op laaggeletterdheid, mensen in een sociaal isolement en mediawijsheid. Begin 2015 is in Berkel en Rodenrijs gestart met het Taalhuis: een ontmoetingsplaats waar iedereen terecht kan die hulp nodig heeft bij de basisvaardigheden lezen, schrijven en begrijpen van de Nederlandse taal.

Met Bibliotheek Oostland zijn gesprekken gevoerd over een toekomstbestendige bibliotheekfunctie. Overleg daarover zal in 2016 worden voortgezet. De vaste vestiging in de Notaris Kruytstraat in Bergschenhoek is vervuld voor een tijdelijk servicepunt in de Dorpsstraat. Eind 2016 verwacht de bibliotheek haar intrek te kunnen nemen in het nieuwbouwcomplex De Stander in de Oranjewijk te Bergschenhoek.

2.5 Lokale omroep.

Met het subsidiëren van de lokale omroep RTV Lansingerland hebben wij voldaan aan de door de Mediawet opgelegde (bekostigings-)plicht om het functioneren mogelijk te maken van een lokale publieke media-instelling. Het Commissariaat van de Media heeft - na een positief advies van de gemeenteraad daartoe op 18 juli 2013 - een zendmachtiging verleend aan RTV Lansingerland tot 6 oktober 2018. RTV Lansingerland voldoet daarmee en met haar programmering aan de eisen die de Mediawet en het Commissariaat van de Media stelt.

2.6 Onderhouden kunstobjecten.

Het onderhoud aan de gemeentelijke kunstobjecten in de openbare ruimte is planmatig conform de bestaande onderhoudscontracten uitgevoerd.

2.7 Stimuleren culturele activiteiten en evenementen gericht op het vergroten van leefbaarheid.

In 2015 is subsidie toegekend aan de organisatie van het Straattheater in Bergschenhoek en de openbare publieksuitvoeringen van de (3) muziekverenigingen. Ook is subsidie toegekend aan de Kunsttoer: een open atelierroute en een tentoonstelling met werk van lokale kunstenaars in het gemeentehuis. De atelierroute en de tentoonstelling zijn feestelijk geopend in het gemeentehuis.

De bekostiging van de volksfeesten (Koningsdag, Bevrijdingsdag en intocht Sinterklaas) is in 2015 ondergebracht in de subsidiebudgetten van de afdeling Bestuurszaken. Het overgehevelde bedrag is

berekend op basis van een bedrag per inwoner en/of een vast bedrag per organisatie. In samenspraak met de betreffende (Oranje-)verenigingen is in 2015 een gezamenlijk programma uitgevoerd.

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel worden de kosten van dit beleidsveld gepresenteerd.

Beleidsveld: Cultuur

bedragen x €1000

	Realisatie 2014	Raming 2015 voor wijziging	Raming 2015 na wijziging	Realisatie 2015	Afwijking 2015
Directe lasten	1.356	1.203	1.236	1.184	52
Doorbelaasting	185	277	277	231	46
Kapitaallasten	11	11	11	0	11
Totaal lasten	1.552	1.491	1.524	1.416	109
Totaal baten	5	6	6	7	1
Saldo	-1.547	-1.485	-1.518	-1.408	110

Voor een nadere toelichting op de belangrijkste afwijkingen per programma ten opzichte van de begroting wordt verwezen naar paragraaf 6.2.1 Verschillenanalyse per programma.

2.2.3 Beleidsveld Onderwijs en kinderopvang

Wat hebben we bereikt?

We hebben de Westpolder 2 en 3 scholen geopend. We hebben een langdurige huurovereenkomst afgesloten met Kern Kinderopvang voor de BSO ruimte in de Westpolder 2 school. Daarnaast is in 2015 een participatieproces ontworpen en in gang gezet om te komen tot een overkoepelende onderwijsvisie.

Wat hebben we daarvoor in 2015 gedaan?

Om de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken hebben we in 2015 op dit beleidsveld de volgende activiteiten ontplooid.

	Wat gaan we daarvoor in 2015 doen?	Beoogd resultaat 2015	Resultaat bereikt?
2.8	We voorzien in adequate huisvesting voor primair onderwijs.	De Westpolder 2 (WP2) en Westpolder 3 (WP3) scholen zijn binnen budget gerealiseerd en tijdig in gebruik genomen.	Ja
		De aanvragen in het huisvestingsprogramma 2015 zijn uitgevoerd volgens de Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs (VVHO).	Ja
2.9	We voorzien in adequate huisvesting voor voortgezet onderwijs.	Wij voldoen aan de wettelijke kaders op het gebied van de gemeentelijke zorgplicht door te voldoen aan de bepalingen in de afgesloten overeenkomsten tot doordecentralisatie.	Ja
2.10	We houden toezicht op het openbaar primair onderwijs.	We hebben, samen met Pijnacker-Nootdorp en Zuidplas, een zienswijze op de begroting en jaarrekening van stichting Scholengroep Holland opgesteld en toegestuurd, zoals staat beschreven in het convenant "Bovengemeentelijk extern toezicht op het openbaar primair onderwijs".	Ja
2.11	We behandelen lokale onderwijsbeleidsmatige onderwerpen.	We hebben onderwerpen zoals Passend Onderwijs, aansluiting met de (decentralisatie) Jeugdzorg en Schoolmaatschappelijk Werk behandeld.	Ja
2.12	We bieden leerlingenvervoer aan de beoogde doelgroep aan.	Alle aanvragen zijn behandeld volgens de criteria uit onze gemeentelijke verordening leerlingenvervoer.	Ja
2.13	We toetsen de kwaliteit van kindercentra en peuterspeelzalen.	Het benodigde aantal inspecties zijn uitgevoerd en de aanbevelingen zijn gemonitord.	Ja
		Waar nodig zijn handhavingsmaatregelen genomen.	Ja
2.14	Wij subsidiëren het peuterspeelzaalwerk voor kwetsbare groepen en bieden aan een voorschools educatieprogramma aan kinderen die vallen binnen de doelgroep VVE.	De aanbieders van peuterspeelzaalwerk hebben zich voorbereid op de landelijke en gemeentelijke beleidsontwikkelingen t.a.v. de harmonisatie van peuterspeelzaalwerk en kinderopvang.	Ja
		Er zijn voldoende plaatsen in de kinderopvang en op peuterspeelzalen om de wettelijke doelgroep voor voorschoolse educatie een aanbod te kunnen bieden.	Ja
2.15	We zorgen ervoor dat alle leerplichtige kinderen naar school toe gaan en een diploma behalen.	Alle leerplichtige kinderen gaan naar school en halen een diploma.	Deels

2.8 Adequate huisvesting voor primair onderwijs

- We waren bouwheer van de WP2 en WP3. We leverden beide schoolgebouwen tijdig en binnen budget op. We hebben de WP3 in eigendom overgedragen aan schoolbestuur Laurentius door het passeren van een notariële akte. We hebben de WP2 in gebruik gegeven met een overeenkomst aan schoolbestuur Scholengroep Holland en met een huurovereenkomst met Kern Kinderopvang;
- We hebben de tijdelijke huisvesting aan de Stationssingel in Berkel en Rodenrijs verwijderd;
- We hebben Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO) met de schoolbesturen gevoerd;
- We hebben het Programma voorzieningen huisvesting onderwijs (Programma) 2015 uitgevoerd uit en het Programma 2016 vastgesteld;
- In augustus 2015 hebben we de gevolgen van de sluiting van basisschool De Kleine Kapitein opgevangen;
- We hebben besluitvorming voorbereid rondom de gevolgen voor onderwijshuisvesting van de fusie tussen basisscholen Prins Maurits en Prins Johan Friso in Berkel en Rodenrijs;
- We hebben een huisvestingsvraagstuk uit het IHP PO verwerkt in de Meerjarenbegroting en opgestart: de vervangende nieuwbouw van Prins Willem Alexander en De Kwakel;
- We hebben gesprekken gevoerd met drie schoolbesturen over het overdragen of formeel in gebruik geven met overeenkomsten van vier schoolgebouwen;
- We hebben de aangepaste Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs 2015 in gebruik genomen;
- Wij hebben in 2015 nieuw beleid geïmplementeerd voor het bewegingsonderwijs van het primair onderwijs.

2.9 Adequate huisvesting voor voortgezet onderwijs

In 2015 is de arbitrage over de overeenkomsten tot doordecentralisatie uit 2011 afgerond. De arbitragecommissie is tot de conclusie gekomen dat de wijziging van de (rijks-)bekostiging door de 'motie Buma' onvoldoende aanleiding vormt om de overeenkomst aan te passen. Door deze uitspraak is er nu duidelijkheid over de op basis van deze overeenkomst te betalen vergoedingen tot en met 2019.

De nieuwbouw van Melanchthon Berkroden in Berkel en Rodenrijs is opgeleverd en in gebruik genomen. De werkzaamheden voor het realiseren van de nieuwbouw van de Melanchthon Business School in Bleiswijk zijn gestart. Naar verwachting zal deze eind 2018 opgeleverd worden.

Nadat gesprekken met schoolbestuur BOOR over de nieuwbouw van Wolfert Pro op niets uitgelopen waren, hebben wij BOOR formeel in gebreke gesteld ten aanzien van de nakoming van de door haar aangegane verplichtingen. In samenspraak met de portefeuillehouder Onderwijs van de gemeente Rotterdam hebben wij in september 2015 de vervolgacties, verbonden aan de bovengenoemde ingebrekestelling, opgeschort. Wij hebben vervolgens gezocht naar een oplossing voor de ontstane situatie die recht doet aan de belangen van alle betrokken partijen.

2.10 Toezicht houden op het openbaar primair onderwijs

Samen met gemeenten Pijnacker-Nootdorp en Zuidplas spraken we met stichting Scholengroep Holland over hun begroting en jaarrekening. Wij stuurden onze zienswijze hierop aan Scholengroep Holland, zoals staat beschreven in het convenant "Bovengemeentelijk extern toezicht op het openbaar primair onderwijs". Daarnaast benoemden de gemeenteraden van de drie gemeenten nieuwe leden van de Raad van Toezicht van Scholengroep Holland. Tot slot bespraken we ambtelijk de concept voorstellen voor gewijzigde statuten van Scholengroep Holland, inclusief concept voorstel voor een aangepaste werkwijze van het gemeentelijk toezicht op Scholengroep Holland.

2.11 Behandelen lokale onderwijsbeleidsmatige onderwerpen

We voerden overleg met de samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs voor het primair en voortgezet onderwijs over Passend Onderwijs en de gevolgen voor onze gemeente zoals de aansluiting met de Jeugdzorg, leerlingenvervoer en huisvesting. Ook is er intensief overleg geweest met de schoolbesturen

bij het ontwerpen van het participatieproces met betrekking tot de visie op de gemeentelijke onderwijs(gerelateerde) taken. Het resultaat is dat alle schoolbesturen actief deelnemen aan dit proces. Daarnaast bespraken we alle lokale onderwijsbeleidsmatige onderwerpen, zoals de visie op de gemeentelijke onderwijs(gerelateerde) taken, onderwijs voor vluchtelingenkinderen, de plaatsing van de voormalige leerlingen van De Kleine Kapitein, het toelatingsbeleid van de scholen voor Voortgezet Onderwijs, Passend Onderwijs, Jeugdzorg, Schoolmaatschappelijk Werk, Onderwijsachterstanden en Voor- en Vroegschoolse Educatie, in de Lokaal Educatieve Agenda (LEA) met de wethouder en de schoolbesturen Primair Onderwijs en de schooldirecteuren Voortgezet Onderwijs.

2.12 Leerlingenvervoer

Ouders/verzorgers konden hun aanvraag leerlingenvervoer digitaal indienen. Alle aanvragen leerlingenvervoer zijn behandeld conform de nieuwe verordening leerlingenvervoer Lansingerland 2014.

We namen telefonisch of per e-mail contact op met de ouders/verzorgers om de aanvraag, eventuele aanvullende stukken en besluitvorming te bespreken. Dit voorkwam onduidelijkheden en mogelijke bezwaarschriften. We verstuurden alle beschikkingen leerlingenvervoer binnen de gestelde termijn uit de verordening. We onderhielden contacten met DVG en Deltax, de partijen die het taxivervoer in opdracht van ons verzorgen. Daarnaast spraken we met de adviesraad leerlingenvervoer.

2.13 Kindercentra en peuterspeelzalen

De GGD Rotterdam Rijnmond heeft in opdracht van ons inspecties uitgevoerd bij de kinderopvangvoorzieningen en peuterspeelzalen. Alle locaties in Lansingerland zijn geïnspecteerd. 7 peuterspeelzalen zijn in 2015 omgevormd naar kinderdagopvang. Vandaar dat het aantal peuterspeelzalen is afgenomen en het aantal kindcentra is toegenomen. Daarnaast zijn er een paar kinderopvanglocaties bijgenomen en heeft de organisatie het Paleisje 2 kinderdagverblijven gesloten. Bij een aantal locaties zijn overtredingen geconstateerd. Voor deze locaties hebben wij een handhavingstraject gestart. In juni 2016 stellen wij het jaarverslag kinderopvang op. In dit verslag rapporteren wij hoe wij onze handhavende taken hebben uitgevoerd in 2015. Verder hebben wij het Landelijk Register Kinderopvang en Peuterspeelzalen (LRKP) bijgehouden door alle aanmeldingen, registraties en wijzigingen goed in dit register te verwerken.

2.14 Peuterspeelzaalwerk voor kwetsbare groepen en voorschools educatieprogramma (VVE)

Op basis van de landelijke ontwikkelingen en de gemeentelijke bezuinigingstaakstelling voor het peuterspeelzaalwerk, hebben wij eind 2014 nieuw beleid voor peuterspeelzaalwerk vastgesteld. De gesubsidieerde peuterspeelzaalorganisaties zijn in 2015 omgevormd van peuterspeelzaal naar peuteropvang, een vorm van kinderdagopvang. De subsidiëringssystematiek is hierdoor gewijzigd. Wij subsidiëren vanaf augustus 2015 alleen nog de peuters die niet in aanmerking komen voor de kinderopvangtoeslag van het Rijk. De eerste evaluatie van de omvorming volgt begin 2016. Daarnaast hebben wij in 2015 de definitie voor een doelgroepkind voor voorschoolse educatie (VVE) uitgebreid zodat ook peuters van asielgerechtigden in aanmerking komen voor voorschoolse educatie. Daarnaast is voorschoolse educatie aangeboden aan de al bestaande doelgroep. Wij hebben het wettelijk verplichte aanbod van VVE in stand gehouden. Per 7 december 2015 is de openbare basisschool de Vuurvogel gestart met een Taalklas voor asielgerechtigde kinderen die in Lansingerland komen wonen. Deze Taalklas is tot stand gekomen na overleggen tussen de gemeente en de drie grootste schoolbesturen voor primair onderwijs.

2.15 Alle leerplichtige kinderen gaan naar school en behalen een diploma

Er is maar één jongere die leerplichtig of kwalificatieplichtig is, maar niet staat ingeschreven op een school of instelling. Verder staan alle leerplichtige leerlingen ingeschreven op een onderwijsinstelling. Natuurlijk hebben niet alle leerlingen hun diploma gehaald, maar de meeste gezakte leerlingen gaan dit schooljaar (2015/2016) voor de herkansing. Enkele van de gezakte leerlingen zijn ook doorgestroomd naar een MBO of naar het VAVO (Volwassenen Educatie).

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel worden de kosten van dit beleidsveld gepresenteerd.

Beleidsveld: Onderwijs en kinderopvang

bedragen x €1000

	Realisatie 2014	Raming 2015 voor wijziging	Raming 2015 na wijziging	Realisatie 2015	Afwijking 2015
Directe lasten	6.389	5.338	6.098	5.331	767
Doorbelaasting	913	1.156	1.156	1.121	35
Kapitaallasten	5.120	4.187	4.107	3.922	185
Totaal lasten	12.422	10.681	11.361	10.374	987
Totaal baten	572	609	676	568	108
Saldo	-11.851	-10.073	-10.685	-9.807	879

Voor een nadere toelichting op de belangrijkste afwijkingen per programma ten opzichte van de begroting wordt verwezen naar paragraaf 6.2.1 Verschillenanalyse per programma.

2.2.4 Kengetallen programma 2

	Norm 2015	Resultaat 2015
Sport		
Aantal binnensportaccommodaties (zaaldelen)	28	28
Aantal buitensportaccommodaties (velden)	75	75
Cultuur		
Aantal jongeren t/m 18 jaar aan verenigingsleven	1000	Ca. 1.000
Aantal jeugd- en volwassen leden van de bibliotheek	12.400	11.298
Lokale omroep	1	1
Aantal onderhouden kunstobjecten	29	29
Aantal evenementen per jaar	3	Diverse
Onderwijs en kinderopvang		
Aantal basisscholen	24	22
Aantal Integrale Huisvestings Projecten	5	3
Totaal aantal beschikkingen leerlingenvervoer	230	226
Aantal uitgevoerde reguliere inspecties bij:		
- kindercentra	54	60
- peuterspeelzalen	8	1
- gastouders	n.n.b.	123
Het aantal gesubsidieerde kindplaatsen voor:		
- regulier peuterspeelzaalwerk	346	346
- waarvan voorschoolse educatie	64	64
- waarvan kindplaatsen VVE in kinderdagverblijven	48	48
Percentage leerplichtige kinderen dat naar school gaat	100%	99%
Percentage voortijdig schoolverlaters	1 %	1%

2.3 Programma 3: Maatschappelijke ondersteuning

Beoogd maatschappelijk effect:

Lansingerland is een gemeente met een gezonde en zorgzame samenleving, waarin alle inwoners een bijdrage leveren, zodat iedereen naar vermogen meedoet⁵.

In het beleidsplan 3D Lansingerland is een onderverdeling gemaakt die niet uitgaat van drie beleidsvelden, maar van een samenhangende aanpak met een mix van instrumenten die we gaan inzetten gericht op drie leeftijdscategorieën met ieder een specifiek doel.

Bij de drie decentralisaties ligt de nadruk op het stimuleren van de zelfredzaamheid en de participatie, ofwel 'het meedoen' van inwoners. We stellen de mogelijkheden van de mensen centraal, niet hun beperkingen. We benutten de eigen kracht van inwoners en hun sociale netwerk. Mogelijke belemmeringen voor dat meedoen worden zo veel mogelijk voorkomen of verminderd. Of dat nu gaat om belemmeringen vanwege problemen bij het opgroeien of opvoeden, of belemmeringen vanwege fysieke of psychische of verstandelijke beperkingen of belemmeringen bij het vinden van betaald werk. Het doel is dat zoveel mogelijk inwoners van Lansingerland met behulp van familie, vrienden en buren voor zichzelf kunnen zorgen zonder financiële of zorgondersteuning door de overheid.

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel worden de baten en lasten van het gehele programma gepresenteerd.

bedragen x €1000

Totaal Programma 3	Realisatie 2014	Raming 2015 voor wijziging	Raming 2015 na wijziging	Realisatie 2015	Afwijking 2015
Totaal lasten	25.671	34.794	35.306	34.021	1.285
Totaal baten	12.345	8.754	9.627	9.827	200
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-13.326	-26.040	-25.679	-24.194	1.485
Toevoeging reserves	-	-	-104	-104	-
Onttrekking reserves	603	-	98	101	3
Gerealiseerde resultaat	-13.929	-26.040	-25.684	-24.197	1.488

Voor een nadere toelichting op de belangrijkste afwijkingen per programma ten opzichte van de begroting wordt verwezen naar paragraaf 6.2.1 Verschillenanalyse per programma.

Het programma kent de volgende beleidsvelden:

- Jeugd (jongeren van 0-23 jaar);
- Maatschappelijke ondersteuning (Volwassenen tussen 18-67 jaar en Volwassenen 67+);
- Werk en inkomen (volwassenen tussen 18-67 jaar).

⁵ Dit beoogde maatschappelijke effect is de missie van het Beleidsplan 3 D Lansingerland, dat door onze Raad is vastgesteld op 19 december 2013 (T13.06120) en deze missie was ook al leidend bij de Kadernota ten behoeve van het subsidiebeleid Maatschappelijke Ontwikkeling 2014-2018: 'Sterke samenleving, ondersteunende overheid' (T12.13575).

2.3.1 Beleidsveld Jeugd

Wat hebben we bereikt?

Landelijk wordt er vanuit gegaan dat 80% van de inwoners haar hulpvragen zelf kan oplossen vanuit eigen kracht en dat 20% een vorm van ondersteuning nodig heeft. Daarom is als beoogd resultaat geformuleerd dat 80% van de problematiek wordt opgelost vanuit eigen kracht of met vrij toegankelijke hulp. De overige 20% wordt opgelost door niet vrij toegankelijke hulp: een maatwerkvoorziening.

Om dit percentage te kunnen berekenen hebben we gekeken naar het totaal aantal 0-18 jarigen, afgezet tegen het aantal maatwerkvoorzieningen 2015. Hierbij zijn we uitgegaan van 15.273 jeugdigen en 1.505 maatwerkvoorzieningen.

Belangrijk hierbij zijn de volgende kanttekeningen:

- Het betreft zorgproducten, geen unieke inwoners. Een inwoner kan problemen hebben op meerdere gebieden en dus meerdere maatwerkvoorzieningen ontvangen;
- We hebben nog niet het volledige zorggebruik in beeld vanwege het ontbreken en later binnenkomen van facturen en declaraties;
- Het betreft lopende maatwerkvoorzieningen in het vierde kwartaal van 2015. Eerder gestarte en afgesloten trajecten in 2015 zijn hierin niet meegenomen.

Om een beeld te krijgen zetten we het aantal maatwerkvoorzieningen af tegen het aantal jongeren in Lansingerland. Dit zou betekenen dat 10% van de problematiek wordt opgelost door een niet vrij toegankelijke voorziening en dus 90% wordt opgelost op eigen kracht of met behulp van een vrij toegankelijke voorziening. Dit aantal kan echter 1) lager liggen want het betreft geen unieke cliënten maar ook 2) hoger liggen omdat we het aantal ingezette maatwerkvoorzieningen nog niet volledig in beeld hebben én niet alle afgeronde voorzieningen in 2015 zijn meegenomen.

De cijfers en de verklaringen zullen verder uitgewerkt worden in de Jaarrapportage Sociaal Domein

Wat hebben we daarvoor in 2015 gedaan?

Om de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken hebben we in 2015 op dit beleidsveld de volgende activiteiten ontplooid.

	Wat gaan we daarvoor in 2015 doen?	Beoogd resultaat 2015	Resultaat bereikt?
3.1	<u>Preventie en lichte ondersteuning:</u> We stimuleren een sterke samenleving en voorkomen problemen bij opgroeien en opvoeden door vroegtijdig ingrijpen en lokaal aangeboden lichte ondersteuning.	Het percentage problematiek dat is opgelost vanuit eigen kracht of in de vrij toegankelijke hulp is 80% of hoger.	onbekend
3.2	<u>Intensieve ondersteuning/maatwerk:</u> Wanneer lichte ondersteuning niet toereikend is bieden wij intensieve ondersteuning conform de Jeugdwet.	Het percentage problematiek dat is opgelost in de niet vrij-toegankelijke hulp is 20% of lager.	onbekend

3.1 Lokaal aanbieden van lichte ondersteuning

- Er is een handreiking opgesteld voor vrijwilligers hoe zij om moeten gaan met signalen van kindermishandeling of andere zorgelijke ontwikkelingen van kinderen (gebaseerd op de Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling);
- We hebben een inspiratiesessie georganiseerd tussen het onderwijs en de gemeente over de samenwerking jeugdhulp en onderwijs en het vinden en opzoeken van elkaars expertise.
- We hebben een inspiratiesessie met aanbieders over 'overgang naar 18 jaar' georganiseerd om de knelpunten in kaart te brengen en het ondersteuningsaanbod beter aan te laten sluiten op deze doelgroep;
- We hebben met de schoolbesturen een nieuw convenant schoolmaatschappelijk werk afgesloten;

- We zijn gestart met een pilot samenwerking tussen jeugdartsen, huisartsen en onderwijs in Bergschenhoek. De huisartsen kunnen kinderen en hun ouders aanmelden bij het CJG. Het CJG doet een brede uitvraag en kan op basis van de vraag hulp inzetten. Wanneer nodig kan de jeugdarts ook doorverwijzen naar Jeugd-GGZ of andere vormen van jeugdhulp (net zoals de huisarts);
- De taakstelling op het jeugd- en jongerenwerk is voor 2015 geschrapt. De taakstelling voor 2016 is incidenteel anders ingevuld;
- Er is een nieuwe samenstelling van het basistakenpakket van de jeugdgezondheidszorg gerealiseerd. Per 1 januari is het basistakenpakket van de jeugdgezondheidszorg landelijk gewijzigd. In overleg met CJG Rijnmond en de gemeenten in de regio Rotterdam sluit het basistakenpakket beter aan op de andere taken die de gemeente heeft op het gebied van jeugdhulp;
- Er zijn afspraken gemaakt met een nieuw maatjesproject (jong perspectief) waar kinderen en jongeren ondersteund worden door een vrijwilliger.

3.2 Aanbieden van intensieve ondersteuning

- Gedurende het jaar zijn de verordening en beleidsregels aangepast op grond van nieuwe ontwikkelingen en voortschrijdend inzicht;
- We zijn gestart met deelname aan het jeugdbeschermingsplein Rotterdam en de samenwerking met de gemeente Rotterdam is na een half jaar geëvalueerd en positief bevonden;
- Op 1 januari 2015 is Veilig Thuis gestart: een samenwerkingsverband tussen het voormalig Advies- en Meldpunt Kindermishandeling en het Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld;
- Het calamiteiten- en incidentenprotocol Sociaal Domein is vastgesteld waarna er door ambtenaren, wethouder, burgemeester en raadsleden is geoefend met een calamiteit op het gebied van jeugd(hulp);
- De contracten voor jeugd met een beperking zijn verlengd;
- Er heeft een verschuiving van regionale naar lokale taken plaats gevonden voor de doelgroep jeugd met een beperking en GGZ problematiek (AWBZ-JGGZ);
- In de regio zijn afspraken gemaakt over een model waarin specialistische kennis ingevlogen kan worden wanneer deze lokaal nodig is (Consultatie- en Diagnose Team).

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel worden de kosten van dit beleidsveld gepresenteerd.

Beleidsveld: Jeugd

bedragen x €1000

	Realisatie 2014	Raming 2015 voor wijziging	Raming 2015 na wijziging	Realisatie 2015	Afwijking 2015
Directe lasten	2.353	10.171	10.299	10.854	555
Doorbelasting	486	768	768	968	200
Kapitaallasten	1	1	1	1	0
Totaal lasten	2.841	10.940	11.068	11.823	755
Totaal baten	33	-	-	39	39
Saldo	-2.808	-10.940	-11.068	-11.784	-716

Voor een nadere toelichting op de belangrijkste afwijkingen per programma ten opzichte van de begroting wordt verwezen naar paragraaf 6.2.1 Verschillenanalyse per programma.

2.3.2 Beleidsveld Maatschappelijke ondersteuning

Wat hebben we bereikt?

We hebben de eigen kracht gestimuleerd

Om de zelfredzaamheid te stimuleren zijn we in september gestart met de eigen kracht campagne. De campagne zet de eigen kracht van inwoners van Lansingerland centraal. Iedere maand staat een thema centraal waarbij (bestaande) activiteiten en/of producten in de spotlight zijn gezet. De aftrap was de succesvolle maand van de participatie. Daarnaast is aandacht besteed aan mantelzorg, vrijwilligers en de alzheimerdag.

Aanbod vrij toegankelijke voorzieningen

In 2015 hebben we het aanbod van vrij toegankelijke producten en diensten die inwoners ondersteunen op het gebied van zelfredzaamheid en participatie gehandhaafd op het niveau van 2014. Het aanbod voor de doelgroep 18-67 wordt voornamelijk uitgevoerd door Kwadraad (algemeen maatschappelijk werk), Humanitas Lansingerland (maatjes en thuisadministratie), MEE (cliëntondersteuning) en GGZ Delfland (inloop GGZ). Het aanbod voor de doelgroep 67+ wordt voornamelijk uitgevoerd door Welzijn Lansingerland (diensten en vrij toegankelijke dagbesteding voor ouderen, mantelzorgondersteuning, 3B-bus, Alzheimercafé). Deze partijen melden een toename van het aantal deelnemers. Steeds meer inwoners weten de weg te vinden naar de ondersteunende diensten. Tegelijkertijd melden de aanbieders een toename te zien van de zwaarte van de problematiek in het vrij toegankelijke veld. Enerzijds leidt dit tot een uitstel van de inzet van een maatwerkvoorziening, anderzijds legt dit veel druk op de vrij toegankelijke voorziening. Afgesproken is dat de partijen de grenzen bewaken van wat er maximaal mogelijk is in het vrij toegankelijke veld. Indien nodig moeten zij tijdig overschakelen naar de inzet van een maatwerkvoorziening.

We hebben de Transitie goed afgerond

2015 was het jaar van de transitie. Op 1 januari werd de gemeente verantwoordelijk voor de jeugdzorg en een aantal AWBZ functies en daarmee voor alle inwoners die een indicatie hadden op grond van deze wetten. We hebben in 2015 al deze inwoners in beeld gekregen en we hebben gezorgd voor continuïteit in de ondersteuning.

We hebben een integrale benadering mogelijk gemaakt

Om onze doelen te bereiken hebben we ingezet op een integrale aanpak van het gehele sociale domein, dat de Jeugdhulpwet, de Wet maatschappelijke ondersteuning en de Participatie wet omvat. Hiertoe hebben we één Verordening Sociaal Domein en bijbehorende beleidsregels sociaal domein opgesteld. Voor de uitvoering hebben we de Toegang ingericht. In de Toegang werken enerzijds de partijen in het veld (het Centrum voor Jeugd en Gezin, Kwadraad maatschappelijk werk en Welzijn Lansingerland) en anderzijds de gemeentelijk consulenten jeugd, Wmo en Participatie met hetzelfde toegangsmodel om voor de inwoner met een hulpvraag een integraal ondersteuningsplan te maken.

Herbeoordelingen

Inwoners die voorheen begeleiding ontvingen vanuit de AWBZ konden tot 1 januari 2016 gebruik maken van het overgangsrecht. In de tweede helft van 2015 hebben alle inwoners met overgangsrecht een gesprek gehad voor de brede uitvraag. Voor ouderen ging dat vooral om mensen met dementie. Voor iedereen is tijdig een passend ondersteuningsplan opgesteld.

Expertteam

Voor een goede beoordeling van de aanvraag voor een maatwerkvoorziening is in bepaalde gevallen een extern advies nodig van een deskundige. Eind 2015 is hiervoor een contract gesloten met SCIO Consult. Dit bureau brengt integrale adviezen uit op de aanvragen maatwerkvoorziening op het Sociale domein. Hiermee willen een adequate inzet van maatwerkvoorzieningen bevorderen.

We hebben samengewerkt in regionale verbanden

Voor de inkoop Wmo hebben we samengewerkt in H6 verband. In dit verband hebben we een groot aantal aanbieders gecontracteerd in een bestuurlijke samenwerking. De taken van de Wet publieke gezondheid worden uitgevoerd binnen de gemeenschappelijke regeling GGD Rotterdam - Rijnmond. Daarnaast is Rotterdam als centrumgemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang. De uitvoering van het integrale advies- en meldpunt voor huiselijk geweld en kindermishandeling vindt plaats door Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond.

De cijfers en de verklaringen zullen verder uitgewerkt worden in de Jaarrapportage Sociaal Domein.

Wat hebben we daarvoor in 2015 gedaan?

Het beleidsveld maatschappelijke ondersteuning omvat twee leeftijdscategorieën:

2a. Volwassenen tussen 18-67 jaar: zorgzelfstandigheid door arbeidsparticipatie en wanneer dat niet mogelijk is - maatschappelijke participatie.

2b. Volwassenen 67+: ondersteuning gericht op het zo zelfstandig mogelijk blijven functioneren, wonen en participeren.

2a. Volwassenen tussen 18-67 jaar

Om de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken hebben we in 2015 op dit beleidsveld de volgende activiteiten ontplooid.

	Wat gaan we daarvoor in 2015 doen?	Beoogd resultaat 2015	Resultaat bereikt?
3.3	Preventie en lichte ondersteuning: We bevorderen de sociale samenhang, voeren een preventief ondersteunings- en gezondheidsbeleid en verzorgen lichte ondersteuning voor minder zelfredzame inwoners.	Inwoners zorgen voor zichzelf en voor elkaar.	Ja
		Er is minder toestroom naar intensieve ondersteuning.	Ja
		Goede ondersteunde mantelzorg en vrijwilligerswerk.	Deels
		Goede cliëntondersteuning.	Ja
		Voor alle inwoners die hiervoor in aanmerking komen (na toetsing) is geschikte hulpverlening beschikbaar. Deze wordt zonder wachtlijsten en binnen budget geleverd. Het betreft voornamelijk algemene voorzieningen.	Ja
3.4	Maatwerk: We ondersteunen kwetsbare inwoners met intensieve ondersteuning om hen (weer) zo zelfredzaam mogelijk te maken.	Voor alle inwoners die hiervoor in aanmerking komen (na toetsing) is geschikte hulpverlening beschikbaar. Deze wordt zonder wachtlijsten en binnen budget geleverd.	Ja
		We analyseren in hoeverre mensen die uit zouden kunnen stromen ook uitgestroomd zijn.	Ja
		Intensieve ondersteuning wordt voornamelijk door middel van maatwerkvoorzieningen verstrekt.	Ja

3.3 Bevorderen sociale samenhang en verzorgen lichte ondersteuning voor minder zelfredzame inwoners

Verklaring bij beoogd resultaat: goede ondersteunde mantelzorg en vrijwilligerswerk

Mantelzorgers kunnen vanaf medio 2015 gebruik maken van een nieuwe dienst: de praktische diensten voor mantelzorgers. Het gaat om hulp bij opruimen en schoonmaken tegen een eigen bijdrage van € 7,- per uur. Alle geregistreerde mantelzorgers bij het Steunpunt Mantelzorg (circa 550) en de bij MEE

geregistreerde ouders van een gehandicapt kind (circa 200) zijn aangeschreven. Eind 2015 maakten ongeveer 60 gezinnen gebruik van het aanbod. Het blijkt lastig mantelzorgers over de streep te krijgen om het aanbod te accepteren.

3.4 We ondersteunen kwetsbare inwoners met intensieve ondersteuning

Ontwikkeling in maatwerk: Wmo begeleiding en beschermd wonen

In 2015 werd de gemeente verantwoordelijk voor de Wmo begeleiding en beschermd wonen. In het transitie jaar is veel aandacht besteed aan zorgcontinuïteit, de herbeoordelingen eind 2015 en declaraties op orde krijgen. Belangrijk uitgangspunt van de transitie is de zorgcontinuïteit geweest waardoor inwoners hun indicatie (hoeveelheid zorg) en eigen dienstverlener konden behouden. Dat is gelukt.

Rotterdam voert voor Lansingerland de uitvoering van de taak beschermd wonen uit. Dit is een centrumgemeentelijke afspraak (door het Rijk bepaald). We trekken nauw op met Rotterdam om ervoor te zorgen dat de afspraken die Rotterdam en Lansingerland hebben gemaakt in de bestuurlijke overeenkomst Beschermd Wonen ook op die manier worden uitgevoerd.

2b. Volwassenen 67+

Om de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken hebben we in 2015 op dit beleidsveld de volgende activiteiten ontplooid.

	Wat gaan we daarvoor in 2015 doen?	Beoogd resultaat 2015	Resultaat bereikt?
3.5	Preventie en lichte ondersteuning: We ondersteunen kwetsbare inwoners met lichte ondersteuning in de vorm van algemene voorzieningen waar nodig om hen zo lang mogelijk thuis te laten wonen.	Inwoners zorgen voor zichzelf en voor elkaar.	Ja
		Er is minder toestroom naar intensieve ondersteuning.	Ja
		Goede ondersteunde mantelzorg en vrijwilligerswerk.	Deels
		Goede cliëntondersteuning.	Ja
		Voor alle inwoners die hiervoor in aanmerking komen (na toetsing) is geschikte hulpverlening beschikbaar. Deze wordt zonder wachtlijsten en binnen budget geleverd. Het betreft voornamelijk algemene voorzieningen	Ja
3.6	Maatwerk: We ondersteunen kwetsbare inwoners met intensieve ondersteuning en waar nodig om hen zo lang mogelijk thuis te laten wonen.	Voor alle inwoners die hiervoor in aanmerking komen (na toetsing) is geschikte hulpverlening beschikbaar. Deze wordt zonder wachtlijsten en binnen budget geleverd.	Ja
		We analyseren in hoeverre mensen die uit zouden kunnen stromen ook uitgestroomd zijn.	Ja
		Intensieve ondersteuning wordt voornamelijk door middel van maatwerkvoorzieningen verstrekt.	Ja

3.5 Ondersteunen kwetsbare inwoners met lichte ondersteuning

Verklaring bij beoogd resultaat: goede ondersteunde mantelzorg en vrijwilligerswerk

Mantelzorgers kunnen vanaf medio 2015 gebruik maken van een nieuwe dienst: de praktische diensten voor mantelzorgers. Het gaat om hulp bij opruimen en schoonmaken tegen een eigen bijdrage van € 7,- per uur. Alle geregistreerde mantelzorgers bij het Steunpunt Mantelzorg (circa 550) en de bij MEE geregistreerde ouders van een gehandicapt kind (circa 200) zijn aangeschreven. Eind 2015 maakten

ongeveer 60 gezinnen gebruik van het aanbod. Het blijkt lastig mantelzorgers over de streep te krijgen om het aanbod te accepteren.

3.6 Ondersteunen kwetsbare inwoners met intensieve ondersteuning

Ontwikkeling in maatwerk: invoering huishoudelijke ondersteuning

Medio 2015 is het product Hulp in de huishouding omgezet naar huishoudelijke ondersteuning. Het doel hiervan is om de gevraagde en de geboden hulp beter op elkaar te laten aansluiten. Met de aanbieders zijn afspraken gemaakt over de te bereiken resultaten. Ook de financiering is hierop aangepast.

Ontwikkeling in maatwerk: nieuwe leverancier hulpmiddelen

In 2015 is een nieuwe leverancier gecontracteerd voor rolstoelen, scootmobielen en andere hulpmiddelen, omdat de tot dan toe gecontracteerde leverancier niet in staat was te voldoen aan onze kwaliteitseisen. Met deze leverancier is een afbouwtraject ingezet. Doel van de verandering is een tijdige levering en een betere kwaliteit van de geleverde producten en service.

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel worden de kosten van dit beleidsveld gepresenteerd.

Beleidsveld: Maatschappelijke ondersteuning

bedragen x €1000

	Realisatie 2014	Raming 2015 voor wijziging	Raming 2015 na wijziging	Realisatie 2015	Afwijking 2015
Directe lasten	4.710	7.716	8.248	6.430	1.818
Doorbelasting	1.457	1.894	1.842	2.048	205
Kapitaallasten	583	495	-	-	-
Totaal lasten	6.749	10.105	10.090	8.478	1.612
Totaal baten	938	777	921	812	109
Saldo	-5.811	-9.327	-9.169	-7.666	1.503

Voor een nadere toelichting op de belangrijkste afwijkingen per programma ten opzichte van de begroting wordt verwezen naar paragraaf 6.2.1 Verschillenanalyse per programma.

2.3.3 Beleidsveld Werk en Inkomen

Wat hebben we bereikt?

2015 stond voor Werk en Inkomen in het teken van de invoering van de Participatiewet. Door deze wet werden wij verantwoordelijk voor een aantal nieuwe doelgroepen aan de onderkant van de arbeidsmarkt. Daarnaast heeft het Rijk in 2015 de kostendelersnorm ingevoerd. Beide wetswijzigingen zijn door ons zorgvuldig en met een goede communicatie naar onze inwoners geïmplementeerd.

In 2015 begonnen we daarnaast met een herinrichting van het team Participatie. We maken hierbij een onderverdeling in een frontoffice en een backoffice. De consulenten in de frontoffice richten zich op het naar werk begeleiden van onze kandidaten, terwijl de consulenten in de backoffice zich bezig houden met de rechtmatige verstrekking van bijstandsuitkeringen. Deze werkwijze ging in per 1 januari 2016.

Daarnaast hebben we nog de volgende zaken bereikt in 2015:

- We hebben een Uitvoeringsplan Participatie opgesteld waarin we hebben opgenomen hoe we onze kandidaten richting werk begeleiden;
- We hebben een beleidsplan schuldhulpverlening opgesteld, waarin veel aandacht is voor preventie van (problematische) schulden;
- In ZHC-verband hebben we in september de maand van de Participatie georganiseerd, waarin we op een aantal evenementen en bijeenkomsten onze werkgeversdienstverlening hebben toegelicht aan ondernemers;
- We zijn een samenwerking aangegaan met de gemeente Zoetermeer in het kader van de handhaving van complexe dossiers op het gebied van de bijstand;
- We hebben een inkomenseffectrapportage laten uitvoeren, waaruit blijkt dat ons inkomensondersteuningsbeleid evenwichtig is en we geen armoedeval hebben;
- We hebben een klanttevredenheidsonderzoek laten uitvoeren. We hebben de verbeterpunten hieruit opgevolgd met verbeteracties.

De cijfers en de verklaringen zullen verder uitgewerkt worden in de Jaarrapportage Sociaal Domein.

Wat hebben we daarvoor in 2015 gedaan?

Om de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken hebben we in 2015 op dit beleidsveld de volgende activiteiten ontplooid.

	Wat gaan we daarvoor in 2015 doen?	Beoogd resultaat 2015	Resultaat bereikt?
3.7	We benutten de arbeidscapaciteit van mensen zo maximaal mogelijk door een actieve werkgeversbenadering en inzet van re-integratietrajecten.	Zoveel mogelijk mensen zijn doorgestroomd naar een betaalde baan, door efficiënte inzet van participatie-/arbeidsmarktbeleid met werkgeversbenadering, re-integratietrajecten, project 55+, aanpak Jeugdwerkloosheid, begeleid werk en andere instrumenten om inwoners te bemiddelen naar werk.	Deels
		Het percentage uitkeringsgerechtigden van beroepsbevolking Lansingerland is <0,75%.	Nee
3.8	We verstrekken streng maar rechtvaardig uitkeringen aan hen die (nog) niet kunnen werken, garanderen een bestaansminimum en voorkomen sociale uitsluiting.	Uitkeringen zijn zo stringent mogelijk verstrekt, waarbij zo snel mogelijke doorstroom naar een betaalde baan altijd voorop staat en fraude actief wordt aangepakt.	Ja
		De regelingen voor extra inkomensondersteuning zijn aangepast aan de nieuwe Participatiewet en lokaal ingevuld met een focus op voorzieningen voor kinderen.	Ja

		Inwoners zijn ondersteund met het voorkomen of oplossen van schulden.	Ja
3.9	We bouwen de ingezette inburgeringstrajecten af en handhaven het nakomen van de inburgeringsplicht voor inburgeringsplichtigen.	Eind 2015 zijn alle trajecten afgebouwd en is het nakomen van de inburgeringsplicht gehandhaafd bij alle personen waarvoor dat van toepassing is.	Deels

3.7 Zo maximaal mogelijk benutten van de arbeidscapaciteit van mensen

We hebben het afgelopen jaar niet de maximale inzet kunnen plegen op re-integratie en participatie van onze kandidaten. Dit komt met name door de reeds genoemde herinrichting van het team. Daarnaast hadden we gedurende het jaar ook te maken met capaciteitsproblemen als gevolg van het vertrek van een aantal consultants.

We zijn in 2015 wel gestart met onze groepsaankpak Werken aan toekomstperspectief. Deze groepsaankpak heeft veelbelovende resultaten behaald. Na een aantal groepen te hebben afgerond, hebben we deze aankpak tijdelijk stopgezet. Gedurende deze periode zijn we gestart met een ander traject, gericht op het in kaart brengen van ons bestand. Tijdens dit traject moeten al onze kandidaten een vragenlijst invullen. Op basis hiervan kunnen wij beter bepalen hoe wij deze kandidaat richting werk kunnen begeleiden. In 2016 starten we de groepsaankpak opnieuw op. Hierbij gebruiken we de inzichten die we hebben gekregen bij de groepen van 2015.

3.8 Verstrekken uitkeringen

Het aantal bijstandsuitkeringen is in 2015 opnieuw toegenomen. Dit heeft verschillende oorzaken, zoals de situatie op de arbeidsmarkt en de toestroom van asielgerechtigden. We kunnen deze instroom niet of nauwelijks beïnvloeden, wie een uitkering nodig heeft dient deze immers te krijgen.

Wel zijn we in 2015 onder de prognose van 571 bijstandsuitkeringen gebleven. Op 31 december 2015 hadden we namelijk 562⁶ lopende bijstandsuitkeringen. Hierdoor zijn we ook binnen het door het Rijk verstrekte BUIG-budget gebleven.

Wel voorkomen we onterecht gebruik van de bijstand zoveel mogelijk. Onze consultants voeren hiervoor een gedegen controle uit, zowel aan de poort als bij het zittend bestand. Als hieruit blijkt dat er sprake is van een complexer dossier waar specialistische opsporingsvaardigheden voor nodig zijn, dan kunnen we dit dossier ter onderzoek overdragen aan een sociaal rechercheur van de gemeente Zoetermeer. Daarnaast proberen we bijstandsaanvragers ook al aan de poort door te begeleiden naar betaald werk, zo voorkomen we instroom.

Op het gebied van inkomensondersteuning zijn we in 2015 een samenwerking gestart met Stichting Leergeld, om zo kinderen van ouders met een laag inkomen te kunnen ondersteunen in hun schoolkosten. Daarnaast hebben we onze samenwerking met het Jeugd Sportfonds en het Jeugd Cultuurfonds voortgezet. Ook boden we onze inwoners met een laag inkomen wederom een collectieve zorgverzekering aan. Het aantal verzekerden nam in 2015 met ongeveer 30% toe ten opzichte van 2014.

Tot slot hebben we bij alle verzoeken om schuldhelpverlening tijdig de intake gestart. Als uit deze intake bleek dat de inwoner in aanmerking kwam voor schuldhelpverlening, dan kreeg hij of zij deze hulp ook.

3.9 Inburgeringstrajecten en inburgeringsplicht

De wijziging van de Wet Inburgering per 1 januari 2013 verschoof de verantwoordelijkheid voor de inburgering van de gemeente naar het Rijk en de inburgeringsplichtige zelf. Hierdoor zijn wij enkel nog verantwoordelijk voor de inburgeringstrajecten van inwoners die vóór de wijziging inburgeringsplichtig

⁶ Dit is een dynamisch aantal en kan nog wijzigen als gevolg van een toekenning of beëindiging met terugwerkende kracht.

waren. Het aantal inburgeringstrajecten onder verantwoordelijkheid van de gemeente loopt daarom af. In augustus 2015 volgden er 32 inwoners een dergelijk inburgeringstraject. Eind 2015 waren dit er nog 13. Wij verwachten dat in 2016 al deze inburgeringsplichtige inwoners hun diploma behalen, worden ontheven van de inburgeringsplicht of in een boetetraject terecht komen. Wij gaan er daarom van uit dat we na 2016 geen kosten meer hebben voor inburgering.

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel worden de kosten van dit beleidsveld gepresenteerd.

Beleidsveld: Werk en inkomen

bedragen x €1000

	Realisatie 2014	Raming 2015 voor wijziging	Raming 2015 na wijziging	Realisatie 2015	Afwijking 2015
Directe lasten	13.378	11.285	11.684	11.063	622
Doorbelasting	2.702	2.464	2.464	2.658	194
Kapitaallasten	-	-	-	-	-
Totaal lasten	16.081	13.749	14.148	13.720	428
Totaal baten	11.374	7.977	8.706	8.977	271
Saldo	-4.707	-5.772	-5.442	-4.744	698

Voor een nadere toelichting op de belangrijkste afwijkingen per programma ten opzichte van de begroting wordt verwezen naar paragraaf 6.2.1 Verschillenanalyse per programma.

2.3.4 Kengetallen programma 3

Kengetal	Norm 2015	Resultaat 2015
Jeugd		
<u>Preventief</u>		
Ontmoetings- en recreatieve voorzieningen voor jeugd via subsidies		
- scouting	300 kind	310
- vakantieactiviteiten (4 organisaties gesubsidieerd)	1000 kind	1500
- professioneel jeugd- en jongerenwerk	1000 kind	1200
Bereik jeugdgezondheidszorg 0-4 jaar (consultatiebureau)	95%	behaald
Bereik jeugdgezondheidszorg 4-19 jaar (jgz op school)	90%	behaald
Laagdrempelige voorzieningen voor voorlichting, cursussen / trainingen voor kinderen en ouders	200deeln	behaald
Aantal kinderen bereikt door co-financiering School Maatschappelijk Werk met scholen	200 kind	behaald
Percentage problematiek dat is opgelost vanuit de eigen kracht of in de vrij toegankelijke hulp (groene en gele kolom)	80%	zie toelichting § 2.3.1
<u>Resultaten van jeugdhulp</u>		
Het doel van de hulp is gerealiseerd	90%	-
De problematiek is afgenomen of gestabiliseerd	90%	
Cliënten zijn tevreden	85%	
De zorg is tijdig ingezet (geen wachtlijsten)	80%	
Er is beperkt herhaald beroep op hulp nodig	15%	
De juiste hulp is ingezet (geen doorverwijzingen)	80%	
Percentage problematiek dat is opgelost in de niet vrij-toegankelijke hulp	20%	-
Wmo		
Aantal deelnemers sportstimulering t.b.v. gezonde leefstijl	100	Het betreft hier gesubsidieerde activiteiten. Op basis van de tussenrapportages van organisaties is de verwachting dat de gestelde normen zijn behaald. Uiterlijk 1 juni zullen de organisaties een verantwoording over 2015 aanleveren.
Aantal deelnemers bereikt met informatie, advies, deskundigheidsbevordering, cursussen over gezonde leefstijl	100	
Aantal gezondheidsinterventies bij risicogroepen		
Aantal personen die worden ondersteund d.m.v. mantelzorg		
Aantal diensten aangeboden door vrijwilligers	30	
Aantal trajecten t.b.v. informele zorg of ondersteuning door geschoolde vrijwilligers	200	
Aantal trajecten algemene ondersteuning / dienstverlening door professionals	4000 100 4000	
Aantal beschikkingen individuele voorzieningen i.h.k.v. de Wmo	2300	2757 unieke indicaties op 31/12/2015
Aantal beschikkingen ambulante begeleiding, begeleid wonen, kortdurend verblijf	400	488 unieke indicaties op 31/12/2015 (waarvan 76 vervoer)
Hulp en opvang in het kader van huiselijk geweld: - AMHK	1 1	Norm behaald

- VO - Trajecten Sluitende ketenaanpak, hulp en opvang bij GGZ, verslavings- of andere problematiek: - MO - Trajecten	50 1 100	Norm behaald In 2015 zijn 32 situaties besproken in het lokaal team huiselijk geweld. Norm behaald Toelichting aantallen trajecten: Trajecten Sluitende Aanpak is in 2015 anders vorm gegeven. Er wordt gewerkt met casusregisseurs waardoor sterker wordt gestuurd op de sluitende aanpak. In de situaties waarbij ondanks inzet van de casusregisseur geen sprake is van een sluitende aanpak wordt de procescoördinator Sluitende Aanpak ingeschakeld. In 2015 heeft dit 39 keer plaats gevonden.
--	-------------------------------	--

Kengetal	Norm 2015	Resultaat 2015
Werk en inkomen		
Uitgestroomde kandidaten door (regionaal) arbeidsmarktbeleid	65	47
Percentage uitkeringsgerechtigden van de bevolking	< 0,75%	0,93%
Aantal mensen die ontheffing van de arbeidsverplichting krijgen	<90	53
Aantal SE ⁷ voor de sociale werkvoorziening	50	44,8
Aantal plekken voor deelnemers volwasseneducatie	> 30	32
Aantal personen jonger dan 27 jaar met een bijstandsuitkering	< 40	34
Preventie bijstandsverlening door controle recht op uitkering bij aanvraag/poortgesprek	> 40%	15%
Aantal opgespoorde fraudegevallen	20	10
Percentage succesvol invorderen van het totaalbedrag bij fraude	15,5%	3,6%
Aantal verstrekkingen bijzondere bijstand	555	648
Aantal verstrekkingen individuele inkomensvoorslag	150	112
Aantal verstrekkingen fonds inkomensondersteuning	250	0 ⁸
Aantal deelnemers collectieve zorgverzekering (exclusief kinderen)	145	212
Aantal deelnemers Thuisadministratie	70	76
Tijdig aangeboden intake schuldhulpverlening	100%	100%
Totaal aantal budgetworkshops	4	0
Aantal lopende inburgeringstrajecten	43-63	13
Aantal opgelegd boetes	2	1

⁷ Een SE is gemiddeld een werkplek van 36 uur voor iemand met een arbeidsbeperking en deze wordt vaak door 1 tot 1,5 persoon ingevuld op basis van parttime werk.

⁸ Het Fonds Inkomensondersteuning is bij het vaststellen van de Nota Inkomensondersteuning 2015-2018 met ingang van 1 januari 2015 komen te vervallen.

2.4 Programma 4: Lansingerland schoon, heel en veilig

Beoogd maatschappelijk effect: Zorgen voor een leefbare, duurzaam ingerichte, beheerbare en veilige gemeente.

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel worden de baten en lasten van het gehele programma gepresenteerd.

bedragen x €1000

Totaal Programma 4	Realisatie 2014	Raming 2015 voor wijziging	Raming 2015 na wijziging	Realisatie 2015	Afwijking 2015
Totaal lasten	29.940	29.213	42.920	41.038	1.883
Totaal baten	19.856	14.206	15.418	15.385	33
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-10.085	-15.008	-27.502	-25.653	1.849
Toevoeging reserves	-111	-715	-99	-170	-71
Onttrekking reserves	234	-	11.321	11.313	7
Gerealiseerde resultaat	-10.430	-15.723	-16.280	-14.510	1.771

Voor een nadere toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen per programma ten opzichte van de begroting wordt verwezen naar paragraaf 6.2.1 Verschillenanalyse per programma.

Het programma kent de volgende beleidsvelden:

- Beheer openbare ruimte;
- Veiligheid en leefbaarheid;
- Afval- en afvalwatermanagement.

2.4.1 Beleidsveld Beheer openbare ruimte

Wat hebben we bereikt?

Er is gewerkt aan een update van de belangrijkste instrumenten waarmee gestuurd wordt op het beheer en onderhoud van de openbare ruimte:

- In 2015 zijn de beheerplannen wegen, civiele kunstwerken, openbare verlichting, straatmeubilair en groen herijkt op basis van onderhoudskwaliteit C;
- Er is gestart met het opstellen van het integrale beheerplan 2017-2024;
- In 2015 is gestart met de implementatie van een nieuw beheersysteem.

De gestelde doelen voor een schoon, heel en veilig Lansingerland zijn ruimschoots behaald. De kwaliteit van de openbare ruimte is in alle wijken (100%) en op alle onderdelen een C kwaliteit of (ruim) daarboven. Er zijn geen onderhoudsachterstanden. De bewoners geven via het burgerpanel de openbare ruimte een 6,7. Dit is hoger dan het gestelde doel van 6,2. Hierin zien we de waardering terug voor de extra inzet die we leveren op een hogere betrokkenheid van de burger bij de openbare ruimte.

Wat hebben we daarvoor in 2015 gedaan?

Om de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken hebben we in 2015 op dit beleidsveld de volgende activiteiten ontplooid.

	Wat gaan we daarvoor in 2015 doen?	Beoogd resultaat 2015	Resultaat bereikt?
4.1	We beheren en onderhouden de openbare ruimte op minimaal beeldkwaliteitsniveau C of equivalent.	Minimaal 85% van Lansingerland voldoet op wijkniveau aan het gestelde beeldkwaliteitsniveau C of een equivalent hiervan.	Ja
		De openbare ruimte kent geen onderhoudsachterstanden.	Ja
4.2	Wij beheren en onderhouden de openbare ruimte om te voldoen aan de behoeften van gebruikers van de buitenruimte.	Minimaal 85% van de wijken scoort op beleving van behoefte van de gebruikers een 6,2 of hoger (gemeten via burgerpanel).	Ja
4.3	Wij dragen zorg voor een veilige buitenruimte.	Maximaal 10 gegrond verklaarde aansprakelijkheidsstellingen per jaar.	Ja
4.4	We handelen storingsmeldingen in de buitenruimte snel en naar tevredenheid af.	85% van de storingsmeldingen zijn binnen de gestelde termijn naar tevredenheid afgehandeld.	Ja

4.1 Beheren en onderhouden openbare ruimte op beeldkwaliteitsniveau C

De schouwresultaten (2015) wijzen uit dat voldaan is aan de doelstelling: beeldkwaliteitsniveau C of hoger. De kwaliteit van de openbare ruimte ligt gemiddeld zelfs op een hoger kwaliteitsniveau.

- Het is schoon: er wordt gemiddeld een A en gedeeltelijk B kwaliteit gescoord op onkruid en zwerfvuul op verharding;
- Het is heel en veilig: alle overige onderdelen van de openbare ruimte hebben gemiddeld een B of A kwaliteit. Op enkele plaatsen is het kwaliteitsniveau lager, maar wordt binnen de planningsruimte van 15% gebleven. De lagere kwaliteit wordt dan binnen een onderhoudscyclus weer op orde gebracht.

Momenteel ligt de gemiddelde beeldkwaliteit nog ruim boven de norm van kwaliteitsniveau C. Op termijn neemt de kwaliteit door gebruik, slijtage en veroudering geleidelijk af naar de afgesproken kwaliteit, volgend uit de budgetten in de herijkte beheerplannen. De kwaliteit van de openbare verlichting verdient aandacht. Een deel van de masten is van slechte kwaliteit. Deze worden vervangen in samenhang met onderhoudsprojecten van wegen en/of riolering.

4.2 Beheren en onderhouden de openbare ruimte

Uit het leefstijlen onderzoek 2015 (uitgevoerd onder het burgerpanel en deelnemers aan De grote woontest) blijkt dat bewonerstevredenheid gemiddeld een 6,7 scoort voor de inrichting en een 6,4 voor het beheer van de openbare ruimte. Hiermee wordt ruimschoot voldaan aan de doelstelling van een 6,2 of hoger. Hierin kan de waardering worden terug gezien voor de extra inzet die wordt geleverd ten aanzien van een hogere betrokkenheid van de burger bij de openbare ruimte. Denk hierbij aan het zelfbeheer, de inzet van de wijkbeheerders en het serviceteam van de buitendienst, het meldingsysteem en de participatiemogelijkheden in projecten.

4.3 Zorgdragen voor een veilige buitenruimte

Over 2015 zijn er 3 geground verklaarde aansprakelijkheidsstellingen op de openbare ruimte. Dit is ruim binnen de doelstelling van maximaal 10 per jaar. Dit resultaat hebben we bereikt dankzij:

- de hoge service en dienstverlening op meldingen;
- snel en adequaat handelen in geval van incidenten;
- uitvoeren van monitoring en inspecties waarmee afwijkingen proactief verholpen worden;
- en de relatief hoge onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte.

4.4 Afhandelen storingsmeldingen in de buitenruimte

In 2015 zijn 86% van alle meldingen binnen vijf werkdagen afgehandeld. Hiermee is de doelstelling van 85% gehaald. In totaal zijn er ruim 7.000 meldingen gedaan over de buitenruimte. Ruim een kwart van deze meldingen ging over de openbare verlichting. Dit is belangrijke input voor het beheer en onderhoud van verlichting. Na verlichting kwamen de meeste meldingen binnen over het groen (19%), gevolgd door straatmeubilair en verharding (beiden 11%).

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel worden de kosten van dit beleidsveld gepresenteerd.

Beleidsveld: Beheer openbare ruimte

bedragen x €1000

	Realisatie 2014	Raming 2015 voor wijziging	Raming 2015 na wijziging	Realisatie 2015	Afwijking 2015
Directe lasten	6.202	6.398	8.225	6.907	1.317
Doorbelaasting	4.579	4.132	4.132	3.909	223
Kapitaallasten	3.548	3.784	15.000	14.699	301
Totaal lasten	14.329	14.313	27.357	25.515	1.841
Totaal baten	6.194	698	1.921	1.957	36
Saldo	-8.135	-13.615	-25.436	-23.558	1.878

Voor een nadere toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen per programma ten opzichte van de begroting wordt verwezen naar paragraaf 6.2.1 Verschillenanalyse per programma.

2.4.2 Beleidsveld Veiligheid en leefbaarheid

Wat hebben we bereikt?

Lansingerland is een veilige en leefbare gemeente. Hoewel team veiligheid en APV een deel van het jaar niet compleet was in verband met diverse vacatures, werkte het team afgelopen jaar hard aan de vastgestelde prioriteiten en diverse andere belangrijke zaken.

In 2015 stonden de thema's woninginbraak, jeugd, veiligheidsbeleving, en verkeersveiligheid met stip bovenaan de prioriteitenlijst.

Wat hebben we daarvoor in 2015 gedaan?

Om de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken hebben we in 2015 op dit beleidsveld de volgende activiteiten ontplooid.

	Wat gaan we daarvoor in 2015 doen?	Beoogd resultaat 2015	Resultaat bereikt?
4.5	We stimuleren burgerparticipatie door burgers te betrekken bij de veiligheid in hun wijk.	Aantal domeinen waarin Buurttoezicht Lansingerland (BTL) actief is gegroeid.	Ja
		Er zijn voldoende afstemmingsoverleggen gehouden.	Ja
		Er zijn 2 Instructie- c.q. trainingsavonden georganiseerd.	Deels
4.6	We vergroten het naleefgedrag van burgers en bedrijven en bestrijden overlast.	Stimuleren van een integrale jeugdaanpak.	Ja
		Voldoende controles op vergunningvoorwaarden.	Ja
		Gebiedsgerichte surveillance waarbij meldingen door inwoners en bedrijven via het meldpunt worden meegenomen. Indien nodig zijn boetes uitgeschreven.	Ja
		70% van het aantal simmeldingen is afgehandeld.	Ja
		99% van de simmelders krijgt terugkoppeling over de afloop van de simmelding.	Ja
4.7	We bestrijden criminaliteit.	Lansingerland blijft Beke-groep vrij.	Nee
		Alle acties en onderzoeken die voortvloeien uit de ambtelijke Bibob-toets hebben ook navolging gekregen.	Ja
		De beoogde inzet op overtredingen DHW (drank en horecawet) is afgerond.	Deels
		Signalen m.b.t. criminaliteit zijn bestuursrechtelijk aangepakt.	Deels
4.8	We leiden geoefende sleutelfunctionarissen op en maken afspraken met omliggende gemeenten.	Uitvoeren van acties ter bestrijding van high-impact crimes.	Ja
		Sleutelfunctionarissen blijven op minimaal niveau opgeleid.	Ja
		Officier van Dienst bevolkingszorg is geoefend.	Ja
		Voorkomende piketsituaties zijn in intergemeentelijk verband professioneel en efficiënt afgehandeld.	Ja
		Bij het opstarten van gemeentelijke processen werken we meer met andere gemeenten samen.	Nee

4.5 Stimuleren burgerparticipatie

In 2015 groeide het Buurttoezicht in Lansingerland tot 34 domeinen. Naast de actieve buurttoezichthouders die herkenbaar en onherkenbaar toezicht houden, nemen ook ruim 1.200 inwoners deel aan de buurttoezicht WhatsApp groepen. Er is goed samengewerkt en er is diverse keren instructie gegeven bij acties. Van een grote trainingsavond kwam het in 2015 niet. We constateerden in 2015 dat de groei van het buurttoezicht vraagt om een herijking van de afspraken tussen diverse partners en de

vrijwilligers. Eind 2015 zijn de eerste stappen gezet naar een hernieuwd convenant met politie en gemeente.

4.6 Vergroten naleefgedrag van burgers en bedrijven en bestrijden overlast

In 2015 ontwikkelden we de integrale jeugdaanpak verder door. Met onze partners bekijken we meer locaties en zoeken de jeugd ook buiten op. Hierdoor kwam onder andere een criminele jeugdgroep conform de Beke methodiek in beeld. Met onze partners werken we aan gedragsverandering van de groepsleden van deze Beke groep. Ondanks dat het team boa's niet op sterkte was, is gesurveilleerd, bekeurd en zijn veel meldingen afgehandeld. 99% van de melders ontving een terugkoppeling.

4.7 Bestrijden criminaliteit

Het toetsen van aanvragen conform de Wet Bibob is intensief, maar werkt goed om malafide ondernemerschap te bemoeilijken. Alle acties kregen navolging.

Met een speciaal opgeleide boa, die is aangewezen als toezichthouder in het kader van DHW, is gecontroleerd op de naleving van de DHW. Dit gebeurde minder dan we vooraf hadden gewenst, maar dat was het directe gevolg van een vacature van één boa op het team. In 2016 krijgt de inzet op de DHW een vervolg en verkennen we de samenwerking met andere gemeenten op dit punt. Bij signalen van criminaliteit keken we telkens of we, naast het strafrechtelijke traject van de politie, ook bestuursrechtelijke maatregelen konden nemen. Soms bleek de voorinformatie te summier om daadkrachtig bestuursrechtelijk op te treden. Met het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC) kijken we vooral naar de aanpak van ondermijnende criminaliteit. We maken meer gebruik van het veiligheidshuis en voeren alle afspraken en acties uit die bijdragen aan de aanpak ter bestrijding van High-impact crimes.

4.8 Opleiden geoefende sleutelfunctionarissen

Onze officier van dienst bevolkingszorg maakt deel uit van het intergemeentelijk KLM-piket. Door het grotere aanbod van incidenten blijft deze functionaris goed geoefend. De sleutelfunctionarissen in de crisisorganisatie zijn minimaal opgeleid. In 2015 werd een beroep op de crisisorganisatie gedaan om vluchtelingen op te vangen. Dit verliep zonder problemen en toont aan dat onze crisisorganisatie werkt als we er een beroep op doen. De wens om tot een verdere intergemeentelijke integratie van de crisisorganisatie te komen, is in 2015 niet gerealiseerd. Dit komt door de relatief grote verschillen tussen de diverse gemeenten waardoor het veel tijd zou kosten om een dergelijke samenwerking op te zetten. Die tijd was er, als gevolg van een vacature in het team, niet.

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel worden de kosten van dit beleidsveld gepresenteerd.

Beleidsveld: Veiligheid en leefbaarheid

bedragen x €1000

	Realisatie 2014	Raming 2015 voor wijziging	Raming 2015 na wijziging	Realisatie 2015	Afwijking 2015
Directe lasten	2.650	2.762	2.924	2.790	135
Doorbelasting	1.537	1.346	1.346	1.545	199
Kapitaallasten	13	11	11	10	1
Totaal lasten	4.200	4.118	4.281	4.344	63
Totaal baten	91	86	77	113	36
Saldo	-4.109	-4.032	-4.204	-4.232	-28

Voor een nadere toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen per programma ten opzichte van de begroting wordt verwezen naar paragraaf 6.2.1 Verschillenanalyse per programma.

2.4.3 Beleidsveld Afval- en afvalwatermanagement

Wat hebben we bereikt?

Met de vaststelling van het vernieuwde Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) in 2015 is een belangrijke mijlpaal behaald. Hierin is de strategie voor het beheer, onderhoud en financiering vastgelegd voor de periode 2015-2020. Voor het programma afval stond 2015 in het teken van de overgang naar de nieuwe afvalinzamelaars: hoofdcontractant en penvoerder Van Gansewinkel voor rest-, gft- en plasticafval, de firma Cyclus voor glas en de firma Van Vliet voor oud papier en textiel. De samenwerking met en tussen de partijen verloopt goed. De overgang is stroef gelopen doordat de voormalige afvalinzamelaar niet alle informatie beschikbaar heeft gesteld. Van Gansewinkel heeft waar mogelijk problemen voorkomen of als dit mogelijk bleek snel opgelost.

Wat hebben we daarvoor in 2015 gedaan?

Om de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken hebben we in 2015 op dit beleidsveld de volgende activiteiten ontplooid.

	Wat gaan we daarvoor in 2015 doen?	Beoogd resultaat 2015	Resultaat bereikt?
4.9	We leveren voldoende afvoercapaciteit voor hemelwater om wateroverlast te voorkomen, pas bij zwaardere buien blijft water op straat staan.	Wateroverlast bij regenval mag gemiddeld twee keer per jaar lokaal voorkomen.	Ja
4.10	We leveren een betrouwbaar rioleringsstelsel om bij droog weer het aanbod van afvalwater te verwerken.	Maximaal één storing per jaar van langer dan 24 uur aan rioolgemalen.	Ja
4.11	We handelen storingsmeldingen over het riool snel en naar tevredenheid af.	85% van de storingsmeldingen zijn binnen de gestelde termijn naar tevredenheid afgehandeld.	Ja
4.12	We leveren een efficiënte huishoudelijke afvalinzameling.	De kostprijs per kg opgehaald afval gaat omlaag. In 2013 was de kostprijs (sec de kosten voor inzameling en verwerking uitgevoerd door derden) circa € 0,24 per kg afval. Dit zal in 2015 dalen naar € 0,21.	Ja
4.13	Wij leveren, via de inzamelaar, een goede service en dienstverlening.	85% van de meldingen worden binnen de gestelde termijn afgehandeld.	Ja

4.9 Voorkomen wateroverlast

Er heeft geen incident plaatsgevonden met wateroverlast op grote schaal. Dit is te verklaren door het uitblijven van een dergelijke piekbelasting op het rioolstelsel (hevig regenval in korte tijd). Anderzijds laat het zien dat Lansingerland beschikt over een robuust stelsel, waarbij de onderhoudscyclus goed is afgestemd op de kwaliteit.

4.10 Een betrouwbaar rioleringsstelsel

In 2015 is het per rioolmaal eenmaal voorgekomen dat een storing langer dan 24 uur duurde. Hiermee is voldaan aan de doelstelling en zijn geen grote gevolgproblemen ontstaan. In geval van een storing wordt in eerste instantie de oorzaak weggenomen en vervolgens het watersysteem doorgespoeld om de waterverontreiniging te verhelpen. Dit alles gebeurt in goed overleg met het desbetreffende hoogheemraadschap.

4.11 Afhandelen storingsmeldingen over het riool

Over 2015 zijn bijna 700 meldingen binnengekomen op riolerings. Hiervan zijn 87% meldingen binnen de gestelde termijn afgehandeld. Hiermee is voldaan aan de doelstelling.

4.12 Leveren van efficiënte huishoudelijke afvalinzameling

Vanaf 1 juli 2015 zijn de eerste maatregelen getroffen van het afvalbeleid 2014-2018. Dit beleid leidt tot een hoger afvalscheidingspercentage en lagere kosten voor de afvalinzameling. Dit zien we al terug in de resultaten over 2015. In 2014 was het afvalscheidingspercentage nog 46%. Er zijn geen gegevens over de eerste helft van 2015 beschikbaar. Over de periode juli - december 2015 is een scheidingspercentage van 53% gerealiseerd. Op basis van dit resultaat ligt het in lijn der verwachting dat de doelstelling van 55% over 2016 ook behaald wordt. De ambitie loopt door tot een scheidingspercentage van meer dan 60% in 2018. De volgende maatregelen hebben hieraan bijgedragen:

- Dankzij het huis-aan-huis ophalen van kunststof verpakkingen, is de opbrengst meer dan verdubbeld;
- In het 3e kwartaal van 2015 is gestart met de inzameling van oud papier met minicontainers;
- Door communicatie worden bewoners verleid om hun afval beter gescheiden aan te bieden.

Hoe minder restafval wordt ingezameld, hoe goedkoper de totale afvalinzameling. In 2013 was de kostprijs per kg afval nog € 0,24. In 2015 is dit nog € 0,20 per kilogram. De doelstelling om de kostprijs voor afval te verlagen naar € 0,21 is dus gehaald.

4.13 Leveren, via de inzamelaar, van een goede service en dienstverlening

De (nieuwe) hoofdinzamelaar heeft een call center en een website waar inwoners van Lansingerland hun meldingen kunnen doen. Meldingen die bij de gemeente binnenkomen en die betrekking hebben op de dienst 'afvalinzameling' worden direct doorgezonden naar het call center van de inzamelaar. Overige meldingen, onder andere over het afvalbeleid, worden binnen de gemeente behandeld. In 2015 waren dit er 1.400, hiervan zijn er 95% binnen vijf werkdagen afgehandeld.

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel worden de kosten van dit beleidsveld gepresenteerd.

Beleidsveld: Afval- en afvalwatermanagement

bedragen x €1000

	Realisatie 2014	Raming 2015 voor wijziging	Raming 2015 na wijziging	Realisatie 2015	Afwijking 2015
Directe lasten	8.578	8.014	8.514	8.611	96
Doorbelasting	1.105	1.051	1.051	985	66
Kapitaallasten	1.727	1.717	1.717	1.582	135
Totaal lasten	11.411	10.782	11.283	11.178	105
Totaal baten	13.570	13.421	13.421	13.315	106
Saldo	2.159	2.639	2.138	2.137	-1

Voor een nadere toelichting op de belangrijkste financiële afwijkingen per programma ten opzichte van de begroting wordt verwezen naar paragraaf 6.2.1 Verschillenanalyse per programma.

2.4.4 Kengetallen programma 4

Kengetal	Norm 2015	Resultaat 2015
Beheer openbare ruimte		
Percentage wijken openbare ruimte met minimaal beeldkwaliteit C of het equivalent hiervan	85%	100%
Percentage wijken openbare ruimte met goede beleving openbare ruimte	85%	100%
Aantal aansprakelijkheidsstellingen	10	100%
Percentage afgehandelde storingsmeldingen openbare ruimte binnen gestelde afhandelingstermijn	85%	86%
Veiligheid en leefbaarheid		
Aantal domeinen waarin BTL actief is	25/30	34
Aantal afstemmingsoverleggen	10	10
Aantal instructie- c.q. trainingsavonden	2	2
Aantal controles op vergunningvoorwaarden	10	10
Aantal uitgeschreven bekeuringen	Geen norm	
Aantal Beke-groepen	0	1
Percentage op minimaal niveau opgeleide en geoefende sleutelfunctionarissen	90%	90%
Oefening Officier van Dienst bevolkingszorg	1	2
Afval- en afvalwatermanagement		
Gemiddeld aantal keren wateroverlast bij regenval	2x/jr	0x/jr
Maximaal storingen per jaar van langer dan 24 uur aan rioolgemalen	1x/jr	1x/jr
Percentage afgehandelde storingsmeldingen riolering binnen gestelde afhandelingstermijn	85%	87%
Kostprijs per gewicht opgehaald afval in €/kg	€0,21	€0,20
Percentage afgehandelde servicemeldingen huishoudelijke afvalinzameling binnen gestelde afhandelingstermijn	85%	Ja

2.5 Programma 5: Lansingerland ontwikkelt

Beoogd maatschappelijk effect: Zorgen dat Lansingerland zich ontwikkelt als gemeente waarin aantrekkelijk en op duurzame wijze kan worden gewoond, gewerkt en gerecreëerd.

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel worden de baten en lasten van het gehele programma gepresenteerd.

Totaal Programma 5	Realisatie 2014	Raming 2015 voor wijziging	Raming 2015 na wijziging	Realisatie 2015	Afwijking 2015
Totaal lasten	8.713	7.514	8.588	9.354	766
Totaal baten	4.141	2.432	1.835	2.853	1.018
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-4.572	-5.082	-6.752	-6.501	252
Toevoeging reserves	-	-	-78	-78	-
Onttrekking reserves	7	-	156	-	156
Gerealiseerde resultaat	-4.580	-5.082	-6.674	-6.578	96

Voor een nadere toelichting op de belangrijkste afwijkingen per programma ten opzichte van de begroting wordt verwezen naar paragraaf 6.2.1 Verschillenanalyse per programma.

Het programma kent de volgende beleidsvelden:

- Ruimtelijke ordening;
- Infrastructuur en mobiliteit;
- Economische ontwikkeling;
- Duurzaamheid.

2.5.1 Beleidsveld Ruimtelijke ordening

Wat hebben we bereikt?

In 2015 is een groot aantal ruimtelijke procedures gevoerd gericht op het faciliteren van particuliere initiatieven, het actualiseren van bestemmingsplannen en het uitwerken van bestemmingsplannen voor woningbouwontwikkelingen. In enkele bestuurlijk/politiek gevoelige dossiers als HSL en A13-A16 zijn belangrijke stappen gezet.

Enkele grote recreatieve ontwikkelingsprojecten zijn (nagenoeg) afgerond of zijn -vanuit de fase van planvorming- in uitvoering genomen.

Wat hebben we daarvoor in 2015 gedaan?

Om de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken hebben we in 2015 op dit beleidsveld de volgende activiteiten ontplooid.

	Wat gaan we daarvoor in 2015 doen?	Beoogd resultaat 2015	Resultaat bereikt?
5.1	We faciliteren ontwikkelingen dit doen we door bestemmingsplannen te wijzigen, actualiseren en omgevingsvergunningen te behandelen en te handhaven waar nodig.	Actualiseren structuurvisie Lansingerland.	deels
		Opstellen beleidsnota windenergie en structuurvisie windenergie als onderdeel van Actieprogramma Duurzaamheid	nee
		450 ha Groenzoom wordt afgerond.	Ja
		Actualiseren 4 bestemmingsplannen, partieel herzien 3 bestemmingsplannen herzien, vaststellen 5 wijzigingsplannen, beoordelen ca 30 verzoeken tot het verlenen van medewerking aan een bestemmingsplanwijziging.	deels
		Afronden Annie MG Schmidtpark in 2015.	Ja
		Vlinderstrik en Wilderszijde: 2 km. fiets- en wandelpad.	Ja
		Hoeksepark: lengte fiets- en wandelpaden 1,5 km, oppervlakte locatie Kooilaan 8 hectare.	Ja
		Vlotte en adequate vergunningverlening, toezicht en handhaving.	Ja
5.2	We bieden een gevarieerd woonaanbod, passend bij de sociale en demografische opbouw van de samenleving en het bieden van gevarieerde woonmilieus.	Er zullen ruim 50 starterswoningen worden gerealiseerd.	Ja
		Begin 2015 wordt de Huisvestingsverordening vastgesteld.	Ja
5.3	We gaan in overleg met andere overheden om de negatieve impact van externe ontwikkelingen op de kwaliteit van wonen, leven en werken te minimaliseren. Speerpunten zijn de HSL, vliegveld, A13/A16, N209.	We houden het ministerie aan de toezegging dat het geluid van de HSL moet voldoen aan de voorkeursgrenswaarde van 57 dB(A) of de verleende hogere grenswaarden.	Ja
		We zullen de diverse mogelijkheden aanwenden om te voorkomen dat de plannen van Rotterdam Airport, om de huidige geluidsruimte voor vliegtuigen uit te breiden, doorgaan.	Ja
		Bij de A13/A16 zetten we regionaal in op saldo nul, waarbij o.a. de geluidsbelasting in 2031 niet hoger is dan in 2012	Ja

5.1 Faciliteren ontwikkelingen

De ruimtelijke visie zoals opgenomen in de Structuurvisie Lansingerland van 2010 is actueel en nog niet aan herziening toe. De behoefte aan actualisering kwam voort uit de planning van de verschillende woningbouwlocaties die door de stagnerende woningbouwontwikkeling in de afgelopen jaren niet meer up-to-date was. In het kader van de Omgevingswet (2018) zal een Omgevingsvisie opgesteld gaan worden. Mede vanwege dat vooruitzicht is -met de kaders van de structuurvisie als uitgangspunt- voor de tussenliggende periode een handelingskader opgesteld dat gebruikt wordt voor de programmering van woningbouwlocaties.

In het actieprogramma duurzaamheid staat beschreven dat we energietransitie, en daarmee ook windenergie, willen stimuleren. Door de dynamiek op dit onderwerp was het niet verstandig om in 2015 een beleidsnota en structuurvisie windenergie vast te stellen. Eind 2015 is wel gestart met het opstellen van contouren van een dergelijke beleidsnota. In 2016 verwachten we als gemeente wel een positie in te nemen, mede naar aanleiding van het begin 2016 ingediende burgerinitiatief Lansingerwind.

Aan de doelstellingen van de gemeenschappelijke regeling Groenzoom is voldaan. Op enkele restant werkzaamheden na is het gebied overeenkomstig het Masterplan op basis daarvan opgestelde inrichtingsplannen ingericht. De gemeenschappelijke regeling is per 1 januari 2016 opgeheven. Voor de afhandeling van enkele praktische zaken is besloten om de gemeenschappelijke regeling nog een aantal maanden "in liquidatie" te laten voortbestaan.

In grote lijnen zijn de prognoses over de ruimtelijke procedures uitgekomen: er zijn vier bestemmingsplannen geactualiseerd, vijf bestemmingsplannen partieel herzien, drie wijzigingsplannen vastgesteld, 29 verzoeken om aanpassing van een bestemmingsplan beoordeeld. Verder zijn 9 uitwerkingsplannen en projectafwijakingsbesluiten vastgesteld.

De beoogde fiets- en wandelpaden in Vlinderstrik, Wilderszijde en Hoeksepark zijn aangelegd.

5.2. Bieden van een gevarieerd woonaanbod

De huisvestingsverordening is in mei vastgesteld. Verdeeld over drie locaties zijn 55 starterswoningen gerealiseerd.

5.3 Minimaliseren van de negatieve impact van externe ontwikkelingen

HSL

Na een langdurig proces van onderzoek en overleg met het Ministerie van Infrastructuur en Milieu is, na een succesvol proces van co-creatie, gekomen tot een maatregelenpakket waarmee de meeste geluidsoverschrijdingen worden weggenomen. Daarvoor is een bedrag van € 37.5 miljoen beschikbaar. ProRail werkt het maatregelenpakket uit.

Rotterdam The Hague Airport (RTHA)

De opstelling van de gemeente jegens RTHA is onveranderd kritisch. Het proces om te komen tot een nieuw Luchthavenbesluit is vertraagd. Onderzoeksrapportages die de basis voor het nieuwe besluit moeten vormen zijn niet in 2015 afgekomen maar komen in 2016 beschikbaar.

A13-A16

Regiopartijen en Rijkswaterstaat hebben afspraken gemaakt, vastgelegd in een inpassingsovereenkomst en een regionaal uitvoeringsprogramma. Een belangrijk deel van de beschikbare regionale gelden worden geïnvesteerd in op "saldo nul" gerichte maatregelen op grondgebied van Lansingerland.

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel worden de kosten van dit beleidsveld gepresenteerd.

Beleidsveld: Ruimtelijke ordening

bedragen x €1000

	Realisatie 2014	Raming 2015 voor wijziging	Raming 2015 na wijziging	Realisatie 2015	Afwijking 2015
Directe lasten	2.719	2.182	2.466	3.084	618
Doorbelasting	4.201	3.743	3.795	3.863	68
Kapitaallasten	93	105	600	554	46
Totaal lasten	7.014	6.030	6.861	7.501	640
Totaal baten	2.235	2.317	1.721	2.660	940
Saldo	-4.779	-3.713	-5.141	-4.841	300

Voor een nadere toelichting op de belangrijkste afwijkingen per programma ten opzichte van de begroting wordt verwezen naar paragraaf 6.2.1 Verschillenanalyse per programma.

2.5.2 Beleidsveld Infrastructuur en mobiliteit

Wat hebben we bereikt?

In 2015 is er vooral gewerkt aan de herziening van het mobiliteitsplan Berkel. In samenwerking met adviesbureau Grontmij is er een studie verricht naar de verkeerscirculatie in Berkel, waarbij het accent is gelegd op een meer gelijkmatige verdeling van het verkeer en een goede bereikbaarheid van het centrum. In dat traject heeft burgerparticipatie plaatsgevonden en is er een groot aantal varianten getoetst met behulp van het verkeersmodel, dat hiervoor speciaal is gebouwd. Besluitvorming over het mobiliteitsplan zal in 2016 plaatsvinden.

Wat hebben we daarvoor in 2015 gedaan?

Om de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken hebben we in 2015 op dit beleidsveld de volgende activiteiten ontplooid.

	Wat gaan we daarvoor in 2015 doen?	Beoogd resultaat 2015	Resultaat bereikt?
5.4	We werken aan een zo veilig, milieuvriendelijk en snel mogelijke afwikkeling van het verkeer in Lansingerland.	Ontwikkeling slachtofferongevallen	deels
		Toename aantal Ov-reizigers	Ja
		Toename fietsverkeer naar de drie centra	Ja
		Gemiddelde snelheid van de Lansingerland-ring blijft tenminste gelijk	deels

5.4 Afwikkeling van het verkeer

Ontwikkeling slachtofferongevallen

De verkeersongevallencijfers over het jaar 2015 komen pas medio 2016 beschikbaar. Op basis van de afgelopen twee jaren (2013-2014) blijkt dat het aantal geregistreerde ongevallen (ziekenhuisopname en verkeersdoden) stabiel blijft met voorgaande jaren. Opgemerkt moet worden dat de registratiegraad van dit type ongevallen beter is geworden, maar nog niet 100% is. Op wegen waarvan Lansingerland wegbeheerder is was in 2014 sprake van 8 ongevallen met ziekenhuisopname en 1 met een verkeersdode. In 2013 waren dat er respectievelijk 7 en 0.

Toename OV-reizigers

Het gebruik van de metrolijn is verder toegenomen, terwijl ook de ZoRo-busbaan populair blijft onder de gebruikers. De andere reguliere buslijnen laten eveneens een stijging in het aantal gebruikers. Op basis van de cijfers die de RET heeft geleverd, is het gebruik van de metro in 2015 met bijna 9% toegenomen ten opzichte van 2014. Voor de bus is een groei van het aantal reizigers vastgesteld met 8% doordeweeks ten opzichte van 2014 en in het weekend met 12% tot 16% groei. Het totale OV-gebruik is voor Lansingerland in 2015 verder gegroeid en met bijna 10% toegenomen ten opzichte van 2014.

Toename fietsverkeer naar de drie centra

Gedetailleerde (meet)gegevens over fietsverkeer (herkomst/bestemming) zijn niet bekend. Op basis van het ogenschijnlijk groeiend aantal gestalde fietsen in de winkelcentra lijkt het erop dat het gebruik van de fiets als vervoermiddel wel is toegenomen. Verzoeken van ondernemers, fietsers en Fietsersbond om uitbreiding van het aantal fietsparkeermogelijkheden lijken daarin ook een bevestiging.

Gemiddelde snelheid Lansingerland-ring

Op de Lansingerland-ring ondervindt het verkeer buiten de spitsperioden weinig oponthoud. Vertraging in de verkeersafwikkeling treedt vrijwel alleen op in de drukkere spitsperioden en dan met name op de kruispunten en rotondes. Vooralsnog zijn de gemiddelde rijnsnelheden nagenoeg gelijk gebleven. Wel wordt voorzien dat met het doortrekken van de A16 naar de A13 de druk toeneemt op een aantal provinciale wegen waarvan er ook onderdeel uitmaken van de Lansingerland-ring.

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel worden de kosten van dit beleidsveld gepresenteerd.

Beleidsveld: Infrastructuur en mobiliteit

bedragen x €1000

	Realisatie 2014	Raming 2015 voor wijziging	Raming 2015 na wijziging	Realisatie 2015	Afwijking 2015
Directe lasten	112	118	198	160	39
Doorbelasting	685	642	642	523	119
Kapitaallasten	99	183	183	87	96
Totaal lasten	896	943	1.023	769	254
Totaal baten	11	8	8	15	8
Saldo	-885	-935	-1.015	-754	261

Voor een nadere toelichting op de belangrijkste afwijkingen per programma ten opzichte van de begroting wordt verwezen naar paragraaf 6.2.1 Verschillenanalyse per programma.

2.5.3 Beleidsveld Economische ontwikkeling

Wat hebben we bereikt?

Ook in 2015 eindigde Lansingerland in de top-10 van de economisch sterkst presterende gemeenten (Elsevier/Bureau Louter, 2015) en was daarmee de hoogst genoteerde gemeente in Zuid-Holland. Maar ook het bedrijfsleven in Lansingerland kon zich niet aan de economische situatie zoals in de rest van Nederland onttrekken. Zowel de werkgelegenheid als het aantal vestigingen (beide -2% 2013-2014) daalden iets. De uitbreiding van het centrumgebied in Berkel trok de belangstelling van ondernemers om hier hun bedrijf te openen. De weekmarkt te Berkel kende in 2015 een uitstekende bezetting. In 2015 is een nieuwe indeling gemaakt van de weekmarkt.

Wat hebben we daarvoor in 2015 gedaan?

Om de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken hebben we in 2015 op dit beleidsveld de volgende activiteiten ontplooid.

	Wat gaan we daarvoor in 2015 doen?	Beoogd resultaat 2015	Resultaat bereikt?
5.5	We stimuleren de lokale economie door nieuwe bedrijven en winkels aan te trekken en bestaande bedrijven te behouden en de bezettingsgraad van de markt te behouden/verbeteren.	Het jaarlijks saldo van vestigende en vertrekkende bedrijven is positief.	deels
		We willen in de top 10 van de ranglijst Economische Toplocaties blijven staan.	Ja
		We presteren regionaal goed in (lage) leegstand bedrijfstvastgoed.	Ja
		Regelmatig overleg met de ondernemers- en belangenverenigingen	Ja
		De bezettingsgraad van de markt is 95%.	Ja
5.6	We stimuleren de glastuinbouw sector in Lansingerland.	Behoud van het areaal glastuinbouw.	Ja

5.5 Stimuleren van de lokale economie

Het aantal (acquisitie)gesprekken nam in de loop van 2015 toe, parallel aan de aantrekkende economie in Nederland. Het lijkt erop dat ondernemers voorzichtig durven denken aan het investeren in nieuwbouw. Een actieve benadering van de bedrijven heeft er toe geresulteerd dat er met diverse partijen concrete gesprekken gevoerd worden over de mogelijkheden tot ontwikkeling van bedrijven op bouwkvavels. Die actieve benadering houdt in dat wij aanwezig zijn op die plekken en in die netwerken, waar potentiële nieuwe bedrijven ook zijn. Actief betekent ook doorpakken op het moment dat ondernemers in contact met ons treden. Concreet zichtbaar was de opening van de McDonalds en de KFC op bedrijvenpark PRISMA. Een kavel (2.000 m²) op bedrijvenpark Oudeland werd verkocht aan de Fitness Lounge, waarvoor de handtekening werd gezet in december 2015.

De volgende verkoopdoelstellingen zijn opgenomen in de grondexploitaties en begroting. De stagnatie in de verkoop van bedrijfstkavels in 2015 lag in de lijn der verwachting.

Bandbreedte verwachting uitgifte bedrijfstterrein in ha	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Oudeland	0	1,0	1,0	1,5	1,5	1,5
Leeuwenhoekweg	0	1,1	0	1,1	0	1,1

In 2015 werkten we aan een marketing & acquisitieplan voor onze bedrijventerreinen, waarmee we op een gestructureerde wijze de markt benaderen en reclame maken. De ontwikkeling en de lancering van een website, waarop alle informatie over onze bedrijventerreinen is te vinden, maakt daar onderdeel van uit: www.bedrijventerreinen-lansingerland.nl. Ook de berichtgeving op social media (LinkedIn en Twitter) is in 2015 ingezet. Dit heeft tot meer aandacht en zichtbaarheid geleid waaruit diverse gesprekken met prospecten naar voren zijn gekomen. In 2016 verwachten we daarvan de vruchten te plukken.

De centra ontwikkelden zich in 2015 verder door. Het winkelvloeroppervlak (+ 3.500 m²) steeg in 2015, evenals het aantal horecabedrijven. In 2015 openden onder andere de volgende ondernemingen hun deuren: restaurant Ilundi, Sandwich House, Lingeriewinkel van der Linde, Gida minimarkt, boetiek Solange (alle Berkel). In Bergschenhoek werd Café Braaf door een nieuwe eigenaar voortgezet onder de naam Tapperij de Kruin. Bakkerij Oranje opende in Bleiswijk een winkel.

Ook in 2015 werd de Oostlanddag druk bezocht door ondernemers uit Lansingerland en Pijnacker-Nootdorp. De organisatie, waaronder gemeente Lansingerland, had dit keer gekozen voor een andere opzet. Voor het middagprogramma kon men kiezen voor één van de workshops op locatie. 's Avonds was er het traditionele plenaire gedeelte. Ook was er een Meet & Greet in het gemeentehuis.

In 2015 renoveerden we de stroomkasten op het marktterrein in Berkel en Rodenrijs en breidden we het aantal stroomkasten uit. Hierdoor konden we de markt, naar tevredenheid van winkeliers en marktkoopliden, herinrichten en uitbreiden rondom de hernieuwde Kerk singel. We halen een bezettingsgraad van 95%. Met uitzondering van vakantie en ziekte zijn de plekken ingevuld.

5.6 Stimuleren glastuinbouw sector

In 2015 is de Position paper Greenport 2015-2019 op een interactieve wijze ontwikkeld en vastgesteld. Het beleidsdocument geeft het beleid voor de aankomende jaren weer, inclusief een concreet meerjarig actieprogramma. Ook is de Koplopersgroep, bestaande uit toonaangevende Greenport bedrijven, opgericht. Twee keer per jaar klankborden wij met hen over actuele zaken in de Greenport.

De startbijeenkomst van de Greenport Westland-Oostland vond plaats in Lansingerland. Deze succesvolle bijeenkomst is door ruim 200 deelnemers bezocht.

Ook zijn de internationale contacten aangehaald door de missies naar Milaan en China. Daarnaast heeft de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) een subsidie toegekend aan het Lansingerlandse bedrijfsleven voor de bouw van een Chinese solarkas. De realisatie daarvan bij het Horti Science Parc in Bleiswijk vindt in 2016 plaats.

Tijdens een handelsmissie is met het Chinese bedrijfsleven gesproken over de investeringsmogelijkheden in Lansingerland. Bedrijven uit Lansingerland zijn daar ondersteund bij het uitbouwen van hun Business-to-business-contacten.

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel worden de kosten van dit beleidsveld gepresenteerd.

Beleidsveld: Economische ontwikkeling

bedragen x €1000

	Realisatie 2014	Raming 2015 voor wijziging	Raming 2015 na wijziging	Realisatie 2015	Afwijking 2015
Directe lasten	152	48	100	163	63
Doorbelasting	652	493	493	842	350
Kapitaallasten	-	-	-	-	-
Totaal lasten	804	541	593	1.005	412
Totaal baten	1.895	107	107	178	71
Saldo	1.092	-434	-486	-828	-342

Voor een nadere toelichting op de belangrijkste afwijkingen per programma ten opzichte van de begroting wordt verwezen naar paragraaf 6.2.1 Verschillenanalyse per programma.

2.5.4 Beleidsveld Duurzaamheid

Wat hebben we bereikt?

We realiseerden zowel intern (binnen de gemeentelijke organisatie) als extern (met inwoners, bedrijven en instellingen) een vergroting van het bewustzijn voor duurzaamheid. De afdelingen integreerden binnen hun reguliere activiteiten duurzaamheid zoveel als mogelijk, door bij renovatie van wijken in overleg met inwoners duurzame maatregelen te bespreken, de e-laadpaalcapaciteit bij het gemeentehuis te verdrievoudigen en aandacht te besteden aan elektrisch rijden door een elektrische rijdag te organiseren. Bij nieuwbouwprojecten werd duurzaamheid een expliciet onderdeel van de ontwikkeling waardoor we bijvoorbeeld bij Parkzoom en het project De Eilanden gaan bouwen volgens duurzame principes. Zo bouwen we bij het project de Eilanden energieleverende woningen waarbij tevens elektrische mobiliteit geleverd wordt. Bij het project Parkzoom bouwen we woningen met een forse besparing op de energielasten. Verder hebben we aandacht besteed aan de dag van de duurzaamheid door een fotogalerij van duurzame initiatieven in de gemeente te presenteren. Ook is een onderzoek afgerond naar de verduurzaming van het gemeentelijk wagenpark en bereiden we een pilot voor het gebruik van een elektrische deelauto voor. De basis onder deze activiteiten ligt in de door de raad vastgestelde startnotitie duurzaamheid en het daaruit voortvloeiende actieprogramma duurzaamheid.

Wat hebben we daarvoor in 2015 gedaan?

Om de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken hebben we in 2015 op dit beleidsveld de volgende activiteiten ontplooid.

	Wat gaan we daarvoor in 2015 doen?	Beoogd resultaat 2015	Resultaat bereikt?
5.7	We stimuleren projecten op het gebied van klimaat en milieu.	Actieplan duurzaam Lansingerland is gemaakt en 1 jaar is uitgevoerd.	Ja
		Beleidskader elektrisch vervoer is vastgesteld.	Deels
		Zonne-energie 1 project afgerond.	Ja
		Windenergie zicht op locatie-mogelijkheden.	Ja
		Energie besparing gemeentelijke gebouwen is zo optimaal mogelijk geregeld.	Deels
		Projectplan verduurzaming openbare verlichting is vastgesteld.	Ja

5.7 Stimuleren projecten op het gebied van klimaat en milieu

Na de opstart van het programma in de eerste helft van 2015 zijn er in de tweede helft van 2015 tal van projecten gestart. Extern zijn de projecten bijen & wilgen, prijsvraag innovatief en duurzaam ondernemen, energiebesparing bestaande woningen, energiebesparing maatschappelijke organisaties en platform duurzaamheid gestart.

Hoewel deze allemaal in 2016 doorlopen, zijn in 2015 de eerste resultaten behaald zoals drie keer de inzet van de woonwijzerwagons, het verstrekken van 5 energiescans aan sportclubs, de oprichting van de Stichting Innovatie Topsectoren en de start van het Platform Duurzaamheid. Dit platform is een netwerk van, voor en door inwoners waar wij in 2016 diverse initiatieven van verwachten.

Door de snelle ontwikkelingen binnen elektrisch vervoer en de landelijke onduidelijkheid over de koers van de gemeenten op dit onderwerp, is er in 2015 geen beleidskader vastgesteld, maar kozen we voor drie parallelle trajecten.

Op de korte termijn (in 2016) willen we in een experimentele setting circa 20 openbare laadpalen in openbaar gebied van de gemeente plaatsen. Op de middellange termijn verwerken we de wensen van inwoners, indien mogelijk, bij renovatie van wijken en bij nieuwbouw. Voor de lange termijn willen we ons aansluiten bij het traject van de MRDH die regionaal een beleidslijn ontwikkelt voor e-laadpalen.

De energiebesparing van gebouwen is deels gerealiseerd: bij vervanging van materiaal, zoals bijvoorbeeld verlichting, kiezen we standaard voor duurzame oplossingen. De in 2015 opgestarte aanbesteding voor energie ronden we af in 2016.

In de laatste maanden van 2015 zagen wij een versnelling bij de ontwikkeling van windenergie en het warmtenetwerk. Er vonden diverse gesprekken plaats met bedrijven, de glastuinbouw, actief betrokken inwoners (onder andere de indieners van het burgerinitiatief Lansingerwind) en andere overheden. Ook participeerden wij als (mede-) opdrachtgever in een haalbaarheidsonderzoek naar de warmterotonde en voerden wij onderzoek uit naar de geschikte locaties van windturbines. Beide onderzoeksrapporten verschijnen in het eerste kwartaal van 2016. Tot slot leverden we een bijdrage aan het opstellen van een warmte-koude atlas. Ook hiervan verwachten wij de oplevering in het eerste kwartaal van 2016.

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel worden de kosten van dit beleidsveld gepresenteerd.

Beleidsveld: Duurzaamheid

bedragen x €1000

	Realisatie 2014	Raming 2015 voor wijziging	Raming 2015 na wijziging	Realisatie 2015	Afwijking 2015
Directe lasten	-	-	110	78	32
Doorbelaasting	-	-	-	-	-
Kapitaallasten	-	-	-	-	-
Totaal lasten	-	-	110	78	32
Totaal baten	-	-	-	-	-
Saldo	-	-	-110	-78	32

Voor een nadere toelichting op de belangrijkste afwijkingen per programma ten opzichte van de begroting wordt verwezen naar paragraaf 6.2.1 Verschillenanalyse per programma.

2.5.5 Kengetallen Programma 5

Kengetal	Norm 2015	Resultaat 2015
Ruimtelijke ontwikkeling		
Aantal starterswoningen	56	55 opgeleverd
Aantal zorgseenheden (Ds. Koetsveldstraat + Gemeentewerf Bergschenhoek)	86	30 opgeleverd (Ds. Koetsveld-straat) 56 in aanbouw (Gemeente- werf)
Aantal zorgwoningen (Ds. Koetsveldstraat)	29	29 opgeleverd
Aantal gehuisveste statushouders (taakstelling)	98 (2015) + 4 (2014)	100
Aantal nieuwbouwwoningen	450	461
% aanvragen voor omgevingsvergunning binnen wettelijke termijn afgehandeld	95%	99%
Aantal aanvragen	600	409
Aantal afgehandelde verzoeken om handhaving	20	30
Aantallen last onder dwangsom	30	15
Aantal last onder bestuursdwang	1	0
Infrastructuur en mobiliteit		
Ontwikkeling slachtofferongevallen	>10	>10
Aantal Ov-reizigers	6.400	7.040
Gemiddelde snelheid Lansingerland-ring (NB: = 95% provinciale infrastructuur)	55km/u	55 km/u
Economische ontwikkeling		
Aantal bedrijven	3.000	2880*
Vloeroppervlak winkels	77.500	76.625
Aantal verkochte kavels op bedrijventerrein	6	3
Bezettingsgraad markt	90%	95%
Aantal parkmanagementorganisaties	6	7
Aantal bijeenkomsten met bedrijfsleven	3	3
Duurzaamheid		
Aantal projecten waarin we als gemeente een stimulerende rol vervullen	5	13

* betreft 2014, bron: LISA

2.6 Programma 6: Grondzaken

Beoogd maatschappelijk effect: Ontwikkelingen in ruimtelijke ordening, volkshuisvesting en economische / maatschappelijke doelstellingen realiseerbaar maken.

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel worden de baten en lasten van het gehele programma gepresenteerd.

Totaal Programma 6	Realisatie 2014	Raming 2015 voor wijziging	Raming 2015 na wijziging	Realisatie 2015	Afwijking 2015
Totaal lasten	27.564	28.525	26.299	37.565	11.265
Totaal baten	24.583	25.349	50.159	71.228	21.069
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	-2.981	-3.176	23.859	33.663	9.804
Toevoeging reserves	-261	-	-2.768	-2.768	0
Onttrekking reserves	243	-	-	1.811	1.811
Gerealiseerde resultaat	-3.485	-3.176	21.091	32.706	11.615

Voor een nadere toelichting op de belangrijkste afwijkingen per programma ten opzichte van de begroting wordt verwezen naar paragraaf 6.2.1 Verschillenanalyse per programma.

Het programma kent de volgende beleidsvelden:

- Vastgoedbeleid;
- Grondexploitatie.

2.6.1 Beleidsveld Vastgoedbeleid

Wat hebben we bereikt?

Het gemeentelijk vastgoed had geen duidelijk omliggende plaats in ons gemeentelijk beleid. Hierin moest een professionaliseringsslag worden gemaakt. Daarin zijn wij geslaagd met het opzetten van een gemeentelijk vastgoedbeleid, waarin helder en duidelijk is omschreven welk doel het vastgoed voor onze gemeente heeft. Hierbij speelt efficiency een belangrijke rol, maar is er ook oog voor het maatschappelijk belang van het vastgoed voor de samenleving.

Wat hebben we daarvoor in 2015 gedaan?

Om de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken hebben we in 2015 op dit beleidsveld de volgende activiteiten ontplooid.

	Wat gaan we daarvoor in 2015 doen?	Beoogd resultaat 2015	Resultaat bereikt?
6.1	We stellen vastgoedbeleid op en voeren dit uit.	Beleidsnota vastgesteld.	Ja
6.2	We werken het huurbeleid uit.	Huurtarieven vastgesteld (uniform en volgens wetgeving).	Ja
6.3	We bepalen hoe we in de toekomst om willen gaan met ons maatschappelijke vastgoed.	Beleidsnota vastgesteld.	Ja
6.4	We stoten panden af die geen directe functie meer hebben voor de gemeente.	Waar mogelijk stoten we panden af.	Deels, in aantallen niet, in voorbereiding wel.

6.1 Opstellen en uitvoeren vastgoedbeleid

Het vastgoedbeleid is vastgesteld door de gemeenteraad eind 2014.

Dit vastgoedbeleid is nu de leidraad voor ons handelen als het gaat om maatschappelijk vastgoed.

6.2 Uitwerken huurbeleid

Tezamen met het vastgoedbeleid zijn ook de kaders voor het huurbeleid vastgelegd. Voor het maatschappelijk vastgoed geldt nu één uniform huurtarief. Dit huurbeleid is uitgevoerd door Optisport. Met een aantal partijen zijn nieuwe huurovereenkomsten gesloten en de gebruiksovereenkomsten zijn opgesteld conform de nieuwe voorwaarden. Met alle gebruikers van het gemeentelijk vastgoed is overleg geweest over de wijzigingen in het huurbeleid en de relatie met de wijzigingen in het aangepaste subsidie beleid. In een aantal gevallen leidde beide wijzigingen ertoe, dat de verenigingen hebben besloten om de huur van de gemeentelijke accommodaties op te zeggen. Zo heeft de bibliotheek Bergschenhoek de huur opgezegd en een plek gevonden in een niet-gemeentelijk gebouw. Ook de huurders van 't Schooltje hebben de huur opgezegd. In een aantal andere gevallen is er tijdelijk door de gemeente financiële compensatie verleend uit het frictiebudget.

De wijzigingen in beleid hebben er mede toe geleid dat verenigingen en instellingen samenwerking hebben gezocht. Zo worden op dit moment initiatieven ontplooid om te komen tot een cultuurhuis in Bergschenhoek en Bleiswijk. Een dergelijk initiatief heeft meerdere voordelen van samenwerking, onder andere op het gebied van een efficiënt gebruik van een gebouw.

6.3 Maatschappelijke vastgoed

De toekomstvisie sociaal-cultureel vastgoed is vastgesteld door het college en ter bespreking aangeboden aan de commissie Samenleving. In de toekomstvisie is aangegeven hoe we met de diverse maatschappelijke gemeentelijke panden omgaan. Zo staat een aantal panden op de nominatie om verkocht te worden. Bij deze acties zullen altijd de gebruikers betrokken worden en zal de gemeente zich inspannen om mee te zoeken naar goede alternatieve huisvesting.

6.4 Afstoten panden

Na vaststelling van het vastgoedbeleid en de toekomstvisie is verder gewerkt aan de doelstelling voor een efficiënt vastgoedbezit en het afstoten van overbodig vastgoed. Daarbij wordt uitdrukkelijk aandacht besteed aan en overlegd met de huidige (maatschappelijke) huurders. In het kader van het afstoten van vastgoed is een aantal resultaten bereikt. Zo is het contract getekend voor de verkoop van het oude gemeentehuis van Bergschenhoek. Ook is een aanbesteding geweest voor de verkoop van de bibliotheek. Deze verkoop wordt nu met de winnaar van deze aanbesteding verder uitgewerkt. Tenslotte is een openbare verkoopprocedure voorbereid voor 't Schooltje. Deze zal binnenkort worden opgestart. Daarnaast staat de Laan van Koot 3 al langere tijd in de verkoop, maar dit blijkt, waarschijnlijk mede vanwege de monumentale status een lastig te verkopen pand.

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel worden de kosten van dit beleidsveld gepresenteerd.

Beleidsveld: Vastgoedbeleid

bedragen x €1000

	Realisatie 2014	Raming 2015 voor wijziging	Raming 2015 na wijziging	Realisatie 2015	Afwijking 2015
Directe lasten	1	2	2	1	1
Doorbelasting	0	-	-	0	0
Kapitaallasten	229	205	205	205	0
Totaal lasten	230	207	207	206	1
Totaal baten	172	251	251	162	89
Saldo	-57	44	44	-44	-88

Voor een nadere toelichting op de belangrijkste afwijkingen per programma ten opzichte van de begroting wordt verwezen naar paragraaf 6.2.1 Verschillenanalyse per programma.

2.6.2 Beleidsveld: Grondexploitatie

Wat hebben we bereikt?

In de tweede helft van 2015 werd een voorzichtig herstel van de woningmarkt zichtbaar. Dit uitte zich in de verkoopcijfers van de diverse projecten. Als gevolg hiervan zijn ook weer een aantal nieuwe onderhandelingen opgestart en afgerond voor ontwikkelingen, waarvan de opbrengsten in de komende jaren gerealiseerd gaan worden.

De opleving in de woningmarkt is nog niet in dezelfde vorm zichtbaar bij de bedrijvenmarkt. Wel is er weer een toename aan belangstelling voor bedrijfskavels, maar dit heeft in 2015 resulteert nog toe niet geleid tot daadwerkelijke verkopen. In 2015 is er geen bedrijfsgrond door de gemeente verkocht. Wel is er overeenstemming bereikt over de verkoop van 1.500 m² op bedrijventerrein Oudeland. Deze grond zal in 2016 worden overgedragen.

Wat hebben we daarvoor in 2015 gedaan?

Om de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken hebben we in 2015 op dit beleidsveld de volgende activiteiten ontplooid.

	Wat gaan we daarvoor in 2015 doen?	Beoogd resultaat 2015	Resultaat bereikt?
6.5	We bouwen het maximaal aantal woningen aansluitend op de markt. Dit is verwerkt in de planning.	De planning is ruim gehaald.	Ja
6.6	We verkopen gronden voor een marktconforme prijs.	We hebben gronden verkocht voor een marktconforme prijs.	Ja
6.7	We zorgen ervoor dat de grondexploitaties en risico's actueel zijn.	We actualiseren de grondexploitatie 1x per jaar en verwerken bij de jaarrekening de belangrijkste wijzigingen.	Ja
		2x per jaar wordt er een actueel risico-overzicht opgesteld.	Ja
		Risicomanagement is dagelijkse praktijk.	Ja
6.8	We beperken de bestaande risico's zo veel mogelijk.	Er worden beheersmaatregelen geformuleerd.	Ja

6.5 Bouwen van het maximaal aantal woningen aansluitend op de markt

In 2015 zijn op basis van de CBS cijfers 461 woningen toegevoegd aan de Lansingerlandse woningvoorraad. De laatste planning bij de najaarsnota ging uit van 381 woningen. Voor een deel (ca 25) is het verschil te verklaren door administratieve wijzigingen⁹, maar het restant vloeit voort uit een versnelling in uitgifte of snellere bouw, in beide gevallen in het project Meerpolder, waardoor woningen nog in 2015 opgeleverd worden in plaats van 2016.

Daarnaast zijn in 2015 meerdere contracten voorbereid en gesloten, waardoor er meer zekerheid is over de woningbouwproductie voor de komende jaren. Een aantal grotere ontwikkelingen waarover overeenstemming is bereikt worden hier genoemd. Zo zijn er contracten gesloten voor de ontwikkeling van deelplan 5 en 7 in de Westpolder. In totaal gaat het hierbij om de ontwikkeling van circa 400 woningen voor de komende 3 jaar. Ook over de ontwikkeling van Parkzoom 3 is met goed resultaat onderhandeld voor de bouw van circa 250 woningen. In 2016 zal dit resultaat in een contract worden vastgelegd en zal de ontwikkelaar beginnen met de planvoorbereiding en verkoop van de woningen. In beide gevallen gaat het om een gevarieerd woningbouwprogramma, waarbij ook aandacht is voor starters- en doorstromingswoningen.

⁹ Woningen die al eerder opgeleverd zijn ,maar nog niet in de CBS cijfers verwerkt waren.

6.6 Verkopen gronden voor een marktconforme prijs

De bereikte resultaten in onderhandelingen en de daadwerkelijke verkopen hebben allemaal een marktconform karakter. Marktconformiteit wordt getoetst op basis van ofwel een taxatie ofwel op basis van referentieprojecten. Alle bereikte resultaten passen binnen de kaders van de grondexploitaties. Voor zover er geen afspraken met partijen uit het verleden liggen, is de gemeente vrij om te bepalen aan wie de grond wordt verkocht. Zo zijn er voor de ontwikkeling van de eilanden in Bleiswijk twee trajecten opgestart. Een aanbesteding voor de realisatie van een aantal 2¹ kap woningen waarbij duurzaamheid een specifieke rol heeft gekregen en een project in de vorm van collectief particulier opdrachtgeverschap. Voor beide projecten wordt verwacht dat hier in 2016 tot resultaat kan worden gekomen.

6.7 Grondexploitaties en risico's zijn actueel

In 2015 is voor het eerst de actualisatie grondexploitatie gekoppeld aan de kadernota. Dit omdat de kadernota richtinggevend is voor de komende periode. De meest actuele informatie over de uitkomsten van de grondexploitatie is daarbij van belang. Gelijktijdig met de actualisatie van de grondexploitaties vindt ook een update plaats van de risico-analyse, aangezien de risico-analyse en de grondexploitatie in samenhang moeten worden beschouwd. Bij deze jaarrekening zijn de grondexploitaties nogmaals volledig doorgenomen en zijn alle gerealiseerde resultaten en de verwachtingen op basis van de huidige stand van zaken meegenomen in de berekeningen. In de paragraaf grondbeleid wordt de uitkomst hiervan verder toegelicht.

6.8 Beperken van de bestaande risico's

Het beperken van de bestaande risico's en het voorkomen van nieuwe risico's is onderdeel van ons dagelijks werkpatroon. Er worden continu afwegingen gemaakt tussen resultaten van vandaag en toekomstige resultaten met de mogelijke risico's in de toekomst. In ons denken zijn we continu gericht op het realiseren van zekerheden. Dit is bijvoorbeeld zichtbaar in onze nieuwe contracten, waarbij in zijn algemeenheid duidelijke afspraken zijn gemaakt over ofwel een verplichte afnamedatum voor de gronden, ofwel een einddatum van ontwikkeling om te voorkomen dat een ontwikkelaar jarenlang risicoloos voor hem kan blijven wachten tot het een voor hem gunstig moment van ontwikkeling is.

In de afgelopen jaren waren de risico's vooral gericht op de ontwikkelingen in de markt. Nu de woningmarkt voorzichtig lijkt aan te trekken, komen ook de risico's daarop meer in balans. Dit geldt nog minder voor de bedrijventerreinen, waar, mede ook door de grote omvang van aanbod in de directe regio, nog serieuze risico's worden gelopen. Hierop zal in de paragraaf grondbeleid verder ingegaan worden.

Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel worden de kosten van dit beleidsveld gepresenteerd.

Beleidsveld: Grondexploitatie

bedragen x €1000

	Realisatie 2014	Raming 2015 voor wijziging	Raming 2015 na wijziging	Realisatie 2015	Afwijking 2015
Directe lasten	24.992	26.147	23.922	35.213	11.291
Doorbelaasting	2.342	2.171	2.171	2.146	25
Kapitaallasten	-	-	-	-	-
Totaal lasten	27.334	28.318	26.092	37.359	11.267
Totaal baten	24.411	25.098	49.908	71.066	21.159
Baten vanaf 2016 bestaande uit:					
Grondopbrengsten					
Mutatie boekwaarde (zie paragraaf grondbeleid)					
Saldo	-2.923	-3.220	23.816	33.708	9.892

Voor een nadere toelichting op de belangrijkste afwijkingen per programma ten opzichte van de begroting wordt verwezen naar paragraaf 6.2.1 Verschillenanalyse per programma.

2.6.3 Kengetallen Programma 6

Graag het resultaat voor 2015 invullen

Kengetal	Norm 2015	Resultaat 2015
Vastgoedbeleid		
Aantal verkochte panden	3	0, wel 3 in voorbereiding om te verkopen
Grondexploitatie		
Aantal woningen (opleveren)	450, bijgesteld naar 381 in de actualisatie grexen/kadernota	462
Verkoop van bedrijventerreinen binnen eigen grexen(aantal hectare)	2,1 ha	0 ha
Aantal actualisaties van de grexen, inclusief risico's	2	2

2.7 Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Inleiding

In dit hoofdstuk worden de algemene dekkingsmiddelen toegelicht. Dit zijn inkomsten die niet specifiek toe te rekenen zijn aan een bepaald programma, maar waarmee uiteindelijk de saldi van de programma's 1 tot en met 6 kunnen worden gedekt. In het overzicht van baten en lasten is de financiële samenhang tussen de programma's en de algemene dekkingsmiddelen weergegeven.

De voornaamste vrij besteedbare inkomensbronnen van de gemeente zijn de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de verschillende lokale heffingen, zoals de Onroerende Zaakbelasting (OZB), de hondenbelasting en de precariobelasting. Daarnaast maken financiering en uitvoering van de Wet WOZ deel uit van dit programma.

Tabel 2.7.1. Overzicht algemene dekkingsmiddelen en post onvoorzien

bedragen x € 1.000

	Rekening 2014	Raming 2015 voor wijziging	Raming 2015 na wijziging	Realisatie 2015	Afwijking 2015
Lasten					
Lokale heffingen	480	390	390	349	-41
Algemene Uitkering gemeentefonds	0	0	0	0	0
Dividend	42	23	23	22	-1
Financieringsfunctie	1	1	1	1	0
Algemene dekkingsmiddelen en saldo kostenplaatsen	1.926	3.557	3.163	5.005	1.842
Onvoorzien	0	0	250	0	-250
Subtotaal lasten	2.449	3.971	3.827	5.377	1.550
Baten					
Lokale heffingen	12.782	14.910	14.809	14.780	-29
Algemene Uitkering gemeentefonds	44.124	53.921	52.983	53.135	152
Dividend	4.097	3.059	3.483	3.474	-9
Financieringsfunctie	9.054	6.629	8.084	7.589	-495
Algemene dekkingsmiddelen en saldo kostenplaatsen	3.399	914	3.219	4.447	1.228
Subtotaal baten	73.456	79.433	82.578	83.425	847
Resultaat voor bestemming	71.007	75.462	78.751	78.048	-703
Toevoeging reserves	53.712	978	24.763	25.160	-397
Onttrekking reserves	42.220	0	2.189	2.169	-20
Resultaat na bestemming	59.515	74.484	56.177	56.522	-1.120

Lokale heffingen

Lokale heffingen (waarvan de besteding niet gebonden is) zijn heffingen waarbij geen sprake is van een duidelijke relatie tussen de gemeentelijke dienstverlening en de belasting. Van de opbrengsten lokale heffingen Onroerende Zaakbelasting, hondenbelasting en precariobelasting kan het volgende overzicht worden gegeven:

Tabel 2.7.2 Lokale heffingen 2015

bedragen x € 1.000

	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2015	Rekening 2015	Afwijking 2015
Onroerende zaakbelasting	12.459	14.597	14.496	14.446	-50
Hondenbelasting	281	277	277	288	11
Precariobelasting	42	36	36	46	10
Totaal	12.782	14.910	14.809	14.780	-29

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

Het gemeentefonds vormt de grootste inkomstenbron voor gemeenten. Twee factoren bepalen de uitkering aan een gemeente:

- De totale omvang van het gemeentefonds. De omvang hangt met name af van de algemene groei en van taakmutaties -. Het gemeentefonds is gekoppeld aan de rijksuitgaven. Als het Rijk meer uitgeeft, gaat het gemeentefonds ook omhoog en omgekeerd;

- Het aandeel van een gemeente in de totale omvang van het gemeentefonds. Dit aandeel hangt af van de zogenaamde verdeelmaatstaven. Het aantal inwoners is een voorbeeld van een verdeelmaatstaf. In totaal zijn er circa 50 verdeelmaatstaven.

Op basis van de decembercirculaire van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is de opbrengst van de algemene uitkering 2015 berekend. Dit geeft het volgende overzicht:

Tabel 2.7.3 Algemene uitkering 2015

bedragen x € 1.000

	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2015	Rekening 2015	Afwijking 2015
Algemene uitkering gemeentefonds	44.124	53.921	52.983	53.121	-138
Gemeentefonds aanvullende bijdrage	0	0	0	14	-14
Totaal	44.124	53.921	52.983	53.135	-152

De afwijking in het gemeentefonds wordt verklaard door het vaststellen van een aantal maatstaven bij de decembercirculaire die voor 2015 een positief effect hebben.

Dividend

Jaarlijks ontvangt de gemeente dividend over haar deelnemingen. In 2015 ontvangen wij het dividend van het jaar 2014. Over het dividendjaar 2014 geeft dat het volgende overzicht:

Tabel 2.7.4 Dividend 2015

bedragen x € 1.000

	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2015	Rekening 2015	Afwijking 2015
Dividend	4.055	3.036	3.460	3.452	9
Totaal	4.055	3.036	3.460	3.452	9

In de jaarrekening 2015 is, op basis van het AB - besluit van Eneco en de BNG, de dividend verantwoord die betrekking heeft op het aan de aandeelhouders uit te keren deel van het rekeningresultaat 2014.

Financieringsfunctie

Deze post bestaat hoofdzakelijk uit de bespaarde rente en de saldo kapitaallasten. De theoretische gedachte achter bespaarde rente is dat reserves een financieringsfunctie hebben en dat de "bespaarde" rente anders betaald had moeten worden voor het aantrekken van leningen. Saldo kapitaallasten is de tegenhanger oftewel de inkomstenkomsten kant van de lasten op de programma's.

Tabel 2.7.5 Financieringsfunctie 2015

bedragen x € 1.000

	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2015	Rekening 2015	Afwijking 2015
Financieringsfunctie	9.053	6.628	8.083	7.588	495
Totaal	9.053	6.628	8.083	7.588	495

Het verschil wordt met name veroorzaakt door de lagere kapitaallasten op de programma's, waardoor er op de financieringsfunctie minder inkomsten terecht komen. Dit heeft verder geen effect op het resultaat.

Post onvoorzien

Tabel 2.7.6 Verloop van de post onvoorzien

bedragen x € 1.000

	Bedrag
Stans post onvoorzien per 1/1 conform begroting	250
Restant per 31 december 2015 (voordeel)	250

Er zijn geen ontwikkelingen geweest die invloed hebben op de post onvoorzien.

3. Paragrafen

CONCEPT

Inleiding

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) stelt dat een aantal verplichte paragrafen moet worden opgenomen in de programmabegroting. Zij geven, als een dwarsdoorsnede door de programma's, inzicht in een aantal bedrijfsvoeringsaspecten van de gemeente. De paragrafen zijn:

- Lokale heffingen;
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
- Onderhoud kapitaalgoederen;
- Financiering;
- Bedrijfsvoering;
- Verbonden partijen;
- Grondbeleid;
- Taakstelling en reserveringen;
- Interbestuurlijk toezicht.

Paragraaf Taakstelling en reserveringen is niet verplicht vanuit de BBV, maar is toegevoegd naar aanleiding van een advies in de begrotingscircularis van de Provincie Zuid-Holland 2014-2017. De paragraaf Interbestuurlijk toezicht is toegevoegd naar aanleiding van de wet revitalisering generiek toezicht.

3.1 Paragraaf Lokale heffingen

Inleiding

Bij de lokale heffingen wordt onderscheidt gemaakt tussen de heffingen waarvan de besteding gebonden is (zoals de rioolheffing en de afvalstoffenheffing) en de gemeentelijke heffingen waarvan de besteding niet van te voren is bestemd (zoals de onroerende zaakbelasting en de hondenbelasting).

Naast een overzicht met vergelijkende cijfers van de gemeentelijke woonlasten over 2015 wordt ingegaan op een aantal ontwikkelingen in het afgelopen jaar.

De gemeente Lansingerland heft de volgende belastingen en rechten:

1. Onroerende zaakbelasting (OZB);
2. Afvalstoffenheffing;
3. Rioolheffing;
4. Lijkbezorgingsrechten;
5. Leges burgerzaken;
6. leges bouw;
7. Hondenbelasting;
8. Marktgelden;
9. Precariobelasting.

De onderstaande tabel geeft de gerealiseerde opbrengsten van de lokale heffingen in 2015 weer.

Tabel 3.1.1 Opbrengsten lokale heffingen

bedragen x € 1.000

	Rekening 2014	Begroting 2015 voor wijziging	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Vershil t.o.v. begroting
OZB woningen	7.509,00	8.739,00	8.759,00	8.757,00	2,00-
OZB niet-woningen	4.950,00	5.858,00	5.737,00	5.689,00	48,00-
Afvalstoffenheffing	8.021,00	7.806,00	7.810,00	7.535,00	275,00-
Rioolheffing	5.282,00	5.486,00	5.486,00	5.584,00	98,00
Lijkbezorgingsrechten	215,00	244,00	204,00	208,00	4,00
Leges burgerzaken	530,00	534,00	534,00	542,00	8,00
Leges bouw	1.268,00	2.069,00	1.219,00	1.129,00	90,00-
Hondenbelasting	281,00	277,00	277,00	288,00	11,00
Marktgelden	63,00	57,00	57,00	61,00	4,00
Precariobelasting, uitstallingen	42,00	36,00	36,00	46,00	10,00
Totaal belastingen en rechten	28.161	31.106	30.119	29.839	-280

Hierna wordt een toelichting gegeven op de afzonderlijke belastingen en rechten.

Onroerende zaakbelasting (OZB)

Er zijn twee soorten OZB: de eigenarenbelasting en de gebruikersbelasting. Voor woningen bestaat er alleen een eigenarenbelasting. Voor niet-woningen (onder andere bedrijfspanden, maatschappelijke voorzieningen zoals scholen en zwembaden, maar ook bouwgronden) bestaat er zowel een eigenaren- als een gebruikersbelasting. Jaarlijks bepaalt de gemeente de waarde van de onroerende zaak, de zogeheten WOZ¹⁰-waarde.

Lansingerland kent een tariefdifferentiatie voor woningen en niet-woningen. Een dergelijke tariefs-differentiatie tussen woningen en niet-woningen wordt overigens in vrijwel heel het land toegepast.

¹⁰ Wet Waardering Onroerende Zaken

Tarieven

Het OZB-tarief wordt berekend naar een percentage van de WOZ-waarde. Het verloop van de OZB-tarieven over de afgelopen jaren ziet er als volgt uit:

Tabel 3.1.2 Ontwikkeling tarieven onroerende zaakbelasting

Tarieven Onroerende Zaakbelasting	Tarief 2013	Tarief 2014	Tarief 2015	Stijging t.o.v. 2014
Eigenaar (woning)	0,1080%	0,1262%	0,1505%	0,19
Eigenaar (niet-woning)	0,1801%	0,2038%	0,2446%	0,20
Gebruiker (niet-woning)	0,1443%	0,1633%	0,1960%	0,20
<i>totaal niet - woningen</i>	<i>0,3244%</i>	<i>0,3671%</i>	<i>0,4406%</i>	<i>20,00%</i>

De begrote en gerealiseerde opbrengsten van de onroerende zaakbelasting 2015 bedragen:

Tabel 3.1.3 Opbrengst onroerende zaakbelasting

bedragen in hele euro's

Opbrengst OZB	Rekening 2014	Begroting 2015 voor wijziging	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Vershil t.o.v. begroting
Woningen (eigenaren)	7.508.511,00	8.739.354,00	8.759.100,00	8.757.465,00	1.635,00-
Niet-woningen (eigenaren)	3.031.429,00	3.604.793,00	3.424.400,00	3.383.500,00	40.900,00-
Niet-woningen (gebruikers)	1.918.454,00	2.253.436,00	2.312.800,00	2.305.249,00	7.551,00-
Subtotaal niet-woningen	4.949.883,00	5.858.229,00	5.737.200,00	5.688.749,00	48.451,00-
Totaal opbrengst OZB	12.458.394	14.597.583	14.496.300	14.446.214	-50.086

Toelichting:

De lagere OZB-opbrengst van eigenaren niet-woningen wordt verklaard door een lagere WOZ-waarde dan geraamd als gevolg van toegekende bezwaren.

Waardering Onroerende Zaken (WOZ)

Uitvoering

SVHW te Klaaswaal voert per 1 januari 2013 de Wet WOZ en de heffing en inning van gemeentelijke belastingen uit voor onze gemeente.

Waarderingskamer

De Waarderingskamer (WAKA) heeft bij brief van 29 januari 2016 de uitvoering van de WOZ binnen het voorzieningsgebied van SVHW beoordeeld als "voldoende".

Bezwaarschriften

Tabel 3.1.4 Afhandeling bezwaarschriften WOZ

Aantallen bezwaarschriften WOZ	2013	2014	2015	mutatie t.o.v. 2014
Ingediend	1.078,00	446,00	326,00	-27%
Nog in behandeling (19 januari 2016)	11,00	6,00	16,00	167%
<u>Waarvan afgehandeld:</u>				
Toegekend	455,00	212,00	148,00	-30%
Afgewezen en anderszins afgedaan	612,00	228,00	162,00	-29%

Toelichting:

Het aantal ingediende bezwaarschriften in Lansingerland is, ten opzichte van 2014, met 27% gedaald.

Van de ingediende bewaarschriften is in 2015 circa 45% toegekend.

De nog in behandeling zijnde bezwaarschriften in 2016 hebben betrekking op lopende beroepsprocedures.

Hondenbelasting

Tarieven

Voor de hondenbelasting bestaat een tarief voor de eerste hond, een tarief voor de tweede en volgende hond en voor een geregistreerde kennel. Het verloop van de tarieven hondenbelasting over de afgelopen jaren ziet er als volgt uit:

Tabel 3.1.5 Ontwikkeling tarieven hondenbelasting

Hondenbelasting	Tarief 2013	Tarief 2014	Tarief 2015	Stijging t.o.v. 2014
Eerste hond	€ 67,56	€ 79,08	€ 80,28	1,5%
Elke volgende hond	€ 94,56	€ 110,64	€ 112,32	1,5%
Geregistreerde kennel	€ 202,80	€ 237,24	€ 240,84	1,5%

Opbrengst

Voor de opbrengst van de hondenbelasting wordt verwezen naar tabel 3.1.1 totaal overzicht “opbrengst lokale heffingen”

Afvalstoffenheffing

Tarieven

De gemeente Lansingerland kent voor de afvalstoffenheffing een tarief voor eenpersoonshuishoudens en een tarief voor meerpersoonshuishoudens. Het verloop van de tarieven over de afgelopen jaren is als volgt:

Tabel 3.1.6 Ontwikkeling tarieven afvalstoffenheffing

Tarieven afvalstoffenheffing	Tarief 2013	Tarief 2014	Tarief 2015	Afname t.o.v. 2014
Eenpersoonshuishoudens	€ 302,04	€ 309,00	€ 285,60	-7,6%
Meerpersoonshuishoudens	€ 377,52	€ 386,16	€ 356,88	-7,6%

Baten en lasten afvalstoffenheffing en dekkingspercentage

Tabel 3.1.7 Baten en lasten afvalinzameling

bedragen in hele euro's

Afvalinzameling (- = nadelig, + = voordelig)	Rekening 2014	Begroting 2015	Rekening 2015	Vershil t.o.v. begroting
Lasten (toegerekende kosten, inclusief BTW)	7.979.360,00	7.329.842,00	7.289.985,00	39.857,00-
Baten afvalstoffenheffing	8.021.417,00	7.809.559,00	7.535.195,00	274.364,00-
Saldo	42.057,00	479.717,00	245.210,00	234.507,00-
Dekkingspercentage	1,01	1,07	1,03	

Toelichting:

De lagere opbrengst afvalstoffenheffing is met name te verklaren door een toename van het aantal eenpersoonshuishoudens ten opzichte van het totaal aantal huishoudens. In de begroting is hiermee onvoldoende rekening gehouden. Het tarief voor een eenpersoonshuishouden bedraagt 80% van het vastgestelde tarief.

Rioolheffing

Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)

Eind 2015 is het GRP voor de planperiode 2015-2020 voor Lansingerland vastgesteld.

Tarieven

Het uitgangspunt bij de rioolheffing is, op grond van het vastgestelde GRP, dat de kosten voor de rioleringsvoorzieningen voor 100% worden gedekt uit de rioolheffing. Als heffingsgrondslag wordt een vast bedrag per 500 m³ waterverbruik aangehouden, met een maximum van 10.000 m³.

In het GRP 2015-2020 is uitgegaan van:

- De rioolheffing per (equivalente) heffingseenheid bedraagt in 2015 (startjaar) € 226,03 (excl. de vastgestelde 1,5% indexatie);
- Jaarlijks komt een bedrag van € 162.347,- aan kwijtschelding ten laste aan de rioolheffing;
- De rioolheffing mag maximaal kostendekkend zijn: de geraamde opbrengsten (in de beschouwde periode) mogen de geraamde lasten niet overstijgen (*Gemeentewet artikel 229b*);
- Reserveren voor toekomstige vervangingsinvesteringen - door dotaties aan de (spaar)voorziening - is toegestaan;
- Reserveren enkel voor uitbreiding van het voorzieningenniveau is niet toegestaan;
- De opbrengsten van de rioolheffing mogen niet voor andere doeleinden dan voor het gemeentelijk rioelstelsel (inclusief grond- en hemelwatervoorzieningen) worden aangewend ofwel hebben een relatie met de verbrede watertaken.

Tabel 3.1.8 Ontwikkeling tarieven rioolheffing

Tarieven rioolheffing	Tarief 2013	Tarief 2014	Tarief 2015	Stijging t.o.v. 2015
Woningen	€ 209,52	€ 219,72	€ 229,32	4,37%

Het GRP zal periodiek worden geëvalueerd om te bewaken dat de kostendekkendheid van de rioolheffing gehandhaafd blijft.

Baten en lasten rioolheffing en dekkingspercentage

Tabel 3.1.9 Baten en lasten rioolheffing

bedragen in hele euro's

Rioolheffing (- = nadelig, + = voordelig)	Rekening 2014	Begroting 2015	Rekening 2015	Verskil t.o.v. begroting
Lasten (toegerekende kosten, inclusief BTW)	4.783.971,00	4.634.720,00	4.133.872,00	500.848,00-
Baten (rioolheffing en overige heffingen)	5.282.111,00	5.496.310,00	5.600.852,00	104.542,00
Saldo baten en lasten	498.140,00	861.590,00	1.466.980,00	605.390,00
Mutatie voorziening "riolering" (- = storting)	498.140,00-	861.590,00-	1.466.980,00-	605.390,00-
Saldo na mutatie voorziening	-	-	-	
Dekkingspercentage	1,10	1,19	1,35	

Toelichting:

De lagere lasten zijn als volgt te verklaren:

- Op basis van het inspectieplan 2015 behoeften minder riolen te worden geïnspecteerd (voordeel € 150.000,-);
- Lagere kapitaallasten (voordeel € 120.000,-);
- Lagere elektriciteitskosten rioolgemalen (voordeel € 150.000,-);
- Lagere kosten in verband met aanpassing inspectieplan rioolgemalen (voordeel € 70.000,-).

De hogere baten worden veroorzaakt doordat in de begroting van de heffing voor niet-woningen uitgegaan is van een onjuiste grondslag om de baten van 2015 vast te stellen. In plaats van een indexatie van de realisatie over 2014 zijn in de begroting 2015 de geraamde baten 2014 geïndexeerd. Hierdoor ontstaat een verschil van € 98.000,- positief.

Door hogere baten dan lasten wordt een bedrag van € 1.466.980,- gestort in de voorziening 'Riolering'. Door het systeem van verwerking van het saldo van baten en lasten riolering via de voorziening 'riolering' komt een voordelig verschil uiteindelijk ten gunste van de rioolheffing.

Met betrekking tot het dekkingspercentage wordt nog het volgende opgemerkt. In het vastgestelde GRP is niet per jaar sprake van 100% kostendekkendheid. Voor de kostendekking is gekeken naar de gehele planperiode die loopt tot 2073. Voor deze totale planperiode is sprake van een 100% kostendekkendheid. De jaarlijkse mutatie, zijnde het verschil tussen de baten en lasten van rioolheffing verloopt via de voorziening 'Riolering'.

Leges burgerzaken

Opbrengst

De opbrengsten van de gemeentelijke leges burgerzaken in 2014 en 2015 staan in onderstaand overzicht.

Tabel 3.1.10 Opbrengsten leges burgerzaken

bedragen in hele euro's

Opbrengst leges burgerzaken	Rekening 2014	Begroting 2015	Rekening 2015	Vershil t.o.v. begroting
Leges burgerlijke stand	45.986,00	45.277,00	50.837,00	5.560,00
Leges basisadministratie persoonsgegevens	25.403,00	14.013,00	32.049,00	18.036,00
Leges reisdocumenten	308.707,00	315.087,00	316.752,00	1.665,00
Leges rijbewijzen	129.215,00	133.842,00	122.458,00	11.384,00-
Leges naturalisatie (vanaf 2014 inclusief overige leges)	11.342,00	25.632,00	10.068,00	15.564,00-
Leges gehandicaptenparkeerkaart	8.890,00	-	9.792,00	9.792,00
Totaal	529.543	533.851	541.956	8.105

Leges bouwzaken

Tarieven

De leges voor bouw aanvragen zijn, per 1 januari 2015, aangepast aan de geraamde kostentoerekening (uurtarief afdeling x tijdsbesteding van het betreffende product).

Opbrengst

Ondanks de structurele verlaging van de geraamde opbrengst van de bouwleges bij de voorjaarsnota met € 500.000,- en met € 350.000,- incidenteel bij de najaarsnota is de werkelijke opbrengst € 90.000,- lager uitgevallen. Dit komt doordat een groot project dat in het najaar werd verwacht te vergunnen in januari 2016 is vergund.

Lijkbezorgingsrechten

Tarieven

De lijkbezorgingsrechten zijn, per 1 januari 2015, conform de uitgangpunten van de begroting 2015 - 2018 met 1,5% (inflatie) verhoogd.

Opbrengst

Voor de opbrengst van de lijkbezorging wordt verwezen naar tabel 3.1.1 totaal overzicht "opbrengst lokale heffingen"

Marktgelden

Tarieven

De marktrechten zijn, per 1 januari 2015, conform de uitgangpunten van de begroting 2015 - 2018 met 1,5% (inflatie) verhoogd.

Opbrengst

Voor de opbrengst van de markt wordt verwezen naar tabel 3.1.1 totaal overzicht "opbrengst lokale heffingen"

Precariobelasting

Tarieven

De tarieven voor standplaatsen zijn, per 1 januari 2015, conform de uitgangspunten van begroting 2015 - 2018 met 1,5% (inflatie) verhoogd.

Opbrengst

Voor de opbrengst van de precariobelasting wordt verwezen naar tabel 3.1.1 totaal overzicht "opbrengst lokale heffingen"

Kwijtscheldingen van belastingen en rechten

Aanvragen

De ontwikkelingen met betrekking tot de aangevraagde kwijtscheldingen geeft het volgende beeld:

Tabel 3.1.11 Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Kwijtscheldings gemeentelijke belastingen				toename t.o.v.	
			2014	2015	2014
Ingediende aanvragen			905	1.109	22,54%
Nog in behandeling (februari 2014)					
Waarvan afgehandeld:					
Toegekend (geheel of gedeeltelijk)			722	872	20,78%
Afgewezen			183	237	

De uitgaven aan kwijtscheldingen van de gemeentelijke belastingen en rechten geeft het volgende overzicht:

Tabel 3.1.12 Lasten kwijtschelding gemeentelijke belastingen

bedragen in hele euro's

Lasten kwijtschelding	Rekening 2014	Begroting 2015	Rekening 2015	Vershil t.o.v. begroting
Afvalstoffenheffing	261.336,00	215.000,00	269.179,00	54.179,00
Rioolheffing	162.346,00	120.000,00	186.046,00	66.046,00
Hondenbelasting	1.248,00	-	-	-
Onroerende-zaakbelasting	7.240,00	-	11.664,00	11.664,00
Totaal	432.170	335.000	466.889	131.889

Toelichting:

Naast de toename van het aantal aanvragen stijgt ook het aantal toekenningen en het bedrag aan individuele kwijtscheldingen. Ten opzichte van de begroting 2014 was reeds sprake van een (structurele) stijging van afgerond € 97.000,-. Het structurele effect is niet verwerkt in de programmabegroting 2015-2018 en per abuis ook niet verwerkt in de voorjaarsnota 2015. In de programmabegroting 2016-2019 is het bedrag opgehoogd naar € 420.000 per jaar.

Overzicht en vergelijking gemeentelijke woonlasten 2014 en 2015

Het COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) publiceert ieder jaar de zogeheten "Atlas van de lokale lasten". Onderdeel van deze atlas is een tarievenoverzicht. Het overzicht 2015 is hieronder opgenomen, aangevuld met de gegevens van Lansingerland:

Tabel 3.1.13 Tarieven lokale heffingen

	Laagste 2015	Gemiddelde 2015	Hoogste 2015	Lansingerland 2015	Percentage van het gemiddelde
OZB woningen (eigenaar)	0,0457%	0,1316%	0,2528%	0,1505%	114,36%
OZB niet-woningen (eig./gebruiker)	0,1221%	0,3904%	0,8087%	0,4406%	112,86%
Afvalstoffenheffing (meerpersoons)	€ 82,00	€ 249,00	€ 433,00	€ 357,00	143,37%
Rioolheffing	€ 79,00	€ 209,00	€ 375,00	€ 229,00	109,57%
Hondenbelasting (1e hond)	€ 0,00	€ 47,00	€ 128,00	€ 80,00	170,21%
Woonlasten	€ 520,00	€ 740,00	€ 1.198,00	€ 973,00	131,49%

De bovenstaande tabel laat zien dat de door gemeente Lansingerland gehanteerde tarieven boven het landelijk gemiddelde zitten.

Woonlasten 2014 en 2015 Lansingerland en omliggende gemeenten

In de Atlas van de lokale lasten wordt ook een inzicht gegeven in de gemeentelijke woonlasten. Daarbij wordt het gemiddelde bedrag berekend dat een meerpersoonshuishouden op basis van de gemiddelde WOZ waarde van een eigen woning in de betreffende gemeente betaalt aan OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing.

In de ons omringende gemeenten hebben de gemiddelde woonlasten voor meerpersoonshuishoudens zich als volgt ontwikkeld:

Tabel 3.1.14 Gemiddelde gemeentelijke woonlasten (meerpersoonshuishoudens)

Gemeenten	Gemeentelijke woonlasten		Stijging t.o.v. 2014
	2014	2015	
Delft	€ 753,00	€ 794,00	5,44%
Pijnacker-Nootdorp	€ 803,00	€ 820,00	2,12%
Rotterdam	€ 738,00	€ 729,00	-1,22%
Zuidplas	€ 826,00	€ 842,00	1,94%
Zoetermeer	€ 710,00	€ 713,00	0,42%
Lansingerland	€ 937,00	€ 973,00	3,84%

De woonlasten 2015 bedragen landelijk gemiddeld € 740 (2014: € 704), ofwel een stijging van 5%

3.2 Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft aan in hoeverre de gemeente Lansingerland in staat is om haar financiële risico's op te vangen en welke methode gebruikt wordt voor het bepalen van het risicoprofiel. Daarnaast beschrijft de paragraaf op hoofdlijnen op welke wijze 'risicobeheersing' onderdeel is van de bedrijfsvoering van de gemeente.

In 2015 is het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) aangepast. Met ingang van de jaarstukken 2015 nemen gemeenten op basis van dit gewijzigde besluit een aantal verplichte financiële kengetallen op in de paragraaf weerstandsvermogen van de begroting en het jaarverslag. Dit om de leden van provinciale staten en de gemeenteraad gemakkelijker inzicht te geven in de financiële positie van hun provincie of gemeente.

3.2.1 Risicobeheersing in de gemeente Lansingerland

De nota risicobeleid (2009) beschrijft op welke wijze Lansingerland haar risico's beheerst. Deze nota is in 2015 geactualiseerd en op 29 oktober 2015 door de Raad vastgesteld. In de begroting 2016 waren de kaders vanuit de nota risicomanagement en weerstandsvermogen 2015-2018 al toegepast. Dit zijn de eerste jaarstukken waarin we het beleid ook toepassen. Dit betekent o.a. dat risico's kleiner dan € 100.000 niet meer financieel zijn vertaald, in de paragraaf weerstandsvermogen een scenario analyse is opgenomen en voor de grondexploitaties een vergelijking met de norm van de Rekenkamer is opgenomen. Het effect van het niet meer financieel vertalen van de risico's kleiner dan € 100.000 is circa € 1,0 miljoen positief geweest ten opzichte van de 'oude' methode (zie ook de paragraaf weerstandsvermogen uit de begroting 2016). Ten opzichte van de inschatting van het benodigde weerstandsvermogen bij de Kadernota 2015 en begroting 2016 zijn de wijzigingen voor de jaarrekening 2015 beperkt geweest.

Op basis van de huidige inzichten loopt Lansingerland haar grootste financiële risico's bij de grondexploitaties. Het risico op de grondexploitaties houdt verband met de hoge boekwaarde van reeds gedane investeringen in grond en de marktomstandigheden. Het risico is dat grond niet, later of voor een lagere prijs wordt verkocht dan nu voorzien. Om dit risico te 'beheersen' moeten we vooral inspelen op de marktontwikkelingen en het onderscheidende vermogen van de gemeente als toekomstige woongemeente of vestigingsplaats voor een bedrijf. Dit is daarom ook een speerpunt van het college. Om de boekwaarde op de huidige grondexploitaties niet (verder) op te laten lopen worden nieuwe uitgaven pas gedaan als deze noodzakelijk zijn om 'inkomsten' te genereren waarbij de hoofdregel is dat de 'inkomsten' zeker moeten zijn voordat de uitgaven plaatsvinden. Voor een verdere toelichting op de risico's van de grondexploitaties wordt verwezen naar Paragraaf 3.7 Grondbeleid.

Voor de 3D's liggen de risico's vooral in het landelijke gebrek aan adequate informatie en onze korte ervaring met dit proces om een deugdelijke schatting te kunnen maken van de toekomstige uitgaven voor de decentralisaties. Voor wat betreft de uitvoering ligt het risico in het feit dat het een zogenoemde 'open einde regeling' betreft. Er zal namelijk altijd zorg moeten worden geleverd, ook als het budget is uitgeput.

3.2.2 Inventarisatie risico's

Op basis van het risicoprofiel van de gemeente Lansingerland kan worden bepaald hoeveel middelen nodig zijn om alle risico's te kunnen opvangen. Daarbij maken we onderscheid tussen 'incidentele risico's' en het risico op structurele tegenvallers. Incidentele risico's dienen te worden afgedekt door het beschikbare weerstandsvermogen en voor het opvangen van structurele risico's zal voldoende 'flexibiliteit' in de begroting aanwezig moeten zijn. Dit laatste maken we inzichtelijk door in de paragraaf weerstandsvermogen een aantal scenario's te schetsen die zich voor kunnen doen en daarbij aan te geven wat de financiële impact is op de saldi van de meerjarenbegroting.

De benodigde weerstandscapaciteit wordt berekend op basis van een risicosimulatie. Uitgangspunt hierbij is een statistische benadering die ervan uitgaat dat nooit alle risico's zich tegelijk én in hun maximale omvang zullen voordoen. Indien dat wel het geval is, zou op basis van de in beeld gebrachte risico's, hiermee een bedrag gemoeid zijn van € 140 miljoen (feitelijk het absoluut maximum aan financieel gevolg van de in beeld gebrachte risico's).

Dit is als volgt te verdelen over de algemene dienst en de grondexploitaties:

Algemene dienst	€ 15 miljoen
Grondexploitaties	€ 125 miljoen

Top 10 risico's gemeente Lansingerland

De top 10 aan risico's zijn op basis van hun aandeel in het totaal benodigde weerstandsvermogen:

Nr.	Risico	Kans	Maximaal bedrag (x 1.000)
1	Wilderszijde wordt niet meer ontwikkeld en grond afboeken naar restwaarde.	50%	€ 23.060
2	Vraag naar bedrijventerrein Oudeland komt onder druk.	50%	€ 32.800
3	Tekort op ontwikkeling Bleizo.	N.v.t.	€ 3.700
4	Leeuwenhoekweg wordt niet meer ontwikkeld door gebrek aan vraag.	50%	€ 5.500
5	Lagere grondprijs Oudeland ook na 2021.	30%	€ 10.800
6	Fiscale optimalisatie Westpolder wordt niet gerealiseerd.	10%	€ 12.000
7	VON-prijzen-stijging Westpolder wordt niet gehaald.	30%	€ 6.200
8	De rente stijgt vanaf 2025 naar 4,5% voor project Oudeland.	50%	€ 3.000
9	Vertraging en beperktere ontwikkeling centrum Berkel.	50%	€ 2.550
10	Projectrisico's opbrengsten Westpolder (uitwerking deelplan 7 en 4west, woningbouwprogramma).	30%	€ 4.000

Uit het voorgaande tabel blijkt dat onze grootste risico's betrekking hebben op de grondexploitaties, waarvan Oudeland en Wilderszijde de grootste invloed hebben. De genoemde bedragen zijn de mogelijke verdere verliezen op de grondexploitaties als de ontwikkelingen niet lopen zoals we nu inschatten op basis van de huidige marktomstandigheden. Naast bovenstaande incidentele effecten zijn er, als het risico zich voordoet, ook structurele effecten omdat schulden niet of minder snel kunnen worden afgelost. Op basis van de huidige rekenrente van 3% betekent elke € 10 miljoen verdere verlies name op de grondexploitatie een toename van de structurele rentelast op de begroting van € 0,3 miljoen. De impact van het niet kunnen realiseren van Wilderszijde op de begroting is groter. Indien Wilderszijde niet ontwikkeld kan worden heeft dit, naast de hierboven genoemde afboeking van € 23 mln. een nadelig effect op het structurele saldo van baten en lasten van circa € 1,0 mln. Voor wat betreft het risico op het moeten afboeken van Wilderszijde merken wij op dat de signalen in de markt steeds positiever zijn. Ontwikkelaars benaderen de gemeente actief met het verzoek ontwikkelingen te mogen starten in het gebied. Aangezien dit nog geen concrete plannen zijn met financiële en ruimtelijke kaders handhaven we vooralsnog het risico op 50/50 dat de ontwikkeling wel/niet doorgaat.

Bij risico 3 (Bleizo) is bij de kans van optreden 'n.v.t.' vermeld omdat het in de stukken van de gemeente opgenomen bedrag is gebaseerd op de berekening vanuit de gemeenschappelijke regeling Bleizo en door Bleizo al rekening is gehouden met kansen van optreden van risico's. Daarbij heeft, in lijn met de

aanbeveling van de Rekenkamer Lansingerland, de gemeente geen rekening gehouden met eventuele positieve risico's. Het zekerheidspercentage dat door de gemeente wordt gehanteerd (90%) wijkt af van het zekerheidspercentage van Bleizo (82,5%). De risico's van Bleizo zijn herrekend naar 90% conform het risicobeleid van de gemeente. Daarom is het risicobedrag dat de gemeente bepaalt hoger dan het bedrag dat door Bleizo is bepaald.

Risico's verbonden partijen

De gemeente Lansingerland neemt deel in diverse gemeenschappelijke regelingen en verbonden partijen. In de paragraaf verbonden partijen van deze begroting is een overzicht hiervan opgenomen en is per partij ook inzicht gegeven in de risico's bij de verbonden partij.

De risico's van Bleizo en het effect hiervan op het benodigde weerstandsvermogen van de gemeente zijn in de vorige paragraaf toegelicht. Uit de grondexploitatie jaarrekening 2015 van de gemeenschappelijke regeling Hoefweg blijkt dat de risico's die Hoefweg loopt nog opgevangen kunnen worden binnen de eigen grondexploitatie (de grondexploitatie bevat zelf nog voldoende weerstandscapaciteit). De gemeente zelf hoeft op basis van de huidige inzichten geen weerstandscapaciteit voor Hoefweg aan te houden.

Eind 2014 heeft de Raad van State het bestemmingsplan Hoefweg-Zuid vernietigd. De gebiedsontwikkeling Bleizo vindt grotendeels binnen dit bestemmingsplan plaats. Momenteel bereidt de gemeente een nieuw bestemmingsplan voor waarbij gemotiveerd wordt dat de ontwikkeling voldoet aan de 'Ladder van duurzame verstedelijking'. Tot het moment van definitief worden van het bestemmingsplan bestaat het risico dat dit plan niet definitief wordt en de ontwikkeling niet of maar gedeeltelijk kan plaatsvinden. Indien dit risico zich onverhoopt mocht voordoen is de financiële impact groot.

3.2.3 Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit zijn de middelen die de gemeente heeft of ter beschikking kan krijgen om de financiële gevolgen van risico's op te vangen. Het uitgangspunt daarbij is dat structurele risico's opgevangen moeten worden door structurele 'weerstandscapaciteit' en incidentele risico's opgevangen worden door incidentele 'weerstandscapaciteit'. Dit onderscheid is ook van belang met het oog op het 'structureel evenwicht' in de begroting en de toets van de Provincie hierop.

Incidentele weerstandscapaciteit

De gemeente Lansingerland rekent de volgende componenten tot de incidentele weerstandscapaciteit:

- Algemene reserve;
- Reserve resultaten NIEGG Wilderszijde.

De overige reserves rekenen wij niet tot de beschikbare weerstandscapaciteit. Dit zijn de bestemmingsreserves en de stille reserves. Bestemmingsreserves worden niet meegenomen omdat hier al een bestemming aan is toegekend. Stille reserves (ontstaan wanneer de boekwaarde van de activa lager is dan de verkoopwaarde) worden niet meegenomen omdat deze pas geïncasseerd kunnen worden als de activa verkocht wordt. Echter, als er expliciete besluiten worden genomen om stille reserves te gelden te maken, dan worden deze toegevoegd aan de weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit betreft de flexibiliteit die er in de begroting is. Dit betreft de mate waarin lasten verder zijn terug te brengen (door bezuinigingen), inkomsten te verhogen en de inzet van de post onvoorzien.

Zodoende bestaat structurele weerstandscapaciteit uit:

- Onbenutte belastingcapaciteit;

- Post onvoorzien;
- Bezuinigingspotentieel lastenniveau tot wettelijke taken.

De onbenutte belastingcapaciteit is in theorie niet gemaximeerd. Er zijn geen maximum tarieven voor de ozb. Wel zijn er landelijk afspraken over de maximale jaarlijkse stijging van de ozb (macro-norm) en geldt voor het doen van een aanvraag tot artikel 12 dat de ozb boven de drempelpercentages ligt (gebaseerd op 120% van het landelijk gemiddelde ozb-percentage).

De post onvoorzien bedraagt in de begroting op dit moment € 250.000. Op grond van de financiële verordening 2015 bepaalt het college jaarlijks opnieuw de omvang van de post onvoorzien en motiveert de omvang in de begroting. De post onvoorzien in de begroting 2015 is niet aangewend.

Ten behoeve van de kadernota 2015 is het bezuinigingspotentieel in beeld gebracht indien de gemeente alleen de wettelijke taken zou uitvoeren en op taken met een inspanningsverplichting het minimale zou doen. In dat geval zou de gemeente nog enkele miljoen kunnen bezuinigen. Dit zou dan wel gepaard gaan met veel maatschappelijke onrust en de bezuinigingen zijn veelal niet direct in het eerstvolgende begrotingsjaar in te voeren. De flexibiliteit op dit punt is dus beperkt.

Risicobuffer in grondexploitaties en projecten

In de grondexploitaties en kredieten is meestal ook een post 'onvoorzien' opgenomen. Binnen de grondexploitaties en projecten zelf is dus ook enige mate van weerstandscapaciteit aanwezig. Bij het bepalen van het weerstandsvermogen op gemeenteniveau houden we geen rekening met deze posten 'onvoorzien'.

3.2.4 Benodigde weerstandscapaciteit

De grootte van risico's zijn na identificatie ingeschat middels het benoemen van een kans en een gevolg (kwantificering). Op basis van de ingevoerde risico's is de risicosimulatie uitgevoerd. Op basis van deze simulatie kan (met een zekerheidspercentage van 90%) gesteld worden dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 62,5 miljoen.

De benodigde weerstandscapaciteit is als volgt te verdelen:

Algemene dienst	€ 3,3 miljoen
Grondexploitaties	€ 59,2 miljoen

De Rekenkamer Lansingerland gaat als 'benchmark' voor de risico's op grondexploitaties uit van een benodigde weerstandscapaciteit van 10% van de boekwaarde van de grondexploitaties in exploitatie en 10% van de nog te realiseren opbrengsten. Op basis van de jaarrekening 2015 en de onderliggende grondexploitaties is dan € 56 miljoen nodig voor de gemeentelijke grondexploitaties. Voor Hoefweg is dit € 3,5 miljoen en voor Bleizo € 8 miljoen. Totaal dus € 67,5 miljoen. Deze berekeningswijze van de Rekenkamer is sterk genormeerd en houdt geen rekening met de specifieke omstandigheden. Enige afwijking tussen deze berekening en de eigen berekening is dus logisch. De eigen berekening van € 59,2 miljoen is circa € 8 miljoen lager dan de € 67,5 miljoen op basis van de methode Rekenkamer. De afwijking zit voor € 3,5 miljoen in het feit dat op basis van ons eigen risicobeleid we geen weerstandsvermogen hoeven aan te houden voor Hoefweg (de risico's van Hoefweg zijn nog op te vangen binnen het verwachte positieve resultaat van Hoefweg) en voor circa € 4,3 miljoen in Bleizo. Op basis van de risico-analyse van Bleizo (aangepast naar grondslagen Lansingerland) is € 3,7 miljoen nodig. Op basis van de Rekenkamer is dit € 8 miljoen. Verschil zitten deze beide inschattingen zit vooral in het feit dat in de risico analyse van Bleizo de omvang van het risico op dalende grondprijzen lager is dan de methode waar de Rekenkamer mee rekent. Reden is dat in de actualisatie 2014 van Bleizo reeds met een neerwaartse bijstelling van de grondprijzen rekening is gehouden. Het risico bedrag voor daling van de grondprijzen is daarmee ook lager. Op basis hiervan is er geen reden het risico van Bleizo bij te stellen voor de bepaling van het weerstandsvermogen van de gemeente.

3.2.5 Beoordeling weerstandsvermogen

De beschikbare weerstandscapaciteit van Gemeente Lansingerland bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

Ultimo 2015 ziet het weerstandsvermogen er als volgt uit:

		bedragen x € 1.000
Weerstandsvermogen jaarstukken 2015	Voorstel resultaatbestemming 2015	Reserves onderdeel weerstandsvermogen
Stand algemene reserve 31/12/2015 voor resultaat 2015		41.670
Reserve Wilderszijde 31/12/2015		1.046
Weerstandsvermogen jaarstukken 2015 voor bestemming resultaat		42.716
Resultaatbestemming jaarrekening 2015:		
1. Toevoeging aan de reserve Wilderszijde	1.600	1.600
2. Toevoeging aan algemene reserve	16.075	16.075
3. Overhevelen incidentele budgetten 2015	1.186	
4. Vormen reserve baggeren	1.080	
Subtotaal	19.941	17.675
Totale weerstandscapaciteit ultimo 2015		60.391
Benodigde weerstandscapaciteit		62.500
Ratio weerstandsvermogen		0,97

In de nota risicomanagement is opgenomen dat de gemeente Lansingerland streeft naar een ratio van 1,2 op de lange termijn. Bij de begroting 2016 werd nog een ratio van 0,8 verwacht per eind 2015. Door het hogere saldo van de jaarrekening 2015 dan dat voorzienbaar was bij het opstellen van de begroting 2016 is nagenoeg een ratio van 1,0 eind 2015 bereikt.

Doordat we ook de komende jaren overschotten op de begroting verwachten neemt de algemene reserve toe. Ook neemt de reserve Wilderszijde naar verwachting verder toe als gevolg van de ontwikkeling van de 'voorziening' Wilderszijde in combinatie met de rentetoerekening aan Wilderszijde. De benodigde weerstandscapaciteit neemt naar verwachting af indien de begroting wordt gerealiseerd en de verwachte grondopbrengsten binnen komen.

3.2.6 Prognose ontwikkeling weerstandsvermogen en (risico) nieuwe BBV en Vennootschapsbelasting

In de begroting 2016 is de meest recente prognose van de ontwikkeling van het weerstandsvermogen opgenomen. Door het hogere saldo van de jaarrekening 2015 is de verwachting dat deze prognose positiever wordt. Het eerstvolgende moment voor actualisatie van de prognose van het weerstandsvermogen is de Kadernota 2017. In deze Kadernota zullen we, net als bij de begroting 2016, ook weer een aantal scenario's zichtbaar maken met daarbij de invloed op de ontwikkeling van het weerstandsvermogen.

Op 17 maart 2016 zijn het nieuwe BBV en een actuele notitie grondexploitaties van de commissie BBV gepubliceerd. Deze laatste notitie treedt met terugwerkende kracht per 1 januari 2016 in werking. In de begroting 2016 is al een eerste indicatie opgenomen van de effecten van deze nieuwe notitie van de commissie BBV. Deze heeft een incidenteel positief effect op het weerstandsvermogen, maar een structureel negatief effect. Bij de Kadernota 2017 zal het college deze effecten presenteren.

Met ingang van 2016 is de gemeente voor haar ondernemersactiviteiten belastingplichtig voor de Vennootschapsbelasting (Vpb). Op basis van een analyse van PWC gaan we er vooralsnog vanuit dat Lansingerland voor het grondbedrijf per 2016 (nog) niet door de ondernemingspoort gaat en daardoor geen Vpb hoeft te gaan betalen. Mocht dit wel het geval zijn, dan wordt de jaarlijkse belastinglast geschat op circa € 0,5 miljoen per jaar.

3.2.7 Financiële kengetallen

Naar aanleiding van het rapport van de commissie Depla over vernieuwing van de begroting en verantwoording van gemeenten is het BBV gewijzigd. Vanaf 2015 zijn gemeenten verplicht om een set van kengetallen op te nemen in de jaarstukken. Publicatie hiervan heeft voor het eerst in de begroting 2016 plaatsgevonden. Waar in de tabellen hieronder 'begroting 2015' staat wordt bedoelt de cijfers die begroot waren per 31 december 2015 ten tijde van het opstellen van de begroting 2016 (en waren opgenomen op blz. 106 en 107 van de begroting 2016).

Het betreft de volgende kengetallen:

- Netto schuldquote;
- Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
- Solvabiliteitsratio;
- Structurele exploitatieruimte;
- Belastingcapaciteit;
- Grondexploitatie.

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

				x € 1.000
		Jaarrekening 2014	Begroting 2015	Jaarrekening 2015
A	Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	267.001	326.690	326.697
B	Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	30.611	9.651	9.748
C	Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	15.671	34.988	21.527
D	Financieel activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	13.374	16.985	14.603
E	Uitzetting < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	11.305	11.305	4.606
F	Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	14	14	50.301
G	Overlopende activa (cf. art. 49 BBV)	2.609	22.808	10.124
H	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV)	136.713	163.467	186.487
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%		209%	196%	149%

De netto schuldquote is in 2015 gedaald ten opzichte van de jaarrekening 2014. Dit komt vooral omdat de totale baten van de gemeente zijn gestegen door de stijging van de Algemene Uitkering in verband met de drie decentralisaties. Ten opzichte van de begroting 2015 is de schuldquote gedaald door hogere baten en door een lagere netto schuldpositie (per saldo) eind 2015 dan bij de primitieve begroting 2015 werd verwacht. Voor een nadere toelichting op het verschil tussen het geraamde liquiditeitssaldo eind 2015 en het werkelijke liquiditeitssaldo wordt verwezen naar de toelichting op de balanspost liquide middelen in de jaarrekening.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

				x € 1.000
		Jaarrekening 2014	Begroting 2015	Jaarrekening 2015
A	Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	267.001	326.690	326.697
B	Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	30.611	9.651	9.748
C	Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	15.671	34.988	21.527
D	Financiele activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	12.638	16.272	13.935
E	Uitzetting < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	11.305	11.305	4.606
F	Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	14	14	50.301
G	Overlopende activa (cf. art. 49 BBV)	2.609	22.808	10.124
H	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV)	136.713	163.467	186.487
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%		210%	196%	150%

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. De minimumnorm voor de solvabiliteit ligt tussen de 25 en 40%. Dit betekent dat wanneer de totale activa met 60% in waarde zou afnemen de gemeente nog steeds haar vreemdvermogenverschaffers kan voldoen.

				x € 1.000
		Jaarrekening 2014	Begroting 2015	Jaarrekening 2015
A	Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	38.798	54.681	71.001
B	Balanstotaal	371.323	443.911	450.093
Solvabiliteit (A/B) x 100%		10%	12%	16%

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft het structurele en reële evenwicht van de begroting weer. Thans wordt er onderscheid gemaakt tussen de structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen.

Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

				x € 1.000
		Jaarrekening 2014	Begroting 2015	Jaarrekening 2015
A	Totaal structurele lasten	74.094	131.228	150.963
B	Totaal structurele baten	87.657	154.153	151.148
C	Totaal structurele toevoegingen aan reserves	59	467	1.513
D	Totaal structurele onttrekkingen aan de reserves	0	717	
E	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV)	136.713	154.386	186.487
Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/€ x 100%		10%	15%	-1%

Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

De belastingcapaciteit van de gemeente geeft de belastingdruk voor een gezin bij een gemiddelde WOZ-waarde ten opzichte van het landelijk gemiddelde (t-1) weer. Een percentage > 100% geeft weer dat de belastingdruk van de gemeente hoger is dan het landelijk gemiddelde.

		Jaarrekening 2014	Begroting 2015	Jaarrekening 2015
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	331,00	386,80	386,80
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	219,72	229,32	229,32
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	386,16	356,88	356,88
D	Eventuele heffingskorting			
E	Totale woonlasten voor een gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	936,88	973,00	973,00
F	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	697,00	704,00	704,00
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar er voor (E/F) x 100%		134%	138%	138%

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft een indicatie van risico's van de boekwaarde van de bouwgronden op de totale baten van de gemeente. De boekwaarde van de bouwgronden moeten terugverdiend worden via de totale baten. Het betreft de verhouding tussen de boekwaarde van de bouwgronden en de totale baten. > 100% betekent dat de boekwaarde hoger is dan de totale baten in enig jaar. Dit betekent een verhoogd risico voor de gemeente.

		x € 1.000		
		Jaarrekening 2014	Begroting 2015	Jaarrekening 2015
A	Niet in exploitatie genomen gronden (cf. art. 38 lid a punt 1 BBV)	26.196	28.158	29.780
B	Bouwgronden in exploitatie (cf. art. 38 lid b BBV)	123.474	166.262	155.016
C	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV)	136.713	154.386	186.487
Grondexploitatie (A+B)/C x 100%		109%	126%	99%

Beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie

Uit de kengetallen blijkt dat de financiële positie van de gemeente is verbeterd in 2015. Vooral de solvabiliteit is toegenomen. De verbetering van de schuldquote en het kengetal voor de grondexploitatie is vooral veroorzaakt doordat de baten van de gemeente als gevolg van de drie decentralisaties fors zijn toegenomen. Deze verbetering is dus deels optisch. Wel is het zo dat de liquiditeitspositie van de gemeente per eind 2015 beter is dan werd voorzien bij de begroting 2015 en de najaarsnota 2015. Oorzaak hiervan zijn vooral verschuiven van uitgaven in de grondexploitatie (van 2015 naar 2016 en verder), het eerder realiseren van opbrengsten bij grondexploitaties (in 2015 in plaats van 2016 en verder) en investeringsuitgaven die later plaatsvinden dan eerder voorzien.

Voor wat betreft de solvabiliteit ligt het kengetal nog onder de norm van 25%-40%. Het eigen vermogen van de gemeente is vrij hoog, maar ook de schulden zijn hoog (en daarmee het balanstotaal). In de grondexploitaties zit nog een fors geïnvesteerd vermogen dat de komende jaren afneemt door de verkoop van gronden. Dan nemen ook de schulden af en zal de solvabiliteit toenemen naar verwachting.

3.3 Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

Algemeen

De kapitaalgoederen in de openbare ruimte zijn; wegen, riolering, openbare verlichting en civieltechnische

kunstwerken en water. Daarnaast heeft de gemeente accommodaties, sportvelden en begraafplaatsen in beheer en bezit. Een duurzaam beheer en onderhoud van deze kapitaalgoederen is nodig om het kapitaal in stand te houden en kapitaalvernietiging als gevolg van achterstallig onderhoud te voorkomen. In de tabel worden de kerncijfers weergegeven van de kapitaalgoederen.

Kapitaalgoederen	Areaal	m2/st	Vervangingswaarde	Exploitatie
Wegen	2.785.000	m2	€ 153.000.000	P.M.
Openbare verlichting	14.100	stuks	€ 17.100.000	P.M.
Riolering	530.0000	m1	€ 240.000.000	P.M.
Civiele kunstwerken	2100	stuks	€ 115.400.000	P.M.
Accommodaties	100	stuks	€ 172.000.000	P.M.
Sportvelden / parken	3	stuks	€ 26.000.000	P.M.
Totale vervangingswaarde			ca. € 723.500.000	P.M.

Er is gewerkt aan een update van de belangrijkste instrumenten waarmee gestuurd wordt op het onderhouden van de kapitaalgoederen:

- De beheerplannen 2013-2016 van wegen, civiele kunstwerken, openbare verlichting, straatmeubilair en groen zijn herijkt op basis van onderhoudskwaliteit C;
- Er is gestart met het opstellen van het integrale beheerplan 2017-2024;
- In 2015 is gestart met de implementatie van een nieuw beheersysteem.

Uit de herijking is gebleken dat er voldoende middelen zijn om het onderhoud voort te zetten binnen de gestelde (wettelijke) kaders en kwaliteitseisen en er is geen sprake van achterstallig onderhoud in de openbare ruimte.

De gemeente Lansingerland stuurt in het groot- en vervangingsonderhoud op basis van kwaliteit, in plaats van de theoretische levensduur. Op basis van inspecties en monitoring wordt de kwaliteit van het areaal nauwgezet gevolgd. Soms blijkt dan bijvoorbeeld dat een wegvak van 30 jaar oud, met een relatief kleine maatregel (zoals het vullen van scheuren of het vervangen van een deklaag) nog 10 jaar mee kan. Door deze levensduur verlengende maatregel, kan een dure vervangingsmaatregel worden uitgesteld. Wanneer een weg of kunstwerk de status matig krijgt, dient het onderdeel dat een matige staat van onderhoud heeft binnen 5 jaar hersteld te worden. Als het object de status slecht krijgt, wordt het onderdeel dat een slechte staat van onderhoud heeft binnen maximaal 2 jaar aangepakt. Een belangrijk onderdeel van deze werkwijze is het sturen op risico's.

Areaaluitbreiding

In 2015 zijn twaalf nieuwbouwprojecten overgedragen naar beheer. Hier zitten externe projecten bij (zoals de Zoro busbaan) en interne projecten (zoals het noordelijk deel van het Annie M.G. Schmidtpark, Westpolder en de Groenzoom). Het exploitatiebudget van het te beheren areaal van de openbare ruimte is hierdoor in 2015 in totaal met € 481.327 gestegen. De dagelijkse beheerkosten zijn structureel in de meerjarenbegroting opgenomen.

Informatie kapitaalgoederen

Wegen, straten en pleinen

Het beheer en onderhoud aan verhardingen is uitgevoerd volgens het herijkte beheerplan 2013-2016. Hierbij wordt de veiligheid gewaarborgd en kapitaalvernietiging voorkomen. In de beheerstrategie van wegen worden kleinere levensduur verlengende maatregelen uitgevoerd, om ingrijpende en kostbare maatregelen (zoals vervanging) uit te stellen. Door risico gestuurd te werken is het investeringsvolume verlaagd. Uiteraard blijven we integraal en projectmatig werken, zodat de weg maar één keer open moet. Dit scheelt kosten en beperkt de hinder voor de gebruiker.

In 2015 is 100% van het exploitatiebudget en 78% van het investeringsbudget voor wegen gebruikt. Hiervoor is ondermeer 18.500 m² verharding vervangen en op 31.000 m² verharding is groot onderhoud uitgevoerd (2% van het totale areaal wegen). De onderbesteding op investeringen wordt verklaard door aanbestedingsvoordelen en vertraging van enkele projecten vanwege externe invloeden. In de NJN 2015 is hier reeds melding van gemaakt. In afwachting van de uitvoering blijft de veiligheid van deze wegen gewaarborgd. Uit de inspectiegegevens van 2015 blijkt dat de verharding voldoet aan de doelstelling van minimaal C-kwaliteit of hoger.

Openbare verlichting

De basis voor het onderhoud aan de openbare verlichting is het herijkte beheerplan openbare verlichting 2013-2016. De masten worden jaarlijks geïnspecteerd op scheefstand, schade en beeld. Ook de meldingen vormen een belangrijke basis voor het onderhoud. Bij einde levensduur worden de stalen masten vervangen door aluminium masten en wordt LED verlichting met dimmer toegepast. Vervangingen worden afgestemd op de planning van riolering en wegen, om werk met werk te kunnen maken. Daardoor blijft de voorraad slechte masten en armaturen soms langer staan. In 2015 is 100 % van het exploitatiebudget uitgegeven en 93% van de investeringen. Alle projecten zijn uitgevoerd en afgerond met een financieel voordeel. In 2015 zijn hiervoor ongeveer 400 masten en armaturen vervangen. De openbare verlichting voldoet aan de gestelde kwaliteitseisen en het grootste deel van de masten is van goede kwaliteit. Echter 13% van de masten heeft de inspectiestatus 'slecht', dit zijn 1800 masten. Binnen de beheerplanperiode 2017-2024 worden al deze masten vervangen, voornamelijk binnen integrale projecten. Dit komt neer op een vervangingsopgave van 350 a 400 masten per jaar.

Civiele kunstwerken/water

De civiele kunstwerken omvatten het beheer en onderhoud van o.a. bruggen, duikers, viaducten, tunnels, damwanden en beschoeiingen. Het beheer en onderhoud wordt uitgevoerd volgens het herijkte beheerplan 2013-2016. Er wordt gestuurd op kwaliteit en risico's. Hiervoor worden de civiele kunstwerken regelmatig geïnspecteerd. Dit is maatwerk: elk object wordt apart beschouwd. Afhankelijk van de conditie worden sommige objecten jaarlijks geïnspecteerd, terwijl voor anderen tussen de 2 en 5 jaar voldoende is. Op basis van de kwaliteitsgegevens wordt de onderhoudsopgave bepaald, waarbij de prioritering wordt bepaald op basis van veiligheid, functionaliteit, duurzaamheid en toonbaarheid.

De bruggen voldoen aan de gestelde kwaliteitseisen, behoudens de:

- *houten bruggen*

de helft van de 26 houten heeft de inspectiestatus 'slecht', deze worden binnen 2 jaar aangepakt. De bruggen zijn niet onveilig, om dit zo te houden worden ze jaarlijks geïnspecteerd. Zo wordt tijdig ingegrepen om de veiligheid van de bruggen te waarborgen. Houten bruggen worden bij einde levensduur vervangen door composietbruggen, deze zijn onderhoudsarm.

- *de (houten) beschoeiingen*

Binnen de beheerplanperiode 2017-2024 worden alle slechte beschoeiingen geleidelijk vervangen. De slechte kwaliteit heeft geen gevolgen voor de veiligheid en er is gezien de leeftijd van de beschoeiingen geen sprake van kapitaalvernietiging.

In 2015 is 78% van het exploitatiebudget uitgegeven, dankzij aanbestedingsvoordelen. Daarnaast is slechts 36% van het investeringsbudget besteed. Hier ligt de vertraging van twee belangrijke projecten aan ten grondslag.

Riolering

Lansingerland heeft 530 kilometer riool in beheer. Gemeente Lansingerland is een groeigemeente: met elke nieuwe woning of bedrijf groeit ook de omvang van het rioolstelsel (jaarlijks met ca. 2 %) en de daarmee samenhangende beheerkosten. De kosten voor het onderhoud, de renovaties, vervangingen en inspecties moeten door inwoners en bedrijven van Lansingerland worden opgebracht via de rioolheffing. In november 2015 is het vernieuwde GRP 2015-2020 vastgesteld. Het blijkt dat de rioolheffing minder hard hoeft te stijgen dan in vergelijking met het vorige GRP. De stijging van de heffing bedraagt 1,7% ten opzichte van 2,9% in het vorige GRP. Dit voordeel van 1,2% wordt 0,6% veroorzaakt door de aanpassing van de rekenrente op de investeringen wat voorkomt uit de nota Rentebeleid 2015. De andere 0,6% wordt bereikt door een kostenreductie op het GRP dankzij risico gestuurd werken, het vaker toepassen van levensduur verlengende maatregelen (in plaats van renovaties) en het verlagen van reinigingsfrequenties. Dit resulteert in lagere beheer- en onderhoudskosten, die we door vertaald zien in het MIP (en in de exploitatiebegroting).

In 2015 is 87% van het exploitatiebudget uitgegeven: alle doelen zijn behaald tegen lagere kosten. Daarnaast is 50% van het investeringsbudget besteed. De oorzaak ligt hoofdzakelijk in de vertraging van projecten, daarnaast zijn projecten voordeliger uitgevoerd. Hiervoor is 2800 m1 persleiding en vrijverval vervangen, zijn 30 gemalen gerenoveerd, 3 hoofdgemalen gebouwd en het riool aangelegd voor ongerioleerde 14 panden.

Accommodaties

De gemeente Lansingerland heeft ruim 100 panden voor sterk uiteenlopende doelgroepen zoals basisonderwijs, sport, welzijn en objecten voor eigen gebruik (gemeentehuis en werf). Ook strategische aankopen maken deel uit van de gebouwenportefeuille. De gemeente heeft onderzoek gedaan naar de volledige portefeuille, het gebruik en beleidsuitgangspunten voor het gebruik in de toekomst. Dit is samengekomen in het vastgestelde vastgoedbeleid. Op basis van het vastgoedbeleid wordt specifiek onderzocht welke gebouwen mogelijk in aanmerking komen om verkocht te worden om te komen tot een efficiënte vastgoedportefeuille.

Gebouwen - Het onderhoud van de gebouwen wordt uitgevoerd op basis van het MJOP 2013 - 2022 en wordt gefinancierd vanuit de bestemmingsreserve (en wordt daarmee niet gekapitaliseerd). De MJOP gaat uit van risico gestuurd werken. Dit betekent dat vervangingen plaats vinden op basis van noodzakelijkheid, in plaats van leeftijd. Indien na technische keuring blijkt dat vervanging in het aangegeven jaar in de MJOP (nog) niet noodzakelijk is, dan worden de maatregelen uitgesteld.

Sportvelden - Het onderhoud van sportvelden wordt uitgevoerd op basis van het beheerplan 2013-2016. Voor ieder type sportveld is er een toepasselijke beheerstrategie. Vanaf 2013 is het onderhoud op de sportparken specifiek afgestemd per sportveld. Hierdoor is de kwaliteit van de velden verhoogd, is de levensduur verlengd en zijn klachten over de velden afgenomen. Ook de vervangingen van sportvelden (op basis van het MIP) worden uitgevoerd op basis van kwaliteit. Voldoet het veld nog aan de door de sportbond gestelde eisen, dan wordt de vervanging minimaal één sportseizoen uitgesteld. In 2015 is 103% van het exploitatiebudget gebruikt, er is namelijk extra budget beschikbaar gesteld voor werkzaamheden bij de sportvelden. In totaal is zoals verwacht 59% van het investeringsbudget besteed, aangezien de uitvoering van de projecten doorgeschoven is naar 2017 (eerder is niet nodig).

Investerings

Van alle investeringen die ten tijde van de najaarsnota gepland stonden voor 2015, is voor €324.000 afgesloten met een positief saldo, en €984.000 overgeheveld naar 2016 of verder. In 2015 is hiermee in totaal €4.574.000 uitgegeven. In onderstaand projectenoverzicht zijn de bestuurlijk relevante projecten uit het MIP voor 2015 opgenomen. De gemeenteraad is hierover geïnformeerd bij de voorjaarsnota en de najaarsnota. De realisatie afgezet tegen de begroting geeft het volgende beeld. Begroot was € 8,4 milj. Aanbesteding- en uitvoeringsvoordelen bedroegen in per saldo € 0,7 milj. Vertraagd door omstandigheden betreft per saldo bruto € 3,1 milj. Hier dient opgemerkt te worden dat dit laatste bedrag inclusief eventuele aanbestedings- en uitvoeringsvoordelen is en dat enkele projecten (ca. € 0,1 milj.) zijn versneld en in de uitvoeringsplanning naar voren zijn gehaald.

De bestuurlijk relevante projecten in 2015 waren:
Bedragen x €1.000

Nr.	Projecten	NJN	Af- of bijram en	Over- geheveld	Realisa- tie 2015
1	Renovatie Vogelbuurt (riolering en wegen)	51		32	19
2	Aansluiting ongerioleerde panden	201	25	39	137
3	Renovatie Zeeheldenbuurt (riolering en wegen)	258	32		226
4	Verbeteringsmaatregelen riolering glastuinbouwgebieden	301		15	286
5	Integraal project Pastoor Verburghweg/Noordersingel (fietsvoorzieningen, wegen, brug, riool)	402		228	174
6	Renovatie Wilgenlaan (riolering en wegen)	1.192		318	874
7	Renovatie Molenweg (wegen en vervanging brug)	287	75		212
8	Ontwikkeling centrumplannen (riolering en wegen)	309		7	302
9	Overige projecten	2.881	192	345	2.344
Totaal		5.882	324	984	4.574

Toelichting

1. Renovatie Vogelbuurt (wegen en riolering) - Berkel en Rodenrijs

Na de NJN is gestart met het gunningstraject voor de onderzoeksfase van de Vogelbuurt. Het ingenieursbureau is nu geselecteerd en gecontracteerd. Het onderzoekstraject start in het eerste kwartaal van 2016, in plaats van december 2015 zoals eerder voorzien.

2. Aansluiting ongerioleerde panden - in alle kernen

De riolering is aangelegd voor de geplande 8 panden in Bergschenhoek. Dit deelproject is daarmee positief afgerond. De riolering voor de 6 geplande panden in Berkel en Rodenrijs, op bouwlocatie Westpolder, is ook aangelegd. Dit project kan echter nog niet worden afgesloten, vanwege de nog lopende juridische procedures omtrent de vestiging van recht van opstal. Dit ondanks de intensivering, sinds de NJN, in de contacten met de eigenaren. De werkzaamheden lopen door in 2016.

3. Renovatie Zeeheldenbuurt (riolering en wegen) - Bleiswijk

De gemeente is enkele jaren geleden samen met het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard gestart met het project Kadeophoging Bleiswijk. In 2014 zijn de particuliere percelen opgehoogd door de hoogheemraadschappen. De gemeente heeft haar eigen percelen in 2015 opgehoogd. In november 2015 hebben de drie partijen gezamenlijk een bewonersavond georganiseerd om het project feestelijk af te sluiten. Hiermee is het project Zeeheldenbuurt afgerond. Het krediet wordt afgesloten met een positief resultaat van € 32.000. Dit is te danken aan aanbestedings- en uitvoeringsvoordeel.

4. Verbeteringsmaatregelen riolering glastuinbouwgebieden - Bleiswijk en Bergschenhoek

De werkzaamheden die gepland stonden voor 2015 zijn nagenoeg gereed. Het deelproject in Bergschenhoek is in de monitoringsfase en kan het 1ste kwartaal 2016 worden afgesloten. Het deelproject in Bleiswijk heeft enige vertraging opgelopen (€15.000) doordat uit het vooronderzoek bleek dat, in verband met de beperkte ruimte op de enige geschikte locatie, een standaard gemaal niet toegepast kon worden. Hierdoor moest het ontwerp aangepast worden, waardoor de bijbehorende levertijd langer werd. Het gemaal wordt in het 1ste kwartaal van 2016 geplaatst.

5. Integraal project Pastoor Verburghweg/Noordersingel (fietsvoorzieningen, wegen, brug, riool) - Bleiswijk en Bergschenhoek

In de NJN is aangegeven dat het project vertraagt vanwege een bezwaarprocedure. De bezwaarmaker heeft inmiddels zijn bezwaar ingetrokken. Hierop is de vergunning voor de verbreding van de Pastoor Verburghweg onherroepelijk verklaard en is de voorbereidingsfase van het project herstart. Dit bestaat o.a. uit aanbrengen van voorbelasting op de te dempen sloot, wat al gauw 6 maanden in beslag neemt. Dit verklaart waarom deze fase (fase 3) pas eind december 2016 gereed is. De uitvoering van fase 1 (herinrichting Noordersingel) was ten tijde van de NJN nog voorzien in december 2015. Dit is echter 3 maanden vertraagd omdat er, ondanks het uitgevoerde vooronderzoek, toch nog asbestmateriaal aangetroffen is in de wegfundering. De uitvoering is inmiddels weer hervat, maar het budget van € 228.000 wordt hierdoor doorgeschoven naar 2016.

6. Renovatie Wilgenlaan (riolering en wegen) - Bleiswijk en Bergschenhoek

Bij de reconstructie van de Wilgenlaan zijn de direct belanghebbenden (inwoners en ondernemers) gevraagd de gemeente te adviseren bij het project. Na de inloopavond zijn de op- en aanmerkingen zoveel mogelijk verwerkt in het definitief ontwerp. Het project is volgens planning verlopen. In januari 2016 zijn nog kleine aanpassing uitgevoerd aan de kruispunten om de verkeersveiligheid te verbeteren. Het project wordt voordeliger uitgevoerd dan geraamd, zoals gemeld in de NJN 2015. De rioleringswerkzaamheden zijn voorspoedig verlopen. Wel zijn de werkzaamheden vertraagd door aangetroffen olieverontreiniging op aanliggend privaat terrein. Hierdoor was het niet meer mogelijk in 2015 een deel van het riool te vervangen en de laatste fase van relining uit te voeren. In totaal wordt hierdoor € 318.000 overgeheveld naar 2016.

7. Renovatie Molenweg (wegen en vervanging brug) - Bleiswijk en Bergschenhoek

De weg is gereed en afgerond met een positief financieel resultaat. De voorbereiding van de vervanging van de twee bruggen heeft (zoals gemeld in de NJN) vertraging opgelopen. Met Delfland is de volgende afspraak gemaakt over het bepalen van de diepte van de damwand: De gemeente voert een stabiliteitsonderzoek uit. Hieruit volgt een advies over de diepte, dat leidend is voor beide partijen. De uiteindelijke diepte heeft invloed op de totale kosten van de bruggen. Op basis van het onderzoek wordt daarom een nieuwe raming gemaakt. Dit wordt in de VJN 2016 aangegeven.

8. Ontwikkeling centrumplannen (riolering en wegen) - Bleiswijk en Bergschenhoek

Dit betreft werkzaamheden op Ds van Koetsveldstraat en Rondon/Kerkstraat. Vanwege een knelpunt in het ontwerp van de reconstructie Ds van Koetsveldstraat is een meerwerk post gebruikt (€ 23.000). De rioleringswerkzaamheden zijn afgerond, er is nog een nazorgbudget beschikbaar van € 30.000.

9. Overige projecten - in alle kernen

Van de overige projecten is in 2015 voor € 192.000 met een positief resultaat afgesloten en € 345.000 vertraagd.

De belangrijkste projecten die in 2015 positief zijn afgesloten zijn:

- Vervanging en renovatie riool Warmoezerij (br);
- Vervanging hekwerken 2015;
- Vervangen beschoeiing Diamantbuurt/Edelsteenbuurt.

De belangrijkste vertraagde projecten zijn:

- Vervangen pompen en datatransmissie drukriolering 2013 (br);
- Renovatie rioolgemaal Vosmaerstraat (b&r);
- Na de NJN is het aspect van duurzaamheid actueler geworden. Hierop is het inkoopproces van de tractie buitendienst opnieuw doorlopen, waarbij duurzaamheid een expliciete wegingsfactor is geweest bij de selectieprocedure. Dit heeft geleid tot een langer inkoopproces. In 2016 worden de volgende machines en wagens aangekocht:
 - Strooier 2012 (Stratos)(K) € 26.576;
 - Rioned rioolwagen 2014(K) € 24.000;
 - Nido StratosB08-24PAXN/ Rijwielpadstrooier (sectie br) € 29.000;
 - Veegmachine (32-sectie br) € 150.000.

3.4 Paragraaf Financiering en Treasury

Inleiding

Het doel van deze paragraaf is om de raad te informeren over het treasurybeleid en de beheersing van financiële risico's. Treasury is het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Treasury houdt zich bezig met risico's die samenhangen met alle huidige en toekomstige kasstromen. Deze risico's komen voort uit zowel de financieringsbehoefte, als uit de mutaties van de bestaande portefeuilles zoals (vervroegde) aflossingen, herfinanciering en renteaanpassing.

Wet en regelgeving

Per 15 december 2015 is de wet Fido (Financiering Decentrale Overheden) aangepast. Een belangrijk uitgangspunt van de wet is dat men bedachtzaam om dient te gaan met publieke middelen. Dit betekent dat risicobeheersing van groot belang is.

In januari 2007 heeft de Raad van de gemeente Lansingerland de Financiële verordening gemeente Lansingerland vastgesteld, waarin onder andere de kaders zijn beschreven ten behoeve van treasury. In maart 2015 is deze verordening geactualiseerd. Deze vastgestelde kaders en de bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn verwerkt in het Treasurystatuut Lansingerland (geactualiseerd per 22 december 2015). Om daarnaast in te kunnen spelen op lopende ontwikkelingen en de renterisico's alsmede om een betere beheersing op het meerjarige beeld te krijgen is de nota rentebeleid 2015 opgesteld.

Relevante wetten en regelgeving:

- Wet Financiering Decentrale Overheden (Fido);
- Uitvoering Financiering Decentrale Overheden (Ufdo);
- Wet Houdbare Overheidsfinanciën (wet HOF);
- Ministeriële regeling schatkistbankieren decentrale overheden;
- Regeling Uitzettingen en Derivaten Decentrale Overheden (Ruddo);
- Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV);
- Financiële verordening Lansingerland 2015;
- Treasurystatuut (2015);
- Nota Treasurystrategie (2015);
- Nota rentebeleid (2015).

Treasurybeleid

Primair richt het treasurybeleid zich op het waarborgen van financiële continuïteit door het resultaat en vermogen te beschermen tegen financiële risico's en de organisatie financieel te houden. Deze bescherming vindt plaats door de renterisico's en risico's uit financiële posities te onderkennen, waar mogelijk te vermijden en te spreiden. De gemeente onderscheidt een drietal doelstellingen van de treasuryfunctie:

1. Het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities;
2. Het beschermen van gemeentelijke vermogens- en (rente-)resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, koersrisico's, kredietrisico's, liquiditeitsrisico's en valutarisico's;
3. Het streven, binnen de kaders van wet- en regelgeving en binnen de bepalingen van het Treasurystatuut, naar een optimale financieringsstructuur en beheersing van de daarmee gemoeide kosten.

Bovenstaande doelstellingen leiden tot het zo nauwkeurig mogelijk op elkaar afstemmen van opgenomen en uitgezette gelden. Er wordt actief gebruik gemaakt van wettelijke mogelijkheden om passende financieringslasten te bewerkstelligen. Dit resulteert in het maximaal betrekken van de kasgeldlimiet bij financieringsbeslissingen vanwege de flexibiliteit en lagere huidige rente van kortlopende geldleningen. Ook worden gelden alleen aangetrokken in euro's zodat er geen valutarisico's ontstaan.

Rentevisie

In de nota Rentebeleid 2015 is de "rentevisie" beschreven. Dit betekent dat een inschatting wordt gemaakt van het rentepercentage dat komende jaren moet worden betaald voor nieuw aan te trekken leningen op de kapitaalmarkt. Dit noemen we gemakshalve de rentevisie van de gemeente. Het betreft een duiding op hoofdlijnen van de in de toekomst te verwachten rente op de kapitaalmarkt en is daarmee geen instrument dat wordt gebruikt bij het daadwerkelijk aantrekken van leningen.

Een rentevisie is noodzakelijk om de meerjarenbegroting op te kunnen stellen. Vertrekpunt voor de meerjarenbegroting is de bestaande leningenportefeuille. Op basis van de looptijden en rentepercentages van de bestaande leningen kan eenvoudig worden bepaald hoeveel rente er komende jaren betaald moet worden op de bestaande leningen portefeuille. Aanvullend moet worden bepaald hoeveel herfinanciering er komende jaren aan de orde is en tegen welke rentepercentages we dat verwachten te kunnen doen.

In de nota rentebeleid is de raad een rentevisie vast te laten stellen die de ontwikkeling van de marktrente zo goed mogelijk duidt, maar waarbij een bepaalde voorzichtigheid in acht wordt genomen.

Actualisatie liquiditeitsbegroting en renteresultaat

Bij de begroting 2016 werd voor eind 2015 nog een liquiditeitsoverschot verwacht van circa € 25 miljoen. Uiteindelijk bedraagt het overschot eind 2015 circa € 55 miljoen en is daarmee ongeveer € 30 miljoen hoger.

Op hoofdlijnen is dit overschot als volgt veroorzaakt:

- Lagere uitgaven voor investeringen (B&O en onderwijs) dan geraamd voor 2015 € 6 mio;
- Lagere uitgaven voor de grondexploitaties dan geraamd voor 2015 € 12 mio;
- Hogere ontvangsten voor de grondexploitaties dan geraamd voor 2015 € 9 mio;
- Per saldo hogere inkomende kasstroom exploitatieposten 2015 € 3 miljoen.

Voor 2016 en 2017 betekent dit dat de rentelasten voor de gemeente naar verwachting lager zullen zijn. We hoeven in 2016 op basis van de huidige inzichten (nog) geen nieuwe leningen aan te trekken. Anderzijds belasten we minder rente door naar de grondexploitaties omdat de boekwaarde van de Projecten lager is dan verwacht in de begroting 2016.

Om hier meer inzicht in te krijgen is het noodzakelijk om na te gaan welk deel van de lagere investeringen voor de investeringen/grondexploitaties en hogere inkomsten grondexploitaties structureel zijn (bijv. door hogere prijzen c.q. aanbestedingsvoordelen) en welk deel tijdelijke verschillen zijn (uitgaven die alsnog in 2016 worden gedaan of ontvangsten die in 2015 zijn binnen gekomen, maar in latere jaren zijn begroot).

Tabel 3.4.1 Analyse leningportefeuille t.b.v. gemeente Lansingerland

Stand per ultimo 31 december 2015

bedragen x € 1.000

Resterende looptijd	Rente					Eindtotaal
	1,5% < > 2,5%	2,5% < > 3,5%	3,5% < > 4,5%	4,5% < > 5,5%	5,5% < > 6,5%	
0 tot 2 jr.	20.000	75	0	22.000	0	42.075
2 tot 4 jr.	0	0	1.688	17.000	408	19.096
4 tot 6 jr.	20.000	35.000	0	0	0	55.000
6 tot 8 jr.	0	50.000	0	7.000	0	57.000
8 tot 10 jr.	60.000	0	0	0	0	60.000
meer dan 10 jr.	36.219	20.000	37.299	0	0	93.518
	136.219	105.075	38.987	46.000	408	326.689

Risicobeheer

Bij het risicobeheer staat het risicoprofiel van de gemeente ten aanzien van treasury centraal. De risico's vallen in de volgende soorten uiteen:

- Renterisico's op vaste en vlottende schuld (opgenomen geld);
- Liquiditeitsrisico's;
- Kredietrisico.

Het renterisico treedt op bij het aantrekken van nieuw geld. Wij beperken deze risico's doordat wij dagelijks de renteontwikkeling monitoren. Met behulp van een regelmatig geactualiseerde liquiditeitsprognose wordt de geldbehoefte gevolgd en tijdig afgedekt. Het risico dat op enig moment geen geld beschikbaar zou zijn, is volgens onze geldverstrekkers voor gemeenten verwaarloosbaar.

Renterisico op kortlopende schuld: de kasgeldlimiet

Het renterisico op kortlopende schuld wordt beoordeeld aan de hand van de kasgeldlimiet als percentage van het begrotingstotaal. Om een grens te stellen aan korte financiering (rentetypische looptijd tot één jaar) is in de Wet fido de kasgeldlimiet opgenomen. Juist voor korte financiering geldt dat het renterisico aanzienlijk kan zijn. Fluctuaties in de rente bij korte financiering hebben namelijk direct een relatief grote invloed op de rentelasten. De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage van het totaal van de jaarbegroting van de gemeente bij aanvang van het jaar. In de Wet fido wordt de gemiddelde korte financiering (de netto vlottende schuld) per drie maanden getoetst aan de kasgeldlimiet. Hiertoe wordt het gemiddelde genomen van de korte financiering op de eerste dag van de drie kalendermaanden in een kwartaal.

De omvang van de kasgeldlimiet is 8,5% van het begrotingstotaal. Het begrotingstotaal is € 131,3 miljoen, hetgeen een kasgeldlimiet oplevert van € 11,2 miljoen.

De toets op de kasgeldlimiet voor 2015 ziet er voor de vier kwartalen van 2015 als volgt uit:

Tabel 3.4.2 Toets op kasgeldlimiet 2015

bedragen x € 1.000

bedragen x € 1.000			1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
1.	Vlottende korte schuld	maand 1	11.500	37.000	0	0
		maand 2	22.000	32.000	0	0
		maand 3	35.000	0	0	0
2.	Vlottende middelen	maand 1	-9.447	731	19.681	26.615
		maand 2	-2.276	-3.271	25.331	6.928
		maand 3	229	18.504	24.222	9.532
3.	Netto vlottende schuld (+), danwel overschot vlottende middelen (-)	maand 1	20.947	36.269	-19.681	-26.615
		maand 2	24.276	35.271	-25.331	-6.928
		maand 3	34.771	-18.504	-24.222	-9.532
4.	Gemiddelde netto vlottende schuld (+), danwel gemiddelde overschot vlottende middelen (-)		26.665	17.679	-23.078	-14.358
5.	Kasgeldlimiet		11.163	11.163	11.163	11.163
6a.	Ruimte onder kasgeldlimiet		0	0	34.241	25.521
6b.	Overschrijding kasgeldlimiet		15.502	6.516	0	0
7.	Begrotingstotaal (*)		131.326	131.326	131.326	131.326
8.	Percentage vastgesteld per min. regeling	8,50%				
9.	Kasgeldlimiet		11.163	11.163	11.163	11.163

Renterisico op vaste schuld: de renterisiconorm

In het kader van de wet Fido wordt jaarlijks de renterisiconorm vastgesteld. Het doel van de renterisiconorm is spreiding in de leningenportefeuille waardoor mogelijke renterisico's worden beperkt. Hierin wordt dan specifiek gekeken naar de momenten waarop renteherziening of herfinanciering plaatsvindt.

De renterisiconorm wordt bepaald op 20% van het begrotingstotaal per 1 januari. Het begrotingstotaal is € 131,326 miljoen, hetgeen een renterisiconorm oplevert van € 26,265 miljoen voor 2015. Dit betekent dat maximaal € 26,265 miljoen nieuw kapitaal kan worden aangetrokken.

In voorgaande begrotingen en jaarrekeningen is aangegeven dat Lansingerland de renterisiconorm overschrijdt. Ook voor 2016 kunnen wij nog niet aan deze norm voldoen. De huidige leningportefeuille kan namelijk niet zonder hoge kosten worden aangepast. Wanneer herfinanciering aan de orde is zal bij het afsluiten van nieuwe leningen de renterisiconorm in acht worden genomen. Dit doen we door in beginsel voor nieuwe leningen te kiezen voor lineaire leningen.

Kredietrisico's

De gemeente Lansingerland loopt zelf ook risico bij het verstrekken van gelden. Afhankelijk van het type instelling kan een zeker risico worden bepaald. De verstrekte leningen kunnen verdeeld worden in verstrekte leningen en garantstellingen.

Tabel 3.4.3 Specificatie verstrekte leningen bedragen x € 1.000	
Aard / Omschrijving garantieleningen	Restant 31-dec-2015
Woningbouwcorporaties	4.416
Overige verbonden partijen	45
Totaal	4.461

Garantstellingen en borgstellingen

Aan verenigingen en enkele zorginstellingen zijn garantstellingen en waarborgen afgegeven. Deze financieringen zijn door onze gemeente gewaarborgd in het kader van het maatschappelijk belang van door hen gedane investeringen. Daarnaast zijn achtervangovereenkomsten afgesloten met de stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Deze borgstellingen hebben betrekking op het aantrekken van vaste langlopende leningen door woningstichtingen voor (her)financiering van al bestaande gewaarborgde geldleningen. Nieuwe kapitaaluitbreidingen van woningcorporaties worden door hen zelf aangetrokken met een borgstelling in de vorm van een achtervangovereenkomst tussen de gemeente en het WSW. WSW neemt de betaalverplichtingen voor een lening over wanneer de corporatie (ondanks de voordelige financieringsvoorwaarden) de rente en aflossing op een door WSW geborgde lening niet meer kan betalen. Alleen als WSW deze betaalverplichting niet uit de overige buffers in de zekerheidsstructuur kan voldoen, moeten Rijk en gemeenten bijspringen.

In 2014 is de overeenkomst met het WSW, waarbij de gemeente Lansingerland als achtervang dient voor leningen van het WSW ten behoeve van woningbouwcorporatie 3B-Wonen, onder dezelfde voorwaarden verlengd. Deze overeenkomst is zodoende gemaximeerd tot € 100 miljoen met een looptijd van 5 jaar.

Ten slotte zijn er gemeentegaranties onder de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW). Deze stichting is in 1995 verzelfstandigd onder de naam Nationale Hypotheek Garantie (NHG). De stichting staat borg voor de verstrekking van bepaalde hypotheekleningen aan particulieren. Sinds 1 januari 2011 is de achtervang van nieuwe hypotheekleningen geheel naar het rijk geschoven, waardoor jaarlijks het totale bedrag aan gewaarborgde geldleningen afneemt met de door particulieren gedane aflossingen.

Per 31 december 2015 bedraagt het totaal van gewaarborgde geldleningen € 222,7 miljoen. Dit is als volgt opgebouwd:

Tabel 3.4.4 Specificatie waarborgsommen en garantieleningen bedragen x € 1.000					restant	restant
Aard / Omschrijving garantieleningen	primaire zekerheid	secundaire zekerheid	tertiaire zekerheid	oorpronkelijk bedrag	31-12-2014	31-12-2015
Garantiefonds WSW	woningbouwver.	WSW	gem.(50%)	196.232	186.345	181.484
Garantiefonds SWS	sportver.	SWS	gem.(50%)	118	94	87
Hypotheekleningen particulieren	particulier	WEW	gem.(50%)	16.198	11.085	9.510
Hypotheekleningen personeel	personeel	gem.(100%)	-	747	652	608
Onderwijsinstellingen	instelling	gem.(100%)	-	33.600	30.160	29.520
Overige instellingen	instelling	gem.(100%)	-	3.346	1.836	1.484
Totaal				250.241	230.172	222.693

De gemeente Lansingerland verstrekt enkel garantstellingen wanneer er zekerheden (onderpand) door de garantieaanvrager overlegd kan worden. In aanloop naar de jaarrekening 2015 is contact geweest met alle instellingen voor een specifieke onderbouwing van de verschillende restantschulden. In de jaarrekening zijn deze cijfers conform verwerkt.

Met betrekking tot de Nationale Hypotheek Garantie wordt er jaarlijks door de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen een liquiditeitsprognose opgesteld. Aan de hand hiervan krijgt de gemeente inzicht in mogelijke toekomstige aanspraak op de achtervangfunctie. Op basis van deze liquiditeitsprognose verwacht de Stichting WEW geen aanspraken op de achtervangfunctie.

De garantie inzake de hypotheken van personeel betreffen een drietal hypotheekleningen afgesloten bij het Hypotheekfonds voor Overheidspersoneel (HvO), dochteronderneming van de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Enkele jaren geleden is hiermee gestopt. Dit betreft derhalve een aflopende post.

3.5 Paragraaf Bedrijfsvoering

Algemeen

Het jaar 2015 stond vooral in het teken van het gecontinueerde preventieve toezicht door de Provincie en het oppakken van de aanbevelingen die de Provincie heeft gedaan in haar toezichtsbrief voor 2015. Hoewel de begroting 2015 formeel wel voldeed aan de eisen voor repressief toezicht besloot de provincie op grond van drie bemerkingen het preventieve toezicht te continueren. In 2015 is hard gewerkt om deze bemerkingen op te lossen. Dit is ook gelukt. De Raad heeft bij de Kadernota 2015 tot een concreet bezuinigingspakket besloten waarbij de voorgenomen taakstelling om oplopend tot € 3 miljoen te bezuinigen in 2018 concreet is ingevuld. Daarnaast heeft de Raad via het vaststellen van de nota rentebeleid besloten tot een andere administratieve verantwoording van de Niet In Exploitatie Genomen Gronden (NIEGG) Wilderszijde die voldoet aan de eisen van de Provincie. Tot slot zijn de beheerplannen 2013-2016 herijkt aan de hand van de reeds eerdere besloten bijstelling van de beeldkwaliteit openbare ruimte van niveau B naar C. De in november 2015 door de Raad vastgestelde begroting 2016-2019 bevatte de uitkomsten van de hiervoor genoemde punten. De begroting 2016 is structureel sluitend en de algemene reserve is positief. Op basis van deze begroting heeft de Provincie eind december 2015 laten weten dat de gemeenten daarom weer onder repressief toezicht komt.

In 2015 dienden zich ook verschillende ontwikkelingen aan die een effect (gaan) hebben op de bedrijfsvoering en in 2015 ook al de nodige (extra) inzet hebben gevraagd van de organisatie:

- In 2015 is een vernieuwing van het BBV aangekondigd, die naar verwachting met terugwerkende kracht per 1 januari 2016 in werking treedt; vooruitlopend hierop is in beeld gebracht wat de financiële impact is van het BBV en is dit toegelicht in de begroting 2016;
- Gemeenten zijn per 1 januari 2016 Vennootschapsbelastingplichtig (Vpb) voor hun ondernemingsactiviteiten geworden; in 2015 zijn door de organisatie en twee externe bureaus de effecten van de Vpb in beeld gebracht en zijn de uitkomsten gepresenteerd aan de Raad;
- Per 1 januari 2016 geldt de meldplicht datalekken, eind 2015 is een interne procedure hiervoor opgesteld en vastgesteld; daarnaast is opdracht gegeven om een register aan de leggen van de privacygevoelige informatie binnen de gemeente, op welke wijze deze worden verwerkt en beveiligd. Afronding hiervan volgt in 2016;
- In een VNG-resolutie hebben gemeenten zich uitgesproken vanaf 2017 te voldoen aan de zogenoemde Baseline informatiebeveiliging gemeenten (BIG). Als onderdeel van het traject om als gemeenten hier in 2017 aan te kunnen voldoen is in 2015 een gemeentebrede risico-analyse uitgevoerd op de informatiebeveiliging en een data classificatie. Op basis hiervan is een plan van aanpak voor 2016 gemaakt;
- Implementatie van de drie decentralisaties. Op het gebied van inkoop, contractmanagement, verantwoording en (interne) controle is hier veel werk uit voort gekomen.
- Externe accountants stellen zwaardere eisen aan de voorbereiding en onderbouwing van de jaarrekening. Met name op het gebied van grondexploitaties en verbonden partijen. Dit heeft tot gevolg dat er een aantal aanvullende (interne) controles is uitgevoerd en zogenoemde position papers zijn opgesteld;
- Alle gemeenten hebben een intern onderzoek moeten doen naar een 'Veilig Suwinet'. De eisen die gesteld worden aan de beveiliging zorgen voor extra documentaties, controles en vastleggingen gedurende het jaar.

Al met al merken we dat de druk op de bedrijfsvoering en daarmee de overhead toeneemt. Dit is een (landelijke) ontwikkeling die naar verwachting de komende jaren nog aanhoudt.

Wat hebben we bereikt

Planning & Control

Om een organisatie op koers te houden en de noodzakelijke bezuinigingen te realiseren is een goed werkend systeem van planning & control een belangrijke randvoorwaarde; hieruit vloeit immers informatie voort die het college nodig heeft om het dagelijkse bestuur van de gemeente vorm te geven. Het steeds meer in control zijn op de financiële uitkomsten blijft een belangrijk aandachtspunt daarbij. Dat betekent dicht op de financiële ontwikkelingen zitten, scherp zijn naar jezelf en naar elkaar, onderzoeken uit (laten) voeren wanneer zaken onduidelijk zijn en verwachte/gerealiseerde mutaties ook zo snel mogelijk aan de Raad melden.

Wat hebben we bereikt in 2015

- Nieuwe verordening ex artikel 212a is door de gemeenteraad vastgesteld; de nieuwe verordening bevat een aantal bepalingen die de Raad (meer) moeten ondersteunen bij haar kaderstellende en controlerende rol op onderwerpen zoals de grondexploitatie, de lening portefeuille en de informatiebeveiliging;
- In 2015 zijn de nota rentebeleid en de nota garantstellingen vastgesteld;
- De drie decentralisaties zijn opgenomen in de (financiële) systemen en er zijn managementrapportages ontwikkeld. De raad is via kwartaalrapportages en presentaties geïnformeerd;
- Voorbereidingen zijn getroffen voor implementatie van het nieuwe BBV en de Vpb;
- Aan de hand van liquiditeitsprognoses wordt de ontwikkeling van de liquiditeitsbehoefte gemonitord. Op basis hiervan is in 2015 de nota treasurybeleid vastgesteld en zijn kaders geformuleerd waarbinnen de gemeente financiering kan aantrekken;
- De instrumenten waarmee de investeringskredieten openbare ruimte worden beheerst zijn uitgebreid en er zijn afspraken gemaakt over wanneer, welke financiële afwijkingen worden gesignaleerd en gerapporteerd. Ook zijn de financiële systemen op onderdelen opnieuw ingericht en zijn extra mogelijkheden binnen deze systemen benut om de beheersing van de kredieten eenvoudiger te maken (minder extracomptabele vastleggingen).

Audit en AO/IB

Er is in de organisatie een nadrukkelijke scheiding aangebracht tussen de beslissende en financieel beleid makende rol en de toetsende en controlerende rol. De eerste rol is belegd bij de vakafdelingen en de afdeling Financiën. De toetsende en controlerende rol is nadrukkelijker belegd bij de Concernstaf. De concerncontroller heeft een organisatorisch onafhankelijke positie in de organisatie. De concerncontroller voert interne controles uit zowel op de rechtmatigheid als doelmatigheid, begeleid onderzoeken en voert deze in diverse gevallen ook uit en ondersteunt de gemeentesecretaris bij de 'in control' gesprekken. Ook werkt de Concernstaf samen met de accountant om interne controles uit te voeren als voorbereiding op de controle van de jaarrekening.

Wat hebben we bereikt in 2015

- De reguliere verbijzonderde interne controles (VIC) voor rechtmatigheid zijn uitgevoerd. Over het algemeen is de rechtmatigheid van de financiële beheers handelingen voldoende geborgd in de organisatie;
- In het kader van de doelmatigheidsonderzoeken (ex art. 2.13a GW) is een onderzoek uitgevoerd naar de onderbouwing en kostendekkendheid van de leges en heffingen in de gemeente Lansingerland. Op basis van de eerste bevindingen van dit onderzoek is intern een verdiepend onderzoek gedaan naar de ramingen voor de afvalverwerking en -verwijdering en heeft naar aanleiding hiervan een forse bijstelling van de begrote lasten plaatsgevonden. Naar aanleiding van deze lagere verwachte lasten

zijn met ingang van 2016 de tarieven voor de afvalstoffenheffing verder verlaagd. Het onderzoek is, mede door het hiervoor genoemde aanvullende interne onderzoek, pas in 2016 afgerond;

- In het kader van informatieveiligheid zijn op verschillende onderdelen in de organisatie wettelijke audits uitgevoerd (digiD, Basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG) en reisdocumenten);
- Er is onderzoek gedaan naar het 'Veilig gebruik van Suwinet'. Conclusie is dat de gemeente Lansingerland over de periode tot 1 september 2015 aan zes van de zeven getoetste normen voldeed. Inmiddels zijn acties ondernomen zodat wij nu ook voldoen aan de laatste norm (vastleggen van uitgevoerde controles en de acties die hieruit voortvloeien);
- Op verzoek van de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Groenzoom hebben de controllers van de gemeente Lansingerland en Pijnacker-Nootdorp een extern onderzoek begeleid en laten uitvoeren naar een aantal omissies in de administratie en financiële prognoses van de GR Groenzoom. Op basis van dit onderzoek zijn een aantal aanbevelingen geformuleerd;
- In het verlengde van het onderzoek naar de GR Groenzoom is ook door Gr Bleizo en GR Hoefweg een (intern) onderzoek uitgevoerd naar de kwaliteit van de financiële beheersing. De concerncontroller van de gemeente Lansingerland heeft deze onderzoeken 'gereviewd' en een aantal aanbevelingen gedaan naar aanleiding van de uitkomsten van de onderzoeken.

Organisatie en personeel

In 2015 is ultimo 31-12- 2015 de bezetting 295,69 fte (excl. Griffie en stagiaires)¹¹ en de toegestane formatie (excl. stagiaires en Griffie) 320,15 fte¹². Dat betekent dat we met betrekking tot onze formatie prudent met de toegekende middelen zijn omgegaan. Het bedrag dat we hebben uitgegeven aan inhuur is de afgelopen jaren gedaald van € 9,6 miljoen naar een voor 2015 begroot inhuurbudget van € 2,9 miljoen. De realisatie 2015 is uiteindelijk ruim € 2,5 miljoen¹³.

Voor 2016 is de toebedeelde formatie voor 2016 323,64 fte en voor inhuur is € 1,6 miljoen¹⁴ beschikbaar. De formatie van de decentralisaties is definitief gemaakt. Het aantal fte per 1.000 inwoners neemt nog steeds gestaag af.

	1-1-2011	1-1-2012	1-1-2013	1-1-2014	1-1-2015	1-1-2016
Door directie toegestane formatie in fte	358	356	338	322	321	324
Aantal inwoners per 1/1	54.081	55.270	56.512	57.137	58.133	59.039
Aantal fte per 1000 inwoners	6.62	6.44	6.00	5.64	5.52	5.48

In de jaarrekening 2015 werd al geconstateerd dat de afname van het aantal fte's sinds 2011 ook een keerzijde heeft. De taken die gedaan moeten worden door een toch beperkte groep medewerkers nemen eerder toe dan af. Voor dit jaar zijn dat bijvoorbeeld het werk rondom de opvang van de vluchtelingen in Lansingerland en alle activiteiten rond Burgerparticipatie en in het Sociaal Domein. Daarnaast constateren we dat er soms (te) lang vacatures openstaan waardoor gaten vallen die door de eigen mensen moeten worden gedicht. Medewerkers tonen binnen de gemeente desondanks grote inzet en betrokkenheid.

Daarnaast zien we dat het ziekteverzuim nog iets hoger blijft dan de gewenste norm van 5%. Over het jaar 2015 bedraagt het gemiddelde ziekteverzuimpercentage 5,29% (excl. zwangerschap en Griffie). We constateren gelukkig wel een forse verbetering in vergelijking met de verzuimpercentages in 2014 (7,07 %) en 2013 (6,7%)¹⁵. Hopelijk zet deze verbetering ook het komend jaar door.

¹¹ Kengetallen 2015 PIMS bezetting per 31- 12- 2015

¹² DT besluit 18 december 2014 (T14.19914)

¹³ Conform opgave CC febr 2016

¹⁴ DT besluit 14 dec 2015 (T15.18594)

¹⁵ Kengetallen 2015 PIMS bezetting per 31- 12- 2015

Het is daarnaast verheugend te constateren dat er ook een kentering heeft plaatsgevonden met betrekking tot het voor een goed organisatieklimaat ook belangrijke onderwerp “opleiding en ontwikkeling “. Waar er in de afgelopen jaren sprake was van onderbenutting op het gebied van professionaliseringsbudgetten is er in 2015 zelfs sprake van een kleine overschrijding. Dat betekent dat we -ondanks de druk op medewerkers- toch willen en moeten blijven investeren in professionalisering van de eigen medewerkers. Niet in de laatste plaats om ze inzetbaar en bekwaam te houden.

We constateren dat de in- en uitstroom van medewerkers de laatste maanden van 2015 veel aandacht en energie vergen. Duidelijk is dat de arbeidsmarkt aantrekt en dat merken we ook in de wervingsinspanningen en mobiliteit van eigen medewerkers. We hebben inmiddels een aantal moeilijk vervulbare vacatures. Beide bewegingen kunnen ertoe leiden dat we dat we wellicht voor 2017 meer willen en moeten investeren in het opleidings- en wervingsbudget voor personeel.

Wat hebben we daarvoor in 2015 gedaan?

- De boventalligheid is verder teruggebracht naar 2 boventallige medewerkers die beiden in een herplaatsingstraject zitten;
- Het ziekteverzuim (5,29%) is in 2015 gedaald. Het kortdurend verzuim is gedaald (van 3,67% in 2014 naar 3,03% in 2015) en de verzuimfrequentie is iets gestegen maar nog onder de norm. De norm is 1,38, realisatie in 2014 1,31 en in 2015 1,33. Het zwaartepunt van het verzuim blijft het moeilijker beïnvloedbare langdurige verzuim. Dit vergt voortdurende aandacht van management, bedrijfsarts en P&O;
- De rechtspositionele gevolgen van het nieuwe beloningshoofdstuk in de rechtspositieregeling ambtenaren (CAR-UWO) zijn doorgevoerd;
- De verdere digitalisering van het HRM-systeem (Youpp) heeft geleid tot het verstrekken van digitale loonstroken en een dashboard HR-analytics waarmee managers realtime personele kengetallen kunnen raadplegen. Daarnaast kunnen medewerkers zelf een aantal basis-registratiegegevens in de personeelsadministratie raadplegen en wijzigen;
- Er zijn gedurende het jaar een aantal inspirerende gezamenlijke themabijeenkomsten geweest met teamleiders en MT;
- Opstart “creatieve dialoog”; een manier van werken die kan bijdragen aan het creatief benaderen van vraagstukken binnen de organisatie;
- Er heeft een aanbesteding plaatsgevonden van alle juridische dienstverlening die naar verwachting zowel financieel als kwalitatief voor alle afdelingen vruchten zal afwerpen;
- Onderzoek naar en check op Privacy en informatiebeveiliging binnen Lansingerland ingericht.

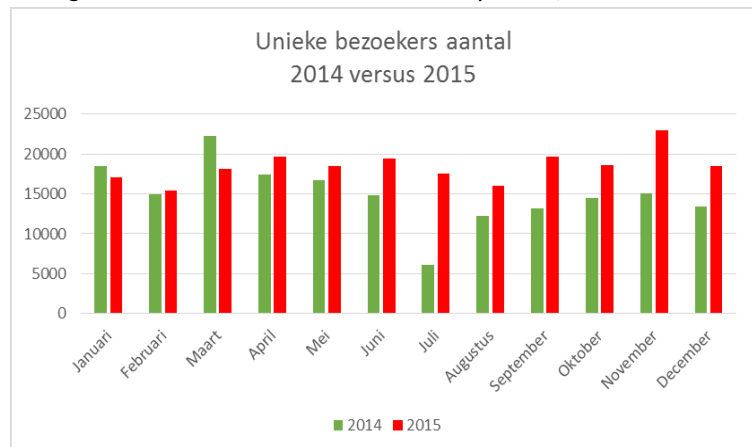
Communicatie

Communicatie heeft zich in 2015 steeds meer gericht op de strategische communicatie advisering vanuit de politiek-bestuurlijke speerpunten van het college, de profilering van het college en van Lansingerland. We zetten de communicatie meer gebundeld in op strategisch gekozen momenten met strategisch gekozen middelen. Vanwege de zichtbaarheid in de samenleving blijft de operationele communicatie ook van belang. Het college geeft maandelijks een persconferentie over actuele beleidsonderwerpen, zodat inwoners weten wat er binnen de gemeente speelt en wat dit voor hen betekent.

Wat hebben we daarvoor in 2015 gedaan?

- Via internet, de gemeentenieuwsbrief, gemeentenieuws, twitter en facebook en ons eigen Youtube kanaal houden we onze inwoners op de hoogte van wat er speelt. Per 1 januari 2016 houdt Gemeentenieuws op te bestaan, we leveren nog wel content aan de lokale kranten;
- We hebben een duidelijke infographic gemaakt om onze inwoners de inkomsten en uitgaven uit de begroting op een publieksvriendelijke manier uit te leggen;
- In juni hebben we de week van het huwelijk georganiseerd samen met de trouwaccommodaties. Tien stellen hebben een arrangementen aangeboden gekregen. Er is veel landelijke media-aandacht voor geweest, onder meer Libelle, het Parool en Dagblad van het Noorden;
- Voor de profilering van Lansingerland is er een door communicatie georganiseerd bezoek geweest aan Yangling, Qingdao en Shougang in China;

- Samen met De Heraut en reclamebureau Lansingerland hebben we de fototentoonstelling 'Groeten uit Lansingerland' georganiseerd;
- De nieuwe burgemeester is op 14 september feestelijke ontvangen in de aanwezigheid van honderden schoolkinderen. Op die dag vond ook de installatie in de raad plaats.;
- De website wordt door de gespecialiseerde web redacteurs up-to-date gehouden. Onze facebookaccounts worden steeds meer gebruikt;
- We hebben 3.702 volgers op twitter;
- Op werkdagen reageren we zo snel mogelijk op relevante twittervragen en opmerkingen van de inwoners. In ieder geval is er

binnen vier uur contact geweest om tot een antwoord of oplossing te komen. In het weekeinde is de webcare met name gericht op de dringende vragen en calamiteiten;

- Er is een nieuwe internetsite ontwikkeld voor bedrijventerreinen;
- Eind februari is het sociaal intranet in gebruik genomen, waarmee mede het integraal werken wordt bevorderd. Er zijn ruim 60 teams waar medewerkers informatie en documenten kunnen delen en met elkaar in discussie kunnen gaan;
- Het mobiliteitsplan geldt als pilot voor het BOB-model (Beeldvorming, Oordeelsvorming, Besluitvorming). Communicatie is nauw betrokken geweest het opzetten van deze pilot;
- De raad heeft met ondersteuning van communicatie in elke kern een inloopavond georganiseerd voor de mogelijke noodopvang voor 3 maanden tot 1 jaar voor vluchtelingen;
- Voor de noodopvang van 80 vluchtelingen in de Sterrenhal is het crisisteam opgezet. Er zijn inloop- en bedankavonden georganiseerd, bewonersbrieven geschreven, Q&A's gemaakt, oproepen gedaan voor spullen en er is een liveblog bijgehouden. Twitter en Facebook bleken echt van meerwaarde.

Inkoop en aanbestedingen

In 2015 hebben we flinke stappen gezet met het breder borgen van inkoop in de organisatie. Inkoop is immers niet iets van de inkoopadviseurs alleen, maar voor iedereen die een inkoopovereenkomst aangaat. De inkoopadviseurs worden steeds meer gezien als strategische partners van de inhoudelijke afdelingen. Door kennisoverdracht over en weer zijn adviezen steeds beter toegespitst op het vakgebied en de ontwikkelingen in de markt. Diverse standaarddocumenten en sjablonen zijn opgesteld waarmee we de uitgangspunten uit het Inkoop- en aanbestedingsbeleid in de uitvoering borgen en de organisatie wordt gefaciliteerd in het doorlopen van inkoopprocessen. Daarnaast draagt het bij aan uniform werken met als gevolg efficiëntie en een eenduidige uitstraling naar buiten.

Voor het succesvol implementeren van contractbeheer en -management in de gehele organisatie (invoering 2017) is een notitie inclusief plan van aanpak opgesteld. Ondertussen is er al advisering, ondersteuning en opleiding geweest in de organisatie op het gebied van contractmanagement.

Wat hebben we daarvoor in 2015 gedaan?

Naast het bieden van ondersteuning bij aanbestedingstrajecten en inkoop- en rechtmatigheidsvraagstukken, hebben we onder andere deze resultaten behaald:

- We hebben een spendanalyse (oftewel kwantitatieve inkoopanalyse) over 2014 gemaakt, zowel organisatiebreed als per afdeling. Hiermee hebben we meer inzicht gegeven in onder andere de uitgaven, het aantal leveranciers, het aantal facturen, etc.;
- We hebben standaard aanbestedingsleidraden opgesteld voor Europese, Nationale en meervoudig onderhandse aanbestedingen;

- We hebben een stevige positie in het Platform Duurzaam Inkopen van de MRDH. Hierbij is de focus kennisuitwisseling, delen van best practices en eventuele samenwerking in duurzame projecten. Naast duurzaamheid in de zin van milieuaspecten, is binnen dit platform ook aandacht voor duurzame inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt;
- We hebben een startnotitie met plan van aanpak opgesteld voor de komende 2 jaar voor het implementeren van contractbeheer en contractmanagement
- We hebben incompany opleidingen georganiseerd op het gebied van Contractmanagement in het Sociaal Domein en het Aanbesteden van Werken (gunning op basis van EMVI (economisch Meest Voordelige Inschrijving), hulpmiddelen om meerwerk te voorkomen, mogelijkheden aanbestedingsmethodieken);

We hebben samengewerkt met gemeenten uit de regio; dit varieert van kennisdeling tot gezamenlijk aanbesteden.

Huisvesting, facilitaire zaken en Documentaire Informatievoorziening (DIV)

Ook in het afgelopen jaar hebben we de organisatie weer ondersteuning geboden op facilitair gebied. In het dagelijkse facilitaire werk dragen we er zorg voor dat de collega's zich kunnen richten op hun primaire werkzaamheden. Naast het gebruik van het gemeentehuis door de eigen organisatie geven we uitvoering aan het vastgoedbeleid door het fungeren als eerste contactpersoon van de huurders van het kantoorgebouw en het verhuren van de openbare ruimten voor incidentele evenementen/activiteiten. De bezuinigingstaakstellingen voor 2015 hebben we gerealiseerd.

We ondersteunen de organisatie van 's morgens vroeg (openen) tot 's avonds laat (vergaderingen) wat veel uren beslaat. De werkzaamheden hebben we uitgevoerd met een zeer krappe bezetting (vanwege pensioen en langdurig ziekteverlof).

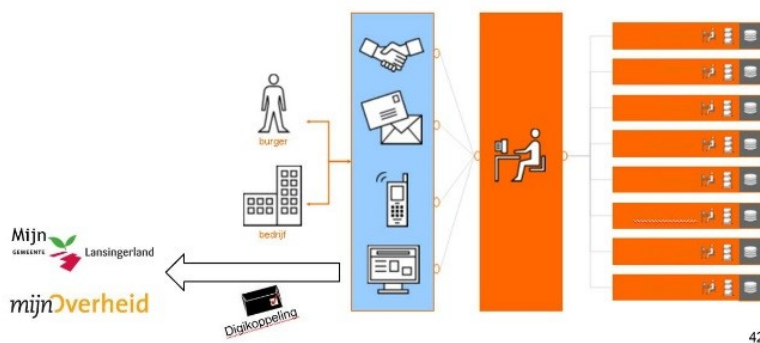
Ook in 2015 is de stijgende lijn van de afgelopen jaren in de kwaliteit van het archief- en informatiebeheer binnen onze organisatie verder doorgezet. In het meest recente archiefinspectierapport (april 2015) concludeert de gemeentearchivaris dat het informatiebeheer van goede kwaliteit is en sinds de vorige inspectie een nog hoger niveau heeft bereikt.

De inzet van DIV-accountmanagers heeft o.a. geleid tot een hogere bereidheid van medewerkers om documenten in het documentmanagementsysteem (DMS) op te nemen. De medewerkers kunnen daardoor steeds beter vertrouwen op het DMS als gezaghebbende bron van bewijs en informatie.

Wat hebben we daarvoor in 2015 gedaan?

- Het kwaliteitsniveau van de facilitaire organisatie is grotendeels gehandhaafd ondanks de bezuinigingen;
- Diverse evenementen hebben plaatsgevonden in het gemeentehuis, zoals het concert in het kader van 70 jaar bevrijding, het ouderenconcert (LanZingt), de openluchtbioscoop, de woonbeurs en de ontvangst/installatie van de nieuwe burgemeester. Daarnaast zorgden we voor het inrichten van exposities in de publiekshal;
- We hebben een kwaliteitssysteem voor informatiebeheer opgesteld, waarmee we de kwaliteit van ons archief- en informatiebeheer kunnen monitoren en verbeteren. Onze organisatie is daarmee wederom voorloper in de regio;
- Samen met de afdeling Financiën en Applicatiebeheer is de digitalisering en substitutie van inkomende facturen gerealiseerd;
- Er is een vervolg gemaakt met scanning-on-demand. Door deze digitalisering van fysieke bouwdoSSIers kunnen meldingen steeds sneller en efficiënter worden afgehandeld. Zowel medewerkers als inwoners worden sneller geholpen;
- Evenals de website worden nu ook de digitale raads- en commissieagenda's gearchiveerd conform wet- en regelgeving. Dit archief is voor iedereen raadpleegbaar via de gemeentelijke website;
- De fysieke (101 meter) en digitale doSSIers die dit jaar in aanmerking kwamen voor vernietiging zijn tijdig vernietigd.

ICT en automatisering

In 2015 hebben we de eerste stappen gezet om beter gegevens te kunnen uitwisselen met interne applicaties maar ook met externe landelijke voorzieningen (bijvoorbeeld Mijn Overheid). We zijn begonnen met de implementatie van de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT) en zijn aangesloten op de Basisregistratie

Kadaster (BRK). Hiermee voldoen we aan verplichtingen vanuit de centrale overheid. We hebben een helder beeld gevormd (inclusief marktorientatie) van de mogelijkheden van een zaakstelsel en hoe wij deze willen inzetten in de organisatie. Doelstelling is het optimaliseren van de digitale dienstverlening aan onze inwoners en het (nog) efficiënter werken binnen de organisatie. In 2015 hebben we ook visie gevormd voor de toekomst van onze informatisering en automatisering. Deze visie wordt vertaald in een informatiebeleidsplan 2016 - 2020 begin Q2 2016.

Wat hebben we nog meer in 2015 gedaan?

- E-factureren en digitale factuurherkenning is ingevoerd;
- GWS4all en Suite4Sociale Regie zijn gekoppeld;
- Handmatige koppeling gelegd met de Collectieve Opdracht Routeer Voorziening (CORV) (Raad voor de kindbescherming, wettelijke verplichting 3D's);
- We wisselen periodiek kennis uit met gemeente Pijnacker-Nootdorp en Zoetermeer;
- We hebben softwarecatalogus.nl gevuld en houden deze 2 keer per jaar bij;
- Bekendmakingen zijn in de Lansingerland App opgenomen;
- Additionele vergunningenprocessen (bezwaar op leges, intrekken vergunningen) gedigitaliseerd;
- We zijn ver gevorderd met de aanbesteding van nieuwe opslag (storage) en servers (in verband met einde economische levensduur) die in 2016 wordt gegund;
- Er zijn veel formulieren digitaal beschikbaar gemaakt op de website.

Informatiebeveiliging

Met ingang van de jaarstukken 2015 besteden we, op grond van de financiële verordening, in de paragraaf bedrijfsvoering apart aandacht aan informatiebeveiliging binnen de gemeente.

- In een VNG-resolutie hebben gemeenten zich uitgesproken vanaf 2017 te voldoen aan de zogenoemde Baseline informatiebeveiliging gemeenten (BIG). Als onderdeel van het traject om als gemeenten hier in 2017 aan te kunnen voldoen is in 2015 een gemeentebrede risico-analyse uitgevoerd op de informatiebeveiliging en een dataclassificatie. Op basis hiervan is een plan van aanpak voor 2016 gemaakt;
- Per 1 januari 2016 geldt de meldplicht datalekken. Eind 2015 is een interne procedure hiervoor opgesteld en vastgesteld; daarnaast is opdracht gegeven om een register aan te leggen van de privacygevoelige informatie binnen de gemeente, op welke wijze deze wordt verwerkt en beveiligd. Ook partijen die voor/namens de gemeente gegevens verwerken worden hierin betrokken (in het kader van afsluiten en actualiseren van zogenoemde bewerkersovereenkomsten). Afronding hiervan volgt in 2016;
- In het kader van informatieveiligheid zijn op verschillende onderdelen in de organisatie wettelijke audits uitgevoerd (digiD, BAG, BRP en reisdocumenten). Op basis van deze audits scoorden wij voldoende.
- Er is onderzoek gedaan naar het 'Veilig gebruik van Suwinet'. Conclusie is dat de gemeente Lansingerland over de periode tot 1 september 2015 aan 6 van de 7 getoetste normen voldeed.

Inmiddels zijn acties ondernomen zodat wij nu ook voldoen aan de laatste norm (vastleggen van uitgevoerde controles en de acties die hieruit voortvloeien).

CONCEPT

3.6 Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Van een financieel belang is sprake indien de gemeente risico loopt met aan deze partijen beschikbaar gestelde middelen of als de gemeente aangesproken kan worden als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Van bestuurlijk belang is sprake als de gemeente zeggenschap heeft, vanwege vertegenwoordiging in het bestuur of vanwege het hebben van stemrecht.

Ontwikkelingen in 2015

Door de wijzigingen van de Wet gemeenschappelijke regelingen per 1 januari 2015 is het juridisch kader voor publieke samenwerkingen veranderd. De regelingen Bleizo, Hoefweg, Schadevergoeding HSL-Zuid, SVHW en DCMR zijn aangepast aan de nieuwe bepalingen voor wat betreft het overdragen van bevoegdheden en de samenstelling van algemeen en dagelijks bestuur. Daarmee voldoen alle gemeenschappelijke regelingen aan de nieuwe wetgeving.

In 2015 is uitvoering gegeven aan evaluatie van de nota verbonden partijen 2011- 2015 in samenspraak met de raad door een enquête voor alle raadsleden en een werksessie met een aantal raadsleden. In het eerste kwartaal van 2016 bespreekt de raad de geactualiseerde nota verbonden partijen 2016 - 2020.

Deelname van Lansingerland aan verbonden partijen is dynamisch. Per 1 januari 2015 zijn de gemeenschappelijke regelingen Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) en Jeugdhulp Rijnmond gestart. De gemeenschappelijke regeling Stadsregio Rotterdam bevindt zich vanaf 1 juli 2015 in liquidatie; deze in liquidatieperiode loopt tot 1 juli 2016. Per 1 januari 2016 is de Groenzoom opgeheven en zijn door de deelnemers afspraken gemaakt over de afronding van de werkzaamheden. In 2015 heeft de raad besloten de samenwerking in de GR SVHW voort te zetten.

Overzicht

In onderstaand overzicht staat per verbonden partij aangegeven aan welk programma de verbonden partij bijdraagt, de bijdrage van Lansingerland van 2014 en 2015 en de begrote kosten in 2015. De aanvullende gegevens voor de verantwoording zijn uit de factsheets geselecteerd op de gegevens die minimaal zijn voorgeschreven volgens artikel 15 van de BBV (Besluit Begroting en Verantwoording).

De uitgebreidere informatie per verbonden partij is in de zogenaamde factsheets opgenomen, die in september 2015 aan de raad gestuurd zijn (U15.09734). Op de website van Lansingerland staat het register Verbonden Partijen.

1. Verbonden partijen in de commissie Algemeen Bestuur

Naam regeling	Programma	Bijdrage 2014	Begroting 2015	Bijdrage 2015
1.1 Bleizo	10. RO, Volkshuisvesting en milieu	Niet van toepassing.	Niet van toepassing.	Niet van toepassing.
1.2 Bedrijvenschap Hoefweg	7. Economie en glastuinbouw	Niet van toepassing.	Niet van toepassing.	Niet van toepassing.
1.3 Schadevergoeding schap HSL-Zuid	8. Bereikbaarheid en milieu	Niet van toepassing.	Niet van toepassing.	Niet van toepassing.
1.4 Stadsregio Rotterdam-Rijnmond	1. Bestuur en burger	€ 262.000	0	0
1.5 Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond	4. Integrale veiligheid	€ 2.324.550 (Totaal) € 2.296.550 (Basiszorg)	€ 2.525.514	€ 2.515.514

		€ 28.000 (Individuele taken en bijdragen)		
1.6 Eneco holding BV	Algemene Dekkingsmiddelen	Niet van toepassing.	Niet van toepassing.	Niet van toepassing.
1.7 SVHW (Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie, Heffingen en Waardebepaling)	Algemene dekkingsmiddelen	€ 504.000	€ 447.000	€ 426.997
1.8 MRDH (Metropoolregio Rotterdam-Den Haag)	Algemene dekkingsmiddelen	Niet van toepassing.	€ 139.922	€ 139.922
1.9 BNG (Bank Nederlandse Gemeenten)	Algemene dekkingsmiddelen	Niet van toepassing.	Niet van toepassing.	Niet van toepassing.

2. Verbonden partijen in de commissie Ruimte

Naam regeling	Programma	Bijdrage 2014	Begroting 2015	Bijdrage 2015
2.1 DCMR Milieudienst Rijnmond	10. RO, volkshuisvesting en milieu	€ 1.087.594	€ 1.073.370	€ 1.073.370
2.2 Groenzone Berkel-Pijnacker-Nootdorp (Groenzoom)	10. RO, volkshuisvesting en milieu	Niet van toepassing.	Niet van toepassing.	Niet van toepassing.
2.3 Recreatieschap Rottemeren	2. Actief in Lansingerland	€ 176.225	€ 177.809	€ 177.809
2.4 Dunea (voorheen Duinwaterbedrijf Zuid-Holland)	Algemene Dekkingsmiddelen	Niet van toepassing.	Niet van toepassing.	Niet van toepassing.
2.5 Parkmanagement Bedrijvenpark Oudeland (PMBO)	7. Economie en glastuinbouw	€ 50.817 € 5.920	€ 50.817 € 5.920	€ 50.817 € 5.920

3. Verbonden partijen in de commissie Samenleving

Naam regeling	Programma	Bijdrage 2014	Begroting 2015	Bijdrage 2015
3.1 Openbare Gezondheidszorg Rotterdam-Rijnmond	5. Maatschappelijke ondersteuning	€ 362.892,- (waarvan €298.288,- gezondheidszorg en € 64.604 inspectie kinderopvang ¹⁶)	€385.640, bestaande uit €291.243 voor de inkoop van het algemene basistakenpakket en €94.397 voor de inspecties kinderopvang.	idem
3.2 Jeugdhulp Rijnmond	5. Maatschappelijke ondersteuning	Niet van toepassing.	€ 6.484.756	€ 6.484.756

¹⁶ Dit bedrag is exclusief de gemeentelijke inkoop extra inspecties kinderopvang van € 13.639,-. Dit is nog een voorlopig bedrag. De definitieve afrekening moet nog plaatsvinden.

Verbonden partijen in de commissie Algemeen Bestuur

* = minimaal voorgeschreven volgens artikel 15 BBV

Naam verbonden partij *	BLEIZO
Vestigingsplaats *	Bergschenhoek, gemeente Lansingerland.
Deelnemende partijen	Gemeente Zoetermeer en Gemeente Lansingerland
Namen van vertegenwoordiging LL in AB en DB; AVA danwel Rvc. (Hoe ziet ons bestuurlijk belang eruit?)	AB: wethouders A. Abee, J. Heuvelink en S. Fortuijn. Plaatsvervangend: wethouder A. van Tatenhove DB: wethouders A. Abee en J. Heuvelink Plaatsvervangend: wethouder S. Fortuijn Rekeningcommissie: raadsleden J. van der Laan en E. Neeleman
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	Het doel van deze GR is het ontwikkelen van het gebied rondom het OV knooppunt Bleizo, gericht op het realiseren van een nieuw economisch knooppunt met een eigen identiteit. Met de ontwikkeling van een OV-knooppunt en het gebied daar omheen wil de gemeente een gunstig economisch klimaat en een interessant werk - en woongebied creëren voor de inwoners.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	De gemeente levert een financiële bijdrage aan het startkapitaal, de gemeenten zorgen voor voldoende middelen zodat de GR aan verplichtingen aan derden kan voldoen. Een batig /nadelig saldo is voor 50% ten gunste/laste van Lansingerland.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015 (Uit: jaarrekening 2015)	Begin 2015 € 0 (concept cijfers) Eind 2015 € 0 (concept cijfers)
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015* (Uit: jaarrekening 2015)	Begin 2015 € 55,8 miljoen (concept cijfers) Eind 2015 € 54,4 miljoen (concept cijfers)
Financieel resultaat 2015* (Uit: jaarrekening 2015)	2015 € 0 (concept cijfers)
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2015 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft*	Het financiële belang van Lansingerland is ongewijzigd: 50% van winst of verlies van GR Bleizo. Daarbij geldt dat de gemeente Zoetermeer gecompenseerd wordt voor haar bijdrage (garantstelling) van € 9,5 mln voor de bijdrage van GR Bleizo aan de vervoersknoop Bleizo - als resultaat van GR Bleizo en GR Hoefweg dat bij afronding toelaat. Jaarrekening 2015 nog niet beschikbaar

Naam verbonden partij *	Bedrijvenschap Hoefweg
Vestigingsplaats *	Bleiswijk, gemeente Lansingerland.
Deelnemende partijen	Gemeente Lansingerland (voorheen gemeente Bleiswijk) en gemeente Zoetermeer.
Namen van vertegenwoordiging LL in AB en DB; AVA danwel Rvc. (Hoe ziet ons bestuurlijk belang eruit?)	AB: wethouders A. Abee en J. Heuvelink en raadslid L. Erwich. DB: A. Abee en J. Heuvelink Plaatsvervangend AB: wethouders S. Fortuijn (ook DB) en A. van Tatenhove (ook DB) en raadslid K. Arends.
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek	Ontwikkeling van het bedrijventerrein Hoefweg (Hoefweg Noord) voor vestigingsmogelijkheden voor bedrijven. Met de ontwikkeling van dit

<i>belang eruit?)</i>	gebied wil de gemeente een gunstig economisch klimaat en daarmee indirect een interessant werk - en woongebied creëren voor de inwoners.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	Geen structurele bijdrage aan of van het Bedrijvenschap. Art. 24 en 25 van GR: de gemeente levert een financiële bijdrage aan het startkapitaal, de gemeenten zorgen voor voldoende middelen zodat de GR aan verplichtingen aan derden kan voldoen. Een batig /nadelig saldo is voor 50% ten gunste/laste van Lansingerland.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015 (Uit: jaarrekening 2015)	Begin 2015 € 0 Eind 2015 € 0
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015* (Uit: jaarrekening 2015)	Begin 2015 € 10,305 mln Eind 2015 € 11,101 mln
Financieel resultaat 2015* (Uit: jaarrekening 2015)	Financieel resultaat 2015: 0
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2015 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft*	Er worden geen noemenswaardige veranderingen verwacht. Accountantsverklaring 2015 nog niet beschikbaar

Naam verbonden partij *	Schadevergoedingsschap HSL-Zuid, A16 en A4.
Vestigingsplaats *	Rotterdam
Deelnemende partijen	De gemeente Lansingerland en alle overige gemeenten over wiens grondgebied het tracé van de HSL-Zuid, de A16 en A4 is aangelegd.
Namen van vertegenwoordiging LL in AB en DB; AVA dan wel Rvc. (Hoe ziet ons bestuurlijk belang eruit?)	DB: A. Abee AB: A. Abee Plaatsvervangend AB: S. Fortuyn
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	In artikel 2 van de gemeenschappelijke regeling staat opgenomen; "Het doel van de regeling is het bevorderen dat de behandeling van verzoeken om schadevergoeding die verband houden met de aanleg van de HSL-Zuid en de verbreding, verlegging en reconstructie van de A-16 (...) respectievelijk de A-4 (...) en de beslissing op die verzoeken doelmatig, deskundig en op gelijke wijze plaatsvinden. Door deze regeling wordt tevens voor de burgers duidelijkheid geschapen over de terzake bevoegde instantie."
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	De kosten van het Schap en de door het Schap toegekende schadevergoedingen neemt het Ministerie van I&M voor haar rekening.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015 (Uit: jaarrekening 2015)	Er is geen sprake van een eigen vermogen.
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015* (Uit: jaarrekening 2015)	Er is geen sprake van vreemd vermogen.
Financieel resultaat 2015* (Uit: jaarrekening 2015)	Jaarrekening 2015 wordt in 2016 beschikbaar gesteld.

Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2015 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft*	Vanwege het feit dat alle kosten voor rekening komen van het Ministerie van I&M is er geen sprake van een financieel belang voor de gemeente. De gemeenschappelijke regeling hield op 1 januari 2016 van rechtswege op te bestaan, maar wordt binnenkort met terugwerkende kracht verlengd. Hierbij is de regeling tevens op ondergeschikte punten aangepast.

Naam verbonden partij *	Stadsregio Rotterdam in liquidatie (SR-il)
Vestigingsplaats *	Rotterdam
Deelnemende partijen	Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Maassluis, Nissewaard, Ridderkerk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Westvoorne.
Namen van vertegenwoordiging LL in AB en DB; AVA danwel Rvc. (Hoe ziet ons bestuurlijk belang eruit?)	AB: P. van de Stadt Plaatsvervanger AB: wethouder S. Fortuijn Vanaf 1 juli 2015 In het algemeen bestuur zijn vanaf 1 juli 2015 (de start van de in liquidatie periode) de deelnemende gemeenten met één in plaats van twee leden vertegenwoordigd, waarbij de stemverhouding gelijk blijft. Voor de periode vanaf 1 juli 2015 worden er in het liquidatieplan regels bepaald voor de 'governance' van de stadsregio in liquidatie (SR-il). Deze regels mogen afwijken van wat de GR voorschrijft. Tijdens de liquidatieperiode is er nog steeds een algemeen en dagelijks bestuur dat verantwoordelijk is voor alle besluiten inzake de liquidatie. Besluiten kunnen alleen worden genomen indien meer dan de helft van de leden aanwezig is tijdens de vergadering.
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	De stadsregio Rotterdam was een, op uitvoering gericht regionaal bestuur dat via een integrale aanpak zaken tot stand bracht, die gemeenten afzonderlijk niet kunnen realiseren. De stadsregio werkte aan een goed bereikbare regio met een sterke concurrentiepositie en een aantrekkelijk leef-, woon- en vestigingsklimaat. De stadsregio versterkte daartoe de economische, ruimtelijke en sociale samenhang van de regio.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	De bijdrage van Lansingerland aan de stadsregio in 2014 bedraagt €256.766. De berekende bijdrage per inwoner is € 4,65 in 2014. Het totaal aantal inwoners op 1 januari 2013 (CBS) bepaalt de totale inwonersbijdrage. Liquidatie van de Stadsregio vindt per 1 juli 2015 plaats. De reserves zijn voldoende om de geraamde frictiekosten te dekken (zie liquidatieplan I15.03725). In 2015 draagt Lansingerland niet meer bij aan de stadsregio.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015 (Uit: jaarrekening 2015)	31-12-2013 Eigen Vermogen = € 61,6 mln. 31-12-2014 Eigen Vermogen = € 60,1 mln. De jaarrekening 2015 ontvangen we uiterlijk 15 april 2016.
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015* (Uit: jaarrekening 2015)	31-12-2013: Vreemd Vermogen = € 462,3 mln. 31-12-2014: Vreemd vermogen = € 445,1 mln. De jaarrekening 2015 ontvangen we uiterlijk 15 april 2016.
Financieel resultaat 2015* (Uit: jaarrekening 2015)	In de jaarrekening 2014 is de algemene reserve 1.000.000 en de reserve weerstandsvermogen 14.188.757. De jaarrekening 2015 ontvangen we uiterlijk 15 april 2016.

Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2015 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft*	Per 1 januari 2015 draagt Lansingerland niet meer bij aan de Stadsregio. Conform het liquidatieplan is in 2015 - na vaststelling van de jaarrekening 2014 - overgegaan tot afrekening met de regiogemeenten naar rato van inwonersaantallen van de vrij besteedbare ruimte in de Investeringsreserve, de reserve Weerstandsvermogen en de Groenprojecten. In de laatste reguliere vergadering van het AB van de Stadsregio is dit definitief vastgesteld en komt deze afrekening voor Lansingerland op een bedrag van € 1.127.087.
--	--

Naam verbonden partij *	Veiligheidsregio Rotterdam - Rijnmond
Vestigingsplaats *	Rotterdam
Deelnemende partijen	Gemeente Lansingerland en 15 regiogemeenten.
Namen van vertegenwoordiging LL in AB en DB; AVA danwel Rvc. <i>(Hoe ziet ons bestuurlijk belang eruit?)</i>	AB: Pieter van de Stadt DB: In 2015 neemt burgemeester J.F. Koen van de gemeente Capelle aan den IJssel, namens het Samenwerkingsgebied Noord, zitting in het DB. Burgemeester Van de Stadt is per 1-1-2016 als zijn opvolger benoemd. In de GR is in artikel 6, lid 1 opgenomen dat het algemeen bestuur uit alle burgemeesters van de deelnemende gemeenten bestaat. In artikel 12, lid 2 is opgenomen dat bij het samenstellen van het dagelijks bestuur streeft naar een evenwichtige geografische afvaardiging vanuit de deelnemende gemeenten.
Doelstelling van de VP. <i>(Hoe ziet ons publiek belang eruit?)</i>	Het openbaar lichaam heeft tot doel ¹⁷ : A. Het doelmatig organiseren en coördineren van werkzaamheden ter voorkoming, beperking en bestrijding van brand, het beperken van brandgevaar, het voorkomen en beperken van ongevallen bij brand en al hetgeen daarmee verband houdt, het beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan bij brand, het beperken en bestrijden van rampen en overigens het bevorderen van een goede hulpverlening bij ongevallen en rampen; B. Het doelmatig organiseren en coördineren van het vervoer van zieken en ongevalslachtoffers, de registratie daarvan en het bevorderen van adequate opname van zieken en ongevalslachtoffers in ziekenhuizen of andere instelling voor intramurale zorg; C. Het voorbereiden en bewerkstelligen van een doelmatig georganiseerde en gecoördineerde geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen; D. Het geven van invulling aan de regionale taken ten aanzien van het waarborgen van de fysieke veiligheid van de organisatie en het voorbereiden op rampenbestrijding en crisisbeheersing en de hiermee verband houdende multidisciplinaire samenwerking, waaronder begrepen de Gemeenschappelijke Meldkamer als integraal informatieknoppunt. Het publieke belang wordt behartigd door het voorkomen, beperken en bestrijden van rampen en crises.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? <i>(Hoe ziet ons financieel belang eruit?)</i>	Bijdrage 2015 is € 2.523.332, dit bedrag is als volgt opgebouwd: € 2.487.514 (Basiszorg) en € 35.818 (Individuele taken en bijdragen).
Eigen vermogen begin en	Eigen vermogen begin boekjaar 2015 = € 8.640.702

¹⁷ Artikel 3 Gemeenschappelijke Regeling VRR, 2006.

einde begrotingsjaar 2015 (Uit: Programmabegroting 2015, 1 ^e wijziging)	Eigen vermogen einde boekjaar 2015 = € 8.804.184 Vaststelling van het definitieve jaarverslag 2015 staat op de agenda voor het AB van 11 april 2016!
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015* (Uit: begroting 2016)	Vreemd vermogen begin boekjaar 2015 = € 59,640 miljoen Vreemd vermogen einde boekjaar 2015 = € 67,145 miljoen
Financieel resultaat 2015* (Uit: uit begroting 201, de jaarrekening 2015 is nog niet beschikbaar)	€ 701.955 (concept jaarverslag 2015)
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2015 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft*	Bij de herijking in 2014 zijn voor de gemeenten Lansingerland de tarieven gewijzigd. Het inwonersaantal van de gemeente Lansingerland steeg met bijna 6.000 inwoners waardoor de gemeente ingedeeld werd in de categorie 'Jong stedelijk'. De wijzigingen in de tarieven, als gevolg van de wijziging in tariefgroep wordt conform besluit, uitgespreid over een periode van vier jaar. In de begroting 2016-2019 is deze tariefswijziging correct toegepast.

Naam verbonden partij *	Eneco Holding N.V.
Vestigingsplaats *	Rotterdam
Deelnemende partijen	De aandelen van ENECO Energie zijn in handen van 60 Nederlandse gemeenten.
Namen van vertegenwoordiging LL in AB en DB; AVA danwel Rvc. (Hoe ziet ons bestuurlijk belang eruit?)	Wethouder A. Abbe participeert in de aandeelhouderscommissie (AHC) en neemt ook deel aan de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA). De AHC heeft algemene adviestaken naar de AvA en adviestaken bij investeringsbeslissingen vanaf € 350 miljoen richting bedrijf. De algemene vergadering kan de raad van commissarissen (RvC) personen aanbevelen om als commissaris te worden voorgedragen. De RvC draagt vervolgens de kandidaten voor. De algemene vergadering kan bij volstrekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen, vertegenwoordigend tenminste één derde van het geplaatste kapitaal, de voordracht afwijzen (art 18).
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	De waarborging van levering van energie aan de klanten binnen het verzorgingsgebied. Sluitendheid van de meerjarenbegroting en invloed op majeure investeringsbeslissingen.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	Algemeen dekkingsmiddel in de meerjarenbegroting. Lansingerland is de vijfde aandeelhouder met een aandeel van 3,38% in het aandelenkapitaal.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015 (Uit: jaarrekening 2015)	Eigen vermogen begin boekjaar 2015 = € 5.188 miljoen Eigen vermogen einde boekjaar 2015 = € 5.350 miljoen
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015* (Uit: jaarrekening 2015)	Vreemd vermogen begin boekjaar 2015 = € 4.900 miljoen Vreemd vermogen einde boekjaar 2015 = € 4.551 miljoen
Financieel resultaat 2015* (Uit: jaarrekening 2015)	Financieel resultaat 2015 € 198 miljoen, waarvan de helft toe te rekenen aan aandeelhouders.
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2015 in het financiële belang dat	Op 22 december 2015 stemde de Eerste Kamer tegen de wet STROOM, omdat er binnen de Eerste Kamer geen draagvlak bleek te zijn voor het verplicht splitsen van de Nederlandse energiebedrijven Eneco en Delta.

de gemeente in de verbonden partij heeft*	Het gevolg hiervan is dat de huidige gas- en elektriciteitswet uit 2007 van kracht is gebleven en daarmee ook de verplichte splitsing van de geïntegreerde bedrijven. De Autoriteit Consument & Markt (ACM) bepaalde eerder dat Eneco Groep uiterlijk op 31 januari 2017 gesplitst moet zijn. Wanneer Eneco geen opvolging geeft aan de splitsingsdatum, dan is de ACM gerechtigd om een dwangsom op te leggen. Eneco is op dit moment in gesprek met de ACM over het handhavingsbesluit en is bezig met het opstellen van het splitsingsplan.
---	--

Naam verbonden partij *	SVHW (Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie, Heffingen en Waardebepaling)
Vestigingsplaats *	Klaaswaal
Deelnemende partijen	Bij SVHW zijn 20 gemeenten, het Waterschap Hollandse Delta en de Regionale Afvalstoffen Dienst Hoeksche Waard aangesloten.
Namen van vertegenwoordiging LL in AB en DB; AVA danwel Rvc. (Hoe ziet ons bestuurlijk belang eruit?)	AB: Wethouder Albert Abbe Plaatsvervangend AB: wethouder Simon Fortuijn
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	(art 3 GR) Een zo doelmatig mogelijke uitvoering van werkzaamheden met betrekking tot: - de heffing en invordering van belastingen; - de uitvoering van Wet waardering onroerende zaken (woz); - de administratie van vastgoedgegevens; - het verstrekken van vastgoedgegevens aan deelnemers en derden.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	De raming in de begroting 2015 is gebaseerd op de verwachte bijdrage 2015 op basis van de begroting 2015 van SVHW (€ 512.000,-) verminderd met de geschatte compensabele BTW van € 65.000,- ofwel netto € 477.000,-. De bijdrage 2015 is gebaseerd op de begroting 2015 van SVHW (€ 512.000,-) en de werkelijke afrekening 2013 (-/- € 11.075,-), 2014 (-/- € 24.141) en extra lasten in 2015 (€ 1.634,-). Na aftrek van de werkelijke compensabele BTW over 2015 (van € 51.441,-) bedraagt de netto last voor de gemeente in 2015 € 426.977,- (geraamd is € 447.000,-).
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015 (Uit: jaarrekening 2015)	Per 1 januari 2015: € 420.000,-. Per 31 december 2015: € 463.000,-.
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015* (Uit: jaarrekening 2015)	Per 1 januari 2015: € 5.930.000,- Per 31 december 2015: € 4.392.000,-

Financieel resultaat 2015* (Uit: jaarrekening 2015)	Een voordelig resultaat van € 42.843,-.
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2015 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft*	Geen.

Naam verbonden partij *	Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)
Vestigingsplaats *	Dan Haag
Deelnemende partijen	De 23 gemeenten: Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Delft, Den Haag, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Leidschendam-Voorburg, Maassluis, Midden-Delfland, Nissewaard, Pijnacker-Nootdorp, Ridderkerk, Rijswijk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Wassenaar, Westland. Westvoorne, Zoetermeer.
Namen van vertegenwoordiging LL in AB en DB; AVA danwel Rvc. <i>(Hoe ziet ons bestuurlijk belang eruit?)</i>	AB: P. van de Stadt Plaatsvervangend AB: wethouder S. Fortuyn Bestuurscommissie Economisch vestigingsklimaat: wethouder A. Abbe, tevens vicevoorzitter Bestuurscommissie Vervoersautoriteit: wethouder S. Fortuyn
Doelstelling van de VP. <i>(Hoe ziet ons publiek belang eruit?)</i>	De gemeenten bundelen hun krachten om het gebied beter bereikbaar te maken en het economisch vestigingsklimaat te versterken om gezamenlijk de internationale concurrentiepositie van de regio te versterken.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? <i>(Hoe ziet ons financieel belang eruit?)</i>	In 2015 is de inwonersbijdrage € 2,45. Aantal inwoners op peildatum 1-1-2014 is 57.111. De begrote bijdrage voor Lansingerland in 2015 bedraagt € 139.922
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015 <i>(Uit: jaarrekening 2015)</i>	De jaarrekening 2015 (de eerste van de MRDH) ontvangen we uiterlijk 15 april 2016.
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015* <i>(Uit: jaarrekening 2015)</i>	De jaarrekening 2015 (de eerste van de MRDH) ontvangen we uiterlijk 15 april 2016.
Financieel resultaat 2015* <i>(Uit: jaarrekening 2015)</i>	De jaarrekening 2015 (de eerste van de MRDH) ontvangen we uiterlijk 15 april 2016.
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2015 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft*	De begroting 2015 kent een omvang van € 599 miljoen. Waarvan € 593,5 miljoen voor de programma's Verkeer en Openbaar Vervoer, vanuit de Brede Doeluitkering (BDU) en € 5,5 miljoen voor het programma Economisch Vestigingsklimaat via de inwonersbijdragen.

Naam verbonden partij *	BNG (Bank Nederlandse Gemeenten)
Vestigingsplaats *	Den Haag
Deelnemende partijen	Aandeelhouders van de bank zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, elf provincies en een hoogheemraadschap.
Namen van vertegenwoordiging LL in AB en DB; AVA danwel Rvc. <i>(Hoe ziet ons bestuurlijk belang eruit?)</i>	AB: Wethouder Albert Abbe Plaatsvervangend AB: wethouder Simon Fortuijn De gemeente heeft stemrecht in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Doelstelling van de VP. <i>(Hoe ziet ons publiek belang eruit?)</i>	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? <i>(Hoe ziet ons</i>	Algemeen dekkingsmiddel in de meerjarenbegroting. Lansingerland heeft 0,027% van de aandelen BNG in het bezit (15.015 van de ruim 56 miljoen

<i>financieel belang eruit?)</i>	aandelen).
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2014 (Uit: jaarrekening 2014)	Per 1 januari 2014: € 3.430 miljoen Per 31 december 2014: € 3.582 miljoen Jaarrekening 2015 is nog niet beschikbaar.
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2014* (Uit: jaarrekening 2014)	Per 1 januari 2014: € 127.753 miljoen Per 31 december 2014: € 149.923 miljoen Jaarrekening 2015 is nog niet beschikbaar.
Financieel resultaat 2014* (Uit: jaarrekening 2014)	Financieel resultaat 2014 € 126.000.000. Jaarrekening 2015 is nog niet beschikbaar.
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2015 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft*	Geen.

Verbonden partijen in de commissie Ruimte

* = minimaal voorgeschreven volgens artikel 15 BBV

Naam verbonden partij *	DCMR Milieudienst Rijnmond
Vestigingsplaats *	Schiedam
Deelnemende partijen	Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Maassluis, Nissewaard, Ridderkerk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Westvoorne, Goeree-Overflakkee en de provincie Zuid-Holland
Namen van vertegenwoordiging LL in AB en DB; AVA danwel Rvc. (Hoe ziet ons bestuurlijk belang eruit?)	De wethouder Milieu J. Heuvelink is lid van het Algemeen Bestuur (AB). Lansingerland heeft geen zitting in het Dagelijks Bestuur (DB); namens het samenwerkingsgebied Vlaardingen, Schiedam, Maassluis en Lansingerland neemt wethouder S. (Sjef) Evers van de gemeente Maassluis zitting in het DB.
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	Uitvoeren van de Wet Milieubeheer voor de Gemeente Lansingerland en advisering op milieugebied. Het publieke belang is het bereiken van een goed leefmilieu voor burgers en bedrijven.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	Begrote bijdrage voor 2015 is € 1.186.099,-
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015 (Uit: Jaarrekening 2015)	Eigen vermogen begin boekjaar 2015 = € 8.031.282 Eigen vermogen einde boekjaar 2015 = € 8.278.493
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015* (Uit: Jaarrekening 2015)	Vreemd vermogen begin boekjaar 2015 = € 26.089.148 Vreemd vermogen einde boekjaar 2015 = € 21.936.310
Financieel resultaat 2015* (Uit: jaarrekening 2015)	Het financieel resultaat over 2015 na bestemming bedraagt € 1.725.522. Voorgesteld wordt om dit resultaat over 2015 te bestemmen als: - toevoeging aan de bestemmingsreserve Informatievoorziening ad € 750.000; - een toevoeging aan de bestemmingsreserve Personeel en Organisatie ad € 400.000;

	- een toevoeging aan de bestemmingsreserve Productontwikkeling VTH ad € 575.522. Het resultaat na technische bestemming komt vervolgens uit op € 0.
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2015 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft*	Geen veranderingen.

Naam verbonden partij *	Groenzone Berkel-Pijnacker-Nootdorp (Groenzoom)
Vestigingsplaats *	Pijnacker-Nootdorp
Deelnemende partijen	Gemeente Lansingerland (destijds gemeente Berkel en Rodenrijs) en gemeente Pijnacker-Nootdorp. Meerdere overheden zijn bij het project Groenzoom betrokken, zoals het Hoogheemraadschap van Delfland en de provincie Zuid-Holland.
Namen van vertegenwoordiging LL in AB en DB; AVA danwel Rvc. <i>(Hoe ziet ons bestuurlijk belang eruit?)</i>	AB: wethouder J. Heuvelink en raadsleden I. Citterbartova en F. Brabander DB: wethouder J. Heuvelink Plaatsvervangers: wethouder S. Fortuijn en raadsleden M. Muis en J. Blonk
Doelstelling van de VP. <i>(Hoe ziet ons publiek belang eruit?)</i>	Deze GR is onderdeel van het project Groenblauwe Slinger van de provincie Zuid-Holland. De doelstelling is om een ruim 500 hectare groot recreatiegebied te ontwikkelen op het grensgebied van Berkel en Rodenrijs en Pijnacker. In een bestuursovereenkomst tussen provincie en de twee uitvoerende gemeenten (Lansingerland en Pijnacker-Nootdorp) en het Masterplan zijn de doelstellingen voor het te ontwikkelen gebied vastgelegd: ecologische ontwikkeling, landschapsverbetering, aanbieden van recreatievoorzieningen en het vergroten van de waterberging. Eind 2015 zouden de doelen behaald en de subsidies besteed moeten zijn. Met het creëren van een groen recreatiegebied wordt de gemeente aantrekkelijker om in te wonen en te recreëren.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? <i>(Hoe ziet ons financieel belang eruit?)</i>	Er is geen structureel jaarlijkse bijdrage. Beide gemeenten hebben een garantstelling afgegeven van €1,6 miljoen.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015 <i>(Uit: jaarrekening 2015)</i>	Begin 2015 € 0 Eind 2015 € 0
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015* <i>(Uit: jaarrekening 2015)</i>	Begin 2015 € 6,31 miljoen Eind 2015 € 2,57 miljoen
Financieel resultaat 2015* <i>(Uit: jaarrekening 2015)</i>	€ 0
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2015 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft*	Geen

Naam verbonden partij *	Recreatieschap Rottemeren
-------------------------	---------------------------

Vestigingsplaats *	's-Gravenhage
Deelnemende partijen	Gemeenten Rotterdam, Zuidplas en Lansingerland en de provincie Zuid-Holland
Namen van vertegenwoordiging LL in AB en DB; AVA danwel Rvc. (Hoe ziet ons bestuurlijk belang eruit?)	AB: wethouder J. Heuvelink en raadsleden I. den Heijer en K. Arends Plaatsvervangers: Wethouder S. Fortuijn en raadsleden Neeleman en JP Blonk. DB: J. Heuvelink, plaatsvervanger S. Fortuijn Met het deelnemen aan het schap voor het beheer en uitbreiding van dit recreatiegebied wordt de gemeente aantrekkelijker om in te wonen en vrije tijd door te brengen.
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	In stand houden, ontsluiten en exploiteren van recreatiegebied Rottemeren. Openluchtrecreatie, natuurbescherming en natuur- en landschapsschoon bewaren en bevorderen.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	Deelname in de gemeenschappelijke regeling zorgt voor een gezamenlijke draaglast voor de deelnemende partijen. Daarmee worden (grote) schommelingen in de uitgaven voorkomen. Een nadelig saldo van de rekening van baten en lasten van het recreatieschap wordt -indien van toepassing- ten laste gebracht van de gemeenten Lansingerland voor 5%. Bijdrage voor 2015 is € 177.809
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015 (Uit: jaarrekening 2015)	EV per 1/1/2014 : € 15.585.534 per 31/12/2014 : € 16.655.768 De jaarrekening 2015 verschijnt uiterlijk 15 april 2016
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015* (Uit: jaarrekening 2015)	VV per 1/1/2014 € 21.100.134 ; per 31/12/2014 € 16.345.903 De jaarrekening 2015 verschijnt uiterlijk 15 april 2016
Financieel resultaat 2015* (Uit: jaarrekening 2015)	resultaat over 2014: € 3.261.356 De jaarrekening 2015 verschijnt uiterlijk 15 april 2016
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2015 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft*	Geen veranderingen. De gemeente draagt 5% bij in een exploitatiebegroting die zich stabiliseert op het niveau 2014 plus de jaarlijkse indexering conform de overeenkomst tussen de regiogemeenten.

Naam verbonden partij *	NV Duinwaterbedrijf Zuid-Holland Handelsnaam Dunea
Vestigingsplaats *	's Gravenhage
Deelnemende partijen	De aandelen van Dunea zijn in handen van 18 Zuid Hollandse gemeenten.
Namen van vertegenwoordiging LL in AB en DB; AVA danwel Rvc. (Hoe ziet ons bestuurlijk belang eruit?)	De gemeente is aandeelhouder en namens de gemeente neemt wethouder A. Abbe deel aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. In de raad van commissarissen zit geen gemeentelijke vertegenwoordiger.
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	Dunea wil in 2015 een vitale organisatie zijn die toekomstbestendige producten en diensten levert en daarbij duidelijk zichtbaar is als maatschappelijke onderneming. De nieuwe strategie Koers 2015 focust op drie pijlers: 1 toekomstbestendige producten en diensten; 2 maatschappelijk ondernemen; 3 vitale organisatie. Het publieke belang bestaat uit de gewaarborgde levering van drinkwater

	aan alle klanten binnen het verzorgingsgebied en het natuurbeheer in de duingebieden.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? <i>(Hoe ziet ons financieel belang eruit?)</i>	Statutair mag Dunea geen dividend uitkeren. Lansingerland bezit 175.542 aandelen (na de periodieke herverdeling in 2013) van de in totaal 4.000.000 uitgegeven aandelen.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015 <i>(Uit: jaarrekening 2015)</i>	Eigen vermogen begin boekjaar 2014 = € 165.290.000 Eigen vermogen einde boekjaar 2014 = € 175.239.000 Jaarrekening 2015 wordt in juli 2016 verwacht
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015* <i>(Uit: jaarrekening 2015)</i>	Vreemd vermogen begin boekjaar 2014 = € 349.809.000 Vreemd vermogen einde boekjaar 2014 = € 326.788.000 Jaarrekening 2015 wordt in juli 2016 verwacht
Financieel resultaat 2015* <i>(Uit: jaarrekening 2015)</i>	Financieel resultaat 2014 € 9,9 miljoen, waarvan de helft toe te rekenen aan aandeelhouders. Jaarrekening 2015 wordt in juli 2016 verwacht
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2015 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft*	Geen

Naam verbonden partij *	Stichting Parkmanagement Bedrijvenpark Oudeland (PMBO)
Vestigingsplaats *	Lansingerland
Deelnemende partijen	Naast de gemeente Lansingerland nemen alle eigenaren van kavels op Oudeland (verplicht) deel aan het parkmanagement.
Namen van vertegenwoordiging LL in AB en DB; AVA danwel Rvc. <i>(Hoe ziet ons bestuurlijk belang eruit?)</i>	Stichting PMBO: Ruud de Prez (Beheer & Onderhoud), secretaris Edwin Klop (Economische & Maatschappelijke Ontwikkeling) bestuurslid Twee van de vijf bestuursleden zijn statutair vertegenwoordiger namens de gemeente. Zij zijn ambtenaar in dienst van de gemeente. De overige 3 bestuursleden van de stichting PMBO vertegenwoordigen de eigenaren. Zij worden door de Vereniging Bedrijvenpark Oudeland aangewezen. Op dit moment zijn dat; Michel Capitein van Technolab (voorzitter), Jan van der Meide van De Leeuwenhoek (bestuurslid) en Joop Houweling van Architectenburo Houweling (penningmeester). Vereniging VBO: In het bestuur van de vereniging zijn enkel ondernemers/eigenaren vertegenwoordigd. Voorzitter is momenteel Reinier Geradts van DLR
Doelstelling van de VP. <i>(Hoe ziet ons publiek belang eruit?)</i>	De stichting heeft ten doel: a. het uitvoeren of doen uitvoeren van het algemeen management voor de dienstverlening met als doel het initiële kwaliteitsniveau van en het verblijfsklimaat op bedrijvenpark Oudeland te behouden en waar mogelijk te verhogen, een en ander overeenkomstig de daartoe in het parkmanagementplan opgenomen prestatie-eisen; b. het uitvoeren of doen uitvoeren van terreinbeveiliging op bedrijvenpark Oudeland overeenkomstig de daartoe in het parkmanagementplan opgenomen prestatie-eisen;

	c. het (doen) realiseren, (doen) beheren en (doen) onderhouden van bedrijfsverwijzingen op bedrijvenpark Oudeland overeenkomstig de daartoe in het parkmanagementplan opgenomen prestatie-eisen; d. het beheren en onderhouden of doen beheren en onderhouden van de openbare ruimte op bedrijvenpark Oudeland overeenkomstig het daartoe opgestelde beheerplan; en voorts al hetgeen met een en ander verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn. Het publieke belang is het creëren van een gunstig economisch klimaat. Daarnaast is de taak van de stichting PMBO het organiseren, in stand houden en daar waar mogelijk verbeteren van het kwaliteitsniveau (ruimtelijk, technisch en voor veiligheid) op bedrijvenpark Oudeland.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? <i>(Hoe ziet ons financieel belang eruit?)</i>	De gemeente Lansingerland draagt het beschikbare budget voor beheer en onderhoud over aan de stichting PMBO. Het gaat daarbij alleen om het budget behorende bij de taken die daadwerkelijk worden overgedragen, dit is voor de gemeente dus budgetneutraal. Vanwege de gemeentelijke bezuiniging op het budget beheer openbare ruimte is ook de beheerbijdrage aan de stichting PMBO naar rato verlaagd.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015 <i>(Uit: jaarrekening 2015)</i>	Begin 2015 € Eind 2015 € Jaarrekening 2015 verwacht eind Q1/begin Q2 2016.
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015* <i>(Uit: jaarrekening 2015)</i>	Begin 2015 € Eind 2015 € Jaarrekening 2015 verwacht eind Q1/begin Q2 2016.
Financieel resultaat 2015* <i>(Uit: jaarrekening 2015)</i>	€
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2015 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft*	Geen veranderingen gedurende het jaar in het financieel belang dat de gemeente heeft.

Verbonden partijen in de commissie Samenleving

* = minimaal voorgeschreven volgens artikel 15 BBV

Naam verbonden partij *	Gemeenschappelijke Regeling GGD Rotterdam-Rijnmond
Vestigingsplaats *	Rotterdam
Deelnemende partijen	Het rechtsgebied van het lichaam omvat het grondgebied van de gemeenten Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Goeree-Overflakkee, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Maassluis, Nissewaard, Ridderkerk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen en Westvoorne. De GGD Rotterdam-Rijnmond (GGD-RR) voert een uniform pakket van basistaken uit voor het gehele werkgebied.
Namen van vertegenwoordiging LL in AB en DB; AVA danwel Rvc. <i>(Hoe ziet ons bestuurlijk belang eruit?)</i>	Vertegenwoordiging enkel in AB. Wethouder. A. van Tatenhove, plaatsvervangend wethouder. J. Heuvelink

Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	Artikel 3 van de GR: Het lichaam heeft tot doel: • het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de bevolking of van specifieke groepen daarbinnen, in het rechtsgebied van het lichaam; • het voorkómen en het vroegtijdig opsporen van ziekten onder de bevolking; • alles wat met het bovenstaande in de ruimste zin verband houdt; • het uitvoeren van de toezicht op de kwaliteitseisen voor kinderopvang en peuterspeelzalen. De regeling regelt de deelnemersbijdrage van de deelnemende gemeente voor de inkoop van het basispakket. De GGD is leverancier en uitvoerder van het basispakket. Het publieke belang is de openbare gezondheid.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	De gemeenschappelijke regeling van de GGD-RR kent geen balans en andere financiële staten om in de begroting op te nemen aangezien alleen de gemeente Rotterdam eigenaar is van de organisatie. Personeel en eventuele risico's zijn daarmee voor rekening van de gemeente Rotterdam. De gemeenschappelijke regeling GGD-RR regelt in materiële zin slechts de inkoop van producten. Lansingerland draagt in 2015 € 385.640 bij, bestaande uit € 291.243 voor de inkoop van het algemene basistakenpakket en € 94.397 voor de inspecties kinderopvang.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015 (Uit: jaarrekening 2015)	De gemeenschappelijke regeling van de GGD-RR kent geen balans en andere financiële staten om in de begroting op te nemen aangezien alleen de gemeente Rotterdam eigenaar is van de organisatie. Personeel en eventuele risico's zijn daarmee voor rekening van de gemeente Rotterdam. De gemeenschappelijke regeling GGD-RR regelt in materiële zin slechts de inkoop van producten. Daarmee is de gemeenschappelijke regeling financieel "leeg", dus zonder bezittingen, waardoor er ook geen balans is. Het financiële risico voor deelname aan de regeling is voor regiogemeenten dus ook niet aanwezig.
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015* (Uit: jaarrekening 2015)	Niet van toepassing, zie tekst bij 'Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015'.
Financieel resultaat 2015* (Uit: jaarrekening 2015)	Niet van toepassing, zie tekst bij 'Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015'.
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2015 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft*	Geen

Naam verbonden partij *	Jeugdhulp Rijnmond
Vestigingsplaats *	Rotterdam
Deelnemende partijen	Het rechtsgebied van het lichaam omvat het grondgebied van de gemeenten Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Goeree-Overflakkee, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Maassluis, Nissewaard, Ridderkerk, Rotterdam, Schiedam,

	Vlaardingen en Westvoorne.
Namen van vertegenwoordiging LL in AB en DB; AVA danwel Rvc. <i>(Hoe ziet ons bestuurlijk belang eruit?)</i>	AB: wethouder J. Heuvelink Vervanger: wethouder A. van Tatenhove DB: mede namens de gemeenten Capelle aan den IJssel en Krimpen aan den IJssel heeft wethouder J. Heuvelink een zetel in het DB.
Doelstelling van de VP. <i>(Hoe ziet ons publiek belang eruit?)</i>	Artikel 3 Het lichaam heeft tot doel te zorgen voor een kwalitatief goede en efficiënte uitvoering van bovenlokale taken, met inachtneming van de bepalingen in de Jeugdwet. Artikel 4 Het uitvoeren van bovenlokale taken door middel van het contracteren en/of subsidiëren van aanbieders van jeugdhulp en uitvoerders jeugdreclassering en jeugdbeschermingsmaatregelen in het kader van de Jeugdwet; de jeugdhulp omvat de uitvoering van de gesloten jeugdhulp, crisiszorg, pleegzorg, residentiële, intramurale zorg en/of specialistische zorg voor jeugdigen; de taken worden uitgevoerd met inachtneming van de afspraken die hierover op bovenregionaal of landelijk niveau zijn of worden gemaakt. Het bevorderen van gezamenlijk overleg van de gemeenten inzake de uitvoering van de jeugdhulptaken, welke ingevolge de Jeugdwet aan de gemeenten zijn opgedragen.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? <i>(Hoe ziet ons financieel belang eruit?)</i>	Bijdrage 2015: € 6.484.756,00.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015 <i>(Uit: jaarrekening 2015)</i>	Onbekend: Jaarrekening is nog niet verschenen.
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2015* <i>(Uit: jaarrekening 2015)</i>	Onbekend. Jaarrekening is nog niet verschenen.
Financieel resultaat 2015* <i>(Uit: jaarrekening 2015)</i>	De jaarrekening is nog niet vastgesteld maar op basis van de voorlopige berekeningen wordt een positief resultaat van circa 3,5 miljoen verwacht. Dit wijkt af van de eerdere verwachting dat er op een tekort gesloten zou worden. Dat komt omdat de voorlopige berekening nog een onzekerheden kent van tussen de 3,8 miljoen positief en rond de 1 miljoen negatief. Deze onzekerheid worden veroorzaakt door het feit dat de facturatieverkeer over 2015 nog niet voldoende op gang is gekomen. Het voorlopige saldo van de jaarrekening is daarom gebaseerd op productie-uitvraag bij de aanbieders. In de eerste helft van 2016 worden de facturen definitief verrekend en verdwijnt de onzekerheid. Bij de jaarrekening zal tevens een voorstel worden gedaan voor de inzet van het positieve resultaat. Naar verwachting wordt het saldo gereserveerd voor het opvangen van onzekerheden in afrekening van de facturen 2015.
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2015 in het financiële belang dat de gemeente in de	Voor het jaar 2016 is besloten om de inkoop van de doelgroep AWBZ/JGGZ te verschuiven van regionale naar lokale inkoop. In 2017 verschuift de inkoop van Jeugd- GGZ en dyslexiezorg van

verbonden partij heeft*	regionale naar lokale inkoop. Het budget voor deze doelgroepen verschuift mee van de begroting GR Jeugdhulp naar de gemeentelijke begroting.
-------------------------	--

CONCEPT

3.7 Paragraaf Grondbeleid

3.7.1 Grondbeleid

In de jaren 90 zijn de kernen Bergschenhoek en Berkel en Rodenrijs aangewezen als uitbreidingsgebieden in het kader van de Vinex. Om te kunnen voldoen aan de gemaakte afspraken en om zoveel mogelijk regie te kunnen blijven houden op de grootschalige ontwikkelingen is ervoor gekozen om gronden te verwerven. Hiermee konden naast de ruimtelijke doelstellingen ook aanverwante doelstellingen op het gebied van woningbouw en maatschappelijke dienstverlening worden gerealiseerd. Dit om het uitgangspunt van leefbare en aantrekkelijk woonwijken te kunnen realiseren. Als gevolg daarvan heeft onze gemeente een grote hoeveelheid grond in bezit. Het gemeentelijke grondbeleid is daarom geen doel, maar een middel om andere doelen te bereiken. Doelen staan omschreven bijvoorbeeld in de structuurvisie en de woonvisie.

Op 28 mei 2015 is de een nieuwe nota grondbeleid door de gemeenteraad vastgesteld. Belangrijkste wijziging in deze nota is dat gekozen is voor een richting waarbij voor nieuwe ontwikkelingen het zwaartepunt wordt verschoven van een actief grondbeleid naar een faciliterend grondbeleid. Daarbij zullen (nieuwe) aankopen ten behoeve van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen onderbouwd voorgelegd worden aan de raad. Voor lopende ontwikkelingen ligt een actief grondbeleid meer voor de hand en ontkomen we daar als gemeente soms ook niet aan als gevolg van aangegane verplichtingen. Aankopen buiten de grondexploitatie om bijv. ten behoeve van infrastructurele projecten, zullen aan de raad worden voorgelegd zodra deze meer dan € 50.000 bedragen. De grondprijs bij aankoop wordt bepaald op basis van een taxatie of door middel van vergelijkingscijfers.

Bij de verkoop van grond worden marktconforme tarieven gehanteerd, welke bepaald wordt op basis van de residuele waarde methode, de grondquote methode, de discounted cashflow methode of de vergelijkingsmethode (of een combinatie van deze methoden). Ook het vooraf taxeren behoort tot de mogelijkheden. Jaarlijks stelt de gemeente een kaderbrief grondprijzen op. De kaderbrief voor 2015 is op 3 februari 2015 vastgesteld door het college. Hierin wordt per functie aangegeven op welke wijze grondprijzen worden bepaald, dan wel hoe hoog deze zijn.

Bij particuliere ontwikkelingen wordt op grond van de Wet Ruimtelijke Ordening (wro) uitgegaan van een volledig verhaal van de gemaakte kosten. Hierbij wordt in eerste instantie gestreefd naar overeenstemming met de eigenaren en initiatoren door middel van een anterieure overeenkomst. Mocht dit niet kunnen worden gerealiseerd, dan zal een exploitatieplan worden opgesteld en daarna zo mogelijk nog aangestuurd worden op een posterieure overeenkomst.

Uit de nota grondbeleid volgt een tweejaarlijkse update van het fonds bovenwijks. Begin 2015 is dit gebeurd. Voor 2017 staat een nieuwe update op het programma.

Het grondbeleid wordt voornamelijk uitgevoerd met het oog op de ontwikkeling van Lansingerland (programma 5). Daarbij is het doel om goede, leefbare wijken te realiseren, waarbij een gevarieerd woningbouwprogramma wordt aangeboden. Bijzondere aandacht gaat uit naar de realisatie van woningen voor starters en doorstromers.

3.7.2 Niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG)

Lansingerland heeft meerdere gronden in bezit, welke ook ooit aangekocht zijn met het doel deze te ontwikkelen. Meest in het oog springende deel is Wilderszijde, maar daarnaast zijn er ook nog gronden gelegen in Bleiswijk. De gronden van Wilderszijde zijn getaxeerd met prijspeil 1 januari 2016. Daarbij is voortgeborduurd op de taxaties uit eerdere jaren. Vanwege het aantrekken van de woningmarkt en de lage rente zou het risico voor een ontwikkelaar om de gronden nu aan te kopen en pas over een aantal

jaar te ontwikkeling, waar we bij Wilderszijde vanuit gaan, kleiner worden, dan in de afgelopen jaren het geval was. Dit komt tot uiting in de waarde van de NIEGG Wilderszijde. Bij de kadernota 2017 zullen de nieuwe BBV regels worden toegepast en op dat moment zullen ook eventuele gevolgen voor de niet in exploitatie genomen gronden worden aangegeven.

3.7.3 Materiële vaste activa (overige gronden)

Ten behoeve van de jaarrekening 2014 heeft een taxateur begin 2015 de waarde van de overige gronden in Bleiswijk bepaald. Daarbij is de huidige bestemming als voornamelijk glastuinbouwgebied uitgangspunt geweest voor het bepalen van de waarde. Voor de jaarrekening 2015 heeft geen nieuwe taxatie plaatsgevonden. Er hebben zich in de markt geen zodanige wijzigingen voorgedaan, dat dit noodzakelijk is.

3.7.3 Grondexploitatie, risico's en weerstandsvermogen

De gemeente Lansingerland voert een groot aantal grondexploitaties, zowel voor woningbouw als voor bedrijfsterreinen. De afgelopen periode heeft Lansingerland een lastige periode gehad op het gebied van grondexploitatie. De huidige ontwikkelingen op de woningbouwmarkt stemmen positief. Er worden weer meer en sneller woningen verkocht en de gesprekken met ontwikkelaars over toekomstige projecten verlopen positief. Het is nog wel onduidelijk of deze opleving een structureel karakter zal hebben of dat deze meer het karakter van een inhaalslag heeft. Hierover zijn de meningen van de specialisten verdeeld. Vooralsnog kijken wij positief tegen deze ontwikkeling aan en nemen deze mee in de resultaten van de grondexploitaties, maar beseffen dat het verloop van de woningmarkt grillig kan zijn.

Voor de volgende gebieden heeft onze gemeente lopende grondexploitaties.

Kern	Woningbouw	Bedrijven- terreinen	Centrum- ontwikkeling	Overig
<i>Berkel en Rodenrijs</i>	Meerpolder Westpolder/Bolwerk Rodenrijse Zoom RvR Groenzoom	Oudeland	Berkel Centrum	
<i>Bergschenhoek</i>	Wilderszijde (doorlopende deel) Parkzoom Kavels Boterdorp	Leeuwenhoekweg	Bergschenhoek Centrum	Annie M.G. Schmidtpark
<i>Bleiswijk</i>	De Tuinen		Vluchtheuvel	Rembrandtlaan 42

- **Opbrengsten:** Er is overeenstemming bereikt in Parkzoom 3. De overeengekomen prijs ligt boven de geraamde prijs in de grondexploitatie;
- **Opbrengstenstijging:** Doordat opbrengsten eerder worden gerealiseerd dan verwacht (snellere realisatie van woningbouwprojecten, dan in 2015 verwacht, vooral in Westpolder), daalt de verwachte opbrengstenstijging. Er wordt namelijk rekening gehouden met een jaarlijkse stijging van opbrengsten met inflatie. Als deze opbrengst eerder wordt gerealiseerd, kan over een kortere termijn een stijgingspercentage worden berekend. Daar staat dan natuurlijk wel tegenover, dat er over dat deel ook minder rente hoeft te worden betaald, omdat met de opbrengst (delen van) leningen kunnen worden afgelost.

De totaalresultaten van de grondexploitaties en het verloop van de benodigde voorziening zijn als volgt weer te geven:

Project	Actualisatie/ Jaarrekening 2014	Actualisatie 2015	Jaarrekening 2016	Vershil jaarrekening 2015 tov jaarrekening 2014
Prijspeil	31-12-2014	31-12-2015	1-1-2016	
Totaal negatieve grexen	€ 91,99-	€ 71,01-	€ 58,25-	€ 33,74
Totaal positieve grexen	€ 2,62	€ 1,89	€ 1,86	€ 0,76-
Totaal	€ 89,37-	€ 69,12-	€ 56,40-	€ 32,98

Winstneming:

Op grond van de nota grondbeleid wordt een grondexploitatie afgesloten nadat alle opbrengsten (grondopbrengsten én overige opbrengsten) volledig zeker zijn en minimaal 90% van de kosten is gerealiseerd. Tussentijds vinden geen winstnemingen plaats.

Verwacht wordt dat bij de jaarrekening 2016 de projecten Scholen Boterdorp en Bergschenhoek Centrum afgesloten kunnen worden. Dan zullen ook de resultaten worden genomen.

3.7.4 Toekomst

Wij zien lichtpunten in het herstel wat op dit moment op de woningmarkt plaatsvindt. Wij willen ons daarom richten op de (nieuwe) kansen en mogelijkheden die zich in de markt voordoen. Onze organisatie zal erop gericht zijn om alle haalbare initiatieven binnen onze grondexploitaties zowel als het gaat om bedrijven als om woningen te faciliteren. Kansen willen wij benutten. Zoals bekend liggen op vrijwel alle gemeentelijke (woningbouw)gronden contractuele verplichtingen uit het verleden. Wij merken dat door de verbeterde markt deze partijen weer in staat zijn om ontwikkelingen op te pakken. Het is zaak zoveel mogelijk te profiteren van deze ervaring in de markt en te zorgen dat zowel de ontwikkelaar als de gemeente er klaar voor is om van deze ervaring te profiteren.

Nieuwe initiatieven op nieuwe locaties zijn slechts voor de gemeente ook een daadwerkelijke kans als deze initiatieven toevoegingen zijn die op de huidige locaties niet bewerkstelligd kunnen worden.

Grondexploitaties blijven omgeven met onzekerheden. In de dagelijkse praktijk wordt continu getracht een zo realistisch mogelijke afweging te maken tussen resultaten van nu en risico's in de toekomst. In de bij de jaarrekening geactualiseerde grondexploitaties is voor de nog komende ontwikkelingen ruimte opgenomen om flexibel om te gaan met de invulling van gebieden. Dit draagt bij tot het creëren van kansen in de diverse projecten en sluit aan bij de wijze waarop we in de afgelopen jaren te werk zijn gegaan en wat zijn vruchten heeft afgeworpen.

Aan het eind van deze paragraaf wordt een cijfermatig overzicht gegeven van de te verwachten kosten en opbrengsten per kostensoort voor de jaren 2016-2019 en het verloop van de boekwaarde. Ook zal een overzicht worden gegeven van de in totaal nog te realiseren kosten en opbrengsten per project.

Wijzigingen in de toekomst

Vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 zal de wet op de Vennootschapsbelasting ook gaan gelden voor de activiteiten die de gemeente als ondernemer uitvoert. Dit zal dus activiteiten in de gehele gemeente betreffen, maar vooral ook de grondexploitaties. Er zijn nog altijd veel onduidelijkheden over het financiële effect van de Vpb-plicht omdat het Rijk c.q. de Belastingdienst nog geen uitgekristalliseerde handreikingen heeft gegeven volgens welke exacte spelregels de ondernemersactiviteiten van de gemeente belast gaan worden. Dit zal nog een zoektocht worden die gezamenlijk met de belastingdienst doorlopen moet worden. Het fiscaal adviesbureau PWC heeft een eerste advies gegeven over de verwachtingen over het al dan niet ontstaan van Vpb-plicht voor de grondexploitaties van de gemeente. Hierover is een presentatie gegeven in de raad. Wil er überhaupt sprake zijn van Vpb-plicht, dan moet er sprake zijn van een onderneming. Daarvoor geldt een aantal criteria. Als niet voldaan wordt aan de criteria gaat de gemeente niet door de zgn “ondernemerspoort”. De verwachting is vooralsnog dat de gemeente niet door de “ondernemerspoort” zal gaan voor de grondexploitaties en er dus geen sprake zal zijn van Vpb-plicht. In de loop van 2016 moet hier verdere duidelijkheid over ontstaan. Vooralsnog is er geen daarom geen rekening gehouden met te betalen Vpb in de grondexploitaties.

Nieuwe BBV regels

In juli 2015 is door de Commissie BBV een voornemen tot herziening van de BBV-verslaggevingsregels rondom grondexploitaties per 1 januari 2016 gepubliceerd. Er is echter per 1 januari 2016 nog geen officieel besluit genomen over deze aanpassing. De voorstellen welke in dit voornemen zijn opgenomen moeten volgens de Commissie BBV leiden tot meer transparantie, eenduidigheid en een vermindering van de administratieve lasten. Concreet komt de wijziging in de BBV regelgeving globaal op de volgende situatie neer:

- Er mogen alleen maar daadwerkelijk betaalde rentelasten worden doorbelast aan de grondexploitaties. Er mag dus niet meer gerekend worden met een vastgestelde rekenrente. Ook moet rekening gehouden worden met de component ‘eigen vermogen’, waarover ook geen rente meer mag worden toegerekend. In onze grondexploitaties werd voor de rente al zoveel mogelijk aangesloten bij het daadwerkelijk betaalde rentepercentage. Wel werd in het verleden uitgegaan van een volledige externe financiering van de grondexploitaties. Als rekening wordt gehouden met de component “eigen vermogen” zal het rentepercentage nog wel enigszins worden verlaagd;
- Het advies van de commissie is om bij grondexploitaties die een looptijd hebben langer dan 10 jaar vanaf jaar 11 geen opbrengstenstijging meer toe te rekenen. Voor onze grondexploitaties zal dit alleen effect hebben op de grondexploitatie Oudeland, aangezien verwacht wordt dat de andere grondexploitaties binnen een periode van 10 jaar afgesloten zullen worden.
-

Bij de kadernota 2017 zal wederom een actualisatie van de grondexploitatie plaatsvinden. Daar zullen ook de effecten van de wijzigingen in het BBV meegenomen worden.

3.7.5. Risico's

Ondanks dat de ramingen binnen de grondexploitaties met de grootst mogelijke zorgvuldigheid worden opgesteld blijven er risico's bestaan. Niemand kan de toekomst voorspellen en de berekeningen zijn gebaseerd op aannames en uitgangspunten, die in de praktijk anders (zowel positief als negatief) kunnen uitvallen. De belangrijkste risico's die samenhangen met de grondexploitaties hebben betrekking op de planning, de prijs en het programma. In de paragraaf Weerstandsvermogen zijn deze risico's nader toegelicht.

Onderdeel van het herzieningsproces bij de jaarrekening vormt ook een actuele risicoanalyse. Daarbij zijn de naast de specifieke projectrisico's ook de meer algemene markt- en prijsrisico's specifiek bekeken per afzonderlijk project. Dat doet meer recht aan de verschillen tussen de afzonderlijke projecten en de fase waarin projecten zich bevinden. Ook is het risicoprofiel van bedrijfsterreinen anders, dan van woningbouwlocaties.

De meest in het oog springende risico's zijn:

- Het marktrisico op de ontwikkeling van Oudeland. Dit risico heeft met name betrekking op het tempo waarin deze ontwikkeling plaats kan vinden en in het meest extreme geval een situatie waarin ontwikkeling van (een deel van de) locatie helemaal niet meer plaats kan vinden. Ook is rekening gehouden met een renterisico gezien de nog lange doorlooptijd van dit project en een risico op de grondprijs;
- Het marktrisico op de ontwikkeling van Westpolder. Aangezien Westpolder een locatie is waar nog veel woningbouw moet worden ontwikkeld, zijn de risico's op ontwikkeling van deze locatie groter dan bij de locaties waar dit niet het geval is. Voor Westpolder zijn er risico's ingeschat die betrekking hebben op het programma en de prijzen (programma en/of prijzen worden niet gehaald op het niveau zoals nu ingeschat) en op vertraging van het programma;
- Het risico dat als gevolg van bijvoorbeeld gewijzigde wetgeving het resultaat van de fiscale optimalisatie in Westpolder niet wordt behaald;
- Het al eerder genoemde risico dat ontstaat als de niet in exploitatie genomen locatie van Wilderszijde in zijn geheel niet ontwikkeld kan worden. Aangezien de woningmarkt aantrekt schatten wij de kans hierop overigens lager in dan in het vorige jaar.

De overige meest belangrijke risico's worden per project omschreven.

Risico's Parkzoom:

- De openbare ruimte wordt gefaseerd overgedragen aan de afdeling Beheer en Onderhoud. Wanneer de fasering anders loopt, dan vooraf bedacht, kan dit leiden tot extra tijdelijk beheerkosten in het project;
- De laatste onteigening in Parkzoom moet administratief nog steeds worden afgehandeld. Het door de gemeente te betalen bedrag kan hoger uitvallen dan waarmee nu rekening wordt gehouden;
- Herontwikkeling kan leiden tot het moeten verplaatsen van een middenspanningsruimte;
- Door een andere behoefte in de markt kunnen mogelijk de appartementengebouwen in Parkzoom 1 niet in het segment worden gerealiseerd als bedacht;
- Door gebrek aan vraag vanuit de markt komt de locatie voor commerciële voorzieningen niet van de grond.

Risico's Wilderszijde:

- Oorspronkelijke uitgangspunt was om in Wilderszijde geen gas aan te leggen. De energievoorziening zou op een andere manier moeten plaatsvinden. Dit kan via bijvoorbeeld warmte-koude-opslag (WKO). Dit kan collectief worden opgepakt of individueel (per woning). De laatste variant is duurder en zou aan de orde kunnen komen bij ontwikkeling van locatie De Tuinen, waarbij de ontwikkelaar te kennen heeft gegeven een deel van deze meerkosten aan de gemeente te willen doorbelasten;
- De aanwezigheid van verontreiniging in nog te verwerven grond. Op basis van de gedane onderzoeken is de verwachting hierop niet substantieel, maar nooit uit te sluiten;
- Het ontbinden of aanpassen van bestaande contracten en claims met de ontwikkelaars in Wilderszijde waardoor de verwachte grondopbrengsten niet worden behaald;
- Mogelijke vertraging in de uitgifte van de gronden als gevolg van gewijzigde marktomstandigheden;
- Hogere VTA kosten voor het deelproject VMBO als gevolg van gewijzigde planvorming door het verantwoordelijke schoolbestuur;

- Op de locatie van de tijdelijke VMBO-school ligt nog ondergrondse infra. Schoolbestuur en gemeente verschillen van mening wie de verwijderingskosten moet betalen.

Risico's Leeuwenhoekweg:

- Tijdens het bouwrijp maken kan alsnog blijken dat er gesaneerd moet worden;
- Door onvoldoende marktvraag kan er een situatie ontstaan dat het terrein helemaal niet meer ontwikkeld kan worden. Ook een alternatieve ontwikkeling naar bijvoorbeeld woningbouw is niet mogelijk op deze plek.

Risico's Meerpolder:

- Financiële afwikkeling van diverse lopende rechtszaken, met name over de kwaliteit van geleverde civiele werken;
- Belemmeringen in de ontwikkeling van een deellocatie als gevolg van een bestaande schadeclaim;
- Wanneer particuliere ontwikkeling niet van de grond komt moet de gemeente kosten maken om te voldoen aan de eisen van het Hoogheemraadschap.

Risico's Westpolder Bolwerk:

- Een aantal deelplannen in de grondexploitatie is nog niet uitgewerkt. Bij deze uitwerking kunnen zaken die nu nog niet bekend zijn, alsnog veroorzaken dat geraamde opbrengsten niet volledig gerealiseerd kunnen worden. Dit kan veroorzaakt worden door planologische uitwerking (geluid- en hindercirkels, watercompensatie) of programmatisch (de vraag naar bepaalde woningtypen daalt of stijgt);
- In het programma van deelplan 6 zijn nog relatief veel woningen opgenomen in de duurdere categorie. Indien deze ambitie bijgesteld moet worden, zal dit een negatief effect hebben op de grondexploitatie;
- In samenwerking met de ontwikkelaar zijn prognoses gemaakt van de deelplannen. Hierbij zijn ook bepaalde parameters gehanteerd. O.a. is uitgegaan van stijgende VON-prijzen. Hoewel de eerste signalen positief zijn, brengt het uitgaan van een bepaalde opbrengstenstijging altijd bepaalde risico's met zich mee;
- Door het wijzigen van wetgeving op het gebied van fiscaliteit zou het kunnen dat de gekozen fiscale routing niet het beoogde financiële rendement levert. Dit zou uiteraard betekenen dat een deel van de nu ingeboekte winst weer verloren gaat;
- Op dit moment wordt uitgegaan van een einddatum van 2025 voor Westpolder/Bolwerk. Er is daarbij uitgegaan van een woningbouwproductie van ca. 150 woningen per jaar. Het niet halen van de planning heeft negatieve gevolgen voor de grondexploitatie;
- Tenslotte kent een groot project als Westpolder/Bolwerk verschillende kleinere projectrisico's. Deze zijn ook gekwantificeerd en meegenomen in de risicoanalyse. Dit betreft risico's m.b.t. de interne organisatie, de impact van tijdelijke voorzieningen, parkeerdruk en de ontsluiting van het projectgebied.

Risico's Centrum Berkel en Rodenrijs:

- Door ontwikkelingen in de detailhandelmarkt kan de regionale behoefte aan met name winkelruimte verzadigd raakt en een kleiner programma (met lagere opbrengsten) worden gerealiseerd;
- Het betreft hier een omvangrijk project, met een lange bouwtijd en grote civiele werken. De fasering hiervan kan behoorlijke plan- en civiele kosten met zich meebrengen. Ook de kostenramingen kunnen onder druk komen te staan;
- Vanwege ontwikkeling in een bestaande omgeving van een centrumgebied kunnen planschadeclaims worden verwacht. Hiervoor is een post opgenomen in de grondexploitatie. Wellicht zal blijken dat dit niet voldoende is.;

- Het project op de plaats van de voormalige brandweerkazerne zou vanwege planologische bezwaren uit de omgeving in de vertraging kunnen komen.

Risico's Oudeland:

- Er kan mogelijk schade ontstaan aan bestaande woningen langs de rand van het terrein in verband met zettingsgevoeligheid;
- Mogelijk kunnen de geraamde grondprijzen niet worden behaald. Dit kan veroorzaakt worden door de markt en concurrerende locaties;
- De gemeente heeft één perceel op Oudeland nog niet in eigendom. Als dit perceel niet wordt verworven kan zij ook de bijbehorende grondopbrengsten niet realiseren;
- De fasering is gebaseerd op het onderzoek van BCI consultants. Door ontwikkelingen in de markt is er een risico dat het uitgifte tempo niet wordt gehaald. De effecten zijn berekend van een vertraging van de uitgifte naar gemiddeld 1,5 ha voor de looptijd van het gehele project;
- Vertraging in uitgifte van de kavels leidt tot vertraging in overdracht van de openbare ruimte aan de afdeling Beheer en Onderhoud. Er moeten extra kosten worden gemaakt;
- Het aanbod van bedrijfsterrein in de grotere regionale omgeving is groot. Hoewel Oudeland zich met name richt op de Rotterdamse markt (Rotterdam Noord) en er in deze omgeving geen andere terreinen in ontwikkeling zijn, bestaat er toch de kans dat de markt verzadigd raakt en dat een deel van Oudeland niet ontwikkeld kan worden. Daarom is het risico berekend van het niet doorgaan van fase 2 van Oudeland;
- Vanwege de lange looptijd van deze ontwikkeling is een risico opgenomen dat de toe te rekenen rente zal stijgen. De meeste leningen zijn afgesloten voor een periode van 10 jaar en zullen dus na die 10 jaar overgesloten moeten worden, waardoor dit risico ontstaat.

Risico's Groenzoom Ruimte voor Ruimte:

- De basis aan afdrachten aan de provincie en Groenzoom van in totaal € 6 miljoen ligt vast. Als de inkomsten van de grondexploitatie achterblijven, is ook binnen deze grondexploitatie het grote risico dat de rente over de investeringen en deze afdrachten op gaat lopen. Bij een langzamer dan geplande afzet komt de betaling aan de provincie in gevaar en kan de rente oplopen;
- Het gebied ligt tussen bestaande bebouwing. Bewoners kunnen een claim voor planschade indienen bij wijziging van de bestemming. Als blijkt dat eventuele kosten voor planschade hoger zijn dan de netto opbrengsten, dan kan ontwikkeling van kavels heroverwogen worden;
- De plankosten voor deze ontwikkeling zijn bovengemiddeld hoog. Dat heeft enerzijds te maken met een grotere inzet op de begeleiding van de ontwikkeling van de vrije kavels. Anderzijds schatten we in dat er voor het wijzigen van de bestemming veel inzet gepleegd moet worden. Deze extra inzet is geraamd in de grondexploitatie, maar omdat dit altijd onvoorspelbare trajecten zijn, blijft er een risico bestaan, dat dit bedrag onvoldoende is;
- De grondprijzen zijn in relatie met de omgeving marktconform. Het is onduidelijk hoe de specifieke markt voor grote vrije kavels zich gaat ontwikkelen. Afgelopen jaar is gebleken dat deze prijzen onder druk staan. Hierop is in deze actualisatie geanticipeerd. Het verdere verloop van de prijsvorming blijft onduidelijk. Een verlaging van de grondprijzen heeft uiteraard gevolgen voor de uitkomst van de exploitatie.

Risico's De Tuinen:

- Een gefaseerde ontwikkeling van de Eilanden leidt tot hogere kosten voor civiele werken. Gezien de huidige voortgang van alle drie de eilanden wordt dit risico laag ingeschat.

Risico's Rembrandtlaan 42:

- Aanleg van extra parkeerplaatsen in de openbare ruimte.

In voorgaande tekst zijn de algemene risico's en projectrisico's benoemd. De volgende risico's hebben direct raakvlakken met de grondexploitatie en zijn bij de inleiding en in de risicoparagraaf uitgewerkt en

toegelicht:

- Vennootschapsbelasting voor overheidsondernemingen vanaf 1 januari 2016;
- Herziening BBV-verslaggevingsregels rondom grondexploitaties per 1 januari 2016.

Voor een verdere toelichting en een overzicht van de totale gemeentelijke risico's, het weerstandsvermogen en de weerstandratio wordt verwezen naar de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing (3.2) en de inleiding (1.3).

Financiële overzichten:

In het kader van het vergroten van het inzicht en de transparantie in de grondexploitaties is in de financiële verordening aangegeven dat een tweetal overzichten betreffende de grondexploitaties aan de paragraaf grondbeleid toegevoegd dienen te worden. Dit betreft:

1. Een overzicht van de totaal nog te realiseren kosten en opbrengsten uitgesplitst per kosten- en opbrengstensoort en het verloop van de boekwaarde;
2. Een overzicht van de totaal nog te realiseren kosten en totaal nog te realiseren opbrengsten per project.

Beide overzichten treft u hieronder (beide tabellen in hele euro's).

Nog te realiseren kosten en opbrengsten per 01-01-2016			
project	kosten		opbrengsten
Meerpolder	€	11.179.930	€ 11.021.744
Westpolder Bolwerk	€	16.043.345	€ 84.910.941
Oudeland	€	53.022.941	€ 140.756.415
De Tuinen	€	2.815.447	€ 6.038.279
Parkzoom	€	16.510.331	€ 20.894.945
Leeuwenhoekweg	€	1.598.680	€ 7.492.589
Centrum Bergschenhoek	€	79.722	€ 38.750
Wilderszijde	€	13.201.950	€ 25.845.670
Berkel Centrum	€	6.301.635	€ 11.831.580
Roderijse Zoom	€	777.590	€ 1.476.527
Scholen Boterdorp	€	47.985	€ 215.569
Vluchtheuvel	€	48.677	€ -
Groenzoom RvR	€	12.127.714	€ 16.460.147
Rembrandtlaan	€	101.116	€ -
Totaal	€	133.857.064	€ 326.983.157

Totalen	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Verwerving	4.470.988	3.204.764	5.825.418	571.148	337.485	337.759
Tijdelijk beheer	226.330	276.822	298.777	289.464	290.014	250.459
Sloop	91.890	182.130	281.031	-	56.226	18.945
Milieu	133.455	424.257	360.377	94.515	93.499	51.947
Civiel technische werken	5.200.012	11.726.539	8.408.952	8.954.676	6.797.682	3.953.623
VTA	3.264.140	5.106.389	3.438.204	2.965.085	2.284.062	2.018.414
Fondsen en afdrachten	3.045.916	713.556	508.111	354.563	469.871	370.608
Rente	7.522.010	6.259.394	6.325.937	6.143.618	5.682.578	4.783.181
Totaal kosten	23.954.740	27.893.851	25.446.807	19.373.070	16.011.417	11.784.937
Grondopbrengsten	20.619.055	19.356.599	24.812.651	31.480.160	32.747.130	30.539.629
Overige opbrengsten	5.149.597	3.772.030	544.267	1.761.465	615.113	621.264
Totaal opbrengsten	25.768.651	23.128.630	25.356.917	33.241.625	33.362.243	31.160.893
Saldo Kosten en opbrengsten		4.765.222	89.890	-13.868.555	-17.350.825	-19.375.956
	Boekwaarde					
Boekwaarden per einde jaar grexen	-209.388.031	-214.153.252	-214.049.449	-200.850.870	-183.500.045	-152.053.712

3.8 Paragraaf Interbestuurlijk Toezicht

Inleiding

Op 1 oktober 2012 is de wet revitalisering generiek toezicht (Wet RGT) in werking getreden. In deze paragraaf legt het college overeenkomstig deze wet verantwoording af over de uitvoering van wettelijke taken. Wij voegen hiertoe de Rapportage IBT (voorheen 'Staat van de Gemeente') toe (zie Overige Stukken) conform de afspraken met de provincie.

Verantwoording

Het college dient per thema in de Rapportage IBT aan te geven of zij dit thema geheel op orde heeft (groen), op één of enkele aspecten na (oranje) of op meerdere aspecten niet op orde (rood). De informatie in de Handreiking Interbestuurlijk Toezicht van de bestuursovereenkomst bevat een toelichting op de door de provincie opgestelde nadere criteria om te komen tot de beoordeling (groen, oranje of rood) en is tevens ter toelichting opgenomen onder Overige Stukken. De onderbouwing van de Rapportage IBT is waar mogelijk voorzien van cijfermateriaal en verwijzingen naar evaluaties, kaarten en rapporten.

Verantwoording per thema

Alle verantwoordingsinformatie is opgenomen in de Rapportage IBT. Hierbij willen wij voor onderstaande thema's nog een opmerking maken:

Ruimtelijke ordening

Alleen het bestemmingsplan Hoefweg-Zuid is niet actueel, omdat dit in 2013 is vernietigd door de Raad van State, er is inmiddels een herziening in voorbereiding.

Omgevingsrecht

De gemeente voldoet aan de kwaliteitscriteria VTH en voldoet aan de wettelijke eisen, maar de Verordening VTH is nog niet vastgesteld. De raad krijgt deze in het 2^e kwartaal aangereikt.

Huisvesting Verblijfsgerechtigden/ Vergunninghouders

In 2015 is de taakstelling volledig behaald met huisvesting van 2 personen extra. Het voornemen is in 2016 versneld 60 asielgerechtigden te huisvesten bovenop de wettelijke taakstelling.

3.9 Paragraaf Taakstelling en reserveringen

Inleiding

In de Kadernota 2013 is voor het eerst besloten tot bezuinigingen die effect hadden op de jaarschijf 2015 en verder. Bij de Kadernota 2014 is opnieuw besloten tot bezuinigingen met een effect in 2015. Deze paragraaf bevat informatie over de (nog) niet gerealiseerde bezuinigingen uit de begroting 2015.

Bezuinigingen / taakstellingen

De hieronder benoemde bezuinigingen zijn in 2015 gerealiseerd.

Het verlagen van de exploitatielasten van zwembad De Windas

De structurele bezuiniging, met ingang van 2014, van € 40.675,- door het schrappen van de exploitatiebijdrage van het zwembad De Windas (maatregel 10 in Kadernota 2013), is in de najaarsnota 2014 teruggebracht naar een bedrag van € 20.000,-. Deze resterende € 20.000 is gedurende 2015 ingevuld in de begroting 2015 e.v. en derhalve gerealiseerd.

4. Balans en toelichting

CONCEPT

CONCEPT

4.1 Balans

bedragen x € 1.000

ACTIVA	31 december 2015	31 december 2014
VASTE ACTIVA		
Immateriële vaste activa	44	97
-Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio		
-Kosten van onderzoek en ontwikkeling	44	97
Materiële vaste activa	181.285	190.035
-Overige investeringen met economisch nut	134.832	133.751
-Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	24.809	23.741
-Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	21.644	32.542
Financiële vaste activa	14.603	13.374
-Kapitaalverstrekkingen aan:		
-Deelnemingen	606	606
-Gemeenschappelijke regelingen		
-Overige verbonden partijen	17	17
-Leningen aan:		
-Woningbouwcorporaties	4.416	4.584
-Deelnemingen		
-Overige verbonden partijen	45	113
-Overige langlopende leningen	368	378
-Overige uitzettingen met looptijd langer dan 1 jaar	376	376
-Bijdragen aan activa in eigendom van derden	8.775	7.300
TOTAAL VASTE ACTIVA	195.933	203.506
VLOTTENDE ACTIVA		
Voorraden	189.130	153.888
-Grond- en hulpstoffen:		
-Niet in exploitatie genomen bouwgronden	29.780	26.196
-Grond- en hulpstoffen overige	4.334	4.218
-Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	155.016	123.475
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	53.840	11.305
-Vorderingen op openbare lichamen	859	7.444
-Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	49.234	
-Overige vorderingen	3.747	3.862
Liquide middelen	1.067	14
-Kassaldi	1	1
-Bank- en giroaldi	1.065	12
Overlopende activa	10.124	2.609
-De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	537	58
-Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van de volgende begrotingsjaren komen	9.587	2.551
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	254.161	167.816
TOTAAL-GENERAAL	450.093	371.323

PASSIVA	31 december 2015	31 december 2014
VASTE PASSIVA		
Eigen vermogen	71.001	38.798
-Algemene reserve	42.716	20.629
-Bestemmingreserves	8.345	10.512
-Gerealiseerde resultaat	19.941	7.657
Voorzieningen	21.168	19.242
-Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	10.156	8.787
-Egalisatievoorzieningen		950
-Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	11.012	9.505
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	326.697	267.001
-Obligatieleningen		
-Onderhandse leningen van:		
-Binnenl. pens.fondsen en verzekeringsinst.		
-Binnenl. banken en overige financiële inst.	326.690	267.001
-Waarborgsommen	8	
TOTAAL VASTE PASSIVA	418.866	325.041
VLOTTENDE PASSIVA		
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	9.748	30.611
-Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden		11.500
-Debetsaldi bank	-	9.459
-Overige schulden	9.748	9.651
Overlopende passiva	21.480	15.672
-Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	13.266	11.347
-De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	7.794	3.977
-Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	419	348
TOTAAL VLOTTENDE PASSIVA	31.228	46.282
TOTAAL-GENERAAL	450.093	371.323
<i>Gewaarborgde geldleningen en garantstellingen</i>	<i>222.693</i>	<i>230.172</i>

4.2 Toelichting op de balans

4.2.1 Algemene grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgemaakt in overeenstemming met de voorschriften volgens het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Tenzij anders vermeld, zijn alle bedragen afgerond op € 1.000, waardoor tussen de verschillende staten kleine afrondingsverschillen kunnen bestaan.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als baten genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

De opbrengsten uit bouwleges worden verantwoord op het moment van verlenen van de bouwvergunning. Op grond van de legesverordening zijn bouwleges al opeisbaar op het moment van in behandeling nemen van de aanvraag tot beoordeling van een bouwvergunning.

Een aanvrager van Wmo-voorzieningen is op grond van de Wmo een eigen bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze bijdrage wordt uitgevoerd door het Centraal Administratiekantoor (CAK). Het CAK verstrekt de gemeente een totaaloverzicht waarbij maandelijks afstorting van de geïncasseerde bijdragen aan de gemeente plaatsvindt. Aangezien, omwille van privacy overwegingen, de inkomensgegevens van cliënten niet op het totaaloverzicht van het CAK zijn opgenomen heeft de gemeente geen inzicht in de individueel door het CAK berekende eigen bijdrage van de cliënt. Daardoor kan door onze gemeente geen sluitende controle op de juistheid en volledigheid van de ontvangen bijdragen worden uitgevoerd.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke.

Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld in geval van reorganisaties) dient wel een verplichting gevormd te worden.

Middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is en die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, worden op grond van artikel 49 BBV geclassificeerd onder de overlopende passiva. In de toelichting op de balans is per uitkering van EU, Rijk en provincies met een specifiek bestedingsdoel het verloop gedurende het jaar van ontvangen voorschotbedragen in een overzicht weergegeven, conform artikel 52a BBV.

Bij het bepalen van de opbrengsten uit de algemene uitkering is rekening gehouden met de informatie over de algemene uitkering die is bekend gemaakt via de decembercirculaire 2015.

Vaste activa

Artikel 59 BBV beschrijft het onderscheid tussen investeringen met uitsluitend maatschappelijk nut in de openbare ruimte en investeringen met een (beperkt) economisch nut. Investerings die op enige wijze kunnen leiden tot, of bijdragen aan, het verwerven van inkomsten zijn investeringen met economisch nut. Voor de classificatie is niet relevant of de investering geheel kan worden terugverdiend.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden in maximaal vier jaar afgeschreven. De afschrijving van de geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling vangt aan bij ingebruikneming van het gerelateerde materiële vaste actief (dit is het jaar volgend op het jaar van realisatie). Afsluitkosten van opgenomen geldleningen worden niet geactiveerd.

Materiële vaste activa

Afschrijvingstermijnen

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen voor de belangrijkste categorieën in jaren:

Gronden en terreinen	n.v.t.
Woonruimten	
• nieuwbouw	40
• renovatie en restauratie	25
Bedrijfsgebouwen	
• nieuwbouw	40
• renovatie en restauratie	25
• tijdelijke gebouwen/noodlokalen	PM
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	
• aanleg en reconstructie wegen en kunstwerken (bruggen e.d.)	20
• aanleg en vervanging riolering	40
• aanleg en vervanging rioolgemalen	15
• openbare verlichting	15
• aanleg en renovatie openbaar groen	25
• verkeers- en straatmeubilair	5
• speeltoestellen	10
Voertuigen	5

Vrachtwagens	8
Bouwkundige installaties (brand/luchtbehandeling/warmwater)	15
Overige materiële vaste activa	
• kantoor- en schoolmeubilair en overige	10
• automatisering (hardware)	4

Voor activa die vanuit de voormalige 3B gemeenten per 31 december 2006 aanwezig waren heeft geen integrale harmonisatie van afschrijvingstermijnen plaatsgevonden. Wel zijn de niet meer in ons bezit zijnde activa in één keer afgeschreven en zijn afschrijvingstermijnen in overeenstemming gebracht met de economische levensduur van het actief. Voor alle activa die per 31 december 2006 aanwezig waren met een aanschafwaarde van tenminste € 500.000,- zijn de afschrijvingstermijnen in overeenstemming gebracht met bovenstaande richtlijn.

De eerste afschrijving op activa vindt plaats in het eerste jaar na gereedkomen c.q. ingebruikname van het actief. Activa onder de € 25.000,- worden in 1 keer afgeschreven.

Materiële vaste activa met economisch nut

In erfpacht uitgegeven gronden

De in erfpacht uitgegeven percelen zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs (i.c. de waarde die bij eerste uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking is genomen). Percelen waarvan de erfpacht eeuwigdurend is afgekocht, zijn tegen een geringe registratiewaarde opgenomen.

Investerings met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Wanneer investeringen grotendeels of meer worden gedaan voor riolering, het inzamelen van huishoudelijk afval of andere alsook voor de rechten die op grond van art. 229 lid 1 a en b Gemeentewet worden geheven, dan worden deze investeringen op de balans opgenomen in een aparte categorie: de investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

Overige investeringen met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven. Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven over de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Op een aantal activa wordt, conform het raadsbesluit, annuïtair afgeschreven. Bijvoorbeeld het zwembad, het nieuwe gemeentehuis en enkele rioleringen. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze waardevermindering naar verwachting duurzaam is. Dergelijke afwaarderingen worden teruggedragen als ze niet langer noodzakelijk blijken. Volledigheidshalve vermelden wij dat op investeringen die vóór 2006 gedaan zijn soms extra is afgeschreven zonder economische noodzaak (ter verlichting van toekomstige lasten). Ook zijn in voorkomende gevallen reserves op dergelijke investeringen afgeboekt.

In de nota Activabeleid 2012 is bepaald dat met ingang van het boekjaar 2012 bij investeringen met een economisch nut de componentenmethode wordt gehanteerd, waarbij de samenstellende onderdelen van een actief afzonderlijk worden geactiveerd en afgeschreven conform de voor dat deel geldende afschrijvingstermijn. Als voorbeeld kan worden genoemd de bouw van een zwembad of gemeentehuis, waarbij verschillende afschrijvingstermijnen worden gehanteerd voor opstallen en bijvoorbeeld technische installaties.

Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Infrastructuurele werken in de openbare ruimte, zoals wegen, pleinen, bruggen, watergangen en viaducten worden, conform de nota Activabeleid 2012, geactiveerd en afgeschreven in 20 jaar. De ondergrond van deze werken wordt daarbij als integraal onderdeel van het werk beschouwd (en dus ook afgeschreven). Voor zover in voorkomende gevallen een snellere budgettaire dekking mogelijk is, wordt op dergelijke activa overigens (resultaatafhankelijk) extra afgeschreven. De boekwaarden moeten dus nadrukkelijk als nog te dekken investeringsrestanten worden gezien.

Bovenstaande is opgenomen in artikel 64 BBV en tevens in onze Nota Activabeleid 2012 (T11.07494), bij onderdeel Afschrijvingsbeleid. Daarnaast moet er ook extra afgeschreven worden, resultaatonafhankelijk, als er een duurzame waardevermindering plaatsvindt, wat ten laste van de exploitatie moet worden gebracht cf. Art. 65 BBV. Als een vaste activa buiten gebruik wordt gesteld, zal deze afgewaardeerd moeten worden op het moment van buitengebruikstelling en dus vervroegd worden afgeschreven.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden. Tot dusver is een dergelijke afwaardering niet noodzakelijk gebleken; de actuele waarde ligt ruim boven de verkrijgingsprijs.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden geactiveerd als aan alle voorwaarden zoals genoemd in artikel 61 BBV wordt voldaan. Waardering vindt plaats tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Van een deelneming is krachtens artikel 1 lid d BBV sprake als de gemeente participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

Vlottende Activa

Vorraden

Niet in exploitatie genomen gronden en overige grond- en hulpstoffen

De nog niet in exploitatie genomen bouwgronden en de overige grond- en hulpstoffen zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs, dan wel lagere marktwaarde en overeenkomstig de gestelde eisen zoals genoemd in de in 2012 bijgestelde notitie grondexploitatie. Er wordt geen rente bijgeschreven op de boekwaarde van deze voorraden.

De overige grond- en hulpstoffen worden gewaardeerd tegen standaard verrekenprijzen die zijn gebaseerd op de gemiddeld betaalde inkoopprijs. Verschillen tussen de standaard verrekenprijs en betaalde inkoopprijs worden als resultaat verantwoord. Incourante voorraden worden afgewaardeerd naar marktwaarde.

Onderhanden werk/gronden in exploitatie

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. Als onderdeel van de vervaardigingsprijs wordt rente toegerekend aan de gronden in exploitatie en worden uren doorbelast.

De uurtarieven bestaan uit de loonkosten en een opslag voor indirecte kosten. De lagere marktwaarde is bepaald, rekening houdend met de nog te realiseren uitgaven en inkomsten. De contante waarde per 31 december 2015 van een eventueel tekort op eindwaarde van een exploitatie is in mindering gebracht op de boekwaarde. De tekorten op eindwaarde zijn contant gemaakt tegen 3,5% tot en met 2015, en 3,0% voor de jaren daarna, conform de rentepercentages uit de nota rentebeleid 2015. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken), alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.

Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Gerede producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich met name voor indien voorraden incourant worden. De kostprijs bestaat uit de verrekenprijzen van grond- en hulpstoffen en de loon- en machinekosten die aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

Voor de inkomsten en uitgaven op de grondexploitatie en dan meer specifiek de aan- en verkoop van grond worden de volgende uitgangspunten gehanteerd. Grondaankopen worden meegenomen op moment dat de verplichting tot koop is aangegaan en de ontbindende voorwaarden zijn vervallen. Grondverkoop wordt geregistreerd als gerealiseerde opbrengsten als de daadwerkelijke juridische overdracht van de grond heeft plaatsgevonden.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening valt uiteen in twee soorten:

- Debiteuren Sociale zaken, en;
- Overig.

Voor de debiteuren Sociale Zaken zijn de volgende principes gehanteerd:

- 1) Alle debiteuren zijn individueel beoordeeld;
- 2) Wat is het saldo waarop 1 jaar niet is afgelost;
- 3) Wat is het saldo waarop 2 jaar niet is afgelost;
- 4) Wat is de termijn van de vordering (datum ontstaan van de vordering);
- 5) Wat is het saldo waarop het afgelopen boekjaar is afgelost;
- 6) Welke vorderingen zijn ouder dan 5 jaar (verjaringstermijn).

Overwegende dat alle debiteuren medio 2013 zijn gestuit om te voorkomen dat er een verjaringstermijn ontstaat en overwegende dat om moverende redenen (elders in dit document benoemd) sinds medio 2014 debiteuren niet/nauwelijks zijn aangemaand het volgende.

- Alle debiteuren zijn gecategoriseerd;
- Per individuele debiteur is beoordeeld of in het afgelopen jaar is afgelost;
- Indien dit wel het geval is, is de debiteur niet dubieus en is vastgesteld dat de vordering ingelost kan worden.
- Indien dit niet het geval is, is beoordeeld of er in de afgelopen 2 jaar is afgelost. Indien dit niet het geval is, is beoordeeld of er sprake is van een verjaringstermijn;
- Indien ook dit niet het geval is, is debiteur aangemerkt als dubieus.

Voor de overige debiteuren is de voorziening als volgt bepaald:

- vorderingen op openbare lichamen zijn in principe niet voorzien;
- inbaarheid vorderingen > € 25.000,- (ontstaan vóór 01-01-2014) in overleg met de budgethouder bepaald;
- overige vorderingen ontstaan in 2015 zijn niet voorzien;
- overige vorderingen ontstaan in 2014 zijn voor 25% voorzien;
- overige vorderingen ontstaan in 2013 zijn voor 50% voorzien;
- overige vorderingen ontstaan in 2012 zijn voor 75% voorzien;
- overige vorderingen ontstaan vóór 2012 zijn voor 100% voorzien.

De invordering van gemeentelijke heffingen onroerende zaakbelasting, hondenbelasting, rioolheffing en afvalstoffenheffing is met ingang van 1 januari 2013 uitbesteed aan het samenwerkingsverband SVHW. De verwachte oninbaarheid van deze vorderingen wordt ook op grond van voorgaande uitgangspunten vastgesteld en door de gemeente voorzien.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste Passiva

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting voor de wethouders is echter tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd.

De onderhoudsegalisatievoorzieningen stelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

In het Wijzigingsbesluit van 25 juni 2013, van toepassing met ingang van begrotingsjaar 2014, is in artikel 44, lid d BBV een separate voorzieningscategorie geïntroduceerd voor vervangingsinvesteringen waarvoor een heffing wordt geheven. Gedacht moet worden aan riolering met betrekking tot de rioolheffing en kosten op de begraafplaatsen in verband met geheven begrafenisrechten.

Bij het overzicht van de voorzieningen is deze categorie ingesteld, te weten 'Voorziening van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden'. Voor onze gemeente betekent dit dat met ingang van 2014 de reserve Riolering vervangen is door de voorziening riolering met specifieke besteding.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. In de toelichting op de balans is hierover nadere informatie opgenomen.

4.2.2 Toelichting op de balans: activa

Vaste Activa

Immateriële vaste activa

De balanspost immateriële vaste activa wordt onderscheiden in de volgende onderdelen:

Tabel 4.2.2.1 Specificatie immateriële vaste activa

bedragen x € 1.000

Immateriële vaste activa	Boekwaarde	Boekwaarde
	31-12-2015	31-12-2014
Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	44	97
Totaal	44	97

Het verloop van de immateriële vaste activa in 2015 is als volgt:

Tabel 4.2.2.2 Verloop immateriële vaste activa

bedragen x € 1.000

Immateriële vaste activa	Boekwaarde 31-12-2014	Investering	Desinveste ringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarde ringen	Boekwaarde 31-12-2015
Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	97			53			44
Totaal	97			53			44

Materiële vaste activa

Tabel 4.2.2.3 Specificatie materiële vaste activa

bedragen x € 1.000

Materiële vaste activa	Boekwaarde 31-12-2015	Boekwaarde 31-12-2014
Materiële vaste activa met economisch nut	134.832	133.751
Grond, weg- en waterbouwkundige werken waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	24.809	23.741
Materiële vaste activa met maatschappelijk nut	21.644	32.542
Totaal	181.285	190.035

Van de materiële vaste activa met economisch nut kan de volgende specificatie worden gegeven:

Tabel 4.2.2.4 Specificatie investeringen met economisch nut

bedragen x € 1.000

Investerings met economisch nut	Boekwaarde 31-12-2015	Boekwaarde 31-12-2014
Gronden en terreinen	21.141	20.488
Woonruimten	5	6
Bedrijfsgebouwen	103.944	102.305
Grond, weg- en waterbouwkundige werken	8.104	8.601
Vervoermiddelen	383	493
Machine's, apparaten en installaties	261	316
Overige materiële vaste activa	994	1.544
Totaal	134.832	133.751

Het verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met economisch nut is als volgt:

Tabel 4.2.2.5 Verloop boekwaarde investeringen met economisch nut

bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2014	Her- rubricering	Boekwaarde 1-jan-15	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarde ringen	Boekwaarde 31-12-2015
Gronden en terreinen	20.488		20.488	654					21.141
Woonruimten	6		6			1			5
Bedrijfsgebouwen	102.305		102.305	5.376		3.673	60		103.944
Grond, weg- en waterbouwkundige werken	8.601		8.601	540		802	235		8.104
Vervoermiddelen	493		493			110			383
Machine's, apparaten en installaties	316		316			55			261
Overige materiële vaste activa	1.544	-66	1.478	101		586			994
Totaal	133.751	-66	133.686	6.670		5.226	295		134.832

Toelichting investeringen:

Gronden en terreinen betreft de aankoop grond 2e Westpolderschool. Bedrijfsgebouwen bestaat voor 3,9 mio uit investering in de 2e en 3e Westpolder school en voor 0,7 mio uit de aankoop opstallen Irado Bij Grond-, weg- en waterbouwkundige werken is de belangrijkste post de renovatie van sportvelden van 0,47 mio..De Overige materiële vaste activa betreffen in zijn geheel de ICT investeringen.

De bijdragen van derden betreffen een bijdrage door de stichting Laurentius aan het schoolgebouw en bij Grond-, weg- en waterbouwkundige werken gaat het om de eigen bijdrage van de sportvereniging aan de vervanging van hockeyveld HBR.

De specificatie van investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven, is als volgt:

Tabel 4.2.2.6 Specificatie investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

bedragen x € 1.000

Investeringen met economisch nut	Boekwaarde 31-12-2015	Boekwaarde 31-12-2014
Grond, weg- en waterbouwkundige werken waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	24.809	23.741
Totaal	24.809	23.741

Het verloop van de boekwaarde van investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven, is als volgt:

Tabel 4.2.2.7 Verloop boekwaarde investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2014	Her- rubricering	Boekwaarde 1-jan-15	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarde ringen	Boekwaarde 31-12-2015
Grond weg ww met heffing	23.741	66	23.807	1.843		765	75		24.809
Totaal	23.741	66		1.843		765	75		24.809

De investeringen betreffen vervangingen, aanleg en renovaties van riolering. De eigen bijdrage bestaat uit eigen bijdrages van eigenaren van bestaande panden die nog niet waren aangesloten op de riolering maar nu wel zijn aangesloten.

Investeringen met maatschappelijk nut

Tabel 4.2.2.8 Specificatie investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-dec-14	Inves- tering	Desinves- tering	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Her- rubricering	Boekwaarde 31-dec-15
Gronden en terreinen							
Grond, weg- en waterbouwkundige werken	28.613	2.501		10.418	24	4	20.672
Ov. materiële vaste activa	3.929	238		3.195			972
Totaal	32.542	2.739		13.613	24	4	21.644

De investeringen onder Grond- weg- en waterbouwkundige werken bestaan uit: reconstructies van wegen 1,1 mio, vervangen van verlichting 0,6 mio, duiders/bruggen en beschoeiingen 0,4 mio, de herinrichting Noordersingel van Ds. Van Couwenhovenlaan 0,3 mio, wegen Overbuurtespolder 0,2 mio en fietspaden 0,2 mio. De bijdrage van de reserve betreft een onttrekking aan Fonds Bovenwijks.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa van de gemeente hebben in 2015 het volgende beeld laten zien:

Tabel 4.2.2.10 Verloop financiële vaste activa

bedragen x € 1.000

Financiële vaste activa	Boekwaarde 31-dec-14	Investering	Desinves- tering	Afschrijving /Aflossing	Afwaar- dering	Boekwaarde 31-dec-15
Kapitaalverstrekkingen aan:						
Deelnemingen	606					606
Overige verb. partijen	17					17
Leningen aan:						
Woningbouwcorporaties	4.584			168		4.416
Overig verbonden partijen	113			68		45
Overig langlopende leningen	378	20	27	3		368
Overige uitzettingen met een looptijd van > 1	376					376
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	7.300	1.639		164		8.775
Totaal	13.374	1.659	27	403		14.603

De kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen bestaan uit:

- Aandelen Eneco / Eneco Holding NV (168.045 gewone aandelen van € 100 nominaal) en;
- Aandelen NV Bank Nederlandse Gemeenten (15.015 gewone aandelen van nominaal € 2,50).

Onder leningen aan woningbouwcorporaties zijn de leningen aan 3B wonen opgenomen.

Onder de leningen aan overige verbonden partijen is de geldlening aan Stichting Parkmanagement Bedrijvenpark Oudeland ten behoeve van de camerabeveiliging opgenomen.

In 2015 zijn geen nieuwe leningen aan verbonden partijen verstrekt.

De post overige langlopende leningen bestaat voornamelijk uit startersleningen. De overige uitzettingen met een looptijd langer dan een jaar betreffen de belegde gelden voor wethouderspensioenen.

De bijdragen aan activa in eigendom van derden in 2015 omvatten de afkoopsommen accommodaties van sportverenigingen (4,3 mio), een bijdrage aan de fietstunnel bij de N209 (0,2 mio) aan de Provincie, een bijdrage aan het Hoogheemraadschap voor dijkverzwaring (0,035 mio) en een bijdrage aan de grondkosten van Melanchton Berkroden (1,4 mio). In 2015 is daar de bijdrage aan de grondkosten van Melanchton Business school (1,6 mio) aan toegevoegd.

Vlottende activa

Voorraden

Tabel 4.2.2.11 Specificatie voorraden bouwgronden

bedragen x € 1.000

Voorraden bouwgronden	Boekwaarde 31-dec-15	Boekwaarde 31-dec-14
Grond- en hulpstoffen gespecificeerd naar:		
- Niet in exploitatie genomen bouwgronden	29.780	26.196
- Overige grond en hulpstoffen	4.334	4.218
Onderhanden werk / bouwgronden in exploitatie	155.016	123.475
Totaal	189.130	153.888

Conform de geactualiseerde notitie 'grondexploitatie' welke in 2011 door de commissie BBV is gepubliceerd wordt in deze jaarstukken een onderverdeling gemaakt tussen de 'niet in exploitatie genomen bouwgronden' en 'overige grond en hulpstoffen'. In de laatste categorie zijn die gronden en strategische aankopen opgenomen waar op dit moment geen door de raad vastgesteld voornemen tot ontwikkeling op rust. Deze gronden dienen gewaardeerd te worden tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs, dan wel lagere huidige marktwaarde. Er worden geen aanvullende kosten geactiveerd.

Niet in exploitatie genomen gronden

Een van de stellige uitspraken in de notitie 'grondexploitatie' is dat de boekwaarde van de 'niet in exploitatie genomen' gronden nooit de marktwaarde van deze gronden in de huidige bestemming mag overschrijden. De huidige boekwaarde van de 'niet in exploitatie genomen gronden' betreft uitsluitend het niet in exploitatie zijnde deel van de locatie Wilderszijde. In 2015 heeft de gemeenteraad de nota rentebeleid vastgesteld. Voor wat betreft het uit exploitatie genomen deel van Wilderszijde is daarbij, in overleg met de Provincie, gekozen voor een andere verantwoordingswijze dan t/m de jaarrekening 2014 is gehanteerd. Met ingang van 2015 wordt rente toegerekend over het in Wilderszijde geïnvesteerde vermogen (de boekwaarde). Hiervoor wordt de rekenrente gehanteerd (voor 2015 is dit voor Wilderszijde NIEGG 3,0%¹⁸). De toegerekende rentelast van € 1,5 miljoen is een bate op de kostenplaats kapitaallasten.

Tabel 4.2.2.12 Specificatie niet in exploitatie genomen gronden

bedragen x € 1.000

Niet in exploitatie genomen bouwgronden	Boekwaarde 31-dec-14	Disconteringsvoet 2015	Investering 2015	verkoop Van grond in expl	Boekwaarde 31-dec-15
NIEGG Wilderszijde	50.983		1.529	-66	52.446
Totaal	50.983	-	1.529	-66	52.446
Voorziening afwaardering naar lagere marktwaarde:				stand 31-dec-2014	24.787
				waardemutatie 2015	2.121
				overige mutaties	-
				stand 31-dec-2015	22.666
Totaal	Balanswaarde 31 december 2015				29.780

Om vast te stellen of de boekwaarde van de 'niet in exploitatie genomen gronden' de marktwaarde van deze gronden niet overschrijdt laat de gemeente Lansingerland deze gronden ieder jaar extern taxeren. Op basis van deze taxaties heeft in 2015 een gedeeltelijke terugname van de afwaardering t/m 2014 plaatsgevonden van circa € 2,1 miljoen. Totaal (toegerekende rente en de mutatie van de voorziening) is de balanswaarde van Wilderszijde met € 3,6 miljoen toegenomen. Deze waarde toename is hoger dan begroot (begroot was € 1,9; zie nota rentebeleid blz. 20). Dit komt omdat de disconteringsvoet die door de taxateur is gebruikt in 2015 lager was dan 2014 (6,5% in 2015 t.o.v. 7,1% in 2014). Deze lagere disconteringsvoet komt door de gedaalde rentevoet in 2015 op de kapitaalmarkten. Tegenover het incidentele voordeel voor 2015 als gevolg van de lagere disconteringsvoet staat een structureel nadeel op het programma Grondzaken voor de begroting

¹⁸ De rekenrente is voor 2015 gesteld op 3,5%. In de nota rentebeleid is op blz. 20 gerekend met 3,0% voor 2015. De begrotingswijziging in de Voorjaarsnota is gebaseerd op de tabel uit de nota rentebeleid. Om aansluiting te blijven houden is ook in de jaarrekening daarom van 3% rente uitgegaan voor Wilderszijde NIEGG. Met ingang van 2016 is voor alle projecten sprake van 3%.

2016 en verder als gevolg van de lagere disconteringsvoet (en daarmee jaarlijks een lagere vrijval uit de voorziening afwaardering). Dit nadeel wordt in de Kadernota 2017 meegenomen. De cumulatieve afwaardering t/m 31 december 2015 bedraagt hierdoor € 22,7 miljoen en de balanswaarde € 29,8 miljoen.

Bij de waardering van de grond is rekening gehouden met de huidige uitgangspunten voor wat betreft de ontwikkeling van de woningmarkt. . Op het moment dat de ontwikkeling later zal plaatsvinden of in het geheel niet meer zal plaatsvinden, zal dit tot een aanvullende afwaardering leiden. Mocht, bij het in het geheel niet in exploitatie brengen van de gronden Wilderszijde, afwaardering noodzakelijk blijken naar agrarische waarde dan zou voor de locatie Wilderszijde sprake zijn van een verdere afwaardering van circa € 22 miljoen.

Van de overige grond en hulpstoffen kan het volgende overzicht worden gegeven:

<i>Tabel 4.2.2.13 Specificatie Grond- en hulpstoffen overige</i>					<i>bedragen x € 1.000</i>
Grond- en hulpstoffen overige	Boekwaarde 31-dec-14	Winst- / Verlies- name	Investering 2015	Van Bovenw. Naar grond Voorz. in exploitatie	Boekwaarde 31-dec-15
KDV Lijsterlaan	105				105
Laan van Koot 1	640				640
Transformatiezone Wilgen	117-			117	0
Randweg Oost	303				303
N 470	992				992
<u>Strategische aankopen:</u>					
SA Lijsterlaan/Hoekeindse	2.254				2.254
SA Korenmolenweg 2+8	1.149				1.149
SA Merenweg	624				624
SA Stationsweg 7 B&R	7				7
Totaal	5.957	-	-	117	6.074
Voorziening afwaardering lagere naar marktwaarde:				stand 31-dec-2014	1.739
				waardemutatie 2015	
				overige mutaties	-
				stand 31-dec-2015	1.739
Totaal	Balanswaarde 31 december 2015				4.335

Voor de bepaling van de waarde van de strategisch aangekochte gronden aan de Lijsterlaan/Hoekeindseweg, Korenmolenweg en de Merenweg is eveneens een extern taxateur ingeschakeld. Begin januari 2015 heeft deze waardebepaling plaatsgevonden. De waardebepaling is gebaseerd op de huidige bestemming in het gebied, nl. glastuinbouw. Ten opzichte van deze taxatie hebben zich in 2015 geen nieuwe ontwikkelingen voorgedaan. Op basis hiervan zijn deze gronden dan ook niet opnieuw getaxeerd en is de waardering van deze gronden ongewijzigd.

Bouwgronden in exploitatie

Van de bouwgronden in exploitatie is het verloop in het boekjaar 2015 als volgt geweest:

Tabel 4.2.2.14 Verloop bouwgronden in exploitatie o.b.v. presentatiewijze jaarrekening 2015 bedragen x € 1.000

Bouwgronden in exploitatie	Boekwaarde 31-dec-14	Winst- / Verlies- / Investering name	Opbrengst 2015	Naar voorraad grond overige	Boekwaarde 31-dec-15
Meerpolder *1)	13.923	2.593	9.365		7.151
Centrum	4.147	906	339		4.715
Westpolder/Bolwerk *1)	79.366	6.901	6.266		80.001
Oudeland	64.113	2.651	155		66.608
Berkelse Poort	36	1			37
Rodenrijse Zoom	974	184	1.369		-211
De Tuinen	14.507	1.359	1.236		14.630
Parkzoom	6.754	1.499	2.649		5.603
Leeuwenhoekweg	11.932	3.621	3.084		12.469
Centrum B'hoek	231	53			284
Wilderszijde	15.876	705			16.581
Scholen Boterdorp	-175	7	298		-466
De Vluchtheuvel	251	56	360		-52
Groenzoom RvR	2.996	3.389	365		6.020
Gemeentehuis B'hoek	81	111	62		129
Rembrandtlaan 42	19	32	282		-231
Subtotaal	215.031	24.066	25.831	-	213.267
Voorziening afwaardering lagere naar marktwaarde:			stand 31-dec-2014		91.557
			waardemutaties 2015		33.305
			overige mutaties		
			stand 31-dec-2015		58.252
Totaal	Balanswaarde 31 december 2015				155.015

Voorziening verlieslatende complexen

Voor een aantal complexen is, conform de verslaggevingsrichtlijnen, een voorziening opgenomen. Een dergelijke voorziening moet worden opgenomen als correctie op de balanspost 'Voorraden'. Als gevolg hiervan is deze voorziening daarom niet opgenomen bij de balanspost 'Voorzieningen' en is deze ook niet zichtbaar bij de specificatie van de overige voorzieningen.

De hoogte van de voorziening 'verlieslatende complexen', die al enkele jaren bestaat, is bepaald op basis van de uitkomsten van de actualisatie van de verschillende grondexploitaties die in juni 2015 heeft plaatsgevonden alsmede de actualisatie ten behoeve van de jaarrekening 2015. Het resultaat van de verlieslatende grondexploitaties kende bij de actualisatie grondexploitaties 2015 een verbetering van ca. 20 miljoen. Bij de actualisatie ten behoeve van de jaarrekening is dit resultaat verder verbeterd. Per saldo is de voorziening 'verlieslatende complexen' ten opzichte van de stand per 31-12-2014 afgenomen met € 33,3 miljoen.

Uitgangspunten, risico's en onzekerheden waardering grondexploitaties en kadernota 2014

De waardering van de grondexploitaties in deze jaarrekening is gebaseerd op inzichten die op dit moment reëel worden geacht c.q. zekere ontwikkelingen zijn ten aanzien van planning/fasering en parameters (grondprijzen, kosten en rente). Wijzigingen in de economische situatie en scenario's hierin, maar ook toekomstige wijzigingen op projectniveau, kunnen een (grote) invloed hebben op de uiteindelijke resultaten van de verschillende grondexploitaties van onze gemeente. Ook beleidsmatige keuzes van de gemeente over programma, ontwikkeltempo, ontwikkelvolgorde, kwaliteitsniveau etc. zijn bepalend voor het verwachte resultaat op de grondexploitaties en hiermee de waardering. Op basis van de huidige marktontwikkelingen is het risicoprofiel voor de grondexploitaties iets verbeterd, maar nog steeds hoog.

Bij het waarderen van de grondexploitaties in de jaarrekening 2015 is uitgegaan van de meest

recente informatie die beschikbaar is over verwachte vraag en aanbod van bedrijventerreinen in de regio's waarin Lansingerland zich bevindt. Lansingerland gaat in de berekeningen van de grondexploitaties (incl. particuliere) ontwikkelingen uit van een totaal te realiseren programma van circa 150 ha. Dit is grofweg 50% van de verwachte vraag in de gehele regio. Daarmee zijn de projecten voor bedrijventerreinen zeer gevoelig voor ontwikkelingen in de vraag naar bedrijventerreinen. In 2015 is een extern onderzoek uitgevoerd naar de afzetprognose van Leeuwenhoekweg en Oudeland voor de komende jaren. De uitkomsten van deze onderzoeken zijn qua fasering en prijsstelling in de grondexploitaties vertaald. Daarnaast is voor Oudeland in de risicoanalyse rekening gehouden met een meer pessimistisch scenario. Dit vertaalt zich in het benodigde weerstandsvermogen.

Planning

De huidige marktontwikkelingen worden gekenmerkt door een hoge mate van onzekerheid. In 2013 is een aantal onderzoeken gedaan naar het (kwalitatieve) woningbouwprogramma van Lansingerland. Daarnaast zijn in 2014 de woningmarktafspraken ondertekend. Hierin is opgenomen dat de gemeente Lansingerland gemiddeld maximaal 400 woningen per jaar bouwt tot 2020. Deze 400 woningen zijn deels invulling van de eigen behoefte en deels van een regionale behoefte. Hierover zijn afspraken gemaakt met de stadsregio en hiermee is rekening gehouden in de woningbouwplanning.

In 2015 is een extern onderzoek uitgevoerd naar een nadere onderbouwing van de effectieve vraag en de confrontatie met de (huidige) planvoorraad. Uitkomst van dit onderzoek is dat in de gemeente Lansingerland op dit moment een effectieve vraag aanwezig is naar nieuwbouw van 300-500 woningen per jaar. De woningbouwplanning sluit in kwantitatieve zin uitstekend aan bij deze conclusies. In kwalitatieve zin wordt geconcludeerd dat er kansen liggen in het segment vrije sector huurwoningen. Daarnaast is er vraag naar meer meergezinswoningen in alle segmenten. Ook hier wordt in de woningbouwplanning en de ontwikkelingen op ingespeeld.

In de planning wordt onderscheid gemaakt tussen de korte termijn en de (middel)lange termijn. Voor de korte termijn kan op basis van reeds gesloten contracten en contacten met ontwikkelaars een redelijke schatting worden gemaakt van de afzet (per project). De planning voor de langere termijn is onzekerder. Risico op vertraging, het niet of tegen een lagere grondprijs kunnen afzetten van de geplande woningen en/of wijzigingen in programma zijn opgenomen in de risicoanalyses van de betreffende grondexploitaties en komen tot uiting bij de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen.

Planning bedrijfstreinen

De gemeente ontwikkelt zelfstandig twee bedrijfstreinen, namelijk Oudeland en Leeuwenhoekweg. Qua marktsegment verschillen deze terreinen. Oudeland richt zich op kwalitatief hoogwaardige bedrijvigheid. Leeuwenhoekweg is geschikt voor de reguliere bedrijvigheid. Leeuwenhoekweg is een nieuw terrein, waarvan het bestemmingsplan in 2015 is vastgesteld.

De planning voor de bedrijventreinen is afgestemd op het in 2015 uitgevoerde extern onderzoek naar de afzetprognose van Leeuwenhoekweg en Oudeland voor de komende jaren. Voor Leeuwenhoekweg wordt uitgegaan van een gemiddelde uitgifte van 1,1 hectare per 2 jaar. Voor Oudeland wordt uitgegaan van een gemiddelde uitgifte vanaf 2016 van 1 hectare voor de eerste twee jaar en vanaf 2018 1,5 hectare per jaar.

Voorbereiding en toezicht en Administratie (VTA)

Bij de actualisatie is voor elke grondexploitatie beoordeeld of de geraamde kosten voor VTA nog in overeenstemming zijn met de uit te voeren werkzaamheden. Indien nodig heeft een aanpassing in de waardering plaatsgevonden bij de jaarrekening.

Rente

In de grondexploitatie wordt uitgegaan van de rentepercentages zoals deze zijn vastgesteld in de nota rentebeleid. Dat betekent dat voor het jaar 2015 een percentage is gehanteerd van 3,5% en voor de jaren daarna 3,0%.

Kostenstijgingspercentage

In de grondexploitaties is gerekend met een oplopend kostenstijgingspercentage. Voor de eerste jaren (2015 t/m 2016) is een percentage gehanteerd van 2%. Voor de periode daarna (t/m 2021) 3% en voor de verdere looptijd 3,5%.

Dit kostenstijgingspercentage is gerelateerd aan de prijsindexcijfers voor de weg- en waterbouw. Aangezien de meeste kosten betrekking hebben op civiele werken is een vergelijking met dit prijsindexcijfer het meest op zijn plaats. De hoogte van de cijfers is getoetst aan het (jaarlijks) door Metafoor uitgebrachte rapport over parameters.

Opbrengstenstijgingspercentage en grondprijzen

Voor de opbrengsten is er rekening mee gehouden dat op enig moment de grondprijzen weer zullen gaan stijgen. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen woningbouw en bedrijfsterreinen: Naar verwachting zal de woningmarkt weer eerder “in de lift” komen dan de markt voor bedrijfsterreinen.

Voor de eerste jaren (2015 t/m 2016) wordt het herstel nog niet verwacht en wordt daarom gerekend met een stijgingspercentage van 0%. Vanaf 2017 t/m 2021 wordt zowel bij de woningbouw als bij de bedrijfsterreinen gerekend met een stijgingspercentage van 1%. Dit percentage is ongeveer gelijk aan het inflatiepercentage. Voor woningbouw wordt vanaf 2022 gerekend met een percentage van 2%. Voor bedrijfsterreinen blijft het percentage gelijk aan het inflatiepercentage van 1%.

Uitzettingen met een looptijd van ten hoogste één jaar

Tabel 4.2.2.15 Specificatie uitzettingen met een looptijd van één jaar of korter

bedragen x € 1.000

Uitzettingen met een looptijd ≤ 1 jaar	Boekwaarde	Boekwaarde
	31-12-2015	31-12-2014
Vorderingen op openbare lichamen	859	7.444
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	49.234	
Overige vorderingen	2.894	2.991
Debiteuren Sociale Zaken	854	871
Totaal	53.840	11.305

Vanaf 2014 hebben wij ook voor de debiteuren Sociale Zaken een voorziening ‘Oninbaar’ gevormd om de mogelijke oninbaarheid van niet-kredietwaardige debiteuren te kunnen opvangen. De kredietwaardigheid wordt periodiek getoetst en dat vormt de onderbouwing van de voorziening. In lijn met de verslaggevingsrichtlijnen wordt de voorziening ‘Oninbaar’ als correctie op de balanspost ‘Debiteuren’ opgenomen.

Tabel 4.2.2.15a Opbouw boekwaarde debiteuren SoZa

bedragen x € 1.000

Opbouw Boekwaarde debiteuren SoZa	Boekwaarde	Boekwaarde
	31-12-2015	31-12-2014
Nominaal	3.319	3.366
Voorziening dubieuze debiteuren	-2.117	-1.821
Rijksdeel BBZ 75%	-348	-675
	854	870

Liquide middelen

Tabel 4.2.2.16 Specificatie liquide middelen

bedragen x € 1.000

Liquide middelen	Boekwaarde 31-dec-15	Boekwaarde 31-dec-14
Kassaldi	1	1
Banksaldi	1.065	12
Totaal	1.067	14

Bij de begroting 2016 werd voor eind 2015 nog een liquiditeitsoverschot (inclusief uitzettingen in 's Rijks schatkist) verwacht van circa € 25 miljoen. Uiteindelijk bedraagt het overschot eind 2015 circa € 55 miljoen en is daarmee ongeveer € 30 miljoen hoger.

Op hoofdlijnen is dit overschot als volgt veroorzaakt:

- Lagere uitgaven voor investeringen (B&O en onderwijs) dan geraamd voor 2015 € 6 mio;
- Lagere uitgaven voor de grondexploitatie dan geraamd voor 2015 € 12 mio;
- Hogere ontvangsten voor de grondexploitatie dan geraamd voor 2015 € 9 mio;
- Per saldo hogere inkomende kasstroom exploitatieposten 2015 € 3 miljoen.

Gemeenten mogen hun overtollige financiën tot een bepaald bedrag buiten de schatkist van het Rijk aanhouden. Het overzicht van de benutting van het drempelbedrag schatkistbankieren kan als volgt worden weergegeven:

4.2.2.16a Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren

bedragen x €1.000

Verslagjaar					
(1)	Drempelbedrag	1.338			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	295	1.138	1.006	1.274
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder drempelbedrag	1.043	200	332	64
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	0	0	0	0
(1) Berekening drempelbedrag					
Verslagjaar					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	178.416			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	178.416			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat				
(1) = (4b)*0,0075 * (4c)*0,002 met een minimum van € 250.000	Drempelbedrag	1.338			
(2) Berekening kwartaalcijfers op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	26.582	103.595	92.578	117.168
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) = (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	295	1.138	1.006	1.274

Overlopende activa

Tabel 4.2.2.17 Specificatie overlopende activa

bedragen x € 1.000

Overlopende activa	Boekwaarde 31-dec-15	Boekwaarde 31-dec-14
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	537	58
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	9.587	2.551
Totaal	10.124	2.609

De nog te ontvangen bedragen voor specifieke bestedingsdoelen zijn als volgt gespecificeerd:

Tabel 4.2.2.17 b De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die zijn ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel.

bedragen x € 1.000

Overlopende activa	Boekwaarde 31-12-2014	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Boekwaarde 31-12-2015
Bijdrage project weg en land	58		58	
Bijdrage snelfietspad metropoolregio		233		233
Bijdrage hoogheemraadschap waterberging		184		184
SRR-subs.toegankelijk maken bushalten		43		43
SRR-subs.Fietspad Park de Polder WZ		43		43
Bijdrage metropoolregio fietsvoorziening		35		35
Totaal	58	537	58	537

4.2.3 Toelichting op de balans: passiva

Vaste Passiva

Eigen vermogen

Tabel 4.2.3.1 Specificatie eigen vermogen

bedragen x € 1.000

Eigen vermogen	Boekwaarde 31-dec-15	Boekwaarde 31-dec-14
Algemene reserves	42.716	20.629
Bestemmingsreserves	8.345	10.512
Gerealiseerd resultaat	19.941	7.657
Totaal	71.001	38.798

Bij de jaarrekening 2014 heeft de Raad besloten om de volgende bestemmingsreserves in te stellen:

- Reserve Groen;
- Reserve Participatiebudget;
- Reserve resultaten NIEGG Wilderszijde.

Tabel 4.2.3.2 Verloop reserves

bedragen x € 1.000

Reserves	Boekwaarde 31-12-2014	Bestemming resultaat 2014	Rente 2015	Toevoeging 2015	Onttrekking 2015	Boekwaarde 31-dec-15
Algemene reserves	20.629	7.474		26.861	13.295	41.670
Res. resultaten NIEGG Wilderszijde				1.046		1.046
Algemene reserves	20.629	7.474		28.090	13.478	42.716
Reserve A.M.G. Schmidtpark	4.758				1.807	2.951
Reserve GO gemeentelijke gebouwen	1.613			408	363	1.658
Reserve opsporen/ruimen bommen	1.349					1.349
Reserve afronding Overbuurtsepolder	789					789
Reserve 1e inrichting OLP en meubilair	358			59	54	363
Reserve nieuwbouw gemeentehuis	281					281
Reserve Parkzoom	258					258
Reserve Groen		92		71		163
Reserve iav bhp begraafplaats onderhoud	125					125
Reserve nog te maken kosten GREX	119				4	115
Reserve Participatie budget		91				91
Reserve tijd. huisvesting primair onderwijs	650				577	73
Reserve personeel	150				91	59
Reserve combinatiefuncties	28			30		58
Reserve rekenkamer	27				21	7
Reserve opleidingskosten raad	6				1	5
Bestemmingsreserves	10.512	183		567	2.918	8.345
Resultaat vorig begrotingsjaar	7.657	-7.657				
Resultaat begrotingsjaar						19.941
Totaal Eigen Vermogen	38.798			28.657	16.396	71.001

In de kolom 'Bestemming resultaat 2014' staan de toevoegingen en onttrekkingen vermeld als gevolg van de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2014.

Algemene reserve

Aard/reden:

1. Het opvangen van onvoorziene uitgaven, voortvloeiende uit opkomende verplichtingen die niet rechtstreeks verband houden met de lopende exploitatie en uit calamiteiten;
2. het opvangen van rekeningtekorten;

3. het afdekken van begrotingstekorten, voor zover op basis van een meerjarenbegroting blijkt dat deze niet van structurele aard is.

Reserve GO gemeentelijke gebouwen

Aard/reden: Dekking van cyclische onderhoudslasten van de gemeentelijke gebouwen.

Reserve GO gemeentelijke gebouwen	In wijziging	Bedrag (in €)
Stand per 1 januari 2015		1.613.298
Onttrekking wegens gemaakte kosten	2015 PR	-362.889
Ivm opheffing voorziening 2015/144	2014-17 NJN	407.577
Stand per 31 december 2015		1.657.986

De storting wordt gevormd door het begrote bedrag van de toevoeging aan de (toen nog van toepassing zijnde) voorziening GO gemeentelijke gebouwen. Het restant van deze voorziening is omgezet naar een reserve op deze post toegevoegd.

Reserve opsporen/ruimen bommen

Aard/reden: Deze reserve dient ter dekking van de kosten voor opsporing en ruiming van explosieven uit de Tweede Wereldoorlog, zoals toegelicht in de Najaarsnota 2010.

Reserve opsporen/ruimen bommen	In wijziging	Bedrag (in €)
Stand per 1 januari 2015		1.349.200
Geen mutaties in 2015		
Stand per 31 december 2015		1.349.200

Reserve afronding Overbuurtse polder

Aard/reden: Deze reserve is gevormd vanuit de reserve Projecten (bestemd) om de nog te maken kosten van afronding van de Overbuurtse Polder te kunnen opvangen.

Reserve afronding Overbuutsepolder	In wijziging	Bedrag (in €)
Stand per 1 januari 2015		788.895
Geen mutaties in 2015		
Stand per 31 december 2015		788.895

Reserve 1e inrichting OLP en meubilair

Aard/reden: De reserve is ingesteld voor de bekostiging van toekomstige aanvragen "eerste inrichting onderwijsleer-pakket en meubilair. Voor de toekomstige aanspraken op deze reserve wordt er jaarlijks, conform de begroting, € 59.000 gestort.

Reserve 1e inrichting OLP en meubilair	In wijziging	Bedrag (in €)
Stand per 1 januari 2015		358.000
Toevoeging	2015 PR	59.000
Huisvestingsprogramma	2015 PR	-54.128
Stand per 31 december 2015		362.872

Voor 2015 zijn er twee onttrekkingen geweest: € 31.218 voor de 1ste inrichting van 2 groepen van de basisschool De Klipper en € 22.910 voor 1 groep van de basisschool de Gouden Griffel.

Reserve nieuwbouw gemeentehuis

Aard/reden: Gedeeltelijke financiering van het nieuwe gemeentehuis.

Reserve nieuwbouw gemeentehuis	In wijziging	Bedrag (in €)
Stand per 1 januari 2015		280.866
Geen mutaties in 2015		
Stand per 31 december 2015		280.866

Reserve Parkzoom

Aard/reden: Bekostiging van de nog te realiseren toegangswegen vanuit Parkzoom naar de overgangen over de HSL.

Reserve Parkzoom	In wijziging	Bedrag (in €)
Stand per 1 januari 2015		257.583
Geen mutaties 2015		
Stand per 31 december 2015		257.583

Reserve Groen

Aard/reden: Het betreft hier een egalisatiereserve. In verband met de afschaffing van investeringsprojecten Groen komen alle werkzaamheden ten laste van de exploitatie. Deze lasten worden vervolgens vanuit deze reserve gedekt.

Reserve Groen	In wijziging	Bedrag (in €)
Stand per 1 januari 2015		0
Toevoeging uit JR resultaat 2014	2015-5	92.000
Toevoeging overschot exploitatie		71.093
Stand per 31 december 2015		163.093

Reserve in afwachting van begraafplaats onderhoudsplan

Aard/reden: Deze reserve wordt als startkapitaal gebruikt bij het instellen van de voorziening begraafplaats-onderhoud, zodra het beheerplan is vastgesteld.

Reserve in afwachting van begraafplaats onderhoud	In wijziging	Bedrag (in €)
Stand per 1 januari 2015		125.000
Geen mutaties in 2015		
Stand per 31 december 2015		125.000

Reserve nog te maken kosten GREX

Aard/reden: Dekking voor nog uit te voeren werkzaamheden na afsluiting van de grondexploitaties.

Reserve nog te maken kosten GREX	In wijziging	Bedrag (in €)
Stand per 1 januari 2015		119.160
kosten 2015 afgesloten grexen		-3.915
Stand per 31 december 2015		115.245

Reserve Participatie

Aard/reden: Deze reserve is gevormd voor participatie-activiteiten voor bijzondere doelgroepen.

Reserve Participatiebudget	In wijziging	Bedrag (in €)
Stand per 1 januari 2015		0
Toevoeging uit JR resultaat 2014	2015-5	91.000
Stand per 31 december 2015		91.000

De reserve is in 2015 niet aangesproken. In 2016 zal deze reserve worden ingezet voor participatie-activiteiten voor bijzondere doelgroepen zoals asielgerechtigden.

Reserve tijdelijke huisvesting primair onderwijs

Aard/reden: Dekking van kosten (o.a. sloop tijdelijke huisvesting) gerelateerd aan de realisatie van de scholen Westpolder 2 en Westpolder 3.

Reserve tijdelijke huisvesting primair onderwijs	In wijziging	Bedrag (in €)
Stand per 1 januari 2015		650.163
Ontrekking volgens begroting	2015 PR	-577.000
Stand per 31 december 2015		73.163

Er is, conform de begroting, € 577.000 aan deze reserve onttrokken door versnelde afschrijving op de investeringen voor tijdelijke huisvesting van de Westpolder.

Reserve personeel

Aard/reden: Bij de Najaarsnota 2009 is deze reserve gevormd voor het opvangen van knelpunten in de personele sfeer, in verband met de forse bezuinigingen die op bedrijfsvoering en personeel in de programma-begroting 2010-2013 zijn opgenomen.

Reserve personeel	In wijziging	Bedrag (in €)
Stand per 1 januari 2015		150.000
Gemaakte kosten Cursussen en opleidingen	2015-7 NJN	-49.000
Kosten werving en Selectie	2015-7 VJN	-42.000
Stand per 31 december 2015		59.000

Reserve combinatiefuncties

Aard/reden: Het verstrekken van subsidies aan stichtingen en organisaties voor combinatiefuncties. Deze functie zorgt voor ontwikkeling en uitbreiding van activiteiten gericht op meer cultuur, sport en bewegen.

Reserve combinatiefuncties	In wijziging	Bedrag (in €)
Stand per 1 januari 2015		27.976
Toevoeging		29.827
Stand per 31 december 2015		57.803

Voor het jaar 2015 was ten laste van deze reserve een budget beschikbaar gesteld van ruim € 240.000. Daarvan zijn aan instellingen subsidies ter hoogte van ongeveer € 210.000 verstrekt. Het verschil is 'teruggestort' in de reserve.

Reserve rekenkamer

Aard/reden: Deze reserve is ingesteld als onderzoeksreserve voor de Rekenkamer Lansingerland. Storting vindt plaats op grond van de verordening Rekenkamer Lansingerland.

Reserve rekenkamer	In wijziging	Bedrag (in €)
Stand per 1 januari 2015		27.385
Gemaakte kosten		-20.563
Stand per 31 december 2015		6.822

In 2015 heeft de rekenkamer 3 onderzoeken uitgevoerd. Het kosten van het onderzoek naar Inkoop en Aanbesteding zijn hoger uitgevallen dan voorzien. Dit onderzoek heeft een substantieel beslag op het jaarlijkse budget gelegd.

Reserve opleidingskosten raad

Aard/reden: Raadsleden voor hun raadswerk noodzakelijke algemene opleidingen te laten volgen.

Reserve opleidingskosten raad	In wijziging	Bedrag (in €)
Stand per 1 januari 2015		6.400
Gemaakte kosten		-1.297
Stand per 31 december 2015		5.103

Reserve A.M.G. Schmidtpark

Aard/reden: De middelen in deze reserve worden ingezet voor de kwaliteitsoptimalisatie van het A.M.G. Schmidtpark.

Reserve A.M.G. Schmidtpark	In wijziging	Bedrag (in €)
Stand per 1 januari 2015		4.758.192
Gemaakte kosten 2015		-1.807.083
Stand per 31 december 2015		2.951.109

Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen in 2015 wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

Tabel 4.2.3.3 Specificatie voorzieningen

bedragen x € 1.000

Eigen vermogen	Boekwaarde 31-dec-15	Boekwaarde 31-dec-14
Voorzieningen voor verplichtingen en risico's	10.156	8.787
Onderhoudsegalisatievoorzieningen		950
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	11.012	9.505
Totaal	21.168	19.242

Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's

Tabel 4.2.3.4 Verloop voorzieningen

bedragen x € 1.000

Voorzieningen	Boekwaarde 31-dec-14	Toevoeging 2015	Aanwending 2015	Vrijval	Boekwaarde 31-dec-15
Voorziening wethouders	4.347	839	203	5	4.978
Voorziening onderhoud gevel gemeentehuis		1.465			1.465
Voorziening Bovenwijkse voorzieningen	4.440	209	936		3.714
Voorz. Voor verplichtingen en risico's	8.787	2.514	1.139	5	10.156
Voorziening water baggeren	950	530	400	1.080	
Egalisatievoorzieningen	950	530	400	1.080	
Voorziening riolering met specifieke besteding	9.505	1.507			11.012
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	9.505	1.507			11.012
Totaal voorzieningen	19.242	4.550	1.539	1.085	21.168

Voorziening onderhoud gevel gemeentehuis

Aard / reden: Enige tijd geleden is geconstateerd dat de gevels van het gemeentehuis aan renovatie toe zijn. Dit is in het verleden getracht te verhalen op de aannemer, echter deze is inmiddels failliet. Aangezien deze renovatie noodzakelijk is, dienen wij deze kosten zelf te nemen. Hiervoor hebben wij bij deze jaarrekening een voorziening gevormd.

Voorziening onderhoud gevel gemeentehuis	In wijziging	Bedrag (in €)
Stand per 1 januari 2015		0
Dotatie aan voorziening		1.464.655
Onttrekking van voorziening		0
Stand per 31 december 2015		1.464.655

Voorziening wethouders

Aard/reden: Deze voorziening is gevormd vanwege de pensioen- en wachtgeldverplichtingen van (ex-) wethouders. Grondslagen zijn het huidige loon en werkverleden bij de overheid van de wethouders. De extra storting (van € 683.981,-) in de voorziening “wethouderspensioenen” is naar aanleiding van een naar beneden bijgestelde rekenrente van 1,6%.

Voorziening wethouders	In wijziging	Bedrag (in €)
Stand per 1 januari 2015		4.346.757
Actualisering toevoegingen	2015 PR	839.246
Actualisering onttrekkingen	2015 PR	-203.051
Vrijval		-5.265
Stand per 31 december 2015		4.977.687

Voorziening Bovenwijkse voorzieningen

Aard/Reden: De voorziening Bovenwijkse voorzieningen is gevormd voor de (gedeeltelijke) financiering van publieke voorzieningen die een causaal verband hebben met en dienstbaar zijn aan meerdere exploitatiegebieden. Voorbeelden van dergelijke voorzieningen zijn rotondes, tunnels, fietspaden tussen projecten en overige infrastructurele maatregelen. De systematiek voor de voorziening en de wijze waarop de uitgaven verdeeld worden over de diverse exploitatiegebieden ligt vast in een beleidsnota 'Fonds bovenwijkse voorzieningen'. Jaarlijks wordt deze nota geactualiseerd en vastgesteld door de Raad. Onderdeel van de actualisatie is een update van de kostenramingen voor de nog uit te voeren werkzaamheden en een actualisatie van de opbrengstenraming inclusief bijstelling van het tarief. Storting in de voorziening geschiedt tegen een vast tarief naar rato van de verkoop van gronden. De laatste actualisatie heeft plaatsgevonden op 29 januari 2015.

Voorziening Bovenwijkse voorzieningen		Bedrag (in €)
Stand per 1 januari 2015		4.439.807
P&R Westpolder Bolwerk		-304.202
Bruggen en groen AMG Schmidtpark		-263.529
Snelfietspad Den Haag-Rotterdam (7210193; 30% FBW; 70% SRR)		-220.377
Speelvoorz.AMG Schmidtpark (6830990 Projecten)		-95.861
Kosten P+R Westpolder (7210838)		-51.634
Correctie Fietspad Hoeksepark (zie 2013 7210813)		50.000
Afdr.Ant.ov Hoefweg v Haluco		30.121
Afdracht voorziening WPBW dp5		30.093
Afdracht voorziening WPBW dp3		18.410
Afdr.Ant.ov Hoekeindseweg 119		12.610
Afdracht voorziening MP SOK		9.996
Afdracht voorziening MP MPN		7.921
Afdracht voorziening MP MWZ		6.864
Afdracht voorziening RZ		6.584
Afdracht voorziening PZ dp1		5.892
Afdracht voorziening PZ dp 2/3		5.009
Afdracht voorziening DTO		3.838
Afdr.Ant.ov Laan van Romen 25		3.059
Afdr.Ant.ov Wilgenlei 1		2.660
Afdracht voorziening Centrum Berkel		2.560
Afdracht voorziening Vluchtheuvel		2.524
Afdr.Ant.ov gemaal Bergweg-Z		2.345
Afdr.Ant.ov Anth.Lionweg 19		1.699
Afdr.Ant.ov achter Anjerdreef 31		1.689
Afdracht voorziening Rembrandtlaan 201		1.138
Afdracht voorziening Groenzoom		928
Afdracht voorziening WPBW dp2		879
Afdr.Ant.ov Zuidersingel 102		861
Afdracht voorziening scholen Boterdorp		833
Afdr.Ant.ov Noordeindseweg 4		790
Afdracht voorziening OL		115
Stand per 31 december 2015		3.713.622

Voorziening water baggeren

Aard/reden: Deze voorziening is gevormd om de onderhoudslasten ten behoeve van baggerwerkzaamheden evenredig over de tijd te kunnen verdelen.

Voorziening water baggeren	In wijziging	Bedrag (in €)
Stand per 1 januari 2015		950.261
Storting in voorziening	2015 PR	529.559
Kosten 2015	2015 PR	-400.288
Vrijval in 20015		-1.079.532
Stand per 31 december 2015		0

Op basis van het huidige baggerplan leiden de onderbouwing en toelichting ertoe dat er per 31-12-2015 geen sprake is van een egalisatievoorziening die aan de eisen van het BBV voldoet. De belangrijkste overwegingen daarbij zijn:

- Er is geen aansluiting meer op het baggerplan van 2013, omdat de werkwijze van de 2 hoogheemraadschappen is gewijzigd. Onderhandelingen met HH Schieland lopen momenteel. Er wordt niet meer planmatig gebaggerd maar risicogericht. Daarmee is de inschatting van de kosten voor komende jaren niet meer te maken.
- De geplande jaarlijkse dotatie is niet gelijkblijvend en sluit niet aan op de meerjarenbegroting.

De voorziening is in 2015 vrijgevallen ten gunste van het resultaat.

Voorziening Riolering

Aard/Reden: Deze voorziening is gevormd voor het egaliseren van onderhoud en vervangingsinvesteringen waarvoor een heffing wordt geheven, ter voorkoming van grote schommelingen in het tarief voor Rioolrecht.

Voorziening riolering met specifieke besteding		Bedrag (in €)
Stand per 1 januari 2015		9.504.773
Storting volgens begroting	2015 PR	901.590
Storting ivm egalisatie product		605.389
Stand per 31 december 2015		11.011.753

In het Wijzigingsbesluit van 25 juni 2013 is in artikel 44, lid d BBV een separate voorzieningscategorie geïntroduceerd voor vervangingsinvesteringen waarvoor een heffing wordt geheven. Deze werkwijze is vertaald in het GRP 2015-2020, welke door de raad medio november 2015 is vastgesteld.

Voor onze gemeente betekent dit een voorziening riolering met specifieke besteding. Deze middelen zijn beklemd omdat in de huidige systematiek sprake is van restitutieplicht aan de burgers doordat het saldo van het product riolering leidt tot een aanpassing van het tarief. Dit wordt betrokken bij de evaluatie van het GRP in 2018.

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar

De onderverdeling van de in de balans opgenomen langlopende schulden is als volgt:

Tabel 4.2.3.5 Specificatie vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar *bedragen x € 1.000*

Vaste schuld > 1 jaar	Boekwaarde 31-12-2015	Boekwaarde 31-12-2014
Onderhandse leningen van:		
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	326.690	267.001
Waarborgsommen	8	-
Verplichtingen uit hoofde van fiancial leaseovereenkomst		
Totaal	326.697	267.001

In de volgende tabel wordt het verloop in het boekjaar 2015 weergegeven van de vaste schulden:

Tabel 4.2.3.6 Verloop vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar *bedragen x € 1.000*

Vaste schuld > 1 jaar	Saldo 31-dec-14	Nieuwe leningen	Aflossingen	Saldo 31-dec-15
Onderhandse leningen	267.001	100.000	40.312	326.690
Waarborgsommen		8		8
Totaal	267.001	100.008	40.312	326.697

De totale rentelast voor het boekjaar 2015 voor de vaste schulden bedraagt € 8.618.196 (2014: € 9.148.256).

Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva zijn de volgende posten opgenomen:

Tabel 4.2.3.7 Specificatie vlottende passiva

bedragen x € 1.000

Vlottende passiva	Boekwaarde 31-12-2015	Boekwaarde 31-12-2014
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	9.748	30.611
Overlopende passiva	21.527	15.671
Totaal	31.275	46.282

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd van korter dan één jaar'

De balanspost 'Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd van korter dan één jaar' kan als volgt worden gespecificeerd:

Tabel 4.2.3.8 Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2015	Boekwaarde 31-12-2014
Overige Kasgeldleningen		11.500
Banksaldi		9.459
Overige schulden	9.748	9.651
Totaal	9.748	30.611

De daling in deze post hangt samen met de wijze van financiering. Eind 2014 was onze liquiditeitsbehoefte maximaal met kort geld gedekt (kasgeldleningen en roodstand bij de bank). Financiering van grote bedragen met kort geld is maximaal 3 aaneengesloten kwartalen toegestaan. Toen deze termijn werd bereikt, zijn nieuwe langlopende leningen aangetrokken. Hierdoor is het saldo van de kortlopende schulden per einde 2015 fors lager dan 2014.

Overlopende passiva

De specificatie van de post 'Overlopende passiva' is als volgt:

Tabel 4.2.3.9 Specificatie overlopende passiva

bedragen x € 1.000

Overlopende passiva	Boekwaarde 31-12-2015	Boekwaarde 31-12-2014
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	13.266	11.347
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	7.794	3.977
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	419	348
Totaal	21.480	15.672

Het verloop van de ontvangen voorschotbedragen van EU, Rijk en provincies voor specifieke uitkeringen met een vast bestedingsdoel gedurende het boekjaar 2015 is als volgt:

Tabel 4.2.3.10 De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een bedragen x € 1.000

Uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel		Boekwaarde 31- dec-14	Correctie voorgaand boekjaar	Ontvangen bedragen 2015	Vrijgeval- len bedragen of terugbetalingen	Boekwaarde 31- dec-15
SRR-subs.Fietspad Triangelpark Wilderszijde	MRDH			3.171		3.171
PROV. bijdr. waterb. Voorafschepolder	Provincie	1.388			561	828
PROV. subs. Oudeland	Provincie	788				788
rijksbijdr. geluidschermen N209 voorb	Rijksoverheid	384		295	82	597
rijksbijdr. WSW werkvoorziening	Rijksoverheid	611		610	683	537
rijksbijdr. geluidschermen N209 Bwijk	Rijksoverheid			481		481
SRR-subs.Snel fietspad Kasteelroute	MRDH		419	47		466
rijksbijdr. geluidschermen N209 Bhoek	Rijksoverheid			429		429
rijksbijdr. onderwijsachterstanden	Rijksoverheid	185		204	228	161
SRR-convenant jeugdwerkloosheid	MRDH	161				161
SRR-subs. fietsroute 7 OL	MRDH	46				46
Prov-subs. Stad- landverbinding LsL	Provincie			32		32
SRR-subs.Fietsvoorziening ZORO	MRDH			26		26
SRR-subs.Veilige schoolomgeving Wilde	MRDH			46	24	22
SRR-subs.Fietsparkeren WPBW, fase 3	MRDH			22		22
SRR-bijdr. proj. klimaatagenda	MRDH	15				15
SRR-subs.Belevenisverbinding Noordas	MRDH			110	104	6
SRR-subs. Molenstomp WPBW	MRDH	155			152	3
SRR-subs. eigenbouw	MRDH	5			2	3
SRR-subs. Hoekse Park	MRDH	50			50	
PROV. subs.ISV-3 geluid woningen	Provincie	17			17	
SRR-bijdr. herstruct. glastuinbouw	MRDH	2			2	
SRR-subs. Huijgensplants./Oranjebuurt	MRDH	42			42	
SRR-subs. Sportcorner PZ	MRDH	87			87	
PROV. subs. K6002	Provincie	42			42	
Totaal		3.977	419	5.473	1.656	7.794

5. Niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen

CONCEPT

Waarborgen en garanties

Van de gemeentelijke garantstellingen kan het volgende overzicht worden gegeven.

Tabel 4.2.3.11 Specificatie waarborgsommen en garantieleningen

bedragen x € 1.000

Aard / Omschrijving garantieleningen	primaire zekerheid	secundaire zekerheid	tertiaire zekerheid	oorspronkelijk bedrag	restant 31-dec-14	restant 31-dec-15
Garantiefonds WSW	woningbouwver.	WSW	gem.(50%)	196.232	186.345	181.484
Garantiefonds SWS	sportver.	SWS	gem.(50%)	118	94	87
Hypotheken particulieren	particulier	WEW	gem.(50%)	16.198	11.085	9.510
Hypotheken personeel	personeel	gem.(100%)	-	747	652	608
Onderwijsinstellingen	instelling	gem.(100%)	-	33.600	30.160	29.520
Overige instellingen	instelling	gem.(100%)	-	3.346	1.836	1.484
Totaal				250.241	230.172	222.693

Dit totaalsaldo betreft de volledige garantstelling en komt niet geheel voor rekening van de gemeente. Voor het Garantiefonds WSW en SWS en de particuliere hypotheekleningen is het gemeentelijk aandeel beperkt tot 50%.

Onder het Garantiefonds WSW vallen leningen voor meerdere corporaties, waarvan veruit de meeste betrekking hebben op Woningbouwvereniging 3B (€ 166.385.698). Ook hiervoor geldt dat de gemeente voor 50% van dit bedrag garant staat.

Het bedrag van de waarde van het garantiefonds SWS per 31-12-2014 is gewijzigd van € 85 naar € 94. Abusievelijk zijn in 2014 twee leningen bij het garantiefonds SWS niet correct verwerkt in de overzichten van gewaarborgde geldleningen. Een lening betreft een onterechte opname omdat deze niet door de gemeente Lansingerland wordt gewaarborgd. Tegelijkertijd is een andere lening bij garantiefonds SWS onterecht niet opgenomen terwijl deze wel door de gemeente Lansingerland wordt gewaarborgd. De beginwaarde wijzigt daardoor van € 85 - € 44 (onttrekking onterechte opname) + € 54 (toevoeging lening) = € 94 (afgerond).

Toelichting juridische geschillen

De gemeente is betrokken bij diverse juridische geschillen. Zo is sprake van enkele geschillen met leveranciers over de kwaliteit van geleverde werken en diensten.

De uitkomsten van deze geschillen zijn nog niet bekend. Afhankelijk van de uitkomsten kunnen deze leiden tot een instroom of uitstroom van middelen naar of van de gemeente. Op basis van de huidige feiten en omstandigheden is niet bekend of en zoja met welke omvang dit plaatsvindt. Om deze reden geen voorziening en/of vordering in de jaarrekening opgenomen.

Langlopende financiële verplichtingen

De gemeente is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende, niet uit de balans blijken financiële verplichtingen. Hieronder volgt een opsomming van de belangrijkste van deze verplichtingen:

Tabel 4.2.3.12 Specificatie langlopende financiële verplichtingen

Langlopende financiële verplichtingen			Jaarlijkse lasten (in €)
Omschrijving	Looptijd	Einddatum	
Leaseovereenkomsten automatisering:			
550 PC's en 500 beeldschermen	60 maanden	30-apr-2017 *	99.971
Div. printers/multifunctionals	36 maanden	31-mrt-2017	73.920
Huurovereenkomsten accommodaties:			
Dienstencentrum Smitshoek	20 jaar	15-dec-2019	65.895
Gezondheidscentrum De Tuinen	10 jaar	31-jan-2019	36.235
Centrum Jeugd en Gezin, Noorderparklaan	15 jaar en 4 maanden	31-okt-2025	33.254
Schoolwoningen Parkzoom, Groeneweg 81-810	10 jaar	1-jul-2017	316.114

* De originele looptijd bedroeg 48 maanden, met als einddatum 30 april 2016. De overeenkomst is eind 2015 met een jaar verlengd

De gemeente heeft op grond van een overeenkomst met de provincie Zuid-Holland nog een verplichting tot afname en betaling van ruimte voor ruimte rechten/grond tot een bedrag van circa € 4 miljoen. Deze ruimte voor ruimte rechten zijn onderdeel van de grondexploitatie ruimte voor ruimte Groenzoom.

Verplichtingen uit hoofde van de overeenkomsten voor doordecentralisatie

De gemeente heeft met twee stichtingen voor voortgezet onderwijs doordecentralisatie overeenkomsten gesloten. Uit hoofde van deze overeenkomsten is de gemeente verplicht jaarlijks een vergoeding aan de stichtingen te betalen voor de huisvesting.

Een deel van deze overeenkomsten gaat uit van een vast bedrag (€ 1.000) per leerling t/m 2019. Voor 2020 en verder vindt op grond van de overeenkomst bijstelling van de vergoeding plaats. Een ander deel van de overeenkomsten zorgt voor doorbetaling van het bedrag dat de gemeente per leerling krijgt voor huisvesting van het voortgezet onderwijs via de algemene uitkering.

Het jaarlijkse bedrag is dus afhankelijk van het aantal leerlingen VO. Op basis van de huidige prognoses van het aantal leerlingen VO gaat het t/m 2019 om circa € 3,1 miljoen per jaar. Dit bedrag is opgenomen in de meerjarenbegroting van de gemeente.

In de overeenkomsten zijn ook bepalingen opgenomen rondom de overgedragen scholen en onderliggende grond. Bij beëindiging van de onderwijsbestemming heeft de gemeente het eerste recht op terugkoop van de gebouwen en grond. Indien de gemeente besluit om niet van dit recht gebruik te maken heeft het schoolbestuur twee jaar de tijd om een andere koper te vinden. Lukt dit niet, dan is de gemeente op grond van de overeenkomst verplicht tot terugkoop van de gebouwen en grond. Terugkoop vindt plaats tegen de op het moment van terugkoop geldende WOZ-waarde van de betreffende objecten verminderd met de historische kostprijs van de door de gemeente gemaakte grondkosten.

6. Overzicht van baten en lasten en toelichting

CONCEPT

6.1 Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar

CONCEPT

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

bedragen x €1.000

	Raming 2015 voor wijziging			Raming 2015 na wijziging			Realisatie 2015			Begrotings- resultaat
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
1. Bestuur en dienstverlening	9.796	981	-8.816	9.571	2.108	-7.463	9.873	2.129	-7.744	-281
2. Sport, cultuur en onderwijs	17.263	1.674	-15.590	18.280	1.741	-16.539	17.056	1.641	-15.415	1.124
3. Maatschappelijke ondersteuning	34.794	8.754	-26.040	35.306	9.627	-25.679	34.021	9.827	-24.194	1.485
4. Lansingerland schoon, heel en veilig	29.213	14.206	-15.008	42.920	15.418	-27.502	41.038	15.385	-25.653	1.849
5. Lansingerland ontwikkelt	7.514	2.432	-5.082	8.588	1.835	-6.752	9.354	2.853	-6.501	252
6. Grondzaken	28.525	25.349	-3.176	26.299	50.159	23.859	37.565	71.228	33.663	9.804
Subtotaal programma's	127.105	53.395	-73.710	140.964	80.888	-60.076	148.907	103.063	-45.843	14.233
Lokale heffingen	390	14.910	14.521	390	14.809	14.420	349	14.780	14.430	11
Algemene uitkeringen	-	40.321	40.321	-	40.014	40.014	0	40.168	40.167	153
Uitkering deelfonds sociaal domein	-	13.601	13.601	-	12.969	12.969	-	12.967	12.967	-2
Dividend	23	3.059	3.036	23	3.483	3.460	22	3.474	3.452	-8
Saldo financieringsfunctie	1	6.629	6.628	1	8.084	8.083	1	7.589	7.588	-495
Overige algemene dekkingsmiddelen	3.557	914	-2.642	3.163	3.219	56	5.005	4.447	-558	-614
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	3.970	79.434	75.464	3.577	82.579	79.002	5.378	83.424	78.046	-955
Post onvoorzien	250	-	-250	250	-	-250	-	-	-	250
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	131.325	132.829	1.504	144.791	163.467	18.676	154.284	186.487	32.203	13.527
Toevoegingen / onttrekkingen aan reserves:										
1. Bestuur en dienstverlening	-	-	-	-	-	-	-	22	22	22
2. Sport, cultuur en onderwijs	59	645	586	349	1.185	836	379	979	600	-236
3. Maatschappelijke ondersteuning	-	-	-	104	98	-6	104	101	-3	3
4. Lansingerland schoon, heel en veilig	715	-	-715	99	11.321	11.222	170	11.313	11.143	-79
5. Lansingerland ontwikkelt	-	-	-	78	156	78	78	-	-78	-156
6. Grondzaken	-	-	-	2.768	-	-2.768	2.768	1.811	-957	1.811
Algemene dekkingsmiddelen	978	-	-978	24.763	2.189	-22.574	25.160	2.169	-22.990	-416
Subtotaal mutaties reserves	1.752	645	-1.107	28.161	14.949	-13.212	28.658	16.396	-12.262	949
Gerealiseerde resultaat	133.077	133.474	396	172.952	178.416	5.464	182.942	202.883	19.941	14.477

6.2 Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar

6.2.1 Verschillenanalyse per programma

Belangrijke verschillen tussen de programmabegroting (na wijziging) en de realisatie worden systematisch toegelicht voor ieder afzonderlijk deel van de programmarekening. Voor de verschillen per programma worden toegelicht volgt eerst een analyse van de totale kosten bestuur, personeel & overhead.

Hieronder treft u een samenvatting aan van deze verschillen. In kolom “verschil 2015 na bestemming” ziet u het resultaat per product ten opzichte van de begroting. Daarachter in de volgende kolommen staat welk aandeel hiervan incidenteel en welk aandeel structureel is.

bedragen x €1.000

Programma	Verschil		
	2015 na bestemming	Incidenteel	Structureel
1. Bestuur en dienstverlening	-260	-260	0
2. Sport, cultuur en onderwijs	888	888	0
3. Maatschappelijke ondersteuning	1.488	1.428	60
4. Lansingerland schoon, heel en veilig	1.771	1.856	-85
5. Lansingerland ontwikkelt	96	96	0
6. Grondzaken	11.615	11.703	-88
7. Algemene dekkingsmiddelen	-1.372	-1.372	0
Post onvoorzien	250	250	0
Totaal	14.476	14.589	-113

In onderstaande verschillenanalyse lichten wij toe per programma hoe dit resultaat is samengesteld. De afwijkingen van die producten waar de werkelijke lasten en/of baten meer dan € 25.000,- afwijken van de laatst vastgestelde begroting worden nader toegelicht. De afwijking kan zowel incidenteel als structureel van aard zijn. Dit wordt bij de toelichting aangegeven.

Situaties waarbij afwijkingen op de lasten per product geheel of gedeeltelijk worden gecompenseerd door afwijkingen op de baten van datzelfde product worden toegelicht, ook als per saldo het verschil kleiner is dan € 25.000,-.

De overige afwijkingen minder dan € 25.000,- per product binnen het programma van producten worden als totaalbedrag vermeld, maar worden niet verder toegelicht.

Afwijkingen als gevolg van het meer of minder toerekenen van ambtelijke uren is opgenomen als totaalbedrag per programma (zie ook de toelichting hierboven).

Het is mogelijk dat een afwijking op productniveau gecompenseerd wordt door een hogere of lagere mutatie op een bestemmingsreserve bij het programma. Waar dit van toepassing is wordt dit in de verschillenanalyse aangegeven.

Personeel en overhead

De Kosten van de ambtelijke organisatie worden toegerekend aan de verschillende producten in de programma's. Die kostentoerekening wordt berekend op basis van het tijd registratiesysteem. Bij de verschillenanalyse per programma is dit opgenomen onder het kopje “doorbelasting

apparaatskosten” Onderstaande tabel biedt een totaaloverzicht van deze afwijkingen per programma:

bedragen x €1.000			
Programma	Begroting	Rekening	Verschil
PG1 Bestuur en dienstverlening	6.290	6.103	187
PG2 Sport, cultuur en onderwijs	1.893	1.743	150
PG3 Maatschappelijke ondersteuning	5.074	5.674	-600
PG4 Lansingerland schoon, heel en veilig	19.938	19.619	319
PG5 Lansingerland ontwikkelt	6.380	5.971	409
PG6 Grondzaken	3.915	1.847	2.068
PG7 Algemene dekkingsmiddelen	-2.797	-1.237	-1.560
PG8 Kostenplaatsen	-26.292	-23.439	-2.853
Totaal	14.401	16.281	-1.880

Toelichting op tabel:

Ten opzichte van de geraamde doorbelasting bedraagt het nadelige verschil circa 30%. Voor een verdere uitsplitsing wordt verwezen naar de verschillenanalyse per programma.

WNT-norm

De WNT stelt een maximum aan de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector. Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Gemeente Lansingerland van toepassing zijnde regelgeving: Het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2015 voor Gemeente Lansingerland is € 178.000,-. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

Functie(s)	Secretaris A.A. Eijkenaar	Griffier M.S. Walhout	Raadsadviseur/vm griffier (vml. Topfunctionaris) C.J. van 't Hart
Beloning	107.426	100.824	39.402
WG-bijdrage Pensioen en vrijw. Sociale verzekeringen	15.086	14.979	4.811
Belastbare onkostenvergoedingen	416	355	0
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-
Totaal beloning	122.928	116.158	44.212
Duur en omvang van het dienstverband in het verslagjaar	1/1 - 31/12 (1,0)	1/1 - 31/12 (1,0)	1/1 - 31/12 (0,5)
Motivering voor overschrijding van de maximale beloningsnorm	Nvt	Nvt	Nvt
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	Nvt	Nvt	Nvt

Programma 1: Bestuur en Burgers

Beleidsveld - Product	Afwijking (€)	Inc./ Str.
Gemeenteraad, College en Griffier		
<i>College van burgemeester en wethouders</i> Jaarlijks wordt er € 150.000 aan deze voorziening voor het pensioen van (gewezen) wethouders en gepensioneerden en hun nabestaanden toegevoegd. Voor 2015 bedraagt de totale storting echter € 834.000. Hierin is inbegrepen een aanvullende incidentele storting van € 684.000. Deze extra dotatie is noodzakelijk door verlenging van de pensioenleeftijd en vanwege de neerwaartse bijstelling van de rekenrente voor de actuariële waardeberekeningen tot 1,6%. Het nadelig verschil van € 50.000 heeft te maken met: a. de in de loop van 2015 versnelde verhoging van de AOW-leeftijd. Hierdoor is aan een voormalig wethouder 3 maanden langer een wachtgelduitkering verstrekt. Daar staat tegenover dat er voor die 3 maanden geen aanspraak is gemaakt op de voorziening van (gewezen) wethouders; b. door de wisselende inkomsten van een voormalig wethouder is de hoogte van het wachtgeld op voorhand lastig in te schatten. Voor 2015 is er zodoende meer wachtgeld verstrekt dan geraamd.	797.000 N	Inc.
<i>Bestuursondersteuning college van burgemeester wethouders</i> Bij deze post is 'vooruitgelopen' op de bezuinigingsmaatregel die geëffectueerd is met de kadernota 2016.	51.000 V	Inc.
<i>Raadsgriffie en rekenkamer</i> Door vacatureruimte is er € 54.000 minder aan lonen en sociale premies uitgekeerd. Daartegenover staat een extra lasten van de rekenkamer Rotterdam, omdat er drie onderzoeken (review OHV, sportaccommodatiebeleid, inkoop & aanbesteding) zijn uitgevoerd.	30.000 V	Inc.
Samenwerking		
<i>Bestuurlijke samenwerking</i> De bijdrage aan de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) valt lager uit. De MRDH bestaat nu 1 jaar. Een evaluatie van de MRDH is aanstaande. Het is daarom verstandig dit voorlopig als incidenteel voordeel te beschouwen.	28.000 V	Inc.
Dienstverlening		
<i>Communicatie en voorlichting</i> Dit voordelige resultaat wordt veroorzaakt door enerzijds een prudente besteding van het materiële communicatiebudget en anderzijds door het budget burgerparticipatie ad € 19.000. Het budget t.b.v. burgerparticipatie is onderwerp van een motie die met de raad wordt uitgewerkt. Daarom is dit effect vooralsnog incidenteel van aard. Ten aanzien van het materiële communicatiebudget zijn er in 2016 meer communicatie-instrumenten voorzien en verwachten we zeker in de aanloop naar 2017 (10 jaar Langsingerland) hogere uitgaven. Dus ook dit effect is incidenteel.	41.000 V	Inc.
<i>Dienstverlening</i>	168.000 V	Inc.

Dit voordelige resultaat betreft 2 posten. Als gevolg van de kadernota 2015 is met ingang van 2016 een bezuiniging van € 75.000 doorgevoerd. Anticiperend hierop is dit bedrag ook in 2015 niet uitgegeven. De tweede post betreft een incidenteel budget van € 88.000 ten behoeve van de aanschaf van een zaaksysteem. Eind 2014 bleek uit navraag bij andere gemeenten dat invoering van een zaaksysteem niet eenvoudig was. Daarom is in 2015 eerst een uitgebreide marktoriëntatie gedaan en kan in 2016 een goed onderbouwde aanbesteding gaan plaatsvinden (op dit moment wordt een programma van eisen opgesteld). Omdat in 2016 het incidentele budget dus wel benut gaat worden, volgt hieruit het voorstel tot budgetoverheveling van 2015 naar 2016 voor de aanschaf van het zaaksysteem.		
<i>Doorbelasting apparaatskosten</i> De per saldo lagere doorbelasting van apparaatskosten wordt grotendeels veroorzaakt doordat er enerzijds vanuit de organisatie t.o.v. de begroting meer uren is toegeschreven aan de producten Bestuursondersteuning B&W en Bestuurlijke samenwerking (in totaal voor € 128.000) en anderzijds minder uren naar de producten die vallen onder het beleidsveld Dienstverlening (in totaal voor € 311.000). Dit voordeel wordt gecompenseerd door het saldo op overige algemene dekkingsmiddelen.	183.000 V	Inc.
<i>Overige afwijkingen</i> Niet nader toegelichte verschillen < € 25.000	15.000 V	Inc.
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	281.000 N	
<i>Mutaties reserves</i> Voor opleiding van de raad en onderzoek door de rekenkamer heeft er een niet begrote (aanvullende) onttrekking uit de reserves plaatsgevonden.	22.000 V	Inc.
Gerealiseerde resultaat	259.000 N	

Programma 2: Actief Meedoen

Beleidsveld - Product	Afwijking (€)	Inc. / Str.
Sport		
<i>Zwembad</i> Er is minder onderhoud verricht dan voorzien. Groot onderhoud wordt onttrokken aan de reserve groot onderhoud gemeentelijke gebouwen.	31.000 V	Inc.
<i>Sporthallen- en lokalen</i> Er is minder onderhoud verricht dan voorzien. Groot onderhoud wordt onttrokken aan de reserve groot onderhoud gemeentelijke gebouwen.	86.000 V	Inc.
Cultuur		
<i>Openbaar bibliotheekwerk</i> Er is minder onderhoud verricht dan voorzien. Groot onderhoud wordt onttrokken aan de reserve groot onderhoud gemeentelijke gebouwen.	69.000 V	Inc.
Onderwijs en kinderopvang		
<i>Onderwijshuisvesting openbaar basisonderwijs</i> Het grootste deel bestaat uit een reservering voor de oplevering van aan schoolbesturen over te dragen gebouwen. Voorstel is om dit bedrag naar 2016 over te hevelen. Daarnaast is een reservering voor het inmiddels afgeronde project Brandveiligheid vrijgevallen. Kinderopvangorganisaties verkeren in moeilijke omstandigheden en hebben minder ruimte gehuurd in 2015. In 2016 verwachten we een aantrekkende markt.	607.000 V	Inc.
<i>Leerlingenvervoer</i> De kosten voor leerlingenvervoer zijn afhankelijk van het aantal leerlingen dat recht heeft op fiets-, ov-, of kilometervergoeding of op taxivervoer. De taxikosten zijn lager uitgevallen dan begroot, doordat er vanaf september minder leerlingen met de taxi zijn vervoerd.	41.000 V	Inc.
<i>Locaal Educatie Agenda Primair Onderwijs (LEA)</i> Scholen hebben geen aanspraak meer gemaakt op gereserveerde LEA-budget 2014, waardoor dit bedrag in 2015 is vrijgevallen.	45.000 V	Inc.
<i>Kapitaallasten</i> De lasten zijn lager uitgevallen door fasering in de investeringen.	127.000 V	Inc.
<i>Doorbelasting apparaatskosten</i> De per saldo lagere doorbelasting van apparaatskosten wordt grotendeels veroorzaakt doordat er enerzijds vanuit de organisatie t.o.v. de begroting meer uren is toegeschreven aan producten die onder de beleidsvelden Sport en Cultuur vallen (in totaal voor € 171.000) en anderzijds zijn er minder uren aan de producten die vallen onder het beleidsveld Dienstverlening toegeschreven (in totaal voor € 63.000). Dit voordeel wordt gecompenseerd door het saldo op overige algemene dekkingsmiddelen.	108.000 V	Inc.

Niet nader toegelichte verschillen < 25.000	9.000 V	Inc.
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	1.123.000 V	
Mutaties reserves	235.000 N	Inc.
Voor groot onderhoud is voor € 186.000 minder onttrokken aan de reserve groot onderhoud gemeentelijke gebouwen dan begroot. De storting in de reserves is hoger dan begroot.		
Gerealiseerde resultaat	888.000 V	

Programma 3: Maatschappelijke ondersteuning

Beleidsveld - Product	Afwijking (€)	Inc. / Str.
Beleidsveld Jeugd		
Preventief jeugdbeleid CJG Drie oorzaken: 1) een factuur schoolmaatschappelijk (€ 18.000) werk is per abuis geboekt op 2016 i.p.v. 2015; 2) er is minder gebruik gemaakt van weerbaarheidstrainingen (€ 13.000) dan vooraf ingeschat 3) er was een incidentele baat vanwege het terugvorderen van een subsidie (€ 13.000) uit 2014. Overig € 7.412.	51.412 voordelig	Inc.
PGB jeugd De PGB kosten zijn opgenomen op de hoogte van de verstrekte beschikkingen. De SVB heeft nog tot half april om alle uitbetalingen te verrichten en pas daarna zal er een definitieve eindafrekening komen.	183.346 voordelig	Inc.
Jeugd met beperking Op basis van de cijfers tot en met periode 9 is er een doorrekening gemaakt voor de laatste 4 periodes van 4 weken van het jaar om de uitgaven van 2015 zo reëel mogelijk te benaderen. Op basis van de deze benadering lijken we in 2015 over te houden op de lokale inkoop jeugd met een beperking.	52.291 voordelig	Inc.
Jeugd GGZ-zorg Begin 2015 bleek dat gemeenten ook verantwoordelijk zijn voor het vervoer van kinderen met psychische problematiek. Deze categorie was niet meegenomen in het verdeelmodel van budget naar gemeenten. Omdat we niet precies wisten om hoeveel kinderen het zou gaan en welk bedrag, is rekening gehouden met een ton aan uitgaven. Er hoefden minder kinderen vervoerd te worden dan vooraf ingeschat.	58.302 voordelig	Str.
Jeugd en opvoedhulp Dit betreft 3% inleg van de gemeente Lansingerland in de GR Jeugdhulp. Aanvankelijk hebben we bij de start 97% van onze bijdrage in de GR gelegd. In de begroting 2016 is rekening gehouden met deze 3% inleg. Gedurende het jaar 2015 werd duidelijk dat de 3% van de inleg daadwerkelijk nodig was om de kosten voor 2015 van de GR te dekken. Het betalen van de factuur in 2015, levert in 2015 een nadeel op.	193.128 nadelig	Inc.
Jeugdhulp algemeen In de voor- en najaarsnota 2015 is al aangekondigd dat er op jeugd een tekort verwacht wordt van € 746.639 (conform stelpost in de begroting). Zie toelichting 3 Decentralisaties. Daarnaast is er een extra korting opgelegd aan aanbieders van € 34.000 om in te zetten voor innovatie of calamiteiten. Dit bedrag levert een positieve baat op waardoor het verschil uitkomt op € 712.639.	712.639 nadelig	Inc.
Invoeringskosten decentralisaties Betreft budget invoeringskosten decentralisaties. In de transformatie-agenda is een voorstel gedaan voor het overhevelen van dit budget naar 2016.	59.958 voordelig	Inc.
Beleidsveld Maatschappelijke ondersteuning		
Vluchtelingenwerk Betreft niet begrote vergoeding Regeling Bijdrage Maatschappelijke Activiteiten(RBMA) (rijkbijdrage hergevestigde vluchtelingen)	39.000 voordelig	Inc.
Woningaanpassingen Minder inwoners hebben gebruikt gemaakt van woningaanpassingen dan we vooraf hadden begroot. Dat leidt tot een overschot. Daarnaast houden we bij het maken van de begroting rekening met een dure uitgave (omdat het bijvoorbeeld gaat om een grote woningaanpassing). In 2015 is hiervoor geen	52.489 voordelig	Inc.

aanvraag gedaan.		
WMO-begeleiding In de begroting was reeds rekening gehouden met een overschot op de nieuwe Wmo van € 425.815. Zie toelichting 3 Decentralisaties. Dat verklaart ongeveer de helft van het verschil. Daarnaast zijn we bij het maken van de begroting 2015 uitgegaan van de gegevens die we van het rijk hebben gekregen. Op basis daarvan is de begroting opgesteld. Deze gegevens bleken niet altijd te kloppen. Daarnaast zien we in dit soort transitie periodes dat bepaalde zaken moeten landen. We verwachten eind 2016 beter zicht te hebben op het daadwerkelijke verbruik en de vraag. Voor een deel van dit budget (circa € 42.000) is overheveling aangevraagd. Het gaat om het transformatiebudget wat in 2015 niet volledig is besteed .	990.484 voordelig	Inc.
Huishoudelijke hulp Begin 2015 heeft het ministerie een subsidieregeling bekend gemaakt voor het inzetten van extra huishoudelijke taken, HHT genoemd, met name bedoeld voor de ondersteuning van mantelzorgers. Lansingerland heeft na aanvraag € 400.000 voor 2015 en € 400.000 voor 2016 toegekend gekregen. De daadwerkelijke inzet van het HHT budget kon medio 2015 van start gaan. Het aantal mantelzorgers dat van deze mogelijkheid gebruik maakt stond eind 2015 op ongeveer 55 gezinnen. Dit komt overeen met het landelijke beeld. We verwachten een gestage groei van het aantal gebruikers in 2016. We hebben voor het resterende bedrag van circa € 380.000 budgetoverheveling aangevraagd. Daarnaast is er in 2015 een nieuwe aanbesteding gedaan, waardoor de huishoudelijke ondersteuning goedkoper is geworden (€ 188.000). Overige verschillen € 17.293.	585.293 voordelig	Inc.
Vervoer begeleiding Een deel van de kosten is in het eerste halfjaar op Wmo-begeleiding geboekt in plaats van deze post. Daarnaast zijn we bij het maken van de begroting 2015 uitgegaan van de gegevens die we van het rijk hebben gekregen. Op basis daarvan is de begroting opgesteld. Deze gegevens bleken niet altijd te kloppen. Dat verklaart dat de begroting niet strookt met de daadwerkelijke uitgaven. Daarnaast zien in dit soort transitieperiodes dat bepaalde zaken moeten landen. We verwachten eind 2016 beter zicht te hebben op het daadwerkelijke verbruik en de vraag. De tarieven voor 2016 gaan stijgen, waardoor de verwachting is dat de uitgaven in 2016 zullen oplopen.	153.388 voordelig	Inc.
Individuele vervoersvoorzieningen Minder inwoners hebben gebruikt gemaakt van individuele vervoersvoorzieningen dan we vooraf hadden begroot. Dat leidt tot een overschot.	79.381 voordelig	Str.
Ondersteuning mantelzorgcompliment Het mantelzorgcompliment is eind 2014 afgeschaft. Het bijbehorende budget is in 2015 overgeheveld naar de gemeente. Het college heeft besloten de financiële toelage op grond van een Centrum indicatiestelling zorg (CIZ) indicatie af te schaffen en het budget in te zetten op een meer op de mantelzorger toegesneden ondersteuning. Dit heeft in 2015 nog niet tot een concrete invulling geleid. De verwachting is dat dit in 2016 gerealiseerd gaat worden.	106.000 voordelig	Inc.
Eigen bijdrage PGB WMO De bijdrage die wij vanuit CAK ontvangen is niet volledig bijgewerkt. Dat heeft te maken doordat dienstverleners nog niet allemaal hun gegevens hebben aangeleverd bij het CAK. De inkomsten ontvangen wij later in het jaar. Het is daarnaast lastig om de te verwachten inkomsten goed vooraf te begroten, omdat het een inkomensafhankelijke bijdrage betreft die door het CAK wordt vastgesteld.	41.000 nadelig	Inc.
Eigen bijdrage maatwerkvoorzieningen natura WMO	94.114	Inc.

De bijdrage die wij vanuit CAK ontvangen is niet volledig bijgewerkt. Dat heeft te maken doordat dienstverleners nog niet allemaal hun gegevens hebben aangeleverd bij het CAK. De inkomsten ontvangen wij later in het jaar. Het is daarnaast lastig om de te verwachten inkomsten goed vooraf te begroten, omdat het een inkomensafhankelijke bijdrage betreft die door het CAK wordt vastgesteld.	nadelig	
PGB WMO nieuw De PGB kosten zijn opgenomen op de hoogte van de verstrekte beschikkingen. De Sociale Verzekeringsbank (SVB) heeft nog tot half april om alle uitbetalingen te verrichten en pas daarna zal er een definitieve afrekening komen.	88.355 nadelig	Inc.
Ontvangsten terugvordering WMO Deze inkomsten zijn het gevolg van de controles op de pgb's. Doordat we steeds meer gestuurd hebben aan de voorkant van het proces kunnen inwoners steeds beter verantwoorden. Niet correct bestede pgb's komen steeds minder voor en daardoor dus ook het aantal terugvorderingen i.v.m. onterechte besteding.	44.264 nadelig	Str.
Beleidsveld Werk en inkomen		
Wet Werk en Bijstand (WWB) lasten We hebben in 2015, ondanks een stijging van het bestand, minder dan begroot uitgegeven aan bijstandsuitkeringen. We hadden een nog grotere stijging begroot.	344.339 voordelig	Inc.
Wet Werk en Bijstand (WWB) baten De definitieve Rijksbijdrage voor het BUIG-budget (Bundeling van Uitkeringen Inkomensvoorziening aan Gemeenten) is hoger vastgesteld dan begroot (voordeel € 353.000). Daarnaast zijn de eigen inkomsten van uitkeringsontvangers lager dan begroot (nadeel € 95.000). Overige verschillen € 5.212 nadeel.	252.788 voordelig	Inc.
Bijstandsbesluit Zelfstandigen (BBZ) lasten Lagere uitgaven op verstrekte BBZ-kredieten en onderzoekskosten leiden tot een voordeel van € 280.000. Herwaardering van de voorziening dubieuze debiteuren BBZ leidt tot een nadeel van € 376.000.	96.424 nadelig	Inc.
Bijstandsbesluit Zelfstandigen (BBZ) baten De lagere waardering van de BBZ-debiteuren heeft als gevolg dat er ook minder hoeft te worden terugbetaald aan het rijk (voordeel € 326.000). Nadelen vloeien voort uit lagere aflossingen op BBZ-kredieten dan de norm aflossing (nadeel € 107.000), een lagere rijksbijdrage door lagere BBZ-verstrekingen (nadeel € 215.000) en de aanpassing van het bedrag aan openstaande BBZ debiteuren (nadeel € 60.000).	56.290 nadelig	Inc.
Sociale werkvoorziening (WSW) Er zijn minder mensen aan het werk in de SW dan begroot. Zie toelichting 3 Decentralisaties.	128.380 voordelig	Str.
Inkomensondersteuning (lasten) In 2015 maakten minder inwoners dan begroot gebruik van de collectieve zorgverzekering (voordeel € 31.000) en de individuele inkomensvoorslag (voordeel 27.000). Tevens is de voorziening dubieuze debiteuren naar beneden bijgesteld (voordeel 33.000). Hogere uitgaven voor de Rotterdampas geven een nadeel van € 46.000.	44.899 voordelig	Inc.
Inkomensondersteuning (baten) We hebben in 2015 meer bijzondere bijstand teruggevorderd dan begroot (voordeel € 18.000). Daarnaast hebben we een hogere opbrengst van leges van de Rotterdampas (voordeel € 13.000), doordat we meer Rotterdampassen hebben verkocht. Tot slot hebben we na een herwaardering van onze vorderingen meer vorderingen (voordeel € 57.000). Overige verschillen geven een nadeel van € 9.524.	78.476 voordelig	Inc.
Kwijtschelding Bij het opstellen van de begroting 2015 is onvoldoende/geen rekening	131.889 nadelig	Str.

gehouden met de toename van het aantal kwijtscheldingen in 2014. Hieruit wordt al € 97.000 van het verschil verklaard. In 2015 heeft deze stijging zich voortgezet (nadeel € 34.889).		
Individuele bijzondere bijstand Er is een groter beroep gedaan op de individuele bijzondere bijstand voor inrichtingskosten als gevolg van de taakstelling asielgerechtigden. We onderzoeken hoe we deze kosten kunnen terugdringen in samenwerking met 3B Wonen. Tot die tijd structureel.	28.605 nadeel	Str.
Participatie Door omstandigheden zoals in de Jaarrekening besproken, hebben we het afgelopen jaar niet maximaal kunnen inzetten op participatie. Daarnaast moesten onze consultants in 2015 nog ervaring opdoen met de nieuwe doelgroepen. Hierdoor zijn er bijvoorbeeld geen instrumenten ingezet uit de bestuurlijke aanbesteding. Zie toelichting 3 Decentralisaties.	306.221 voordelig	Inc.
Doorbelasting apparaatskosten Aan de producten in dit programma zijn meer uren doorbelast. Dit wordt gecompenseerd door het saldo op algemene dekkingsmiddelen.	599.207 nadeel	Inc.
Overige afwijkingen	4.502 voordelig	Inc.
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	1.485.034 voordelig	
Mutaties reserves Door een hogere uitgave aan groot onderhoud aan de welzijnsvoorziening aan de Leeuwerikstraat 2 te Bleiswijk heeft een hogere onttrekking aan de reserve plaatsgevonden.	2.908 voordelig	Inc.
Gerealiseerde resultaat	1.487.942 voordelig	

Toelichting 3 Decentralisaties

“In de begroting 2015 is uitgegaan dat de drie decentralisaties de komende jaren door de gemeente zijn te realiseren binnen de budgetten die wij van het Rijk hiervoor ontvangen. De 3D's zijn in zekere zin echter open-einde regelingen. De aantallen cliënten en de te betalen prijzen zijn tijdens het opstellen van de begroting 2015 niet allemaal bekend. Budgetneutraliteit is absoluut het uitgangspunt, maar de kans op overschrijdingen is, gezien de huidige onduidelijkheid, aanwezig. Mocht blijken dat de 3D's per saldo niet budgettair neutraal zijn te realiseren, dan wordt dit tekort vanuit de algemene reserve gesuppleerd.”

(Bron Programmabegroting 2015-2018 (T14.11080) p. 9).

De opdracht was dus om binnen de ontvangen budgetten vanuit de Algemene Uitkering de nieuwe taken op het sociaal domein, de “3D”, te realiseren. Gedurende het jaar zijn diverse tussenstanden aan de raad gecommuniceerd. De doelstelling budgetneutraal is ruim gehaald. Het uiteindelijke resultaat op de 3D is €854.396 positief.

Het verschil tussen de Rijksbijdrage en de realisatie over 2015 is:

Jeugd	€ 606.898 nadeel
Nieuwe WMO	€ 1.026.693 voordeel
Participatie	€ 434.601 voordeel (incl. € 200.000 KN2012)
Totaal	€ 854.396 voordeel (incl. € 200.000 KN2012)

Toelichting Jeugd

Voor de nieuwe jeugdzorg in het kader van de 3 Decentralisaties zijn de uitgaven-budgetten realistisch begroot. De begrote uitgaven-budgetten lagen € 746.639 hoger dan de inkomsten vanuit de Algemene Uitkering. Dit bedrag is boekhoudkundig als negatieve stelpost opgenomen in de begroting en geeft in deze verschillenanalyse een nadeel. De uiteindelijke realisatie levert een positief resultaat op ten opzichte van de begrote uitgaven van € 139.741. Het negatieve verschil met de inkomsten vanuit de algemene uitkering is daarmee gedaald naar €606.898.

Positieve verschillen zitten op de PGB-jeugd (€ 183.346), op jeugd met beperking (€ 52.291), op jeugd GGZ-zorg (€ 58.301), op de korting RTA (€ 34.000) en op overige posten (€ 4.931). In totaal € 332.869. Daarnaast is er 3% meer uitgegeven dan begroot op de inleg voor de GR-jeugd (-€ 193.128). Oorspronkelijk was afgesproken dat er in 2015 97% van de bijdrage zou worden ingelegd en dat de resterende 3%, indien nodig, in 2016 zou worden betaald. Deze resterende 3% inleg voor 2015 is in 2016 in onze begroting opgenomen. Naar aanleiding van de tweede kwartaalrapportage van de GR is afgesproken dat de deelnemende gemeenten in 2015 ook de resterende 3% bijdrage inlegden. In 2016 hoeft deze 3% inleg niet meer te worden betaald, dit geeft een voordeel in de Voorjaarsnota 2016 van € 193.128.

Toelichting Wmo

Ook voor de nieuwe WMO zijn in het kader van de 3 Decentralisaties de uitgaven-budgetten realistisch begroot. Tussen de begrote uitgaven-budgetten en de inkomsten vanuit de Algemene Uitkering zat op begrotingsbasis een overschot van € 425.815. Dit bedrag is als positieve stelpost opgenomen in de begroting en geeft in deze verschillenanalyse een voordeel. Binnen de nieuwe WMO is in werkelijkheid minder uitgegeven dan begroot op de afzonderlijke budgetten. Positieve verschillen zitten op de WMO-begeleiding (€ 564.669), op vervoer begeleiding (€ 153.388), op ondersteuning mantelzorgcompliment (€ 106.000) en op preventie (€ 290). Totaal voordelen € 824.347. Daarnaast is er meer uitgegeven dan begroot op de PGB's voor de nieuwe WMO (-€ 88.355) en zijn de ontvangsten CAK (-€ 41.000) en eigen bijdragen maatwerkvoorzieningen (-€ 94.114) lager uitgevallen. Totaal nadelen € 223.469. Per saldo is er een voordeel op de nieuwe WMO van € 1.026.693.

Een deel van de voordelen is ontstaan omdat het in 2015 nog niet gelukt is om voor alle vraagstukken nieuw aanbod op te zetten (bijv. mantelzorgondersteuning, inzet op huiselijk geweld en sluitende aanpak), terwijl de vraag naar bestaande voorzieningen minder bleek dan het aanbod (bijv. begeleiding). Vanaf 2016 zal daarom een verschuiving plaats vinden in het aanbod en zal het financieel resultaat op de WMO dus minder positief zijn.

Toelichting Participatie

Voor Participatie (inclusief sociale werkvoorziening) in het kader van de 3 Decentralisaties zijn de uitgaven-budgetten begroot op basis het ontvangen budget vanuit de Algemene Uitkering, plus structureel € 200.000 uit de Kadernota 2012. Binnen Participatie is in werkelijkheid minder uitgegeven dan begroot. Positieve verschillen zitten op de uitgaven WSW (€ 128.380) en op Participatie (€ 306.221). Totaal voordeel € 434.601. Er is minder uitgegeven omdat binnen participatie in de loop van 2015 de groepsaankoop is opgestart en vervolgttrajecten naar re-integratie pas daarna, dus eind 2015, konden worden ingezet. In 2016 wordt geen overschot verwacht omdat het participatiebudget van rijkswege reeds fors is afgenomen.

Programma 4: Lansingerland schoon, heel en veilig

Beleidsveld - Product	Afwijking (€)	Inc. / Str.
Beheer openbare ruimte		
Kunstwerken De geplande onderhoudswerkzaamheden aan een duiker in Bergschenhoek centrum zijn door externe invloeden doorgeschoven naar 2017. De werkzaamheden aan de duiker in Bergschenhoek centrum worden in 2017 integraal opgepakt met reconstructie van de Dorpsstraat en de Julianalaan. Dit leidt niet tot extra kosten in het boekjaar 2017. Er zijn eindafrekeningen energiekosten oude jaren ontvangen, dit levert een incidenteel voordeel op. Hiernaast is in 2015 het eenheidsprijzenbestek kunstwerken aanbesteed. Door de aanbesteding zijn alle onderhoudswerkzaamheden voordeliger uitgevoerd.	184.000 Voordelig	Inc.
Wegen, straten en pleinen In 2015 zijn er langere tracélengten vergund dan vooraf is ingeschat. Het gevolg hiervan is een toename van de degeneratieopbrengsten	46.000 Voordelig	Inc.
Waterkering, afvalwatering en landaanwinning De voorziening voor baggeren is in 2015 vrijgevallen. Op basis van het huidige baggerplan leiden de onderbouwing en toelichting ertoe dat er per 31-12-2015 geen sprake is van een egalisatievoorziening die aan de eisen van het BBV voldoet	1.080.000 Voordelig	Inc.
Stof- en onkruidbestrijding De kosten zijn in het boekjaar 2015 lager uitgevallen dan begroot in verband met een korting op de aanneemsom.	36.000 Voordelig	Inc.
Gladheidsbestrijding Er zijn twee nieuwe sneeuwplougen aangeschaft terwijl in de begroting rekening is gehouden met de aanschaf van een sneeuwploueg. Daarnaast was strooiseizoen begin 2015 erg wisselvallig, waardoor er veel zout is gestrooid.	28.000 Nadelig	Inc.
Openbare verlichting In verband met areaaluitbreidingen in de afgelopen jaren zijn de energiekosten toegenomen. Bij de voorjaarsnota 2016 zal een voorstel gedaan worden om te komen tot een structurele oplossing.	40.000 Nadelig	Str.

Waterkering, afwatering en landwinning Het Annie MG Schmidtpark is met ingang van eind 2015 in beheer genomen. In de begroting 2015 is rekening gehouden met het eerder in beheer nemen het park. Op basis hiervan zijn er minder kosten gemaakt ten aanzien van water en calamiteiten.	49.000 Voordelig	Inc.
Verkoop snippergroen Er is meer snippergroen verkocht dan verwacht. Het is vooraf niet in te schatten hoeveel snippergroen aanvragen er binnen zullen komen, hoeveel er gehonoreerd worden en hoeveel m ² het dan betreft. In 2015 zijn twee grotere percelen verkocht, waardoor de opbrengsten hoger zijn dan verwacht.	54.000 Voordelig	Inc.
Veiligheid en leefbaarheid		
Beheer brandweerkazernes Budget is structureel te hoog. Bij de voorjaarsnota worden dit budget tegen het licht aan gehouden en bijgesteld.	68.000 Voordelig	Str.
Wijkgericht werken In 2015 heeft de focus gelegen op het opstellen en vaststellen van het actieprogramma wijkgericht werken. Begin 2016 is de coördinator wijkgericht werken met het actieprogramma van start gegaan. Op bescheiden schaal zijn buurtinitiatieven met financiële middelen ondersteund.	66.000 Voordelig	Inc.
Afval- en afvalwatermanagement		
Inzameling en verwerking van huishoudelijk afval Bij de najaarsnota 2015 is er een bedrag van € 500.000 afgeraamd in verband met het nieuwe afvalcontract. Een budget van € 200.000 is aangehouden voor de afhandeling van het meer- en minderwerk met Van Gansewinkel over het laatste kwartaal van 2015. Uiteindelijk is er een voordeel gerealiseerd van € 148.000. Er is voor € 64.000 meer baten gerealiseerd in 2015. De baten zijn gebaseerd op een vergoeding voor de ingezamelde hoeveelheid verpakkingen. Dit voordeel is te verklaren door de forse toename van de inzameling van kunststofverpakkingen.	212.000 Voordelig	Inc.

Baten afvalstoffenheffing De lagere opbrengst afvalstoffenheffing is met name te verklaren door een toename van het aantal eenpersoonshuishoudens ten opzichte van het totaal aantal huishoudens. In de begroting is hiermee onvoldoende rekening gehouden. Het tarief voor een eenpersoonshuishouden bedraagt 80% van het vastgestelde tarief.	274.000 Nadelig	Str.
Bestrijding zwerfvuil Het opruimen van zwerfvuil gebeurt voor een aanzienlijk deel in regie via een bestek. Overlappenden van werkgebieden tussen aannemer en gemeente zijn in 2015 opgelost. Hierdoor wordt er efficiënter gewerkt. Bij de voorjaarsnota 2016 zal de begroting structureel worden afgeraamd.	63.000 Voordelig	Str.
Lasten riolering De rioolheffing is een gesloten systeem. Lagere lasten en/of hogere baten, in vergelijking met de begroting, leidt tot een hogere dotatie in het boekjaar aan de voorziening riolering. Bij nadelige effecten volgt een hogere onttrekking aan de voorziening riolering dan begroot. Er heeft in 2015 een dotatie aan de voorziening riolering plaatsgevonden van € 1.467.000, dit is € 592.000 meer dan begroot. De hogere dotatie wordt veroorzaakt door lagere lasten alsmede door hogere baten. Voor de baten verwijzen wij naar het kopje 'Baten riolering'. De lagere lasten worden met name veroorzaakt door de volgende aspecten: - Op basis van het inspectieplan 2015 behoeften minder riolen te worden geïnspecteerd (voordeel € 150.000); - Lagere elektriciteitskosten rioolgemalen (voordeel € 150.000); - Lagere kosten in verband met aanpassing inspectieplan rioolgemalen (voordeel € 70.000). De overige afwijkingen worden veroorzaakt door meer kwijtscheldingen, meer doorbelaste apparaatskosten en minder kapitaallasten.	300.000 Nadelig	Inc.
Baten riolering De hogere baten worden veroorzaakt doordat in de begroting van de heffing voor niet-woningen uitgegaan is van een onjuiste grondslag om de baten van 2015 vast te stellen. In plaats van een indexatie van de realisatie over 2014 zijn in de begroting 2015 de geraamde baten 2014 geïndexeerd. Hierdoor ontstaat een verschil van € 98.000 positief.	98.000 Voordelig	Str.

Beleids overstijgend		
Doorbelaste apparaatskosten De doorbelaste apparaatskosten zijn in 2015 lager uitgevallen dan begroot. De positieve afwijking is slechts 1% en hierdoor niet direct toewijsbaar aan één onderdeel binnen het programma.	89.000 Voordelig	Inc.
Kapitaallasten De kapitaallasten ten aanzien van wegen en de riolering vallen in 2015 lager uit. In de begroting is rekening gehouden met het afsluiten van projecten (kredieten) per 1 januari 2015 die in werkelijkheid nog doorliepen in het boekjaar 2015 waardoor de afschrijvingen pas in het volgend boekjaar gerealiseerd worden.	438.000 Voordelig	Inc.
Overige afwijkingen Niet nader toegelichte verschillen < € 25.000	9.000 Voordelig	Inc.
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	1.850.000 Voordelig	
Mutaties reserves Er is meer toegevoegd aan de reserves dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt door het de reserve groen.	79.000 Nadelig	Inc.
Gerealiseerde resultaat	1.771.000 Voordelig	

Programma 5: Lansingerland ontwikkelt

Beleidsveld - Product	Afwijking (€)	Inc. / Str.
Ruimtelijke ordening		
Onderhoud gemeentelijk vastgoed De kosten voor onderhoud van een aantal panden zijn lager geweest dan ingeschat. Het restant wordt toegevoegd aan de reserve onderhoud gebouwen.	171.000 Voordelig	Inc.
Milieu In voorgaande jaren is budget gereserveerd voor geluidsonderzoek i.v.m. geluidsoverlast van de HSL. De verwachting was dat dit voor 2015 niet meer nodig zou zijn. Niettemin bleek beperkt onderzoek noodzakelijk voor de geluidsbelasting op gevels van nog niet gebouwde maar wel geplande woningen. Ook t.b.v. A13-A16 bleek geluidsonderzoek noodzakelijk. In 2016 zijn worden gekeken of deze kosten kunnen worden verhaald bij de DCMR (29.000). Restantverschil van 5.000 bestaat uit een aantal kleinere plussen en minnen.	34.000 Voordelig	Inc.
Structuur en bestemmingsplannen Meevaller wordt veroorzaakt door scherpe aanbestedingsresultaten en het kunnen verhalen van kosten van bestemmingsplannen voor nieuwe ontwikkelingen. Ook is er een meevaller ontstaan door het kunnen verhalen van kosten van planschade.	115.000 Voordelig	Inc.
Grondzaken Meevaller wordt veroorzaakt door scherpere prijsstellingen voor de adviseringskosten en het minder extern zetten van adviesvragen dan verwacht.	29.000 Voordelig	Inc.
Bouw en woningtoezicht Dit verschil wordt verklaard omdat er geen noodzaak was tot agrarische onderzoeken (30.000), minder welstandtoetsen zijn geweest (16.000) en een aantal andere kleinere posten minder uitgaven hadden dan begroot.	60.000 Voordelig	Inc.
Woonwagencentra Er is op dit budget minder uitgegeven dan begroot. Bij de voorjaarsnota zal hier naar gekeken worden.	25.000 Voordelig	Str.
Anti-speculatiebeding Deze regeling is niet meer toepassing op de huidige systematiek van grondverkoop. Dit zal in de voorjaarsnota 2016 worden afgeraamd.	50.000 Nadelig	Str.
Leges Bouwvergunningen De bouwleges vallen in 2015 € 90.000 lager uit dan begroot na de najaarsnota. Dit komt doordat we de inkomsten van ± €100.000 van een bouwproject dat we in het najaar verwachtten te vergunnen, net in januari 2016 vallen.	90.000 Nadelig	Inc.
Overige verschillen De overige verschillen worden veroorzaakt door minder kosten op de budgetten van o.a. archeologie (12.000) en diverse andere kleinere budgetten.	28.000 Voordelig	Inc.
Infrastructuur en mobiliteit		

Gemeentelijk Mobiliteitsplan	21.000 Voordelig	Inc.
Werkzaamheden zijn doorgeschoven naar 2016 en daardoor budget hiervoor niet besteedt.		
Overige verschillen	24.000 Voordelig	Inc.
De verschillen worden veroorzaakt door minder kosten op de diverse kleinere budgetten.		
Economische ontwikkeling		
Overige verschillen	8.000 Voordelig	Inc.
De verschillen worden veroorzaakt door minder kosten op diverse kleinere budgetten.		
Duurzaamheid		
Duurzaamheid	34.000 Voordelig	Inc.
Het programmteam duurzaamheid was vanaf de zomer operationeel. Tal van projecten zijn toen gestart en lopen, conform het actieprogramma, door in 2016. Binnen programmalijn 3 is daardoor € 34.400 niet uitgegeven in 2015. Een deel van dat resterende budget is contractueel verplicht aan een (samen met Pijnacker-Nootdorp, Zuidplas en Provincie) haalbaarheidsonderzoek naar de warmterotonde ad € 6.000,-. Ook het onderzoek naar de geschiktheid van lokaties voor windenergie rondom de A12 is contractueel verplicht ad € 9.000,-. Beide onderzoeken zijn gestart in 2015, maar worden opgeleverd in 2016. Het dan resterende budget ($€ 34.400 - € 6.000 - € 9.000 = € 19.400$) hebben wij gelabeld aan het stimuleren van elektrisch vervoer. Hiertoe zijn reeds gesprekken gestart, maar verwachten wij de resultaten in 2016.		
Kapitaallasten		
In de begroting is rekening gehouden met het afsluiten van projecten (kredieten) per 1 januari 2015 die in werkelijkheid nog doortiepen in het boekjaar 2015 waardoor de afschrijvingen pas in het volgend boekjaar gerealiseerd worden.	142.000 Voordelig	Inc.
Doorbelaste uren		
Aan de producten zijn meer uren doorbelast dan begroot.	298.000 Nadelig	Inc.
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	253.000 Voordelig	
Mutaties reserves	157.000 nadelig	Inc.
Omdat er geen kosten zijn gemaakt voor groot onderhoud aan gemeentelijke gebouwen op programma 5 is er niets onttrokken uit de reserve onderhoud gebouwen.		
Gerealiseerde resultaat	96.000 Voordelig	

Programma 6: Grondzaken

Beleidsveld - Product	Afwijking (€)	Inc. / Str.
Vastgoedbeleid		
De rente-inkomsten op de leningen aan woningbouwcorporaties bracht minder op dan begroot. Dit vanwege het aflossen en aflopen van een aantal leningen. Bijstelling op de inkomsten zal bij de voorjaarsnota 2016 plaats vinden	-88.000 Nadelig	Str.
Grondexploitaties		
Dit per saldo voordelig verschil kent de volgende oorzaken: • Effect actualisatie in exploitatie genomen grondexploitaties € 10,0 mio voordelig • Hogere waardering Wilderszijde NIEGG per 31/12/2015 € 1,6 mio voordelig • Niet in de begroting opgenomen uitgaven Landscheidingspark € 1,8 mio nadelig. De uitgaven voor het Landscheidingspark komen ten laste van de reserve Landscheidingspark. In de begroting zijn onterecht de uitgaven 2015 niet op het programma Grondzaken begroot en onterecht niet de onttrekking aan de reserve Grondzaken geraamd. Via de jaarlijkse actualisatie van de grondexploitaties heeft de Raad wel deze uitgaven geautoriseerd, ze zijn echter onterecht niet verwerkt in een begrotingswijziging.	9.892.000 Voordelig	Inc.
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	9.804.000 Voordelig	
Mutaties reserves Dit betreft de niet in de begroting opgenomen onttrekking aan de reserve Landscheidingspark. Zie ook toelichting hierboven bij de grondexploitaties.	1.811.000 Voordelig	Inc.
Gerealiseerde resultaat	11.615.000 Voordelig	

Programma 7: Algemene Dekkingsmiddelen

Beleidsveld - Product	Afwijking (€)	Inc. / Str.
Algemene Uitkeringen		
De afwijking in het gemeentefonds wordt verklaard door het vaststellen van een aantal maatstaven bij de decembercirculaire die voor 2015 een positief effect hebben.	151.000 Voordelig	Inc.
Financieringsfunctie		
Het verschil wordt met name veroorzaakt door de lagere kapitaallasten op de programma's, waardoor er op de financieringsfunctie minder inkomsten terecht komen. Dit heeft verder geen effect op het resultaat.	495.000 Nadelig	Inc.
Algemene dekkingsmiddelen en saldo kostenplaatsen		
Het saldo wordt deels veroorzaakt door de verschillen tussen begrote uren en werkelijke uren afgerekend met de producten. Een voordeel op de uren op de saldo kostenplaats is een nadeel op de diverse producten en dus per saldo neutraal (+/- 851.000 voordelig). Daarnaast is een voorziening gevormd ten behoeve van het onderhoud en vervanging van de gevels van het gemeentehuis. Dit heeft een nadelig effect van 1.465.000.	614.000 Nadelig	Inc.
Overige afwijkingen		
Niet nader toegelichte verschillen < € 25.000	3.000 Voordelig	Inc.
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	955.000 Nadelig	
Mutaties reserves Per saldo toegevoegd aan de reserves	416.000 Nadelig	Inc.
Gerealiseerde resultaat	1.371.000 nadelig	

6.2.2 Verloop van de post 'Onvoorzien'

De post onvoorzien was in 2015 opgenomen voor € 250.000 en is niet bestemd.

Tabel 5.2.2 Verloop van de post onvoorzien

bedrag x € 1.000

Omschrijving	Datum raadsbesluit	Bedrag
Stand post onvoorzien per 1/1 (conform begroting)		250
Restant 31 december 2015 (voordeel)		250

6.2.3 Overzicht incidentele baten en lasten

Hieronder treft u het overzicht van incidentele baten en lasten.

bedragen x € 1.000

Incidentele lasten	Begroting Primitief 2015	Begroting (na wijz) 2015	Rekening 2015
Programma 1 - Bestuur en dienstverlening			
Verkiezingen	126	66	39
Benoemingsprocedure burgemeester	20	20	21
Extra storting "voorziening wethouderspensioenen"	-	-	684
<u>Budgetoverheveling uit 2014:</u>			
Programma dienstverlening	-	88	-
Programma 2 - Sport, cultuur en onderwijs			
Tijdelijke huisvesting basisonderwijs	290	310	305
Renovatie honk- en softbalveld	-	35	27
Sloopkosten basisonderwijs	-	70	36
Juridische advisering voortgezet onderwijs	-	25	36
Sloopkosten voortgezet onderwijs	-	63	51
<u>Budgetoverheveling uit 2014:</u>			
Frictiebudget subsidiebeleid	-	15	15
Overdracht schoolgebouwen	-	325	3
Programma 3 - Maatschappelijke ondersteuning			
Transformatie sociaal domein	-	50	7
Huishoudelijke hulp toelage	-	400	21
<u>Budgetoverheveling uit 2014:</u>			
Invoeringskosten decentralisaties	-	36	36
Herindicaties 3D's	-	60	60
Invoeringskosten decentralisaties	-	209	148
Begeleiding vluchtelingen	-	23	23
Project Oostland heeft werk	-	13	13
Bijdrage Greenport Westland-Oostland	-	20	20
Budget voor afronding aanbestedingen Wmo	-	25	25
Informatievoorziening Eigen Bijdrage	-	5	5
Managementinformatie	-	20	20
Programma 4 - Lansingerland schoon, heel en veilig			
Opstellen beleids- beheerplan water	25	25	-
Leefbaarheidsmonitor Lemon	-	25	20
Projectkosten	-	32	32
Project Hartveilig wonen	-	13	6
Herijking beheerplannen	-	50	37
Tijdelijk beheer Groenzoom	-	125	125
<u>Budgetoverheveling uit 2014:</u>			
Onderhoudsvoorziening wegen	-	995	995
Beveiliging sportvelden	-	39	39
Controle en onderhoud brandkranen	-	32	32

Programma 5 - Lansingerland ontwikkelt			
Renovatie stroomkasten markt	-	25	25
Taxaties vastgoed i.v.m. verkoop	-	35	35
<u>Budgetoverheveling uit 2014:</u>			
Herziening mobiliteitsplan	-	60	57
Overzicht algemene dekkingsmiddelen			
Organisatie - ontwikkeling	200	200	-
Combinatiefuncties	240	240	210
Lagere lasten (WMO) vervoersvoorziening en rolstoelen	-634	-634	
<u>Budgetoverheveling uit 2014:</u>			
Software beheerssysteem	-	72	72
Implementatie e-facturering	-	41	41
Totaal incidentele lasten	267	3.253	3.321

bedragen x € 1.000

Incidentele baten	Begroting Primitief 2015	Begroting (na wijz) 2015	Rekening 2015
Programma 1 - Bestuur en dienstverlening			
Opheffing Stadsregio Rotterdam	-	1.127	1.127
Programma 4 - Lansingerland schoon, heel en veilig			
Afkoop groot onderhoud Zoro-busbaan	-	1.094	1.094
Overzicht algemene dekkingsmiddelen			
Combinatiefuncties (Algemene uitkering)	135	135	135
Negatieve suppletie groot onderhoud gemeentefonds	-82	-82	-82
Eneco	180	180	565
Totaal incidentele baten	233	2.454	2.839
Saldo incidentele baten en lasten	-34	-799	-481

6.2.4 Rechtmatigheid

De gemeente ontvangt en besteedt publieke gelden. Daarom moet het handelen van de gemeente rechtmatig zijn. De accountant geeft zijn oordeel over de rechtmatigheid en gaat bij de controle van de jaarrekening na of de lasten, baten en balansmutaties tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder verordeningen. Om over de rechtmatigheid te kunnen oordelen, stelt de accountant eisen aan het systeem van administratieve organisatie en de interne controle (ao/ic) en het interne systeem van risicoafwegingen.

De financiële rechtmatigheid wordt beoordeeld op basis van een tweetal onderdelen: Begrotingsrechtmatigheid (exploitatie en investeringen) en overige financiële beheershandelingen (werkprocessen). Per onderwerp zal hieronder worden toegelicht in hoeverre er sprake is van onrechtmatigheden in de jaarrekening 2015.

Begrotingsrechtmatigheid

Als blijkt dat de gerealiseerde lasten zoals weergegeven in de jaarrekening hoger zijn dan de geraamde bedragen met inbegrip van de laatste begrotingswijziging, is mogelijk sprake van onrechtmatige uitgaven. In het controleprotocol 2015 heeft de gemeenteraad aangegeven welke typen begrotingsoverschrijding verwijtbaar zijn en daarom meetellen in het oordeel van de accountant:

	Bij de toetsing van begrotingsafwijkingen kunnen de volgende "soorten" begrotingsafwijkingen worden onderkend:	Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig, en telt mee voor het oordeel
1	Kostenoverschrijdingen inzake activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor men tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingsaanpassing heeft ingediend		X
2	Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de accountant ondubbelzinnig vaststelt dat die: - In de Najaarsrapportage verwerkt hadden kunnen worden; - Niet in Najaarsrapportage verwerkt hadden kunnen worden.	X	X
3	Kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten, bijvoorbeeld via subsidies of kostendekkende omzet	X	
4	Kostenoverschrijdingen bij open einde (subsidie)regelingen. Vaak blijkt vanwege dit open karakter in het kader van het opmaken van de jaarrekening een (niet eerder geconstateerde) overschrijding.	X	
5	Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn. Over de aanwending van deze extra inkomsten heeft de raad nog geen besluiten genomen.		X
6	Kostenoverschrijdingen inzake activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt (bijvoorbeeld een belastingnaheffing). - Geconstateerd tijdens het verantwoordingsjaar; - Geconstateerd na verantwoordingsjaar.	X	X
7	Kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investeringen) waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijving- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren.		

	- Jaar van investeren; - Afschrijving- en financieringslasten in latere jaren.	X	X
8	Kostenoverschrijdingen inzake de grondexploitatie die leiden tot aanpassing van de in de laatst vastgestelde exploitatieopzet totale uitgaven of inkomsten: - In de Najaarsrapportage verwerkt hadden kunnen worden; - Niet in Najaarsrapportage verwerkt hadden kunnen worden.	X	X

Het bedrag van de begrotingsonrechtmatigheid kan nooit de totale overschrijding op programmaniveau overstijgen. In onderstaand overzicht wordt van die programma's waar een overschrijding heeft plaatsgevonden de grootte van deze overschrijding gemeld en aangegeven in hoeverre deze overschrijding rechtmatig was. Daarbij wordt tevens de aard van de overschrijding kort toegelicht.

Programma	Bedrag	Onrechtmatigheid telt wel mee	Onrechtmatigheid telt niet mee	Toelichting
1. Bestuur en dienstverlening	302		X	De overschrijding wordt veroorzaakt door een extra storting in de voorziening "wethouderspensioenen". Dit betreft kostendoverschrijdingen die passen in het bestaande beleid en die niet eerder signaleerd konden worden.
5. Lansingerland ontwikkelt	766		X	Overschrijding veroorzaakt door verantwoording van subsidies voor geluidsanering. Ook de lasten zijn overschreden. Per saldo telt deze onrechtmatigheid dus niet mee.
6. Grondzaken	11.266		X	De overschrijding wordt veroorzaakt door administratief technische boekingen in het kader van de grondexploitatie. Het totale voor 2015 geraamde lastenniveau voor de daadwerkelijke uitgaven binnen de grondexploitatie is niet overschreden.
Overige algemene dekkingsmiddelen	1.842		X	Overschrijding veroorzaakt door storting in voorziening gevels gemeentehuis. Betreft een kostenoverschrijding die niet beïnvloedbaar is en die niet eerder signaleerd konden worden.

Rechtmatigheid financiële beheers handelingen in processen

In 2015 zijn interne controles uitgevoerd die de werking van de financiële beheers handelingen (werkprocessen) onder de loep hebben genomen. Bij de interne controles zijn 'fouten' en 'onzekerheden' aan het licht gekomen. De rechtmatigheidcontroles 2015 hebben de volgende fouten en onzekerheden opgeleverd:

Proces	Aard tekortkoming/fout	Financiële omvang
Investeringskredieten	Uitgaven verantwoord op (nog) niet vrijgegeven jaar overschrijdende kredieten	Circa € 50.000
Participatiewet	Aantal fouten/tekortkomingen t.a.v. hoogte en recht op bijstand	Circa € 36.500
Totaal tekortkomingen		Circa € 86.500

Proces	Aard onzekerheid	Financiële omvang
Jeugdwet	Hoogte eigen bijdrage mogelijk niet juist bepaald.	Circa € 2.000
WMO	Hoogte eigen bijdrage mogelijk niet juist bepaald.	Circa € 6.000
Participatiewet	Aantal onzekerheden t.a.v. hoogte en recht op bijstand	Circa € 42.500
IOAW/IOAZ en Bbz	Aantal onzekerheden t.a.v. hoogte en recht op bijstand	Circa € 2.000
Totaal onzekerheden		Circa € 52.500

7 Single Information Single Audit (SiSa)

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2015 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstrekking siwa - d.d. 11 januari 2016 DEFINITIEF						
OCW	D9	Onderwijsachterstanden beleid 2011-2015 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve uitruim (jaar T-1) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie
		Gemeenten	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04
			€ 222.388	€ 5.578	€ 0	€ 184.910
I&M	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï (inclusief bestrijding spoorweglawaaï)	Hieronder per regel één beschikkingnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Overige bestedingen (jaar T)	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt
		Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï				
		Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)				
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 04
			1 57722502	€ 0	€ 0	€ 0
			2 57722402	€ 0	€ 0	€ 0
		Kopie beschikkingnummer	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T)	Cumulative overige bestedingen tot en met (jaar T)	Cumulative Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen
				Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 06	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 07	Aard controle n.v.l. Indicatornummer: E3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 09
			1 57722502	€ 0	€ 0	€ 0
			2 57722402	€ 0	€ 0	€ 0
SZW	G1A	Wet sociale werkvoorziening (Wsw)_totaal 2014	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Het totaal aantal gerealiseerde arbeidsplaatsen voor geïndiceerde inwoners in (jaar T-1), uitgedrukt in arbeidsjaren;	Het totaal aantal gerealiseerde begeleid werkenplekken voor geïndiceerde inwoners in (jaar T-1), uitgedrukt in arbeidsjaren;	
		Alle gemeenten verantwoorden hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G1B + deel gemeente uit (jaar T-1))		inclusief deel openbaar lichaam	inclusief deel openbaar lichaam	
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G1A / 01	Aard controle R Indicatornummer: G1A / 02	Aard controle R Indicatornummer: G1A / 03	
			1 61621 Lansingerland	62,25	4,21	
SZW	G2	Gebundelde uitering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeen teedeel 2015	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)
		Gemeente		Gemeente	Gemeente	Gemeente
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04
			€ 6.618.562	€ 187.363	€ 407.153	€ 4.236
			Besteding (jaar T) Btz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Btz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet
		Gemeente		Gemeente	Gemeente	Gemeente
		I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Btz 2004)		I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Btz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10
			€ 5.207	€ 254	€ 0	€ 0
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeent eedeel 2015	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04
			€ 16.575	€ 0	€ 0	€ 62.230
		Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)		Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Btz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee	Besteding (jaar T) Bob
		Besluit	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Aard controle n.v.l. Indicatornummer: G3 / 09	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05
			€ 0	€ 0	JJa	€ 0

8 Overheveling incidentele budgetten

CONCEPT

In de Programmabegroting 2015 zijn, naast een groot aantal structurele jaarlijks terugkerende budgetten, ook budgetten opgenomen voor specifiek benoemde incidentele projecten naar aanleiding van opgelegd rijksbeleid en gemeentelijke politieke besluitvorming. Niet in alle gevallen worden deze incidentele budgetten geheel aangewend in het betreffende jaar. Bijvoorbeeld omdat de geplande activiteiten nog niet, of slechts gedeeltelijk, zijn gerealiseerd.

De geschetste situatie doet zich ieder begrotingsjaar in bepaalde mate voor. Het wordt van belang geacht om het niet bestede deel van de incidentele budgetten naar het volgende begrotingsjaar over te hevelen, zodat budget beschikbaar blijft om de noodzakelijk en urgent geachte activiteiten te kunnen uitvoeren. Hieronder volgt per verzoek een nadere toelichting.

Voorstel budgetoverheveling 2015

Programma	Nr. Omschrijving	Bedrag (€)	Geaccordeerd
1. Bestuur en dienstverlening	1 Aanschaf zaaksysteem	80.000	akkoord
2. Sport, cultuur en onderwijs	2 Renovatie honk- en softbalveld	8.000	akkoord
	3 Overdracht/ingebruikgeving schoolgebouwen	279.491	akkoord
	4 Sloopkosten	33.867	akkoord
3. Maatschappelijke ondersteuning	5 Huishoudelijke hulp dienstencheques	379.139	akkoord
	6 Implementatiebudget 3D	60.000	akkoord
	7 Subsidies en frictiebudget (A2015-11)	37.311	akkoord
	8 Projectkosten Onderzoek en ontwikkelen	42.561	akkoord
5. Lansingerland ontwikkelt	9 Budget voor programma duurzaamheid	34.400	akkoord
	10 Herziening mobiliteitsplan door Grontmij	10.750	akkoord
Kostenplaatsen	11 Implementatie informatiebeveiliging	30.000	akkoord
	12 Aanschaf zaaksysteem	60.000	akkoord
	13 Aanschaf en vervanging software	67.943	akkoord
	14 VpB en Financiën lange termijn	62.500	akkoord
Totaal voorstel budgetoverheveling 2015		1.185.962	
Totaal geaccordeerd budgetoverheveling		1.185.962	
Totaal niet geaccordeerd		0	

1 en 12. Aanschaf zaaksysteem

Eind 2014 bleek uit navraag bij andere gemeenten dat invoering van een zaaksysteem niet eenvoudig was. Daarom is in 2015 eerst een uitgebreide marktoriëntatie gedaan en kan in 2016 een goed onderbouwde aanbesteding gaan plaatsvinden (op dit moment wordt een programma van eisen opgesteld). Omdat in 2016 het incidentele budget dus wel benut gaat worden, volgt hieruit het voorstel tot budgetoverheveling van 2015 naar 2016 voor de aanschaf van het zaaksysteem.

Het budget bestaat uit twee delen: een incidenteel budget (€ 80.000) en een structureel budget (€ 60.000). Het incidentele budget wordt nu opnieuw overgeheveld. Dit is tegen de afspraken in, maar de noodzaak is nog steeds actueel. Overheveling van structurele budgetten is in principe ook tegen de afspraken in, maar gezien de onderbouwing en argumentatie bij dit specifieke geval te billijken.

2. Renovatie honk- en softbalveld

Bij de voorjaarsnota 2015 is deze incidentele post (totaalbedrag € 35.000) goedgekeurd voor het vervangen van de bestaande dug-outs inclusief het aanpassen van het omliggende hekwerk bij het honkbalveld. De werkzaamheden zijn in 2015 gestart, echter omdat het sportseizoen bij honkbal loopt van maart tot november zijn de werkzaamheden nog niet geheel afgerond. De afrondende

werkzaamheden aan de hekwerken vinden plaats in 2016, zodat aan de eisen van de KNBSB (Honkbalbond) kan worden voldaan.

3. Overdracht/ingebruikgeving schoolgebouwen

In 2011 is een incidenteel budget van € 300.000 beschikbaar gesteld voor kosten voor de oplevering van nog over te dragen schoolgebouwen. Sindsdien hebben wij 3 schoolgebouwen met 5 overeenkomsten aan 4 schoolbesturen in gebruik gegeven. 2 schoolgebouwen hebben wij in eigendom overgedragen aan 3 schoolbesturen met een notariële overdracht. Het proces om te komen tot afspraken met de schoolbesturen is complex. Daarnaast vroegen 2 onvoorziene onderwerpen een groot deel van onze aandacht in 2015: de sluiting van basisschool De Kleine Kapitein en de fusie van basisschool Prins Maurits met Prins Johan Friso. Naar verwachting kunnen wij de formele overdracht van de overige 4 schoolgebouwen (Mozaïek, Startpunt, Westpolder 1 school en Meerpolder 1 school/Het Baken) in 2016 afronden met het formeel in gebruik geven van deze gebouwen aan 4 schoolbesturen en diverse organisaties voor kinderopvang en peuterspeelzaalwerk met diverse overeenkomsten. In 2013 is een incidenteel budget van € 435.000 beschikbaar gesteld voor maatregelen in het kader van de brandveiligheid van 6 schoolgebouwen. De feitelijke uitvoering van de werkzaamheden vond plaats in 2014. Daarom is het oorspronkelijke budget overgeheveld naar 2014. Deze werkzaamheden in het kader van de brandveiligheid hebben wij in 2015 afgerond. De opleverpunten van de 4 schoolgebouwen waarmee wij nu in onderhandeling zijn met de schoolbesturen, hangen hiermee nauw samen. Om de formele overdracht van de schoolgebouwen te kunnen realiseren, is in 2016 het resterende bedrag nodig.

4. Sloopkosten

In 2015 hebben wij de Westpolder 2 en 3 scholen (WP2 en WP3) opgeleverd. Basisscholen De Gouden Griffel en De Klipper zijn vanuit hun tijdelijke huisvesting aan de Stationssingel verhuisd naar deze nieuwe schoolgebouwen. Eind 2015 zijn wij gestart met het verwijderen van deze tijdelijke huisvesting. Voor de hiermee samenhangende kosten is een incidenteel budget beschikbaar gesteld. We verwachten in 2016 nog een aantal facturen en eindafrekeningen te ontvangen die te maken hebben met deze sloop.

5. Huishoudelijke hulp dienstencheques

De gemeente heeft voor 2015 en 2016 incidenteel € 400.000 per jaar gekregen via een decentralisatie uitkering binnen de algemene uitkering. Het geld is bedoeld om een stevige impuls te geven aan de werkgelegenheid voor mensen in de thuiszorg die ten gevolge van de korting van het Rijk in 2014 hun baan dreigen te verliezen. De gemeente heeft een plan ingediend met als doel om in te zetten op ondersteuning voor mantelzorgers en ondersteuning voor gezinnen in Lansingerland die jeugdhulp afnemen.

Resultaat van deze inzet:

- * Meer thuiszorgmedewerkers aan het werk
- * Respijtzorg voor mantelzorgers
- * Ondersteuning voor gezinnen met een intensieve hulpvraag

De inzet van deze middelen is halverwege 2015 opgestart. Voor zowel de gemeente als de samenwerkingspartners was er een aanlooptijd nodig om deze regeling bekendheid te geven. Helaas hebben slechts 50 inwoners gebruik gemaakt van de regeling. Het plan is afgestemd met de leveranciers van huishoudelijke hulp, het is in hun belang om de regeling in 2016 te continueren. Daarnaast weten we dat er bij veel meer inwoners overbelasting van mantelzorgers speelt dan de 50 inwoners die gebruik hebben gemaakt van de regeling. We willen hen ook in 2016 ontlasten. Verzocht wordt daarom om de niet benutte middelen uit 2015 te voegen bij het budget voor 2016. De verantwoording over de uitvoering van de HHT vindt aan de gemeenteraad plaats. Het Rijk gaat ervan uit dat middelen die niet aan het beoogde doel worden besteed zullen worden teruggestort.

6. Implementatiebudget 3D

Er is geen budget voor de transformatie. De meeste processen in de transformatie agenda kunnen budgetneutraal uitgevoerd worden, dat wil zeggen met eigen mensen en zonder budget of binnen de bestaande budgetten. Voor een aantal onderdelen zal het echter de resultaten bevorderen als er extra

middelen ingezet kunnen worden. Dat betreft onder andere het stimuleren van innovatie, bijvoorbeeld voor pilots of bredere inspiratiesessies, de eigen kracht campagne en de ontwikkeling van kennis en vaardigheden om integraal werken te stimuleren bij alle betrokkenen. Het voorstel is daarom om een het restant van het implementatiebudget 3D uit 2014/2015 in te zetten als transformatiebudget in 2016.

7. Subsidies en frictiebudget (A2015-11)

In B&W advies BW1500315 is besloten om als gevolg van de vaststelling van de subsidies 2014 (in 2015) € 37.331 bij de jaarrekening 2015 over te hevelen naar 2016. Dit bedrag wordt in 2016 als volgt ingezet. € 30.000 wordt ingezet voor jeugd- en jongerenwerk. Hiermee wordt voldaan aan amendement A2015-11 besloten in de gemeenteraad van 3 november 2015. De resterende € 7.331 wordt ingezet als frictiebudget.

8. Projectkosten Onderzoek en ontwikkelen

De bedoeling was om in 2015 te starten met het project Onderzoeken en Ontwikkelen i.h.k.v. transformatie Wmo. Door alle drukte rondom de transitiefase is het project pas eind 2015 opgestart waardoor dit incidentele budget niet volledig is besteed. De uitvoering is urgent en maakt onderdeel uit van de transformatieagenda welke is vastgesteld door de raad op 18-2-2016. Ook zijn er al lopende afspraken met derden gemaakt.

9. Budget voor programma duurzaamheid

Het incidenteel toegekende budget van €110.000,- voor programma duurzaamheid is voor € 34.400 niet besteedt in 2015. Het programmateam was vanaf de zomer operationeel. Tal van projecten zijn toen gestart en lopen, conform het actieprogramma, door in 2016. Hierdoor is circa 2/3 deel van het budget in 2015 uitgegeven. Een deel van het resterende budget is contractueel verplicht aan een (samen met Pijnacker-Nootdorp, Zuidplas en Provincie) haalbaarheidsonderzoek naar de warmterotonde ad € 6.000,-. Ook het onderzoek naar de geschiktheid van locaties voor windenergie rondom de A12 is contractueel verplicht ad € 9.000,-. Beide onderzoeken zijn gestart in 2015, maar worden opgeleverd in 2016. Het resterende budget hebben wij gelabeld aan het stimuleren van elektrisch vervoer. Hiertoe zijn reeds gesprekken gestart, maar verwachten wij de resultaten in 2016.

10. Herziening mobiliteitsplan door Grontmij

De werkzaamheden voor de herziening van het mobiliteitsplan zijn grotendeels in 2015 uitgevoerd, op een paar afhandelingen na die in 2016 plaats vinden. Begin april wordt de eindfactuur van ca. € 10.000 verwacht. Daarnaast is er nog een aanvullende opdracht aan Goudappel Coffeng verleend ad € 750 om nog een aanvullende verkeersberekening te doen. Het betrof hier incidenteel budget voor 2015 en in 2016 is geen budget meer beschikbaar voor advies en onderzoek. Daarom verzoek tot overheveling voor afronding.

11. Implementatie informatiebeveiliging

Informatiebeveiliging staat fors in de schijnwerpers. Digitalisering maakt het noodzakelijk bij te blijven op het gebied van informatiebeveiliging. Via de VNG heeft onze gemeente zich ook verbonden aan de resolutie om in 2017 te voldoen aan de 'uitgangspunten van de 'baseline informatiebeveiliging gemeenten (de BIG)'. In 2015 was er budget beschikbaar gesteld voor de eerste stappen van het project informatiebeveiliging. Conform planning is een risicoanalyse uitgevoerd en een data classificatie. Op basis van deze documenten is een plan van aanpak gemaakt voor de realisatie van verbeteringen in 2015 en 2016 waarbij het accent van de werkzaamheden ligt in 2016. Het nog niet bestede budget van 2015 wordt daarom overgeheveld naar 2016 en wordt aangevuld met een budget in 2016 om de te realiseren verbeteringen uit het plan van aanpak te implementeren. Het budget zal worden aangewend voor formatieve ondersteuning in de vorm van een projectleider 'informatiebeveiliging', organiseren van workshops om de bewustwording rondom informatiebeveiliging in de organisatie verder te verhogen en benodigde aanpassingen in hardware, software en, waar nodig, fysieke beveiligingsmaatregelen.

13. Aanschaf en vervanging software

In 2013 is het implementatiecontract met ARCADIS betreffende nieuw beheersysteem ontbonden i.v.m. het niet kunnen leveren van een werkend product. Hierdoor hebben we het keuze-, aanschaf en implementatieproces opnieuw moeten starten en is eind 2015 opdracht gegeven tot uitbreiding van het systeem Geovisia. De werkzaamheden zijn gestart in 2015 en zullen 2e kwartaal 2016 worden afgerond. De eerste betaling voor levering is reeds geaccordeerd. Het huidige beschikbare budget overgezet te worden naar 2016.

14. VpB en Financiën lange termijn

Het toegekende incidentele budget t.b.v. inhuur VpB-problematiek van € 100.000 is ten dele in 2015 gebruikt. Voor 2016 wordt voorgesteld het restant van 2015 over te hevelen naar 2016 t.b.v. voortgang van het VpB-project en het project financiële positie Lansingerland op lange termijn.

9 Rapportage Interbestuurlijk Toezicht

CONCEPT

Uitleg criteria en toezichtkader voor de Rapportage Interbestuurlijk Toezicht

FINANCIËN	GROEN / ORANJE / ROOD	TOELICHTING
Er is structureel en reëel begrotingsevenwicht	Beoordeling van deze indicator: - Groen: de jaarbegroting is in evenwicht en het laatste jaar van de meerjarenraming is in evenwicht - Oranje: of in de jaarbegroting of in de meerjarenraming ontbreekt evenwicht (dus bijvoorbeeld een tekort in 2016 of een tekort in 2019) - Rood: zowel de jaarbegroting als het laatste jaar van de meerjarenraming sluiten met een structureel tekort	Het is de bedoeling dat u de begroting van het lopende jaar gebruikt. Dat betekent dat u in het jaarverslag 2015 de informatie voor dit onderdeel van de begroting 2016 en de meerjarenraming 2017 – 2019 gebruikt. Deze kolom kunt u gebruiken om een korte nadere duiding te geven van de door u ingevulde kleur.
Is er reden voor extra aandacht?	Hier kunt u aangegeven of er bijvoorbeeld sprake is van een bijzondere toezichtrelatie. Zo kan er bijvoorbeeld sprake zijn van "Arhi-toezicht".	

RUIMTELIJKE ORDENING	GROEN / ORANJE / ROOD	TOELICHTING
De gemeente voldoet aan de in de Wet ruimtelijke ordening opgenomen verplichtingen inzake bestemmingsplannen, beheersverordeningen en structuurvisies	Beoordeling van deze indicator: - Groen: bij drie maal "ja" - Oranje: één keer "nee" - Rood: twee of drie keer "nee"	Graag de volgende vragen beantwoorden: 1. Heeft de gemeente voor het gehele grondgebied één of meer structuurvisies vastgesteld, waarin de hoofdzaken van het door de gemeente te voeren ruimtelijk beleid zijn vastgelegd? 2. Heeft de gemeente voor het gehele grondgebied één of meer bestemmingsplannen en/of beheersverordeningen vastgesteld? 3. Zijn deze bestemmingsplannen en/of beheersverordeningen actueel, dat wil zeggen minder dan tien jaar oud?
Is er reden voor extra aandacht?		

OMGEVINGSRECHT (VERGUNNINGVERLENING, TOEZICHT EN HANDHAVING MILIEU, BOUWEN EN WONEN)	GROEN / ORANJE / ROOD	TOELICHTING
De gemeente beschikt over een vastgestelde Verordening VTH	Beoordeling van deze indicator: - Groen: Ja - Oranje: Nee, maar de verordening is wel in voorbereiding - Rood: Nee	Met de inwerkingtreding van het wetsvoorstel VTH (naar verwachting 1 april 2016) moet er conform het wetsvoorstel een gemeentelijke verordening kwaliteit zijn vastgesteld. Deze verordening vormt het juridisch kader voor het beoordelen, borgen en verbeteren van de kwaliteit van de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving. Wij verzoeken u omwille van de voortgang de meest actuele stand van zaken te rapporteren.
Is er reden voor extra aandacht?		

MONUMENTENZORG	GROEN / ORANJE / ROOD	TOELICHTING
De gemeente beschikt over een deskundige adviescommissie met betrekking tot de (rijks)monumenten	Beoordeling van deze indicator: 1. Groen: De gemeente heeft een adviescommissie die adviseert over uit te voeren werken aan rijksmonumenten op grond van de Monumentenwet en de samenstelling is deskundig 2. Oranje: De gemeente heeft een adviescommissie die adviseert over uit te voeren werken aan rijksmonumenten op grond van de Monumentenwet, maar de samenstelling is niet deskundig 3. Rood: De gemeente heeft geen adviescommissie die adviseert over uit te voeren werken aan rijksmonumenten op grond van de Monumentenwet	Vanwege de aanwezigheid van (rijks)monumenten dient de gemeente op grond van de Monumentenwet te beschikken over een adviescommissie met betrekking tot de (rijks)monumenten. Deze commissie moet deskundig zijn op het gebied van de monumentenzorg (betreffende bouwhistorische en bouwkundige opleiding en kennis, tenminste op het gebied van cultuurhistorie, bouw- en architectuurhistorie, restauratie en landschap/stedenbouw). Bij deze deskundigheid gaat het ook om deskundigheid op het gebied van de (brand)veiligheid.
Is er reden voor extra aandacht?		

ARCHIEF- EN INFORMATIEBEHEER	GROEN / ORANJE / ROOD	TOELICHTING
Het archief- en informatiebeheer zijn op orde	Beoordeling van deze indicator: Groen: Archief- en informatiebeheer zijn op orde Oranje: Archief- en informatiebeheer zijn op enkele aspecten niet op orde Rood: Archief- en informatiebeheer zijn op meerdere aspecten niet op orde.	Hier geeft het college aan waarop zij haar oordeel baseert. De onderbouwing van dit oordeel is te vinden in het door B&W op te stellen Verslag over het archief- en informatiebeheer . Dit verslag dient u als bijlage op te nemen bij de Rapportage IBT. Het verslag over het archief- en informatiebeheer kan worden opgesteld aan de hand van het model voor - de door de VNG opgestelde - kritische prestatieindicatoren voor de Archiefwet, te vinden op: http://www.vng.nl/onderwerpenindex/cultuur-en-sport/archieven-en-musea/publicaties/horizontale-verantwoording-archiefwet-1995-via-kritische-prestatie-indicatoren-kpis .
Is er reden voor extra aandacht?		

FORMAT RAPPORTAGE INTERBESTUURLIJK TOEZICHT

Op te voeren door gemeente in P&C cyclus/jaarrekening

Financiën	Groen / Oranje / Rood (inkleuren)	TOELICHTING (<u>korte en bondige tekst</u>)
Er is structureel en reëel begrotingsevenwicht		De begroting 2016 is structureel en reëel in evenwicht. De begroting 2016 toont een begrotingsoverschot van circa € 3,2 miljoen. Ook de meerjarenraming 2017 – 2019 is structureel en reëel in evenwicht (2017 € 3,7 miljoen, 2018 € 3,7 miljoen, 2019 € 3,9 miljoen). Er zijn wel risico's die bij de realisatie dit beeld kunnen verstoren. Zo kent onze gemeente een hoog risicoprofiel ten aanzien van de grondexploitatie, de financiële consequenties van de voorgenomen wijzigingen van het BBV en de te betalen Vpb-heffing.
Is er reden voor extra aandacht?		Vanaf 1 januari 2016 staat de Gemeente Lansingerland onder repressief toezicht van de Provincie Zuid-Holland. Dit was preventief over de jaren 2014 en 2015.
Ruimtelijke ordening	Groen/Oranje / Rood	TOELICHTING
De gemeente voldoet aan de in de Wet ruimtelijke ordening opgenomen verplichtingen inzake bestemmingsplannen, beheersverordeningen en structuurvisies		1. Ja, de gemeente heeft voor het gehele grondgebied één of meer structuurvisies vastgesteld, waarin de hoofdzaken van het door de gemeente te voeren ruimtelijk beleid zijn vastgelegd. 2. Ja, de gemeente heeft voor het gehele grondgebied één of meer bestemmingsplannen en/of beheersverordeningen vastgesteld. 3. Nee, niet al deze bestemmingsplannen en/of beheersverordeningen zijn actueel, dat wil zeggen minder dan tien jaar oud. Het bestemmingsplan Hoefweg-Zuid is niet actueel, omdat dit in 2013 is vernietigd door de Raad van State, er is inmiddels een herziening in voorbereiding.
Is er reden voor extra aandacht?		Er is geen reden voor extra aandacht.
Omgevingsrecht (Toezicht, handhaving en vergunningverlening milieu, bouwen en wonen)	Groen/Oranje / Rood	TOELICHTING
De gemeente beschikt over een vastgestelde Verordening VTH		De raad krijgt de Verordening VTH in het 2e kwartaal van 2016 ter vaststelling.
Is er reden voor extra aandacht?		De gemeente voldoet aan de kwaliteitscriteria VTH en voldoet aan de wettelijke eisen.

Monumentenzorg	Groen/Oranje / Rood	TOELICHTING	
De gemeente beschikt over een deskundige adviescommissie m.b.t. de (rijks)monumenten		De gemeente heeft een adviescommissie die adviseert over uit te voeren werken aan rijksmonumenten op grond van de Monumentenwet en de samenstelling is deskundig.	
Is er reden voor extra aandacht?			
Archief- en informatiebeheer	Groen/Oranje / Rood	TOELICHTING	
Het archief- en informatiebeheer zijn op orde		"Het informatie- en archiefbeheer bij de gemeente Lansingerland is van goede kwaliteit en heeft sinds de vorige inspectie nog een hoger niveau bereikt", zo luidt de conclusie van de gemeentearchivaris in het laatste inspectieverslag (I15.16079). Met de gemeentearchivaris is, gezien deze conclusie, overeengekomen dat het verslag over het informatie- en archiefbeheer niet jaarlijks, maar 2-jaarlijks wordt opgesteld. Het tussenliggende jaar wordt gebruikt om de aanbevelingen, zoals gedaan in het verslag, uit te werken. In 2015 zijn o.a. de aanbevelingen over kwaliteitszorg verwerkt in het kwaliteitssysteem en is de basis gelegd voor de afspraken rondom het informatiebeheer binnen ketenprocessen.	
Is er reden voor extra aandacht?			
Huisvesting Verblijfsgerechtigden / Vergunninghouders	Groen/Oranje / Rood	TOELICHTING	
Er is volledig en tijdig voldaan aan de halfjaartaakstelling en er is geen achterstand		Gevraagde informatie	Stand van zaken
		Voorsprong (+)/achterstand (-) per 1 januari van het verantwoordingsjaar	-4
		Fase interventieladder op 1 januari	signaleren
		Taakstelling eerste halfjaar van het verantwoordingsjaar	48
		In het eerste halfjaar gehuisveste vergunninghouders	22
		Voorsprong(+)/achterstand(-) per 1 juli van het verantwoordingsjaar	-30
		Fase interventieladder op 1 juli	signaleren
		Taakstelling tweede halfjaar van het verantwoordingsjaar	50
		In het tweede halfjaar gehuisveste vergunninghouders	78
		Voorsprong(+)/achterstand(-) per 31 december van het verantwoordingsjaar	-2

		Fase interventieladder op 31 december	informatie opvragen en valideren
		eventuele toelichting	
Is er reden voor extra aandacht?	Ja, voornemen is in 2016 versneld 60 asielgerechtigden te huisvesten bovenop de wettelijke taakstelling.		

10 Kasstroomoverzicht

CONCEPT

Kasstroomoverzicht (x € 1.000)		2015
	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Exploitatieresultaat		19.941
Overige mutaties eigen vermogen	20.901	
Afschrijvingen	20.060	
Overige mutaties investeringen	-1.173	
Mutaties voorzieningen	1.926	
		41.714
<i>Mutaties in het werkkapitaal</i>		
- Vorderingen	-42.535	
- Overlopende activa	-7.515	
- Kortlopende schulden	97	
- Overlopende passiva	5.808	
		-44.145
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		17.510
Kasstroom uit grondexploitatie		
- Investeringsactiviteiten	-24.731	
- Verkoop	25.897	
- Mutatie voorziening	-35.543	
		-34.377
Totaal kasstroom uit grondexploitatie		-34.377
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investeringsactiviteiten in materiële vaste activa	-10.525	
Desinvesteringen in materiële vaste activa	-	
Investeringsactiviteiten in financiële vaste activa	-1.679	
Desinvesteringen in financiële vaste activa	27	
		-12.177
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		-12.177
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Opgenomen geldleningen - langlopende schulden	100.008	
Aflossing geldleningen - langlopende schulden	-40.312	
Opgenomen geldleningen - kortlopende schulden	-	
Aflossing geldleningen - kortlopende schulden	-11.500	
Ontvangen rente	164	
Betaalde rente	-8.804	
		39.556
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten		39.556
Mutatie liquide middelen		10.512
Beginstand liquide middelen		-9.447
Eindstand liquide middelen		1.065
Mutatie liquide middelen		10.512

11 Vaststellingsbesluit en ondertekening

CONCEPT

12 Controleverklaring

CONCEPT

De leden van de Gemeenteraad
Postbus 1
2650 AA BERKEL EN RODENRIJS

Verzenddatum 4 mei 2016
Ons kenmerk U16.06356

Afdeling
Financiën

Postbus 1
2650 AA Berkel en Rodenrijs

Nadere informatie
Peter Tempelman

Telefoon
14 010

E-mail
Peter.tempelman@lansingerland.nl

Fax
(010) 800 40 01

Onderwerp **Beantwoording technische vragen bij de
jaarrekening 2015**

Geachte leden van de Gemeenteraad,

Naar aanleiding van de jaarrekening 2015 hebben fracties technische vragen gesteld. De antwoorden op deze vragen zijn opgenomen in de bijlage bij deze brief.

Met een vriendelijke groet,
gemeente Lansingerland

b.a.

Reinier van der Pol MSc RA
hoofd afdeling Financiën

Bijlage(n): U16.06164

Volgnr.	Partij	Afdeling	Vraag	Antwoord
1	VVD	FIN	(blz. 5) Na op basis van de begrotingsscan recent (bestemmings)reserves te hebben opgeheven wordt nu voorgesteld een Reserve Grondbedrijf en een egalisatiereserve Baggeren in te stellen, terwijl bij de begroting 2016 al een egalisatiereserve afvalstoffenheffing is ingesteld. Dit is een tegengestelde ontwikkeling, bedoeling was toch zoveel mogelijk via het resultaat (algemene reserve) te laten lopen?	Deze beleidslijn wordt nog steeds gehanteerd. We proberen de reserves zoveel mogelijk te beperken en waar niet meer nodig af te sluiten. De voorgestelde Algemene Reserve Grondbedrijf betreft geen bestemmingsreserve, maar is onderdeel van de totale algemene reserve. Met het instellen van een Algemene Reserve Grondbedrijf willen we beter zichtbaar maken wat de impact van de risico's van de grondexploitaties is op het weerstandsvermogen. E.e.a. zal bij de voorjaarsnota uitgebreid worden toegelicht. Voor de egalisatiereserve Baggeren geldt dat er reeds een voorziening getroffen was voor de uitvoering van deze werkzaamheden. Echter mag dit conform het BBV niet meer opgenomen worden in een voorziening. Omdat hier nog wel verplichtingen in de toekomst tegenoverstaan is het voorstel om de voorziening om te zetten naar een egalisatiereserve zodat aan deze verplichtingen kan worden voldaan.
2	VVD	Concern	(blz. 90) De tabel met de top-10 risico's noemt met een kans van 50% een tegenvallende vraag naar bedrijventerrein Oudeland (max. tegenvaller Euro 32,8 mln). Dit wordt in de benodigde weerstandscapaciteit betrokken als een incidenteel risico. Stel nu dat niet onaannemelijk is dat de tegenvallende vraag naar Oudeland zich bijvoorbeeld in 10 fasen zou laten voelen, dan is er veeleer sprake van structurele tegenvallers. Ware het niet realistischer om dan niet van een mogelijke eenmalige tegenvaller uit te gaan (via de weerstandscapaciteit), maar dit jaarlijks met een inschatting van de meerjaren prognose via de resultatenrekening/algemene reserve te laten lopen?	Het betreft hier het risico dat de waardering van Oudeland lager uitpakt (als gevolg van vertraagde uitgifte of lagere grondprijzen). Dit is een incidenteel risico (indien dit zich voordoet leidt dit tot afwaardering ten laste van het resultaat in het jaar van afwaardering). In de jaarrekening is ook aangegeven (zie blz. 90 alinea onder de tabel met de top 10 aan risico's) dat indien een dergelijke afwaardering zich voordoet dit effect heeft op het structurele saldo van de begroting. Iedere € 10 miljoen incidentele afwaardering leidt tot een structureel negatief effect op de exploitatie van circa € 0,3 miljoen. Omdat het hier een risico betreft wordt dit niet 'verwerkt' in het begrotingssaldo maar wel genoemd in de P&C documenten. Verwerken van het risico (dat dan eigenlijk geen risico meer is, maar een nadelige ontwikkeling) doen we pas als de afwaardering nagenoeg zeker is (en bijvoorbeeld ondersteunt wordt door externe marktonderzoeken die erop wijzen dat de aannames in de grondexploitatie niet realistisch meer zijn). Deze werkwijze is ook door de Raad vastgesteld in de nota 'weerstandsvermogen en risicobeheersing' (zie blz. 8 van deze nota). Met ingang van de begroting 2016 maken we wel via scenario's zichtbaar wat het effect op de begrotingssaldi zou zijn indien verkopen tegenvallen (qua fasering/prijs). Zie de paragraaf
3	VVD	FIN/ Concern	De vorige vraag onderstreept dat het om arbitraire keuzen gaat, vandaar het adagium 'profit is an opinion'. Op grond van welke afweging(en) wordt besloten om een post als risico (via de weerstandscapaciteit) dan wel jaarlijks op basis van meerjaren prognoses via het resultaat?	Zie het antwoord op de vraag hiervoor. Incidentele risico's worden afgedekt via de weerstandscapaciteit. Structurele risico's dienen opgevangen te worden via het saldo van de begroting (dit is 1 van de redenen dat het college streeft naar voordelige saldi op de meerjarenbegroting; tegenvallers kunnen dan zonder aanvullende bezuinigingen worden opgevangen). De mogelijke impact van structurele risico's worden door middel van scenario's zichtbaar gemaakt. Zie de begroting 2016 (paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing).
4	VVD	RO	(blz. 90) Op welke signalen wordt bedoeld wanneer gesteld wordt dat de signalen uit de markt steeds positiever zijn, én hoe concreet zijn de ontwikkelingskansen?	Hiermee wordt bedoeld op de signalen vanuit de woningmarkt. Landelijk, maar ook lokaal is zichtbaar dat de woningmarkt zich aan het herstellen is. Dit komt tot uiting in de contracten die in 2015 zijn gesloten en de positieve onderhandelingsgesprekken die worden gevoerd. Daarvan is een aantal goede voorbeelden te noemen. Zo is er mondeling overeenstemming over de ontwikkeling van Parkzoom 3 en worden ook vergaande onderhandelingen gevoerd over de laatste delen in Parkzoom 1. We zien ook de verkoopsnelheid van de nieuwe woningen op alle ontwikkelingslocaties toenemen. Er is ook interesse voor de ontwikkeling van Wilderszijde. In 2016 wordt gestart met het opstarten van een realistisch ambitiedocument voor Wilderszijde. Op basis daarvan kunnen gesprekken met ontwikkelaars worden gevoerd en concreter worden gemaakt.
5	Partij Neeleman	Concern	Ondanks dat de laatste lening van 100 miljoen met lage rente gepaard ging, wordt dat schatkist parkeren nauwelijks rente ontvangen. In de balans staat de leningen omhoog zijn gegaan van 267 miljoen naar 326,7 miljoen. Daartegenover staat het onderbrengen van bijna 50 miljoen van die lening in 's rijks schatkist. Is aan te geven wat het te veel geleende ons nu per saldo heeft gekost ($60 \times (x\% - y\%)$) en waarom is dat niet ergens onder treasury of financieringsfunctie als kosten genoemd of ?	De vraagstelling lijkt de suggestie te wekken dat er te veel is geleend. Dit beeld herkent het college niet. Er zijn leningen in 2015 afgesloten die passen bij de liquiditeitsbehoefte van de gemeente. De financiële effecten van de in 2015 aangetrokken leningen zijn in de begroting 2016 en verder verwerkt. U bent hierover eerder via een raadsbrief geïnformeerd. Per medio april 2016 was het saldo van de liquiditeiten overigens teruggelopen tot € 16 miljoen.

6	Partij Neeleman	Concern	Op blz 104 staat dat er eind 2015 onverwachts 30 miljoen minder geld nodig was. Oorzaken waren o.a. Lagere uitgaven grondexploitaties in 2015 van 12 miljoen en hogere inkomsten grondexploitaties van 9 miljoen. In de begroting voor 2015, vastgesteld 6 nov. 2014 staan daarvoor op blz 121 van cijfers; Begrote lasten grex 2015 van 28,5 M en begrote baten 25,35 M. In de realisatie 2015, dus jaarrekening 2015 staat op blz 143 dat de kosten 24 M waren en de opbrengsten 20,619 + 5,15, testament 25,7 M. De opbrengsten (baten) zijn dus bijna zoals voorspeld uitgekomen en niet 9 miljoen hoger. De kosten (lasten) zijn 4,5 M lager uitgevallen en geen 12 M. Kunt u aangeven hoe tot de berekening van die 12 miljoen lagere uitgaven en 9 miljoen hogere inkomsten is gekomen? Het is toch logisch om realisatie-cijfers uit jaarrekening te vergelijken met prognose-cijfers uit begroting en niet met tussentijdse rapportages zoals actualisatie grexen, voorjaarsnota of najaarsnota)?	Het is logisch om deze vergelijking te maken met de laatst bekende prognose c.q. bijstelling van de begroting over 2015. De herziening grondexploitaties 2015 is vastgesteld in juli 2015 en de financiële effecten hiervan zijn in de begroting 2015 verwerkt (door middel van een begrotingswijziging voor het resultaat van de grondexploitaties). De cijfers uit de herziening 2015 zijn tevens de cijfers die als basis hebben gediend voor de begroting 2016 en de liquiditeitsprognose. Hierna een toelichting op de berekening van de verschillen. De berekening van de € 12 miljoen lagere uitgaven is als volgt tot stand gekomen: - Geraamde uitgaven 2015 op basis van de laatst vastgestelde grondexploitatie (herziening 2015) totaal € 32 miljoen (exclusief toegerekende rente). Hiervan heeft een deel betrekking op interne doorbelasting en storting in het fonds Bovenwijken. Rekening houdend met deze interne doorbelasting(en) was de uitgaande uitgaven kasstroom voor 2015 geraamd op € 28,5 miljoen. Gerealiseerd is € 24 miljoen, waarvan € 7,5 miljoen toegerekende rente (is geen kasstroom). Exclusief toegerekende rente waren de uitgaven € 16,5 miljoen en dus € 12 miljoen lager dan geraamd op basis van de herziening grondexploitaties 2015. De berekening van de € 9 miljoen aan hogere inkomsten is als volgt tot stand gekomen: - Geraamde inkomsten 2015 op basis van de laatst vastgestelde grondexploitatie (herziening 2015) totaal € 16,5 miljoen. Gerealiseerde inkomsten 2015 € 25,6 miljoen. Dus ruim € 9 miljoen hoger. Overigens brengt de begrotingssystematiek op grond van het BBV met zich mee dat ook de mutatie van de
7	Partij Neeleman	RO	Pagina 143 van de jaarrekening geeft de begrote nog te maken kosten en opbrengsten van de grondexploitaties weer en de daaruit voortvloeiende boekwaarde van de grexen per jaar. Het lijkt een excell bestand waarbij steeds de boekwaarde van een jaar blijkt uit boekwaarde voorgaand jaar met aftrek van saldo kosten en opbrengsten van het lopende jaar. Alleen voor laatste jaar gaat dat niet op, 183 - 19 = 164 terwijl de boekwaarde eind 2020 152 is. Was is de logica achter die tabel op blz. 143? Hoe komt men tot boekwaarde eind 2020?	In de achterliggende berekening wordt rekening gehouden met de afsluiting van individuele grondexploitaties per einddatum. In het jaar volgend op de afsluiting wordt de boekwaarde van het betreffende afgesloten project niet meer meegenomen in de laatste regel van de tabel. Daardoor komt een optelling van boekwaarde in jaar (x) + saldo kosten & opbrengsten in jaar (x+1) niet (altijd) overeen met de boekwaarde in jaar (x+1) in deze tabel.
8	Leefbaar 3B	PZ	Pag 9 en 112. Gemeld wordt dat tien stellen "kwetsbare mensen" gratis hebben kunnen trouwen. Wat wordt bedoeld met kwetsbaar? Wat heeft deze actie opgeleverd buiten de publiciteit?	De groep kwetsbare mensen die tijdens de Week van het Huwelijk zijn getrouwd, zijn allen mensen geweest met multi-problematiek. Daarbij valt te denken aan (forse) gezondheidsproblemen, problemen met kinderen, schuldenproblematiek, geen werk. Buiten de landelijke publiciteit heeft deze actie ook de lokale middenstand bij elkaar gebracht. De actie werd positief ontvangen door lokale ondernemers, die samen hebben kunnen werken en een bijdrage hebben geleverd in bijvoorbeeld: locatie, bloemen, trouwauto, taart, etc.
9	Leefbaar 3B	RO	Pag 28. Optisport. Wij krijgen nogal eens klachten van gebruikers dat het schoonmaken onder de maat is. Zijn deze klachten bij het college bekend? Is de klanttevredenheid gemeten en bekend bij de gemeente? Wat is het exploitatieresultaat van Optisport over 2015?	De gemeente monitoort de prestaties van Optisport, ook op het gebied van schoonmaak. Daarbij is de bevinding, dat de schoonmaak over het algemeen van voldoende niveau is, maar dat er ook aandachtspunten te benoemen zijn. Hierop onderneemt Optisport ook actie. Gedurende de contractperiode zijn nu drie klanttevredenheidsonderzoeken gehouden. Komende periode verwachten wij de resultaten van het laatst onderzoek te ontvangen. Op basis van de klanttevredenheidsonderzoeken is er geen reden om aan te nemen dat er een breed gedragen onvrede is bij de gebruikers. Het exploitatieresultaat over 2015 is nog niet bekend.
10	Leefbaar 3B	EMO	Pag 34. Zevende bullet. Wat is bedoeld met het opstarten van een huisvestingsvraagstuk? Is de opdracht tot nieuwbouw van de twee scholen gegeven? Wanneer is die gereed?	In het in 2013 door de raad vastgestelde Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs is het voorstel gedaan om uitvoering te geven aan vervangende nieuwbouw van het hoofd- en bijgebouw van de basisscholen Prins Willem Alexander en De Kwakel. Vervangende nieuwbouw is noodzakelijk vanwege bouwtechnische en functionele gebreken. Dit is het huisvestingsvraagstuk waarop wordt gedoeld. Het opstarten van dit vraagstuk houdt onder andere in dat wij gesprekken met de schoolbesturen Laurentius en Spectrum hebben gevoerd, de ruimtebehoefte en normbedragen hebben berekend en het onderzoek naar de ruimtelijke mogelijkheden van de locatie hebben gestart. In juli 2016 wordt aan de raad gevraagd om het investeringskrediet definitief beschikbaar te stellen. Oplevering van het nieuwe schoolgebouw verwachten we in 2018 of 2019 (afhankelijk van de noodzaak om het bestemmingsplan te wijzigen).
11	Leefbaar 3B	EMO	Pag 34 2.9, laatste alinea. Op grond van welke argumenten zijn de vervolgacties opgeschort? Wat wil het college concreet bereiken?	Het college wil bereiken dat BOOR op een zo kort mogelijke termijn start met de nieuwbouw t.b.v. het Wolfert Pro. De vervolgacties zijn tijdelijk opgeschort om samen met de gemeente Rotterdam en BOOR te zoeken naar een oplossing voor de knelpunten.

12	Leefbaar 3B	EMO	Pag 37. Wat is de oorzaak dat het aantal inspecties bij peuterspeelzalen zo ver is achtergebleven bij de norm?	In 2015 zijn 7 peuterspeelzalen omgevormd naar kinderdagopvang. Vandaar dat het aantal (inspecties bij) peuterspeelzalen is afgenomen en het aantal (inspecties bij) kindcentra is toegenomen. De norm voor het aantal inspecties bij peuterspeelzalen is daarmee wel behaald.
13	Leefbaar 3B		Pag 39. Waardoor zijn de bereikte resultaten niet bekend? Komen die nog en zo ja, wanneer?	Op het moment dat de jaarstukken werden opgemaakt, waren nog niet alle declaraties over 2015 binnen. Het volledige zorggebruik was zodoende nog niet geheel compleet. In de jaarrapportage sociaal domein wordt inzicht gegeven in het gebruik van jeugdhulp in 2015. De jaarrapportage wordt 8 juni 2016 aan de raad gepresenteerd.
14	Leefbaar 3B	PZ	Pag 50. Waardoor blijft het aantal opgespoorde fraudegevallen achter bij de norm? Dezelfde vraag over het terugvorderen van onrecht betaalde uitkeringen?	Het opsporen van fraudegevallen is een complexe en specialistische zaak. Hiervoor hadden wij een overeenkomst afgesloten met Investiga, deze overeenkomst is niet meer verlengd. Onlangs is er een samenwerkingsovereenkomst afgesloten met de gemeente Zoetermeer die ons gaat ondersteunen bij het opsporen van fraude. Met de Zoetermeerse inzet verwachten wij weer een inhaalslag te kunnen maken. Bovenstaande ontwikkelingen hebben ook hun weerslag gehad op de terugvordering van onrecht betaalde uitkeringen. Ultimo 2015 zijn wij er in geslaagd de vacature van verhaal- en terugvordering medewerker in te vullen. De terugvordering van ten onrechte betaalde uitkeringen wordt nu voortvarend opgepakt waardoor in 2016 de eerste resultaten zichtbaar zullen worden. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat het moeilijk blijft om bij burgers met een minimum inkomen geld terug te halen.
15	Leefbaar 3B	RO	Pag 60, 5.3, 2e kolom, eerste blok Er is toch langs het totale HSL-tracé in Lansingerland een maximum geluidsniveau van 57 dB(A). Waarom wordt toegevoegd "of de verleende hogere grenswaarden"?	Voor een aantal woningen langs de HSL zijn hogere grenswaarden verleend. Het betreft hogere waarden, die indertijd bij de aanleg van de HSL zijn verleend en hogere waarden die nadien zijn verleend, o.a. ten behoeve van woningen in Parkzoom
16	Leefbaar 3B	B&O	Pag 84 Afvalinzameling. Er is in de jaarrekening 2015 sprake van een dekkingspercentage van 103% met een positief saldo van € 245.210. Wat wordt met dit overschot gedaan?	Naar aanleiding van deze vraag heeft het College nogmaals naar de besluitvorming rondom het instellen van de egaliseringsreserve afvalstoffenheffing gekeken. Bij de begroting 2016-2019 (T15.11456) is in het raadsvoorstel (BR1500136) middels beslispunt twee ingestemd met het vormen van een egaliseringsreserve afvalstoffenheffing per 1 januari 2016. De egaliseringsreserve heeft ten doel de financiële risico's in relatie tot de nieuwe afvalcontracten op te kunnen vangen. Het is hiermee niet logisch het saldo per 31 december 2015 afwijkend te beschouwen. De ingangsdatum van de egaliseringsreserve had daarmee 31 december 2015 moeten zijn. In een aangepast raadsvoorstel bij de jaarrekening 2015 zullen wij de correctie en resultaatbestemming, ter grote van het batig saldo afvalstoffenheffing 2015, aan u presenteren. Met deze aanpassing zal het positieve overschot van € 245.210 aan de egaliseringsreserve afval worden toegevoegd.
17	Leefbaar 3B	FIN	Pag 87. Het aantal aanvragen om kwijtschelding stijgt sterk terwijl het ook in 2014 al fors hoger was dan in 2013. Er is bijna een verdubbeling in twee jaar tijd. Wat is er aan de hand?	Het genoemde aantal aanvragen om kwijtschelding betreft ingediende en behandelde verzoeken in het kalenderjaar 2015. Dit hoeft niet te betekenen dat het hier om het heffingsjaar 2015 gaat. In 2015 zijn ook aanvragen in behandeling genomen over de heffingsjaren 2013 en 2014. De actuele stand van ingediende verzoeken per heffingsjaar is per 4 mei 2016: Over 2013: 996; Over 2014: 988; Over 2015: 940. Er is dus geen sprake van een absolute toename per heffingsjaar.
18	Leefbaar 3B	Concern	Pag 90. Wat is de motivatie voor de aangenomen kansen op optreden bij de 10 grootste risico's? Met name lijkt de kans op optreden van het risico Wilderszijde groter dan 50%.	In de nota risicobeleid is in paragraaf 2.3.2. aangegeven op welke wijze risico's worden gekwantificeerd. Het risico op verdere verslechtering van de algemene financiële uitgangspunten van grondexploitatie wordt hier opgenomen. Voor Wilderszijde geldt dat hier sprake is van een situatie waarin de ontwikkeling wel/niet kan doorgaan (en daarmee wordt de kans standaard op 50% gezet conform de nota risicomanagement en weerstandsvormen). Daarnaast verwijzen wij naar de toelichting op de tabel met de top 10 aan risico's op blz. 90 van de jaarstukken. Daar is juist voor Wilderszijde aangegeven dat de gemeente actief wordt benaderd door partijen om ook in het niet in exploitatie genomen deel ontwikkelingen te gaan starten. Dit percentage geldt ook voor de algemene risico's rondom Oudeland en Leeuwenhoekweg. Enkele specifieke projectrisico's kennen, na een specifieke beoordeling, een lagere kans. Zo wordt het risico op een lagere grondprijs na 2021 op Oudeland lager gesteld omdat na 2021 de locatie Oudeland een impuls krijgt door de ligging t.o.v. de A13/A16. Het risico op niet halen van de VON-prijzen binnen Westpolder wordt ook lager ingeschat dan 50% omdat op dit moment de VON-prijzen die geraamd zijn in de grondexploitatie ook daadwerkelijk worden gerealiseerd en worden enkele specifieke
19	Leefbaar 3B	Concern	Pag 95. De toelichting bij de solvabiliteitsratio is niet correct. Bovendien is de ratio nu geen 40% maar 16% en dat betekent dat de totale waarde van de activa met ten hoogste 16% mag afnemen om de schulden nog te kunnen afbetalen.	In de definitieve versie van de jaarstukken 2015 zullen we deze tekst aanpassen.

20	Leefbaar 3B	B&O	Pag 101. Projecten 5 t/m 8 waren in Berkel en Rodenrijs en niet in Bleiswijk en Bergschenhoek!!	In de definitieve versie van de jaarstukken zullen we deze tekst aanpassen
21	Leefbaar 3B	BIF	Pag 111. Daling van ziekteverzuim is een positieve ontwikkeling, maar het is nog steeds te hoog voor een gemeentelijke organisatie. Wat doet het college eraan om het ziekteverzuim verder te verminderen?	We hebben de afgelopen tijd op basis van het geldende beleid en aan de hand van de beschikbare protocollen stevig ingezet op het terugdringen van het verzuim. Dat heeft de afgelopen twee jaar ook gerendeerd. Wij zetten die lijn voort. Uit de rapportages (verzuimanalyse, jaarverslagen arbodienst en bedrijfsmaatschappelijk werk, MTO etc.) valt niet direct te duiden waar welke extra aandacht kan helpen aan het verder terugbrengen van het arbeidsverzuim. We hebben de afgelopen jaren helaas te kampen met een aantal zeer langdurig zieken (niet arbeidsgerelateerd) die in het verzuim wel meespelen maar moeilijk beïnvloedbaar zijn. Wij zijn in overleg met de bedrijfsarts en bedrijfsmaatschappelijk werk om te bezien waar wij ons beleid en onze werkwijze verder kunnen optimaliseren.
22	Leefbaar 3B	BIF	Pag 112. Hoe groot is het verloop per jaar en wat is de belangrijkste reden voor vertrek?	De uitstroom bedroeg in 2015 14% (49 medewerkers). Het merendeel van de medewerkers die vertrekken maakt een overstap naar een ander gemeente of overheidsinstantie. Daarnaast zijn er 6 boventallige medewerkers vertrokken. Deze hebben allen een nieuwe werkplek gevonden. De redenen voor vertrek zijn divers: logische carrièrestap, werkplek dicht bij huis, nieuwe uitdaging, betere balans werk-privé door kortere reistijd. Er is geen belangrijkste reden voor vertrek te duiden.
23	Leefbaar 3B	RO	Pag 138, tweede gedachtestreepje. Op grond waarvan neemt het college aan dat de grex Wilderszijde over tien jaar afgesloten zal zijn?	De lopende grondexploitatie betreft slechts een deel van heel Wilderszijde en zal naar verwachting per 31-12-2021 worden afgesloten. Voor de NIEGG Wilderszijde is nog geen grondexploitatie vastgesteld. Het betreffende BBV voorschrift is hierop dan ook nog niet van toepassing. Dit jaar zal er een start gemaakt worden om een visie op te stellen voor NIEGG Wilderszijde. Daarbij zal ook een inschatting worden gemaakt van de looptijd van het project.
24	Leefbaar 3B	Ro	Pag 142. Hoe zijn de bedragen van de opbrengsten tot stand gekomen?	De bedragen van de opbrengsten bestaan uit alle geraamde (grond)opbrengsten (inclusief opbrengstenstijging) t/m einde looptijd van de individuele grondexploitaties. De grondopbrengsten worden gevormd door reeds (contractueel) gemaakte afspraken met ontwikkelaars en/of door een inschatting op basis van in de kaderbrief grondprijzen opgenomen grondprijsbepaling. Dit laatste kan een vaste richtprijs zijn voor bijvoorbeeld vrije kavels, of bijvoorbeeld de residuele grondwaarde verkregen uit een residuele grondwaardeberekening en/of vergelijking met referentieprojecten.
25	Leefbaar 3B	RO	Pag 143. Overige opbrengsten is in 2015 (en 2016) significant meer dan geprognosticeerd voor de komende jaren. Waar zijn die opbrengsten aan te danken?	In 2015 is de exploitatiebijdrage voor Westpolder Bolwerk (€ 4 mln) in de grex geboekt onder overige opbrengsten i.p.v. onder grondopbrengsten waar deze inkomsten waren geraamd. Voor 2016 komt het geraamde bedrag voor een belangrijk deel voort uit de subsidie voor de P+R in Westpolder Bolwerk (€ 2,8 mln). Voor de jaren na 2016 betreft de grootste post een geraamde bijdrage in het gebouwd parkeren in Berkel Centrum vanuit het fonds Bovenwijkse Voorzieningen (€ 1,2 mln in 2018, 6 ton in de jaren 2019, 2020 en 2021).
26	Leefbaar 3B	Concern	Pag 150. De gegevens van het CAK zijn volgens u niet door de gemeente te controleren. Is er een verklaring van een onafhankelijke controleur, een externe accountant dat CAK de juiste gegevens verstrekt?	Ja. Door de externe accountant van het CAK (EY) is op 4 maart 2016 aan het CAK er een zogenoemde Third Party Memorandum afgegeven waarin is aangegeven dat de beheersingsmaatregelen binnen het CAK toereikend zijn om een juiste, tijdige en volledige verwerking van de eigen bijdragen te realiseren. De gemeente is zelf verantwoordelijk voor een juiste, volledige en tijdige aanlevering van gegevens aan het CAK om de eigen bijdragen te innen.
27	Leefbaar 3B	FIN	Pag 164. Betaalt de schatkist rente en zo ja, wat is het eventueel negatieve percentage?	Over de middelen in de rekening courant is de rente gelijk aan EONIA (Euro OverNight Index Average). Dit is het rentetarief waartegen een groep van Europese banken elkaar leningen in euro's verstrekken met een looptijd van 1 dag. Eonia wordt ook wel gezien als het 1 daags Euribor tarief. Rentetarieven kunnen hierbij negatief zijn. Om te voorkomen dat decentrale overheden in dat geval aan de staat een rentevergoeding moeten betalen over hun aangehouden middelen wordt bepaald dat de rente voor de rekening-courant altijd minimaal nul is. Gezien het feit de EONIA in 2015 negatief stond hebben we geen rente ontvangen op middelen die op de rekening courant van het schatkistbankieren stond.
28	Leefbaar 3B	FIN	Pag 171 Op grond van welk raadsbesluit is de voorziening "onderhoud gevel gemeentehuis" gevormd? Is hier wel sprake van onderhoudskosten en niet van achterstallige bouwkosten? Met andere woorden zouden de kosten niet bestreden moeten worden uit de reserve nieuwbouw gemeentehuis?	In overleg met de accountant is besloten deze voorziening op te nemen in de Jaarrekening 2015. Het betreft hier onderhoud en er is een verplichting om herstel werkzaamheden te laten uitvoeren aan gevel om kapitaalvernietiging van de materiele vaste activa (gemeentehuis) te voorkomen.

29	Leefbaar 3B	FIN	Pag 174 Wat is het rentepercentage van de in 2015 afgesloten lening(en) ter grootte van 100 miljoen en wat was het rentepercentage op de afgeloste lening(en) ter grootte van 40 miljoen?	Het gemiddelde rentepercentage van de leningen die zijn afgelost is 2,96%. De nieuw aangetrokken leningen hebben een gemiddeld percentage van 0,77%.
30	Leefbaar 3B		Pag 211. Wiens akkoord wordt in de laatste kolom van de tabel vermeld?	Inhoudelijk beoordeelt de afdeling financiën of er sprake is van een mogelijke budgetoverheveling en of de genoemde bedragen juist zijn. In de kolom akkoord wordt vervolgens aangegeven of aan alle criteria is voldaan en de voorgestelde budgetoverhevelingen door kunnen worden gezet ter besluitvorming door de Raad. Het hier genoemde akkoord komt dus van financiën.
31	Leefbaar 3B	EMO	Pag 213. Punt 7. Blijkbaar is er in 2015 € 37.331 minder aan subsidies uitgegeven dan begroot. Hiervan wordt € 30.000 overgeheveld naar jeugd en jongerenwerk; daarmee zegt het college dat voldaan is aan het amendement in de begrotingsraad van 3 november 2015. In het amendement wordt als dekking het frictiebudget aangegeven. Deze dekking wordt dus niet gebruikt. Hoe groot is het frictiebudget nu (inclusief de toevoeging van € 7.331)?	Het bedrag van €37.331 is niet het overschot van 2015, maar betreft het bedrag dat resteert uit de definitieve vaststelling van de subsidies 2014. Het college besloot op 8 december 2015 dit bedrag toe te voegen aan het frictiebudget 2016. Het frictiebudget 2016 komt daarmee op €66.751 (€29.410 + 37.331). Tegelijkertijd heeft het college besloten uitvoering te geven aan het besluit van de raad van 3 en 26 november 2015 om de taakstelling van € 50.000 op het budget jeugd- en jongerenwerk voor 2016 incidenteel voor € 30.000 te dekken uit het frictiebudget en € 20.000 te dekken uit het overschot bij de najaarsnota 2015. Daarmee kwam het frictiebedrag voor 2016 op €36.751. Hieraan is toegevoegd het resterend subsidiebedrag 2016 (na de voorlopige toekenning) van €26.527, waarmee het frictiebudget voor 2016 op 31 december 2015 stond op €63.278.
32	Christenunie	FIN	Vorig jaar is door de gemeenteraad unaniem motie 2015-8 aangenomen, waarin het college werd opgeroepen om jaarlijks bij de jaarstukken, met ingang van de jaarstukken 2015, te rapporteren over de betaaltermijnen van de gemeente. In de voorliggende concept-jaarstukken is deze rapportage echter niet opgenomen. Waarom is deze motie niet uitgevoerd en zou het college bereid zijn dit alsnog te doen?	Deze motie is per abuis buiten beeld geraakt. Ten tijde van deze motie werd volgens de Griffie nog niet gewerkt met een zogenoemde toezeggingenlijst. Deze toezeggingenlijst wordt nu wel actief bijgehouden en hier wordt actief op gemonitord dat alle toezeggingen worden nagekomen. Wij zijn uiteraard bereid om alsnog te rapporteren over de betaaltermijnen van de gemeente. Bij de definitieve jaarrekening die in juni zal worden aangeboden zullen wij dit toevoegen.
33	Christenunie		Pagina 23: Bij punt 1.8 wordt gesproken over deels bij resultaat bereikt. Kan dit nader worden toegelicht?	Het ambtelijk horen is later dan we gepland hadden doorgevoerd. Daardoor hebben de eerste concrete gevallen zich ook later pas voorgedaan. Hiermee hebben we qua termijn niet helemaal voldaan aan de doelstelling en past de term deels. Voor wat betreft de klachten/bezwaren hebben we voor de bezwaren de doelstelling (ruim) gehaald, maar voor de klachten niet. Zie tevens de tabel met het feitelijke resultaat.
34	Christenunie	BIF	Pagina 26: Wat is de reden dat het percentage beantwoording binnen termijn van artikel 37 fors lager is dan de norm?	De termijn van beantwoording is, rekening houdend met het bestuurlijke proces van besluitvorming, krap. Daarom is aan het eind van 2015 het proces aangepast zodat de termijn beter haalbaar is. Over het eerste kwartaal 2016 is het percentage tijdige beantwoording gestegen naar 93% tijdig beantwoord.
35	Christenunie	EMO	Pagina 28: Met hoeveel buitensportverenigingen is nog geen overeenkomst getekend en wat is de reden?	Alleen de overeenkomst met LTC Triomf is nog niet ondertekend. Hierover zijn we in gesprek en we verwachten in mei 2016 het laatste bespreekpunt (over het onderhoud van de tennisbanen) te kunnen oplossen. Dan zijn alle overeenkomsten ondertekend.
36	Christenunie		Pagina 39: Punt 3.1 en 3.2 bij beide is resultaat bereikt onbekend? Is het de verwachting dat dit in de toekomst wel bekend wordt of is het beoogde resultaat verkeerd gesteld?	Op het moment dat de jaarstukken werden opgemaakt, waren nog niet alle declaraties over 2015 binnen. Het volledige zorggebruik was zodoende nog niet geheel compleet. In de jaarrapportage sociaal domein wordt inzicht gegeven in het gebruik van jeugdhulp in 2015. De jaarrapportage wordt 8 juni 2016 aan de raad gepresenteerd.
37	Christenunie	EMO	Pagina 43: Is het onderzocht waarom mantelzorgers lastig over de streep zijn te trekken en zo ja wat is hiervan de oorzaak?	Mantelzorgers zijn in het algemeen zodanig bij de zorgvrager betrokken dat zij moeite hebben om de zorg aan iemand anders over te laten. Een persoonlijke benadering en een aanbod van eenvoudige oplossingen voor helder afgebakende taken kunnen verlichting geven in de mantelzorgtaken. Ook is gebleken dat mensen zichzelf meestal helemaal niet al mantelzorger zien, maar dat zij de taken als vanzelfsprekend oppakken. Bewustwording en erkenning kunnen verlichting geven. Overigens zien we momenteel een groeiend aantal mantelzorgers dat gebruik maakt van de opruim- en schoonmaakhulp. We brengen de huishoudelijke ondersteuning onder de aandacht van de mantelzorgers door de mantelzorgers die bij het Steunpunt Mantelzorg staan ingeschreven, persoonlijk een zogenaamde Loesje-kaart te sturen.
38	Christenunie		Pagina 54 (4.5.): In 2015 is de grote trainingsavond niet gehouden. De vraag is of die nu voor 2016 al gepland is?	In 2016 organiseren we in de tweede helft van 2016 een trainings/instructieavond. Een exacte datum is nog niet bekend.
39	Christenunie	V&H	Pagina 55 (4.7): Is de vacature van de boa al ingevuld?	De vacature waarover we op pagina 55 spraken is inmiddels ingevuld. Omdat een van de BOA's intern een andere functie heeft gekregen, is er op dit moment weer een nieuwe vacature.

40	Christenunie	B&O	Pagina 58: Aantal aansprakelijkheidsstellingen; norm 2015: 10, resultaat 2015: 100%. Dit conflicteert met de 3 aansprakelijkheidsstellingen van pagina 53. Wat klopt wel en wat klopt niet?	De norm geeft aan dat er in 2015 maximaal 10 gegrond verklaarde aansprakelijkheidsstellingen mogen zijn over de openbare ruimte. In werkelijkheid waren dit er 3. Hiermee is de norm ruimschoots gehaald (100%).
41	Christenunie	V&H	Pagina 69: Energiebesparing gebouwen is deels gerealiseerd. Wat is er dan nog niet gerealiseerd wat wel het plan was voor 2015 en wat is hiervan de oorzaak?	We hoopten in 2015 in samenwerking met de regiogemeenten een Europese subsidie aan te vragen voor de verduurzaming van gemeentelijke gebouwen. Dit is, als gevolg van te grote onderlinge verschillen, niet doorgegaan. In 2015 spraken we lokaal wel af dat we bij vervanging in en renovatie van gemeentelijke panden zoveel mogelijk duurzame materialen gebruiken zoals led verlichting etc.. Ook voerden we een onderzoek uit naar de verduurzaming van het gemeentelijk wagenpark en zijn we gestart met de aanbesteding van een nieuw contract voor energielevering, waarmee meer ruimte komt voor verduurzaming van bestaande gemeentelijke gebouwen.
42	Christenunie	Concern	Pagina 90: Bij risico 10 wordt ook gesproken over Westpolder deelplan 7 terwijl op pagina 74 staat dat er voor deelplan 7 een contract is gesloten. De vraag is of dit risico nog klopt?	Voor de eerste fase (fase 1) van deelplan 7 in Westpolder is een contract gesloten. Voor het restant van deelplan 7 moeten nog contracten worden gesloten. De gemeente loopt daar dus nog risico's en daarom is in het weerstandvermogen daar nog rekening mee gehouden.
43	Christenunie	FIN	Pagina 94: Vpb-plicht gemeenten. Wanneer is hier meer over bekend?	Wij zijn op dit moment druk bezig met het VPB-dossier. De analyse van PWC is inmiddels definitief en zal op korte termijn aan de Raad worden verzonden. Op basis van zowel het advies van PWC als de VNG zijn wij nu een dossier aan het opbouwen ter onderbouwing van ons standpunt. Op het moment dat dit dossier volledig is zullen wij hierover in contact treden met de Belastingdienst. Dit zal naar verwachting rond de zomer zijn. Het is afhankelijk van de doorlooptijd bij de Belastingdienst wanneer hier uitsluitsel op komt. Wij houden u op de hoogte zodra meer bekend is.
44	Christenunie	B&O	Pagina 98: Wat is de oorzaak van de vertraging in project bij beschoeiingen?	De twee projecten waarop bedoeld wordt onder civiele kunstwerken betreffen de damwanden in project Molenweg en de Noordeindseweg- Middelweg (wegen, bruggen en damwanden). Op pagina 101 wordt dit nader toegelicht en in de NJN 2015 is hierover uitgebreider gerapporteerd.
45	Christenunie	B&O	Pagina 99: Wat is de oorzaak van de vertraging in project bij riolering?	De vertraging komt voort uit een aantal projecten. De toelichting hierop is gegeven op pagina 100 t/m 102 bij de rioleringsprojecten. In de NJN 2015 op pagina 21 t/m 23 kan eventueel aanvullende informatie worden gevonden. De oorzaken van de vertragingen zijn voornamelijk te vinden in externe factoren; zoals aangetroffen verontreinigingen, juridische procedures, complexe rioolssystemen waardoor standaard oplossingen niet toegepast kunnen worden en afstemming met andere projecten.
46	Christenunie	Griffie	Pagina 186/187: Wat zijn de totaal extra kosten voor de rekenkamer? Op beide pagina wordt namelijk gesproken over extra kosten (extra lasten en ontdekking uit reserves)	In 2015 is er een overbesteding van € 32.021 gerealiseerd aan onderzoeken door de Rekenkamer. In dit saldo zit echter een factuur van € 11.458 over het boekjaar 2014. Over het boekjaar 2014 is een voordelig resultaat behaald op het budget ten behoeve van de Rekenkamer en dit is in de jaarrekening 2014 ten gunste van de algemene reserve gekomen. De nagekomen factuur uit 2014 is ten laste van het rekening resultaat 2015 gebracht, aangezien het voordeel vorig jaar ook op deze wijze is verwerkt. Met de verrekening vanuit de algemene reserve resteert in 2015 een nadelig saldo van € 20.563. Dit saldo is onttrokken aan de bestemmingsreserve Rekenkamer. Per 1 januari 2015 was de stand van de reserve € 27.385, met de onttrekking in 2015 (€ 20.563) resteert er per 31 december 2015 een reserve van € 6.822.
47	Christenunie		Pagina 199: In de tabel onder afwijking met betrekking tot milieu staat 34.000 euro voordelig. De toelichting lijkt echter te wijzen op onverwachte uitgaven, dus een negatieve afwijking. Klopt dit?	Het betreft hier een overschrijding van het budget van 34.000,-. Het is geen onverwachte uitgave of een negatieve afwijking. Vanwege het incidentele karakter is voor dit bedrag een budgetoverheveling aangevraagd.
48	WIJ Lansingerland	FIN	pag. 5. reserve grondbedrijf, goed idee. Waar komt deze naar voren in het EV?	De Algemene Reserve Grondbedrijf zal aan u voorgelegd worden bij de Voorjaarsnota 2016. In de jaarrekening is hier een vooraankondiging voor gegeven. Zie tevens het antwoord op vraag 1.

49	WIJ Lansingerland	RO/FIN	pag. 10. een verbetering in de grexen van 32,7 miljoen! dit boekhoudkundige voordeel kunnen we in de toekomst nog wel eens nodig hebben. of is het zo dat je dan in je prijs kan zakken. wat voor onderzoeken liggen hieraan ten grondslag	De 32,7 miljoen is een verbetering van de grondexploitatie. Nog altijd is er sprake van negatieve grondexploitaties, maar deze worden nu minder negatief ingeschat dan in 2014. Dit is het gevolg van een weer aantrekkende markt, een andere inschatting van de kosten en vooral bij Westpolder het gevolg van een fiscale optimalisatie. De 32,7 miljoen wordt toegevoegd aan de algemene reserve. De grondexploitatie is een inschatting op basis van bepaalde uitgangspunten op een bepaald moment. Op dit moment wordt het realistisch geacht dat de € 32,7 kan vrijvallen naar de algemene reserve. Aan de andere kant worden er nog altijd risico's ingeschat voor de grondexploitaties, waardoor mogelijk in de toekomst toch nog aanspraak moet worden gedaan op de middelen uit de algemene reserve. Deze risico's kunnen liggen op het gebied van prijs, maar ook bijv. door het volledig uitblijven van vraag. Voor de wijze van benaderen van de prijzen wordt verwezen naar de antwoorden op de vragen 24 en 57.
50	WIJ Lansingerland	FIN	Blz 10 Toevoeging pensioenvoorziening voormalig wethouders Uitleg vreemd 2 verlenging van de pensioenleeftijd is niets nieuws. Het gaat om een bedrag van 684 0000 eur !!!	De extra toevoeging aan de voorziening voormalige wethouders heeft te maken met de naar beneden bijgestelde rekenrente van 1,6% en de bijgestelde pensioenleeftijd. Daarvan is 95% van het effect toe te rekenen aan het aanpassen van de rekenrente en 5% aan de pensioenleeftijd. De stijging wat de pensioenleeftijd betreft was vorig jaar ook reeds verwerkt in de voorziening, echter in 2015 heeft er een correctie plaatsgevonden op de berekening betreffende de periode van 1 jan 2014 tot 31 december 2015 (berekening op basis van midden-loon op de gehele pensioenperiode). Dit zorgt voor een lichte stijging van de voorziening als het om de pensioenleeftijd gaat.
51	WIJ Lansingerland	RO	pag. 12. voorziening gevels gemeentehuis. Waarom wordt dit niet verhaald op de garantie? Alle grote bouwbedrijven zijn hierbij aangesloten. info bij Bouwend Nederland. Hoe zit dit? Wat is hieraan gedaan?	Op dit moment loopt een juridisch onderzoek naar alle verhaalsmogelijkheden.
52	WIJ Lansingerland	EMO	Blz 28 met bijna alle buitensportverenigingen hebben we een nieuwe gebruiksovereenkomst ondertekend. Met welke vereniging(en) nog niet en wat zijn de mogelijke consequenties? Wat is de stand van zaken nu ?	Alleen de overeenkomst met LTC Triomf is nog niet ondertekend. Hierover zijn we in gesprek en we verwachten in mei 2016 het laatste besprekingspunt (over het onderhoud van de tennisbanen) te kunnen oplossen. Dan zijn alle overeenkomsten ondertekend. Het gevolg hiervan is dat over 2015 nog niet het in de concept-overeenkomst genoemde bedrag van de gebruiksvergoeding is betaald: LTC heeft aangegeven dit alsnog te betalen zodra de overeenkomst is getekend.
53	WIJ Lansingerland	EMO	Blz 30 Alliantiefabriek 2 er wordt 30 000 euro vrijgemaakt voor een zomerprogramma in het Annie MG Schmitpark. Uit welk potje komt dit bedrag?	Vanuit het in de begroting 2016 opgenomen budget voor nieuw beleid is er eenmalig een bedrag beschikbaar van € 30.000,- voor een zomerprogrammering in het Annie M. G. Schmidt Park
54	WIJ Lansingerland	EMO	blz 40 er wordt gesteld : De taakstelling op het jeugd-en jongerenwerk is voor 2015 geschrapt. De taakstelling voor 2016 is incidenteel anders ingevuld. Wat wordt hiermee bedoeld?	De dekking voor de taakstelling in 2016 is gevonden in € 30.000 uit het frictiebudget en € 20.000 uit het overschot van de najaarsnota 2015. Dit was een incidentele oplossing, de structurele taakstelling is wel blijven staan. In 2016 bedraagt deze € 50.000 en voor 2017 € 70.000. Dit betekent dat de bezuinigingsopgave voor 2017 € 120.000 bedraagt.
55	WIJ Lansingerland	EMO	pag. 66 Lingeriewinkel van der Linde is juist gesloten! Lingeriewinkel For You is de nieuwe winkel in de herenstraat dacht ik?.	Dat is correct. Van der Linde sloot haar vestiging in Berkel. For You opende de nieuwe winkel in de Herenstraat.
56	WIJ Lansingerland	RO	pag. 74 Hoeveel m2 bedrijventerrein hebben we nu nog in voorraad?	Per 1-1-2016 hebben we nog ca. 50 ha uit te geven op Oudeland en ca. 5 ha op Leeuwenhoekweg. Binnen de gemeenschappelijke regelingen is nog ca. 35 ha uit te geven op Bleizo en ca. 35 ha op Prisma / Hoefweg (waarvan ca. 25 ha voor Hoefweg).
57	WIJ Lansingerland	RO	pag. 75 In hoeverre kun je spreken over een marktconforme prijs als er geen m2 is verkocht in 2015? Lijkt mij niet marktconform dan.	Deze paragraaf gaat over alle grondverkoop, zowel voor bedrijfsterreinen als voor woningbouw. Voor bedrijfsterreinen is in 2015 onderzoek gedaan naar de afzetbaarheid. Hierbij is ook gekeken naar de prijsstelling en deze is marktconform bevonden. Er is geen aanleiding om de prijzen nu te verlagen, voor 2015 waren ook geen uitgiften gepland. Voor woningbouw zijn er in 2015 wel gronden verkocht / onderhandelingen gevoerd. Hieruit blijkt dat de prijzen zoals gehanteerd (nog steeds) marktconform zijn.
58	WIJ Lansingerland	RO	pag. 77 wat is de norm van 2016 voor wat betreft het aantal verkochte bedrijfspanden?	Als gemeente verkopen wij geen bedrijfspanden. Als bedoeld wordt op hoeveel grond wij op basis van de grondexploitatie zouden moeten afzetten in 2016 is het antwoord dat op Oudeland en Leeuwenhoekweg samen een uitgifte is geraamd van 2,1 ha voor 2016
59	WIJ Lansingerland	EMO	pag. 77 en 65 Hoe ziet het marketingplan eruit hieromtrent?	Het op 20 april jl. op de raadspresentatieavond gepresenteerde Marketingplan Bedrijventerreinen is op 22 maart 2016 aan de raad toegezonden (brief U15.18186).

60	WIJ Lansingerland	RO	pag. 77 en 65 wat wordt er met het onderdeel prijs uit de marketingmix gedaan? Met huidige voorzieningen moet er toch ruimte zijn om te zakken?	Uit gedane onderzoeken en vergelijkingen die worden gemaakt met omliggende terreinen is gebleken dat de prijzen die gevraagd worden voor onze bedrijfsterreinen marktconform zijn (zie ook vraag 57). Daarnaast past de gemeente maatwerk toe afhankelijk van de situatie. Dit hangt bijvoorbeeld samen met de hoeveelheid af te nemen grond en het moment van afname en betaling. Op die manier kan ingespeeld worden op de specifieke situatie van de betreffende klant. Het laten zakken van de prijzen betekent overigens niet automatisch meer vraag. De prijs is een van de onderdelen waarop een klant zijn afweging voor een plek maakt, maar zijn keuze wordt tevens gebaseerd op bijvoorbeeld de locatie (bereikbaarheid), kwaliteit van de terreinen etc.
61	WIJ Lansingerland	Concern	pag. 93 Waarom is er alleen een aparte reserve voor Wilderszijde en waarom niet voor bijvoorbeeld Oudeland?	Voor een toelichting op de reserve Wilderszijde verwijzen wij naar de door uw Raad vastgestelde nota rentebeleid. Hierin is aangegeven dat op verzoek van de Provincie deze specifieke reserve voor Wilderszijde is ingesteld. Deze reserve hangt samen met de rente systematiek die met de Provincie voor Wilderszijde is afgestemd. De algemene reserve is bestemd voor het opvangen van tegenvallers (risico's die optreden) in de grondexploitatie en daarom onderdeel van het weerstandsvermogen. De risico's voor Oudeland maken onderdeel uit van het benodigde weerstandsvermogen dat wordt afgezet tegen het beschikbare weerstandsvermogen (w.o. de algemene reserve).
62	WIJ Lansingerland	Concern	pag. 93 Hoe zit dat met die reserve? Waarom is deze maar EUR 1.046.000 als het risico wordt ingeschat op EUR 23 miljoen?	Voor een toelichting op de reserve Wilderszijde verwijzen wij naar de door uw Raad vastgestelde nota rentebeleid. Hierin is aangegeven dat op verzoek van de Provincie deze specifieke reserve voor Wilderszijde is ingesteld. Deze reserve hangt samen met de rente systematiek die met de Provincie voor Wilderszijde is afgestemd. In die nota is ook aangegeven op welke wijze de reserve wordt gevormd en welke bedragen per jaar aan de reserve worden toegevoegd. Zowel de reserve Wilderszijde als de algemene reserve maakt onderdeel uit van het weerstandsvermogen. Het risico van Wilderszijde maakt onderdeel uit van het benodigde weerstandsvermogen. Het risico van € 23 miljoen moet dus niet alleen worden vergeleken met de reserve Wilderszijde, maar ook met de algemene reserve.
63	WIJ Lansingerland	Concern	pag. 90. betekenen de risico's van Oudeland en Wilderszijde dat hier normaliter (bedrijfseconomisch?) een voorziening van EUR 55 miljoen gevormd zou worden? en dus het EV met dit bedrag zou afnemen?	Nee. Een risico is wat anders dan een 'meer dan waarschijnlijke' ontwikkeling. Dit laatste criterium bepaald of er een voorziening moet worden getroffen. Op basis van de huidige informatie (rapportages over de afzetmogelijkheden van gronden voor bedrijventerreinen en de taxatie van Wilderszijde) is geen verdere afwaardering/verhogen van de voorziening nodig. De waardering sluit dus aan op de marktsituatie voor gronden. Er bestaat natuurlijk wel een risico dat de markt slechter wordt. Dit risico is bepaald en hiervoor wordt een benodigd weerstandsvermogen berekend (zie paragraaf weerstandsvermogen). Mocht dit risico in de toekomst een feit worden (c.q. meer dan waarschijnlijke ontwikkeling/verwachting) dan moet er inderdaad een voorziening worden getroffen cq voorziening worden opgehoogd en daarmee zou het EV afnemen.
64	WIJ Lansingerland	RO/ FIN/ Concern	pag. 90 De vraag naar bedrijventerrein Oudeland is toch al onder druk? En de kans is toch al groot dat Wilderszijde niet ontwikkeld wordt? Moet je dan je verlies niet al nemen? Zeker als er nu boekhoudkundige winsten worden geboekt?	Zie antwoord op vraag 63.
65	WIJ Lansingerland	RO	pag. 104 Hoe kan het dat er hogere ontvangsten zijn gerealiseerd voor de grondexploitaties? Dat is toch boekhoudkundig en geen cash in? idem voor lagere uitgaven voor grondexploitaties?	Dit betreft een vergelijking van de geraamde uitgaven en inkomsten voor de jaarschijf 2015 versus de werkelijke uitgaven en inkomsten in 2015. Voor het verschil in uitgaven geldt dat binnen de post Civieltechnische Werken (CTW) werkzaamheden zijn doorgeschoven in de tijd (naar 2016). Daarnaast zijn er binnen de post CTW wat restantbudgetten vrijgevallen (werk afgerond, kosten worden niet meer gemaakt). Dit zijn dus kosten, die ook daadwerkelijk niet meer gemaakt gaan worden. Het verschil in inkomsten wordt veroorzaakt doordat een aantal grondverkoppen eerder zijn gerealiseerd dan verwacht (o.a. Meerpolder). Dit zijn geen extra inkomsten ten opzichte van de totale grondexploitatie, maar deze zijn wel daadwerkelijk eerder ontvangen dan geraamd.
66	WIJ Lansingerland	RO	pag. 136 is er nu 1500 m2 verkocht in oudeland of 2000 m2 aan de fitnessstunter	Er is overeenstemming bereikt over de verkoop van ca. 1.926 m ² voor de bouw van een fitnesscenter. De koopovereenkomst is reeds getekend, de levering heeft nog niet plaatsgevonden. De akte van levering zal uiterlijk 1 juni 2016 moeten passeren.

Raadsvoorstel

Datum Raad
16 juni 2016

Portefeuillehouder
Pieter van de Stadt

Registratienummer
BR1600052

Onderwerp
1^e begrotingswijziging 2016 en begroting 2017 VRR

Gevraagde beslissing

Instemmen met de inhoud van de zienswijzen over de 1^e begrotingswijziging 2016 en de begroting 2017 van de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR).

Samenvatting

Op 14 april 2016 ontvingen wij de 1^e begrotingswijziging 2016 en de begroting 2017 van de VRR. De deelnemende gemeenten kunnen tot uiterlijk 9 juni 2016 zienswijzen indienen.

1^e begrotingswijziging 2016

De 1^e begrotingswijziging 2016 bestaat uit de volgende wijzigingen:

- De stijging van personele lasten met 3% als gevolg van de nieuwe cao 2016-2017;
- In 2016 wordt € 161.000,- minder onttrokken aan de bestemmingsreserve, als gevolg van een vertraging in de uitgaven in het kader van de samenvoeging van de meldkamers VRR-ZHZ;
- In 2016 wordt ruim 1,5 miljoen onttrokken aan de voorzieningen om de volgende redenen:
 - o In de loop van 2015 werd duidelijk dat outplacement van boventallig personeel niet in 2015 wordt gerealiseerd en het proces tot 2018 zal doorlopen. De voorziening hiervoor is in 2015 verhoogd om de uitloop van deze lasten over de komende jaren te kunnen dekken;
 - o Met het faillissement van de leverancier van de nieuwe tankautospuiten is de garantie-dekking voor eventuele (kleine) mankementen c.q. reparaties weggefallen en is rekening gehouden met meerkosten die voortvloeien uit het faillissement van de leverancier.
- In de oorspronkelijke begroting is een aantal projecten en subsidies niet opgenomen omdat bij de opstelling onduidelijkheid bestond over de hoogte van de bijdragen en/of continuering van een aantal subsidies.

Begroting 2017

De begroting 2017 volgt qua beleid en financiële kaders de begroting 2016 en het beleidsplan VRR 2013-2017. Ten opzichte van de meerjarenraming in de begroting 2016 van € 179.000,-, zal aan de bestemmingsreserve in 2017 een bedrag worden onttrokken van € 341.000,-. De toename betreft de lasten van de samenvoeging van de meldkamers VRR/ZHZ.

Na verwerking van de mutaties van de bestemmingsreserves sluit de begroting 2017 met een positief resultaat van € 612.000,-.

Financiële consequenties

De wijzigingen in de begroting 2015 hebben geen invloed op de gemeentelijke bijdrage aan de VRR. Voor 2016 blijft de bijdrage aan de basiszorg € 2.691.512,-.

De bijdrage van Lansingerland aan de VRR bestaat uit twee delen, namelijk de basiszorg en de DVO+ taken (waaronder de kosten voor levensloop en FLO vallen). De bijdrage van Lansingerland aan de DVO+ taken is een gefixeerd bedrag van € 28.000,- voor de jaren 2014 tot en met 2018. De bijdrage voor de basiszorg bestaat uit de bijdrage voor de brandweertzorg en de regionale bijdrage.

De bijdrage bestaat uit een tarief per inwoner. Vanaf het begrotingsjaar 2014 worden de bijdragen basiszorg gebaseerd op het inwonersaantal per 1 januari 2012.

De bijdrage voor de basiszorg bedraagt in 2017 € 2.895.595,-.

Inwoners per 1-1-2012	Tarief per inwoner	Bijdrage 2016	Categorie(herijking)	Accres	Bijdrage 2017
55.270	52,39	2.691.512,-	186.813,-	0,6%	2.895.595,-

Verdere procedure

Na instemming met de inhoud van de zienswijzen versturen we de brief naar het Dagelijks Bestuur (DB) van de VRR. Het DB bespreekt de ingezonden zienswijzen in haar vergadering van 22 juni 2016. Zowel de 1e begrotingswijziging 2016 als de begroting 2017 worden daarna met advies voorgelegd aan het Algemeen Bestuur van de VRR op 4 juli 2016.

Juridische aspecten

- Artikel 36, lid 5 van de Gemeenschappelijke regeling van de VRR;
- Artikel 59 van de Wet gemeenschappelijke regelingen

Extern draagvlak/burgerparticipatie

Op 8 februari 2016 is onze burgemeester, Pieter van de Stadt, benoemd als lid van het DB van de VRR en tevens als financieel referent in de bestuurlijke auditcommissie VRR. De bestuurlijke auditcommissie boog zich over de 1^e begrotingswijziging 2016 en de begroting 2017 en trof geen bijzonderheden aan. Beide stukken zijn met een positief advies voorgelegd aan het DB van de VRR.

Op 11 april 2016 zijn de 1^e begrotingswijziging 2016 en de concept programmabegroting 2017 van de VRR besproken in de vergadering van het DB van de VRR. Er zijn geen vragen gesteld of opmerkingen gemaakt.

Het DB besloot om beide documenten voor de gevoelsprocedure naar de deelnemende gemeenten te sturen.

Duurzaamheid

Het creëren van meer duurzaamheid binnen de bedrijfsvoering van de VRR is een doelstelling uit het meerjarenbeleidsplan 2013-2017. Concreet is de VRR nu bezig met het onderzoek naar de mogelijkheid van elektrische dienstvoertuigen. De nieuwe ambulances worden uitgevoerd volgens de duurzame euro-6 norm voor vrachtwagens. Het VRR onderzoek of het mogelijk is om zonnepanelen bij nieuwe kazernes te gebruiken.

Bijlagen

1^e begrotingswijziging 2016 VRR (i16.14763)

Begroting 2017 VRR (i16.14761)

Concept zienswijze (U16.05267)

Toelichting

Zie samenvatting.

Raadsbesluit

Datum Raad
16 juni 2016
Registratienummer
BR1600052

Onderwerp
1^e begrotingswijziging 2016 en begroting 2017 VRR

De raad van de gemeente Lansingerland;

Overwegende dat

- de 1^e begrotingswijziging geen invloed heeft op de gemeentelijke bijdrage aan de VRR;
- de begroting 2017 een weergave van de geplande activiteiten is;
- de begroting voor het jaar 2017 sluitend is;
- het weerstandsvermogen en de toekomstige ontwikkelingen op en goed niveau zijn en de VRR daarmee een financieel solide organisatie laat zien.

Gelet op

- artikel 36, lid 5 van de Gemeenschappelijke regeling van de VRR;
- artikel 59 van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Besluit(en)

In te stemmen met de inhoud van de zienswijzen over de 1^e begrotingswijziging 2016 en de begroting 2017 van de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Lansingerland in zijn openbare vergadering van 16 juni 2016

de griffier,

drs. Marijke Walhout

Concept Begroting 2017

Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond

Kerngegevens

Naam:	Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond
Bezoekadres:	World Port Center Wilhelminakade 947 3072 AP ROTTERDAM
Postadres:	Postbus 9154 3007 AD ROTTERDAM
Telefoon:	010 – 446 8900 (algemeen)
Fax:	010 – 446 8909
Website:	www.veiligheidsregio-rotterdam-rijnmond.nl
E-mail :	diana.brouwer@vr-rr.nl
Dagelijks bestuur:	de heer A. Aboutaleb (voorzitter) mevrouw M. Salet de heer C.H.J. Lamers Mevrouw A. Attema Mevrouw A. Grootenboer - Dubbelman de heer P. van de Stadt
Algemeen Directeur	mr. drs. A. Littooi

Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond

Begroting 2017

WAAR STAAN WIJ VOOR?

De Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR) staat voor 'samen sterk' in hulp- en zorgverlening en in risico- en crisisbeheersing. De VRR doet dit door een gezamenlijke inzet van hulpverleningsdiensten, burgers en bedrijfsleven. Door die inzet kan leed en schade bij incidenten worden voorkomen of beperkt.

WIE ZIJN WIJ?

Wij zijn een gezaghebbend kennis- en expertisecentrum op het gebied van veiligheid en een betrouwbare zorg- en hulpverleningsorganisatie. Wij brengen kennis en ervaring van burgers, bedrijven en organisaties bij elkaar om op effectieve en efficiënte wijze veiligheid te bevorderen. De VRR is een doelmatige, transparante en open organisatie met deskundige professionals, die hun werk doen met passie en bevlogenheid in een uitdagende omgeving. Ook zijn wij voortdurend scherp op maatschappelijke ontwikkelingen, innovatie en de vertaling daarvan naar veiligheid.

ONS WERKGEBIED

Nederland telt 25 veiligheidsregio's. Het verzorgingsgebied van de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond telt bijna 1,3 miljoen inwoners, verspreid over 863 km².

Qua inwoneraantal is het de grootste veiligheidsregio van Nederland. Verder huisvest de regio één van de grootste havens ter wereld en de luchthaven Rotterdam – The Hague Airport. In dit gebied zijn ook veel (petro)chemische bedrijven gehuisvest. Via snelwegen, tunnels, spoorwegen en pijpleidingen worden tal van gevaarlijke stoffen vervoerd.

📍 15 GEMEENTEN

👤 1.300.000 INWONERS

📏 863 KM²

INKOMSTEN

* bedragen onder
voorbehoud van
vaststelling door
bestuur

UITGAVEN

66.300 INZETTEN MET HOOGSTE PRIORITEIT

1-1-2

51.000
A1 ritten
per jaar

15.300
Prio 1 inzetten
per jaar

20-30

Zeer grote incidenten per jaar (GRIP)
waarbij gecoördineerde inzet nodig is

Samenwerken aan veiligheid

Inhoudsopgave

Voorwoord	8
Inleiding	9
Ambulancezorg (inclusief GHOR)	15
Brandweertzorg	21
Meldkamer	29
Risico- & Crisisbeheersing	35
Paragrafen	41
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	43
Financiering	53
Kapitaalgoederen	57
Bedrijfsvoering	61
Verbonden partijen	63
Programmarekening	65
Financiële begroting 2017	67
Overzicht baten en lasten 2017 en meerjarenraming	69
Overige gegevens	71
Bijdrage 2017 per deelnemende gemeente	73
Staat van vereiste handtekeningen	74
Overzicht hoofdproducten per programma	75
Afkortingenlijst	80

Voorwoord

Van een hulpverleningsorganisatie wordt verwacht, dat we 24 uur per dag, 7 dagen in de week klaar staan voor de burger. De Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond staat hier voor. Wij hebben het hoogste risicoprofiel van het land en onze rol als hulpdienst wordt steeds breder. Voorbeelden hiervan zijn onze rol bij de opvang van vluchtelingen en het toenemend aantal inzetten van de brandweer bij reanimaties. Van ons wordt verwacht, dat we ons hierop voorbereiden, terwijl wij niet altijd precies weten wat er op ons afkomt.

Binnen de VRR stellen wij de veiligheid en de zorg van de burger en de continuïteit van de samenleving centraal. Om dit te kunnen borgen, ligt binnen de organisatie de focus op, een goede hulpverlening, vakmanschap, verbinding met de gemeenten, vertrouwen en eigen verantwoordelijkheid van medewerkers. Met behulp van onze kennis en deze waarden willen wij een afname van het aantal slachtoffers, schade en incidenten bewerkstelligen. Daarnaast moeten wij open staan voor nieuwe ontwikkelingen en technologieën, die ons kunnen ondersteunen bij hulpverlening op maat.

In de begroting die voor u ligt, komt per programma aan de orde wat wij in 2017 gaan doen om dit binnen ons budget te realiseren, zodat in 2017 de burger in onze regio wederom 24 uur per dag en 7 dagen in de week op ons kan rekenen.

mr. drs. A. Littooi
Algemeen Directeur

Veiligheidsketen en organisatie

De Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR) staat voor 'samen sterk' in hulp- & zorgverlening en in risico- & crisisbeheersing. Vijftien gemeenten werken nauw samen op dit gebied.

De deelnemende gemeenten aan de VRR zijn:

Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Goeree Overflakkee, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Maassluis, Nissewaard, Ridderkerk, Rotterdam, Schiedam, Vlaarding en Westvoorne.

Inleiding

De VRR heeft als doelstelling:

- het geven van invulling aan de regionale taken ten aanzien van het waarborgen van de fysieke veiligheid van de regio en het voorbereiden op rampenbestrijding en crisisbeheersing en de hiermee verband houdende multidisciplinaire samenwerking waaronder de Gemeenschappelijke Meldkamer als integraal informatieknoppunt;
- het doelmatig organiseren en coördineren van werkzaamheden ter voorkoming, beperking en bestrijding van brand, het beperken van brandgevaar, het voorkomen en beperken van ongevallen bij brand en al hetgeen daarmee verband houdt, het beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan bij brand, het beperken en bestrijden van rampen en het bevorderen van een goede hulpverlening bij ongevallen en rampen;
- het doelmatig organiseren en coördineren van het vervoer van zieken en ongeval slachtoffers, de registratie daarvan en het bevorderen van adequate opname van zieken en ongeval slachtoffers in ziekenhuizen of andere instellingen voor intramurale zorg;
- het voorbereiden en bewerkstelligen van een doelmatig georganiseerde en gecoördineerde geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen.

In het gebied waarvoor de VRR deze taken uitvoert, wonen ruim 1,2 miljoen inwoners. De oppervlakte beslaat ongeveer 865,6 km². In de regio bevinden zich zowel dunbevolkte plattelandsgemeenten als verstedelijkte gebieden. Daarnaast is de aard van de economische bedrijvigheid zeer verschillend. Naast de wereldhaven met haar scheepvaart, transport- en overslagbedrijven en petrochemische industrie bevinden zich in de regio ook uitgestrekte landbouwgebieden, en financiële en zakelijke dienstverlening. Deze diversiteit in de regio zorgt ervoor dat invulling geven aan bovengenoemde taken complex van aard is.

De gemeenten voor wie de VRR deze taken uitvoert, zijn vertegenwoordigd in het bestuur. De burgemeesters van alle 15 gemeenten vormen samen het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio. Dit bestuur stelt de hoofdlijnen van het te voeren beleid en de financiële kaders vast. Elk lid van het Algemeen Bestuur legt binnen zijn / haar gemeenteraad verantwoording af over het door de VRR gevoerde beleid.

Zes leden uit het Algemeen Bestuur vormen het Dagelijks Bestuur. Het Dagelijks Bestuur is belast met de voorbereiding en uitvoering van de besluiten die het Algemeen Bestuur neemt. Ieder lid van het Dagelijks Bestuur heeft zijn / haar eigen portefeuille. Hieronder is een overzicht van het Dagelijks Bestuur opgenomen.

Burgemeester A. Aboutaleb,
Voorzitter
Coördinerend bestuurder

Burgemeester P. van de Stadt
Portefeuille: Bedrijfsvoering

Burgemeester M. Salet,
Plv. voorzitter,
Plv. coördinerend bestuurder,
Portefeuille: Water
BAC informatievoorziening

Burgemeester A. Grootenboer
BAC Crisisbeheersing

Burgemeester C.H.J. Lamers
2^e plv. voorzitter
2^e plv. coördinerend bestuurder
Portefeuille: GHOR en AZRR
BAC GHOR

Burgemeester A. Attema
BAC Brandweer

Inleiding

De Veiligheidsregio bouwt in 2017 verder aan het organisatie-verandertraject, dat in 2014 is gestart. De belangrijkste thema's binnen dit traject zijn: een centralere aansturing van de primaire processen binnen de organisatie, vereenvoudiging van de besluitvorming en meer verantwoordelijkheden en bevoegdheden bij de professionals in de organisatie beleggen. Het verandertraject is gestart met een herbepaling van de Missie, Visie en de daarbij behorende strategieën.

Missie

De missie van de VRR bepaalt de doelen die wij stellen, de resultaatgebieden waarop wij actief zijn en de organisatieprincipes die worden gehanteerd. Ook geeft het richting aan ons besturingsmodel. De missie van de VRR luidt:

De VRR staat voor 'samen sterk' in hulp- en zorgverlening en in risico- en crisisbeheersing. De VRR doet dit door een gezamenlijke inzet van hulpverleningsdiensten, burgers en bedrijfsleven. Door die inzet kan leed en schade bij incidenten worden voorkomen of beperkt.

Visie

Wij zijn een gezaghebbend kennis- en expertisecentrum op het gebied van veiligheid en een betrouwbare zorg- en hulpverleningsorganisatie. Wij brengen kennis, ervaring, burgers, bedrijven en organisaties bij elkaar om daarmee op een effectieve en efficiënte wijze de veiligheid te bevorderen. De VRR is een doelmatige, transparante en open organisatie. Medewerkers van de VRR geven en nemen verantwoordelijkheid. Zij zijn deskundige professionals die hun werk doen met passie en bevologenheid in een uitdagende omgeving. Zij zijn daarbij voortdurend scherp op maatschappelijke ontwikkelingen, innovatie en de vertaling daarvan naar veiligheid.

Strategie

De aankomende jaren gaan wij aan deze missie en visie invulling geven door acht strategieën uit te werken vanuit de gedachte, dat de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond:

- een betrouwbare hulp- en zorgverleningsorganisatie is;
- HET kennis- en expertisecentrum is op het gebied van veiligheid en zorg (met name Industriële veiligheid, scheepsbrandbestrijding en brandpreventie);
- deskundige en bevologen professionals heeft;
- een organisatie is, waar medewerkers verantwoordelijkheid geven en nemen;
- HET platform is, om veiligheid op een hoger niveau te brengen;
- doelmatig open en transparant is;
- scherp anticipeert en acteert op maatschappelijke ontwikkelingen en wet- en regelgeving;
- innovatief op het gebied van veiligheid is.

Begroting 2017

Deel 1 Beleidsprogramma

Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond

Ambulancezorg (inclusief GHOR)

Programma

Ambulancezorg (inclusief GHOR)

Doel Ambulancezorg

Het leveren van verantwoorde ambulancezorg in goede samenwerking met ketenpartners, waarbij de medewerkers en de beschikbare middelen zo efficiënt mogelijk worden ingezet. Uitgangspunt voor 2017 is om de A1 urgentie ritten binnen de opkomstnormen uit te voeren.

Doel Geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR)

De GHOR is belast met de coördinatie, aansturing en regie van de geneeskundige hulpverlening. Daarnaast adviseren zij andere overheden en organisaties op het gebied van de geneeskundige hulpverlening. De rollen van de GHOR zijn terug te vinden in zowel de fase van risicobeheersing, de fase van incidentbeheersing als de fase van herstel.

Wat willen wij bereiken Ambulancezorg:

Betrouwbare hulp- en zorgverleningsorganisatie:

Voldoen aan operationele prestaties Ambulancezorg en indien mogelijk verder verbeteren.

Scherp anticiperen en acteren op maatschappelijke ontwikkelingen

Proactief anticiperen op ontwikkelingen in de maatschappij, zodat wij de kwaliteit van onze prestaties kunnen borgen. De AZRR is een organisatie die is voorbereid op de toekomst en de wijzigingen in de (tijdelijke) Wet Ambulancezorg.

Wat gaan wij daar voor doen Ambulancezorg:

Betrouwbare hulp- en zorgverleningsorganisatie:

Wij voldoen aan de opkomstnormen. Bij een stijgend aantal ritten ligt onze prioriteit allereerst bij het voldoen aan deze opkomstnormen. Daarna kijken wij naar innovatie om efficiënter en effectiever te kunnen werken, zodat wij onze prestaties verder kunnen optimaliseren.

Scherp anticiperen en acteren op maatschappelijke ontwikkelingen

Borgen van de kwaliteit van onze prestaties door de rol van ambulancezorg beter te positioneren in de keten. Door gesprekspartner te zijn bij bijvoorbeeld fusies van ziekenhuizen, sluiting van Spoedeisende hulp afdelingen en wijzigingen in de infrastructuur zoals het afsluiten van de Maastunnel kunnen wij borgen, dat we de afgesproken prestaties na kunnen komen.

Programma Ambulancezorg (inclusief GHOR)

Wat mag het kosten

Ambulancezorg (Bedragen x € 1.000)	Realisatie 2015	Begroting 2016 (1e wijziging)	Begroting 2017	Plan 2018	Plan 2019	Plan 2020
Personeel	19.773	19.083	19.221	19.394	19.394	19.394
Huisvesting	634	560	558	540	534	528
Middelen	3.320	3.271	3.366	3.311	3.402	3.369
Overige	4.578	4.280	4.288	4.288	4.217	4.266
Totaal lasten	28.304	27.195	27.433	27.533	27.548	27.558
Totaal baten	27.781	27.195	27.433	27.533	27.548	27.558
Saldo	-523	0	0	0	0	0

Toelichting mutatie 1^e begrotingswijziging 2016 naar begroting 2017

Ambulancezorg Verschillenanalyse 2016 -> 2017	Mutatie	waarvan structureel	waarvan incidenteel
	(* € 1.000,-)		
Stijging salarislaster (cao 2017)	137	137	
Kapitaallaster	101	101	
Totaal verschillen lasten	238	238	0
Bijdragen Cooperatie AZRR	238	238	
Totaal verschillen baten	238	238	0
	0	0	0

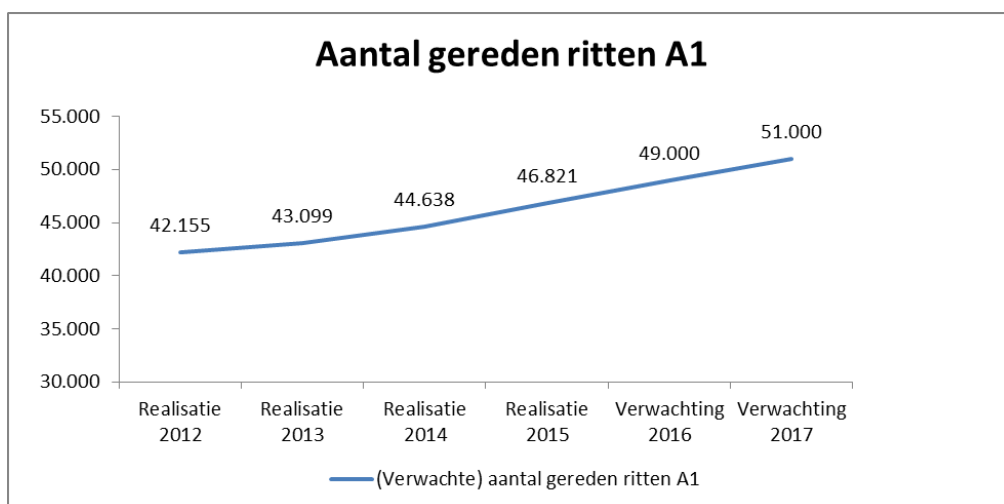
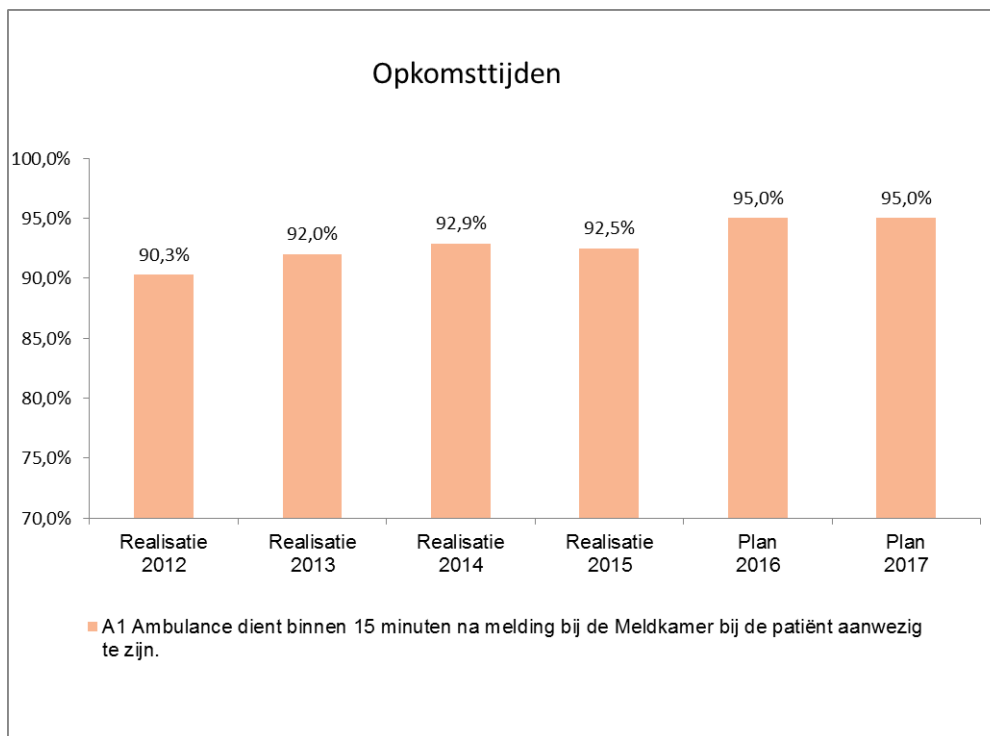
Investeringsen

Investeringsen Ambulancezorg (x € 1.000)	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Investeringsen	42	1.827	64	761	2.525	1.183
Kapitaallaster	1.017	1.131	1.228	1.155	1.240	1.206

Tot de investeringsen in 2016 en 2019 behoren met name de (reguliere) vervanging van ambulances.

De personele lasten laten een stijging zien in de jaren 2107 en 2018. Deze stijging is een gevolg van de cao afspraken. In de begroting is er vanuit gegaan dat deze stijging wordt gecompenseerd via de budgetafspraken met de Coöperatie.

Prestatie indicatoren

Programma

Ambulancezorg (inclusief GHOR)

Doel Geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR)

De GHOR kent als primaire aandachtsgebieden:

1. Acute gezondheidszorg
2. Publieke gezondheidszorg

Vanuit deze aandachtsgebieden voert de GHOR regie, coördinatie en aansturing en geeft de GHOR adviezen aan het bevoegd gezag en aan instellingen. Ook levert de GHOR vanuit die aandachtsgebieden bijdragen aan de ontwikkeling en totstandkoming van multidisciplinaire producten.

Wat willen wij bereiken GHOR:

Betrouwbare hulp- en zorgverleningsorganisatie

Zorgen voor optimale samenwerking met ketenpartners in de witte kolom, zowel in de voorbereiding op als bij een incident, ramp of crisis, maar ook in de fase van nazorg.

HET gezaghebbend kennis-en expertisecentrum op het gebied van veiligheid en zorg

Dé adviespartner om een gezonde en veilige omgeving te creëren.

Wat gaan wij daar voor doen GHOR:

Betrouwbare hulp- en zorgverleningsorganisatie

De verbinding met de besturen van onze ketenpartners (zorginstellingen) in de regio versterken.

HET gezaghebbend kennis-en expertisecentrum op het gebied van veiligheid en zorg

Het domein van de omgevingswet koppelen aan de gezondheidszorg, zodat de Veiligheidsregio en GGD dé adviespartner voor de gemeenten zijn als het gaat om het creëren van een veilige én gezonde omgeving.

Prestatie indicatoren

	Verwachting 2016	Verwachting 2017
Het aantal incidenten waarbij de GHOR is ingezet (leiding en coördinatie)	85	85
Het aantal incidenten waarbij de GHOR is ingezet (gezondheidskundige advisering bij gevaarlijke stoffen)	160	160
Het aantal incidenten waarbij de GHOR is ingezet (Psychosociale Hulpverlening)	4	4

De prestatie-indicatoren zijn afgeleid van de realisatiecijfers 2015.

Brandweertzorg

Algemeen

Het doel van het programma brandweertzorg is vanuit een maatschappelijk belang mensen, dieren en goederen in de gehele regio Rotterdam-Rijnmond te beschermen tegen (de gevolgen van) brand, ongevallen, terreur en natuurgeweld, in een werkomgeving waar klantgerichtheid en professionaliteit centraal staan. Deze veiligheid bieden wij in gesprek met burgers en samenleving: samen maken wij het veiliger.

De taken van de regionale brandweer, die uit de wet Veiligheidsregio voortkomen zijn onder meer:

- Voorkomen en bestrijden van brand.
- Adviseren op het gebied van brandpreventie en industriële veiligheid inclusief toezicht, controle en handhaving.
- Beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen.
- Waarschuwen van de bevolking voor gevaarlijke situaties: brand, giftige stoffen.

De omvang van de brandweer en de benodigde middelen wordt in belangrijke mate bepaald door de aard en omvang van de aanwezige risico's in het verzorgingsgebied. Door de aanwezigheid van het haven- en industriegebied en een hoge mate van verdichting van de samenleving zijn de risico's in de regio Rotterdam-Rijnmond hoger dan gemiddeld in Nederland. Dit stelt hogere eisen aan de brandweer- en hulpverleningsorganisatie.

Wat willen wij bereiken (operationeel):

Betrouwbare hulp- en zorgverleningsorganisatie:

Zorg dragen voor:

- Brandbestrijding
- Hulpverlening
- Waterongevallen en scheepsbrandbestrijding
- Incidentbestrijding gevaarlijke stoffen.

Innovatief op het gebied van veiligheid

Zorgen voor een veerkrachtige organisatie die zowel preventief als repressief toekomstbestendig is.

Doelmatig, open en transparant

Inzicht geven in de operationele prestaties en preventieve adviezen en controles.

Wat gaan wij daar voor doen (operationeel):

Betrouwbare hulp- en zorgverleningsorganisatie:

Implementeren van onderdelen van het Plan Brandweezorg. Het plan zal o.a. een visie op de repressieve organisatie bevatten met uitgangspunten die de basis vormen voor o.a. het kazernespreidingsplan en dekkingsplan.

Innovatief op het gebied van veiligheid

De eerste contouren van het onderzoek naar dynamische risicoprofielen worden zichtbaar, waardoor gekeken kan worden of risico's op een bepaalde locatie gedurende de dag variëren, zodat brandweezorg beter op maat geleverd kan worden.

In 2017 verwachten wij tevens een stap verder te zijn in het gebruiken van incidentgegevens uit het verleden om incidenten in de toekomst te kunnen voorspellen.

In 2016 worden diverse pilots uitgevoerd om de opkomsttijden en bezetting te verbeteren. De uitkomsten zijn eind 2016 bekend en worden gebruikt in de uitwerkingen van het plan brandweezorg.

Doelmatig en transparant

Periodiek wordt aan alle gemeenten inzicht gegeven in opkomstcijfers, aantallen adviezen en controles.

Incidentenonderzoek

De afdeling brandonderzoek verzamelt informatie die te maken heeft met de oorzaak van de brand, brandverloop en het operationele optreden van de brandweer. De onderzoeksbevindingen dragen bij aan kwaliteitszorg, veilig werken en vormen een empirische basis voor wet- en regelgeving op het gebied van brandpreventieve voorzieningen en maatregelen.

Brandonderzoek	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Plan 2016	Plan 2017
Aantal woningbranden	106	185	ca. 150	250
Aantal fatale branden	3	4	2 - 5	2-5
Aantal Incident onderzoeken	6	11	10	15

Opkomsttijden

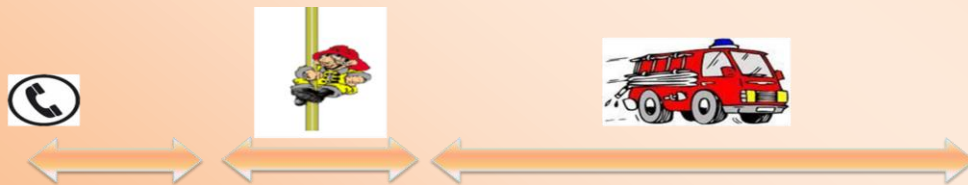
De basis: Het dekkingsplan Brandweer

Het niveau van brandweertzorg staat beschreven in het Dekkingsplan 2.0 van de Brandweer Rotterdam-Rijnmond. De dekking beschrijft de mate waarin de brandweer in de regio Rotterdam-Rijnmond in theorie in staat is om objecten, waarvoor een zorgnorm is vastgesteld, binnen de normtijd te bereiken. Brandweer Rotterdam-Rijnmond maakt bij het bepalen van verschillende objectsoorten in haar verzorgingsgebied gebruik van de Basisadministratie Gemeenten. Deze databank is nog niet volledig, de VRR baseert zich op beschikbare gegevens.

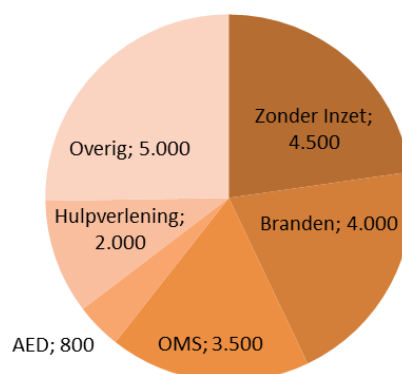
Volgens de Wet op de Veiligheidsregio is de normtijd afhankelijk van het soort object en het soort brandweervoertuig dat gealarmeerd is. In geval van een brandmelding in een kantoorgebouw geldt voor bijvoorbeeld een tankautospuiter een andere normtijd dan bij een brand in een portiekwoning.

Doordat bij de bouw van objecten geen rekening wordt gehouden met de locatie van de brandweerkazernes – en de locatie van brandweerkazernes in de loop van de jaren kan wijzigen – is het vrijwel onmogelijk om alle risico-objecten binnen de wettelijke normtijd te bereiken. Met het in 2012 vastgestelde Dekkingsplan 2.0 wijkt het Bestuur van de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond beargumenteerd af van de wettelijke normtijden, waarmee zij op juiste wijze invulling geeft aan de Wet op de Veiligheidsregio's.

Het streven is om in **80% van de alarmeringen** aan de normtijd te voldoen.

Verwachting op basis van historische gegevens Aantal incidenten in Regio Rotterdam-Rijnmond

Programma
Brandweezorg

Wat willen wij bereiken (preventief):

HET gezaghebbend kennis- en expertisecentrum op het gebied van veiligheid en zorg (m.n. industriële veiligheid, scheepsbrandbestrijding en preventie)

Het zijn van de (landelijke) vraagbaak op de terreinen industriële veiligheid, scheepsbrandbestrijding, brandpreventie.

In 2017 hebben wij regionaal de prestaties bij adviseren op brandveiligheid binnen de gehele regio verbeterd, zodat bij 80% van de aanvragen binnen de afgesproken termijn is geadviseerd. Van de resterende 20% is inzichtelijk, waarom de termijn niet is gehaald.

Wat gaan wij daar voor doen (preventief):

HET gezaghebbend kennis- en expertisecentrum op het gebied van veiligheid en zorg (m.n. industriële veiligheid, scheepsbrandbestrijding en preventie)

Voorbereid zijn op de invoering van de omgevingswet door:

- Structureel te investeren op kennis en expertise van bestaande en nieuwe medewerkers op basis van competentieprofielen die aansluiten op de visie risicogerichtheid en kwalificatieprofielen van de VNG en IPO.
- Activiteiten ten aanzien van risicobeheersing zijn gecertificeerd volgens de ISO-norm 2001 \ 2015.

Evalueren en eventueel bijstellen van de interne organisatie en systemen.

Risicobeheersing	Verwachting 2016	Verwachting 2017
Advisering Brandveiligheid		
Advies omgevingsvergunning (onderdeel bouwen)	1000	1100
Beoordelen en goedkeuring brandveiligheidsinstallaties en voorzieningen	600	400
Taken met betrekking tot brandveilig gebruik		
Afhandelen gebruiksmeldingen	300	400
Afhandelen omgevingsvergunningen activiteit gebruik	125	100
Afhandelen gebruiksvergunningen (BBV)	225	300
Advisering in het kader van APV		
Advisering met betrekking tot het houden van	2500	2000
Toezicht, controle en handhaving		
Toezicht en controle op uitvoering van brandveiligheidsvoorzieningen	500	500
Toezicht en controle op voorwaarden in het kader van brandveilig gebruik en algemene voorschriften	6000	6000
Toezicht en controle op voorwaarden in het kader van	150	200
Bijstaan / ondersteunen handhavingsproces	10	10
Voorlichting/ instructie bedrijven		
Brandveiligheid voorschriften / brandveilig gebruik	40	10
Behandeling van meldingen		
Brandgevaarlijke situaties	300	500
Algemene advisering		
Informatieoverdracht (naar preparatie / repressie)	30	30
Advisering Ruimtelijke Veiligheid		
Advisering specifieke ruimtelijke ordening plannen	10	10
Advisering externe veiligheid en ruimtelijke ordening	170	170
Advisering inrichtingsplannen	50	50
Advisering Stedenbouwkundige matenplannen (SMP)	20	20
Advisering kleinschalige infrastructuur	10	10

Programma
Brandweertzorg

Industriële Veiligheid	Verwachting 2016	Verwachting 2017
Advisering brandveiligheid		
Brandveiligheidsadvies Omgevingsvergunning milieu	85	85
Opvolging omgevingsvergunning milieu UPD, BVP, etc.	25	20
BEVI art.12-adviezen	30	20
Advisering ontplofbare stoffen	4	4
Advisering opslag en verkoopruimte vuurwerk	10	10
Brandweeradvisen voor ontbrandingstoestemming	30	30
Melding ontbranding vuurwerk	60	60
Bedrijfsbrandweer aanwijzingen		
Art. 31 WVR: aanwijzingen bedrijfsbrandweer	2	1
Art. 31 afwijzingen (beoordelingen die niet leiden tot een aanwijzing)	2	1
Actualisatie art. 31 aanwijzingen	3	6
Toezicht		
BRZO-inspecties	90	90
Beoordeling VR-rapporten	8	8
Onaangekondigde inspectieweken	5	2
Bedrijfsbrandweerinspecties	160	100
IHP-inspecties	53	53
Incidentonderzoeken	p.m.	p.m.
Tijdelijke wijzigingen	80	80
Handhaving		
Handhaving Wvr	8	8
Advies handhaving Wabo/Arbo	80	30

De prestatie-indicatoren zijn afgeleid van de realisatiecijfers 2015.

Programma
Brandweezorg

Wat mag het kosten

Brandweezorg (Bedragen x € 1.000)	Realisatie 2015	Begroting 2016 (1e wijziging)	Begroting 2017	Plan 2018	Plan 2019	Plan 2020
Personeel	64.824	64.235	63.855	63.517	63.168	63.162
Huisvesting	8.713	8.543	8.457	8.465	8.349	8.318
Middelen	9.120	9.335	9.640	9.149	9.539	9.716
Overige	3.459	4.319	4.643	4.734	4.622	4.568
Totaal lasten	86.115	86.432	86.595	85.865	85.677	85.765
Totaal baten	85.734	85.473	86.646	86.129	85.715	85.685
Saldo	-381	-959	51	264	38	-79

Toelichting mutatie 1^e begrotingswijziging 2016 naar begroting 2017

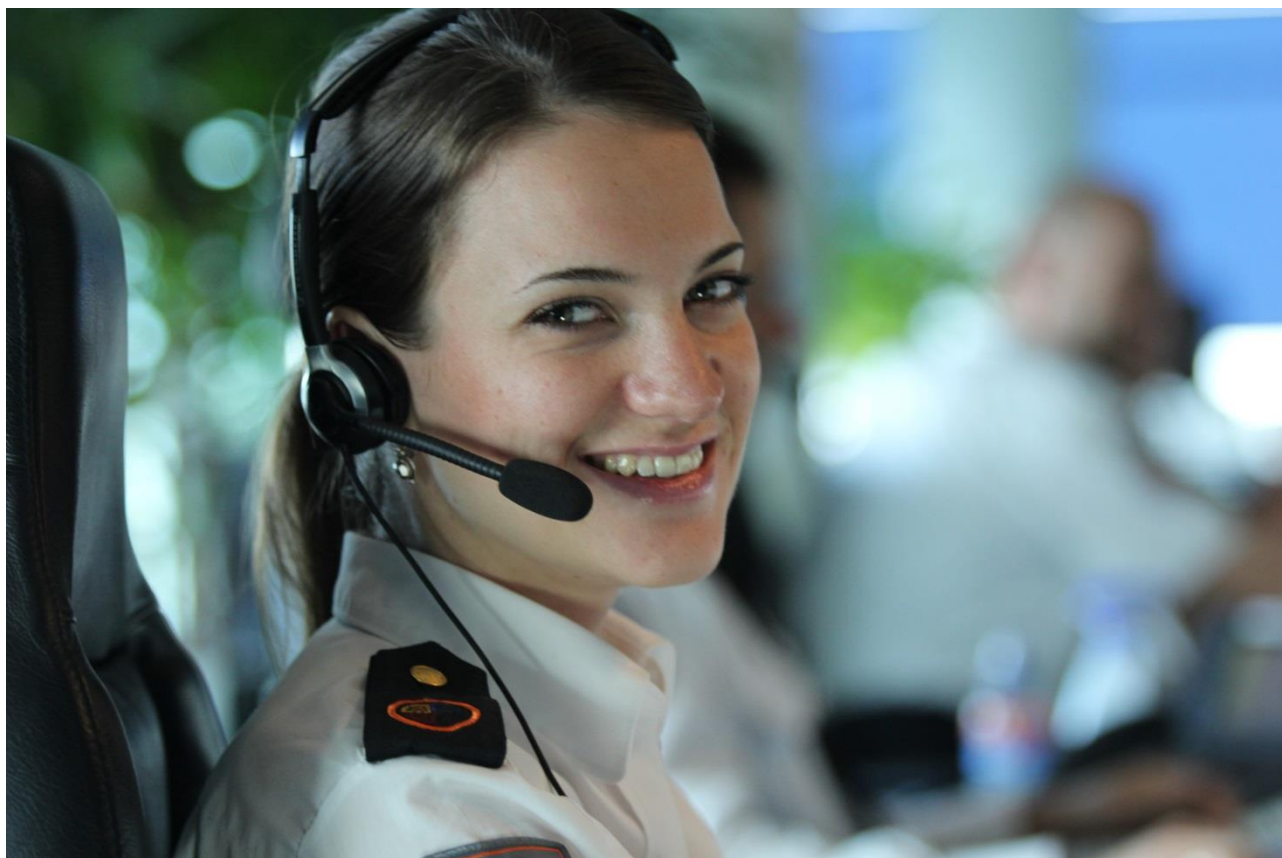
Brandweezorg Verschillenanalyse 2016 -> 2017	Mutatie	waarvan structureel	waarvan incidenteel
	(* € 1.000,-)		
FLO/LL	-343	-343	
Stijging salarislaster (cao 2017)	199	199	
Kapitaallaster	679	679	
Overige lasten	-372	-372	
Totaal verschillen lasten	163	163	0
FLO/LL	-343	-343	
Bijdrage basiszorg	408	408	
BDUR	1.108	1.108	
Totaal verschillen baten	1.173	1.173	0
	1.010	1.010	0

Investeringsen

Investeringsen Brandweezorg (x € 1.000)	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Investeringsen	20.018	13.563	5.514	4.578	4.167	4.556
Kapitaallaster	5.495	7.577	8.256	7.872	8.138	8.231

In de personele lasten is meerjarig een daling zichtbaar. Deze daling heeft betrekking op de daling van de FLO-laster. Bij de huisvestingslaster is rekening gehouden met een daling door afstoten van gebouwen hetzij door betere contractuele afspraken. Er is wel rekening gehouden met een reguliere prijsstijging van 2%. Door investeringen stijgen de kapitaallaster meerjarig. Dit komt tot uiting in de rubrieken Middelen en overig.

Meldkamer

Algemeen

In de veiligheid- en zorgketen vormt de gemeenschappelijke meldkamer een zeer belangrijke schakel. De rol en functie van de meldkamer in zowel het normale hulpverleningsproces als bij grootschalige incidenten is van groot belang gebleken. De meldkamer moet snel en zorgvuldig inspelen op de hulpvraag van de burger en tevens de operationele eenheden in het veld op adequate wijze aansturen en ondersteunen. Eén gemeenschappelijke meldkamer voor politie, brandweer en ambulance, waarbij werkprocessen en informatiestromen op elkaar zijn afgestemd, maakt hiervoor de weg vrij.

Bij (spoedeisende) incidenten bewerkstelligt de meldkamer onder alle omstandigheden een doelmatige en gecoördineerde inzet van de uitvoering van het hulpverleningsproces door een effectieve en efficiënte aansturing. In crisissituaties treedt de meldkamer op als coördinator die de operationele eenheden van de hulpverlening- en veiligheidsdiensten faciliteert bij hun inzet.

Wat willen wij bereiken:

Scherp acteren op maatschappelijke ontwikkelingen:

In 2017 is de meldkamer Rotterdam-Rijnmond samengevoegd met de meldkamer Zuid Holland-Zuid tot één meldkamer Rotterdam

Een betrouwbare hulp- en zorgverleningsorganisatie:

Verbetering van de prestatie van de verwerkingstijd bij de meldkamer ambulance van 60% naar 70% in het laatste kwartaal van 2017.

Bij de meldkamer brandweer is een daling te zien in de prestaties van de verwerkingstijd door het terugdringen van de nodeloze meldingen door middel van extra verificatietijd. Voor 2017 willen we het prestatieniveau van 80% behouden.

Wat gaan wij daar voor doen:

Scherp acteren op maatschappelijke ontwikkelingen:

Afronden verbouwing en transitie van meldkamer Zuid Holland-Zuid en meldkamer Rotterdam-Rijnmond tot meldkamer Rotterdam

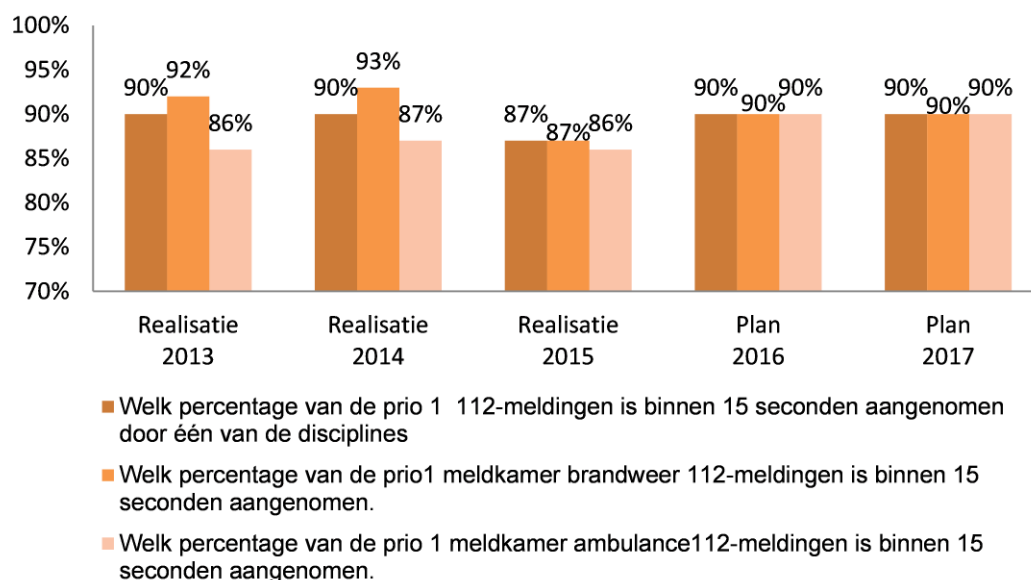
Betrouwbare hulp- en zorgverleningsorganisatie:

Invoering laatste onderdeel Optima Live.

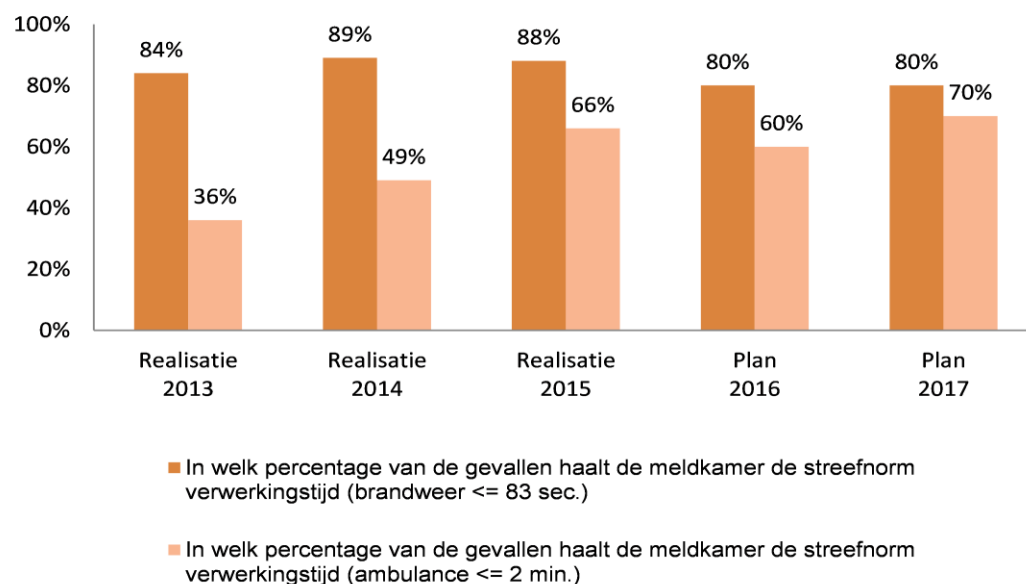
In 2016 wordt gekeken welke maatregelen / aanpassingen gedaan kunnen worden om het prestatie niveau te behouden. In 2017 worden deze maatregelen geïmplementeerd.

Prestatie-indicatoren

Aannametijd

Verwerkingstijd

Programma
Meldkamer

Wat mag het kosten

Meldkamer (Bedragen x € 1.000)	Realisatie 2015	Begroting 2016 (1e wijziging)	Begroting 2017	Plan 2018	Plan 2019	Plan 2020
Personeel	6.319	6.223	5.582	5.582	5.582	5.582
Huisvesting	1.573	1.571	1.525	1.783	1.762	1.741
Middelen	739	912	903	911	910	910
Overige	2.656	2.226	2.314	2.264	2.245	2.204
Totaal lasten	11.286	10.932	10.324	10.539	10.499	10.437
Totaal baten	12.075	11.149	10.544	10.539	10.499	10.437
Saldo	789	217	220	0	0	0

Toelichting mutatie 1^e begrotingswijziging 2016 naar begroting 2017

Meldkamer Verschillenanalyse 2016 -> 2017	Mutatie	waarvan structureel	waarvan incidenteel
	(* € 1.000,-)		
Project samenvoeging meldkamers en LMO	-626	-626	
Stijging salarislasteren (o.a. cao 2017)	12	12	
Kapitaallasteren	6	6	
Totaal verschillen lasten	-608	-608	0
Project samenvoeging meldkamers en LMO	-710	-710	
Bijdrage BDUR	205	205	
Opbrengsten OMS	-100	-100	
Totaal verschillen baten	-605	-605	0
	3	3	0

Investeringsen

Investeringsen Meldkamer (x € 1.000)	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Investeringsen	479	122	3.690	0	0	0
Kapitaallasteren	392	368	374	837	711	649

Ultimo 2017 zijn de investeringsen die gemoeid zijn met de samenvoeging van de meldkamers Zuid Holland Zuid en Rotterdam-Rijnmond geheel voltooid.

Risico- & Crisisbeheersing

Programma

Risico- en Crisisbeheersing

Algemeen

Risico- en Crisisbeheersing richt zich op het systematisch verbinden van de vele partijen, die een rol hebben bij het verhogen en borgen van het fysieke veiligheidsniveau van de burger in de regio Rotterdam-Rijnmond in relatie tot de mogelijkheden die beschikbaar zijn om het risico te reduceren met een adequate hulpverleningsorganisatie.

De kern van Risico- en Crisisbeheersing ligt in het vermogen de verschillende belangen van de vele partners, zowel intern als extern op een optimale wijze te behartigen, te waarborgen en hierin de samenhang aan te brengen door de rol van zowel regisseur als adviseur op zich te nemen.

Eén van de doelen binnen dit programma is de monodisciplinaire processen van de VRR en andere operationele partners en gemeenten met elkaar te verbinden. Zorgen voor een versterking van zowel het beleid als het beheer op het gebied van risico- en crisisbeheersing, rampenbestrijding en multidisciplinair grootschalig oefenen, trainen en optreden.

Wat willen wij bereiken:

Betrouwbare hulp- en zorgverleningsorganisatie:

De VRR is op het gebied van risico- en crisisbeheersing zo ingericht, dat zij flexibel kan inspelen op incidenten van uiteenlopende aard.

Wat gaan wij daarvoor doen:

Betrouwbare hulp- en zorgverleningsorganisatie:

Intensiveren van de samenwerking met keten partners en buurregio's en het maken van landelijke afspraken.

Waarborgen van de leiding en coördinatie bij gecompliceerde (gripwaardige) incidenten vooral in afstemming met de Veiligheidsregio Zuid Holland-Zuid in verband met de samenvoeging van onze meldkamers

Crisisbeheersing	Verwachting 2016	Verwachting 2017
Incidentbeheersing		
BRZO-oefeningen	6	6
ROT-oefeningen	6	6
Workshops	6	6
Systeemtest	1	1
Copi-cursussen (Deltalings)	6	6
Verwachting aantal incidenten opgeschaald tot GRIP	20-30	20-30
Bijzonderheden 2016		
Rotterdam The Hague Airport (RTHA)	1	-
Bestuurlijke oefeningen RBT en GBT	16	16
Bijzonderheden 2017		
Copi-tweedaagse	-	12
Ad-hoc	-	2

De prestatie-indicatoren zijn afgeleid van de realisatiecijfers 2015.

De Oranje Kolom

De Oranje Kolom wordt binnen de VRR ondersteund door de coördinerend gemeentesecretaris en de afdeling crisisbeheersing. De functie van coördinerend gemeentesecretaris is een voorgeschreven functie vanuit artikel 36 van de Wet op de Veiligheidsregio: 'Het bestuur van de veiligheidsregio wijst een functionaris aan die is belast met de coördinatie van de maatregelen en voorzieningen die de gemeenten treffen met het oog op een ramp of crisis'.

Naast deze formele taak is de coördinerend gemeentesecretaris tevens voorzitter van de Commissie Advies Gemeenten, bestaande uit alle gemeentesecretarissen uit de regio, verder is de coördinerend gemeentesecretaris lid van de veiligheidsdirectie van de VRR en is de coördinerend gemeentesecretaris voorzitter van de Kerngroep Officieren van Dienst gemeenten.

Op landelijk niveau is de coördinerend gemeentesecretaris lid van de Managementraad Bevolkingszorg, een adviescommissie van het Veiligheidsberaad waarin de coördinerend gemeentesecretarissen van alle veiligheidsregio's zitting hebben. De coördinerend gemeentesecretaris vertegenwoordigt de VRR bij projecten, zoals het in 2014 ingevoerde landelijke slachtoffer-volg-informatie-systeem en bij projecten ter verbetering van de kwaliteit van bevolkingszorg in het algemeen (Bevolkingszorg Op Orde 2.0).

Bij deze werkzaamheden wordt de coördinerend gemeentesecretaris ondersteund door één medewerker van de afdeling crisisbeheersing van de VRR. Deze medewerker verzorgt de inhoudelijke en administratieve ondersteuning bij alle werkzaamheden op het gebied van de bevolkingszorg en in de contacten met de VRR-gemeenten. Daarnaast neemt zij deel aan landelijke bijeenkomsten ter voorbereiding van advisering, door tussenkomst van de Managementraad Bevolkingszorg, aan het Veiligheidsberaad. De voor deze functies beschikbare formatie is laag vergeleken met alle andere veiligheidsregio's. Gemiddeld hebben veiligheidsregio's 4,2 fte beschikbaar voor de bovengenoemde taken (bron: Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2014). Het bestuur van de VRR heeft in het verleden ervoor gekozen om de taken van de Oranje Kolom onderling te verdelen en zelf uit te voeren.

Projecten

Bevolkingszorg is een groeiende crisisorganisatie die zich steeds verder professionaliseert om goed aan te sluiten bij de overige crisispartners. Om dit te realiseren zijn projecten gestart op zowel landelijk als regionaal niveau.

- Uitvoering binnen de VRR van de speerpunten uit het door het Veiligheidsberaad vastgestelde rapport Bevolkingszorg op Orde 2.0.
- De samenwerking tussen de gemeenten binnen de VRR neemt toe. Gemeenten organiseren in toenemende mate gezamenlijk de crisisorganisatie. De VRR en de coördinerend gemeentesecretaris activeren en ondersteunen de gemeenten in dit proces.
- Professionalisering Algemeen Commandanten Bevolkingszorg. De Algemeen Commandanten Bevolkingszorg in het Regionaal Operationeel Team worden opgeleid en geëxamineerd, waardoor aan het hoge niveau in het Regionaal Operationeel Team wordt voldaan en hierdoor een waardige crisispartner wordt.

Programma**Risico- en Crisisbeheersing****Wat mag het kosten**

Risico- en crisisbeheersing (Bedragen x € 1.000)	Realisatie 2015	Begroting 2016 (1e wijziging)	Begroting 2017	Plan 2018	Plan 2019	Plan 2020
Personeel	2.405	2.501	2.514	2.514	2.514	2.514
Huisvesting	175	190	188	186	183	176
Middelen	163	212	243	268	279	277
Overige	637	608	608	608	596	581
Totaal lasten	3.379	3.511	3.552	3.576	3.572	3.548
Totaal baten	3.658	3.424	3.552	3.576	3.572	3.548
Saldo	279	-87	0	0	0	0

Toelichting mutatie 1^e begrotingswijziging 2016 naar begroting 2017

Risico- & Crisisbeheersing Verschillenanalyse 2016 -> 2017	Mutatie	waarvan structureel	waarvan incidenteel
	(* € 1.000,-)		
Stijging salarislasteren (o.a. cao 2017)	13	13	
Kapitaallasteren	28	28	
Totaal verschillen lasten	41	41	0
Verhoging BDUR bijdrage	128	128	
Totaal verschillen baten	128	128	0
	87	87	0

Investeringsen

Investeringsen Risico- en Crisisbeheersing (x € 1.000)	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Investeringsen	365	57	225	237	0	38
Kapitaallasteren	135	163	191	215	210	187

Begroting 2017

Deel 2

Paragrafen

Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond

Paragraaf

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

De Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR) staat voor 'samen sterk' in risicobeheersing, incidentbestrijding en crisisbeheersing door een gezamenlijke inzet van diensten, organisaties, burgers en bedrijfsleven, waardoor schade en leed bij incidenten wordt voorkomen of beperkt. Om deze missie te kunnen uitvoeren, is het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Hierbij is de relatie tussen risico's en de mate waarin de organisatie in staat is om eventuele grote financiële tegenvallers die bij de risico's horen op te vangen van belang. Door actief naar risico's te kijken en waar nodig beheersmaatregelen in te stellen, vervult de VRR een actieve rol. Het gaat niet alleen om risico's verzamelen in een spreadsheet, maar ook om actief met de risico's aan de slag gaan. Het doel van risicomanagement is dat het structureel bijdraagt aan het in control zijn van de VRR.

Beleid

De doelstellingen en de kaders waarbinnen risicomanagement zich afspeelt, zijn omschreven in het beleidsplan Risicomanagement (2014). Risicomanagement is een continu proces dat is opgenomen in de planning- & controlcyclus. Zowel in de kwartaalrapportages als in de begrotings- en jaarrekeningstukken worden de actuele risico's en beheersmaatregelen gerapporteerd. Per kwartaal wordt de voortgang van de beheersmaatregelen gemonitord. Het streven is om het risicobewustzijn binnen de organisatie te laten groeien en initiatieven op het gebied van risicomanagement zoveel mogelijk te 'clusteren'. De VRR tracht een zo goed mogelijk beeld te krijgen van het benodigde weerstandsvermogen en zal risico's zoveel mogelijk proberen te kwantificeren.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de organisatie om klappen op te vangen. Het vormt als beheersmaatregel het sluitstuk van risicomanagement. Het weerstandsvermogen geeft de financiële robuustheid aan van de begroting, de jaarrekening en de financiële positie.

De ratio weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit (gekwantificeerde risico's).

$$\text{Ratio} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Wat verstaan wij onder risico en risicomanagement:

- Een risico wordt gezien als de kans dat een ongewenste gebeurtenis zich voordoet met een negatief gevolg in relatie tot de doelstelling en bedrijfsvoering van een organisatie.
- Er wordt een onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele risico's. Een structureel risico doet zich éénmalig voor, maar heeft een meerjarig effect op de organisatie. Op het moment dat het risico zich voordoet en de jaren erna heeft de organisatie nog te maken met de gevolgen het risico. Bijvoorbeeld het wegvallen van subsidies.
- Risicomanagement bevat alle gecoördineerde activiteiten om een organisatie te sturen en te beheersen met betrekking tot risico's.

Wat is het doel van risicomanagement:

Het inzichtelijk maken en houden van de risico's die de organisatie loopt om zo een verantwoorde keuze te kunnen maken en hiermee het vertrouwen in de organisatie te vergroten.

Wat willen we met risicomanagement bereiken:

- Voldoen aan wet- en regelgeving.
- Een juist en volledig beeld krijgen en houden van de belangrijkste risico's die realisatie van de doelstellingen van de organisatie kunnen belemmeren.
- Maatregelen nemen om de risico's zo goed mogelijk te beheersen.
- Voor de dekking van de resterende risico's: een goed onderbouwde en voldoende financiële capaciteit om de risico's op te vangen.

Paragraaf

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover de organisatie beschikt om niet voorziene lasten te dekken, zonder dat de begroting en het beleid moeten worden aangepast.

De verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de gekwantificeerde financiële risico's en daarmee het weerstandsvermogen kan vervolgens worden uitgedrukt in een verhoudingscijfer. Voor de beoordeling van een dergelijke ratio kan gebruik worden gemaakt van de onderstaande waarderingstabel, welke door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement in samenwerking met de Universiteit van Twente is samengesteld.

Waardering weerstandscapaciteit		
	Waarderingscijfer	Betekenis
A	> 2	Uitstekend
B	1,4 – 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 – 1,4	Voldoende
D	0,8 – 1,0	Matig
E	0,6 - 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Wanneer gestreefd wordt naar een gezond weerstandsvermogen (verhouding tussen weerstandscapaciteit ter dekking van de risico's), zal, uitgaande van bovenstaande tabel, minimaal sprake moeten zijn van een factor 1.

Op basis van de stand van het weerstandsvermogen ultimo 2015 kan de huidige weerstandscapaciteit worden berekend:

Weerstandscapaciteit ultimo 2015	
Stand Algemene Reserve	€ 6,5 miljoen
Nog te bestemmen resultaat 2015	Conform besluit bestuur verwerkt in de algemene reserve
Stille reserves	nihil
Post onvoorzien in de begroting	nihil
Mogelijkheid tot verhoging bijdragen	negatief

$$\text{Ratio weerstandvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit} = € 6,5 \text{ miljoen}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit} = € 6,5 \text{ miljoen}} = 1,0$$

Op basis van bovenstaande situatie kan de weerstandscapaciteit van de Veiligheidsregio ultimo 2015 worden gewaardeerd op 'voldoende' (1,0-1,4).

Paragraaf

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Eigen vermogen

Als onderdeel van het weerstandsvermogen kunnen de Algemene Reserve en de Bestemmingsreserves voor de komende jaren als volgt worden weergegeven:

Eigen Vermogen (in €)	Stand 31-12-15	Mutaties 2016	Stand 31-12-16	Mutaties 2017	Stand 31-12-17	Mutaties 2018	Stand 31-12-18
Algemene reserve	5.051.663	1.225.060	6.276.723		6.276.723		6.276.723
Algemene reserve - (deel Ambulance)	731.903	-523.105	208.798		208.798		208.798
Bestemmingsreserves	2.318.663	-207.189	2.111.474	-340.573	1.770.901	-184.000	1.586.901
Nog te bestemmen resultaat	701.955	-1.322.955	-621.000	612.000	-9.000	348.000	339.000
Totaal eigen vermogen	8.804.184	-828.189	7.975.995	271.427	8.247.422	164.000	8.411.422

In 2013 is de voormalige reserve aanvaardbare kosten (RAK) van de ambulancedienst toegevoegd aan de algemene reserve. De RAK was als landelijke regeling ingevoerd om de beoogde tekorten en overschotten in de bedrijfsvoering van de ambulancezorg te vereffenen en werd beschouwd als een zogenoemde *transitoire post*. Eind 2012 is de landelijke regeling van december 1998, waarbij de dotaties aan de RAK voor Ambulancediensten buiten de heffing van de inkomsten- en vennootschapsbelasting bleven, opgezegd.

In de jaren 2016, 2017 en 2018 zijn de volgende mutaties op de bestemmingsreserves gepland:

Bestemmingsreserves (in €)	Stand 31-12-15	Dotatie 2016	Stand 31-12-16	Mutaties 2017	Stand 31-12-17	Mutaties 2018	Stand 31-12-18
Additionele projecten GMK	239.762	-78.189	161.573	-161.573	-		-
Nieuwe Kazerne Barendrecht	442.000	-179.000	263.000	-179.000	84.000	-84.000	-
2e Loopbaanbeleid	1.636.901	50.000	1.686.901		1.686.901	-100.000	1.586.901
Totaal	2.318.663	-207.189	2.111.474	-340.573	1.770.901	-184.000	1.586.901

Additionele projecten GMK

De reserve is bestemd voor additionele projecten met als doel de verdere integratie van politie, brandweer en ambulancevervoer binnen de meldkamer. Gedurende het project samenvoeging meldkamers (2017) en de oprichting van de Landelijke meldkamerorganisatie (2020) zal deze reserve worden aangewend voor de fusie van de meldkamers van Zuid-Holland Zuid en Rotterdam-Rijnmond.

Nieuwe kazerne Barendrecht

De reserve is gevormd ter dekking van duurzame huisvestingslasten over de eerste jaren van gebruik van de nieuwe kazerne in Barendrecht. Na drie jaar zal een eventueel restant van de bestemmingsreserve vrijvallen.

Tweede loopbaanbeleid

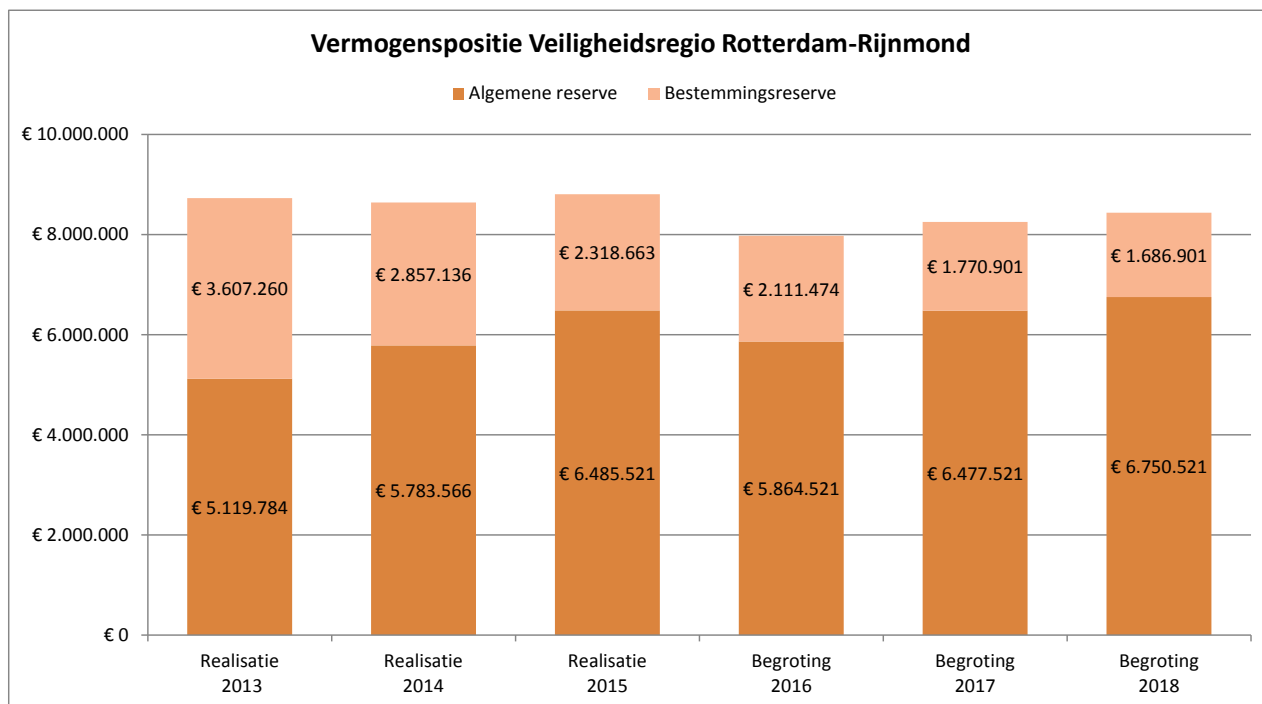
De kosten van het 2^e Loopbaanbeleid kunnen per jaar sterk verschillen en zullen ook afhankelijk zijn van de invulling door de organisatie en de deelnemende medewerkers. In de aanloopjaren zullen de totale kosten relatief laag zijn. De gevormde bestemmingsreserve dient ter dekking van de lasten in de piekjaren van het 2^e loopbaanbeleid over de eerst komende jaren.

Paragraaf

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

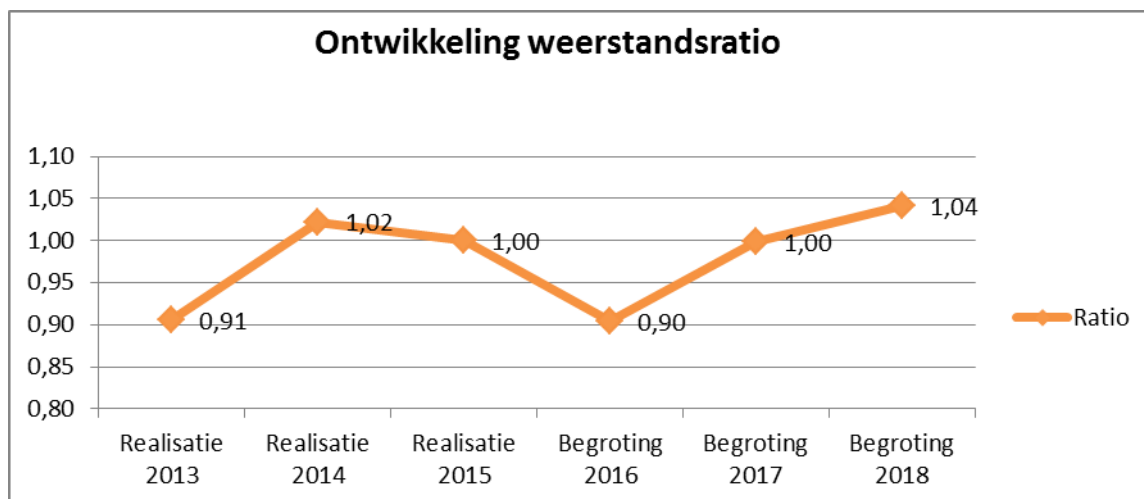
Ontwikkeling vermogenspositie

In onderstaand overzicht is de ontwikkeling van de vermogenspositie van de VRR weergegeven. In de grafiek is zichtbaar dat de reservepositie na 2015 eerst afneemt en daarna weer toeneemt. Een aantal risico's die nu als p.m.-post is meegenomen, zal zich in de aankomende periode gaan manifesteren. Daardoor komt de vermogenspositie onder druk te staan.

Ontwikkeling weerstandsratio

De VRR hanteert een weerstandsratio van minimaal 1. De verhouding tussen de algemene reserve en de gekwantificeerde risico's is dan voldoende. Op basis van de huidige inschatting van de risico's is de beschikbare weerstandscapaciteit voldoende om de risico's te dekken.

Paragraaf

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Risico-inventarisatie

Hieronder volgt een selectie van de belangrijkste risico's uit de organisatie. De gekwantificeerde structurele risico's hebben een wegingsfactor 2 meegekregen, aangezien de effecten van deze risico's op meerdere jaren betrekking kunnen hebben.

Selectie van de belangrijkste risico's (bedragen x € 1.000)					
Risico	Beheersmaatregel	Stand van zaken	Soort risico	Bedrag	Wegingsfactor
Vrijwaring van gemeenten voor aansprakelijkheid van niet verzekerbare risico's.			Incidenteel	3.750	1
Fiscale aangelegenheden. Ondanks zorgvuldig handelen door medewerkers, kan er een claim komen wegens het niet goed, volledig of tijdig uitvoeren van wet- en regelgeving.	Om de kans op fiscale risico's in de toekomst te verkleinen, zijn medewerkers van de financiële administratie opnieuw getraind en worden de fiscale procedures beschreven. Het streven is om halverwege 2016 de procedurebeschrijving afgerond te hebben.	De VRR zal in overleg met de Belastingdienst onderzoek doen naar het afhandelen van uitgaande facturen.	Incidenteel	2.820	1
Ontwikkelingen Landelijke meldkamerorganisatie (LMO).	De VRR heeft onderzoek gedaan naar de mogelijke gevolgen van de overdracht van de meldkamer naar de LMO.	Begin 2016 heeft het Ministerie van Veiligheid en Justitie in een brief medegedeeld dat 2020 de streefdatum is voor inwerkingtreding van de LMO. Vertraging van de samenvoeging van de meldkamers leidt tot extra kosten.	Structureel	1.500	2
Aanwijsbaarheid van spooreplacements.	De VRR probeert het besluit (wijziging ARIE-regelgeving) te laten aanpassen waardoor de VRR zelf kan aanwijzen en de brandweerzorg kan beheersen. Doel van de ARIE-regeling is dat bedrijven moeten kunnen aantonen dat zij de risico's van zware ongevallen (met gevaarlijke stoffen) binnen hun bedrijf kennen en beheersen. Dit wordt getoetst aan de hand van de aanvullende risico-inventarisatie en -evaluatie (ARIE) die door het bedrijf, in samenwerking met deskundige ondersteuning, wordt opgesteld.	Bij het Ministerie van Veiligheid en Justitie (V&J) is een voorstel neergelegd om de wetgeving ten aanzien van de bedrijfsbrandweeraanwijzing aan te passen. Het Ministerie van V&J heeft aangegeven dat de reikwijdte van de aanwijzingen niet zal veranderen door het wegvallen van de ARIE-regeling. Het Ministerie van V&J zal onderzoeken hoe het wegvallen van de ARIE-regeling kan worden opgevangen in de Wet veiligheidsregio's.	Structureel	1.500	2
Wegvallen opbrengsten Openbaar Meldsysteem (OMS).		Momenteel wordt onderzocht of het aanbieden van een OMS een publieke taak is die bij de Veiligheidsregio hoort. Indien blijkt dat het gaat om een private taak, dan leidt dit tot een daling van opbrengsten waarmee activiteiten binnen de Veiligheidsregio worden gefinancierd.	Structureel	1.300	2
Wegvallen subsidie Impuls omgevingsveiligheid.	De VRR is in gesprek met het Ministerie van Infrastructuur en Milieu om ook na 2016 structurele financiering te krijgen voor de uitvoering van de structurele taken.	Voor 2016 is er sprake van een substantiële afname van de subsidiegelden Impuls omgevingsveiligheid. Momenteel wordt onderzocht welke taken in 2016 nog worden uitgevoerd. Voor 2017 en verder wordt een verdere daling van inkomsten verwacht.	Structureel	600	2
Continuïteit van het meldkamerproces kan niet langer worden gewaarborgd indien de vervanging van een aantal ict-componenten langer wordt uitgesteld.	Noodzakelijke vervangingen en activiteiten worden in kaart gebracht om de continuïteit en stabiliteit van het meldkamerproces te borgen.	Activiteiten en vervangingen worden alleen uitgevoerd als die echt noodzakelijk zijn en in overleg met de Landelijke Meldkamerorganisatie in oprichting.	Incidenteel	300	1
Wegvallen en niet toereikend zijn van gelden Landelijk Expertisecentrum (LEC).	De VRR is in gesprek met het Ministerie van Veiligheid en Justitie om ook na 2016 structurele financiering te krijgen voor de uitvoering van de structurele taken.	Het Ministerie van Veiligheid en Justitie (V&J) heeft aangegeven dat de LEC-gelden voor 2016 worden verstrekt aan de VRR. Het Ministerie erkent het bestaansrecht van het Landelijk Expertisecentrum BrandweerBRZO. In de begrotingen 2016 - 2018 is er rekening mee gehouden, dat de VRR de gelden wel ontvangt.	Structureel	200	2
Niet voldoen aan de zorgnorm door de ambulancedienst (te laat komen). De Nederlandse Zorgautoriteit kan een (straf)korting opleggen indien de norm voor aanrijtijden niet wordt gehaald.	Binnen de ambulancedienst wordt voortdurend onderzocht op welke wijze de zorgnorm kan worden gehaald. Getracht wordt de beschikbare capaciteit zo goed mogelijk te verdelen door dynamisch ambulancemanagement en de wachttijden in het besteld vervoer terug te dringen.	Er wordt nu gewerkt aan een optimale verhouding tussen inzet van extra diensten en prestaties.	Incidenteel	200	1

Paragraaf**Weerstandsvermogen en risicobeheersing**

Selectie van de belangrijkste risico's (bedragen x€ 1.000)					
Risico	Beheersmaatregel			Bedrag	Wegingsfactor
Beroepsziekte bij de brandweer.	In het vierde kwartaal van 2015 is het project arbeidshygiëne opgestart onder leiding van de directeur Brandweer. Het doel van het project is veiliger werken om de kans op een beroepsziekte te verkleinen.	In 2015 is er in toenemende mate aandacht geweest voor arbeidshygiëne bij de brandweer. Zowel op landelijk als op regioniveau zijn initiatieven ontplooid om 'veilig en hygiënisch werken' te stimuleren en waar mogelijk te verbeteren. Naar aanleiding van een uitzending van het KRO en NCRV-programma 'De Monitor' is arbeidshygiëne een dagelijks onderwerp van gesprek geworden. Bovendien is de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid in overleg gegaan met Brandweer Nederland en heeft ze bezoeken gebracht aan meerdere veiligheidsregio's om 'veilig werken' bij de brandweer te bevorderen.	Structureel	p.m.	
Vertraagd tempo en of onvoldoende aanpassing bijdragen van stakeholders van de VRR t.b.v. kostenontwikkeling.			Structureel	p.m.	
Herijking Rijksuitkering BDUR. Uit de herijking kan blijken dat de verdeling van de BDUR-gelden op een andere wijze verdeeld gaan worden.		Voorlopige uitkomsten van het BDUR-onderzoek zijn bekend. Landelijk is er nog discussie over de uitkomsten van het onderzoek. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek is de verwachting dat de BDUR-gelden vanaf 2017 zullen stijgen.	Structureel positief	p.m.	
Aanbesteding ambulancezorg.	Er is een kwartiermaker aangesteld om de mogelijke scenario's met financiële consequenties inzichtelijk te maken.	De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft in een commissiebrief aan de Tweede Kamer een vertal scenario's geschetst waarop de toekomstige ambulancezorg kan worden georganiseerd. Twee scenario's konden op steun rekenen van zowel Ambulancezorg Nederland (AZN) en Zorgverzekeraars Nederland (ZN). In scenario 1 bepaalt de Minister wie de ambulancezorg aanbiedt en in scenario 2 bepalen de zorgverzekeraars via contractering wie de ambulancezorg in de regio aanbiedt. In de komende periode zal de Minister in overleg met AZN en ZN een keuze maken.	Structureel	p.m.	
Frictiekosten voormalig repressiepersoneel.	De VRR zal proberen repressiemedewerkers ruim van te voren te begeleiden naar werk binnen of buiten de VRR.		Structureel	p.m.	
Bestaansrecht organisatie.	De organisatie zal ruim van te voren anders moeten worden ingericht voordat de ontmechting (meldkamer en ambulancezorg) van een aantal basistaken plaatsvindt.		Structureel	p.m.	
Faillissement van leveranciers, waardoor de organisatie voor extra kosten komt te staan.	Op basis van objectieve criteria wordt beoordeeld of een leverancier in staat is om de overeengekomen afspraken na te komen.		Structureel	p.m.	
Invoering vennootschapsbelastingplicht (Vpb).	Inzichtelijk maken welke activiteiten als Vpb-plichtig kunnen worden aangemerkt. De verwachting is dat deze activiteiten een lagere bijdrage gaan leveren aan de dekking van de wettelijke taken.	Met ingang van 1 januari 2016 geldt de Vpb-plicht voor overheidsorganisaties. Dit betekent dat overheidsorganisaties belasting moeten afdragen over de winst die met commerciële activiteiten is verdiend. Onder commerciële activiteiten worden in dit verband activiteiten verstaan die zowel door overheidsorganisaties als door commerciële partijen kunnen worden verricht. Het is niet noodzakelijk dat de overheidsorganisatie winst nastreeft. Eind 2015 is binnen de VRR gestart met de inventarisatie van vpb-plichtige activiteiten.	Structureel	p.m.	
Invoering Individueel Keuzebudget personeel vanuit cao.	Inzichtelijk maken welke financiële consequenties de invoering van het Individueel Keuzebudget heeft voor de organisatie.		Structureel	p.m.	

Paragraaf

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Financiële kengetallen

Met ingang van 2015 dienen in de jaarstukken de volgende vijf kengetallen (art. 11 lid 2, let d. BBV) te worden opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Het BBV heeft geen normen voor de kengetallen. Het gaat hierbij om de volgende vijf kengetallen:

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. De netto schuldquote wordt berekend inclusief of exclusief doorgeleende gelden. Omdat er onzekerheid is of deze leningen wel allemaal terug zullen worden betaald, is het verstandig om dit onderscheid te maken. Op die manier wordt dit risico in beeld gebracht.

De solvabiliteitsratio. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale vermogen. Deze indicator geeft inzicht in de mate waarin de decentrale overheid in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen.

Kengetal grondexploitatie. Hierin wordt informatie gegeven over de waarde van de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken en uitgedrukt in een percentage.

Structurele exploitatieruimte. De structurele exploitatieruimte geeft aan hoe wendbaar een (overheids-)organisatie is. Als de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is een organisatie in staat om (structurele) tegenvallers op te vangen. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (conform artikel 17 lid c BBV = exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage.

Belastingcapaciteit: De belastingcapaciteit geeft de potentiële ruimte aan die een (overheids-)organisatie heeft om haar structurele baten te verhogen om stijgende structurele lasten (zoals kapitaalslasten) op te vangen.

Voor de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond zijn de kengetallen met betrekking tot grondexploitaties en belastingcapaciteit niet van toepassing. De Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond heeft geen mogelijkheden om belastingen te heffen en heeft geen bouwgronden in bezit.

Begroting jaar 2017	Verloop van de kengetallen		
Kengetallen:	Jaarverslag 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Netto schuldquote	33%	38%	34%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	33%	38%	34%
Solvabiliteitsrisico	12%	10%	12%
Structurele exploitatieruimte	0%	0%	0%

Toelichting op de kengetallen

Netto schuldquote: volgens de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) bevindt een gezonde netto schuldquote zich tussen de 0% en 100%. De druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie is dan gezond te noemen. In 2015, 2016 en 2017 valt de netto schuldquote van de VRR binnen deze bandbreedte. Aangezien de VRR geen gelden doorleent, is de netto schuldquote gelijk aan de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen.

Solvabiliteitsratio: een gezonde solvabiliteit bevindt zich normaal tussen de 25% en 40%. De VNG heeft aangegeven dat een solvabiliteitsratio van 20% een signaalwaarde heeft. Onder deze waarde is de solvabiliteit te laag. De VRR heeft op basis van deze normen een lage solvabiliteit.

Paragraaf

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Structurele exploitatieruimte: een positief percentage betekent dat de structurele baten voldoende zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. In 2015 waren de baten toereikend en de verwachting is op basis van de begrotingen 2016 en 2017 dat de baten toereikend zijn om de lasten te dekken.

Beoordeling onderlinge verhouding tussen de kengetallen

Om de financiële positie van de organisatie te kunnen beoordelen dienen de kengetallen in samenhang te worden bekeken. De netto schuldquote van de VRR valt binnen de normale bandbreedte (0% - 100%) van de VNG. Het inkomen van de VRR is toereikend om aan de schuldverplichtingen te voldoen. De VNG hanteert een solvabiliteit van minimaal 20%. De solvabiliteit is aan de lage kant. De solvabiliteitspositie kan worden verbeterd door het positieve jaarresultaat toe te voegen aan de algemene reserve of minder te investeren waardoor minder behoefte is aan leningen. In 2017 zijn de structurele baten toereikend om de structurele lasten (waaronder rente en aflossing van leningen) af te dekken.

Paragraaf

Weerstandsvormogen en risicobeheersing

Verzekeringen

Voor de volgende (verzekerbare) risico's zijn de hieronder genoemde verzekeringen afgesloten:

- Nederlandse Beurspolis voor uitgebreide gevaren t.b.v.:
 - Gebouwen
 - Bedrijfsuitrusting / inventaris
 - Huurdersbelang
 - Bijzondere kosten
- Collectieve ongevallenverzekering
- Zakenreisverzekering
- Aansprakelijkheidsverzekering
- Rechtsbijstandsverzekering
- Instrumenten en apparatenverzekering
- BZK-materieel
- Bedrijfswagenpark en bromfietsen
- Opbouw brandweerauto's
- Brandweervaartuigen
- Schadeverzekering voor inzittenden
- Werkmaterieelverzekering

Paragraaf Financiering

Algemeen

In de financieringsparagraaf komen onderwerpen aan de orde die behoren tot het geldstromenbeleid van de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond. Dit zijn onder andere risicobeheer (met name renterisico) en de financieringspositie.

Risicobeheersing

Risicobeheersing vormt één van de pijlers van de Wet Financiering Decentrale Overheden (Fido). In de navolgende onderdelen wordt ingegaan op de renterisico's die verbonden zijn aan de uitvoering van de treasuryfunctie. Renterisico's kunnen vanuit Wet Fido-optiek worden gezien op de korte en op de langere termijn.

Renterisico op korte schuld: de kasgeldlimiet

Met de kasgeldlimiet is in de Wet Fido een norm gesteld voor het maximum bedrag waarop de Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond haar financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mag financieren.

De kasgeldlimiet is dus een voorgeschreven sturing- en verantwoordingsinstrument ter beperking van het renterisico op de korte schuld. Als grondslag van de wettelijk toegestane omvang van de kasgeldlimiet wordt de omvang van de jaarbegroting per 1 januari voor het gehele begrotingsjaar aangehouden. Hierover wordt het kasgeldlimiet berekend met een vastgesteld percentage voor de gemeenschappelijke regelingen van 8,2%. Het geschatte benodigde bedrag wordt hieraan getoetst. Indien de werkelijke omvang hoger is dan is er sprake van overschrijding.

Kasgeldlimiet 2017 (bedragen x € 1.000)	1e kw	2e kw	3e kw	4e kw	2017
Grondslag :					
Omvang begroting 2017	128.076	128.076	128.076	128.076	128.076
Toegestane kasgeldlimiet					
in procenten van de grondslag	8,2%	8,2%	8,2%	8,2%	8,2%
in bedrag	-10.502	-10.502	-10.502	-10.502	-10.502
Toetsing :					
Omvang vlottende korte schuld (a.)	-18.500	-17.000	-17.200	-21.000	-18.400
Af: Vlottende middelen (b.)	27.900	27.800	29.300	21.800	26.700
Saldo netto vlottende schuld (2-3)	9.400	10.800	12.100	800	8.300
Ruimte	19.902	21.302	22.602	11.302	18.802

Bovenstaande prognose voorziet dat de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond in 2017 voldoende ruimte in haar kasgeldlimiet heeft.

Renterisico op langlopende schuld: de renterisiconorm

De Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond loopt renterisico op het moment dat nieuwe leningen moeten worden aangetrokken, leningen moeten worden geherfinancierd, of als een renteherziening van toepassing is.

Om het renterisico te beheersen is in de Wet Fido de renterisiconorm geformuleerd. Het doel van deze norm is om overmatige afhankelijkheid van het renteniveau in één bepaald jaar te voorkomen, één en ander ter bescherming van de financiële positie in het betreffende begrotingsjaar. Met deze norm bevordert de Wet Fido een solide financieringswijze bij openbare lichamen.

De Wet Fido begrenst via de renterisiconorm het deel van de totale langlopende schuld dat in een gegeven jaar een renterisico mag hebben. De renterisiconorm bepaalt dat het bedrag van de langlopende schuld dat binnen een gegeven jaar verplicht moet worden afgelost, of waarvan de rente moet worden herzien, maximaal 20% van het begrotingstotaal mag bedragen. Het doel van deze norm is dat de lange leningenportefeuille zodanig over de jaren verdeeld is dat het renterisico dat voortkomt bij herfinanciering en renteherzieningen gelijkmatig over de jaren wordt gespreid.

Renterisiconorm 2017 (bedragen x € 1.000)	2017	2018	2019	2020
Netto renteherziening op vaste schuld (o/g./u/g)	-	-	-	-
Netto aangetrokken/uitgezette lange middelen	-	-	-	-
./. Aflossingen	-4.148	-4.398	-4.398	-4.398
Renterisico	-4.148	-4.398	-4.398	-4.398
Berekening renterisiconorm:				
Stand van de vaste schuld ultimo jaar	-43.598	-39.200	-34.803	-30.405
Percentage cf. regeling	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm (2017)	-8.720	-7.840	-6.961	-6.081
Toetsing renterisiconorm:				
Renterisico	-4.148	-4.398	-4.398	-4.398
Norm	-8.720	-7.840	-6.961	-6.081
Ruimte	4.572	3.442	2.563	1.683

Bovenstaande prognose voorziet dat de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond in 2017 en in de volgende jaren binnen de grenzen van de renterisiconorm opereert.

Paragraaf Financiering

Lening portefeuille

Dit onderdeel geeft inzicht in de samenstelling, de grootte en de rentegevoeligheid van de opgenomen leningen. In het volgende overzicht worden de leningen gespecificeerd en toegelicht.

Omschrijving	Stand 31-12-15	Stand 31-12-16	Stand 31-12-17
Bedragen in hele €	€	€	€
1 - ABN AMRO lening VRR	538.125	520.625	503.125
2 - BNG *)	10.000.000	10.000.000	-
3 - ABN AMRO lening VRR	1.687.500	937.500	187.500
4 - BNG	83.334	0	-
5 - BNG	288.000	230.400	172.800
6 - BNG	773.334	725.000	676.667
7 - BNG	1.497.600	1.404.000	1.310.400
8 - BNG	1.072.575	1.032.850	993.125
9 - BNG	1.786.375	1.728.750	1.671.125
10 - BNG	8.666.666	7.999.999	7.333.332
11 - BNG (2014)	9.333.333	8.666.666	7.999.999
12 - BNG (2015)	7.500.000	7.000.000	6.500.000
13 - BNG (2016)		7.500.000	7.000.000
14 - BNG *)			9.250.000
Totaal	43.226.842	47.745.791	43.598.074

Lening 1

Aangetrokken om de overname van de activa van de Brandweer Rotterdam per 1 januari 2007 te financieren.

Lening 2

Deze lening is afgesloten ter financiering van de overdrachten van activa door de in 2008 toegetreden gemeenten. Herfinanciering van deze lening vindt plaats in januari 2017 (lening 14)

Lening 3

Betreft een lening met een looptijd van 20 jaar. Deze lening is aangetrokken om de aanschaf van een gebouw te financieren.

Lening 4 en 5

Deze leningen zijn aangegaan ter dekking van de investeringen in het jaar 2013/2014. Het betreft hier hoofdzakelijk de bouw van nieuwe kazernes en vervanging van de tankautospuiten bij de brandweer en ambulances bij de ambulancedienst.

Lening 6 t/m 11

Ter financiering zijn met de overdracht van de activa van district Waterweg tevens 8 langlopende leningen overgenomen die lopen bij de Bank Nederlandse Gemeenten. Ultimo 2014 resteren daar nog 6 van.

leningen 12 en 13

Voor de financiering van de geplande investeringen zullen er leningen moeten worden afgesloten. Er wordt voorzien dat er in 2015 totaal € 15.mln. nodig zal zijn, verspreid over twee leningen.

Naast reeds afgesloten leningen worden vooralsnog geen nieuwe leningen voorzien in het begrotingsjaar 2017.

Rentegevoeligheid

De VRR heeft ultimo 2016 nog een derivaat overeenkomst lopen welke is gekoppeld aan lening nummer 2 met een hoofdsom van € 7,5 mln. De looptijd is gelijk aan die van de lening, waardoor het derivaat in 2018 komt te vervallen. De fixatierente die wordt gehanteerd betreft de 3 maands-euribor-rente, waarbij de renteverrekening per kwartaal plaatsvindt.

Kredietfaciliteiten

Voor incidentele overschrijdingen van de rekening bij de ABN-AMRO bank is er een rekening-courantkrediet beschikbaar van € 1,5 mln. Dit rekening-courantkrediet kan ook worden gebruikt voor het opnemen van kasgeldleningen. Hiervoor is een separate kasgeldovereenkomst afgesloten. Aangezien vanaf 2016 kosten in rekening gebracht worden voor het aanhouden van het kredietlimiet is besloten deze faciliteit op te zeggen aangezien er geen of nauwelijks gebruik van gemaakt wordt.

Ontwikkelingen Schatkistpapier

In het Begrotingsakkoord 2013 is afgesproken dat alle provincies, gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen hun tegoeden aanhouden bij de Nederlandse schatkist. Schatkistbankieren betekent voor decentrale overheden, waaronder de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond valt, dat zij hun overtollige middelen aanhouden bij de schatkist bij het ministerie van Financiën. Dit houdt in dat geld niet langer bij banken buiten de schatkist mag worden aangehouden. Overtollige middelen mogen alleen in rekening-courant en via deposito's bij de schatkist worden aangehouden of onderling worden uitgeleend aan andere decentrale overheden. De introductie van het schatkistbankieren heeft tot gevolg dat de bij de ABN-AMRO bank aangehouden daggeldrekeningen sinds 14 december 2013 niet meer worden gebruikt.

Liquiditeitsprognose

Een liquiditeitsbegroting (ook wel genoemd: cashflowbegroting) is een overzicht van de verwachte ontvangsten en uitgaven van een organisatie voor een bepaalde periode (meestal per kwartaal) en wordt gebruikt in de bedrijfseconomie. Een liquiditeitsbegroting geeft een bedrijf inzicht in de financiële situatie zoals de mogelijkheid om te kunnen investeren en of het in staat is om aan de kortlopende verplichtingen te voldoen.

Paragraaf Kapitaalgoederen

Van de vijf in het Besluit Begroting en Verantwoording genoemde kapitaalgoederen (Wegen, Riolering, Water, Groen en Gebouwen) is alleen de post gebouwen van toepassing op de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond. In deze paragraaf wordt naast de post gebouwen ook aandacht besteed aan materieel.

Waarderingsgrondslagen en afschrijvingsmethodiek

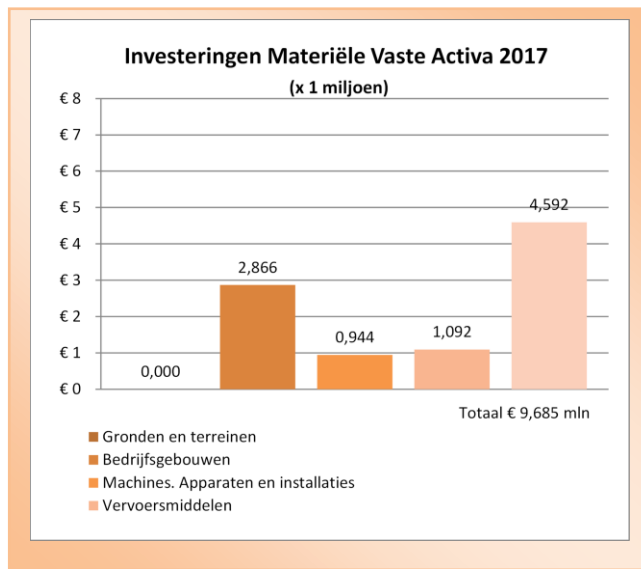
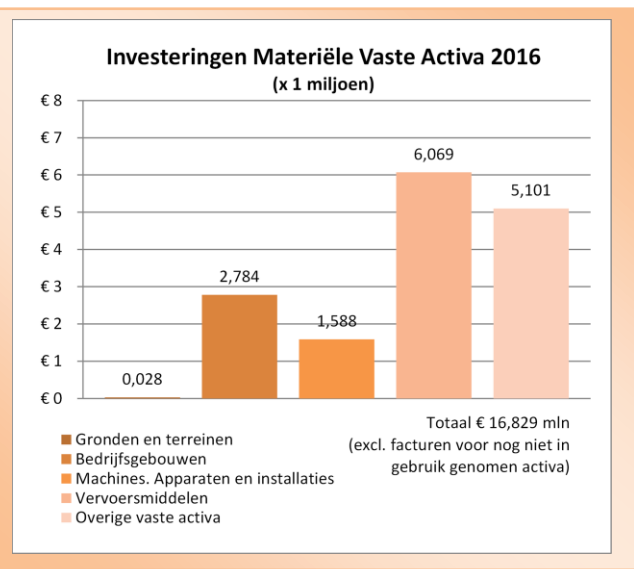
Conform artikel 59 van het Besluit Begroting en Verantwoording worden alle materiële vaste activa met een economisch nut geactiveerd. Investerings worden lineair afgeschreven. Op grond en terreinen wordt niet afgeschreven. Nieuwe investeringen zijn opgenomen tegen historische kostprijs of lagere marktwaarde. De post 'Activa in ontwikkeling' bestaat uit materiële vaste activa, welke nog niet in gebruik is genomen. Tot moment van ingebruikname wordt er niet op afgeschreven.

Overzicht verloop materiële vaste activa

De ontwikkeling van de materiële vaste activa is in onderstaand overzicht weergegeven:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2015	Investing 2016	Afschrijving 2016	Boekwaarde 31-12-2016	Investing 2017	Afschrijving 2017	Boekwaarde 31-12-2017
Grond en terreinen	2.411.617	28.243	0	2.439.860	0	0	2.439.860
Bedrijfsgebouwen	17.324.998	2.783.986	998.390	19.110.593	2.865.782	1.054.166	20.922.209
Machines, apparaten en installaties	1.946.938	1.587.667	366.964	3.167.641	943.618	401.077	3.710.182
Vervoersmiddelen	18.946.203	6.068.649	2.727.563	22.287.289	1.092.380	2.896.422	20.483.247
Overige materiële vaste activa	11.431.376	5.260.511	3.396.235	13.295.652	4.591.874	3.676.851	14.210.675
Subtotaal Activa in gebruik	52.061.132	15.729.056	7.489.153	60.301.035	9.493.654	8.028.515	61.766.174
Activa in Ontwikkeling	1.434.933	-1.434.933		0			0
Totaal Materiële Vaste Activa	53.496.065	14.294.123	7.489.153	60.301.035	9.493.654	8.028.515	61.766.174
Rente			1.749.408			2.020.085	
Kapitaallasten			9.238.561			10.048.600	

De investeringen van 2016 en 2017 zijn hieronder grafisch weergegeven.

Meerjarenoverzicht

Investerings VRR (x € 1.000)	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Investerings	20.903	15.569	9.494	7.376	6.892	5.776
Kapitaallasten	7.038	9.239	10.049	10.079	10.299	10.273

Paragraaf Kapitaalgoederen

Onderhoud en beheer huisvesting

Het overgrote deel van de panden die de VRR in gebruik heeft, wordt gehuurd. De verhuurders zijn hoofzakelijk gemeenten. De panden verkeren over het algemeen in een voldoende tot ruim voldoende staat van onderhoud. Enkele panden zijn afgekeurd op het gebied van de arbo eisen (Middelharnis, Sommeldijk en Zwartewaal). Voor de eerste twee wordt in 2015 en 2016 in samenwerking met de Nationale Politie (als medegebruiker) een nieuwe kazerne ontwikkeld. De VRR gaat daarbij over tot aankoop en verhuur.

De VRR is verantwoordelijk voor het meerjarig onderhoud op de panden in eigendom en op de gehuurde panden voor zover de VRR daar aanpassingen in heeft aangebracht. Er wordt gewerkt met een planning voor het groot onderhoud. Hiervoor wordt tweejaarlijks een quickscan gemaakt op basis van de NEN 2767 methode. Deze houdt in dat er 6 condities zijn om de panden te kwalificeren. De range gaat van 'uitstekend' (= 6) tot zeer slecht (= 1). De VRR streeft voor haar panden minimaal naar de kwalificatie 'redelijk' (= 3).

De VRR is verantwoordelijk voor het hebben van een (recent) meerjarig onderhoudsplan en maakt hiervoor gebruik van een onderhoudsbeheerssysteem. Voor alle panden is een meerjarig onderhoudsplan opgesteld alsmede de kwalificatie waaraan het pand moet voldoen. Tweejaarlijks worden de panden door een onafhankelijke partij geïnspecteerd op werktuigbouwkundige, bouwkundige en elektrotechnische aspecten. Ook toetst men of voldaan wordt aan de arbo eisen. De uitkomsten worden in het onderhoudsbeheerssysteem geregistreerd en de meerjarige onderhoudsplannen worden hierop aangepast. Onderhoudswerkzaamheden worden conform het meerjarig onderhoudsplan uitgevoerd.

In een aantal gevallen is de verhuurder verantwoordelijk voor het contractonderhoud (bijvoorbeeld voor gebouw gebonden installaties). In die situaties betaalt de VRR hier een vergoeding aan de verhuurder.

Voor de staat van onderhoud van de panden wordt er ca. tweejaarlijks een nieuwe scan uitgevoerd. De tabel hieronder geeft de resultaten weer van de quickscan van eind 2014. De geschatte bedragen over de periode 2016 – 2020 zien er als volgt uit:

Onderhoud vastgoed VRR					
Gebouw (bedragen in €)	2016	2017	2018	2019	2020
Panden in eigendom					
Barendrecht - Dr. Kuiperstraat 25	11.900	16.800	11.900	11.900	18.200
Berkel en Rodenrijs - Berkelse Poort 25	61.500	25.300	25.300	25.300	31.200
Goedereede - Provincialeweg 18a	6.600	6.600	7.200	24.300	8.400
Hellevoetsluis - Tolweg 45a	28.200	13.700	16.100	29.800	139.700
Hoek van Holland - Rechtestraat 1	16.400	11.900	6.800	5.800	20.800
Maassluis - Electraweg 3	58.900	8.900	51.500	8.900	31.300
Oostvoorne - Voorweg 61-63	2.400	4.000	4.200	4.200	4.200
Rockanje - Kerkweg 10	21.100	3.500	92.800	3.500	4.200
Schiedam - 's Gravenlandseweg 551	18.000	19.200	24.400	22.400	18.100
Sommelsdijk - Olympiaweg 40	7.900	10.400	21.100	7.900	7.900
Stellendam - Deltastraat 1	5.700	10.900	2.700	2.300	8.000
Vlaardingen - Hoogstad 501	35.400	100.400	38.500	103.100	47.700
Zwartewaal - Henry Fordstraat 44	6.800	1.800	5.500	2.000	4.800
Subtotaal	280.800	233.400	308.000	251.400	344.500
Panden gehuurd (41)					
Subtotaal	793.700	670.900	703.800	800.600	790.200
Totaal	1.074.500	904.300	1.011.800	1.052.000	1.134.700

Paragraaf

Kapitaalgoederen

In het voorjaar van 2015 is in het kader van de nieuwe vastgoedstrategie gestart met de inventarisatie naar de kosten per m2 per locatie en de mogelijkheden tot reductie van het aantal m2 door afstoten, samenvoegen of wijzigen zonder dat dit ten koste gaat van de mate van spreiding en dekking. Met de gemeenten die als verhuurder optreden, worden gesprekken aangegaan over de huurprijzen en mogelijke herziening van contracten.

In het voorjaar van 2015 is ook gestart met het uitvoeren van een analyse op het besparingspotentieel van de huisvestingsportefeuille. Een feit blijft dat huisvesting facilitair volgend is aan het primaire proces van de VRR. Dat betekent dus ook dat krimp in m2 (naast het opheffen van ongebruikte m2) alleen mogelijk is indien er minder behoefte is aan ruimte en locaties. In dat opzicht is de nieuwe kijk op repressie essentieel.

De aanpak in de huisvestingsportefeuille zal naast een kostenreductie per saldo moeten leiden tot een significante daling in het aantal m2 en daarmee gaan aansluiten op het eerder advies van Berenschot.

Overige aandachtspunten binnen de analyses van de huisvestingsportefeuille zijn onder andere:

- het mogelijk (vervroegd) afstoten van locatie(s);
- kritische blik op facilitaire kosten en overige kosten;
- onderzoek naar mogelijkheden van doorbelasting aan partners;
- efficiëntieslag op kosten intensieve locaties.

Vervoersmiddelen

Het wagenpark vormt qua volume het meest omvangrijke bezit binnen de materiële vaste activa. Ultimo 2016 bedraagt dit (excl. Bepakkingen) ruim 37% van de totale boekwaarde. De vervanging van tankautospuiten (periode 2013 t/m 2015) is daarvan de voornaamste reden.

Paragraaf

Bedrijfsvoering

Algemeen

Een goede bedrijfsvoering is essentieel gelet op een goed verloop van de primaire processen. Daarnaast is de bedrijfsvoering cruciaal voor de waarborg van rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid van de (beleids)uitvoering.

Human Resource Management

Deskundige medewerkers

Dé kritische succesfactor voor succesvolle medewerkers en een goed functionerende organisatie is de juiste medewerker op de juiste plek op het juiste moment. De rode draad hierbij is deskundigheid van het personeel en strategisch personeelsinzicht. Vanuit human resource management wordt beleid opgesteld, zodat leidinggevend en toekomstgerichte opleidingsplannen voor en met hun medewerkers kunnen maken. Dit sluit ook aan bij de wens van de organisatie om 'HET kennis- en expertisecentrum op het gebied van Veiligheid en zorg' te worden en te blijven. Daarnaast zien we dat de maatschappij complexer wordt en door aanpassingen in wetgeving veranderen taken. Met het juiste opleidingsbeleid kunnen medewerkers vakkennis en competenties ontwikkelen, zodat de organisatie klaar is voor alles wat er op ons af komt.

Strategisch personeelsinzicht

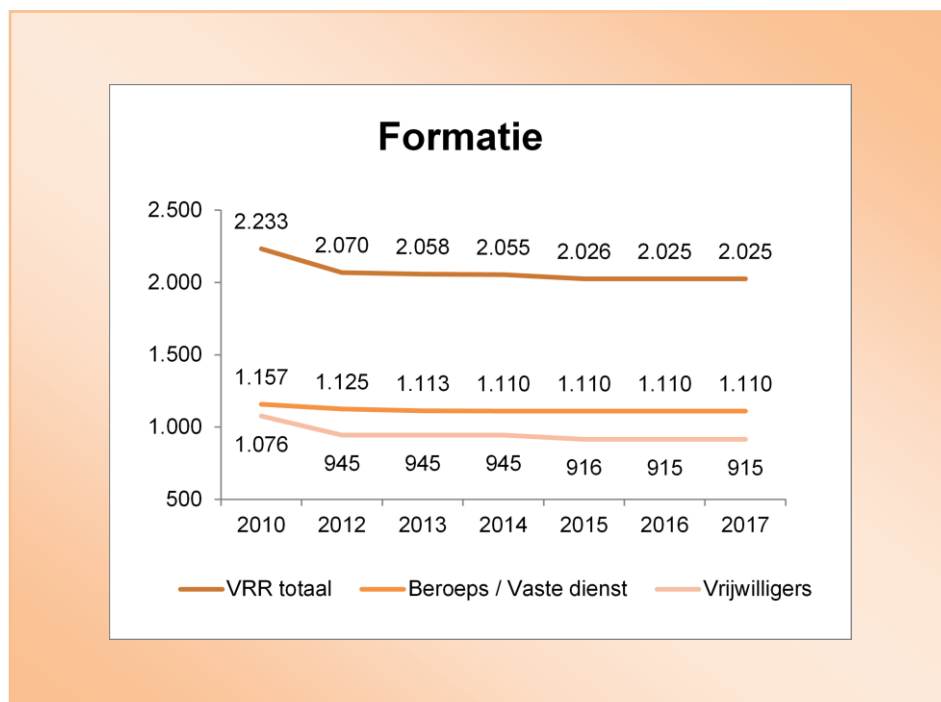
Naast de deskundigheid van personeel is het net zo belangrijk, om de juiste medewerker op het *juiste moment* op de juiste plek te krijgen. Om dit te realiseren is het allereerst belangrijk om inzicht te hebben in zowel de vaardigheden, kwaliteiten en ambities van medewerkers als de in- en uitstroom van personeel. In 2017 is dit strategisch personeelsinzicht beschikbaar.

Organisatie ontwikkeling

Om de volgende stap te kunnen zetten in het proces om op het *juiste moment* de juiste medewerker beschikbaar te hebben, moet bekend zijn, wat er allemaal op ons af komt. In 2017 zal de nadruk gelegd worden op pro-actief anticiperen op veranderingen in omgeving, de maatschappij en wet- en regelgeving, zodat wij voorbereid zijn op wat er op ons afkomt.

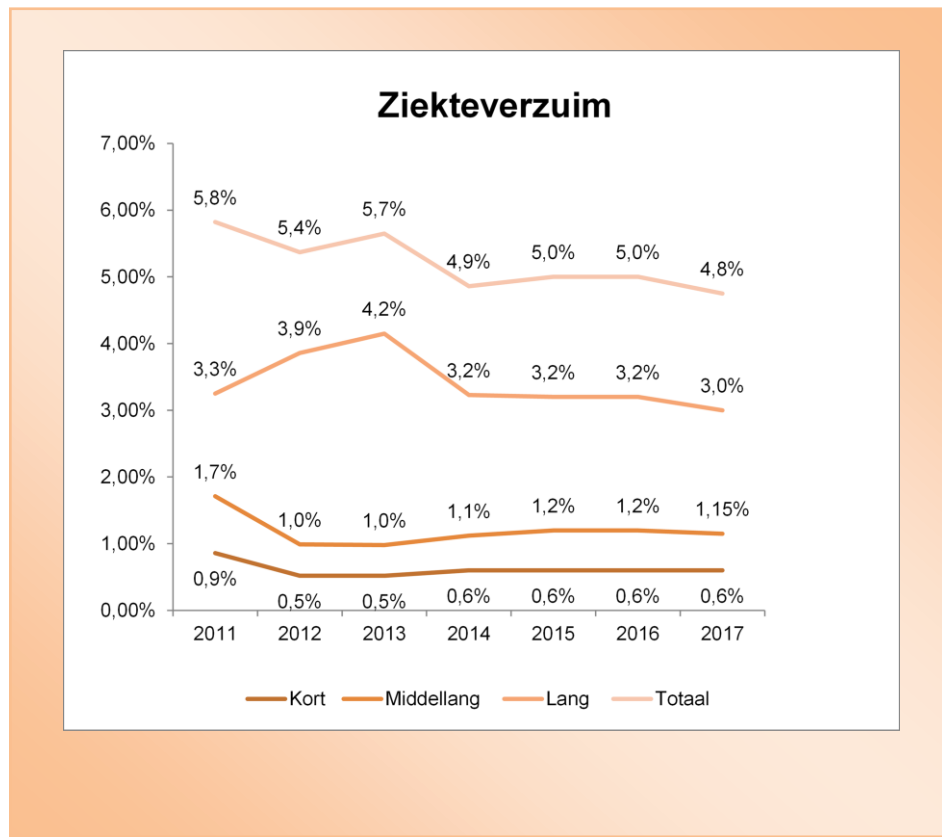
Kengetallen op het gebied van HRM

In de grafiek hieronder is de formatie van de VRR te zien.

Paragraaf Bedrijfsvoering

Het ziekteverzuim is in de afgelopen jaren gedaald. De VRR streeft naar een ziekteverzuimpercentage van maximaal 5%. Sinds 2014 ligt het verzuimpercentage onder de 5%.

Agressiviteit tegen hulpverleners

De VRR accepteert vanuit goed werkgeverschap geen geweld en agressie tegen zijn medewerkers. Door het inzetten van gericht beleid, hopen wij dat medewerkers het belang van melden van incidenten en het doen van aangifte inzien, zodat agressie en geweld tegen onze medewerkers kan afnemen.

Facilitair gebied

Op facilitair gebied ontwikkelen en leveren we diensten ten behoeve van een optimale werkomgeving, nu en in de toekomst door adequaat in te spelen op de behoefte van de klant. Zo wordt in 2017 aan de hand van de uitkomsten van het brandweezorgplan gekeken wat de mogelijkheden zijn op het gebied van dynamisch inzetten van huisvesting en materiaal.

In 2016 wordt het Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen – programma vastgesteld. In 2017 wordt uitvoering gegeven aan het programma. Aandachtsgebieden in dit programma zijn huisvesting, CO2-uitstoot, inkoop en het gebruik van MVO-materialen.

Op het gebied van ICT worden in 2016 activiteiten uitgevoerd om cyberproof te zijn. In 2017 kunnen we de test om cyberproof te zijn doorstaan.

Paragraaf

Verbonden partijen

Inleiding

Het begrip **verbonden partij** is vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en is in artikel 1 lid b BBV als volgt gedefinieerd: “Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de provincie onderscheidenlijk de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.”

In artikel 1 lid c BBV wordt **financieel belang** gedefinieerd als: “Een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt”.

In artikel 1 lid d BBV tenslotte wordt **bestuurlijk belang** gedefinieerd als: “Zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht”.

Lijst met verbonden partijen

In onderstaande tabel worden de verbonden partijen genoemd waarin de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond een financieel, dan wel, bestuurlijk belang heeft

Naam	Vestigingsplaats	Openbaar belang
Coöperatie ambulancezorg Rotterdam Rijnmond U.A. *)	Rotterdam	Vergunninghouder ambulancevervoer
*) Bij uitgesloten aansprakelijkheid (UA) zijn de leden niet aansprakelijk voor een tekort		

Doelstelling verbonden partij

De Coöperatie AmbulanceZorg Rotterdam-Rijnmond U.A. is een bij notariële acte opgerichte zelfstandige privaatrechtelijke rechtspersoon met twee leden: de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond en de BIOS-groep.

De coöperatie is eind 2011 opgericht om te voldoen aan de voorwaarden van de minister van Volkshuisvesting, Welzijn en Sport om op basis van de Tijdelijke wet ambulancezorg een aanwijzing te krijgen voor het uitvoeren van ambulancezorg. Tot 1 januari 2013 hadden beide partijen (VRR en BIOS) een eigenstandige vergunning voor het uitvoeren van ambulancezorg in de regio Rotterdam-Rijnmond. Sinds 1 januari 2013 is de coöperatie Ambulancezorg Rotterdam-Rijnmond als enige verantwoordelijk voor de ambulancezorg in de regio Rotterdam-Rijnmond.

Op 20 november 2012 werd de formele aanwijzing verleend door de minister van Volkshuisvesting, Welzijn en Sport op grond van de Tijdelijke wet ambulancezorg.

Bij de oprichting van de coöperatie is ingezet op een 'lege' organisatie, zonder eigen middelen en personeel. Als uitgangspunt is er voor gekozen dat de coöperatie geen zelfstandige activiteiten ontplooit. De feitelijke diensten worden verricht door de VRR en de BIOS-groep. Dit is door middel van Service Level Agreement geregeld. Daarbij leveren de VRR en de BIOS-groep 'ambulancediensten', zoals vastgelegd in het beschikbaarheidsplan en het rooster. De VRR draagt daarnaast ook zorg voor de meldkamer ambulancezorg, het stafbureau en het regionaal opleidingscentrum.

Aansprakelijkheid

De coöperatie is een rechtspersoon en dus zelf aansprakelijk voor haar handelingen. De leden van de coöperatie zijn in principe bij ontbinding ervan en bij schulden, ieder voor een gelijk deel aansprakelijk voor de tekorten van de coöperatie. Er kan van deze wettelijke aansprakelijkheid worden afgeweken door in de statuten de aansprakelijkheid van de leden te beperken of uit te sluiten. Bij de coöperatie met uitgesloten aansprakelijkheid (UA) is er geen verhaalsrecht op de leden.

Begroting 2017

Deel 3

Programmarekening

Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond

Algemeen

De opzet van de begroting 2017 voldoet aan het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de Wet- en regelgeving Nederlandse Zorgautoriteit (NZA) met de verbijzonderingen daarop zoals neergelegd in de Financiële verordening van de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond. Autorisatie van de begroting vindt volgens het BBV formeel plaats op programmaniveau.

De programmabegroting 2017 volgt qua beleid en financiële kaders de begroting 2016 en het beleidsplan VRR 2013-2017. Wijzigingen als gevolg van het jaarverslag (en de jaarrekening) 2015 en wijzigingen in de begroting voor het jaar 2016 zijn hierin verwerkt, waarbij eind 2015 overeenkomstig de vastgestelde Nota reserves en voorzieningen alle reserves en voorzieningen zijn getoetst op omvang en noodzaak en de uitkomsten hiervan zijn verwerkt.

Financiële ontwikkelingen

Ten opzichte van de meerjarenraming in de begroting 2016 van ./ € 179.k. zal aan de bestemmingsreserve in 2017 een bedrag worden onttrokken van € 341.k.. De toename betreft de lasten van de samenvoeging meldkamers VRR/ZHZ.

Na verwerking van de mutaties van de bestemmingsreserves sluit de begroting 2017 met een positief resultaat van € 612.k.

Bij het opstellen van de begroting 2017 en de meerjarenraming 2018-2020 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

Baten

Accres 2017 en meerjarenraming

In 2017 is de basisbijdrage verhoogd met het toegepaste accres van 0,6%. In de meerjarenraming is hiervoor vooralsnog geen stijging verwerkt.

Projecten

In de meerjarenraming is er vanuit gegaan dat de voor onderstaande projecten de subsidies zullen worden gecontinueerd. De belangrijkste posten zijn :

- Impuls omgevingsveiligheid (voorheen 'Programmafinanciering externe veiligheid');
- 25Kv en
- LEC, Brandweer BRZO

Brede Doeluitkering Rampenbestrijding

Ten aanzien van de Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDUR) is het meerjarenperspectief 2017-2019 conform de december-circulaire rekening gehouden met een stijging van de BDUR-bijdrage van € 1,4 mln.

Meldkamer

Met de verwachte overdracht van de meldkamer naar de Landelijke meldkamerorganisatie (LMO) in het jaar 2020 is in de meerjarenbegroting nog geen rekening gehouden.

Opbrengsten Openbaar meldsysteem

Door een daling in het aantal abonnementen zijn de opbrengsten uit het Openbaar meldsysteem (OMS) in de begroting en meerjarenraming licht gedaald.

Financiële begroting 2017

Lasten

- In de begroting 2017 en de meerjarenraming is rekening gehouden met een stijging van de personele lasten als gevolg van de cao-wijzigingen 2016-2017. Deze stijging wordt gedekt door de verhoging van de BDUR en een stijging van inkomsten vanuit de Coöperatie. Met toekomstige cao-wijzigingen is in de meerjarenraming geen rekening gehouden
- De personeelskosten van het vaste personeel betreft alleen het personeel dat in dienst is van de VRR. De medewerkers van de meldkamer politie zijn hier niet in meegenomen. Zij zijn in dienst van de Politie Rotterdam-Rijnmond;
- De begroting is gebaseerd op een volledige bezetting van de vastgestelde formatie.
- Alle kosten zijn (direct en indirect) toegerekend aan de programma's;
- Verder is voor de stijging van de huren en overige lasten een bedrag meegenomen van € 300.k. Deze stijging wordt volledig gedekt door het accres op de bijdrage basiszorg.
- In de begroting is onder het programma brandweerzorg een post onvoorzien opgenomen voor een bedrag van € 179.k.

Investerings- en kapitaallasten

Conform artikel 59 van het BBV worden alle materiële vaste activa met een economisch nut geactiveerd. Hierbij wordt rekening gehouden met een drempelbedrag zoals genoemd in de financiële verordening. De verwachting is dat er in 2016/2017 voor een bedrag van ongeveer € 24.mln. geïnvesteerd zal worden. Als gevolg hiervan zullen de kapitaallasten in de jaren daarop aanzienlijk stijgen. In de begroting 2017 en meerjarenraming is met de stijging van kapitaallasten rekening gehouden.

Investeringsverloop	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gronden en terreinen	0	28.243	0	0	0	0
Bedrijfsgebouwen	2.464.331	2.783.986	2.865.782	677.600	14.413	75.631
Machines. Apparaten en installaties	1.534.936	1.587.667	943.618	273.024	159.747	9.730
Vervoersmiddelen	11.088.648	6.068.649	1.092.380	3.038.482	2.749.567	3.716.680
Overige vaste activa	5.815.275	5.260.511	4.591.874	3.386.948	3.968.323	1.974.330
Activa in gebruik	20.903.190	15.729.056	9.493.654	7.376.054	6.892.050	5.776.372
Activa in ontwikkeling	1.434.933	-1.434.933	0	0	0	0
Totaal investeringen	22.338.123	14.294.123	9.493.654	7.376.054	6.892.050	5.776.372

Overzicht baten en lasten 2017 en meerjarenraming

Programma's (Bedragen x € 1.000)	Realisatie 2015	Begroting 2016 (1e wijziging)	Begroting 2017	Plan 2018	Plan 2019	Plan 2020
Ambulancezorg	28.304	27.195	27.433	27.533	27.548	27.558
Brandweezorg	86.115	86.432	86.595	85.865	85.677	85.765
Meldkamer	11.286	10.932	10.324	10.539	10.499	10.437
Risico- en Crisisbeheersing	3.379	3.511	3.552	3.576	3.572	3.548
Totaal lasten	129.085	128.069	127.905	127.513	127.296	127.307
Ambulancezorg	27.781	27.195	27.433	27.533	27.548	27.558
Brandweezorg	85.734	85.473	86.646	86.129	85.715	85.685
Meldkamer	12.075	11.149	10.544	10.539	10.499	10.437
Risico- en Crisisbeheersing	3.658	3.424	3.552	3.576	3.572	3.548
Totaal baten	129.249	127.240	128.176	127.777	127.334	127.228
Ambulancezorg	-523	0	0	0	0	0
Brandweezorg	-381	-959	51	264	38	-79
Meldkamer	789	217	220	0	0	0
Risico- en Crisisbeheersing	279	-87	0	0	0	0
Saldo van de baten en lasten	164	-829	271	264	38	-79
Mutaties bestemmingsreserve	538	208	341	84		
Resultaat	702	-621	612	348	38	-79

Kostensoort (Bedragen x € 1.000)	Realisatie 2015	Begroting 2016 (1e wijziging)	Begroting 2017	Plan 2018	Plan 2019	Plan 2020
Personeel	93.320	92.042	91.172	91.006	90.657	90.651
Huisvesting	11.094	10.864	10.728	10.975	10.828	10.764
Middelen	13.341	13.730	14.152	13.638	14.130	14.271
Overige	11.329	11.434	11.853	11.894	11.680	11.620
Totaal lasten	129.085	128.069	127.905	127.513	127.296	127.307
Gemeente (Reg. inwonerbijdr.)	75.148	75.409	75.817	75.817	75.817	75.817
Bijdrage gemeente o.b.v. DVO	5.295	5.075	4.728	4.423	4.075	4.069
BDUR	11.059	11.018	12.464	12.464	12.464	12.464
Ambulance vervoerders	25.013	24.553	24.792	24.964	24.964	24.964
Overheidsinstellingen	7.793	7.969	7.549	7.357	7.362	7.362
Overige opbrengsten	4.941	3.216	2.827	2.752	2.652	2.552
Totaal baten	129.249	127.240	128.176	127.777	127.334	127.228
Saldo	164	-829	271	264	38	-79
Mutaties bestemmingsreserve	538	208	341	84		
Resultaat	702	-621	612	348	38	-79

De lasten in 2017 laten een lichte daling zien. De grootste daling wordt veroorzaakt door de daling in de personele lasten als gevolg van lagere FLO-lasten en het beëindigen van het programma samenvoeging meldkamers. De stijging binnen de rubrieken middelen en overige worden veroorzaakt door de kapitaalslasten. De toelichting per programma is opgenomen binnen het beleidsprogramma.

Begroting 2017

Deel 4

Overige gegevens

Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond

Bijdrage 2017 per deelnemende gemeente

In de volgende tabel worden de gemeentelijke bijdragen gespecificeerd:

Gemeenten	Inwoners per 1-1-2012	Tarief	Bijdragen 2017	DVO + 2017	Totaal 2017
Albrandswaard	25.004	42,14	1.053.669	10.099	1.063.768
Barendrecht	47.064	42,14	1.983.277		1.983.277
Brielle	16.090	60,36	971.192		971.192
Capelle ad IJssel	66.159	52,39	3.466.070	138.000	3.604.070
Goeree-Overflakkee	48.285	42,14	2.034.730	82.715	2.117.445
Hellevoetsluis	39.481	42,14	1.663.729	22.000	1.685.729
Krimpen ad IJssel	28.691	42,14	1.209.039		1.209.039
Lansingerland	55.270	52,39	2.895.595	28.000	2.923.595
Maassluis	31.873	42,14	1.343.128	95.000	1.438.128
Nissewaard (1)	84.586	52,69	4.456.797	110.000	4.566.797
Ridderkerk	45.216	42,14	1.905.402	3.411	1.908.813
Rotterdam	617.347	69,35	42.814.731	3.852.032	46.666.763
Schiedam	75.718	62,55	4.736.161	378.000	5.114.161
Maardingen	71.054	62,55	4.444.428	354.000	4.798.428
Westvoorne	13.910	60,36	839.608		839.608
	1.265.748		75.817.556	5.073.257	80.890.813

*) Het gearceerde tarief is een overgangstarief in het kader van een ingroeimodel over 4 jaar voor gemeenten die van categorie zijn gewisseld.

De bijdrage basiszorg bestaat uit de bijdrage voor de brandweezorg (voorheen DVO) en de bijdrage voor de regionale taken welke zijn samengebracht in een tarief per inwoner.

De bijdragen 2017 zijn gecorrigeerd met een toegestaan accres van ./ 0,60 %.

De bijdrage bestaat uit een tarief per inwoner. Vanaf het begrotingsjaar 2014 worden de bijdragen basiszorg gebaseerd op het inwonersaantal per 1 januari 2012.

De belangrijkste post onder deze individuele bijdragen (DVO+) vormen de FLO/Levensloop lasten. In 2013 heeft de VRR in overleg met enkele gemeenten de doorbelasting van deze kosten in het kader van FLO en Levensloop gefixeerd voor periodes van vijf jaar zodat een sterke fluctuaties in de bijdragen wordt voorkomen. Na vijf jaar wordt de bijdrage geëvalueerd en eventueel een nieuwe vaste bijdrage afgesproken. Voor de gemeenten die hiermee niet hebben ingestemd zal ieder jaar op basis van nacalculatie worden afgerekend.

Staat van vereiste handtekeningen

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Algemeen bestuur van de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond
d.d. 4 juli 2016

De secretaris

De voorzitter

.....
Dhr. A. Littooi
(Algemeen Directeur)

.....
Dhr. A. Aboutaleb

Overzicht hoofdproducten per programma

beleid en sturing

beleid en sturing

beleidsvorming

beheersen, sturen en verantwoorden

verbetermanagement & borging

risico-beheersing

bevorderen veilige omgeving

adviseren fysieke veiligheid

adviseren evenementen

risico-informatie verkrijgen

bevorderen veilig leven

brandonderzoek

brandveilig leven

toezicht, controle en handhaving

risico-communicatie

hulp- en zorgverlening

voorbereiden op hulp- en zorgverlening

organiseren rampen- en crisisbestrijding

operationele plannen, voorzieningen en systemen

vakbekwaamheid operationeel

uitvoeren hulp- en zorgverlening

melding en alarmering

leiding en coördinatie

operationele inzet

communiceren crisisinformatie

herstel

nazorg en herstel

nazorg

herstel

evalueren en leren

evalueren inzet

leren van inzet

ondersteuning

zorgen voor medewerkers

instroom

doorstroom

uitstroom

arbo

ontwikkelen organisatie

personele regelingen

zorgen voor sturingsinformatie

toetsen, analyseren en adviseren

personele administratie

financiële administratie

zorgen voor faciliteiten

inkoop

beheer meldingen, wijzigingen, verbeteringen,

beheer en onderhoud objecten, systemen, materieel beheer

secretariële ondersteuning

informatie-management

informatievraag en -aanbod verbinden

ondersteunen informatiegebruik

communicatie

interne communicatie

externe communicatie

Ambulancezorg en GHOR
Fysieke veiligheid
Gezondheidskundige advisering, toezicht, controle en handhaving bij gevaarlijke stoffen en grootschalige (infra structurele) projecten
Gezondheidskundige advisering, toezicht, controle en handhaving bij multidisciplinaire evenementen
Voorbereiden op hulp- en zorgverlening
Zorgen voor paraatheid (bezetting, planning en registratie)
Vakbekwaamheid
Opleiden, toetsen en oefenen GHOR personeel en GGB-teams
Opleiden, toetsen en oefenen ambulancepersoneel
Operationele inzet
Ambulance-inzet te weten A1-ritten, A2-ritten en besteld vervoer
Nazorg en herstel
Nazorg na incident
Nazorg eigen personeel / Team Collegiale Ondersteuning (TCO)
Herstel omgeving, schadeherstel
Evalueren en leren
Evaluatie hulp- en zorgverlening
Kennis uit evaluaties delen en implementeren

Brandweezorg
Brandveilig leven
Informereren/voorlichten brandveilig leven voor burgers en bedrijven
Verbeteren brandveiligheid bij burgers en bedrijven d.m.v. bijv. woningchecks op verzoek gemeente
Fysieke veiligheid
Adviseren, toezicht, controle en handhaving op het gebied van ruimtelijke veiligheid
Adviseren, toezicht, controle en handhaving op het gebied van brandveiligheid
Adviseren, toezicht, controle en handhaving op het gebied van brandveiligheid met betrekking tot milieu
Advisering, toezicht, controle en handhaving op het gebied van industriële veiligheid
Advisering, toezicht, controle en handhaving op het gebied van evenementen
Voorbereiden op hulp- en zorgverlening
Advisering op bluswatervoorziening
Zorgen voor paraatheid (bezetting, planning en registratie)
Planvorming en zorgen voor operationele procedures/instructies
Project Centraal Registratiepunt Gevaarlijke Stoffen
Vakbekwaamheid
Opleiden, toetsen en oefenen brandweerpersoneel
Operationele inzet
Bestrijden van brand, rampen en zware ongevallen
Redden en technische hulpverlening
Ongevalsbestrijding gevaarlijke stoffen/bestrijding emissie gevaarlijke stoffen en ontsmetten, w.o. inzet van meetploegen en chemisch advies
Beperken en bestrijden natuurgeweld en milieu-incidenten
Reinigen van wegen en terreinen na ongevallen
Specialistische taken, zoals duiken, CBRN, strandwacht, hoogterredding en scheepsbrandbestrijding, USAR.nl
Nazorg en herstel
Nazorg na incident, zorgverlening, ramp of crisis, bijv. door bewonersavonden na brand.
Nazorg eigen personeel / Team Collegiale Ondersteuning (TCO)
Herstel omgeving, schadeherstel
Evalueren en leren
Evaluatie hulp- en zorgverlening
Kennis uit evaluaties delen en implementeren
Brandonderzoek
Uitvoeren brandonderzoek en resultaten implementeren, voor preventie en repressie

Risico- & Crisisbeheersing
Participatie voorbereiding en planvorming terreurbestrijding
Deelname aan het multidisciplinaire Evenementenbureau
Risico informatie verkrijgen
Opstellen risico-profiel
Ondersteuning risicoinventarisatie- en analyse, o.a. voor risicokaart
Risico communicatie
Communiceren over risico's, voorbereid zijn en handelingsperspectieven bieden aan burgers.
Informatie-management
Advisering informatiebeleid
Organiseren rampen- en crisisbestrijding
Opstellen regionaal crisisplan + operationele deelplannen
Opstellen GRIP-regelingen incl. hand- en draaiboeken
Organiseren piketdiensten voor mono en multi disciplinaire rampen- en crisisbestrijding
Afstemmen met operationele partners
Adviseren over gemeentelijke processen en plannen voor rampenbestrijding en crisisbeheersing
Planvorming en zorgen voor operationele procedures/instructies
Opleiden, oefenen en toetsen multidisciplinair personeel (en samenwerking daarvan)
Operationele inzet
Multidisciplinaire inzet en ondersteuning
Communiceren crisisinformatie
Waarschuwen en informeren bevolking over crisis
Persvoorlichting
Nazorg en herstel
Nazorg na incident, zorgverlening, ramp of crisis, bijv. door bewonersavonden na brand.
Nazorg eigen personeel / Team Collegiale Ondersteuning (TCO)
Herstel omgeving, schadeherstel
Evalueren en leren
Evaluatie hulp- en zorgverlening
Kennis uit evaluaties delen en implementeren

Gemeenschappelijke Meldkamer
Operationele plannen, voorzieningen en systemen
Zorgen voor paraatheid (bezetting, planning en registratie)
Beheer van meldkamersystemen en alarmeringsregelingen voor operationeel personeel
Vakbekwaamheid
Opleiden, toetsen en oefenen meldkamerpersoneel
Melding en alarmering
Primaire taken meldkamer, waaronder intake melding, alarmering, uitgifte / inzet, regie, ondersteuning, life-line functie, opschaling en afschaling
Nazorg en herstel
Nazorg eigen personeel / Team Collegiale Ondersteuning (TCO)
Evalueren en leren
Evaluatie hulp- en zorgverlening
Kennis uit evaluaties delen en implementeren

Afkortingenlijst

AO / IC	Administratieve organisatie / Interne Controle
ARIE	Aanvullende risico-inventarisatie en evaluatie
AZRR	AmbulanceZorg Rotterdam-Rijnmond
BAC	Bestuurlijke Adviescommissie
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BBV	Brandbeveiligingsverordening
BDUR	Besluit Doeluitkering Rampen en Zware Ongevallen
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BRZO	Besluit Rampen en Zware Ongevallen
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
DVO	Dienstverleningsovereenkomst
Fido	Financiering decentrale overheden
FLO	Functioneel Leeftijdsontslag
GGB-teams	Grootschalig, Geneeskundige Bijstand-teams
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GHOR	Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio
GRIP	Gecoördineerde Regionale Incidentenbestrijdings Procedure
HRM	Human Research Management
IFV	Instituut Fysieke Veiligheid
LEC	Landelijk Expertisecentrum
LL	Levensloop
LMO	Landelijke Meldkamer Organisatie
NZa	Nederlandse Zorgautoriteit
OMV	Omgevingsvergunning
p.m.-post	pro memorie post
RAK	Reserve Aanvaardbare Kosten
Vpb	Vennootschapsbelastingplicht
VRR	Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond
ZiROp	Ziekenhuis Rampen Opvangplan

Concept Programmabegroting 2016

1^e wijziging

Kerngegevens

Naam: Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond

Bezoekadres: World Port Center
Wilhelminakade 947
3072 AP Rotterdam

Postadres: Postbus 9154
3007 AD Rotterdam

Telefoon: 010 – 446 8900 (algemeen)

Fax: 010 – 446 8909

Website: www.veiligheidsregio-rotterdam-rijnmond.nl

E-mail : diana.brouwer@vr-rr.nl

Dagelijks bestuur : dhr. A. Aboutaleb (voorzitter)
mevr. M. Salet
dhr. C.H.J. Lamers
mw. A. Grootenboer - Dubbelman
dhr. P. van de Stadt
mw. A. Attema

Algemeen Directeur dhr. A. Littooi

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Overzicht van de baten en lasten 2016	5
Meerjarenraming 2017-2019	8
Verloop van de reserves	9
Verloop van de voorzieningen	10
Bijdragen 2016 per deelnemende gemeente	11
Wijziging / aanvulling indicatoren	12
Staat van vereiste handtekeningen	14

Voor u ligt de 1^e wijziging op de financiële begroting over het jaar 2016. Hierin zijn de financiële wijzigingen verwerkt die ten tijde van de opstelling van de oorspronkelijke begroting niet, of niet voldoende, konden worden ingeschat. Tevens zijn de financiële wijzigingen die voortvloeien uit de jaarafsluiting 2015 verwerkt. Hierdoor is ook de vermogenspositie ultimo 2015 van de VRR gewijzigd. Het positieve resultaat over het verslagjaar 2015 is toegevoegd aan de algemene reserve.

In de begroting zijn de volgende wijzigingen doorgevoerd:

- In de begroting 2016 was geen rekening gehouden met structurele stijging van de personele lasten met 3 % als gevolg van de nieuwe CAO 2016-2017.
- Op basis van de jaarafsluiting 2015 zijn de volgende wijzigingen doorgevoerd ten aanzien van de bestemmingsreserve en de voorzieningen.
 - Er wordt in 2016 € 161.k. minder onttrokken aan de bestemmingsreserves als gevolg van een vertraging in de uitgaven in het kader van de samenvoeging meldkamers VRR-ZHZ.
 - Er wordt in 2016 voor ruim € 1,5 mln. onttrokken aan de voorzieningen. Het betreft hier met name een tweetal voorzieningen die in 2015 zijn getroffen. In de loop van 2015 werd duidelijk dat outplacement van boventallig personeel niet in 2015 wordt gerealiseerd en het proces tot 2018 zal doorlopen. Hierdoor zal een stijging plaatsvinden van deze kosten. Derhalve is in 2015 de voorziening verhoogd om de uitloop van deze lasten over de komende jaren te kunnen dekken. Daarnaast is met het faillissement van de leverancier van de nieuwe tankautosputten ook de garantiedekking voor eventuele (kleine) mankementen, cq. reparaties, weggevallen en is rekening gehouden met meerkosten die voortvloeien uit het faillissement van de leverancier waarvoor de procedure thans nog loopt.
- In de oorspronkelijke begroting is een aantal projecten en subsidies niet opgenomen omdat bij de opstelling onduidelijkheid bestond over de hoogte van de bijdragen en/of de continuering van de subsidies. Het betreft hier voornamelijk de subsidies voor BRZO, 25kV en het project 'Bronz'. Laatst genoemd project betreft de organisatie en activiteiten bij scheepsbranden op passagiersschepen op de Noordzee.
- Invoering Individueel keuzebudget (IKB)
In een toenemend aantal cao's in de publieke sector worden afspraken gemaakt over het Individueel Keuzebudget. Dankzij dit Individueel Keuzebudget krijgen medewerkers meer vrijheid om arbeidsvoorwaarden naar eigen inzicht vorm te geven. Het maakt cao's flexibeler en eenvoudiger, maar stelt daarbij uitdagende eisen aan de juiste communicatieve en administratieve processen. Het verwerken van persoonlijk maatwerk vereist namelijk een goede registratie, verwerking en invoering van het administratieve proces.
De verwachting is dat medewerkers met ingang van 1 januari 2017 gebruik kunnen maken van deze regeling. Eventuele financiële consequenties voor het verslagjaar 2016 moeten nog verder worden uitgewerkt en zijn nog niet verwerkt in deze begrotingswijziging.

Overzicht van de baten en lasten 2016

Programma's (Bedragen x€ 1.000)	Begroting 2016	Wijzigingen	Begroting 2016 (1e wijziging)
Ambulancezorg	28.358	-1.164	27.195
Brandweezorg	84.549	1.883	86.432
Meldkamer	10.925	6	10.932
Risico- en Crisisbeheersing	3.377	134	3.511
Totaal lasten	127.210	859	128.069
Ambulancezorg	28.358	-1.164	27.195
Brandweezorg	83.986	1.487	85.473
Meldkamer	11.119	29	11.149
Risico- en Crisisbeheersing	3.377	47	3.424
Totaal baten	126.841	398	127.240
Ambulancezorg	0	0	0
Brandweezorg	-563	-396	-959
Meldkamer	194	23	217
Risico- en Crisisbeheersing	0	-87	-87
Saldo van de baten en lasten	-369	-460	-829
Mutaties bestemmingsreserve	369	-161	208
Netto resultaat	0	-621	-621

De mutaties per programma worden hieronder nader toegelicht :

Ambulancezorg	Mutatie	waarvan structureel	waarvan incidenteel
Verschillenanalyse Begr. 2016 -> 1e BW 2016	(* € 1.000,-)		
FLO/LL	-529	-529	
Kapitaallasten	104	104	
Inzet extern personeel	-400	-400	
Overige lasten	-339	-339	
Totaal verschillen lasten	-1.164	-1.164	0
FLO/LL	-503	-503	
Bijdragen Cooperatie AZRR	-696	-696	
Overige baten	35	35	
Totaal verschillen baten	-1.164	-1.164	0
	0	0	0

De VRR ontvangt voor het ambulancevervoer van de Coöperatie AZRR een bijdrage. Deze bijdrage is gebaseerd op een percentage van het bedrag van de budgetafspraken met de zorgverzekeraars minus de kosten die de Coöperatie zelf maakt voor haar eigen organisatie en ten behoeve van beide vervoerders als gevolg van verschuiving van activiteiten en investeringen. De lagere vergoeding is het gevolg van hogere kosten bij de Coöperatie dan geraamd.

Een deel van deze lagere baten wordt gecompenseerd door lagere lasten bij de VRR als gevolg van genoemde verschuiving van activiteiten naar de coöperatie.

Brandweezorg	Mutatie	waarvan structureel	waarvan incidenteel
Verschillenanalyse Begr. 2016 -> 1e BW 2016	(* € 1.000,-)		
Projecten	1.184		1.184
Stijging salarislaster (cao 2016)	1.029	1.029	
Daling lasten FLO/LL	-211	-211	
Overige lasten	-119		-119
Totaal verschillen lasten	1.883	818	1.065
Projecten	1.184		1.184
Daling baten FLO/LL	-211	-211	
Overige baten	514	364	150
Totaal verschillen baten	1.487	153	1.334
	-396	-665	269

Binnen het programma brandweezorg zijn een aantal projecten opgenomen waarvan exacte hoogte van de lasten en baten, bij het opstellen van de oorspronkelijke begroting, niet konden worden ingeschat. Het betreft hier o.a. de projecten 'BroNS' ('Brandbestrijding op de Noordzee pre-SAR' (SAR = Search And Rescue)), BRZO en 25kV.

De VNG en de vakbonden FNV, CNV, en CMHF hebben een principeakkoord over de Cao Gemeenten. Het akkoord is een kortdurende cao en loopt van 1 januari 2016 tot 1 mei 2017. Per 1 januari 2016 stijgen de salarissen met 3%, en per 1 januari 2017 met 0,4%.

Meldkamer	Mutatie	waarvan structureel	waarvan incidenteel
Verschillenanalyse Begr. 2016 -> 1e BW 2016	(* € 1.000,-)		
Project samenvoeging meldkamers (ZHZ-VRR)	547		547
Stijging salarislaster (cao 2016)	87	87	
Kapitaallasten	-328	-328	
Verlaging innovatiebudget	-300	-300	
Totaal verschillen lasten	6	-541	547
Project samenvoeging meldkamers (ZHZ-VRR)	709		709
Verlaging aandeel Politie in innovatiebudget	-300	-300	
Overige baten	-380	-328	-52
Totaal verschillen baten	29	-628	657
	23	-87	110

Ook bij het programma meldkamer zijn de personele lasten gestegen als gevolg van de nieuwe CAO, en zijn de baten en lasten opgenomen voor het project samenvoeging meldkamers VRR/ZHZ.

Daarnaast zijn de geprognosticeerde kapitaallasten bijgesteld als gevolg van de vertraging bij de oprichting en inrichting van de Landelijke meldkamerorganisatie (LMO) en een verlaging van de geplande investeringen..

Ten slotte is besloten dat het innovatiebudget wordt verlaagd met het aandeel van de Politie Rotterdam-Rijnmond omdat hier de afgelopen jaren geen gebruik van is gemaakt.

Risico- & Crisisbeheersing	Mutatie	waarvan structureel	waarvan incidenteel
Verschillenanalyse Begr. 2016 -> 1e BW 2016	(* € 1.000,-)		
Stijging personele lasten	86	86	
Kapitaallasten	34	34	
Overige lasten	14		14
Totaal verschillen lasten	134	120	14
Overige baten	47	28	19
Totaal verschillen baten	47	28	19
	-87	-92	5

Ook bij het programma Risico- en crisisbeheersing zijn de personele lasten gestegen als gevolg van de nieuwe cao 2016.

Programma's (Bedragen x € 1.000)	Realisatie 2015	Begroting 2016 (1e wijziging)	Begroting 2017	Plan 2018	Plan 2019	Plan 2020
Ambulancezorg	28.304	27.195	27.433	27.533	27.548	27.558
Brandweezorg	86.115	86.432	86.595	85.865	85.677	85.765
Meldkamer	11.286	10.932	10.324	10.539	10.499	10.437
Risico- en Crisisbeheersing	3.379	3.511	3.552	3.576	3.572	3.548
Totaal lasten	129.085	128.069	127.905	127.513	127.296	127.307
Ambulancezorg	27.781	27.195	27.433	27.533	27.548	27.558
Brandweezorg	85.734	85.473	86.646	86.129	85.715	85.685
Meldkamer	12.075	11.149	10.544	10.539	10.499	10.437
Risico- en Crisisbeheersing	3.658	3.424	3.552	3.576	3.572	3.548
Totaal baten	129.249	127.240	128.176	127.777	127.334	127.228
Saldo van de baten en lasten	164	-829	271	264	38	-79
Mutaties bestemmingsreserve	538	208	341	84		
Resultaat	702	-621	612	348	38	-79

Lasten

In de meerjarenraming is naast de doorwerking van de CAO-wijzigingen 2016/2017 geen inflatiecorrectie op de lasten en geen accresstijging op de bijdragen basiszorg toegepast.

In de meerjarenraming is een daling van de lasten FLO/LL bij brandweezorg verwerkt (./ € 998.).

De kapitaallasten zullen de komende jaren stijgen met € 1,1 mln.

Baten

Vanaf 2017 zal de bijdrage bijzondere doelluitkering (BDUR) stijgen met ruim € 1,4 mln.

Naast een daling van de doorbelasting FLO/LL-lasten (€ ./ 998.k.), is in de meerjarenraming rekening gehouden met een verdere daling van de opbrengsten uit het openbare meldsysteem (./ € 275.k.)

Verloop van de reserves

In de volgende tabellen wordt het verloop van de reservepositie inzichtelijk gemaakt ;

Eigen vermogen

Eigen Vermogen (in €)	Stand 1-01-16	Mutaties 2016	Stand 31-12-16
Algemene reserve	5.051.663	1.225.060	6.276.723
Algemene reserve - (deel Ambulance)	731.903	-523.105	208.798
Bestemmingsreserves	2.318.663	-207.189	2.111.474
Nog te bestemmen resultaat	701.955	-1.322.955	-621.000
Totaal eigen vermogen	8.804.184	-828.189	7.975.995

In de vermogensstaat is het negatieve saldo over het jaar 2016 als 'Nog te bestemmen resultaat' opgenomen.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves (in €)	Stand 1-01-16	Mutaties 2016	Stand 31-12-16
Additionele projecten GMK	239.762	-78.189	161.573
Nieuwe Kazerne Barendrecht	442.000	-179.000	263.000
2e Loopbaanbeleid	1.636.901	50.000	1.686.901
Totaal	2.318.663	-207.189	2.111.474

Additionele projecten GMK

De reserve is bestemd voor additionele projecten met als doel de verdere integratie van politie, brandweer en Meldkamer Ambulancevervoer (MKA) binnen de meldkamer. Gedurende het project samenvoeging meldkamers en de oprichting van de Landelijke meldkamerorganisatie (LMO) 2015-2017 zal deze reserve worden aangewend voor de fusie ZHZ-RR.

Nieuwe kazerne Barendrecht

De reserve is gevormd ter dekking van duurzame huisvestingslasten over de eerste jaren van gebruik van de nieuwe kazerne in Barendrecht. Na drie jaar zal een eventueel restant van de bestemmingsreserve vrijvallen.

2^e Loopbaanbeleid

De kosten van het 2e Loopbaanbeleid kunnen per jaar sterk verschillen en zal ook afhankelijk zijn van de invulling door de organisatie en de deelnemende medewerkers. In de aanloopjaren zullen de totale kosten relatief laag zijn. De gevormde bestemmingsreserve dient ter dekking van de lasten in de piekjaren van het 2e loopbaanbeleid over de eerst komende jaren.

Verloop van de voorzieningen

In de volgende tabel wordt het verloop van de voorzieningen inzichtelijk gemaakt ;

Voorzieningen (in €)	Stand 1-01-16	Dotatie 2016	Aanwending 2016	Stand 31-12-16
Naheffing Fiscus	223.100		-109.748	113.352
Procedures beëindiging dienstverbanden	182.923		-84.000	98.923
Samenvoeging meldkamers	104.358			104.358
Reorganisatie VRR	1.821.238		-727.307	1.093.931
Gevolgen faillissement leverancier tankautosputen	650.000		-650.000	0
Totaal	2.981.619	-	-1.571.055	1.410.564

Naheffing fiscus

In 2011 is een voorziening getroffen ter dekking van een tweetal afrekeningen met de fiscus over de verslagjaren 2006-2011. De verwachting is dat over de jaren 2006-2009 geen correcties WGA-premies zullen worden opgelegd. De voorziening is derhalve verlaagd met de geschatte bedragen over deze jaren.

Procedures beëindiging dienstverbanden

Het betreft hier een tweetal ontslagprocedures waarvan de lasten, cq. vergoedingen, niet in één bedrag zullen worden afgewikkeld maar gespreid over een aantal jaren.

Samenvoeging meldkamers

In 2012 is een voorziening gevormd ter dekking van de extra lasten als gevolg van de samenvoeging van de meldkamers van de VRR en Zuid-Holland-Zuid.

Reorganisatieplan VRR

In 2012 is een reorganisatieplan voor de VRR opgesteld voor een gefaseerde organisatieverandering en de daaraan gekoppelde reorganisatie. Ter dekking van de financiële gevolgen die deze reorganisatie met zich meebrengt is een voorziening getroffen. De kosten 2015 zijn ten lasten van de voorziening gebracht. Daarnaast was in de begroting 2015 rekening gehouden met extra personele lasten in verband met de afvloeiing van een aantal personeelsleden wiens functies als gevolg van de reorganisatie bovenformatief werden. In de loop van het jaar werd duidelijk dat out-placement van deze medewerkers niet in 2015 zal worden gerealiseerd en het proces waarschijnlijk zelfs tot 2018 kan doorlopen. Derhalve is een voorziening getroffen om de uitloop van deze lasten over de komende jaren te kunnen dekken.

Voorziening gevolgen faillissement leverancier tankautosputen (./. 650.k.)

Als gevolg van het faillissement van de leverancier van de tankautosputen in 2015 is tevens de mogelijkheid weggevallen om eventuele mankementen en of reparaties onder een garantie te claimen. Tevens wordt rekening gehouden met meerkosten als gevolg van het faillissement waarvan de juridische afwikkeling nog doorloopt in 2016.

Bijdragen 2016 per deelnemende gemeente

De gemeentelijke bijdragen basiszorg 2016 zijn ongewijzigd ;

Gemeenten	Inwoners per 1-1-2012	Tarief	Basiszorg	DVO+	Bijdragen 2016
Albrandswaard	25.004	41,89	1.047.360	10.099	1.057.459
Barendrecht	47.064	41,89	1.971.402		1.971.402
Brielle	16.090	60,00	965.329		965.329
Capelle ad IJssel	66.159	52,08	3.445.574	138.000	3.583.574
Goeree-Overflakkee *)	48.285	46,16	2.228.998	82.715	2.311.713
Hellevoetsluis	39.481	41,89	1.653.769	22.000	1.675.769
Krimpen ad IJssel	28.691	41,89	1.201.800		1.201.800
Lansingerland *)	55.270	48,70	2.691.512	28.000	2.719.512
Maassluis	31.873	41,89	1.335.088	95.000	1.430.088
Nissewaard *)	84.586	52,66	4.454.622	153.000	4.607.622
Ridderkerk	45.216	41,89	1.893.995	3.411	1.897.405
Rotterdam	617.347	68,94	42.559.374	4.200.768	46.760.143
Schiedam	75.718	62,17	4.707.635	378.000	5.085.635
Vlaardingen	71.054	62,17	4.417.661	354.000	4.771.661
Westvoorne	13.910	60,00	834.539		834.539
	1.265.748		75.408.658	5.464.993	80.873.652

*) Overgangsgemeenten

De individuele bijdragen betreffen individuele aanpassingen/uitbreidingen van het takenpakket boven de basiszorg. Het betreft hier hoofdzakelijk de kosten levensloop en FLO.

Bij de overgangsgemeenten worden de tarieven over een periode van 4 jaar aangepast aan de nieuwe categorie waarin zij zijn ingedeeld als gevolg van de wijziging in het aantal inwoners ten tijden van de herijking in 2014 of bij een fusie.

Wijziging / aanvulling indicatoren

Naast de financiële wijzigingen zijn er ook een aantal wijzigingen doorgevoerd op het gebied van de (prestatie)-indicatoren. De nieuwe indicatoren geven een duidelijker beeld van de producten, die de VRR levert.

Hieronder staan de nieuwe indicatoren:

GHOR

	Verwachting 2016
Het aantal incidenten waarbij de GHOR is ingezet (leiding en coördinatie)	85
Het aantal incidenten waarbij de GHOR is ingezet (gezondheidskundige advisering bij gevaarlijke stoffen)	160
Het aantal incidenten waarbij de GHOR is ingezet (Psychosociale Hulpverlening)	4

Brandweezorg (preventief)

Risicobeheersing	Verwachting 2016
Advisering Brandveiligheid	
Advies omgevingsvergunning (onderdeel bouwen)	1000
Beoordelen en goedkeuring brandveiligheidsinstallaties en	600
Taken met betrekking tot brandveilig gebruik	
Afhandelen gebruiksmeldingen	300
Afhandelen omgevingsvergunningen activiteit gebruik	125
Afhandelen gebruiksvergunningen (BBV)	225
Advisering in het kader van APV	
Advisering met betrekking tot het houden van	2500
Toezicht, controle en handhaving	
Toezicht en controle op uitvoering van brandveiligheidsvoorzieningen	500
Toezicht en controle op voorwaarden in het kader van brandveilig gebruik en algemene voorschriften	6000
Toezicht en controle op voorwaarden in het kader van	150
Bijstaan / ondersteunen handhavingproces	10
Voorlichting/ instructie bedrijven	
Brandveiligheid voorschriften / brandveilig gebruik	40
Behandeling van meldingen	
Brandgevaarlijke situaties	300
Algemene advisering	
Informatieoverdracht (naar preparatie / repressie)	30
Advisering Ruimtelijke Veiligheid	
Advisering specifieke ruimtelijke ordening plannen	10
Advisering externe veiligheid en ruimtelijke ordening	170
Advisering inrichtingsplannen	50
Advisering Stedenbouwkundige matenplannen (SMP)	20
Advisering kleinschalige infrastructuur	10

Industriële Veiligheid		Verwachting 2016
Advisering brandveiligheid		
Brandveiligheidsadvies Omgevingsvergunning milieu		85
Opvolging omgevingsvergunning milieu UPD, BVP, etc.		25
BEVI art.12-adviezen		30
Advisering ontplofbare stoffen		4
Advisering opslag en verkoopruimte vuurwerk		10
Brandweeradviezen voor ontbrandingstoestemming		30
Melding ontbranding vuurwerk		60
Bedrijfsbrandweer aanwijzingen		
Art. 31 WVR: aanwijzingen bedrijfsbrandweer		2
Art. 31 afwijzingen (beoordelingen die niet leiden tot een aa		2
Actualisatie art. 31 aanwijzingen		3
Toezicht		
BRZO-inspecties		90
Beoordeling VR-rapporten		30
Onaangekondigde inspectieweken		5
Bedrijfsbrandweerinspecties		160
IHP-inspecties		53
Incidentonderzoeken		p.m.
Tijdelijke wijzigingen		80
Handhaving		
Handhaving Wvr		8
Advies handhaving Wabo/Arbo		80

Staat van vereiste handtekeningen

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van het Algemeen bestuur van de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond d.d. 4 juli 2016

De secretaris

De voorzitter

.....
mr. drs. A. Littoij

.....
ing. A. Aboutaleb

Het Dagelijks Bestuur van de
Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond
Postbus 9154
3007 AD ROTTERDAM

Verzenddatum 13 mei 2016
Ons kenmerk U16.05267
Uw brief van 14 april 2016

Afdeling
**Vergunningverlening &
Handhaving**

Postbus 1
2650 AA Berkel en Rodenrijs

Nadere informatie
Alice van den Bulk

Telefoon
14 010

E-mail
info@lansingerland.nl

Fax
(010) 800 40 01

Onderwerp **Begroting 2017 VRR**

Geacht bestuur,

Op 14 april 2016 ontvingen wij de 1^e begrotingswijziging 2016 en de concept begroting 2017 van de VRR. In deze brief geven wij onze reactie hierop.

Zienswijze concept programmabegroting 2016, 1^e wijziging

Wij hebben kennis genomen van de 1^e begrotingswijziging 2016. Aangezien de wijzigingen geen consequenties hebben voor de bijdrage van de gemeente aan de basiszorg, hebben wij hierover geen op- en/of aanmerkingen.

Zienswijze concept begroting 2017

De begroting 2017 laat zien dat de VRR grip heeft op de financiële situatie. De basisbijdrage is dit jaar verhoogd met een accres van 0,6%. De te verwachten kosten worden voldoende afgedekt en het eigen vermogen is in orde. De meerjarenbegroting is sluitend. Wij hebben geen opmerkingen of aanvullingen en stemmen in met de inhoud van de begroting 2017.

Zienswijzen onder voorbehoud

De zienswijzen hierboven zijn besproken in de collegevergadering van 3 mei en de commissie AB van 11 mei 2016. Op 16 juni behandelt de raad de zienswijzen van de Gemeenschappelijke Regelingen in een speciaal daarvoor ingestelde raadsvergadering.

De bovengenoemde zienswijzen ontvangt u dan ook onder voorbehoud van goedkeuring door de gemeenteraad op 16 juni 2016.

Contact

Wij gaan ervan uit dat u tevreden bent met beide zienswijzen. Heeft u vragen, neemt u dan contact op met Alice v.d. Bulk. Zij is bereikbaar via het algemene telefoonnummer 14 010.

Wij vertrouwen op een voortzetting van de goede en plezierige samenwerking.

Met een vriendelijke groet,
gemeenteraad van Lansingerland

drs. Marijke Walhout
Griffier

Raadsvoorstel

Datum Raad
26 mei 2016

Portefeuillehouder
Pieter van de Stadt

Registratienummer
BR1600037

Onderwerp
Ontwerpbegroting MRDH 2017

Gevraagde beslissing

1. In te stemmen met de ontwerpbegroting 2017 inclusief het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit (IPVa) 2017 en kennis te nemen van het meerjarenbeeld 2018-2020 en een zienswijze (U16.04747) in te dienen met een aantal aandachtspunten.
2. In te stemmen met het principe tot overbesteding voor het vast te stellen begrotingsjaar bij de programma's Verkeer en Openbaar Vervoer van de begroting MRDH waarbij de maximale overbesteding is gelimiteerd op € 90 miljoen onder de voorwaarde dat binnen een periode van tien jaar de voor de programma's Verkeer en Openbaar Vervoer beschikbare financiële middelen ten minste nul zijn.
3. In te stemmen met een inwonersbijdrage van € 2,49 voor de taken Economisch Vestigingsklimaat.

Samenvatting

De 23 gemeenten van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) werken gezamenlijk aan een duurzame internationale regio. Het is de ambitie van de MRDH om de internationale concurrentiepositie te versterken. Hiervoor bundelen de 23 gemeenten hun krachten om het gebied beter bereikbaar te maken en het economisch vestigingsklimaat te versterken. De inhoudelijke agenda's van de Vervoersautoriteit (VA) en Economisch Vestigingsklimaat (EV) zijn leidend om deze ambitie te realiseren. In de integrale begroting 2017 staan de drie programmabegrotingen voor Verkeer, Openbaar Vervoer en Economisch Vestigingsklimaat. Het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit (IPVa) maakt ook integraal deel uit van de begroting en is gebaseerd op de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid (UAB) waar de zienswijzeprocedure in maart van is afgerond. Bij de vorming van de MRDH in december 2014 is besloten om de Investeringsprogramma's Verkeer en Openbaar Vervoer van de beide voormalige stadsregio's tot en met 2017 gescheiden inzichtelijk te maken. Pas na 2017 vindt integratie plaats. Conform de gemeenschappelijke regeling stelt het algemeen bestuur jaarlijks een Werkplan vast op basis van de strategische agenda. Het algemeen bestuur heeft op 9 december 2015 het Werkplan MRDH vastgesteld. Daarbij is besloten om het strategisch deel van het Werkplan met ingang van 2017 te koppelen aan de doorlooptijd van de strategische agenda van de MRDH en daarmee niet meer jaarlijks uit te brengen. De concrete activiteiten uit het werkplan zijn met ingang van heden geïntegreerd in de Begroting MRDH 2017. Via de jaarrekening en de Bestuursrapportages meldt de MRDH over de voortgang van de activiteiten.

Financiële consequenties

De Brede Doeluitkering (BDU) voor verkeer en vervoer is de belangrijkste dekking voor de kosten van de programma's Verkeer en Openbaar Vervoer. De geraamde lasten van deze twee programma's bedragen in 2017 € 756,4 miljoen. De inwonersbijdrage voor het programma Economisch Vestigingsklimaat stijgt ten opzichte van de begroting 2016 met 1% naar € 2,49 per inwoner, conform de door het algemeen bestuur vastgestelde kadernota begrotingsuitgangspunten MRDH begroting 2017. Voor 2017 betekent dat een totaalbedrag van € 5,7 miljoen voor het programma EV. De inwonersbijdrage

voor Lansingerland bedraagt € 147.002,=. Van die € 2,49 per inwoner wordt maximaal € 1,02 ingezet voor de dekking van de apparaatslasten van het programma Economisch Vestigingsklimaat. De resterende € 1,47 wordt ingezet voor de dekking van de programma's en projecten van het Economisch Vestigingsklimaat. De indirecte kosten van bedrijfsvoering worden voor een kwart doorbelast aan het programma EV en voor drie kwart aan de programma's gerelateerd aan de VA, waarbij de verdeling binnen de VA gelijkelijk over Verkeer en Openbaar Vervoer plaatsvindt.

Verdere procedure

Behandeling in commissie AB vindt op 11 mei plaats. Onder voorbehoud van instemming van de raad op 26 mei, zenden we op 12 mei de zienswijze na commissie AB aan de MRDH. Op 27 mei versturen we de definitieve zienswijze aan het DB van de MRDH. Op 15 juni bespreekt het DB alle zienswijzen en de adviezen van de adviescommissies EV en VA. Op 1 juli vindt de behandeling plaats in het AB van de MRDH.

Juridische aspecten

Op grond van artikel 35 van de Wet gemeenschappelijke regelingen is het dagelijks bestuur van de MRDH gehouden de ontwerpbegroting voor een zienswijze aan de deelnemende gemeenten te sturen.

Extern draagvlak/burgerparticipatie

De adviescommissies EV en VA, bestaande uit raadsleden van de 23 gemeenten, wordt ook om advies gevraagd op de ontwerpbegroting 2017.

Duurzaamheid

Het thema duurzaamheid is verwerkt in de strategische agenda's EV en VA.

Bijlagen

1. Concept ontwerpbegroting 2017 en meerjarenbeeld 2018 - 2020 I16.12414
2. Begeleidend schrijven ontwerpbegroting MRDH 2017 - programma's Verkeer en Openbaar Vervoer en IPVa 2017 I16.13877
3. Zienswijzebrief van de raad aan DB MRDH U16.04747

Toelichting

De ontwerpbegroting MRDH 2016 is gebaseerd op de kadernota begrotingsuitgangspunten (vastgesteld door AB op 4 maart 2016) en de beleidsmatige uitgangspunten van de Strategische bereikbaarheids-agenda en de Agenda economisch vestigingsklimaat (zienswijze raad U14.10339). De MRDH-brede strategie is in 2015 en 2016 verder uitgewerkt in een aantal integrale trajecten zoals het OESO-onderzoek, de Roadmap Next Economy en de Investeringsstrategie. Deze trajecten zijn aanvullend aan elkaar ingevuld om zo steeds meer en beter inhoudelijke focus aan te brengen en nieuwe financiële strategieën te kunnen ontwikkelen. De MRDH werkt er aan een Europese topregio te worden. Om dit te bereiken zet de MRDH zich in op:

- Verbetering van de (internationale) bereikbaarheid van de metropoolregio;
- Economische vernieuwing
- Transitie naar toonaangevende duurzaamheid
- Attractiviteit van de regio

De uitwerking van de aanbevelingen uit het OESO-rapport en de Roadmap Next Economy vindt in de eerste helft van 2016 plaats. Er ligt een bestuurlijke opdracht vanuit het algemeen bestuur om voor de zomer van 2016 een eerste investeringspakket gereed te hebben. Zodra dat investeringspakket gereed is, wordt ook duidelijk in hoeverre er consequenties zijn voor de voorliggende begroting 2017. Daar waar de uitkomsten van deze twee trajecten consequenties hebben voor de begroting 2017, wordt medio april/mei 2016 een voorstel gedaan aan de gemeenten hoe dat proces vorm te geven zodanig dat recht gedaan wordt aan de betrokkenheid van alle gremia.

Het dagelijks bestuur van de MRDH vraagt voor nu aan de raad een zienswijze in te dienen uiterlijk op 18 mei 2016.

Beoogd maatschappelijk effect

De MRDH is al een sterke Europese regio, maar wil nog beter presteren. Betere economische prestaties, betekenen meer welvaart voor de inwoners.

De kernargumenten en kanttekeningen

1.1 In 2016 zijn stappen gezet om de MRDH als netwerkbestuur te verstevigen en het eigenaarschap van de metropoolregio te versterken

In 2015 stond vooral het opstarten van de nieuwe organisatie. In 2016 geeft de MRDH verdere invulling aan het versterken van de betrokkenheid van de gemeenteraden, de mogelijkheid op meerdere plekken in de regio te werken en vergaderen voor de MRDH en het stroomlijnen van de formele bestuurlijke besluitvorming. Het rapport 'van, voor en door 23 gemeenten' gaf de aanzet om verder invulling te geven aan een netwerkorganisatie. De adviescommissies VA en EV geven ook een advies over de ontwerpbegroting.

1.2 Samenwerking met onder meer bedrijfsleven, kennisinstellingen, omliggende regio's, de provincie en het Rijk zijn noodzakelijk om de ambities te realiseren.

De MRDH werkt samen met de Economische Programmaraad Zuidvleugel (EPZ), het triple helix orgaan van vertegenwoordigers van bedrijfsleven, overheden en kennisinstellingen. Samenwerking met omliggende regio's, zoals Drechtsteden en Leiden, en de andere partners vindt zowel plaats bij de strategische trajecten als bij de uitvoering van concrete activiteiten. Samen met de provincie Zuid Holland werkt de MRDH aan een opstellen van een convenant over een constructieve samenwerking op beleid en uitvoering. Deze samenwerkingen sluiten aan op de aanbevelingen uit het OESO-rapport.

1.3 Er is een adviesnota weerstandsvermogen en risico's eind 2015 verschenen.

Bij de begroting 2016 heeft de MRDH aangekondigd dat in 2015 een externe partij een audit uitvoert om de risico's die de MRDH loopt te inventariseren en de weerstandscapaciteit te bepalen. Dit naar aanleiding van de opmerkingen uit de gemeenten over de paragraaf weerstandsvermogen van de conceptbegroting 2016. De in het rapport opgenomen adviezen zijn gedeeltelijk opgenomen in de ontwerpbegroting 2017. De raad is met de brief van 25 januari 2016 (I16.04120) hierover geïnformeerd. Het risico van 100K voor hele MRDH lijkt (zeer) weinig. Zeker gezien de uitspraken in begroting dat de BDU gaat dalen en uitgaven voor onderhoud aan het openbaar vervoer gaat toenemen. In de verdere uitwerking in de vorm van een beleidsnota Risicomanagement en weerstandsvermogen die in het najaar verschijnt, dient hier aandacht aan te worden besteed.

1.4 De tussentijdse evaluatie van de bedrijfsvoeringskosten kan leiden tot een andere verdeling over de verschillende programma's.

De MRDH onderzoekt momenteel in een tussentijdse evaluatie of de huidige werkorganisatie toegerust is op haar taken en aansluit bij de wensen van bestuur, management en medewerkers. De uitkomst van de evaluatie wordt in april 2016 verwacht en kan aanleiding geven tot aanpassingen van het niveau van de kosten voor de bedrijfsvoering en de verdeling over de verschillende programma's. In dat geval is er eveneens aanleiding om de begroting bij te stellen. Van die € 2,49 per inwoner wordt nu maximaal € 1,02 ingezet voor de dekking van de apparaatslasten van het programma Economisch Vestigingsklimaat. Dit dient een maximaal bedrag te zijn zodat het niet ten koste gaat van de uitvoering van de noodzakelijke investeringstrajecten.

1.5 De opschoonactie van het investeringsprogramma Vervoersautoriteit heeft een verdere verfijning opgeleverd.

De wijziging in het IPVa zijn in de nieuwste versie van de ontwerpbegroting, april 2016 (I16.12414) opgenomen. De grafiek met het actuele meerjarenbeeld op blz 71 is aangepast na de opschoonactie. Door het spreiden van subsidies is de stand voor 2016 positiever. De wijzigingen in de bijlagen van het IPVa zijn:

- Bijlage B2: de lijst met lopende beschikkingen is aangevuld met de aanvragen welke in de periode december 2015 tot en met 1 april 2016 beschikt zijn.

- Bijlage B3: de lijst met aanmeldingen is opgeschoond. Daarnaast zijn actuele beschikkingen verplaatst naar bijlage B2.
- Bijlage C: enige projecten op de lijst van (voormalig) stadsgewest Haaglanden zijn verder geconcretiseerd met investering en te verwachten financiële bijdrage.
- Bijlage D: twee projecten zijn aangepast naar aanleiding van de opschoonactie

2.1 In de programmabegrotingen Verkeer en Vervoer is er sprake van overplanning.

Er kan sprake van overplanning (= negatief saldo) binnen het investeringsprogramma, mits binnen tien jaar het saldo weer nul is. Overplanning houdt in dat er in de planning rekening mee wordt gehouden dat er meer aan projecten gepland wordt in enig jaar dan er BDU-geld beschikbaar is. De praktijk leert dat gemeenten vaak optimistisch plannen en er een positief saldo van het BDU fonds uitkomt. Omdat deze optimistische planning zich elk jaar voordoet, is vanwege de voortgang in projecten door het algemeen bestuur in de constituerende vergadering besloten dat er sprake mag zijn van overplanning.

2.2 In 2017 is de geraamde overbesteding € 75 miljoen.

Er is een verschil tussen overplanning en overbesteding. Overbesteding houdt in dat de werkelijke bestedingen tot een negatief saldo van de BDU-fondsen leiden. Jaarlijks wordt bij de begroting een besluit gevraagd over de mate van de overbesteding. Ook hier geldt dat de stand van de BDU-fondsen binnen tien jaar tenminste nul is. Een uitgewerkt voorstel voor de financiering van de overbesteding zal separaat ter besluitvorming worden voorgelegd. De geraamde overbesteding in 2017 van € 75 miljoen en het principe dat deze overbesteding maximaal € 90 miljoen bedraagt, zijn expliciet in de besluitvorming bij deze begroting opgenomen. In de eerste plaats wordt dit veroorzaakt door een gewijzigde systematiek van bekostiging van het vervangingsonderhoud infrastructuur vanaf 2017 voor de RET. Deze wijziging leidt tot het vanaf 2026 structureel minder inzetten van BDU-geld. Ten tweede is er een gewijzigde systematiek van bekostiging van de kapitaallasten van voertuigen ten behoeve van de RET. In 2017 moet daarvoor wel een eenmalige inhaalafschrijving van € 23 miljoen aan de RET worden vergoed. In de jaren daarna wordt hierdoor echter een extra besparing gerealiseerd van in totaal ruim € 40 miljoen. Ten slotte is voor de projecten in het kader van Netwerk RandstadRail en het Actieprogramma Openbaar Vervoer met het Rijk een extra bijdrage overeengekomen. Deze projecten worden in 2016 en 2017 opgeleverd, maar voornoemde rijksbijdrage (€ 16 miljoen) wordt gefaseerd ontvangen in de jaren 2018 t/m 2020. De MRDH financiert deze projecten voor tot dit bedrag. Vanwege de overbesteding zal in een nader te bepalen vorm geld moeten worden geleend binnen de kaders zoals in paragraaf 5.3 Weerstandsvermogen en risico's zijn opgenomen.

2.3 De MRDH dient de sturingsmogelijkheden in kaart te brengen en de nadruk te leggen op een kritische afweging bij (nieuwe) projecten en investeringen.

Door de financiering nemen de schulden van de MRDH toe en daarmee ook indirect de schuldenpositie van de deelnemers. Dit dient zorgvuldig in de gaten te worden gehouden om te voorkomen dat de schulden niet te hoog worden en de MRDH ook op lange termijn aan de verplichtingen kan voldoen. De BDU is de grootste bron van inkomsten. In het verleden is door het Rijk hierop bezuinigd. Door nu negatief te gaan in het fonds BDU legt de MRDH indirect een claim op de toekomstige inkomsten die, als het Rijk opnieuw bezuinigd, wel eens sneller kunnen gaan dalen. De sturingsmogelijkheden dient de MRDH inzichtelijk te maken. Bij (nieuwe) initiatieven dient de de MRDH een goede afweging voor alle bedrijven én inwoners blijft maken voordat investeringen worden aangegaan om de (internationale) bereikbaarheid te verbeteren. Ook de samenvoeging van de begrotingen van de voormalige stadsregio's en het eigen mobiliteitsfonds van Haaglanden vereisen extra aandacht voor noodzakelijke sturing en afweging.

3.1 De regionale investeringsagenda mag geen gevolgen hebben voor een verhoging van de inwonersbijdrage

De invulling van het programma Economisch vestigingsklimaat is sterk afhankelijk van de nog af te ronden regionale investeringsagenda. De MRDH geeft aan dat ze de mogelijkheden van alternatieve financieringsbronnen.

Raadsbesluit

Datum Raad
26 mei 2016
Registratienummer
BR1600037

Onderwerp
Ontwerpbegroting MRDH 2017

De raad van de gemeente Lansingerland;

Overwegende dat

- de MRDH voor de taken van de VA de brede doeluitkering verkeer en vervoer (BDU) ontvangt;
- de maximale overbesteding gelimiteerd is en binnen een periode van tien jaar tenminste nul moete zijn;
- de beleidsmatige uitgangspunten in de Strategische bereikbaarheidsagenda en de Agenda economisch vestigingsklimaat zijn verwoord;
- de ontwerpbegroting is gebaseerd op de kadernota met begrotingsuitgangspunten;
- betrokkenheid gemeenteraden in de gemeenschappelijke regeling is vastgelegd.

Gelet op

- artikel 35 van de Wet gemeenschappelijke regelingen;
- de gemeenschappelijke regeling MRDH.

Besluit(en)

1. In te stemmen met de ontwerpbegroting 2017 inclusief het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit (IPVa) 2017 en kennis te nemen van het meerjarenbeeld 2018-2020 en een zienswijze (U16. 04747) in te dienen met een aantal aandachtspunten.
2. In te stemmen met het principe tot overbesteding voor het vast te stellen begrotingsjaar bij de programma's Verkeer en Openbaar Vervoer van de begroting MRDH waarbij de maximale overbesteding is gelimiteerd op € 90 miljoen onder de voorwaarde dat binnen een periode van tien jaar de voor de programma's Verkeer en Openbaar Vervoer beschikbare financiële middelen ten minste nul zijn.
3. In te stemmen met een inwonersbijdrage van € 2,49 voor de taken Economisch Vestigingsklimaat.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Lansingerland in zijn openbare vergadering van 26 mei 2016,

de griffier,

drs. Marijke Walhout

**Concept ontwerpbegroting 2017
en meerjarenbeeld 2018-2020**

Metropoolregio Rotterdam Den Haag

Inhoud

Inleiding	5
Hoofdstuk 1 Samenhang en opbouw begroting MRDH	9
1.1 Introductie.....	9
1.2 MRDH-brede strategie	9
1.3 Bestuurlijke organisatie.....	14
1.4 Vervoersautoriteit	15
1.5 Economisch Vestigingsklimaat	15
1.6 Ambtelijke organisatie	16
1.7 Financiën	17
Hoofdstuk 2 Vervoersautoriteit.....	18
2.1 De inhoudelijke ambities.....	18
2.2 De financiële structuur.....	19
2.3 Programma Verkeer	22
2.4 Programma Openbaar Vervoer	29
Hoofdstuk 3 Programma Economisch Vestigingsklimaat.....	33
3.1 Werklocaties	34
3.2 Smart Infrastructure	35
3.3 Branding	37
3.4 Clustervorming	38
3.5 Financiering	40
3.6 Onderwijs en arbeidsmarkt.....	40
3.7 Bereikbaarheid (vanuit economische invalshoek).....	41
3.8 Economie landelijk gebied	42
3.9 Wat gaat het kosten?.....	44
Hoofdstuk 4 Samenwerkingsverbanden.....	45
4.1 BEREIK!	45
4.2 DOVA (voormalig SkVV).....	45
4.3 Wat gaat het kosten?.....	46
Hoofdstuk 5 Paragrafen.....	47
5.1 Financiering	47
5.2 Verbonden partijen.....	48
5.3 Weerstandsvermogen en risico's.....	50
5.4 Onderhoud kapitaalgoederen.....	52

5.5 Bedrijfsvoering.....	54
5.6 Investerings.....	56
Hoofdstuk 6 Staat van reserves en fondsen 2016-2020.....	57
Hoofdstuk 7 Inwonerbijdragen per gemeente.....	58
Hoofdstuk 8 Besluit.....	60
Bijlage 1 Kostenverdeelstaat 2017-2020 gecompriemd.....	61
Investeringsprogramma Vervoersautoriteit 2017.....	61
1. Inleiding, achtergronden en kaders.....	65
1.1 De Vervoersautoriteit Metropoolregio Rotterdam Den Haag en het Investeringsprogramma 2017.....	65
1.2 Werkgebied van de Vervoersautoriteit.....	66
1.3 Beleidskaders van de Vervoersautoriteit.....	66
1.4 Uitgangspunten en randvoorwaarden.....	68
1.5 Harmonisatie van de investeringsprogramma's.....	68
2. Financiële samenvatting.....	70
3. Openbaar Vervoer.....	73
3.1 Projecten in de realisatiefase.....	73
3.2 Uitwerkingsfase.....	76
3.3 Verkenningen en planstudies.....	76
4. Verkeersmanagement en wegenstructuur.....	77
4.1 Projecten in de realisatiefase.....	77
4.2 Projecten in de uitwerkingsfase.....	79
4.3 Verkenningen en planstudies.....	79
5. Fiets- en ketenmobiliteit en verkeersveiligheid.....	82
5.1 Fiets.....	82
5.2 Ketenmobiliteit.....	83
5.3 Verkeersveiligheid.....	84
5.4 Duurzame mobiliteit.....	84
6. Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid.....	85
7. Beter Benutten.....	86
7.1 Beter Benutten en Beter Benutten Vervolg (SGH).....	86
7.2 Beter Benutten en Beter Benutten Vervolg (SR).....	87
Bijlage A: Financieel overzicht IPVa 2016 t/m 2026.....	90
Bijlage B1 Grote projecten.....	91

Bijlage B2	Lopende subsidiebeschikkingen per subsidieontvanger.....	93
Bijlage B3	Aanmeldingen.....	99
Bijlage B4	Afgeronde projecten	108
Bijlage C	Projectenlijsten Beter Benutten Vervolg.....	111
Bijlage D	Quick-wins.....	114
Bijlage E	Opgaven Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid	116
Bijlage F	Afkortingenlijst.....	121

Inleiding

Voor u ligt de begroting van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) voor het jaar 2017, een integrale begroting met daarin de programmabegrotingen voor Verkeer, Openbaar Vervoer en Economisch Vestigingsklimaat. Drie programma's die in samenhang met elkaar bijdragen aan de missie van de MRDH: een Europese topregio worden.

De samenwerkingsverbanden waarvoor de MRDH de juridische entiteit is, zijn in een apart hoofdstuk met bijbehorende programmabegroting eveneens in beeld gebracht, net als de informatie over onder meer het weerstandsvermogen en risico's, de bedrijfsvoering, investeringen en inwonerbijdragen. Tezamen met het meerjarenbeeld dat in de diverse programma's wordt geschetst, wordt u een overzicht gegeven van de actuele en toekomstige situatie van de MRDH.

Bij de behandeling van de begroting 2016 hebben de gemeenten aangegeven het abstractieniveau van de begroting te hoog te vinden. Bij de begroting 2017 is dit goeddeels ondervangen, omdat het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit (IPVa) nu integraal deel uitmaakt van de begroting. Daarnaast is de begroting van de Vervoersautoriteit zoveel mogelijk gebaseerd op de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid (UAB), die eenzelfde besluitvormings- en consultatietraject doorloopt als de begroting. Bij de voorbereiding hiervan zijn de gemeenten al nauw betrokken.

De begroting 2017 geeft de stand van zaken weer zoals die in maart 2016 bekend is. In de eerste helft van 2016 vindt een nadere uitwerking plaats van het OESO-rapport en de Roadmap Next Economy, waarna in opdracht van het algemeen bestuur, vanuit deze twee trajecten voor de zomer van 2016 een voorstel gereed zal zijn voor een eerste investeringspakket. Daar waar de uitkomsten van deze trajecten consequenties hebben voor de begroting 2017 wordt medio 2016 een voorstel gedaan aan de gemeenten hoe dat proces vorm te geven, zodanig dat recht gedaan wordt aan de betrokkenheid van alle gremia.

Daarnaast onderzoekt de MRDH momenteel in een tussentijdse evaluatie of de huidige werkorganisatie toegerust is op haar taken en aansluit bij de wensen van bestuur, management en medewerkers. Hieraan gerelateerd is ook het vraagstuk wat de gemeentelijke inzet kan zijn. De uitkomst van deze interne evaluatie wordt in de eerste helft van 2016 verwacht en kan aanleiding geven tot aanpassingen van het niveau van de kosten voor de bedrijfsvoering en de verdeling over de verschillende programma's. In dat geval is er aanleiding om de begroting bij te stellen.

Bij de vorming van de MRDH in december 2014 is besloten om de Investeringsprogramma's Verkeer en Openbaar Vervoer van de beide voormalige stadsregio's tot en met 2017 gescheiden inzichtelijk te maken. Pas na 2017 vindt integratie plaats.

Werkplan

Op grond van de gemeenschappelijke regeling dient het algemeen bestuur jaarlijks een Werkplan vast te stellen op basis van de strategische agenda. Het algemeen bestuur heeft op 9 december 2015 het Werkplan MRDH vastgesteld. Daarbij is besloten om het strategisch deel van het Werkplan met ingang van 2017 te koppelen aan de doorlooptijd van de strategische agenda van de MRDH en daarmee niet meer jaarlijks uit te brengen. De concrete activiteiten worden met ingang van 2017 jaarlijks geïntegreerd in de Begroting MRDH. De voortgang van de activiteiten wordt via de jaarrekening en de Bestuursrapportages gemeld. De ontwerpbegroting 2017 vervult derhalve tevens de functie van Werkplan.

Regiomonitor

Ook is in 2015 gestart met het project 'regiomonitor'. In deze monitor worden de regionale ontwikkelingen op het gebied van economie en bereikbaarheid weergegeven en geanalyseerd. In april 2016 wordt de eerste regiomonitor opgeleverd. De regiomonitor is faciliterend. De indicatoren van de regiomonitor zijn zo gekozen dat ze meehelpen sturing te geven aan het beleid. De monitor geeft aan hoe de concurrentiepositie van de regio zich ontwikkelt en geeft zo inzicht in welke ontwikkelingen zich in de regio afspelen waarop overheden moeten inspelen. De hierin te gebruiken indicatoren worden in de begroting voor 2017 opgenomen. De indicatoren in de regiomonitor schetsen de context waarin de MRDH en de andere betrokken organisaties opereren en geven een kwantitatieve onderbouwing voor de ontwikkelrichting van de regio en de daarbij behorende activiteiten. De monitor meet niet de directe 'output' van de activiteiten van de deelnemende partijen, maar brengt wel de 'outcome' op regionale schaal in beeld. Anders gezegd: de uitkomsten op de indicatoren uit de regiomonitor die in de begroting zijn opgenomen worden wel beïnvloed, zij het in beperkte mate, maar zeker niet bepaald door de activiteiten van de MRDH.

Beoogd is dat de regiomonitor zich uiteindelijk tot één monitor voor zowel MRDH, provincie, Drechtsteden en de Leidse regio ontwikkelt. Daartoe werken we samen met de EPZ. De regiomonitor, met daarin de nulmeting op de in de begroting opgenomen indicatoren, wordt ter informatie aan de gemeenten toegezonden en op een later moment in de begroting verwerkt. Binnen de programma's van de Vervoersautoriteit en het programma Economisch Vestigingsklimaat wordt nader op de te gebruiken indicatoren in gegaan.

Financiën

De Brede Doeluitkering (BDU) voor verkeer en vervoer is de belangrijkste dekking voor de kosten van de programma's Verkeer en Openbaar Vervoer. De geraamde lasten van deze programma's bedragen in 2017 € 756,4 miljoen.

De negen gemeenten van het voormalige Stadsgewest Haaglanden stellen aanvullend een bedrag voor Verkeer en Openbaar Vervoer beschikbaar van € 9,148 per inwoner, in totaal € 9,7 miljoen. Dit bedrag komt uitsluitend ten goede aan het Investeringsprogramma Verkeer en Vervoer van het voormalige Stadsgewest Haaglanden. Deze werkwijze geldt conform afspraak tot en met 2017. De inwonerbijdrage wordt tot die tijd ook niet opnieuw geïndexeerd. De inwonerbijdrage is in het IPVa doorgetrokken tot 2024 (zie ook de toelichting bij het programma Va). Er is niet op voorhand geschrapt in de inwonerbijdrage (ongeveer € 68 mln.) en de genoemde projecten (€ 50 mln.). De discussie over de inwonerbijdrage aan het Mobiliteitsfonds wordt in 2016 met alle gemeenten gevoerd. De uitkomst wordt verwerkt in de begroting MRDH 2018.

De inwonerbijdrage voor het programma Economisch Vestigingsklimaat stijgt ten opzichte van de begroting 2016, conform de door het algemeen bestuur vastgestelde kadernota begrotingsuitgangspunten MRDH begroting 2017, met 1% naar € 2,49 per inwoner; voor 2017 is dat een totaalbedrag van € 5,7 miljoen. Van die € 2,49 per inwoner wordt maximaal € 1,02 ingezet voor de dekking van de apparaatslasten van het programma Economisch Vestigingsklimaat. De resterende € 1,47 wordt ingezet voor de dekking van de programma's en projecten van het Economisch Vestigingsklimaat.

De indirecte kosten van bedrijfsvoering worden voor een kwart doorbelast aan het programma EV en voor drie kwart aan de programma's gerelateerd aan de Va, waarbij de verdeling binnen de Va gelijkelijk over Verkeer en Openbaar Vervoer plaatsvindt. De MRDH is nu een jaar op weg en bij de eerstvolgende jaarrekening is er inzicht in de daadwerkelijke kostenverdeling. Op basis van die

gegevens kan worden beoordeeld of de bovengenoemde standaardverdeling (25/75) op begrotingsbasis aanpassing behoeft. Indien dat blijkt zal dat bij de eerstvolgende gelegenheid worden doorgevoerd.

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 bevat een introductie van de integrale ambitie en activiteiten van de MRDH en daaraan gekoppeld een overzicht van de integrale begroting.

Hoofdstukken 2, 3 en 4 bevatten de programma's voor Verkeer, Openbaar Vervoer, Economisch Vestigingsklimaat en de samenwerkingsverbanden waarvoor de MRDH de juridische entiteit is. In de programma's wordt steeds antwoord gegeven op drie vragen: 'Wat willen we bereiken?' - in deze alinea wordt aangegeven wat we in het desbetreffende programma willen bereiken. 'Wat gaan we daarvoor doen?' - waarbij we ingaan op de activiteiten die in 2017 worden uitgevoerd om de eerder genoemde doelstellingen te bereiken. Deze worden toegelicht op het niveau van de beleidsmatige inspanningen. Ten slotte beantwoorden we de vraag 'Wat gaat dat kosten?' – waarbij we onderscheid maken tussen programmalasten en apparaatslasten.

Hoofdstuk 5 bevat de in het Besluit Begroting en Verantwoording¹ (BBV) verplicht gestelde paragrafen.

Hoofdstuk 6 bevat de staat van reserves en fondsen 2016-2020.

Hoofdstuk 7 bevat een nadere toelichting op de inwonerbijdrage.

¹ en ² De Gemeentewet en de Provinciewet schrijven voor dat elke gemeente en elke provincie jaarlijks begrotings- en verantwoordingsstukken opstellen. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bevat de regelgeving daarvoor. Op basis van de wet geldt het BBV ook voor gemeenschappelijke regelingen zoals de MRDH.

Hoofdstuk 1 Samenhang en opbouw begroting MRDH

1.1 Introductie

De 23 gemeenten verenigd in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) bundelen hun krachten ter verbetering van de bereikbaarheid en de versterking van het economisch vestigingsklimaat. De MRDH opereert binnen het bestuurlijke en maatschappelijke netwerk van gemeenten, bedrijfsleven, kennisinstellingen, financiers, provincie, Rijk en internationale organisaties. Resultaatgerichte samenwerking tussen en met deze partijen is het uitgangspunt. De MRDH initieert, agendeert, coördineert en financiert.

Missie:

De Metropoolregio Rotterdam Den Haag werkt aan een Europese topregio.

23 gemeenten gaan de uitdaging aan om de internationale concurrentiepositie te verbeteren door hun kennis en bestuurlijke kracht in te zetten en samen te werken met het bedrijfsleven, de kennisinstituten en medeoverheden. Wij werken aan een aantrekkelijke regio voor inwoners om te werken, wonen en recreëren, waar (internationale) bedrijven zich vestigen en waar bezoekers zich welkom voelen. Wij richten ons op het versterken van de bereikbaarheid en het economisch vestigingsklimaat van de regio Rotterdam Den Haag.

Visie:

De Metropoolregio Rotterdam Den Haag wil een Europese topregio worden.

Wij zijn al een sterke Europese regio, maar willen nog beter presteren. Betere economische prestaties, betekenen meer welvaart voor de inwoners.

Om dit te bereiken zetten we in op:

- Verbetering van de (internationale) bereikbaarheid van de metropoolregio
- Economische vernieuwing
- Transitie naar toonaangevende duurzaamheid
- Attractiviteit van de regio

De inhoudelijke agenda's van de Vervoersautoriteit en Economisch Vestigingsklimaat zijn hierbij leidend en de basis voor de MRDH-brede strategie. Het verbeteren van het verkeer- en vervoersysteem is immers een cruciaal onderdeel van de metropoolvorming en daarmee voor het versterken van de economische positie van de regio.

De MRDH-brede strategie is in 2015 en 2016 verder uitgewerkt in een aantal integrale trajecten zoals het OESO-onderzoek, de Roadmap Next Economy en de Investeringsstrategie. Deze trajecten zijn aanvullend aan elkaar ingevuld om zo steeds meer en beter inhoudelijke focus aan te brengen en nieuwe financiële strategieën te kunnen ontwikkelen. In de volgende paragraaf wordt de MRDH-brede strategie nader toegelicht.

1.2 MRDH-brede strategie

Om de economische structuur van onze regio te versterken, de bereikbaarheid verder te verbeteren en klaar te zijn voor en te kunnen inspelen op veranderingen die op ons gebied afkomen, zijn we in 2015 vanuit de Strategische Bereikbaarheidsagenda en de Agenda Economisch Vestigingsklimaat gestart met een nadere uitwerking van de MRDH-brede strategie. Op basis van een analyse door professor Tordoir zijn vier kernopgaven benoemd die het

uitgangspunt vormen voor de MRDH-brede strategie en richting geven aan de activiteiten van de MRDH-organisatie en de 23 gemeenten:

1. Metropolitane verbindingen: verbetering interne- en internationale verbindingen
2. Economische vernieuwing
3. Transitie naar toonaangevende duurzaamheid
4. Attractiviteit

Deze kernopgaven vragen om gerichte investeringen om de kracht van de steden en het omliggende gebied verder te versterken.

De Investeringsstrategie brengt de noodzakelijke investeringsprojecten in beeld voor de korte-, middellange- en lange termijn. De investeringsprojecten voor de middellange- en lange termijn komen onder andere voort uit de aanbevelingen van het OESO-onderzoek en de Roadmap Next Economy.

OESO-onderzoek

Op 1 februari 2016 is de *Territorial Review of the Metropolitan Region of Rotterdam-The Hague* van de OESO verschenen. Dit onderzoek is uitgevoerd in een samenwerking van de MRDH, het ministerie van Binnenlandse Zaken en de OESO. Het rapport bevestigt het beeld dat de economische groei en de werkgelegenheid van de regio Rotterdam Den Haag achterblijven ten opzichte van andere regio's in Nederland en Europa. Ondanks de nabijheid en complementariteit van veel sterke economische sectoren komen samenwerking en cross-overs nog onvoldoende tot stand. De fysieke verbindingen binnen het gebied en van/naar het gebied zijn nog niet overal zodanig op orde dat deze economische groei kunnen faciliteren. De OESO constateert dat onze regio een enorm potentieel heeft, dat echter nog onvoldoende benut wordt. De aanbevelingen van de OESO onderstrepen de urgentie om concrete investeringsprojecten in onze regio te realiseren. Daarnaast wordt het belang van economische vernieuwing onderstreept. In 2016 heeft de MRDH de uitwerking van de aanbevelingen ter hand genomen, onder andere door deze te laten landen in de Investeringsstrategie. De OESO adviseert de MRDH aan inwoners en bedrijven uit te leggen welke doelen zij nastreeft, wat het belang hiervan is en hoe zij dit doet. De Metropoolregio onderschrijft de conclusies van het bovengenoemde rapport van de OESO en ook in algemene zin het belang van communicatie richting de inwoners en bedrijven in de metropoolregio. Dat doet de MRDH in de eerste plaats bij de projecten die zij uitvoert. De resultaten van de uitgevoerde projecten zijn immers zichtbaar voor de inwoners en bedrijven van de metropoolregio. Binnen de gereserveerde budgetten voor de projecten is daarom rekening gehouden met externe communicatie. De openbare vergaderingen van het algemeen bestuur van de MRDH worden aangekondigd in de lokale weekbladen, zodat geïnteresseerden hiervan op de hoogte zijn en de vergadering kunnen bijwonen. Via de website is publiek toegankelijk informatie te vinden over de MRDH en de projecten die worden uitgevoerd. De MRDH is verlengd lokaal bestuur 'van, voor en door de 23 MRDH-gemeenten'. Het is in de eerste plaats aan de gemeenten om met inwoners en bedrijven te communiceren over het belang van samenwerking in de metropoolregio en de resultaten die deze samenwerking voor hen oplevert. Vanzelfsprekend ondersteunt de MRDH de gemeenten hierbij.

Roadmap Next Economy

Economische vernieuwing is noodzakelijk om in te kunnen spelen op veranderingen die op onze regio afkomen. Trends als grondstoffenschaarste, digitalisering, globalisering, robotisering, 3D-printing, zelfsturende voertuigen en *reshoring* in combinatie met de steeds verdergaande verstedelijking betekenen dat het zwaartepunt van de nieuwe economie, oftewel de *next economy*,

steeds meer verschuift naar stedelijke regio's zoals de MRDH. Dit biedt grote kansen voor nieuwe bedrijvigheid. Om die nieuwe bedrijvigheid te laten floreren, zal de regio zich internationaal moeten positioneren als aantrekkelijke toplocatie voor koplopers.

Om invulling te geven aan de bevindingen van de OESO is in 2015 een start gemaakt met het opstellen van de Roadmap Next Economy. De MRDH is opdrachtgever van de Roadmap; de provincie, partners uit bedrijfsleven, medeoverheden en kennisinstellingen zijn nauw betrokken. Met de Roadmap is de noodzakelijke gemeenschappelijke agenda, gericht op de economische transitie, opgesteld en beantwoorden we de vraag hoe wij als regio moeten inspelen op de genoemde trends. Daarbij is in kaart gebracht wat er voor de regio noodzakelijk is aan acties en investeringen voor de middellange- en lange termijn in de vorm van een concreet uitvoeringsprogramma met bijbehorende noodzakelijke publieke en private investeringen om de economie en bereikbaarheid van de regio te versterken.

Regionale Investeringsstrategie

De Regionale Investeringsstrategie hebben we in 2015 in gang gezet. De MRDH, provincie Zuid-Holland (PZH) en de Economische Programmaraad Zuidvleugel (EPZ) werken hierin samen. Deze gezamenlijke Investeringsstrategie brengt de voor de economische structuurversterking noodzakelijke investeringsprojecten in beeld en kan tevens benut worden om extra middelen te genereren. Het biedt de regio ook kansen om richting Europa sterker te staan voor een beroep op middelen uit Europese fondsen. Het gaat om een continu proces dat we voortdurend up-to-date houden. De Regionale Investeringsstrategie sluit naadloos aan bij de andere twee in gang gezette strategische trajecten: Ruimtelijk-economisch Ontwikkelprogramma en Roadmap Next Economy. De OESO-studie 'Metropolitan Review' laat zien dat een gezamenlijke investeringsstrategie voor de regio dringend noodzakelijk is. Het Ruimtelijk-economisch Ontwikkelprogramma vormt daarvoor de basis. De Roadmap Next Economy biedt enerzijds de mogelijkheid reeds lopende initiatieven betere mogelijkheden voor realisatie te bieden. Anderzijds levert de Roadmap Next Economy ook nieuwe initiatieven op, die zullen landen in de Regionale Investeringsstrategie.

De Regionale Investeringsstrategie heeft een bestuurlijke begeleidingscommissie met vertegenwoordigers van overheden, kennisinstellingen en bedrijven. De Regionale Investeringsstrategie heeft drie doelstellingen:

1. Informeren
2. Monitoren en sturen
3. Realiseren

1. Informeren

De aandacht hebben we in eerste instantie vooral laten uitgaan naar de informerende functie. De site www.investeringskaart.nl is het instrument om investeringsprojecten in beeld te brengen. Het is voor overheden, bedrijven en kennisinstellingen van belang om op het gebied van investeringen (van elkaar) te weten wat er speelt en waarop wordt ingezet. Daarmee kunnen enerzijds tegenstrijdige belangen bespreekbaar worden gemaakt en anderzijds kansen voor win-winsituaties worden benut, bijvoorbeeld door het opschalen van initiatieven.

De Investeringskaart geeft de lopende, geplande en gewenste investeringsprojecten weer. Investeringen zijn gedefinieerd als projecten/programma's gericht op de economische structuurversterking van de regio. De proeve van de Investeringskaart hebben we tijdens de vergaderingen van het algemeen bestuur MRDH en van de Economische Programmaraad Zuidvleugel (EPZ) op 3 juli 2015 gedemonstreerd. Samen met gemeenten, provincie, bedrijven en

kennisinstellingen heeft vervolgens een nadere invulling plaatsgevonden. Op 1 februari 2016 is de Investeringskaart 2.0 'on air' gegaan.

2. Monitoren en sturen

Door van de investeringsprojecten ook de stand van zaken en voortgang op de Investeringskaart weer te geven, ontstaat de mogelijkheid om te monitoren. We beoordelen en analyseren de investeringsprojecten op uniforme wijze. Daarmee maken we zichtbaar hoe een investeringsproject ervoor staat, maar ook wat er nodig is om het investeringsproject tot realisatie te brengen. Daarmee ontstaat bijvoorbeeld inzicht waar leemtes zitten en waar wij extra accenten moeten leggen c.q. prioriteiten moeten stellen om de gewenste economische structuurversterking tot stand te brengen.

3. Realiseren

De realisatie van de Regionale Investeringsstrategie is allereerst de verantwoordelijkheid van bedrijven, kennisinstellingen en overheden in de regio. Voor bekostiging/financiering zullen primair eigen mogelijkheden, Europese fondsen/regelingen en private middelen moeten worden benut. Door de handen ineen te slaan kunnen we de uitvoeringskracht versterken. Ook het Rijk is een onmisbare partner. Het is noodzakelijk dat de regio eenduidig aangeeft welke investeringsprojecten cruciaal c.q. prioritair zijn en wat er voor nodig is om deze te realiseren. De acht samenwerkingsprojecten MRDH – PZH, waarvoor bestuurlijke duo's zijn aangesteld, vormen daarvan een voorbeeld:

Verbetering interne en internationale verbindingen

1.	Viersporige railverbinding Rotterdam – Den Haag
Bestuurlijk duo	Pex Langenberg (MRDH) en Floor Vermeulen (PZH)
2.	Internationale connectiviteit
Bestuurlijk duo	Tom de Bruijn (MRDH) en Floor Vermeulen (PZH)
3.	Eén openbaarvervoerkaart
Bestuurlijk duo	Dick van Sluis (MRDH) en Floor Vermeulen (PZH)

Toonaangevende duurzaamheid

4.	Warmtenet/Warmterotonde Cluster West
Bestuurlijk duo	Pex Langenberg (MRDH) en Han Weber (PZH)
5.	Mobiliteitsinnovatie
Bestuurlijk duo	Christel Mourik (MRDH) en Floor Vermeulen (PZH)

Vernieuwing economie

6.	Fieldlabs
Bestuurlijk duo	Adri Bom-Lemstra (PZH) en Ferrie Förster (MRDH)

Aantrekkingskracht op talent en investeerders

7.	Aantrekkelijke metropolitane landschappen
Bestuurlijk duo	Alexander van Steenderen (MRDH) en Han Weber (PZH)
8.	World Expo Rotterdam 2025

Bestuurlijk duo	Adri Bom-Lemstra (PZH) en Maarten Struijvenberg (MRDH)
-----------------	--

In 2016 zijn stappen gezet om te komen tot het realiseren van projecten en het boeken van concrete resultaten. Hiervoor is ook samen met financieel experts van gemeenten, provincie, private partijen en het ministerie van Economische Zaken gewerkt aan een financieringsstrategie. Investeringsprojecten vereisen immers een financieringsstrategie om van een idee te komen tot een concreet project dat daadwerkelijk gerealiseerd wordt. Publiek-private en private financiering zullen meer regel dan uitzondering worden en dit stelt andere eisen aan investeringsvoorstellen. De I(nvesterings)-dagen bieden een platform om investeringsprojecten een duw in de rug te geven. De eerste hebben we georganiseerd op 25 november 2015. Tijdens deze I-dagen brengen we experts/deskundigen bijeen om vast te stellen wat er moet gebeuren om projecten investeringsgereed/financierbaar te maken. Verzoeken om projecten in dit verband aan de orde te stellen komen van gemeenten, kennisinstellingen en/of bedrijven. Afhankelijk van het type investeringsprojecten schakelen we experts/deskundigen in. Jaarlijks vinden 3 à 4 I-dagen plaats.

In 2017 worden in ieder geval de volgende activiteiten verricht:

- up-to-date houden van de investeringskaart.nl en daartoe actief contact onderhouden met gemeenten, provincie, Rijk, kennisinstellingen, bedrijven;
- analyseren en beoordelen van de stand van zaken en voortgang van voor de regio relevante investeringsprojecten;
- voorstellen indienen voor te stellen prioriteiten;
- organiseren van Investeringsdagen met experts/deskundigen om investeringsprojecten (sneller) tot realisatie te brengen.

Naar een eerste investeringspakket

De uitwerking van de aanbevelingen uit het OESO-rapport en de Roadmap Next Economy vindt in de eerste helft van 2016 plaats. Er ligt een bestuurlijke opdracht vanuit het algemeen bestuur om voor de zomer van 2016 een eerste investeringspakket gereed te hebben. Zodra dat investeringspakket gereed is, wordt ook duidelijk in hoeverre er consequenties zijn voor de voorliggende begroting 2017. Daar waar de uitkomsten van deze twee trajecten consequenties hebben voor de begroting 2017, wordt medio april/mei 2016 een voorstel gedaan aan de gemeenten hoe dat proces vorm te geven zodanig dat recht gedaan wordt aan de betrokkenheid van alle gremia.

Het realiseren van het investeringspakket is een collectieve opgave van de MRDH-organisatie, de 23 gemeenten en andere partners zoals het Rijk, de provincie en het bedrijfsleven. Ieder levert daarbij zijn of haar bijdrage, ook financieel. De MRDH wil partijen committeren aan de uitvoering van het investeringspakket en zal ook actief op zoek gaan naar nieuwe financieringsbronnen. Hiertoe is in 2015 een start gemaakt met een kleine groep financieel experts van gemeenten, provincie, private partijen en het ministerie van Economische Zaken, die de komende jaren als 'Expertisecentrum' investeringsprojecten verder helpen en relaties opbouwen met relevante financiële instellingen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het opstellen van businesscases, uitvoeren van risicoanalyses en het komen tot financieringsarrangementen.

Regiomonitor

In 2015 is gestart met het project 'regiomonitor'. In deze monitor worden de regionale ontwikkelingen op het gebied van economie en bereikbaarheid weergegeven en geanalyseerd. Het uiteindelijke doel is één monitor voor zowel de MRDH, provincie, Drechtsteden als de Leidse regio. Daartoe werken we samen met de EPZ. In april 2016 wordt de eerste regiomonitor gepresenteerd.

De monitor bevat contextindicatoren die inzicht geven hoe de concurrentiepositie van de regio zich ontwikkelt en welke ontwikkelingen zich in de regio afspelen waarop overheden moeten inspelen. Hiermee kan bijvoorbeeld richting gegeven worden aan het maken van keuzes in het investeringspakket. De contextindicatoren zijn niet geschikt om rechtstreeks effect van de activiteiten van de MRDH in beeld te brengen.

De regiomonitor is nog in wording en wordt mede aan de hand van het OESO-rapport en de Roadmap Next Economy verder uitgewerkt. De nulmeting op de in de begroting opgenomen contextindicatoren wordt ter informatie aan de gemeenten toegezonden en op een later moment in de begroting verwerkt.

Binnen de programma's van de Vervoersautoriteit en het programma Economisch Vestigingsklimaat wordt nader ingegaan op de contextindicatoren waar we nu aan denken.

Daarnaast bevat de Regiomonitor een aantal indicatoren gericht op investeringen, die overkoepelend zijn over de vier kernopgaven:

- reductie beheer- & exploitatielasten OV
- ontvangen middelen in provincie Zuid-Holland uit Europese fondsen
- investeringen naar type (woningen, utiliteit, machines, vervoermiddelen, ICT)
- investeringen naar publieke en private herkomst.

1.3 Bestuurlijke organisatie

De 23 gemeenten hebben elkaar gevonden om samen de uitdaging aan te gaan om de bereikbaarheid en het economisch vestigingsklimaat van de metropoolregio te versterken. Dit is een unieke vorm van samenwerking, van onderaf opgebouwd, de MRDH als netwerkbestuur. De gemeenten zijn de ruggengraat van de MRDH en vormen via hun gezamenlijke organisatie het netwerk in de regio.

Er zijn nieuwe mogelijkheden ontstaan door de nieuwe context waarbinnen de gemeenten werken en door het benutten van het volledige werkkapitaal van de 23 gemeenten voor de gezamenlijke doelen.

Nadat in 2015 vooral het opstarten van de nieuwe organisatie centraal stond, zijn in 2016 stappen gezet om de MRDH als netwerkbestuur te verstevigen en het eigenaarschap van de metropoolregio te versterken. Hierbij is ook aandacht besteed aan de verdere organisatieontwikkeling, zowel binnen de gemeenschappelijke werkorganisatie als binnen de individuele gemeenten. Er is onder andere invulling gegeven aan het versterken van de betrokkenheid van de gemeenteraden en de gemeentesecretarissen, de mogelijkheid op meerdere plekken in de regio te werken en vergaderen voor de MRDH en het stroomlijnen van de formele bestuurlijke besluitvorming.

Naast het bundelen van de krachten van de 23 gemeenten is samenwerking met onder meer bedrijfsleven, kennisinstellingen, omliggende regio's zoals Drechtsteden en Leiden, de provincie en het Rijk noodzakelijk om de ambities te realiseren. De MRDH werkt daarnaast nauw samen met de Economische Programmaraad Zuidvleugel (EPZ), het triple helix orgaan van vertegenwoordigers van bedrijfsleven, overheden en kennisinstellingen. Samenwerking met omliggende regio's en de andere partners vindt zowel plaats bij de strategische trajecten als bij de uitvoering van concrete activiteiten.

1.4 Vervoersautoriteit

Het verbeteren van de bereikbaarheid in de metropoolregio is één van de centrale strategieën om een Europese topregio te worden. Door het versterken van de interne bereikbaarheid kunnen de kwaliteiten van de verschillende deelgebieden binnen de MRDH optimaal worden benut. En door het versterken van de externe bereikbaarheid, nationaal en internationaal, kunnen wij de economische relatie met andere economische zwaartepunten in Nederland en daarbuiten versterken. De fysieke verbindingen binnen het gebied en van/naar het gebied zijn nog niet overal dusdanig op orde dat zij economische groei kunnen faciliteren. De OESO constateert dat onze regio een enorm potentieel heeft, dat echter nog onvoldoende benut wordt. Samenwerking op de schaal van de metropoolregio, zowel op het gebied van verkeer als op het gebied van openbaar vervoer, is daartoe noodzakelijk.

De Vervoersautoriteit MRDH (Va) geeft uitvoering aan de wettelijke taken op het terrein van verkeer en vervoer en plaatst dat binnen een breder kader. In 2014 is daartoe de Strategische Bereikbaarheidsagenda (SBA) vastgesteld. In 2015 is een start gemaakt met de nadere uitwerking van de SBA in de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid om daarmee ook te komen tot een plan dat voldoet als een Regionaal Verkeer- en Vervoersplan op grond van de Planwet verkeer en vervoer. De Uitvoeringsagenda vormt ook de basis voor de vertaling naar maatregelen, het aanscherpen van subsidieregels etc. Het is een plan op hoofdlijnen, zodat er voldoende flexibiliteit is om in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen. Begin 2016 is de zienswijzeprocedure gestart.

Het verkeer- en vervoersysteem is een cruciaal onderdeel van de metropoolvorming. Bereikbaarheid en mobiliteit zijn geen doelen op zich, maar randvoorwaarden voor een economisch vitale, leefbare, duurzame en sociale ontwikkeling van de metropoolregio. De bredere doelen ter versterking van het economisch vestigingsklimaat van de metropoolregio zijn het uitgangspunt geweest voor het bepalen van de opgaven voor een succesvol verkeer- en vervoersysteem. Snellere verbindingen per auto en OV vergroten het draagvlak voor voorzieningen en de mogelijkheden voor functionele integratie (zakelijke contacten, woon-werkrelaties, winkelverkeer). De Mainport, Greenports en het cluster van internationale instellingen nemen een bijzondere plek in binnen de metropoolregio en vragen om een goede interne en externe bereikbaarheid. Internationale concurrentie en het 'daily urban system' maken samenwerking op de schaal van de metropoolregio noodzakelijk. In hoofdstuk 2 zijn de programma's Verkeer en Openbaar Vervoer van de Vervoersautoriteit MRDH nader uitgewerkt in concrete activiteiten.

1.5 Economisch Vestigingsklimaat

De economische kansen voor de metropoolregio zijn legio. Een sterke internationale oriëntatie, een diverse economische structuur met zwaartepunten in alle topsectoren, de aanwezigheid van vier topuniversiteiten en meerdere hogescholen en de aanwezigheid van natuur vlakbij de grootste stadscentra maken dat dit gebied een zeer goede uitgangspositie heeft in de internationale concurrentieslag tussen metropolen.

Ondanks die goede uitgangspositie blijven de economische prestaties achter bij vergelijkbare regio's in Nederland. Onze economie groeit minder hard dan in de Metropoolregio Amsterdam en de Metropoolregio Eindhoven. De grote steden in de MRDH kampen met een hardnekkige werkloosheid, ruim boven het landelijk gemiddelde. En meerdere belangrijke, beeldbepalende economische sectoren staan aan de vooravond van een grote vernieuwingsslag. De Agenda

Economisch Vestigingsklimaat benoemt globale trends die kansen bieden, maar ook vragen om gezamenlijke actie. Het OESO-rapport over de MRDH dat op 1 februari 2016 officieel verschenen is, onderschrijft de kansen die onze regio heeft en de urgentie om actie te ondernemen ten behoeve van de economisch structuurversterking.

Het programma Economisch Vestigingsklimaat is in hoofdstuk 3 nader uitgewerkt in concrete activiteiten.

1.6 Ambtelijke organisatie

De organisatie van de MRDH krijgt vorm vanuit de samenwerkende gemeenten: de MRDH als netwerkorganisatie. Dit uitgangspunt past zowel bij de wens tot zo laag mogelijke kosten (onder andere in relatie tot de inwonerbijdrage), als bij de gedachte dat regionale samenwerking een taak is van de deelnemende gemeenten zelf. Daarom zijn in bestuurlijk opzicht alle deelnemende gemeenten vertegenwoordigd in het algemeen bestuur, in de bestuurscommissies en in de adviescommissies. De directie van de ambtelijke organisatie moet op voet van gelijkwaardigheid op bestuurs- en directieniveau verbindingen kunnen leggen.

De gezamenlijke doelen kunnen alleen gerealiseerd worden als ook het werkkapitaal van de 23 gemeenten ingezet wordt. Zo zijn de gemeenten door middel van het detacheren van medewerkers op functies in de flexibele schil verbonden met de ambtelijke organisatie van de MRDH. De MRDH-organisatie betreft voortdurend medewerkers van de gemeenten bij projecten, activiteiten en het uitstippelen van beleid. Andersom wordt ook van de gemeenten verwacht dat zij zelf het initiatief nemen bij projecten en actief meedenken en meeschrijven aan het gezamenlijk beleid. Ook op het terrein van bedrijfsvoering in het algemeen, of op specifieke onderdelen daarvan in het bijzonder, opereert de MRDH in een netwerk met de gemeenten.

De MRDH onderzoekt momenteel in een tussentijdse evaluatie of de huidige werkorganisatie toegerust is op haar taken en aansluit bij de wensen van bestuur, management en medewerkers. Hieraan gerelateerd is ook het vraagstuk wat de gemeentelijke inzet kan zijn. De uitkomst van deze interne evaluatie wordt in de eerste helft van 2016 verwacht en kan aanleiding geven tot aanpassingen van het niveau van de kosten voor de bedrijfsvoering en de verdeling over de verschillende programma's. In dat geval is er aanleiding om de begroting bij te stellen.

Zie verder hoofdstuk 5.5 paragraaf bedrijfsvoering voor opbouw, inrichting en financiering van de MRDH organisatie.

1.7 Financiën

De Begroting 2017 kent een omvang van € 764,7 miljoen. In onderstaande tabel is de totaalbegroting opgenomen en de uitsplitsing over de programma's.

Programmabegroting 2017 (euro's)	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
<i>Lasten per programma</i>				
1. Verkeer	157.152.400	139.296.800	111.289.000	80.713.300
2. Openbaar Vervoer	599.217.800	452.387.600	449.359.800	378.919.100
3. Economisch Vestigingsklimaat	5.745.700	5.745.700	5.745.700	5.745.700
4. Samenwerkingsverbanden	2.545.000	2.545.000	2.545.000	2.545.000
Totaal	764.660.900	599.975.100	568.939.500	467.923.100
<i>Baten per programma</i>				
1. Verkeer	157.152.400	139.296.800	111.289.000	80.713.300
2. Openbaar Vervoer	599.217.800	452.387.600	449.359.800	378.919.100
3. Economisch Vestigingsklimaat	5.745.700	5.745.700	5.745.700	5.745.700
4. Samenwerkingsverbanden	2.545.000	2.545.000	2.545.000	2.545.000
Totaal	764.660.900	599.975.100	568.939.500	467.923.100
Resultaat	0	0	0	0

De fluctuaties in de meerjarenramingen worden toegelicht bij de programma's.

Hoofdstuk 2 Vervoersautoriteit

2.1 De inhoudelijke ambities

Binnen de MRDH begroting kent de Vervoersautoriteit twee programma's: een programma Verkeer en een programma Openbaar Vervoer. Aan de hand van de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid beschrijven we per programma de doelstellingen ofwel wat we willen bereiken, en aan deze doelstellingen koppelen we vervolgens jaaractiviteiten. De Vervoersautoriteit geeft daarnaast ook invulling aan een aantal wettelijke taken die voorheen bij de stadsregio's waren belegd. Het gaat hierbij met name om de concessieverlening Openbaar Vervoer met alle daaraan gerelateerde opdrachten en activiteiten.

Indicatoren Regiomonitor

Om de agglomeratiekracht en de concurrentiepositie van de metropoolregio te versterken en de leefbaarheid te vergroten, zijn in de SBA vijf hoofddoelen benoemd. Om meer greep te krijgen op de relatie tussen enerzijds de geformuleerde doelen en anderzijds de effecten van ingrepen in het mobiliteitssysteem zijn de SBA-doelen in de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid vertaald in eisen. Dit maakt het mogelijk om onderbouwde keuzes te maken, prioriteiten te stellen en meer inzicht te krijgen in de effectiviteit van investeringen. Dit vraagt, naast een methodische doorvertaling van doelen naar eisen, om een bijpassende monitoringssystematiek. Voor de regiomonitor maken we gebruik van deze in de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid opgenomen eisen, de zogenaamde top-eisen. Per top-eis is daarbij een ambitie voor 2025 geformuleerd. Met haar beleid draagt de MRDH bij aan het bereiken van de gestelde ambities. Tegelijkertijd vinden er ook andere ingrepen in het mobiliteitssysteem plaats, buiten de invloedssfeer van de MRDH, die van invloed zijn op het behalen van de geformuleerde ambities. De komende periode is het zaak om de geformuleerde ambities en eisen te verifiëren en waar nodig bij te stellen en/of meer SMART te maken. Om deze methodiek tot een succes te maken zijn een goede nulmeting en periodieke monitoring van belang. Naast een nulmeting, kijken we daarom ook naar de trendontwikkeling van de verschillende eisen en ambities in de loop van de tijd. In de navolgende tabel is de vertaling van de SBA hoofddoelen naar de top-eisen zichtbaar gemaakt:

Bereikbaarheidsdoel SBA	Top-eis	Ambitie in 2025 t.o.v. huidige situatie
Concurrerende economie	- Aantal mensen dat economische toplocaties in 45 minuten kan bereiken - Betrouwbaarheid van reistijd op de belangrijkste verbindingen, in het bijzonder voor het goederenvervoer	- Toename van 10% voor de 10 belangrijkste locaties 95% op hoofdwegennet en 90% op onderliggend wegennet
Kansen voor mensen	Aantal arbeidsplaatsen/voorzieningen dat mensen vanuit woongebieden in 45 minuten kunnen bereiken	Toename van 10% voor 90% van de woongebieden
Kwaliteit van plekken	Gebruikerswaardering van de stedenbaan-knopen	Minimaal 7,5 op 90% van de knopen
De duurzame regio	Uitstootreductie vervoersysteem (CO2)	Afname van 30% voor het gehele vervoersysteem
Efficiënt en rendabel	Reductie beheer- & exploitatielasten OV	Afname van 10% voor het gehele OV-systeem

2.2 De financiële structuur

De Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid leidt tot projecten en maatregelen die opgenomen worden in het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit (IPVa), en vormt tevens input voor de Investeringsstrategie van de MRDH. Teneinde de continuïteit van lopende programma's te borgen, is besloten om de investeringsprogramma's van de voormalige stadsregio's de eerste jaren - tot en met 2017- gescheiden te houden. De MRDH heeft de intentie de programma's zo snel als mogelijk in elkaar te schuiven. De MRDH neemt als rechtsopvolger van de stadregio's immers de verplichtingen van de realisatieprojecten over. De vraag wat gaan we doen om de doelen te bereiken, wordt dus vooralsnog beantwoord vanuit de lopende investeringsprogramma's.

Het IPVa maakt deel uit van de begroting MRDH en geeft inzicht in de bijdrage vanuit de middelen van de Va aan het realiseren van projecten. De uitgangspunten zijn in dit kader als volgt:

- tot en met 2017 blijven de investeringsprogramma's en de bijbehorende fondsen van de voormalige stadsregio's gescheiden, pas na die datum zal van integratie sprake zijn;
- de jaarlijkse contributie van de Haaglanden-gemeenten aan het Mobiliteitsfonds is tot en met 2017 vastgelegd;
- er mag sprake zijn van overplanning (= negatief saldo) binnen het investeringsprogramma, mits binnen tien jaar het saldo weer nul is. Overplanning houdt in dat er in de planning rekening mee wordt gehouden dat er meer aan projecten gepland wordt in enig jaar dan er BDU-geld beschikbaar is. De praktijk leert dat gemeenten vaak optimistisch plannen. De werkelijke bestedingen ijlen dan soms een paar jaar na. Ter illustratie: in het IPVa 2016 verwachtten wij dat de stand van het BDU fonds in 2016 ruim € 11 miljoen positief uit zou komen. In het IPVa 2017 verwachten wij dat de stand van het BDU fonds ultimo 2016 positief € 136 miljoen uit zal komen. Omdat deze optimistische planning zich elk jaar voordoet, is vanwege de voortgang in projecten door het algemeen bestuur in de constituerende vergadering besloten dat er sprake mag zijn van overplanning. Na 2017 loopt de overplanning tot maximaal € 172 miljoen in 2019 en is daarna aflopend, totdat vanaf 2025 weer een positieve fondsstand wordt geraamd.
- er kan daarnaast sprake zijn van overbesteding. Er is een verschil tussen overplanning en overbesteding. Overbesteding houdt in dat de werkelijke bestedingen tot een negatief saldo van de BDU-fondsen leiden. In 2017 is de geraamde overbesteding € 75 miljoen. Dit wordt in de eerste plaats veroorzaakt door een gewijzigde systematiek van bekostiging van het vervangingsonderhoud infrastructuur vanaf 2017 ten behoeve van de RET. In 2017 wordt hierdoor € 38 miljoen meer betaald dan ten opzichte van eerdere ramingen, hiermee wordt echter bewerkstelligd dat de MRDH ten opzichte van de huidige bekostigingssystematiek vanaf 2026 structureel minder BDU-geld hoeft in te zetten. Vanaf 2032 wordt de maximale besparing bereikt.

Ten tweede door een gewijzigde systematiek van bekostiging van de kapitaallasten van voertuigen ten behoeve van de RET. Vanaf 2017 zal deze plaatsvinden op basis van een lineair systeem in plaats van op basis van annuïteiten. In 2017 moet daarvoor wel een eenmalige inhaalafschrijving van € 23 miljoen aan de RET worden vergoed. In de jaren daarna wordt hierdoor echter een extra besparing gerealiseerd van in totaal ruim € 40 miljoen.

Ten slotte is voor de projecten in het kader van Netwerk RandstadRail en het Actieprogramma Openbaar Vervoer met het Rijk een extra bijdrage overeengekomen. Deze projecten worden in 2016 en 2017 opgeleverd, maar voornoemde rijksbijdrage

(€ 16 miljoen) wordt gefaseerd ontvangen in de jaren 2018 t/m 2020. De MRDH financiert deze projecten voor tot dit bedrag. Jaarlijks wordt bij de begroting een besluit gevraagd over de mate van de overbesteding. Ook hier geldt dat de stand van de BDU-fondsen binnen tien jaar tenminste nul is. Een uitgewerkt voorstel voor de financiering van de overbesteding zal separaat ter besluitvorming worden voorgelegd. Hierin zullen de te stellen kaders worden opgenomen. Conform artikel 2:1 tweede lid van de gemeenschappelijke regeling MRDH, zal de vertegenwoordigende organen in dit geval hun zienswijze worden gevraagd.

De geraamde overbesteding in 2017 van € 75 miljoen en het principe dat deze overbesteding maximaal € 90 miljoen bedraagt, worden expliciet in de besluitvorming bij deze begroting opgenomen.

- de subsidieverordeningen en regelingen van de voormalige regio's blijven nog van toepassing bij het bepalen van de hoogte van de bijdrage aan projecten;
- de grens tussen kleine en grote projecten ligt bij € 5 miljoen.

In de lange termijnfinanciering van (o.a.) de metro's en trams van HTM en RET hebben de gemeenten Den Haag en Rotterdam een groot aandeel. De rentevergoeding voor deze investeringen wordt door de MRDH via concessies aan de genoemde OV-bedrijven vergoed. Momenteel wordt onderzocht, of met de eventuele overname van de lange termijnfinanciering van de investeringen in (in eerste instantie) de trams en metro's van HTM en RET substantieel op de rentevergoeding kan worden bespaard. De op deze wijze vrijkomende BDU-middelen zouden dan op een nader te bepalen andere wijze kunnen worden ingezet. Een voorstel over de (mogelijke) herfinanciering van voornoemde ontwikkelingen wordt u tegelijk met het bovengenoemde voorstel voor de financiering van de overbesteding in een later stadium ter besluitvorming voorgelegd.

BDU

De projecten en de organisatie van de Vervoersautoriteit worden grotendeels bekostigd uit de reguliere Brede doeluitkering verkeer en vervoer (BDU). Daarnaast zijn er nog specifieke rijksbijdragen, zoals gelden voor Beter Benutten en het Actieprogramma Regionaal OV die beiden zijn toegevoegd aan de BDU.

Mobiliteitsfonds Haaglanden

Verder heft de MRDH van de Haaglanden-gemeenten een inwonerbijdrage ten behoeve van het Mobiliteitsfonds. In 2011 is besloten deze bijdrage (€ 9,148 per inwoner, prijspeil 2014) in stand te houden tot en met 2017. De inleg komt uitsluitend en volledig ten goede aan de Haaglanden-gemeenten. In de IPVV's Haaglanden is verondersteld dat de inwonerbijdrage op dezelfde manier geheven blijft worden, met andere woorden de inwonerbijdrage is als een constante inkomstenstroom verwerkt in de IPVV's. Deze inwonerbijdrage is in het IPVa MRDH vanwege de bestendige gedragslijn dus ook doorgetrokken tot en met 2024.

In het IPVV Haaglanden van 2015-2025 dat in juli 2014 is geaccordeerd door het Algemeen Bestuur van het Stadsgewest Haaglanden is de inwonerbijdrage na 2024 niet meer opgenomen vanwege de te verwachten samenvoeging van de twee stadsregio's. De inwonerbijdrage zou alsdan onderwerp van discussie worden in de nieuw te vormen vervoersautoriteit, omdat de stadsregio Rotterdam immers zo'n soort inwonerbijdrage niet kende.

Om geen tekorten in de begroting te krijgen, zijn ook de toezeggingen aan de gemeenten vanaf 2018 bevroren. De budgetten voor gemeentelijke projecten en de budgetten op het gebied van verkeersveiligheid, fiets en mobiliteitsmanagement zijn vanaf 2018 niet concreet gevuld. De toenmalige portefeuillehouder Verkeer en Vervoer van het Stadsgewest Haaglanden heeft

aangegeven dat de invulling van deze budgetten in de discussie zou moeten worden betrokken bij het eventueel geheel of gedeeltelijk laten vervallen van de inwonerbijdrage. Er is niet op voorhand geschrapt in de inwonerbijdrage (ongeveer € 68 miljoen) en de genoemde projecten (€ 50 miljoen). Er wordt in 2016 aparte besluitvorming voorbereid hoe om te gaan met deze inwonerbijdrage vanaf 2018.

De financiën zoals opgenomen in de programma's Verkeer en Openbaar Vervoer vormen de financiële kaders voor het IPVa 2017 zoals dit tegelijk met deze begroting door het algemeen bestuur zal worden vastgesteld.

2.3 Programma Verkeer

Inleiding

In het programma Verkeer worden voor de deelonderwerpen Verkeersmanagement en wegenstructuur, Fiets- en ketenmobiliteit/de duurzame regio en verkeersveiligheid, in lijn met het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), steeds de volgende drie vragen beantwoord:

1. Wat willen we bereiken?
2. Wat gaan we daarvoor doen?
3. Wat mag het kosten?

Uitgangspunt van de beschreven projecten zijn de vijf kernthema's, te weten: concurrerende economie, kansen voor mensen, kwaliteit van plekken, de duurzame regio en efficiënt en rendabel, die gezamenlijk bijdragen aan realisatie van het hoofddoel van de MRDH, een Europese topregio worden.

Beleid en programmering

De MRDH zet voor het programma Verkeer in op het zo efficiënt en effectief mogelijk benutten van de beschikbare middelen. Concreet betekent dit dat we keuzes moeten maken c.q. prioriteiten moeten stellen, terwijl daarnaast naar nieuwe en/of alternatieve financieringsvormen gezocht dient te worden. Samenwerking is ten slotte ook een belangrijke pijler onder het gekozen beleid en de programmering. Innoveren, slim samenwerken, monitoren en bijsturen, trends en ontwikkelingen nauwgezet volgen en nieuwe en/of andere financieringskanalen aanboren zijn de sleutelwoorden om de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid (UaB) tot ontwikkeling te brengen.

Wat willen we bereiken?

Voor de implementatie van de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid is het noodzakelijk om de top-eisen en de netwerkeisen te operationaliseren. Zo kunnen we opgaven en knelpunten precies vaststellen en komen tot (een systematiek) van prioriteitstelling. Daarbij gaat het er om juist die opgaven te bepalen die de grootste bijdrage leveren aan de top-eisen en de versterking van de agglomeratiekracht.

Monitoring van de gestelde top- en netwerkeisen is van groot belang, niet alleen om te bepalen of we het goed doen, maar ook om vorm te geven aan adaptieve planning: inspelen op de nieuwe ontwikkelingen in gedrag en techniek.

Gegeven de financiële slagkracht van de MRDH en de onderliggende gemeenten is het noodzakelijk om ook alternatieve financieringsvormen te onderzoeken. Daarbij speelt tevens een rol dat slimmer samenwerken noodzakelijk is om zaken voor elkaar te krijgen, zowel met het bedrijfsleven als met medeoverheden. Beide zaken pakken we in het kader van de regionale investeringsstrategie MRDH-breed aan.

Voor verschillende onderwerpen is het noodzakelijk om verkenningen of studies uit te voeren, voorbeelden zijn het MIRT-onderzoek Bereikbaarheid Rotterdam Den Haag en vervolgvragen.

Wat gaan we daarvoor doen in 2017?

- Programmering IPVa en subsidieverstrekking;
- Programmamanagement Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid;
- Opstellen monitoringsrapport Bereikbaarheid;
- Participeren in MIRT-onderzoek Bereikbaarheid Rotterdam Den Haag;

- Vervolgverkenningen MIRT-onderzoek;
- Vaststellen prioriteringssysteem a.d.h.v. top- en netwerkeisen;
- Verkennen beter functioneren mobiliteitsmarkt via prijsmechanismen;
- Alternatieve en nieuwe financieringsvormen onderzoeken zowel bij/samen met medeoverheden (provincie Zuid-Holland, Rijk, Europa) als bij/samen met het bedrijfsleven;
- Tenminste 1 pilot alternatieve financiering uitvoeren;
- Verkennen combinaties bedrijfsleven/overheid: bedrijfsleven als werkgever, onder andere bedrijfsvervoer, collectief vervoer haven, *platooning*;
- Verkennen combinaties bedrijfsleven/overheid: bedrijfsleven als aanbieder van nieuwe mobiliteitsproducten;
- Structureel slimmer samenwerken: samenwerking met en tussen de MRDH-gemeenten en samenwerking met partners, zoals het platform Future Mobility Movement, netwerkontwikkeling, mobiliteitsinnovatie, kennisontwikkeling en –deling.

Verkeersmanagement en wegenstructuur

Verbetering van de bereikbaarheid en mobiliteit is een van de strategieën om van de regio een nog aantrekkelijker gebied te maken om te werken, wonen en verblijven. Een goede bereikbaarheid is een randvoorwaarde voor een gezonde economische ontwikkeling van de MRDH. De Mainport, Greenports en het cluster van internationale instellingen moeten zowel binnen de regio als van daarbuiten goed bereikbaar zijn.

Wat willen we bereiken?

De wegenstructuur in de metropoolregio moet het mogelijk maken dat zoveel mogelijk inwoners binnen 45 minuten de metropolitane economische centra betrouwbaar kunnen bereiken en dat voorzieningen en arbeidsplaatsen binnen bereik van de inwoners zijn. Daartoe worden in de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid eisen gesteld aan het autonetwerk. Qua maatregelen gaat het niet alleen om het oplossen van knelpunten via aanleg van infrastructuur maar in de eerste plaats om het beter benutten van de infrastructuur die er al ligt.

Wat gaan we daarvoor doen in 2017?

Wegennetwerk

- Opstarten in samenwerking met de betrokken wegbeheerders van een drietal verkenningen zoals benoemd in de UAB;
- Regionale inbreng leveren bij uitvoering van de planstudie A20 Oost, N14 en A4 Passage door het Rijk;
- Subsidie verstrekken voor de inpassing van de Blankenburgverbinding zoals afgesproken in het Kwaliteitsprogramma;
- Subsidie verstrekken voor de inpassing van de A16 Rotterdam conform de Afsprakenkaart;
- In samenwerking met de gemeenten Den Haag en Rijswijk uitvoeren van de planstudie voor resp. de Erasmusweg/Lozerlaan en Prinses Beatrixlaan volgend uit de MIRT-verkenning A4 Passage en Poorten & Inprikkers;
- Afronden MIRT onderzoek Bereikbaarheid Rotterdam Den Haag gericht op afspraken in BO-MIRT najaar 2017;
- Afronden van de netwerkversterkende maatregelen, waaronder aansluiting Vijfsluizen, zoals opgenomen binnen Beter Benutten Rotterdam;
- Vaststellen van het geactualiseerde regionale verkeersmodel.

Mobiliteitsmanagement

- Participeren in en cofinancieren van De Verkeersonderneming en Bereikbaar Haaglanden t.b.v. de uitvoering van mobiliteitsmanagement binnen de regio;
- In samenwerking met gemeenten en betrokken partijen afronden van de mobiliteitsmanagementwerkzaamheden binnen Beter Benutten vervolg en besluitvorming over overdracht en vervolg (o.a. mobiliteits- en logistiek makelaar, Marktplaats voor Mobiliteit, werkgeversaanpak);
- Inzetten van regionaal bedrijfsleven en kennisinstellingen in de MRDH bij ontwikkeling pilots en proeftuinen voor mobiliteitsvernieuwing, inclusief de bereikbaarheid van het landelijk gebied.

Verkeersmanagement

- Participeren in en cofinancieren van BEREIK! t.b.v. de uitvoering en het waar nodig kortcyclisch bijstellen van regelscenario's in dagelijkse situaties, bij wegwerkzaamheden, evenementen of incidenten.

Intelligente Transport Systemen (ITS)

- Starten vijfjarige exploitatie van de afgesproken *use cases* uit de ITS aanpak voor Beter Benutten Vervolg;
- Bijdragen aan visievorming over zelfrijdend vervoer en participeren in dan wel het initiëren van pilotprojecten hiervoor (bijv. zelfrijdend OV of *platooning* van vrachtwagens).

Goederenvervoer en stedelijke distributie

- Overdragen van de aanpak inzake 'Vrachtwagen parkeren' aan de regiogemeenten en betrokken wegbeheerders;
- Gebruik maken van de expertise binnen bestaande initiatieven in de regio, o.a. Logistieke ontkoppelpunten (LOP), en deze opschalen en verbinden.

Programma Beter Benutten (1 en vervolg)

Het samenwerkingsprogramma Beter Benutten heeft de ambitie om in de komende jaren (t/m 2017) de reistijd op de grootste knelpunten in de regio's Haaglanden en Rotterdam te verbeteren door middel van inframaatregelen (fiets, auto, OV) en gedrags- en verkeersmanagement-maatregelen voor personen- en vrachtverkeer.

De inzet voor de regio Haaglanden betreft:

- Het in samenwerking met gemeenten, provincie Zuid-Holland, Rijkswaterstaat en bedrijfsleven afronden van de resterende maatregelen uit het programma Beter Benutten 1 (o.a. verbreding Centrale As Westland-N213, uitbreiding fietsparkeren, knooppunt Bleizo);
- Het coördineren van de uitvoering van het programma Beter Benutten vervolg regio Haaglanden met de betrokken gemeenten, provincie Zuid-Holland, ministerie I&M/Rijkswaterstaat en VNO-NCW West. De infrastructuurprojecten worden uitgevoerd door de betreffende overheidspartijen. De vraagsturingsprojecten en projecten in het kader van Logistieke Efficiency worden uitgevoerd onder de vlag van Bereikbaar Haaglanden. De maatregelen staan weergegeven onder de eerder genoemde werkvelden.

De inzet voor de regio Rotterdam betreft:

- Het in samenwerking met gemeenten, provincie Zuid-Holland, Rijkswaterstaat en bedrijfsleven financieel afronden van de resterende maatregelen uit het programma Beter Benutten 1;
- Het (laten) uitvoeren van het programma Beter Benutten Vervolg regio Rotterdam door De Verkeersonderneming in samenwerking met betrokken gemeenten, de MRDH, Havenbedrijf Rotterdam, ministerie I&M/Rijkswaterstaat en provincie Zuid-Holland. De maatregelen staan weergegeven onder de eerder genoemde werkvelden.

Fiets- en ketenmobiliteit, de duurzame regio

Fiets- en ketenmobiliteit dragen bij aan een duurzamere regio en zijn ook van invloed op het behalen van de doelstellingen op het gebied van het aantal spitsmijdingen. Fiets- en ketenmobiliteit zijn immers de manier om autogebruik terug te dringen.

Wat willen we bereiken?

De fiets wordt in hoog tempo belangrijker voor de bereikbaarheid binnen de metropoolregio. Het is niet voor niets dat de top-eisen voor bereikbaarheid in de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid ook gelden voor de fiets. Zeker in het stedelijk gebied wint de fiets het vaak van de auto, mede vanwege de kwaliteit van de buitenruimte en de leefbaarheid. De fiets is daarnaast van grote betekenis voor de ontsluiting van de grote landelijke groengebieden in de regio. Daarvoor is in 2015 het concept van *slow lanes* omarmd (opgesteld door landschapsarchitect Adriaan Geuze/West8).

Daarnaast is ook de ketenmobiliteit van steeds groter belang in de reis van deur tot deur. Daarbij gaat het om het optimaliseren van voorzieningen zoals P+R en fietsparkeren, maar ook over de kwaliteit en belevingswaarde van de OV-stations, die tot uiting komt in de waardering van de reiziger.

Wat gaan we daarvoor doen in 2017?

Fiets

- We voeren samen met gemeenten en andere beheerders tenminste 3 trajectstudies uit naar de realisatie van metropolitane routes, waaronder tenminste één *slow lane*;
- We maken afspraken over de wijze waarop de MRDH-organisatie ondersteuning biedt aan de gemeenten bij de uitoefening van hun taak ten aanzien van fietsparkeren in de centra;
- De kwaliteitsambities voor het bestaande netwerk worden vastgelegd;
- De snelfietsroutes uit het programma Beter Benutten (vervolg) worden uitgevoerd.

Ketenmobiliteit

- We blijven met de gemeenten continu werken aan voldoende, veilige fietsparkeerplekken bij het OV.
- Op tenminste twee stedenbaan haltes voeren we pilots uit van onze nieuwe kwaliteitsaanpak.
- Bij de pilots voor de kwaliteit van overstappunten betrekken we ook de toeleidende fietsroutes,

Duurzame mobiliteit

In 2016 worden de ambities op het vlak van duurzame mobiliteit uitgewerkt in concrete en SMART geformuleerde doelstellingen en maatregelen. De MRDH vertaalt de duurzaamheidsambities tevens in concrete eisen bij aanbestedingen van het openbaar vervoer en de aankoop van materieel. Verder faciliteert de MRDH initiatieven voor een schoner wagenpark door afstemming en kennisdeling.

Verkeersveiligheid

Fietsers, jonge automobilisten, jeugd (0-18 jaar) en ouderen zijn kwetsbare doelgroepen in het verkeer. Op meerdere fronten kunnen we bijdragen aan een grotere verkeersveiligheid, onder meer door in te zetten op educatie en gedragsbeïnvloeding, maar ook op handhaving.

Wat willen we bereiken?

Elke verkeersslachtoffer is er één teveel. 'Maak van de nul een punt' is de paraplu waaronder het hele verkeersveiligheidsbeleid valt. De MRDH gebruikt de afgesproken landelijke doelstellingen als impuls en als basis voor monitoring bij de realisatie van haar eigen doelstellingen.

Wat gaan we daarvoor doen in 2017?

Stimuleren van kwaliteitsverbetering van de landelijke ongevallenregistratie

- Door samenwerking met het Verbond van verzekeraars met betrekking tot hun monitor. Hierdoor krijgen we meer inzicht in oorzaken van schadegevallen.
- Door ervaring op te doen met het gebruik van de mobiele schade app (STAR) en door de inzet van middelen en mensen.

Stimuleren en ontwikkelen van verkeersveiligheidsbeleid vanuit een risicogestuurde benadering, uitgaande van duurzaam veilig.

- In 2016 is de pilot Safe Cycling Network (SCN) op een klein deel van het MRDH fietsnetwerk uitgevoerd. Afhankelijk van de ervaringen en uitkomsten van deze pilot ondernemen we vervolgstappen, bijvoorbeeld het op basis van de risicogestuurde benadering inventariseren van een deel van het fietsnetwerk binnen iedere gemeentegrens. De preventieve indicatoren kunnen voor gemeenten een maat zijn voor de verkeersveiligheidswaarde van hun netwerk.

Regierol nemen voor gedragsbeïnvloeding van specifieke doelgroepen met een verhoogd risico (fietsers, jonge automobilisten, jeugd (0-18 jaar) en ouderen).

- Nemen van gedragsbeïnvloedende maatregelen en verkeerseducatie voor basis- en middelbaar onderwijs uniformeren. Dit resulteert in het aanbesteden van delen of het geheel hiervan. Doel is in 2018 te starten met een uniforme MRDH-brede aanpak. Inzet extra middelen (€ 50.000) t.b.v. aanbesteding en mensen.
- Minimaal gelijk houden van het aantal deelnemende scholen/leerlingen aan verkeerseducatie aan het aantal in 2016 en dit aantal zo mogelijk verhogen met 5%.

Opdrachtgeverschap Regionaal Ondersteuningsbureau Verkeersveiligheid in samenwerking met de provincie Zuid-Holland t.b.v. gedragsbeïnvloeding en educatie.

- Gemeenten stimuleren deel te nemen aan landelijke campagnes. De gemeente krijgen een aanbod zich aan te sluiten bij Zuid-Holland brede campagnes. De samenwerking richt zich op het faciliteren.

Aansluiten bij andere maatschappelijke thema's en mobiliteitsinnovaties die kansen bieden om de verkeersveiligheid te verbeteren.

- Vergroten van verkeersveiligheid is geen losstaande taak, maar een onderdeel van de maatschappelijke thema's en mobiliteitsinnovaties (maatschappelijk verantwoord ondernemen, gezondheid etc.). In drie bedrijven verkeersveiligheidsacties initiëren die aanhaken bij thema's die al leven in dat bedrijf.

Handhaving hoger op de bestuurlijke agenda krijgen.

- Aanhalen van de contacten op gemeentelijke niveau om de handhavingsacties van de politie meer af te stemmen en waar mogelijk te intensiveren.

Wat gaat het kosten?

Programma 1: Verkeer (euro's)	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten:				
<u>Programmakosten regio Haaglanden</u>				
<i>Projectkosten</i>				
- Verkeersmanagement en wegenstructuur	26.634.900	96.056.000	70.373.200	45.372.500
- Fiets- en ketenmobiliteit	2.347.700	11.400.000	13.000.000	4.000.000
- Verkeersveiligheid	545.600	2.900.000	3.275.000	2.900.000
Subtotaal regio Haaglanden	29.528.200	110.356.000	86.648.200	52.272.500
<u>Programmakosten Rotterdamse regio</u>				
<i>Projectkosten</i>				
- Verkeersmanagement en wegenstructuur	107.013.200	9.900.000	5.600.000	7.400.000
- Fiets- en ketenmobiliteit	6.210.500	6.200.000	6.200.000	7.200.000
- Verkeersveiligheid	4.611.400	3.300.000	3.300.000	4.300.000
Subtotaal Rotterdamse regio	117.835.100	19.400.000	15.100.000	18.900.000
<u>Programmakosten MRDH</u>				
- Beleid en programmering	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000
- Apparaatslasten	4.789.100	4.540.800	4.540.800	4.540.800
Subtotaal MRDH	9.789.100	9.540.800	9.540.800	9.540.800
Totaal lasten	157.152.400	139.296.800	111.289.000	80.713.300
Baten:				
Regio Haaglanden	34.422.750	115.126.400	91.418.600	57.042.900
Rotterdamse regio	122.729.650	24.170.400	19.870.400	23.670.400
Totaal baten	157.152.400	139.296.800	111.289.000	80.713.300
Resultaat	0	0	0	0

Verkeersmanagement en wegenstructuur

Regio Haaglanden

Het opgenomen kasritme bij verkeersmanagement en wegenstructuur betreft naast een reservering voor klein projecten bijna volledig de bijdrage aan het project Rotterdamse Baan.

Rotterdamse regio

In 2017 is naast de regionale bijdrage aan de A13/A16 van € 64 miljoen ook een reservering getroffen van € 40 miljoen voor het programma Beter Benutten Vervolg. Vanaf 2017 is een reservering opgenomen voor kleine projecten als onderdeel van het subsidieplafond.

Fiets- en ketenmobiliteit

Regio Haaglanden

De reservering in 2017 betreft voor ruim € 1,3 miljoen aan fietsenstallingen bij NS stations in oud Haaglanden. In 2018 en 2019 zijn respectievelijk de Fietstunnel Station Delft Zuid (€ 7,4 miljoen) en het Fietsviaduct A4 bij Ypenburg (€ 9 miljoen) opgenomen. Het restant betreft algemene reserveringen in het kader van uitwerkingsprojecten fiets en ketenmobiliteit.

Rotterdamse regio

Ook in de Rotterdamse regio wordt in 2017 ruim € 1 miljoen geïnvesteerd in fietsenstallingen bij OV. Verder wordt er geïnvesteerd in het regionale fiets netwerk en P+R plaatsen langs de Hoekselijn en bij NS station Barendrecht.

Verkeersveiligheid

Regio Haaglanden

De genoemde bedragen bij de regio Haaglanden in de jaren 2017 tot en met 2020 betreffen reserveringen in het kader van het uitwerkingsprogramma.

Rotterdamse regio

In 2017 zijn allerlei infrastructurele projecten opgenomen om de verkeersveiligheid te verbeteren, bijvoorbeeld het inrichten van 30-km gebieden en het opheffen van blackspot locaties. Het grootste project betreft de Marathonweg in Vlaardingen met € 1,85 miljoen. De jaren 2018 tot en met 2020 betreffen voornamelijk reserveringen binnen het subsidieplafond die nog niet ingevuld zijn met concrete projecten.

2.4 Programma Openbaar Vervoer

Inleiding

De MRDH in zijn totaliteit als samenwerkingsverband van de 23 onderliggende gemeenten heeft als doel de concurrentiepositie en de agglomeratiekracht van de regio te versterken. In de Strategische Bereikbaarheidsagenda (SBA) zijn vijf doelen geformuleerd die een bijdrage leveren aan deze hoofddoelstelling van de MRDH, te weten:

- concurrerende economie
- kansen voor mensen
- kwaliteit van plekken
- de duurzame regio
- efficiënt en rendabel.

In de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid zijn projecten en maatregelen opgenomen die, mede vanuit Openbaar Vervoer, een bijdrage leveren aan de vijf strategische doelen in de SBA. Tot en met 2017 wordt gewerkt vanuit twee gescheiden investeringsprogramma's. De vraag wat we gaan doen om de gestelde doelen uit de SBA te bereiken wordt derhalve voor 2017 beantwoord vanuit de lopende investeringsprogramma's. Het thema Openbaar Vervoer valt daarbij uiteen in drie subthema's waaronder de activiteiten zijn ondergebracht en per thema financieel zijn vertaald.

Wat willen we bereiken?

We willen het aantal mensen dat economische toplocaties in 45 minuten kan bereiken verhogen. Daarnaast willen we de gebruikerswaardering van de stedenbaanknoppen vergroten, schadelijke stoffen in/via het openbaar vervoer reduceren en de beheer- en exploitatiekosten van het openbaar vervoer beheersen en waar mogelijk reduceren.

Exploitatie/Beheer en onderhoud infra

Een significant deel van de BDU wordt besteed aan de exploitatie van het openbaar vervoer en het beheer van de daaraan gerelateerde assets. Hoewel de exploitatielasten van het openbaar vervoer een steeds meer kostendekkende tendens vertonen, is dit voor wat betreft de bus- en railconcessies nog niet het geval. Het beheer en onderhoud legt een steeds groter beslag op de beschikbare middelen. Dit heeft vooral te maken met de groei van het netwerk en de leeftijd van het systeem waardoor veel en meer onderhoud noodzakelijk is. De inkomsten vanuit de BDU nemen echter alleen maar af.

Wat gaan we daarvoor doen in 2017?

- Verder continueren van kostenbeheersing op regulier beheer en onderhoud, vervangingsinvesteringen rail en op financieringskosten van de railvoertuigen;
- Concessies actief en kritisch beheren, waarbij het belang van de reiziger voorop staat;
- Introduceren van een MRDH-breed marketingplatform.

Beleid en programmering openbaar vervoer

Om uitvoering te kunnen geven aan de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid is het van belang de top- en netwerkeisen te operationaliseren. Daarbij is het van belang om die opgaven vast te stellen die de grootste toegevoegde waarde genereren om aan de gestelde eisen te voldoen. De financiële druk die er op dit moment zowel bij de MRDH, zeker op het onderdeel Beheer en Onderhoud, als bij de gemeenten is, maakt het noodzakelijk om de financieringsvraagstukken anders te benaderen en nieuwe vormen van financieren en samenwerken te zoeken.

Wat gaan we daarvoor doen in 2017?

- Verder inzetten op het vormen van een eenduidig OV-systeem voor de reiziger binnen de metropoolregio;
- Programma van gemeentelijk doelgroepenvervoer en ontsluitende OV-diensten integreren;
- Voorbereiden verlenging busconcessies, waarbij bovenstaande onderwerpen worden geïntegreerd;
- Voortzetten programma Stedenbaan;
- Uitvoeren visie personenvervoer over water;
- Invulling geven aan oplossingen in de *first & last mile*.

Netwerk OV

Het OV-netwerk binnen de MRDH is het samenstel van trein-, metro-, lightrail-, tram- en busverbindingen. Het netwerk moet de verplaatsingen ondersteunen die noodzakelijk zijn voor een economisch florerende en leefbare regio. In 2017 zal nadrukkelijk oog zijn voor de rol van de fiets als 'feeder' van dit netwerk en de wijze waarop andere vervoerssystemen onderdeel van het netwerk kunnen zijn en daarmee een uitbreiding zijn op het totale OV-netwerk.

Wat gaan we daarvoor doen in 2017?

- Ombouwen Hoekse Lijn en starten metrodienst;
- Starten aanleg vervoersknoop Bleizo;
- Starten bouw 4-sporigheid Rijswijk–Delft Zuid;
- Realiseren vervanging St. Sebastiaanbrug Delft met daarbij afronden aanleg tramlijnstation Delft -TU Wijk (tram 19);
- Afronden opwaarderen tramlijn 1 (Tanthof – Den Haag Centrum);
- In 2017 worden activiteiten en voorbereidingen getroffen om het OV-netwerk aan te laten sluiten op de ambities van de MRDH in de toekomst:

Planstudie

- Starten uitwerkingsfase hergebruiken sporen voormalige Hoekse Lijn voor aansluiting op sporen naar Delft, inclusief IC-haltering Schiedam;
- Maatregelen voorstellen ter verbetering ontsluiting Rotterdam The Hague Airport op Meijersplein;
- Starten uitwerkingsfase verbetering internationale connectiviteit metropoolregio (verbinding met Duitsland en tussen Den Haag en België/Frankrijk).

Verkenningen

- Afronden verkenning verbetering Den Haag – Leiden – Schiphol – Amsterdam (internationale connectiviteit);
- Afronden visie op HOV Den Haag –Westland –Hoekse Lijn;
- Starten uitwerkingsfase HOV-baan Bleizo.

Wat gaat het kosten?

Programma 2: Openbaar Vervoer (euro's)	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten:				
<u>Programmakosten regio Haaglanden</u>				
Exploitatie	99.883.900	100.577.900	101.902.200	103.213.700
Beheer en onderhoud infra	51.300.000	51.300.000	51.300.000	51.300.000
Netwerk	33.723.200	22.441.600	30.165.600	5.725.700
Subtotaal regio Haaglanden	184.907.100	174.319.500	183.367.800	160.239.400
<u>Programmakosten Rotterdamse regio</u>				
Exploitatie	114.035.700	78.820.700	74.270.200	77.082.700
Beheer en onderhoud infra	126.825.900	128.797.200	128.291.500	127.846.800
Netwerk	165.850.600	63.100.000	56.080.100	6.400.000
Subtotaal Rotterdamse regio	406.712.200	270.717.900	258.641.800	211.329.500
<u>Programmakosten MRDH</u>				
Beleid en programmering OV	3.100.000	3.100.000	3.100.000	3.100.000
Exploitatie				
Apparaatslasten	4.498.500	4.250.200	4.250.200	4.250.200
Subtotaal MRDH	7.598.500	7.350.200	7.350.200	7.350.200
Totaal lasten	599.217.800	452.387.600	449.359.800	378.919.100
Baten:				
Regio Haaglanden	188.706.350	177.994.600	187.042.900	163.914.500
Rotterdamse regio	410.511.450	274.393.000	262.316.900	215.004.600
Totaal baten	599.217.800	452.387.600	449.359.800	378.919.100
Resultaat	0	0	0	0

Regio Haaglanden

Netwerk

In 2017 worden met name bestedingen voor het vervoersknooppunt Bleizo verwacht à € 17 miljoen en de inframaatregelen in het kader van Netwerk RandstadRail en Actieprogramma OV à € 8 miljoen, evenals de maatregelen in het kader van het Beter Benutten programma van € 7 mln. In 2018 vormen de subsidie voor het tracé Koninginnegracht € 5 miljoen en de subsidie voor het Vervoersknooppunt Bleizo ten bedrage van € 12 miljoen het belangrijkste onderdeel van de begroting. In 2019 wordt de subsidie voor de Hoornbrug ad € 17 miljoen verwacht en de subsidie voor het Vervoersknooppunt Bleizo voor € 10 mln.

Rotterdamse regio

Netwerk

De meerjarige verschillen bij het onderdeel Netwerk worden voornamelijk veroorzaakt door het bestedingsritme voor het project Hoekse Lijn. In 2017 worden de bestedingen aan de Hoekse Lijn geraamd op € 155 miljoen, in 2018 bedragen deze € 44 miljoen en in 2019 € 51 miljoen. In 2018 staat ook de bijdrage voor het Hart van Zuid in de planning.

Exploitatie

In 2017 is sprake van een eenmalige uitkering aan RET van € 23 miljoen voor de omzetting van het subsidiëren van de kapitaallasten van de railvoertuigen op annuïtaire basis naar lineaire basis. Tevens zullen de jaarlijkse rentekosten die hiermee samenhangen jaarlijks dalen.

Hoofdstuk 3 Programma Economisch Vestigingsklimaat

De begroting Economisch Vestigingsklimaat vormt het financiële en beleidsmatige kader voor de periode 2017-2020. Dit beleidsmatige kader komt voort uit de inhoudelijke ambities, doelstellingen en activiteiten zoals verwoord in de Agenda Economisch Vestigingsklimaat (AEV) en het bijbehorende werkprogramma. In de AEV zijn vijf macro-economische trends opgenomen die de economische toekomst van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag bepalen.

Trends:

- metropoolvorming
- toenemend belang van kennis als productiefactor
- terugkeer van de productieketen
- ecologisering van de economie
- de stad en omgeving als aantrekkelijk consumptiemilieu.

Per trend is in de AEV een aantal ambities verwoord waarop de MRDH gaat inzetten. Deze ambities laten zich vertalen in een aantal opdrachten voor de gemeenten verenigd in de organisatie Metropoolregio Rotterdam Den Haag en zijn in te delen in de onderstaande werkvelden waarnaar de activiteiten zijn onderverdeeld:

- werklocaties;
- smart infrastructure;
- branding;
- clustervorming;
- financiering;
- onderwijs en arbeidsmarkt;
- bereikbaarheid (vanuit economische invalshoek);
- economie landelijk gebied.

De begroting voor het programma Economisch Vestigingsklimaat is opgezet langs de indeling van deze werkvelden. In deze begroting worden achtereenvolgens per werkveld de volgende vragen beantwoord in lijn met het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) drie vragen te beantwoorden:

1. Wat willen we bereiken?
2. Wat gaan we daarvoor doen?
3. Wat mag het kosten?

De activiteiten die in 2017 in relatie tot de werkvelden worden uitgevoerd, bouwen voort op de behaalde resultaten in 2015 en 2016. De uitkomsten en aanbevelingen vanuit het OESO-onderzoek (februari 2016) en de Roadmap Next Economy (zomer 2016) bepalen de exacte vorm van de activiteiten. De gewenste investeringen die vanuit deze trajecten naar voren komen, vinden hun plaats in de Regionale Investeringsstrategie.

Van, voor en door 23 gemeenten: de werking van het samenwerkingsverband

In de voorbereiding, uitvoering en implementatie van de verschillende acties binnen de werkvelden wordt via flexibele deelcoalities samengewerkt met de aangesloten gemeenten. Op deze wijze profiteert de regio optimaal van de expertise die binnen deze gemeenten beschikbaar is. De

samenwerking met de gemeenten binnen de Metropoolregio Rotterdam Den Haag kent diverse vormen:

- Rondom de werkvelden zijn deelcoalities betrokken bij de realisatie van de ambities uit het werkplan;
- Middels de clusteraanpak worden per economisch cluster projecten ontwikkeld en uitgevoerd;
- Voor het opstellen van de Regionale Investeringsstrategie hebben alle 23 gemeenten hun medewerking verleend;
- Het projectteam rondom de Roadmap Next Economy is samengesteld uit diverse collega's vanuit het ambtelijk netwerk;
- Om ook de raden actief te betrekken worden roadshows georganiseerd rondom specifieke thema's, zoals bijvoorbeeld de resultaten van het OESO-rapport;
- Om binnen de MRDH-werkorganisatie een contactpersoon te hebben die het geheel van deze activiteiten overziet en daarin met de gemeente kan meedenken, draait EV een pilot rondom accounthouderschap waarbij elk van de 23 gemeenten gekoppeld wordt aan een lid van het team EV.

Regiomonitor: indicatoren werkvelden EV

Ook de uitkomsten van de Regiomonitor (april 2016) zullen worden gebruikt om de activiteiten in de begroting verder aan te scherpen. De regionale ontwikkelingen op het gebied van economie en bereikbaarheid worden binnen deze monitor weergegeven en geanalyseerd. De indicatoren die binnen de regiomonitor gehanteerd worden, zijn per werkveld al wel meegenomen in de uitwerking van de begroting EV.

3.1 Werklocaties

Inleiding

Elke economische activiteit heeft ruimte nodig – de kledingzaak in het winkelcentrum, het hoogwaardige industriële productiecentrum in de haven, de nieuw werkende overheidsconsultant in het flexkantoor. Werklocaties vormen dan ook de basis van de economie in de metropoolregio. Bedrijven moeten zich hier kunnen vestigen, groeien en bloeien. Daarbij geldt: het juiste bedrijf op de juiste plek. Dit betekent dat er slim ruimte gereserveerd moet worden voor nieuwe economische activiteiten en dat het bestaande areaal aan werklocaties verstandig moet worden beheerd. De ambities zijn een gezonde detailhandels-, bedrijventerreinen- en kantorenmarkt, die alle segmenten bedienen en waarbij vraag en aanbod op de lange termijn in evenwicht zijn. Nieuwe vestigingen met een bovenlokale impact worden afgestemd in MRDH-verband. Tevens wordt gekeken naar de profilering van de bedrijventerreinen en kantorenlocaties, mede in relatie tot de sterke clusters binnen de regio. Dit laatste kan ook helpen bij de acquisitie van nieuwe bedrijven.

Wat willen we bereiken?

- A. Een visie voor werklocaties in de MRDH
- B. Programmeringsafspraken werklocaties
- C. Eén loket voor locatievraagstukken

Wat gaan we daarvoor doen in 2017?

Ad A.

- Regionale visievorming op het terrein van bedrijventerreinen, kantoren en detailhandel. De Agenda Kantoren MRDH 2015-2025 is in 2015 opgeleverd. In 2016 volgen de Agenda

Detailhandel en de Agenda Bedrijventerreinen. In 2017 worden deze agenda's verder verfijnd, met behulp van de uitkomsten van het Koopstroomonderzoek Randstad 2016, het traject Roadmap Next Economy en input van het werkveld clustervorming.

- Afstemming bereikbaarheid werklocaties met Vervoersautoriteit.

Ad B.

- Gezamenlijke programmering van bedrijventerreinen, kantoren en detailhandel, met aandacht voor herprogrammering, herstructurering en herbestemming van bestaande locaties.
- Monitoring van ontwikkeling werklocaties.
- Afstemming programmering werklocaties met buurregio's.
- Vertegenwoordiging van de MRDH-gemeenten naar provincie Zuid-Holland rond de afstemming van regionale plannen op het provinciaal instrumentarium (REO-functie).
- Toetsing van nieuwe initiatieven aan de visies. Dit willen we doen in logische thematische en geografische verbanden, afhankelijk van de schaal van de opgave die voorligt.
- Kennisdeling met en ondersteuning van gemeenten en regionale economische netwerken.
- Inrichting van een goed functionerende regionale overlegstructuur, die zowel geografisch als thematisch logisch ingedeeld is.

Ad C.

- Het bestaande speelveld is in 2015 in kaart gebracht. In 2016 is een voorstel gemaakt voor de vorming van één loket voor het midden- en kleinbedrijf. In 2017 bekijken we of we het speelveld op het terrein van de internationale acquisitie logischer kunnen inrichten.

Welke partners zijn betrokken?

- MRDH-gemeenten
- Provincie Zuid-Holland
- VNO-NCW West
- MKB Nederland
- Winkeliersverenigingen
- Vastgoedeigenaren
- Projectontwikkelaars
- Acquisitiepartijen

Indicatoren

Op het gebied van de kantoren, bedrijventerreinen en detailhandel bestaan eenduidige definities en zijn bronnen beschikbaar. De volgende variabelen zijn gekozen:

- Kantorenmarkt: voorraad, leegstand, opname, onttrekking en plancapaciteit
Bron: Monitor Kantorenmarkt Zuid-Holland 2015, STEC Groep
- Bedrijventerreinen: aanbod, uitgifte en prijs
Bron: Samenvatting Enquête (beschikbare) bedrijventerreinen provincie Zuid-Holland
- Detailhandel: leegstand winkels
Bron: Compendium voor de Leefomgeving (PBL).

3.2 Smart Infrastructure

Inleiding

Metropoolvorming vraagt om verdere versterking en verknoping van de verschillende fysieke netwerken in de regio (het ruimtelijke 'grid' van de MRDH). In de AEV gaat het met name om de infrastructuur voor duurzame energie en ICT. Versterking van deze netwerken biedt kansen voor het creëren van massa en schaalvoordelen bij het duurzaam opwekken en distribueren van

energie en hergebruik van 'afval' als grondstof. Het op metropoolschaal versterken van het netwerk voor duurzame energievoorziening en hergebruik schept mogelijkheden voor grootschalige proeftuinen voor innovaties en biedt door deze opschaling meer kansen voor sluitende private en publiek-private businesscases. Het ontwikkelen van deze netwerken op regionale schaal biedt ook de mogelijkheid lokale werkgelegenheid te stimuleren en kennis uit de regio toe te passen.

Wat willen we bereiken?

Verdere ontwikkeling en verknoping van de duurzame energie-infrastructuur in de metropoolregio om zo schaal- en efficiencyvoordelen te benutten en om de ontwikkeling van nieuwe technologieën in de praktijk mogelijk te maken.

Wat gaan we daarvoor doen in 2017?

- Met behulp van instrumenten, zoals de regionale warmte koude kaarten die in 2016 worden opgeleverd, projecten opzetten om de energietransitie in de regio vorm te geven.
- Projecten op het gebied van energie en ICT die in 2016 vanuit de Roadmap Next Economy worden aangedragen, worden in 2017 verder ontwikkeld.
- Zorgen dat op de schaal van de MRDH het regionaal inkoopnetwerk bijdraagt aan innovatief en duurzaam inkopen door gemeenten.

Welke partners zijn betrokken?

- MRDH-gemeenten
- Energieproducenten en -leveranciers
- Tuinbouwsector en industriële sector
- Havenbedrijf Rotterdam
- Provincie Zuid-Holland
- Kennisinstellingen (o.a. TU-Delft en TNO)
- Ministerie van Infrastructuur en Milieu en het ministerie van Economische Zaken

Indicatoren

Dit is een werkveld in wording: het werkveld loopt vooruit op de beschikbaarheid van cijfers. Met smart infrastructure wordt de matching tussen vraag en aanbod van duurzame energie met behulp van internet bedoeld. Deze bevindt zich nog in een experimenteel stadium, maar is in het beleid de toekomst. Er zijn nog geen concrete data op dit gebied beschikbaar. Data over het gebruik en aanbod van energie naar bron, naar regio en CO²-emissies naar regio zijn schaars. Een belangrijke reden daarvoor is de toedeling: naar gebruik (afnemer) of naar bron (producent), en het feit dat de energie via een 'put' wordt verdeeld. Daardoor verdwijnt het onderscheid tussen duurzame en niet-duurzame energie. Dat geldt in het bijzonder voor geïmporteerde en geëxporteerde energie. Cijfers over duurzame energie zijn in het algemeen nationaal beschikbaar, en niet naar regio. De Energie Monitor Zuid-Holland van DCMR, in potentie een goede bron, is uit 2009 en niet herhaald. Bij het CBS zijn over het gebruik van energie door huishoudens en bedrijfstakken enige data naar regio beschikbaar. Er wordt derhalve gekozen voor eenduidige variabelen die het CBS ter beschikking heeft:

- aantal woningen verbonden aan warmtenet (naar gemeente)
- verbruik aardgas en elektriciteit van woningen (naar gemeente)
- verbruik aardgas en elektriciteit van bedrijfstakken (naar gemeente)

- productie windenergie (naar provincie)
- elektrische laadpalen (bron: pm).

Deze instrumentvariabelen geven vooral goed inzicht in het gebruik van fossiel aardgas, de benutting van restwarmte door huishoudens en bedrijfstakken en de productie van windenergie, de belangrijkste duurzame bron van duurzame energie in Nederland. In samenspraak met de werkgroep Smartgrid dienen variabelen verder ontwikkeld te worden.

3.3 Branding

Inleiding

De regio Rotterdam Den Haag is een gebied met veel sterke merken: van Greenports tot International City of Peace and Justice tot World Port, World City. Zoveel steden, zoveel merken. Waar dit aan de ene kant de rijkheid en diversiteit van de regio illustreert, geeft het tegelijkertijd het beeld van een versnipperde en weinig samenhangende metropool, terwijl in de praktijk veel activiteiten linksom of rechtsom met elkaar verbonden zijn. Een gezamenlijke en eenduidige presentatie van de regio biedt grote kansen om onze regio aantrekkelijker te introduceren bij investeerders en ondernemers.

Wat willen we bereiken?

De MRDH heeft samen met InnovationQuarter een eenduidige brandingstrategie voor de hele regio ontwikkeld, zodat alle aanwezige merken vanuit hun eigen identiteit maar wel in samenhang worden uitgedragen. Dit doet recht aan de diversiteit van de regio, terwijl tegelijkertijd de gezamenlijke kracht wordt gecommuniceerd. De brandingstrategie richt zich op bedrijven die zich in de regio willen vestigen en hun medewerkers.

Wat gaan we daarvoor doen in 2017?

- Organiseren van netwerk van marketing- en acquisitieorganisaties.
- Met InnovationQuarter ontwikkelen van tools voor gemeenten en marketing- en acquisitieorganisaties.
- Gezamenlijk presenteren van gemeenten onder de brandingstrategie op internationale beurzen
- Vormen en benutten van netwerk van bedrijven in de metropoolregio als ambassadeurs in het gebied bij internationale bezoeken/geïnteresseerde leads e.d.
- Vergroten van de (inter-)nationale bekendheid van de MRDH als mondiale showcase voor oplossingen op het gebied van duurzaam leven in een sterk verstedelijkte deltaregio: a real life testing ground.

Welke partners zijn betrokken?

- MRDH-gemeenten
- InnovationQuarter
- Economische Programmaraad Zuidvleugel
- WFIA
- Den Haag Marketing
- Rotterdam Partners
- Lokale marketingorganisaties

Indicatoren

Deze variabele heeft een overwegend kwalitatieve doelstelling. Het gaat om het beeld van Zuid-Holland bij investeerders en bezoekers uit het buitenland. Tevens is het een werkveld in wording. We hebben voorgesteld om in overleg met InnovationQuarter en WestHolland Foreign Investment Agency (WFIA) de instrumentvariabelen verder te ontwikkelen.

Beschikbare variabelen:

Buitenlandse investeringsprojecten in Zuid-Holland naar herkomst en aantal arbeidsplaatsen na 1 en 3 jaar (Bron: Jaarverslag WFIA)

Aantal internationale congressen in Rotterdam en Den Haag (ICCA)

Te ontwikkelen variabele:

Nieuwe inschrijvingen met buitenlandse moeder in KvK-register. Bron: KvK/In Company

3.4 Clustervorming

Inleiding

Economische vernieuwing vindt plaats door diversificatie van en kruisbestuiving tussen economische sectoren, resulterend in de ontwikkeling van nieuwe marktniches. Om dit proces van vernieuwing in een hogere versnelling te brengen, is economische netwerkvorming in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag cruciaal. Daarbij is van belang dat relatief nieuwe economische clusters als cleantech, medtech, food en security, succesvolle kruisverbanden aangaan met meer traditioneel in de regio gewortelde sectoren als ICT, petrochemie, logistiek en tuinbouw. Van deze laatste sectoren zijn voor met name de petrochemie en de tuinbouw economische vernieuwing cruciaal; ze zijn hoogst productief, maar bieden tegelijkertijd steeds minder werkgelegenheid en ruimte voor vernieuwing. Er zijn in deze clusters volop kansen voor transitie en nieuwe ontwikkeling die nader worden geduid in de Roadmap Next Economy (zomer 2016). De kansen liggen vooral in slimme cross-overs met verwante sectoren.

In 2015 en 2016 is er door de samenwerkende gemeenten gewerkt volgens de zogenaamde clusteraanpak. Dit houdt in dat er per cluster in kaart is gebracht welke clusterversterkende activiteiten ontplooid dienen te worden om economische ontwikkeling van het cluster te stimuleren. Deze activiteiten hebben een relatie tot de EV-werkvelden bereikbaarheid, onderwijs-arbeidsmarkt, clustervorming, werklocaties, branding en smart infrastructure en hebben juist in samenhang de regionale impact die de MRDH voor ogen heeft.

De inzet van de MRDH binnen de activiteiten kan vervolgens op drie niveaus onderscheiden worden:

- Het ondersteunen van processen en verbinden van partijen. Dit gebeurt vanuit de werkvelden.
- Het beschikbaar stellen van een projectbijdrage voor initiatieven met een aantoonbare regionale impact. Het toekennen van deze bijdrage loopt altijd via de bestuurscommissie.
- Het definiëren van meerjarige transformerende opgaven die een plek kunnen krijgen in de Investeringsstrategie.

Wat willen we bereiken?

De MRDH wil een sterk economisch netwerk tussen bedrijven onderling en met kennisinstellingen binnen de metropoolregio. Dat leidt tot succesvolle cross-overs tussen bedrijven uit verschillende

clusters, sectoren en gebieden binnen de metropoolregio, ten behoeve van economische diversificatie en behoud en groei van werkgelegenheid en inkomen op de langere termijn.

Wat gaan we daar voor doen in 2017?

- Fysieke en ruimtelijke randvoorwaarden stimuleren voor verbinding tussen en groei van innovatieve bedrijven in de regio, onder meer door verzekerd aanbod van locaties in alle marktsegmenten en op alle kwaliteitsniveaus, en door inrichting van nieuwe en versterking van bestaande interactie-, kennis-, campus- en overige werkmilieus binnen de metropoolregio.
- Projectmatig uitvoeren van de actieagenda's afkomstig uit de clusteraanpak
- Faciliteren van kansrijke cross-overs door het instellen van regelluwe zones, proeftuinen en fieldlabs
- Implementeren van de Campusstrategie MRDH langs de lijnen *facility sharing*, huisvesting voor starters/accelerators en succesvolle inhoudelijke incubatorprogramma's.
- Ondersteunen van de samenwerking tussen de universiteiten van Leiden, Delft en Erasmus Universiteit (LDE) en met Wageningen UR.
- Meer consistentie in het regionaal-economische beleid door het afstemmen van regionale economische doelstellingen met de economische programma's van de deelnemende gemeenten.

Welke partners zijn betrokken?

- MRDH-gemeenten
- Provincie Zuid-Holland
- InnovationQuarter
- Universiteiten (LDE en Wageningen UR)
- TNO
- Clusterorganisaties / triple helix samenwerkingsverbanden
- Kamer van Koophandel
- Lokale ondernemersnetwerken

Indicatoren

Dit werkveld heeft twee onderdelen: economische clusters en innovatie.

Van een aantal economische clusters dat voor de regio van belang is worden toegevoegde waarde en werkgelegenheid in beeld gebracht aan de hand van bestaande monitors, te weten van de clusters:

- Greenport/Food
- Transport en Logistiek
- Cleantech
- Life Sciences & Health
- Maritiem/Haven
- ICT/Hightech/Safety/Security

Innovatie: aantal start-ups, werkgelegenheid en investeringen per academische campus in Zuid-Holland.

3.5 Financiering

Het werkveld Financiering is opgegaan in de MRDH-brede Investeringsstrategie (zie hoofdstuk 1, paragraaf 1.2) en komt om die reden als zelfstandig werkveld te vervallen. Besteding van procesmiddelen voor de Investeringsstrategie zal voor een kwart ten laste van het programma EV worden gebracht en voor drie kwart ten laste van de programma's gerelateerd aan de Va, waarbij de verdeling binnen de Va gelijkelijk over Verkeer en Openbaar Vervoer plaatsvindt. Deze middelen zijn geraamd bij de afzonderlijke programma's.

3.6 Onderwijs en arbeidsmarkt

Inleiding

Een goed functionerende arbeidsmarkt is cruciaal voor de economische toekomst van de regio. Voor innovatie en kruisbestuiving zijn bewegingen op de arbeidsmarkt van groot belang: kennis zit in mensen en mensen die van baan veranderen nemen deze kennis mee naar nieuwe bedrijven en sectoren. Dynamiek op de arbeidsmarkt - zowel tussen bedrijven als tussen sectoren - is de motor achter kennisuitwisseling, nieuwe ideeën en ongedachte toepassingen van bestaande technieken. Ook is voldoende aanwezigheid van goed gekwalificeerd personeel een steeds belangrijker factor voor bedrijven bij het kiezen voor een vestigingsplaats. In verschillende sectoren in de regio worden de economische kansen belemmerd door onvoldoende aanbod van geschikt personeel op de lokale en regionale arbeidsmarkt, op alle opleidingsniveaus. Dit geldt voor specifieke kennisrichtingen en zowel op de korte als de lange termijn. Tegelijkertijd heeft de metropoolregio een hoog aantal werkzoekenden en een relatief lage participatiegraad. Het arbeidsmarktbeleid in de regio is onder meer gericht op participatie van werkzoekenden, verhoging van het opleidingsniveau van werkenden en scholieren en een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

De regio kent een groot aantal regionale opleidingscentra, hogescholen en universiteiten en andere opleidingsinstituten. Het aanbod van opleidingen is breed en in veel gevallen overlappend. Onderwijsmiddelen worden hierdoor niet altijd efficiënt besteed. Meer regionale specialisatie kan leiden tot een hoogwaardiger onderwijsinfrastructuur.

Wat willen we bereiken?

Het doel is een flexibel inzetbare, goed opgeleide beroepsbevolking met kennis en vaardigheden die voldoende aansluiten op de vraag uit de regionale clusters. De arbeidsmarkt moet zodanig functioneren dat er voldoende mobiliteit van werknemers is tussen bedrijven en sectoren.

Wat gaan we daar voor doen in 2017?

- Op basis van de opleidingsvragen uit de economische clusters, activiteiten ontplooiën ter verbetering van de match tussen onderwijsaanbod en huidige en toekomstige personeelsvraag. De opleidingsvragen zijn opgenomen in de actieagenda's afkomstig uit de clusteraanpak met betrekking tot Greenport/Food (2015), ICT/Hightech/Safety/Security, Maritiem, Life Sciences & Health en Cleantech (2016). Hierbij wordt zoveel mogelijk aangesloten op bestaande triple helix samenwerkingsverbanden in de regio.
- Verder bijdragen aan versterking en opstart van hotspots onderwijs (o.a. mbo-Centra voor Innovatief Vakmanschap (CIV) en hbo-Centres of Excellence (COE)) en bijdragen aan opstart in clusters waar nog geen voldoende functionerende onderwijs-/bedrijfslevenstructuren zijn.

- Effecten van ontwikkelingen die van invloed zijn op de regionale arbeidsmarkt van verschillende clusters (o.a. digitalisering, nieuwe maakindustrie, *reshoring*, robotisering) zoals deze in de Roadmap Next Economy (RNE) zijn opgenomen, vertalen naar concrete afspraken met de betreffende clusters. De verbinding van deze ontwikkeling en het effect op onderwijs en arbeidsmarkt zijn integraal onderdeel van de RNE.
- Verder ontsluiten succesvolle aanpakken 'onderkant arbeidsmarkt'.

Welke partners zijn betrokken?

- MRDH-gemeenten
- Roc's, hbo's, universiteiten
- Werkgevers- en clusterorganisaties
- Samenwerkingsverbanden Onderwijs-Bedrijfsleven-Overheid (triple helix)
- Economische Programmaraad Zuidvleugel (EPZ)
- UWV
- Individuele bedrijven
- Ministerie van OC&W

Indicatoren

Voor dit werkveld zijn veel data beschikbaar. Aansluitend bij het doel worden de volgende variabelen gekozen:

- Ontwikkeling beroepsbevolking (participatie) en werkloosheid naar opleiding en COROP in Zuid-Holland
- Ontwikkeling langdurig werkloosheid en jeugdwerkloosheid
- Gediplomeerden WO, hbo en mbo per COROP (Bron: CBS)
- Instroom en gediplomeerden technisch onderwijs in Zuid-Holland (bron: CBS)
- Spinning per beroepsgroep (verschil vacatures en kortdurende werkzoekenden) (bron: UWV)

3.7 Bereikbaarheid (vanuit economische invalshoek)

Inleiding

De economie van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag rust op drie sterke pijlers: een sterk logistiek en industrieel complex dat zich concentreert in de productie- en logistieke zone, een omvangrijk kennis- en dienstencomplex met concentraties op de kennis-as en een consumptiegedreven zone met concentraties op zowel de kennis-as als in de landschapsstad met historische kernen en metropolitane landschappen met extensieve recreatie. Binnen deze pijlers zijn in het metropolitane stedelijk gebied, zoals beschreven in de Adaptieve Agenda Zuidelijke Randstad, verschillende economische clusters actief, ieder met hun eigen economische toplocaties en specifieke mobiliteitsvraagstukken.

Ter ondersteuning van de verdere metropoolvorming en het benutten van agglomeratievoordelen is het van belang de economische clusters en hun hotspots goed te verbinden, regionaal, nationaal en internationaal. Daarnaast moet ook steeds de versterking van de regionale kenniseconomie in het oog worden gehouden. Dat verstevigt de kansen op complementariteit en specialisatie en daarmee de economische kracht van de MRDH.

Wat willen we bereiken?

In samenwerking met de Vervoersautoriteit een bijdrage leveren aan mobiliteitsoplossingen ter versteviging van de economische clusters in de MRDH, door (1) adresseren bij de provincie Zuid-Holland, het ministerie van IenM en andere relevante partners, en (2) inzetten op ontwikkeling van pilots en proeftuinen voor mobiliteitsvernieuwing.

Wat gaan we daarvoor doen in 2017?

Het doel van het werkveld bereikbaarheid is het versterken van de samenhang tussen economie en mobiliteit. Ook in 2017 ligt daarbij de nadruk op de projecten uit de Innovatieagenda mobiliteit, de OV-bereikbaarheid van internationale toplocaties en het MIRT-onderzoek Bereikbaarheid Rotterdam Den Haag. Dit betekent een intensieve samenwerking met de Vervoersautoriteit, met regiogemeenten én met de provincie Zuid-Holland op de volgende onderwerpen:

- Koppeling economische doelstellingen aan de doelen uit de strategische bereikbaarheidsagenda (vergroten van bereikbaarheid kernen, beter benutten bestaande infrastructuur, versterken kwaliteit vervoersknooppunten).
- Gerichte activiteiten op grond van een mobiliteitsstrategie voor de economische (hotspots van de) clusters inzake verschillende modaliteiten en vervoersstromen. Met onderscheid in *last mile*, regionale bereikbaarheid en internationale connectiviteit.
- Inzet regionale bedrijfsleven en kennisinstellingen in de MRDH bij ontwikkeling pilots en proeftuinen voor mobiliteitsvernieuwing, inclusief de bereikbaarheid van het landelijk gebied.

Welke partners zijn betrokken?

- MRDH-gemeenten
- Provincie Zuid-Holland
- TNO en InnovationQuarter

Indicatoren

De invulling van de instrumentvariabelen in dit werkveld vindt plaats in samenspraak met de Vervoersautoriteit.

- Interne bereikbaarheid (bereikbaarheidskaart Zuid-Holland locaties binnen 45 min bereikbaar)
- Bezettingsgraad OV
- Modal split-reistijd motief werk (Zuid-Holland, Noord-Holland, Utrecht, Noord-Brabant)
- Pendel (woon-werkverkeer COROP's en gemeenten Zuid-Holland)
- Ontwikkeling werken bij OV-locaties

3.8 Economie landelijk gebied

Inleiding

Het landelijk gebied van de MRDH is een essentieel onderdeel van het aantrekkelijk vestigingsklimaat van de regio en heeft een intrinsieke economische waarde. Het voorzieningenniveau is daarbij een bepalende factor en draagt bij aan het profiel van de MRDH.

In het eerste jaar van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag is in samenwerking met de Landschapstafels (gemeenten, bedrijven, en maatschappelijke organisaties) een perspectief op het landschap in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag opgesteld door landschapsarchitect Adriaan Geuze/ West8. In dit Perspectief op het Landschap worden verschillende projecten benoemd die kunnen bijdragen aan een sterk vestigingsklimaat, zoals de Delflandse kust en

uitbreiding van de Rottemeren. Ook het realiseren van fysieke (fiets)verbindingen met allure en het toevoegen van bestemmingen dragen hieraan bij. Daarnaast worden er vanuit het werkveld Economie Landelijk Gebied activiteiten uitgevoerd ter verbetering van de samenwerking op het gebied van de vrijetijdseconomie (Leisure, Toerisme en Recreatie). Dit resulteert in nieuwe verdienmodellen voor de ondernemers in de stad en het landelijk gebied en biedt kansen voor de regio om zich te profileren als een 'complete' regio voor verschillende vormen van toerisme en recreatie.

Wat willen we bereiken?

Door samenwerking en specialisatie realiseren we een hoogwaardiger aanbod van natuur en recreatieve voorzieningen in de omgeving van de stad. Dit netwerk draagt bij aan de identiteit van de MRDH als aantrekkelijk gebied om te wonen en te werken. De economische dragers voor het landelijk gebied worden versterkt, zowel de agrarische sector als de sector toerisme en recreatie.

Wat gaan we daarvoor doen in 2017?

- In 2017 worden de programma's en projecten die in 2016 zijn gestart ter versterking van het landschap verder richting uitvoering gebracht. Dit betreft o.a. de *slow lanes*.
- De kennisbasis voor het landschap als vestigingsklimaat wordt versterkt in samenwerking met kennisinstituten zoals de Vereniging Deltametropool en Wageningen UR.
- Er wordt voor de vrijetijdseconomie een passend instrumentarium ontwikkeld om de economische waarden ervan voor de regio te vergroten.

Welke partners zijn betrokken?

- MRDH-gemeenten
- Provincie Zuid-Holland
- Landschapstafels Duin, Horst en Weide, Hof van Delfland, IJsselmonde en Voorne-Putten
- LTO
- Natuur- en milieuorganisaties
- Recron
- Lokale en regionale marketingorganisaties
- Kennisinstituten o.a. Wageningen UR, Vereniging Deltametropool

Indicatoren

Dit werkveld wordt aan de hand van de volgende variabelen gevolgd:

- Ontwikkeling bevolking en werkgelegenheid in het landelijk gebied (bron: CBS, LISA)
- Ontwikkeling Recreatie en Toerisme sector (LISA)
- Huizenprijzen (bron: CBS)
- Bereikbaarheid natuur- en recreatiegebieden: Duin, Horst en Weidegebied, Voorne-Putten, IJsselmonde, Midden-Delfland (in samenhang met interne bereikbaarheidskaart)

3.9 Wat gaat het kosten?

Programma 3: Economisch vestigingsklimaat (euro's)	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten:				
Programmakosten	3.392.700	3.392.700	3.392.700	3.392.700
Apparaatslasten	2.353.000	2.353.000	2.353.000	2.353.000
Totaal lasten	5.745.700	5.745.700	5.745.700	5.745.700
Baten:				
Inwonerbijdrage	5.745.700	5.745.700	5.745.700	5.745.700
Totaal baten	5.745.700	5.745.700	5.745.700	5.745.700
Resultaat	0	0	0	0

Voor de acht werkvelden wordt gezamenlijk een programmabudget van € 0,8 miljoen begroot. Daarnaast zetten we in 2017 € 2,6 miljoen in voor projecten op grond van de Bijdrageregeling versterking economisch vestigingsklimaat MRDH 2015:

A. projecten die bijdragen aan het beter functioneren van het gebied als één ruimtelijk economisch systeem.

B. projecten die aansluiten bij de strategische thema's van de Agenda Economisch Vestigingsklimaat: metropoolvorming, het toenemend belang van kennisontwikkeling in de economie, de opkomst van de nieuwe maakindustrie, ecologisering van de economie en het toenemende belang van aantrekkelijk stedelijk leven voor de economie.

C. projecten die bijdragen aan de versterking van één van de werkvelden van de Agenda Economisch Vestigingsklimaat.

De inwonerbijdrage stijgt ten opzichte van de begroting 2016 met 1% (Kadernota begrotingsuitgangspunten MRDH begroting 2017) naar € 2,49 per inwoner; voor 2017 is dat een totaalbedrag van € 5,7 miljoen.

Van die € 2,49 wordt voor maximaal € 1,02 ingezet voor de dekking van de apparaatslasten. De resterende € 1,47 wordt ingezet voor de dekking van de programma's en projecten voor het economisch vestigingsklimaat.

Hoofdstuk 4 Samenwerkingsverbanden

4.1 BEREIK!

BEREIK! is de gezamenlijke uitvoeringsorganisatie van de MRDH (voorheen Stadsgewest Haaglanden en stadsregio Rotterdam), de provincie Zuid-Holland, Rijkswaterstaat Zuid-Holland, de gemeente Rotterdam, de gemeente Den Haag en het Havenbedrijf Rotterdam. BEREIK! is gehuisvest bij de MRDH. De MRDH is de juridische entiteit waaronder BEREIK! valt en de MRDH voert de financiële administratie voor BEREIK!.

Weggebruikers in Zuid-Holland maken gebruik van de wegen van bijna 70 verschillende wegbeheerders. Omdat de verkeershinder door drukte, incidenten, wegwerkzaamheden of evenementen zich niet houdt aan deze grenzen, is samenwerking essentieel. Op het gebied van regionaal netwerkmanagement (inclusief de afstemming van wegwerkzaamheden) organiseert BEREIK! deze samenwerking van wegbeheerders; nu en in de toekomst.

Georganiseerd in letterlijke zin: BEREIK! heeft operationele kerntaken in de vorm van de Regiodesk, het Regionaal Verkeerskundig Team en RegioRegie waarin gezamenlijke taken zijn belegd. Georganiseerd in de betekenis van coördineren en afstemmen: BEREIK! is het platform waarin wegbeheerderoverstijgende afspraken worden gemaakt en gezamenlijke stappen worden gezet richting de toekomst als het gaat om regionaal verkeersmanagement. BEREIK! fungeert als middel om in de Zuidvleugel partijen bij elkaar te brengen en vorm te geven aan een gezamenlijk ontwikkelpad.

4.2 DOVA (voormalig SkVV)

DOVA (Decentrale OV-autoriteiten) is gehuisvest bij de MRDH. De MRDH is de juridische entiteit waaronder DOVA valt en de MRDH voert de financiële administratie voor dit samenwerkingsorgaan. DOVA ondersteunt de gezamenlijke regionale OV-autoriteiten bij het beleid betreffende het OV-betaal-/tariefsysteem en aanverwante onderwerpen. Het uiteindelijke doel daarvan is het realiseren van een doeltreffend en efficiënt OV voor de reiziger. DOVA is van start gegaan op 1 april 2015. Het orgaan wordt gefinancierd door de twaalf provincies en twee vervoersautoriteiten naar rato van de grootte van hun BDU.

De begroting voor 2017 is niet verhoogd ten opzichte van de begroting 2016. De organisatie heeft een omvang van 5,7 fte. Uit het werkbudget betaalt DOVA de niet vooraf te begroten kleine externe opdrachten. Het kan daarbij gaan om juridische ondersteuning, inhoudelijke deskundigheid of specifieke onderzoeken.

4.3 Wat gaat het kosten?

Programma 4: Samenwerkingsverbanden (euro's)	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten:				
BEREIK!	1.590.000	1.590.000	1.590.000	1.590.000
DOVA	955.000	955.000	955.000	955.000
Totaal lasten	2.545.000	2.545.000	2.545.000	2.545.000
Baten:				
BEREIK!	1.590.000	1.590.000	1.590.000	1.590.000
DOVA	955.000	955.000	955.000	955.000
Totaal baten	2.545.000	2.545.000	2.545.000	2.545.000
Resultaat	0	0	0	0

Hoofdstuk 5 Paragrafen

5.1 Financiering

Treasury-functie en -beleid

Het doel van de treasury-functie is: het sturen en beheersen van, verantwoording afleggen over en toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, geldstromen en posities en de hieraan verbonden risico's, op een zodanige wijze, dat risico's worden geminimaliseerd en opbrengsten worden geoptimaliseerd.

De wettelijke kaders voor de uitvoering van de treasury-functie liggen vast in de Wet financiering decentrale overheden (FIDO) en de daarbij behorende ministeriële regelingen (RUDDO, UFDO en BLDO). Het beleid van de MRDH voor de treasury-functie is vastgelegd in het treasury-statuuut MRDH 2015. Daarin ligt de beleidsmatige infrastructuur van de treasury-functie vast in de vorm van uitgangspunten, doelstellingen, richtlijnen en limieten. Ook besteedt het treasury-statuuut aandacht aan de bevoegdheden en administratieve organisatie.

De financieringsstructuur van de MRDH wordt in belangrijke mate bepaald door het verstrekken van middelen in de vorm van subsidies en (project)bijdragen aan gemeenten, bedrijven en instellingen, die (soms al veel) eerder van vooral het Rijk zijn ontvangen. Mede gezien de omvang van deze bijdragen is er normaal gesproken sprake van een goede liquiditeitspositie. Volgens de meest recente ramingen zijn echter de bestaande fondsen en inkomsten van de Vervoersautoriteit in de jaren 2017 tot 2025 niet toereikend voor de geplande uitgaven voor de programma's Verkeer en Openbaar Vervoer in die jaren. Er is daarmee sprake van overbesteding. In paragraaf 5.3 Weerstandsvormen en Risico's worden de oorzaken daarvan nader toegelicht. Vanwege de overbesteding zal in een nader te bepalen vorm geld moeten worden geleend binnen de kaders zoals ze in voornoemde paragraaf zijn geschetst. Ook indien wordt besloten tot al dan niet gedeeltelijke en/of gefaseerde overname van de langetermijnfinanciering van RET en HTM (zie ook hoofdstuk 2.2 Financiële structuur Vervoersautoriteit) zullen de daarvoor benodigde middelen in de vorm van geldleningen moeten worden aangetrokken.

De bestaande gemeenschappelijke regeling voorziet niet in het aantrekken van geldleningen. Ook het treasury-statuuut zal daarop moeten worden aangepast. Hierbij past een daarop toegesneden voorbereidingsbesluit dat voor zienswijze aan de deelnemende gemeenten zal worden voorgelegd.

Schatkistbankieren is een wettelijke verplichting voor de MRDH. Concreet betekent dit dat, behoudens een klein werkkapitaal, alle beschikbare liquide middelen in 's Rijks schatkist moeten worden aangehouden.

Rentevisie

De rentevisie is opgesteld op basis van de actuele verwachtingen ten tijde van het opstellen van deze Begroting 2017 medio februari 2016.

Het in de begroting 2016 reeds gemelde opkoopbesluit van obligaties van de Europese Centrale Bank (ECB) dat zou gelden tot september 2016, is in december 2015 verlengd met een halfjaar tot maart 2017. Tegelijkertijd is het depositotarief van de ECB met 10 basispunten verlaagd tot 0,3% negatief. Het monetair beleid blijft daarmee zeer ruim en beoogt een stijging van economische groei en inflatie.

Ondanks dat het opkoopprogramma van de ECB een drukkend effect heeft op de lange rente – met name in landen met een relatief lage financieringsbehoefte als Nederland – wordt verwacht dat deze op korte termijn stabiel blijft op het huidige niveau van rond 0,6%. Op middellange termijn wordt een stijging voorzien met een bandbreedte van 2% tot 4%.

De korte rente blijft extreem laag. Het 6-maands Euribor tarief ligt nu rond 0,07% negatief. Het EONIA-tarief is sinds begin 2015 al negatief.

Dat laatste betekent concreet dat over de tegoeden die de MRDH moet aanhouden in 's Rijks schatkist geen rente wordt vergoed.

Renterisicobeheer

Het renterisico dat de MRDH op de vlottende middelen loopt, kan worden getoetst aan de kasgeldlimiet. Volgens deze limiet is de totale omvang van de vlottende schulden op enig moment aan een maximum gebonden (8,2% van de lastenkant van de begroting).

De maximaal toegestane kasgeldlimiet voor 2017 bedraagt op basis van het geactualiseerde begrotingstotaal € 62,7 miljoen. Bij het bepalen van de hiervoor genoemde aanvullende financieringsbehoefte zal hiermee nadrukkelijk rekening worden gehouden.

5.2 Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de MRDH een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Het kan gaan om gemeenschappelijke regelingen (publiekrechtelijke organisatie), deelnemingen (vennootschappen), stichtingen en verenigingen (privaatrechtelijke organisaties).

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht. Er is sprake van een financieel belang als de MRDH:

- een ter beschikking gesteld bedrag niet kan verhalen indien de verbonden partij failliet gaat;
- aansprakelijk kan worden gesteld door derden, als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Een partij die jaarlijks een subsidie ontvangt, waaraan geen andere financiële verplichtingen met een juridische afdwingbaarheid door derden verbonden zijn, is geen verbonden partij.

Verbonden partijen voeren meestal taken uit met een groot publiek belang. Ze leveren een forse bijdrage aan de realisatie van maatschappelijke doelen.

In het geval van de MRDH is er één verbonden partij: de Verkeersonderneming, waarvan hieronder in tabelvorm de belangrijkste bestuurlijke en financiële gegevens opgenomen zijn.

Naam	De Verkeersonderneming
Vestigingsplaats	Rotterdam
Visie	Bereikbaarheid van het Rotterdamse havengebied verbeteren en tijdens de ombouw van de A15 garanderen, door een combinatie van mobiliteits- en verkeersmanagement. Daarnaast verricht de Verkeersonderneming het programmamanagement van Beter Benutten 1 en Beter Benutten vervolg en zorgt zij voor uitvoering van de vraagbeïnvloedingsprojecten.
Openbaar behartigd belang	Bereikbaarheid van de regio Rotterdam, inclusief het havengebied.
Deelnemende partijen	De Verkeersonderneming wordt aangestuurd door de Stuurgroep en bijgestaan door de Raad van Advies.
	De Stuurgroep bestaat uit Rijkswaterstaat/I&M, het Havenbedrijf Rotterdam, de MRDH en de gemeente Rotterdam.
	De Raad van Advies wordt op dit moment gevormd door Deltalinqs, TLN, EVO, VNO/NCW, MKB, Nissewaard, de gemeente Capelle aan den IJssel, de gemeente Krimpen aan den IJssel, de provincie Zuid-Holland en de RET.
Rechtsvorm	Stichting
Bestuurlijk belang	(Vice-)voorzitter Bestuurscommissie MRDH is lid van de Stuurgroep.
Financieel belang	Een jaarlijkse bijdrage in de exploitatiekosten ad € 209.000 plus de bekostiging van één formatieplaats (€ 105.000). Deze bijdrage is onderdeel van de programmabegroting Verkeer.
Eigen vermogen	Per 31-12-2014: € 230.687
Vreemd vermogen	Per 31-12-2014: € 1.364.438
Financieel resultaat	Over 2014: - € 9.774
Risico's	-
beleidsvoornemens	Vanwege het verlengen van het programma Beter Benutten is de samenwerkingsovereenkomst in 2015 eveneens verlengd. In 2017 wordt het programma Beter Benutten Vervolg regio Rotterdam door De Verkeersonderneming uitgevoerd in samenwerking met betrokken gemeenten, de MRDH, Havenbedrijf Rotterdam, ministerie I&M/Rijkswaterstaat en provincie Zuid-Holland.
Programma en activiteit	Programma Verkeer

Het risico bestaat dat de Verkeersonderneming verplichtingen aangaat buiten het kader van de vastgestelde begroting en daarmee dus boven het bedrag van de inbreng van de deelnemers. Dit risico wordt beperkt doordat in de statuten is opgenomen dat de bestuurder in specifieke gevallen goedkeuring van de raad van toezicht en de deelnemers van de stuurgroep nodig heeft, bijvoorbeeld waar het overeenkomsten of investeringen betreft die het daarvoor in de jaarbegroting vastgestelde bedrag te boven gaan.

5.3 Weerstandsvermogen en risico's

Het begrip 'weerstandsvermogen'

Het financieel weerstandsvermogen van de MRDH is het vermogen om niet-structurele financiële risico's op te vangen zonder dat de uitvoering van de taken in het gedrang komt. Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de bekende risico's waarvoor geen afdoende stuur- en beheersmaatregelen kunnen worden getroffen of waarvoor geen voorzieningen bestaan.

Risico's

De mogelijke maatregelen om de risico's te beheersen en/of financieel te dekken zijn:

- risico's onder controle houden door stuur- en beheersmaatregelen (bijvoorbeeld door het afsluiten van verzekeringen of het aanscherpen van de regelgeving);
- risico's kunnen financieel worden afgedekt door het instellen van voorzieningen voor risico's die kunnen worden gekwantificeerd en het instellen van een weerstandsvermogen voor risico's die niet financieel kunnen worden gekwantificeerd.

Normale bedrijfsrisico's doen zich regelmatig voor en deze zijn daarom vrij goed meetbaar. Hierdoor kunnen ze worden gedekt door ofwel beheersmaatregelen ofwel het afsluiten van verzekeringen. Het gaat dan bijvoorbeeld om brand, wateroverlast en uitval van ICT.

De risico's die samenhangen met de strategische agenda Economisch Vestigingsklimaat kunnen alleen met eigen weerstandscapaciteit van de MRDH worden afgedekt

De risico's die samenhangen met de activiteiten voor verkeer en vervoer worden allereerst opgevangen met een risicobuffer die binnen alle projecten wordt aangehouden. Wanneer deze risicobuffer niet afdoende is, worden de BDU-gelden aangesproken. Dit heeft tot gevolg dat andere bestedingen ten laste van de BDU-gelden lager worden en/of vertragen;

Het IPVa geeft inzicht in de jaarlijkse stand van zaken van de infrastructurele projecten, de uitgaven aan de OV-concessies en de apparaatskosten. Er zal een doorkijk gegeven worden naar de komende tien jaar. Aan het einde van deze tien jaar zal het saldo van de inkomsten en de uitgaven nul of positief moeten zijn. Door de jaren heen kan er sprake zijn van een overplanning. Daardoor kan het saldo in enig jaar onder nul dalen. Dit is toegestaan, maar altijd met de restrictie dat er aan het einde van de tienjaarsperiode weer een positief saldo ontstaat.

Overplanning houdt in dat er in de planning rekening mee wordt gehouden dat er meer projecten gepland worden in enig jaar dan er BDU-geld beschikbaar is. De praktijk leert dat gemeenten vaak optimistisch plannen. De werkelijke bestedingen ijlen dan soms een paar jaar na. Ter illustratie: in het IPVa 2016 verwachtten wij dat de stand van het BDU-fonds in 2016 ruim € 11 miljoen positief zou bedragen. In het IPVa 2017 ramen wij voor 2016 een overschot van € 136 miljoen. Omdat deze optimistische planning zich elk jaar voordoet, is vanwege de voortgang in projecten door het algemeen bestuur in de constituerende vergadering besloten dat er sprake mag zijn van overplanning.

Er mag daarnaast sprake zijn van overbesteding. Er is een verschil tussen overplanning en overbesteding. Overbesteding houdt in dat de werkelijke bestedingen tot een negatief saldo van de BDU-fondsen kunnen leiden, dat wil zeggen dat er meer geld wordt uitgegeven dan er beschikbaar is in de BDU-fondsen. Overbesteding zal zeer waarschijnlijk in 2017 aan de orde zijn. Voor de

oorzaken daarvan en de wijze waarop daarmee zal worden omgegaan, wordt verwezen naar hoofdstuk 2.2.

Audit weerstandsvermogen en risico's

Bij de begroting 2016 heeft de MRDH aangekondigd dat in 2015 door een externe partij een audit wordt uitgevoerd om de risico's die de MRDH loopt te inventariseren en de weerstandscapaciteit te bepalen. Dit naar aanleiding van opmerkingen uit de gemeenten over de paragraaf weerstandsvermogen van de concept begroting 2016. In augustus 2015 is Concern Auditing Rotterdam gestart met de inventarisatie van de risico's. Dit heeft geleid tot de adviesnota Opportunity management MRDH (Kansen en Risico's) & Weerstandsvermogen, Concern Auditing Rotterdam (de Adviesnota). Deloitte heeft op basis van de uitkomsten van de inventarisatie van Concern Auditing Rotterdam een vertaling gemaakt naar financiële risico's en een advies uitgebracht over mogelijke beheersmaatregelen en de benodigde omvang van de weerstandscapaciteit. Dit heeft geleid tot een Financiële risicoanalyse.

In de Financiële risicoanalyse is het risico bepaald dat een gemeente niet kan voldoen aan haar verplichte bijdrage aan Economisch Vestigingsklimaat. Bij het eventueel wegvallen van een deel van de inwonerbijdragen is een weerstandscapaciteit van € 100.000 nodig om het dekkingstekort op de (vaste) apparaatskosten op te vangen. In bovengenoemd audittraject is bepaald dat dit risico eenmaal per vier jaar (collegeperiode) voor kan komen en dat voor het opvangen daarvan 1/23 deel van € 2,29 miljoen euro benodigd is. Dit komt neer op een bedrag van circa € 100.000, dat iedere vier jaar benodigd zou zijn.

In de Financiële risicoanalyse wordt geconcludeerd dat binnen de Vervoersautoriteit eventuele tekorten in een toekomstig jaar kunnen worden opgevangen. Het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit mag een overplanning hebben, mits een negatief saldo binnen tien jaar is gereduceerd tot nul.

Met een relatief lage weerstandscapaciteit van € 100.000 kunnen de financiële risico's worden gedekt. De formule voor het berekenen van de ratio weerstandsvermogen is als volgt:
$$\text{weerstandsvermogen} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}}$$

In dit geval is er sprake van een weerstandsvermogen van 1,0 of 100%: de te vormen beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 100.000 en de benodigde weerstandscapaciteit bedraagt ook € 100.000.

Het algemeen bestuur heeft op 9 december 2015 besloten dat:

- De adviesnota Opportunity management MRDH (Kansen en Risico's) & Weerstandsvermogen, Concern Auditing Rotterdam (de Adviesnota) als basis wordt gebruikt voor de Beleidsnota risicomanagement en weerstandsvermogen MRDH en dat deze beleidsnota uiterlijk ultimo 2016 in het algemeen bestuur wordt behandeld;
- De in de Adviesnota opgenomen adviezen, voor zover relevant, hun plek krijgen in de paragraaf weerstandsvermogen en risico's van de MRDH-jaarrekening en begroting, voor de eerste maal in de ontwerpjaarrekening 2015 en ontwerpbegroting 2017;
- De in de Adviesnota opgenomen doelstellingen inzake Opportunity management MRDH verder worden uitgewerkt in de ontwerpbeleidsnota Risicomanagement en weerstandsvermogen MRDH;
- In de ontwerpbeleidsnota Risicomanagement en weerstandsvermogen MRDH de mate, waarin de MRDH bereid is risico's en kansen te nemen, wordt opgenomen;
- Bij de jaarrekening 2015 de in de Financiële risicoanalyse berekende benodigde weerstandscapaciteit wordt gevormd, te weten € 100.000 voor de eerste vier jaar.

Daarnaast is per 12 juni 2015 het *Besluit van 15 mei 2015, houdende wijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten in verband met het opnemen van kengetallen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing* in werking getreden.

Dit betekent dat conform het gewijzigde BBV de volgende onderdelen aan de paragraaf weerstandsvermogen en risico's dienen te worden toegevoegd:

een kengetal voor de:

- 1a netto schuldquote;
- 1b netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
- 2 solvabiliteitsratio;
- 3 grondexploitatie;
- 4 structurele exploitatieruimte;
- 5 belastingcapaciteit

en een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie. De punten 3 grondexploitatie en 5 belastingcapaciteit zijn kengetallen die voor de MRDH niet aan de orde zijn.

De ministeriële regeling ter zake schrijft voor dat de kengetallen voor de begroting worden gebaseerd op het gemiddelde van de jaarrekeningcijfers van de drie voorgaande jaren. Omdat de MRDH pas vanaf 2015 operationeel is, zijn onderstaande kengetallen (behalve de berekening van de structurele exploitatieruimte) gebaseerd op de concept jaarrekening 2015.

1a	Netto schuldquote	257%
1b	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	257%
2	Solvabiliteitsratio	0,4%
4	Structurele exploitatieruimte	0,0%

5.4 Onderhoud kapitaalgoederen

Grond

Het Stadsgewest Haaglanden heeft in het verleden diverse percelen grond in eigendom verkregen dan wel een recht van opstal daarop gevestigd ten behoeve van de aanleg van tramlijnen. Volgens een actuele kadasteropgave gaat het daarbij om de volgende percelen:

Perceel	adres	eigenaar	gerechtigde	Omschrijving
Rijswijk A 3914	Burgemeester Elsenlaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
Rijswijk D 8010	Burgemeester Elsenlaan/Van Vredenburgweg 77B	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	bedrijvigheid (nutsvoorziening)
Rijswijk D 8011	Burgemeester Elsenlaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
Rijswijk D 8015	Sir Winston Churchilllaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
Rijswijk D 8038	Sir Winston Churchilllaan	MRDH	geen	wegen
Rijswijk G 2984	Limpgerstraat/Limpgerstraat 11	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	bedrijvigheid (nutsvoorziening)
Rijswijk G 2985	Burgemeester Elsenlaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
Rijswijk G 2989	Veraartlaan/Visseringlaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
Rijswijk G 2994	Visseringlaan/Volmerlaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
Rijswijk G 2999	Volmerlaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
Rijswijk G 3001	Sir Winston Churchilllaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
Rijswijk G 3002	Lange Kleiweg/Lange Kleiweg 2A	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	bedrijvigheid (nutsvoorziening)
Rijswijk G 3050	Sir Winston Churchilllaan	MRDH	geen	wegen
Rijswijk G 3054	Sir Winston Churchilllaan	MRDH	geen	wegen
Rijswijk I 2128	Prinses Beatrixlaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
Rijswijk I 2131	Weidedreef	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
Rijswijk I 2134	Florence Nightingalestraat	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
Rijswijk I 2137	Eikelenburglaan/Eikelenburglaan 4	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	bedrijvigheid (nutsvoorziening)
Rijswijk I 2139	Eikelenburglaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen

Genoemde percelen en/of het daarop gevestigde recht van opstal zijn per 1 januari 2015 om niet overgedragen aan de MRDH. Er zijn geen financiële verplichtingen ten aanzien van de gronden.

Kantoorinventaris, communicatie- en ICT-voorzieningen

De bestaande kantoorvoorzieningen zijn om niet overgenomen van het Stadsgewest Haaglanden. In 2015 zijn geen nieuwe investeringen gedaan.

Oplaadapparatuur OV-chipkaart

Sinds 1 november 2010 kunnen reizigers bij de HTM een chipkaart gebruiken voor het reizen met het openbaar vervoer. Bij Veolia en RET was dit al eerder het geval. Hiervoor zijn trams en bussen voorzien van kaartlezers. Om de in omloop zijnde OV-chipkaarten op te waarderen bestaan diverse mogelijkheden. Een daarvan is het opladen via zogenaamde Afhaal- en Verkooppomachines (AVM's).

In 2010 en 2011 heeft het Stadsgewest Haaglanden in totaal 100 machines met randapparatuur aangeschaft en deze bij wederverkopers in de regio geplaatst. De apparaten zijn door het Stadsgewest Haaglanden per 1 januari 2015 overgedragen aan de MRDH. Ultimo 2015 is deze apparatuur geheel afgeschreven.

De MRDH is tot en met 2016 zelf verantwoordelijk voor het onderhoud van de oplaadapparatuur. Vanaf 2017 zal de distributiefunctie ondergebracht zijn bij de HTM rail concessie. Er is in 2017 dan ook geen sprake meer van deze activa.

Personenbussen voor het openbaar vervoer

De concessie voor het personenvervoer in de gemeente Den Haag is gegund aan HTMbuzz. Daarvoor werden de stadsbussen van HTM in december 2012 (door)geleverd via het Stadsgewest Haaglanden aan HTMbuzz. Ten gevolge van de door het Rijk opgelegde bezuinigingen op het openbaar vervoer is de dienstregeling aangepast. Hierdoor waren 20 bussen minder nodig. Deze bussen zijn eigendom van het Stadsgewest Haaglanden. In 2014 zijn 10 bussen door het Stadsgewest verkocht en per 1 januari 2015 zijn 10 bussen overgedragen aan de MRDH. De boekwaarde van deze 10 bussen per 31 december 2015 bedraagt € 1.000.000. Getracht wordt de bussen aan andere OV-bedrijven te verkopen.

Haltevoorzieningen

In maart 2014 heeft het Stadsgewest Haaglanden een overeenkomst met de gemeente Den Haag gesloten voor de aanleg en het onderhoud van haltevoorzieningen in de gemeente Den Haag. Daarin is vastgelegd, dat alle bestaande en nieuwe haltevoorzieningen (de zgn. abri's) voor een periode van 15 jaar aan het Stadsgewest Haaglanden in economisch eigendom zijn overgedragen. Per 1 januari 2015 zijn deze rechten onverkort overgedragen aan de MRDH. Alle investeringen en het beheer en onderhoud ter zake zijn voor rekening van de MRDH. Deze kosten worden geheel gefinancierd door reclameopbrengsten, waartoe de MRDH zelfstandig een contract heeft aanbesteed. In de loop van het eerste kwartaal 2016 zullen beheer en onderhoud van de abri's aan de HTM worden overgedragen.

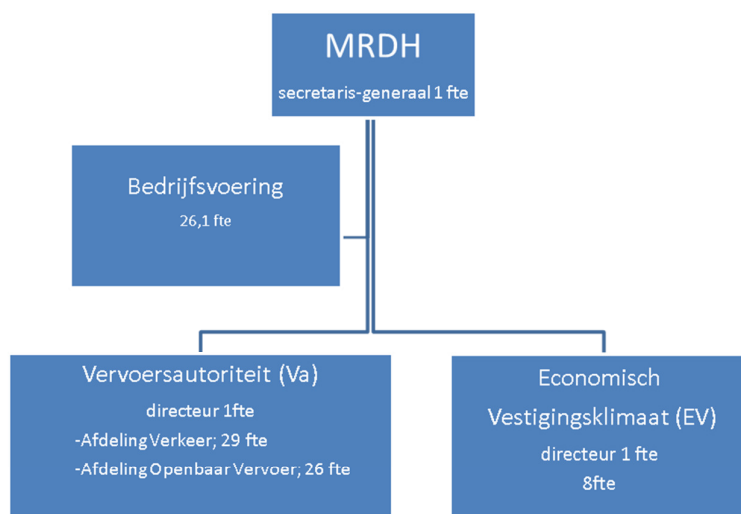
De boekwaarde van de haltevoorzieningen per 31 december 2015 bedraagt € 7.712.582.

5.5 Bedrijfsvoering

MRDH-organisatie

De organisatie, onder leiding van de secretaris-generaal, bestaat uit twee inhoudelijke organisatieonderdelen, de Vervoersautoriteit (Va) en Economisch Vestigingsklimaat (EV), en een centrale stafafdeling Bedrijfsvoering (BV). De secretaris-generaal is het eerste aanspreekpunt voor het dagelijks bestuur en algemeen bestuur en is verantwoordelijk voor het organiseren van het bestuurlijk opdrachtgeverschap van de MRDH-organisatie.

De MRDH-organisatie ziet er schematisch als volgt uit:

Vervoersautoriteit (Va)

Binnen dit organisatieonderdeel staat de uitvoering van de Strategische Bereikbaarheidsagenda centraal. De directeur Vervoersautoriteit heeft de eindverantwoordelijkheid over twee afdelingen: Verkeer en Openbaar Vervoer. De dagelijkse leiding van deze afdelingen ligt bij twee managers. De Vervoersautoriteit telt 56 fte, waarvan 35 vaste kern en 21 fte in de flexibele schil. De ambtelijke inzet wordt betaald uit de BDU verkeer en vervoer.

Economisch Vestigingsklimaat (EV)

EV kenmerkt zich als een regie- en programma-organisatie. De ambtelijke organisatie van dit organisatieonderdeel bestaat daarom uit een kleine vaste kern, die nauw samenwerkt met de gemeentelijke diensten van de deelnemende gemeenten. Bij diverse programma's en projecten werken medewerkers van de 23 gemeenten mee. De dagelijkse leiding en de eindverantwoordelijkheid voor de realisatie van de Strategische Agenda EV ligt bij de directeur EV. Deze is lid en tevens voorzitter van de Directieraad die uit directeuren/hoofden economie van enkele gemeenten bestaat, die elk verantwoordelijk zijn voor een inhoudelijk thema of werkveld. Bij dit organisatieonderdeel werken 9 fte. De ambtelijke inzet wordt betaald uit de inwonerbijdrage Economisch Vestigingsklimaat.

Bedrijfsvoering (BV)

De Bedrijfsvoering is gepositioneerd onder de secretaris-generaal. De bedrijfsvoeringsfuncties omvatten HRM, Communicatie, Financiën & Control, Juridische Zaken, Bestuursondersteuning, Secretariaat, Huisvesting, ICT, Documentaire Informatievoorziening en Facilitaire Zaken. Facilitaire zaken wordt deels door eigen medewerkers gedaan en deels extern ingekocht. De totale ambtelijke capaciteit voor dit onderdeel is 26,1 fte. De salarissen van de medewerkers van de afdeling Bedrijfsvoering worden voor een kwart doorbelast aan het programma EV en voor drie kwart doorbelast aan de programma's gerelateerd aan de Va, waarbij de verdeling binnen de Va gelijkmatig over Verkeer en Openbaar Vervoer plaatsvindt.

Wij zijn nu een jaar op weg en bij de eerstvolgende jaarrekening hebben wij inzicht in de daadwerkelijke kostenverdeling. Op basis van die gegevens kunnen wij bezien of de bovengenoemde standaardverdeling (25/75) op begrotingsbasis aanpassing behoeft. Indien dat blijkt, zullen we die aanpassing bij de eerstvolgende gelegenheid doorvoeren.

Meerdere raden hebben tijdens de begrotingsbehandeling 2016 opmerkingen gemaakt over de hoogte van de apparaatslasten voor het programma EV. Van de inwonerbijdrage voor EV van € 2,45 (prijspeil 2015) wordt conform de afspraken maximaal € 1 (prijspeil 2015) ingezet voor apparaatslasten. Dat geldt ook voor de begroting 2017.

De MRDH onderzoekt momenteel in een tussentijdse evaluatie of de huidige werkorganisatie toegerust is op haar taken en aansluit bij de wensen van bestuur, management en medewerkers. Hieraan gerelateerd is ook het vraagstuk wat de gemeentelijke inzet kan zijn. Tot het uitvoeren van deze evaluatie was al bij de oprichting van de MRDH besloten en deze was gepland voor eind 2015. De uitkomst van de evaluatie wordt in april 2016 verwacht en kan aanleiding geven tot aanpassingen van het niveau van de kosten voor de bedrijfsvoering en de verdeling over de verschillende programma's. In dat geval is er eveneens aanleiding om de begroting bij te stellen.

Tot en met 2017 worden tijdelijk kosten gemaakt als gevolg van de reorganisatie. Het betreft de plaatsing boven de formatie van medewerkers die om uiteenlopende redenen niet bij gemeenten konden worden geplaatst, alsmede formatie die nodig is om de reorganisatie binnen de MRDH verder vorm te geven, voor zover die niet in de reguliere formatie is opgenomen. De omvang van deze tijdelijke extra formatie is begrensd op 6,9 fte over de periode 2015-2017. Deze frictiekosten komen volledig ten laste van de BDU.

De begrote personele formatie en de daaraan verbonden salariskosten (inclusief sociale lasten) zijn als volgt te specificeren:

Onderdeel	Fte's	Kosten
Economisch vestigingsklimaat	9,0	995.456
Verkeer	29,5	2.593.680
Openbaar vervoer	26,5	2.303.103
Bedrijfsvoering/directie	27,1	2.240.483
Normbezetting totalen	92,1	8.132.721
Boven formatief	6,9	496.578
Totalen	99,0	8.629.300

Voor een overzicht van de overige organisatielasten en de toerekening daarvan aan de begrotingsprogramma's verwijzen wij naar de als bijlage 1 opgenomen Kostenverdeelstaat.

5.6 Investeringsen

Eventuele toekomstige investeringen worden gepland en begroot vanuit een investeringsplan. Investeringsplannen maken integraal deel uit van de bestuurlijk vast te stellen begroting(swijzigingen).

Materiële investeringen met een gezamenlijke aanschaffingswaarde vanaf € 10.000 worden geactiveerd en afgeschreven ten laste van de exploitatie van meerdere jaren. De afschrijvingsduur is afhankelijk van de aard van de investering.

Hoofdstuk 6 Staat van reserves en fondsen 2016-2020

Omschrijving	Raming saldo 31-12-2015	Raming dotatie 2016	Raming onttrekking 2016	Raming saldo 31-12-2016	Raming dotaties 2017	Raming onttrekking 2017	Raming saldo 31-12-2017	Raming dotatie 2018	Raming onttrekking 2018	Raming saldo 31-12-2018	Raming dotatie 2019	Raming onttrekking 2019	Raming saldo 31-12-2019	Raming dotatie 2020	Raming onttrekking 2020	Raming saldo 31-12-2020
<i>MRDH</i>																
Algemene reserve	100.000	0	0	100.000	0	0	100.000	0	0	100.000	0	0	100.000	0	0	100.000
Egalisatiereserve EV	2.387.200	0	2.387.200	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Subtotaal reserves</i>	<i>2.487.200</i>	<i>0</i>	<i>2.387.200</i>	<i>100.000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>100.000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>100.000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>100.000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>100.000</i>
<i>Regio Rotterdam</i>																
BDU	363.679.000	266.651.400	410.130.600	220.199.800	287.966.900	533.241.000	-25.074.300	261.697.400	298.563.400	-61.940.300	261.680.500	282.187.300	-82.447.100	261.244.600	238.675.000	-59.877.500
<i>Regio Haaglanden</i>																
BOR-fonds	55.611.700	0	55.611.700	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mobiliteitsfonds	145.429.700	242.546.900	472.139.200	-84.162.600	257.323.600	223.129.100	-49.968.100	271.032.900	293.121.100	-72.056.300	260.480.100	278.461.500	-90.037.700	260.149.500	220.957.400	-50.845.600
<i>Subtotaal fondsen</i>	<i>564.720.400</i>	<i>509.198.300</i>	<i>937.881.500</i>	<i>136.037.200</i>	<i>545.290.500</i>	<i>756.370.100</i>	<i>-75.042.400</i>	<i>532.730.300</i>	<i>591.684.500</i>	<i>-133.996.600</i>	<i>522.160.600</i>	<i>560.648.800</i>	<i>-172.484.800</i>	<i>521.394.100</i>	<i>459.632.400</i>	<i>-110.723.100</i>
TOTAAL-GENERAAL	567.207.600	509.198.300	940.268.700	136.137.200	545.290.500	756.370.100	-74.942.400	532.730.300	591.684.500	-133.896.600	522.160.600	560.648.800	-172.384.800	521.394.100	459.632.400	-110.623.100

Hoofdstuk 7 Inwonerbijdragen per gemeente

Alle deelnemende gemeenten aan de gemeenschappelijke regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag betalen in 2017 een bijdrage in het kader van het programma Economisch Vestigingsklimaat.

Gemeente	Aantal inwoners per 1-1-2016 (*)	Bijdrage per inwoner	Totaal inwonerbijdrage 2017
Albrandswaard	25.007	2,49	62.267
Barendrecht	47.844	2,49	119.132
Brielle	16.641	2,49	41.436
Capelle aan den IJssel	66.514	2,49	165.620
Delft	101.075	2,49	251.677
Den Haag	519.411	2,49	1.293.333
Hellevoetsluis	38.610	2,49	96.139
Krimpen aan den IJssel	29.059	2,49	72.357
Lansingerland	59.037	2,49	147.002
Leidschendam-Voorburg	74.227	2,49	184.825
Maassluis	32.287	2,49	80.395
Midden-Delfland	18.870	2,49	46.986
Nissewaard	85.403	2,49	212.653
Pijnacker-Nootdorp	51.880	2,49	129.181
Ridderkerk	45.100	2,49	112.299
Rijswijk	49.322	2,49	122.812
Rotterdam	629.078	2,49	1.566.404
Schiedam	77.051	2,49	191.857
Vlaardingenv	71.888	2,49	179.001
Wassenaar	25.859	2,49	64.389
Westland	105.007	2,49	261.467
Westvoorne	14.205	2,49	35.370
Zoetermeer	124.151	2,49	309.136
Totaal	2.307.526		5.745.740

(*) bron: CBS StatLine. Info van 14-3-2016.

De onderstaande gemeenten, voorheen deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling Stadsgewest Haaglanden, betalen in 2017 een bijdrage in het kader van het Mobiliteitsfonds.

Gemeente	Aantal inwoners per 1-1-2016 (*)	Bijdrage per inwoner	Totaal inwoner- bijdrage 2017
Delft	101.075	9,148	924.634
Den Haag	519.411	9,148	4.751.572
Leidschendam-Voorburg	74.227	9,148	679.029
Midden-Delfland	18.870	9,148	172.623
Pijnacker-Nootdorp	51.880	9,148	474.598
Rijswijk	49.322	9,148	451.198
Wassenaar	25.859	9,148	236.558
Westland	105.007	9,148	960.604
Zoetermeer	124.151	9,148	1.135.733
Totaal	1.069.802		9.786.549

(*) bron: CBS StatLine. Info van 14-3-2016.

Hoofdstuk 8 Besluit

- de begroting 2017 inclusief het hierin opgenomen Investeringsprogramma Vervoersautoriteit (IPVa) 2017 vast te stellen waarmee overbesteding op de programma's Verkeer en Openbaar Vervoer in 2017 aan de orde is tot een bedrag van € 75 miljoen, de in de programma's opgenomen budgetten vast te stellen op programmatotalen en kennis te nemen van het meerjarenbeeld 2018-2020;
- In te stemmen met het principe tot overbesteding voor het vast te stellen begrotingsjaar bij de programma's Verkeer en Openbaar Vervoer van de begroting MRDH waarbij de maximale overbesteding is gelimiteerd op € 90 miljoen onder de voorwaarde dat binnen een periode van tien jaar de voor de programma's Verkeer en Openbaar Vervoer beschikbare financiële middelen ten minste nul zijn.

Aldus besloten in de openbare vergadering van het algemeen bestuur van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag van 1 juli 2016,

de secretaris,
mw. mr. drs. A.W.H. Bertram

de voorzitter,
ing. A. Aboutaleb

Bijlage 1 Kostenverdeelstaat 2017-2020 gecompriemd

Omschrijving	2017				2018				2019				2020			
	EV	VK	OV	Totaal	EV	VK	OV	Totaal	EV	VK	OV	Totaal	EV	VK	OV	Totaal
Salarislasten direct personeel	995.456	2.593.680	2.303.103	5.892.239	995.456	2.593.680	2.303.103	5.892.239	995.456	2.593.680	2.303.103	5.892.239	995.456	2.593.680	2.303.103	5.892.239
Salarislasten indirect personeel	604.687	817.898	817.898	2.240.483	604.682	817.890	817.890	2.240.462	604.682	817.890	817.890	2.240.462	604.682	817.890	817.890	2.240.462
Tijdelijke extra formatie	0	248.289	248.289	496.578	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overige personele lasten	186.750	280.125	280.125	747.000	186.750	280.125	280.125	747.000	186.750	280.125	280.125	747.000	186.750	280.125	280.125	747.000
Huisvesting/facilitaire zaken	273.325	409.988	409.988	1.093.300	273.325	409.988	409.988	1.093.300	273.325	409.988	409.988	1.093.300	273.325	409.988	409.988	1.093.300
Financiën	30.000	45.000	45.000	120.000	30.000	45.000	45.000	120.000	30.000	45.000	45.000	120.000	30.000	45.000	45.000	120.000
ICT/DIV	152.875	229.313	229.313	611.500	152.875	229.313	229.313	611.500	152.875	229.313	229.313	611.500	152.875	229.313	229.313	611.500
Bestuursondersteuning/jur. zaken	26.250	39.375	39.375	105.000	26.250	39.375	39.375	105.000	26.250	39.375	39.375	105.000	26.250	39.375	39.375	105.000
Communicatie	83.625	125.438	125.438	334.500	83.625	125.438	125.438	334.500	83.625	125.438	125.438	334.500	83.625	125.438	125.438	334.500
Totaal	2.353.000	4.789.100	4.498.500	11.640.600	2.353.000	4.540.800	4.250.200	11.144.000	2.353.000	4.540.800	4.250.200	11.144.000	2.353.000	4.540.800	4.250.200	11.144.000
Legenda																
EV = Economisch vestigingsklimaat																
VK = Verkeer																
OV = Openbaar vervoer																

De formatie van de MRDH bestaat uit 92,1 fte. Tot en met 2017 is incidenteel nog maximaal 6,9 fte nodig ten behoeve van de stroomlijning en optimale automatisering van de werkprocessen. Deze incidentele formatie komt ten laste van de BDU en wordt gelijkmatig verdeeld over de regio Haaglanden en de regio Rotterdam.

De directe salariskosten van de medewerkers worden rechtstreeks toegerekend aan de programma's waarvoor de betreffende medewerkers werkzaamheden verrichten. De indirecte salarislaster (medewerkers van de afdeling bedrijfsvoering) en de overige organisatielaster (overige personele lasten, huisvesting/ facilitaire zaken etc.) worden voor een kwart doorbelast aan het programma EV en voor drie kwart doorbelast aan de programma's gerelateerd aan de Va, waarbij de verdeling binnen de Va gelijkmatig over Verkeer en Openbaar Vervoer plaatsvindt.

Wij zijn nu een jaar op weg en bij de eerstvolgende jaarrekening hebben wij inzicht in de daadwerkelijke kostenverdeling. Op basis van die gegevens kunnen wij bezien of de bovengenoemde standaard verdeling (25/75) op begrotingsbasis aanpassing behoeft. Indien dat blijkt zullen we dat bij de eerstvolgende gelegenheid doorvoeren.

Meerdere raden hebben tijdens de begrotingsbehandeling 2016 opmerkingen gemaakt over de hoogte van de apparaatslasten voor het programma EV. Van de inwonerbijdrage voor EV van € 2,45 (prijspeil 2015) wordt conform de afspraken maximaal € 1 (prijspeil 2015) ingezet voor apparaatslasten. Dat geldt tevens voor de begroting 2017.

De MRDH onderzoekt momenteel of de huidige werkorganisatie toegerust is op haar taken. Hieraan gerelateerd is ook het vraagstuk wat de gemeentelijke inzet kan zijn. De antwoorden op deze onderzoeksvragen kunnen aanleiding geven tot aanpassingen van het niveau van de kosten voor de bedrijfsvoering en de verdeling over de verschillende programma's.

Een aantal onderdelen van de apparaatslasten, waaronder huisvesting en salarislaster, kent een autonome – d.w.z. niet door de MRDH te beïnvloeden - stijging. Voor huisvesting is bijvoorbeeld in het huurcontract de indexeringsmethode bepaald. Voor de salarislaster volgt de MRDH de CAO gemeenten. Op begrotingsbasis worden deze posten jaarlijks met 1% geïndexeerd.

De lastenstijging wordt voor het EV deel gedekt door de (geïndexeerde) inwonerbijdrage en voor het Va deel uit de BDU middelen. De BDU kent ook een jaarlijkse indexering. De hoogte hangt af van de middelen die het Ministerie van Financiën hiervoor beschikbaar heeft.

De meerjarenraming is opgesteld op basis van constante prijzen. Dit betekent dat de meerjarenraming is gebaseerd op het prijsniveau van het begrotingsjaar.

Investeringsprogramma Vervoersautoriteit 2017

CONCEPT

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Leeswijzer	8
Hoofdstuk 1 Samenhang en opbouw begroting MRDH	9
1.1 Introductie	9
1.2 MRDH-brede strategie.....	9
1.3 Bestuurlijke organisatie.....	14
1.4 Vervoersautoriteit	15
1.5 Economisch Vestigingsklimaat.....	15
1.6 Ambtelijke organisatie.....	16
1.7 Financiën	17
Hoofdstuk 2 Vervoersautoriteit	18
2.1 De inhoudelijke ambities.....	18
2.2 De financiële structuur	19
2.3 Programma Verkeer	22
2.4 Programma Openbaar Vervoer.....	29
Hoofdstuk 3 Programma Economisch Vestigingsklimaat	33
3.1 Werklocaties	34
3.2 Smart Infrastructure	35
3.3 Branding	37
3.4 Clustervorming.....	38
3.5 Financiering	40
3.6 Onderwijs en arbeidsmarkt	40
3.7 Bereikbaarheid (vanuit economische invalshoek).....	41
3.8 Economie landelijk gebied.....	42
Hoofdstuk 4 Samenwerkingsverbanden	45
4.1 BEREIK!	45
4.2 DOVA (voormalig SkVV).....	45
Hoofdstuk 5 Paragrafen.....	47
5.1 Financiering	47
5.2 Verbonden partijen	48
5.3 Weerstandsvermogen en risico's.....	50
5.4 Onderhoud kapitaalgoederen	52
5.5 Bedrijfsvoering	54
5.6 Investeringen.....	56
Hoofdstuk 6 Staat van fondsen 2017-2020.....	57

Hoofdstuk 7 Inwonerbijdragen per gemeente	58
Hoofdstuk 8 Besluit	60
Bijlage 1 Kostenverdeelstaat 2017-2020 gecompriemd	61
Investeringsprogramma Vervoersautoriteit 2017	61
1. Inleiding, achtergronden en kaders	65
1.1 De Vervoersautoriteit Metropoolregio Rotterdam Den Haag en het Investeringsprogramma 2017	65
1.2 Werkgebied van de Vervoersautoriteit	66
1.3 Beleidskaders van de Vervoersautoriteit	66
1.4 Uitgangspunten en randvoorwaarden	68
1.5 Harmonisatie van de investeringsprogramma's	68
2. Financiële samenvatting	70
3. Openbaar Vervoer	73
3.1 Projecten in de realisatiefase	73
3.2 Uitwerkingsfase	76
3.3 Verkenningen en planstudies	76
4. Verkeersmanagement en wegenstructuur	77
4.1 Projecten in de realisatiefase	77
4.2 Projecten in de uitwerkingsfase	79
4.3 Verkenningen en planstudies	79
5. Fiets- en ketenmobiliteit en verkeersveiligheid	82
5.1 Fiets	82
5.2 Ketenmobiliteit	83
5.3 Verkeersveiligheid	84
5.4 Duurzame mobiliteit	84
6. Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid	85
7. Beter Benutten	86
7.1 Beter Benutten en Beter Benutten Vervolg (SGH)	86
7.2 Beter Benutten en Beter Benutten Vervolg (SR)	87
Bijlage A: Financieel overzicht IPVa 2016 t/m 2026	90
Bijlage B1 Grote projecten	91
Bijlage B2 Lopende subsidiebeschikkingen per subsidieontvanger	93
Bijlage B3 Aanmeldingen	99
Bijlage B4 Afgeronde projecten	108
Bijlage C Projectenlijsten Beter Benutten Vervolg	111
Bijlage D Quick-wins	114
Bijlage E Opgaven Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid	116

CONCEPT

1. Inleiding, achtergronden en kaders

1.1 *De Vervoersautoriteit Metropoolregio Rotterdam Den Haag en het Investeringsprogramma 2017*

De Vervoersautoriteit Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) voert de verkeer- en vervoerstaken binnen de Metropoolregio uit, waaronder het ontwikkelen van beleid en het realiseren en subsidiëren van investeringsmaatregelen binnen het programma Verkeer en het programma Openbaar Vervoer.

Het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit (IPVa) is de concrete uitwerking van de Strategische Bereikbaarheidsagenda van de Vervoersautoriteit MRDH. Het IPVa 2017 is de laatste samenstelling van de investeringsprogramma's van de voormalige regio's Rotterdam en Haaglanden. Om de continuïteit van de lopende programma's te borgen, is in aanloop naar de oprichting van de MRDH besloten om de investeringsprogramma's van de regio Haaglanden en de Rotterdamse regio tot en met 2017 gescheiden te houden. Tegelijkertijd is er een bestuurlijke wens en noodzaak om de programma's zo snel mogelijk in elkaar te schuiven en te harmoniseren.

Het IPVa beschrijft waar de beschikbare financiën aan worden besteed qua investeringen. Voor het bepalen van de investeringsmaatregelen zijn de 23 gemeenten, de provincie Zuid-Holland en andere betrokken partijen geconsulteerd. Voor de investeringen voor het openbaar vervoer zijn de interne projectleiders van de MRDH benaderd. De opgave daarbij was om de investeringslijst te verifiëren en actualiseren en nieuwe projecten aan te melden.

Voor de regio Haaglanden vult de lijst met geplande investeringen en aanmeldingen voor Verkeer en Openbaar Vervoer meer dan het volledig beschikbare budget van deze voormalige regio. Voor de Rotterdamse regio geldt dat kleine projecten gedurende het jaar kunnen worden aangemeld. Voor deze regio is er voor het jaar 2017 een subsidieplafond van € 20 miljoen, waarbij de aanvragen in volgorde van binnenkomst worden behandeld.

In de hoofdstukken 3 en 4 zijn de grote projecten omschreven. De kleine(re) projecten zijn opgenomen in de bijlagen, zodat het IPVa beperkt in omvang en leesbaar blijft. De investeringen voor fietsvoorzieningen, verkeersveiligheid en ketenmobiliteit zijn over het algemeen wat kleiner van omvang en zijn in de vorm van een kwalitatieve omschrijving in hoofdstuk 5 opgenomen.

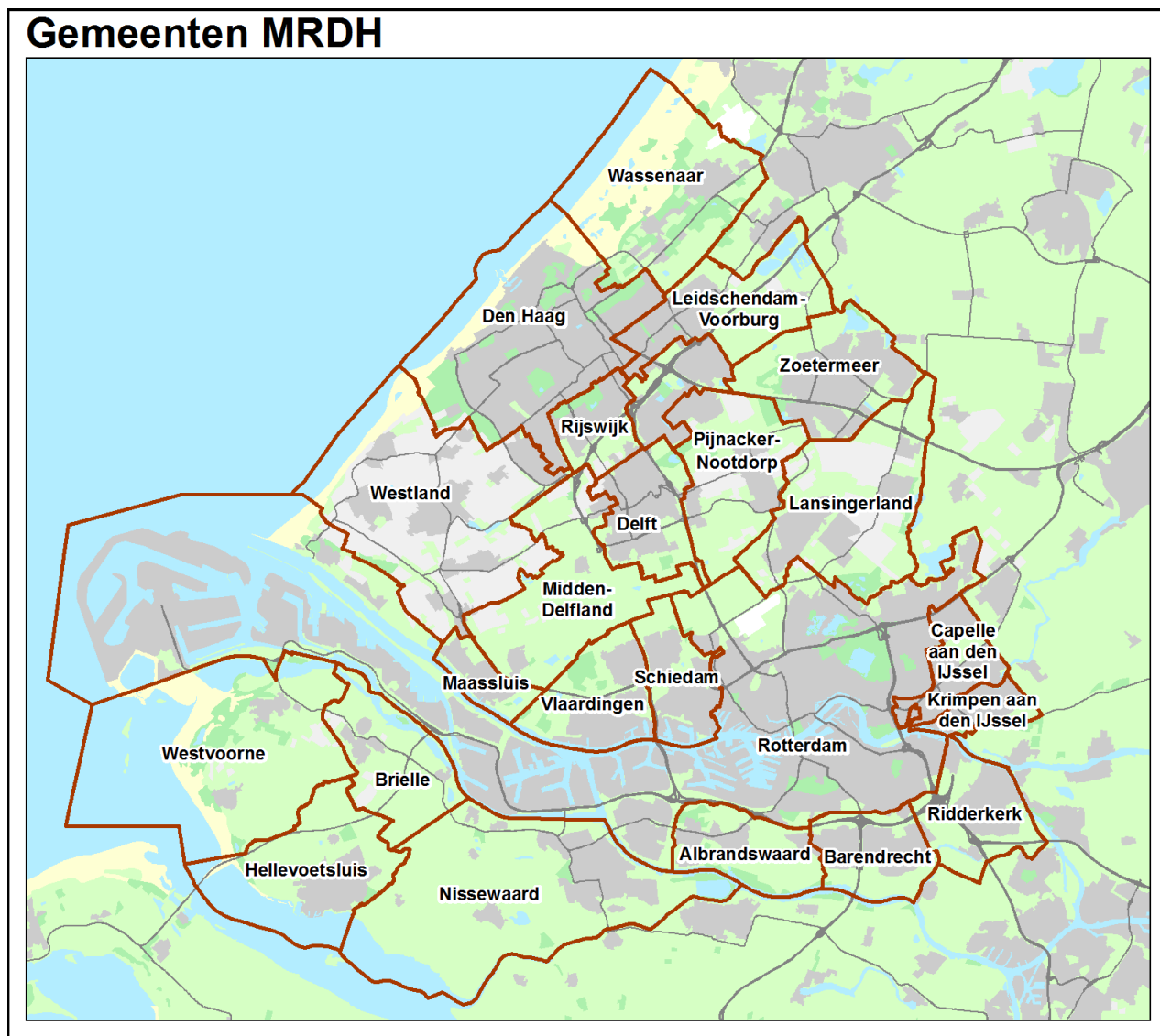
De projecten die voortvloeien uit de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid zijn in kort bestek beschreven in hoofdstuk 6. Na bestuurlijke vaststelling wordt deze lijst in het IPVa geactualiseerd. De projecten krijgen vervolgens hun plaats bij de verschillende subsidie-aanvragers.

In het programma Beter Benutten Vervolg (hoofdstuk 7) werken Rijk, regio en bedrijfsleven samen om de bereikbaarheid in de drukste regio's over weg, water en spoor te verbeteren. We verminderen de files op de drukste punten en realiseren reistijdverbetering van deur tot deur in de spits in die drukste gebieden. Daarnaast ligt de nadruk in het programma vooral op maatregelen die reizigers in staat stellen op een slimme manier snel op de plek van bestemming te komen en op een aantal belangrijke thema's zoals fiets, logistiek en spitsmijden.

De besluitvorming daarover vindt grotendeels in het eerste kwartaal van 2016 plaats en wordt bekrachtigd in overeenkomsten tussen de regio's en de Minister. In het investeringsprogramma is rekening gehouden met de regionale bijdragen voor de jaren 2016 en 2017.

1.2 Werkgebied van de Vervoersautoriteit

De geografische grenzen en gemeenten zijn op onderstaand kaartje aangegeven.

1.3 Beleidskaders van de Vervoersautoriteit

Het verkeer- en vervoersbeleid van de Metropoolregio heeft als belangrijkste doel het garanderen van de bereikbaarheid van de regio. Een goede bereikbaarheid is immers een voorwaarde voor een voorspoedige ruimtelijke en economische ontwikkeling.

De verwachting is dat de mobiliteit de komende decennia blijft groeien. Als gevolg van de crisis zal deze groei echter minder snel gaan. In combinatie met de ambitie om kwalitatief hoogwaardige woon- en werkmilieus te creëren, vraagt dat om de inzet van een samenhangend en duurzaam mobiliteitssysteem. Een dergelijk mobiliteitssysteem kent twee pijlers:

1. een robuust en veilig verkeersnetwerk met een zo optimaal mogelijke benutting;
2. een hoogwaardig openbaar vervoer en verdere stedelijke ontwikkeling zoveel mogelijk rond de knooppunten van het openbaar vervoer.

Bereikbaarheid en mobiliteit zijn geen doelen op zich, maar zijn randvoorwaarden voor een economisch vitale, leefbare, duurzame en sociale ontwikkeling van de Metropoolregio. Om te bepalen welke opgaven er liggen op het gebied van mobiliteit en bereikbaarheid in de Metropoolregio beginnen we daarom bij de

doelen op het gebied van economie, ruimte, milieu en welzijn, zoals opgenomen in de "[Strategische Bereikbaarheidsagenda Vervoersautoriteit Metropoolregio Rotterdam Den Haag](#)". Op basis van de hieronder beknopt omschreven doelen is bepaald wat de opgaven zijn voor een succesvol verkeer- en vervoersysteem. De verdere concretisering daarvan is terug te vinden in de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid, ter behandeling in de Bestuurscommissie van maart 2016 en ter besluitvorming in het Algemeen Bestuur van juli 2016.

De hoofddoelen in deze strategische bereikbaarheidsagenda zijn:

Concurrerende economie door het verbeteren van de interne en externe bereikbaarheid van onze economische kerngebieden. Concurrentie vindt in toenemende mate plaats tussen stedelijke regio's. Deze bieden toegang tot werk, creativiteit, sociale contacten et cetera. Door onze economische kerngebieden voor mensen en goederen binnen een betrouwbare en aanvaardbare reistijd bereikbaar te maken, ontstaan er meer kansen voor agglomeratievoordelen en verbetert de concurrentiekracht van de regio.

Kwaliteit van plekken verhogen door de aantrekkelijkheid en bereikbaarheid van internationaal concurrerende plekken en de kwaliteit van andere woon- en werklocaties te verbeteren. Mensen en banen trekken in toenemende mate naar de stad. Ze zijn op zoek naar woon-, werk en interactiemilieus die niet alleen bereikbaar, maar ook aantrekkelijk zijn. Dit betekent per plek zoeken naar de juiste balans tussen het beter bereikbaar maken of houden van de plek en het verhogen van de ruimtelijke kwaliteit.

Vergroten van kansen voor mensen door te zorgen dat ze toegang hebben tot werk en voorzieningen binnen een aanvaardbare reistijd en tegen een redelijke prijs. Iedereen krijgt zoveel mogelijk kansen om zich te ontplooiën, zowel in economisch als maatschappelijk opzicht. Voor toegang tot werk en voorzieningen is betaalbare bereikbaarheid een belangrijke basisvoorwaarde.

De duurzame regio door een meer toekomstvast, schoner, stiller en zuiniger vervoersysteem. Er is een sterke noodzaak om te verduurzamen om een klimaat- en energiecrisis af te wenden. Mobiliteit blijft op dit moment achter bij andere sectoren als men kijkt naar verduurzaming. Innovatie op dit gebied biedt economische kansen. Er is veel onzekerheid over de ontwikkeling van de mobiliteit en het tempo waarin mobiliteit moet verduurzamen. Het is belangrijk om op zoek te gaan naar robuuste investeringen en maatregelen die daarmee rekening houden.

Efficiënt en Rendabel omgaan met middelen door optimaal gebruik te maken van het beschikbare vervoersysteem en de ruimte daaromheen. De budgetten voor investeringen in infrastructuur nemen af, terwijl de kosten voor beheer en onderhoud toenemen. Dat betekent minder geld voor uitbreiding van 'harde' infrastructuur, maar ondertussen nemen de mogelijkheden om met nieuwe technieken de bestaande infrastructuur beter te benutten snel toe. Slim gebruik maken van de bestaande infrastructuur betekent ook inzetten op transformatie en intensivering van het ruimtegebruik in onze steden rondom het openbaar vervoer, waardoor we afstanden verkorten en bovendien de ruimtes tussen onze steden open houden.

1.4 *Uitgangspunten en randvoorwaarden*

Naast de Strategische Bereikbaarheidsagenda, heeft het IPVa een basis in een aantal onderliggende vastgestelde beleidsstukken en verordeningen.

De doelen van het voormalige Stadsgewest Haaglanden staan beschreven in:

- de [Regionale Nota Mobiliteit](#) uit 2005 met het [supplement](#) uit 2008
- de “ [Update van de Regionale Nota Mobiliteit](#)” uit 2013
- [MIRT-Verkenning Haaglanden](#) 2012

De doelen van de voormalige stadsregio Rotterdam staan beschreven in:

- de [Regionale Strategische Agenda](#)
- het [Regionaal Verkeers- en VervoersPlan 2003-2020](#)
- [Kadernota Openbaar Vervoer](#) uit 2011
- [MIRT-Verkenning Rotterdam VooRuit](#) 2009

De doelen van Randstad-net (R-net), zoals beschreven in de [Bestuursovereenkomst hoogwaardig OV Randstad](#) met bijlagen, uit 2012.

Bovenstaande beleidsstukken worden vervangen door de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid wanneer deze is vastgesteld en onherroepelijk is.

De [Tijdelijke subsidieverordening MRDH 2015](#)

In het IPVa houden we daarnaast rekening met de verordeningen en de investeringsprogramma's met de bijbehorende begrotingswijzigingen van de voormalige regio's:

- [Verordening mobiliteitsfonds Haaglanden 2005](#) (Stadsgewest Haaglanden)
- [Subsidieverordening Verkeer en Vervoer 2012](#) (stadsregio Rotterdam)
- [Uitvoeringsregeling BDU 2014](#) (stadsregio Rotterdam)

1.5 *Harmonisatie van de investeringsprogramma's*

Wat we willen bereiken is dat het IPVa inzicht geeft in de belangrijkste projecten en de relevante wijzigingen. We houden het leesbaar door ons in de tekst te beperken tot de hoofdlijnen. In de bijlagen worden de investeringen en bestedingen gedetailleerder weergegeven.

Het IPVa 2016 was de eerste verschijningsvorm van de gecombineerde investeringsprogramma's van de voormalige regio's. Met het IPVa 2017 zetten we de volgende stap naar verdere harmonisatie en verbeterde inzichtelijkheid in de wijze waarop de investeringen en subsidies worden gerealiseerd.

De exploitatiekosten openbaar vervoer, beheer- en onderhoudskosten, jaarlijkse bijdragen aan gelieerde partijen en apparaatslasten worden betaald vanuit de BDU-gelden, maar zijn geen projectmatige investeringen. Om die reden zijn deze niet opgenomen in het IPVa.

Om te bepalen of er over een looptijd van tien jaar voldoende middelen voorhanden zijn om alle kosten te dekken, doen we een aanname voor het aandeel kleine projecten.

Voor de Rotterdamse regio is er van 2017 tot en met 2019 een subsidieplafond van € 20 miljoen, voor de navolgende jaren € 25 miljoen. Deze plafonds zijn de afgelopen jaren toereikend geweest voor de aanvragen van kleine projecten

Voor de regio Haaglanden zijn er voor 2017 de lopende reserveringen. Voor de jaren erna is de besluitvorming van het verleden aangehouden: jaarlijks een budget van € 2,3 miljoen voor

verkeersveiligheid (educatie) en ketenmaatregelen, en in een aantal jaren € 7,6 miljoen per jaar voor Gemeentelijke projecten, verkeersveiligheidsprojecten (infra) en fietsmaatregelen.

Binnen de financiële administratie van de MRDH is de bron van diverse geldstromen en fondsen vastgelegd, maar in dit IPVa zal dat alleen zichtbaar zijn wanneer dat een toegevoegde waarde heeft. Afgeronde subsidieprogramma's waar voor nieuwe projecten geen subsidie meer beschikbaar is, worden dan ook niet meer vermeld.

In dit investeringsprogramma zijn de bedragen voor verkenningen en planstudies niet meer genoemd.

Voor de fasering houden we aan:

Verkenningen en planstudies:

Er is een probleem geconstateerd en een potentiële oplossing voorhanden. De effecten en kosten zijn indicatief bekend, maar er is nog geen dekking. De planning heeft een bandbreedte van enige jaren en er is nog geen aangewezen projectorganisatie.

Uitwerkingsfase: Voor het project heeft de MRDH een aanmelding van de wegbeheerder getoetst en opgenomen in het IPVa. De planning is tot 1 à 2 jaar nauwkeurig. Het project kan eventueel afvallen als blijkt dat er (nog) geen of onvoldoende geld beschikbaar is om het project uit te voeren en af te ronden.

Realisatiefase: Het project is getoetst en (bijna) geschikt conform de verordening. De planning en uitvoeringstermijn zijn bekend.

Vaststelling: Het project is afgerond en de eindafrekening wordt ingediend. De Vervoersautoriteit verzorgt de financiële vaststelling.

Vanaf 1 januari 2016 hanteren we een nieuwe projectnummering voor subsidies en projecten:

- Jaartal van de beschikking (twee cijfers)
- Categorie (een letter)
- Gemeente of subsidieontvanger (twee letters)
- Volgnummer (vier cijfers, doorlopend)

Een voorbeeld hiervan is een project "Gebieds- en werkgeversaanpak", een opdracht van de MRDH in januari 2016. Het toegekende projectnummer wordt voor dit project **16MMR0001**.

In 2016 zal een voorstel worden voorgelegd aan de Bestuurscommissie en het Algemeen Bestuur voor de subsidieverordening die vanaf 1 januari 2018 van kracht zal worden. De nieuwe verordening vormt de basis voor de toetsing van aanmeldingen en het bepalen van de hoogte van subsidies.

2. Financiële samenvatting

De projecten en de organisatie van de Vervoersautoriteit worden grotendeels bekostigd uit de reguliere Rijksbijdrage, de zogenaamde Brede doeluitkering verkeer en vervoer (BDU). Daarnaast zijn er nog specifieke Rijksbijdragen, zoals gelden voor Beter Benutten (Vervolg) en het Actieprogramma Regionaal Openbaar Vervoer en de Quick-Wins, welke integraal onderdeel zijn van de BDU.

Verder betalen de gemeenten in de regio Haaglanden een jaarlijkse bijdrage per inwoner van € 9,148. Deze inleg komt uitsluitend en volledig ten goede aan de Haaglanden-gemeenten. Er wordt aparte besluitvorming voorbereid hoe om te gaan met de inwonerbijdrage vanaf 2018.

Voor het IPVa 2017 passen we de volgende randvoorwaarden toe:

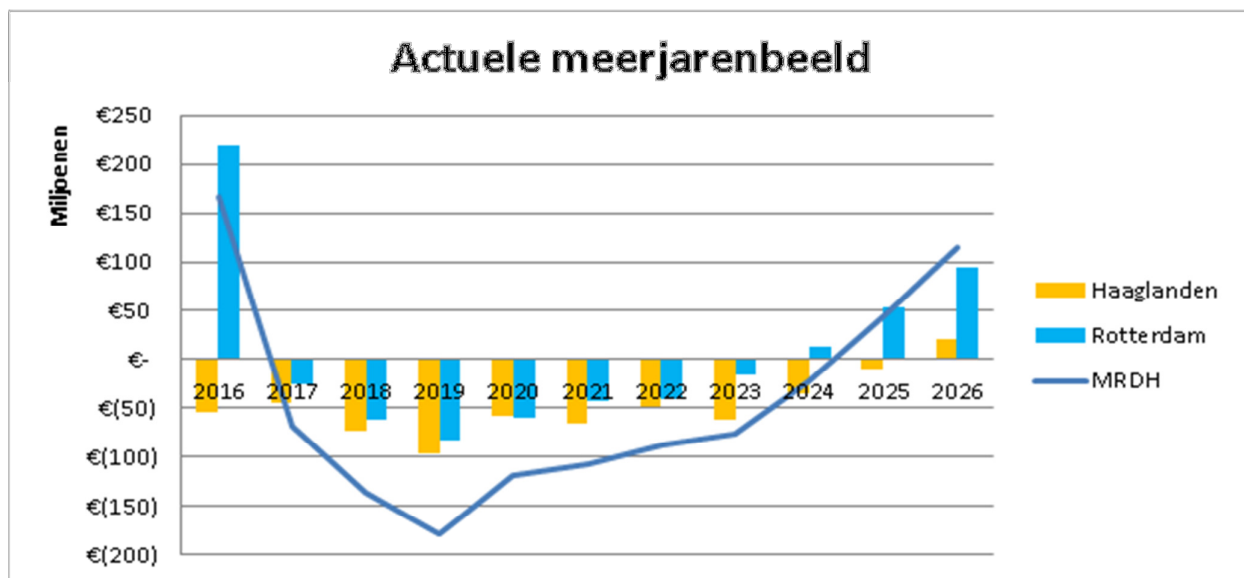
- De begrotingen van Stadsgewest Haaglanden en stadsregio Rotterdam zijn formeel gescheiden tot en met 2017;
- Voor de doorkijk tot en met 2026 presenteren we de geldstromen van Stadsgewest Haaglanden en stadsregio Rotterdam als gescheiden geldstromen;
- De jaarlijkse contributie van de Haaglandengemeenten (inwonersbijdrage) is tot en met 2017 vastgelegd, maar in het IPVa conform eerdere besluiten voor het meerjarig doorzicht doorgetrokken tot en met 2024;
- Voor Haaglanden in de periode van 2018 tot en met 2024 rekening gehouden met nog niet belegde kleine projecten uit de categorieën Gemeentelijke Projecten, fietsmaatregelen en verkeersveiligheid infra;
- De prognose voor beleid en studie is geactualiseerd; voor de apparaatslasten zijn de gegevens van de begroting 2016 gehanteerd;
- Over een periode van tien jaar moet het saldo van de inkomsten en de uitgaven op nul of positief sluiten.
- Door de jaren heen kan er sprake zijn van een overplanning. Daardoor kan het saldo in enig jaar onder nul dalen. Dit is toegestaan, onder de restrictie van een positief saldo na tien jaar;
- De vigerende verordeningen en regelingen van de voormalige regio's zijn in 2016 en 2017 van kracht;
- De grens tussen grote en kleine projecten ligt op € 5 miljoen subsidiabele kosten.

In de grafiek op de volgende pagina is het cumulatieve meerjarenbeeld voor de gehele MRDH van 2016 tot en met 2026 weergegeven (stand na opschoonactie IPVa). De beschikbare ruimte voor investeringen in Verkeer en OV is vanaf 2017 tot 2025 negatief.

Het tekort in 2017 wordt in de eerste plaats veroorzaakt door een gewijzigde systematiek van bekostiging van het vervangingsonderhoud vanaf 2017 ten behoeve van de RET. In 2017 wordt hierdoor € 38 miljoen meer betaald dan ten opzichte van eerdere ramingen, hiermee wordt echter bewerkstelligd dat de MRDH ten opzichte van de huidige bekostigingssystematiek vanaf 2026 structureel minder BDU-geld hoeft in te zetten. Vanaf 2032 wordt de maximale besparing bereikt.

Ten tweede door een gewijzigde systematiek van bekostiging van de kapitaallasten van voertuigen ten behoeve van de RET. Vanaf 2017 zal deze plaatsvinden op basis van een lineair systeem in plaats van op basis van annuïteiten. In 2017 moet daarvoor wel een eenmalige inhaalafschrijving van € 23 miljoen aan de RET worden vergoed. In de jaren daarna wordt hierdoor echter een extra besparing gerealiseerd van in totaal ruim € 40 miljoen.

Ten slotte is voor de projecten in het kader van Netwerk RandstadRail en het Actieprogramma Openbaar Vervoer met het Rijk een extra bijdrage overeengekomen. Deze projecten worden in 2016 en 2017 opgeleverd, maar voornoemde rijksbijdrage (€ 15 miljoen) wordt gefaseerd ontvangen in de jaren 2018 t/m 2020. De MRDH financiert deze projecten dus tot dit bedrag voor.

Hieronder staat een overzicht van de inkomsten en bestedingen in tabelvorm weergegeven. De tabellen geven de actualisatie 2016, de begroting 2017 en het meerjarenbeeld 2018 -2020 weer. Het betreft drie tabellen: MRDH als totaal en de uitsplitsing naar de voormalige stadsregio Rotterdam en het Stadsgewest Haaglanden (stand per januari 2016).

Meerjarenoverzicht MRDH totaal						
		2016	2017	2018	2019	2020
Beginstand	MRDH	564.720.449	136.037.230	-75.042.461	-133.996.600	-172.484.819
Inkomsten BDU + inwonersbijdrage	MRDH	509.198.279	545.290.486	532.730.301	522.160.537	521.394.086
Beschikbaar budget	MRDH	1.073.918.728	681.327.716	457.687.840	388.163.937	348.909.267
Apparaatslasten	MRDH	9.124.000	9.287.600	8.791.000	8.791.000	8.791.000
Beleid en programmering Verkeer	MRDH	5.441.123	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000
Beleid en programmering OV	MRDH	5.813.248	3.100.000	3.100.000	3.100.000	3.100.000
OV exploitatie + B&O	MRDH	365.734.988	392.045.500	359.495.844	355.763.889	359.443.145
OV netwerk	MRDH	254.003.385	199.573.773	85.541.556	86.245.660	12.125.702
Verkeer	MRDH	297.764.754	147.363.305	129.756.039	101.748.207	71.172.533
Uitgaven	MRDH	937.881.498	756.370.177	591.684.439	560.648.756	459.632.380
Endstand	MRDH	136.037.230	-75.042.461	-133.996.600	-172.484.819	-110.723.113

Meerjarenoverzicht voormalige regio Stadsgewest Haaglanden						
		2016	2017	2018	2019	2020
Beginstand	SGH	201.041.437	-84.162.600	-49.968.146	-72.056.309	-90.037.729
Inkomsten BDU + inwonersbijdrage	SGH	242.546.870	257.323.563	271.032.895	260.480.053	260.149.509
Beschikbaar budget	SGH	443.588.307	173.160.963	221.064.749	188.423.743	170.111.780
Apparaatslasten	SGH	4.562.000	4.643.800	4.395.500	4.395.500	4.395.500
Beleid en programmering Verkeer	SGH	2.720.562	2.500.000	2.500.000	2.500.000	2.500.000
Beleid en programmering OV	SGH	2.906.624	1.550.000	1.550.000	1.550.000	1.550.000
OV exploitatie + B&O	SGH	175.394.288	151.183.913	151.877.963	153.202.213	154.513.675
OV netwerk	SGH	125.601.272	33.723.173	22.441.556	30.165.552	5.725.702
Verkeer	SGH	216.566.162	29.528.223	110.356.039	86.648.207	52.272.533
Uitgaven	SGH	527.750.907	223.129.108	293.121.058	278.461.472	220.957.410
Endstand	SGH	-84.162.600	-49.968.146	-72.056.309	-90.037.729	-50.845.630

Meerjarenoverzicht voormalige Stadsregio Rotterdam						
		2016	2017	2018	2019	2020
Beginstand	SR	363.679.012	220.199.830	-25.074.316	-61.940.290	-82.447.090
Inkomsten BDU	SR	266.651.409	287.966.923	261.697.406	261.680.484	261.244.578
Beschikbaar budget	SR	630.330.421	508.166.754	236.623.091	199.740.194	178.797.488
Apparaatslasten	SR	4.562.000	4.643.800	4.395.500	4.395.500	4.395.500
Beleid en programmering Verkeer	SR	2.720.562	2.500.000	2.500.000	2.500.000	2.500.000
Beleid en programmering OV	SR	2.906.624	1.550.000	1.550.000	1.550.000	1.550.000
OV exploitatie + B&O	SR	190.340.700	240.861.587	207.617.881	202.561.676	204.929.470
OV netwerk	SR	128.402.113	165.850.600	63.100.000	56.080.108	6.400.000
Verkeer	SR	81.198.592	117.835.082	19.400.000	15.100.000	18.900.000
Uitgaven	SR	410.130.591	533.241.069	298.563.381	282.187.284	238.674.970
Endstand	SR	220.199.830	-25.074.316	-61.940.290	-82.447.090	-59.877.482

3. Openbaar Vervoer

Eén van de ambities van de MRDH is een leefbare woon- en werkomgeving met een krachtige economie. Hiervoor is bereikbaarheid en dus een sterk en betrouwbaar openbaar vervoernetwerk belangrijk. Een netwerk dat ruimte biedt aan alle reizigers. Nu én straks. Daarom werkt de MRDH met alle partners in de regio samen aan het openbaar vervoer van de toekomst. De inzet van moderne en ruimere trams, comfortabele haltes en actuele reisinformatie wordt de komende jaren verder doorgevoerd.

De geïntegreerde aanpak van mobiliteit en verstedelijking richt zich ook op de Stedenbaanstations langs de spoorlijnen en wordt uitgebreid naar het totale hoogwaardig openbaarvervoersysteem in de Zuidvleugel en de Randstad: ook wel R-net genoemd

We zien een groei in het gebruik van met name het hoogwaardige openbaar vervoer (sterke tram- en metrolijnen). De investeringen van de MRDH zullen vooral gericht zijn op uitbreiding van het netwerk en het versterken van het bestaande netwerk. De vervoercapaciteit wordt uitgebreid om de stijgende vervoervraag te faciliteren en er worden maatregelen genomen om de reistijd te verlagen en de kwaliteit van de reis te verbeteren.

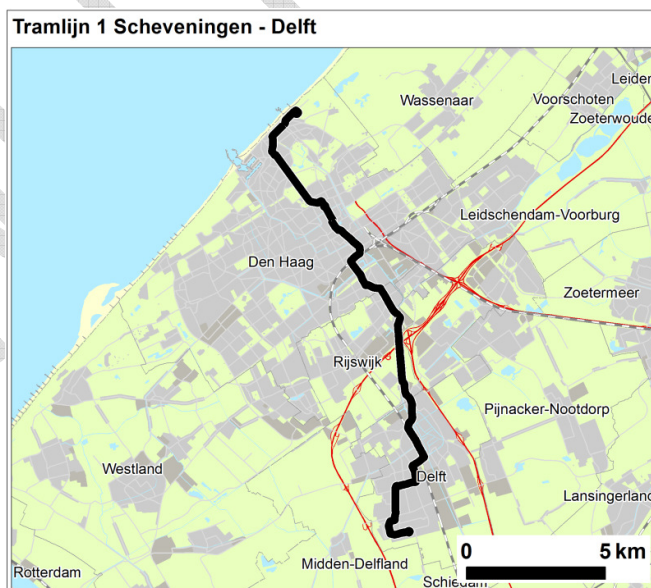
Dit hoofdstuk beschrijft de grootste of meest in het oog springende projecten binnen de MRDH op het gebied van Openbaar Vervoer. De omvang van investeringen en subsidies in 2017 is € 200 miljoen.

3.1 Projecten in de realisatiefase

Tramlijn 1 Scheveningen-Delft

Tramlijn 1 maakt deel uit van het Netwerk RandstadRail (NRR). De lijn verbindt de gemeenten Den Haag, Rijswijk en Delft en wordt aangepast en geschikt gemaakt voor RandstadRail-materieel. De werkzaamheden zijn gericht op het aanpassen van de perrons voor breed materieel, het opheffen van conflicten in het profiel van vrije ruimte en het verbeteren van de halte-toegankelijkheid.

Vanwege de omvang is het project opgeknipt in een deel Den Haag en een deel Delft en Rijswijk. De aanpassingen worden in 2017 uitgevoerd door de gemeente Den Haag en zo veel mogelijk gecombineerd met het door HTM geplande groot onderhoud en met het gemeentelijk onderhoud aan de buitenruimte. In 2015 is € 15 miljoen aan gereserveerde middelen gestort in het fonds Werelds Netwerk Aan Zee van de gemeente Den Haag. Voor het gedeelte Delft en Rijswijk wordt de dekking gevonden in Onderhoud Infrastructurele Werken (Beheer en Onderhoud OV). De totale investering wordt geraamd op € 40 miljoen.

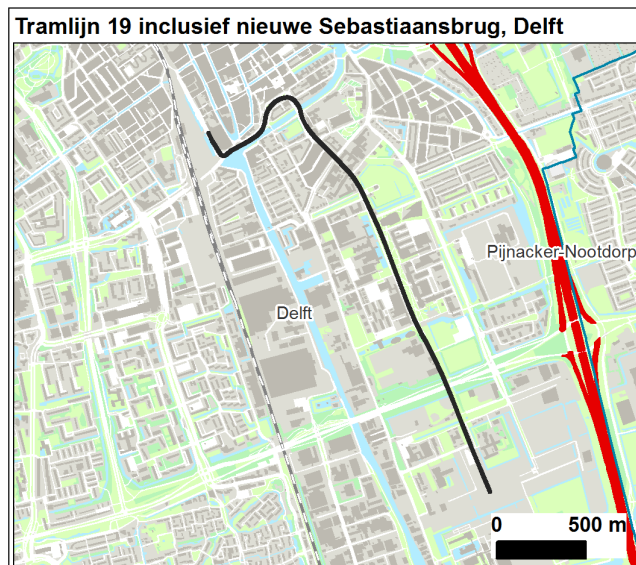

Bijdrage MRDH x € 1.000

Projecttrekker	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Metropoolregio	PM	PM	0	0	0

Tramlijn 19 Delft

De aanpassingen aan tramlijn 19 hebben de komende jaren alleen nog betrekking op het tracé in Delft. Ter hoogte van de spoortunnel wordt het tramspoor op een definitieve locatie gelegd. De Sebastiaansbrug moet worden vervangen en tegelijkertijd geschikt worden gemaakt voor tramverkeer. Daarna kan aansluiting plaatsvinden op het al aangelegde tramspoor in de TU-campus in Delft.

Bijdrage MRDH x € 1.000

Projecttrekker	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Metropoolregio	820	630	2.667	3.335	5.726

Haags Startstation Erasmuslijn (Den Haag)

De gemeente Den Haag is eind november 2014 gestart met de bouw van het Haags Startstation Erasmuslijn; de nieuwe halte op het Centraal Station voor de metro E-lijn van Rotterdam naar Den Haag. De metro's stoppen vanaf medio 2016 bij de nieuwe halte boven het busplatform van het Centraal Station. De totale investering is € 45,5 miljoen.

Bijdrage MRDH x € 1.000

Projecttrekker	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Metropoolregio	23.85	0	0	0	0

Inframaatregelen Netwerk RandstadRail (Den Haag en omgeving)

Netwerk RandstadRail (NRR) heeft als doel door middel van een samenhangend pakket aan maatregelen bij te dragen aan een zeer goede OV-bereikbaarheid in de regio Den Haag. De opgave is om het gebruik van openbaar vervoer met 40% te laten groeien tot 2020. Deze reizigersgroei is mogelijk door onder meer de inzet van nieuw, breder trammaterieel.

De haltes van lijn 2 zijn gereed gemaakt voor dat bredere materieel en hebben een comfortabele inrichting en actuele reisinformatie gekregen. De werkzaamheden aan de haltes van de lijnen 9, 11 en 17 zijn nog onderhanden. Ook de maatregelen die te nemen zijn aan lijn 1 vallen t.z.t. onder Netwerk RandstadRail. Het grootste deel van de projecten ligt binnen de gemeente Den Haag, daarom is er met de gemeente en HTM een structurele samenwerking voor al deze projecten ingericht. Voor de projecten in andere gemeenten worden per project keuzes gemaakt over de samenwerkingsvorm. De totale investering van NRR bedraagt € 50 miljoen.

Bijdrage MRDH x € 1.000

Projecttrekker	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Diversen	27.086	1.943	0	0	0

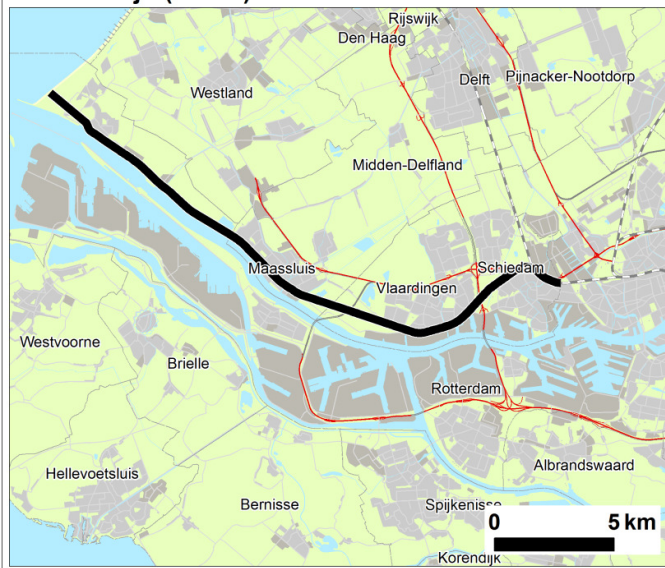
Hoekse Lijn (Noordoever van de Maas)

Het project Hoekse Lijn omvat de ombouw van het bestaande tracé tussen Schiedam en Hoek van Holland van een gewone spoorlijn naar een moderne metro. Aan het einde van de lijn, in Hoek van Holland, wordt een kilometer nieuw spoor aangelegd met een nieuw station 'Hoek van Holland Strand'.

In Schiedam sluit de Hoekse Lijn aan op metrolijn B naar Nesseland. Door de koppeling aan het Rotterdamse metronet wordt het hart van Rotterdam via de gemeenten Schiedam, Vlaardingen en Maassluis verbonden met het strand van Hoek van Holland. Na de ombouw stijgt naar verwachting het aantal reizigers op de Hoekse Lijn met circa 40%.

De totale investering bedraagt € 312 miljoen.

Hoekse Lijn (metro)

Bijdrage MRDH x € 1.000

Projecttrekker	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
MRDH	64.228	160.461	37.075	585	-

Bleizo (gemeente Lansingerland)

Sinds enkele jaren wordt gewerkt aan de totstandkoming van station Bleizo, een nieuw NS-station op de spoorlijn Den Haag - Gouda - Utrecht op de grens van de gemeenten Zoetermeer en Lansingerland als onderdeel van de nieuwe vervoersknoop. Hier komen trein, RandstadRail, buslijnen, fietspaden, een P+R en fietsparkeren op een hoogwaardig knooppunt bij elkaar. Dit biedt grote kansen voor ruimtelijke ontwikkeling. De aanbesteding is in 2016 en de oplevering voorzien we eind 2018. De totale investering bedraagt € 56,8 miljoen. Daarnaast betaalt de MRDH een eenmalig bedrag van ruim € 5,5 miljoen aan de NS inzake haltering.

OV Knooppunt Bleizo

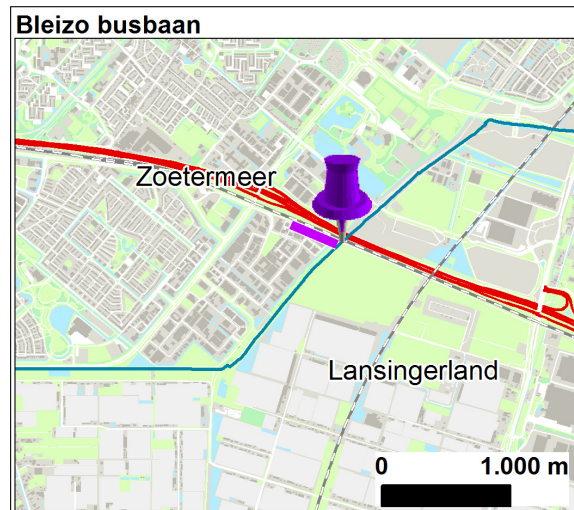
Bijdrage MRDH x € 1.000

Projecttrekker	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Vervoersknoop Bleizo	15.500	24.750	12.000	4.630	0

3.2 Uitwerkingsfase

Bleizo Hoogwaardig Openbaar Vervoer-baan (Zoetermeer/Lansingerland)

Station Bleizo opent eind 2018. Het is een belangrijke vervoersknoop, maar de businfrastructuur sluit er nog niet op aan. Aan de zuidzijde is een nieuwe verbinding nodig tussen de ZoRo busbaan, station Bleizo en de Zilverstraat in Zoetermeer. Deze verbinding moet geschikt zijn voor hoogwaardig openbaar vervoer en zal worden aangelegd als vrije busbaan. De oplevering moet gelijktijdig zijn met de ingebruikname van station Bleizo. De kosten worden geraamd op € 2,9 miljoen.

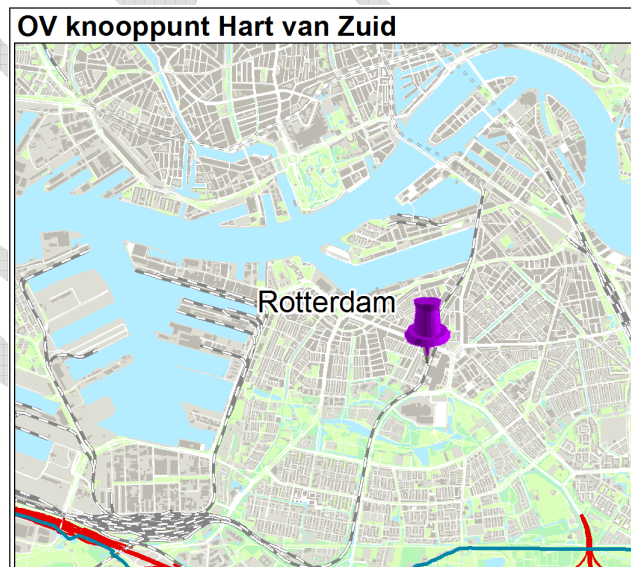

Bijdrage MRDH x € 1.000					
Projecttrekker	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Vervoersknoop Bleizo	0	0	2.900	0	0

3.3 Verkenningen en planstudies

Hart van Zuid (gemeente Rotterdam)

Het Hart van Zuid ligt in Rotterdam tussen Ahoy en het Zuidplein. De belangrijkste ambitie is een bruisend centrum realiseren voor heel Rotterdam-Zuid. Het gebied wordt nóg beter bereikbaar met het openbaar vervoer. De nieuwe busterminal en de metroperrons sluiten straks logischer op elkaar aan. En de nieuwe looproutes van en naar het stadsplein worden kort, uitnodigend en veilig. Ook komt er een nieuwe fietsparkeergarage, die voor iedereen toegankelijk is. Voetgangers kunnen de drukke Zuiderparkweg makkelijker en veiliger oversteken. Tussen het winkelcentrum, Ahoy en het Zuiderpark komen uitnodigende en veilige wandelroutes

Hoogwaardig Openbaar Vervoer-baan naast de Rotterdamsebaan (Rijswijk/Den Haag)

De Rotterdamsebaan wordt tussen nu en 2019 aangelegd. In hoofdstuk 4.1 van het IPVa staat een omschrijving van de verkeerstunnel. In het project is een ruimtereservering opgenomen voor de realisatie van een Hoogwaardig Openbaar Vervoer-baan. De haalbaarheid en wijze van uitvoering zijn nog in studie. Het in het volgende decennium gereserveerde bedrag is verlaagd met € 1,5 miljoen ten gunste van de aanlanding HSE.

4. Verkeersmanagement en wegenstructuur

De verwachting is dat de mobiliteit de komende decennia blijft groeien. In combinatie met de ambitie van hoogwaardige woon- en werkmilieus, vraagt dat om inzet op een samenhangend en duurzaam mobiliteitssysteem. Een robuust, veilig en optimaal benut verkeersnetwerk is daarvoor een onmisbare pijler. De nota "Update Regionale Mobiliteit Haaglanden" van november 2013, benoemt concrete projecten die bijdragen aan een duurzaam concurrerende, bereikbare, veilige en leefbare regio.

In de Rotterdamse regio is de infrastructuur de laatste decennia onvoldoende meegegroeid met de ruimtelijke en economische ontwikkeling, wat vooral te merken is aan de overbelasting op de Ruit (A20/A16/A15/A4). Op termijn kunnen ook capaciteitsproblemen in het regionaal openbaar vervoer ontstaan. De eenzijdige ontsluiting van het haven- en industriecomplex vormt een probleem.

Dit hoofdstuk beschrijft de grootste of meest in het oog springende projecten binnen de MRDH op het gebied van verkeersmanagement en wegenstructuur. Voor 2017 zijn de investeringen en subsidies geraamd op € 147 miljoen.

4.1 Projecten in de realisatiefase

Rotterdamsebaan (Rijswijk, Den Haag)

De Rotterdamsebaan is een verbinding tussen knooppunt Ypenburg en de Centrumring van Den Haag. De Rotterdamsebaan wordt aangelegd als boortunnel onder Voorburg-West en sluit aan op de Binckhorstlaan. De verbinding is nodig vanwege de problematische bereikbaarheid van de centrale zone van Den Haag en de verwachte economische ontwikkelingen. Na de openstelling eind 2019, verbetert de leefbaarheid in Voorburg en langs de Haagweg te Rijswijk. De totale kosten voor dit project bedragen € 425 miljoen.

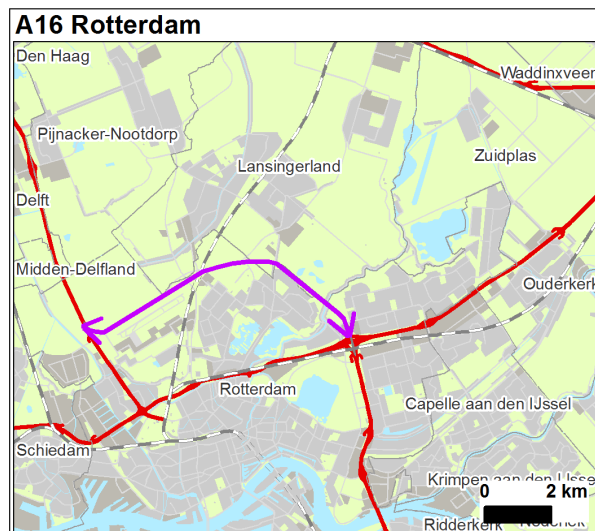

Bijdrage MRDH x € 1.000

Projecttrekker	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Den Haag	68.643	6.016	94.056	66.373	199.549

A16 Rotterdam (Rotterdam/ Lansingerland)

Dit project omvat de realisatie van een nieuwe rijksweg tussen de A13 en de A16. De weg wordt voor een groot gedeelte aangelegd op de huidige locatie van de N209 langs Rotterdam -The Hague Airport. Vanaf de Bergweg-Zuid tot en met de Rotte wordt de weg aangelegd in een half-verdiepte tunnel door het Lage Bergse Bos. Met de aanleg van dit deel van de A16 verbeteren de bereikbaarheid en de leefbaarheid van Rotterdam en het noordelijke deel van de Rotterdamse regio, verbetert de doorstroming op de A13 en A20 en wordt het onderliggend wegennet voor een groot

gedeelte ontlast. De MRDH stelt in totaal € 64 miljoen beschikbaar voor extra maatregelen ten behoeve van een goede inpassing van de weg, waaronder een akoestisch landschap, de tunnel op maaiveld en een recreaduct.

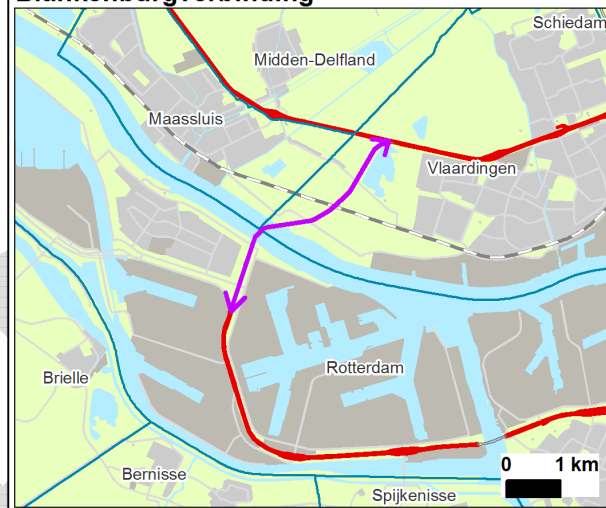
Bijdrage MRDH x € 1.000

Projecttrekker	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
RWS	0	64.035	0	0	0

Blankenburgverbinding (Rotterdam, Vlaardingen)

De Blankenburgtunnel wordt de nieuwe verbinding onder de Nieuwe Waterweg tussen de A15 bij Rozenburg en de A20 ten westen van Vlaardingen. Deze tunnel is nodig om de bereikbaarheid van de haven te garanderen en die van het Westland te verbeteren. Het project ontlast de Beneluxtunnel en de Botlekcorridor. De regionale partijen hebben een Kwaliteitsprogramma opgesteld, dat de impact van de weg beperkt door verbetering van groen, recreatie, waterkwaliteit, natuur, het tegengaan van geluidsoverlast en het verbeteren van het onderliggend wegennet. Dit Kwaliteitsprogramma wordt betaald uit de € 25,4 miljoen euro van de motie Kuiken, aangevuld met middelen van de regionale partijen.

Blankenburgverbinding

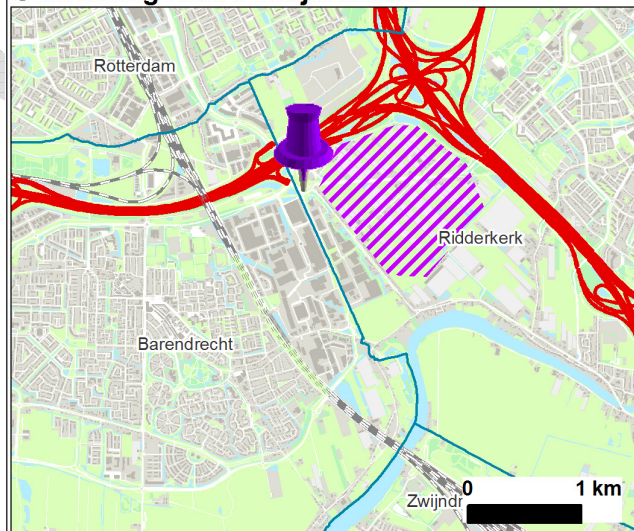
Bijdrage MRDH x € 1.000

Projecttrekker	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
RWS	5.500	0	0	0	0

Nieuw Reijerwaard (Ridderkerk)

Nieuw Reijerwaard is een nieuw agrologistiek bedrijventerrein van ruim 90 hectare direct ten zuiden van het verkeersplein Ridderster (A15-A16). Om de bestaande verkeersbewegingen en de voorziene verkeersgroei af te kunnen wikkelen, moeten de zuidelijke op- en afrit van de A15 ter plaatse worden aangepast. Deze kruising heet de IJsselmondse Knoop. De bijdrage van de MRDH is € 5,25 miljoen.

Ontsluiting Nieuw Reijerwaard

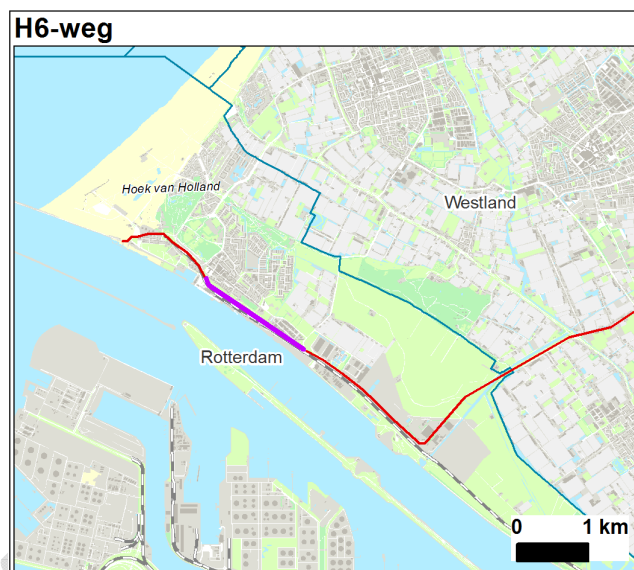
Bijdrage MRDH x € 1.000

Projecttrekker	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
GR Nieuw Reijerwaard	0	5.250	0	0	0

4.2 Projecten in de uitwerkingsfase

H6-weg (Hoek van Holland)

Het project H6-weg betreft de realisatie van het laatste gedeelte van de Tweede Ontsluitingsweg Hoek van Holland, waarbij de Hoeksebaan vanaf de Haakweg wordt doorgetrokken tot de Harwichweg. Er ontstaat een nieuwe ontsluiting voor het autoverkeer, waardoor de Maasdijk en de wegen door de dorpskern ontlast worden. Hierdoor verbeteren de doorstroming en verkeersveiligheid in het gebied. De ontwikkeling van de omgeving station Hoek van Holland Haven inclusief een P+R terrein maken eveneens deel uit van het project. De bijdrage van de MRDH aan dit project bedraagt € 8,6 miljoen.

Bijdrage MRDH x € 1.000

Projecttrekker	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Gemeente Rotterdam	0	4.300	4.300	0	0

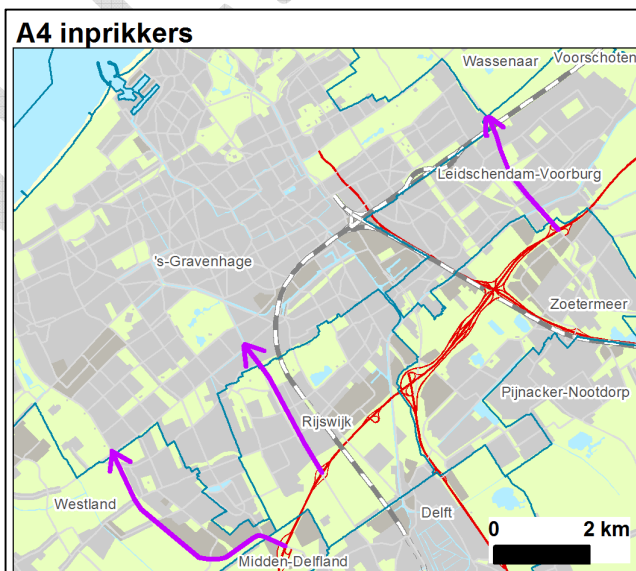
4.3 Verkenningen en planstudies

A4 passage met Poorten en Inprikkers (Den Haag en omgeving)

In de MIRT-verkenning Haaglanden hebben de doorstroming A4 en Poorten en Inprikkers prioriteit. De maatregelen uit dat pakket worden tot 2028 uitgevoerd. Het ministerie van IenM betaalt en realiseert de maatregelen aan de A4 met bijbehorende aansluitingen, inclusief het vergroten van de capaciteit tussen de aansluitingen Beatrixlaan en Den Hoorn en aanpassingen aan de N14.

De provincie Zuid-Holland neemt maatregelen op de N211 tussen de aansluiting A4 en de Veilingroute. Dit project moet voor 2020 gereed zijn.

De Metropoolregio, gemeenten en de provincie betalen de ongelijkvloerse kruising van de N211-Erasmusweg. Voor het ongelijkvloers maken van de kruisingen Prinses Beatrixlaan/ Admiraal Helfrichsingel en Winston Churchillaan draagt het ministerie 1/3 van de kosten. De Metropoolregio en regionale partijen betalen het overige deel. Voor de voorbereidingskosten heeft de MRDH € 2.159.000 gereserveerd. De uitvoering van deze projecten is voorzien na 2020.

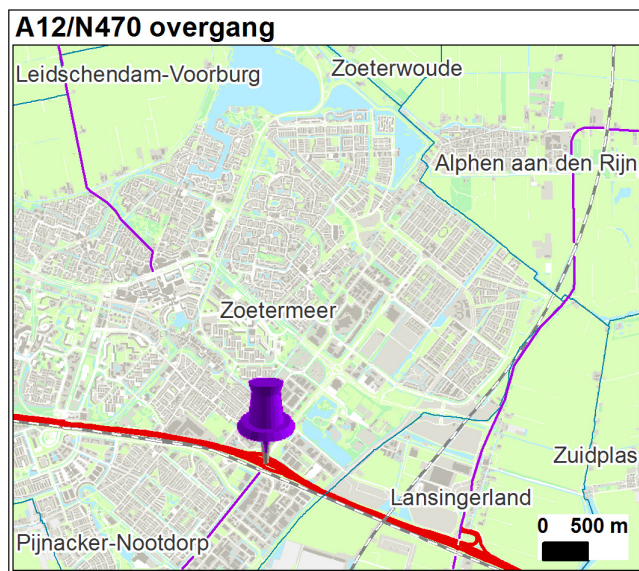
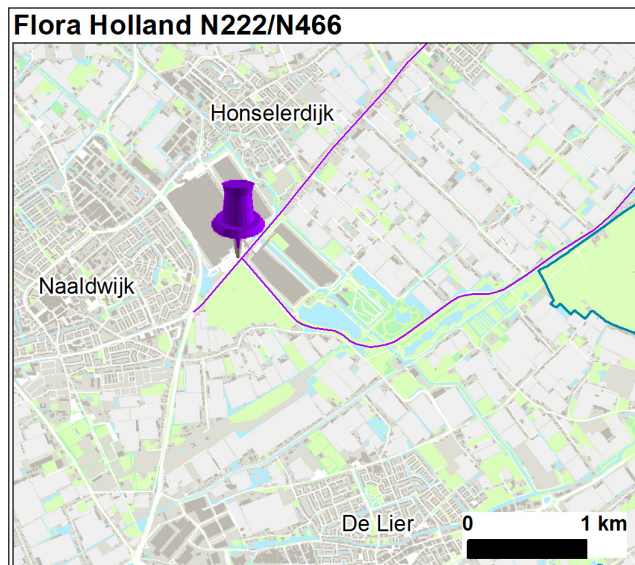

Bijdrage MRDH x € 1.000

Projecttrekker	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Den Haag, Rijswijk, RWS	0	0	0	0	65.208

Reconstructie kruispunt N222/ N466 en verbreden Veilingroute bij FloraHolland (Westland)

Met deze aanpassing verbetert de doorstroming van met name het goederenvervoer. De provincie Zuid-Holland is de initiatiefnemer.

Verbetering van de verkeersafwikkeling aansluitingen bij de A12 te Zoetermeer

Bij deze genoemde aansluitingen moet in de verre toekomst rekening worden gehouden met maatregelen voor afwikkeling van het verkeer. De gemeente Zoetermeer is de initiatiefnemer.

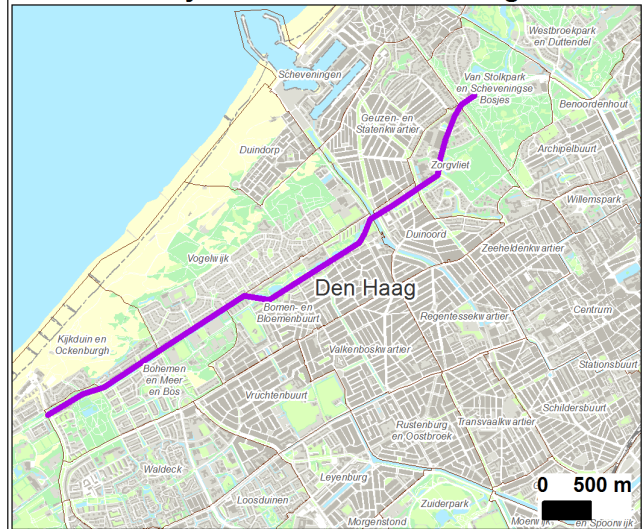
Nieuwe oeververbinding regionaal verkeer (Rotterdam)

Het concentreren van verkeer op het hoofdwegennet is eindig. De stroom verkeer op bijvoorbeeld de Brienenoord-corridor is al zo groot, dat uitbreiding van de capaciteit op dezelfde bundel technisch en financieel niet realistisch is. In een verkenning is gekeken naar de gevolgen van nieuwe (oever)verbindingen voor een verbetering van de doorstroming en leefbaarheid op het gehele onderliggend wegennet. Het gaat hierbij om de verbindingen die in het kader van het project Rotterdam VooRuit naar voren zijn gekomen. Een nieuwe verbinding betekent tevens een nieuwe oriëntatie en daarmee meer mogelijkheden voor de groei van de netwerkstad. De brug kan tevens dienen als ontsluiting voor grootschalige evenementen in het komend decennium.

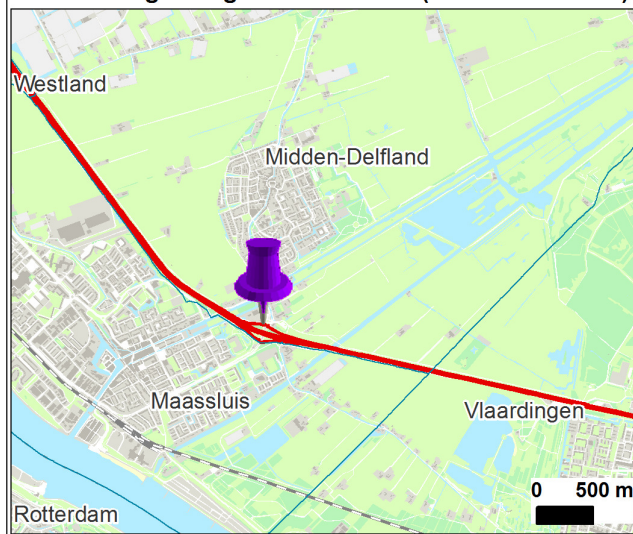
Noordwestelijke hoofdroute Den Haag

De hoofdroute tussen Ockenburg en Madurodam, parallel aan de kust, is zwaar belast. Met een grote hoeveelheid aan kruisingen is de verkeersveiligheid niet optimaal. De gemeente Den Haag wil deze hoofdroute herinrichten om de verkeersveiligheid en oversteekbaarheid te verbeteren, waarbij de functionaliteit van kruisend openbaar vervoer niet aangetast wordt.

Noordwestelijke hoofdroute Den Haag

Oude Veiling/afslag A20 Maassluis (Midden-Delfland)

Oude Veiling/afslag A20 Maassluis (Midden-Delfland/Maassluis)

Maassluis ontwikkelt samen met de Lely Groep een nieuwe woonwijk tussen de A20 en de Westlandseweg. De woonwijk kan leiden tot een zwaardere verkeersbelasting op onder andere de afslag A20 Maassluis. De verkeersafwikkeling rond deze afslag (Oude Veiling) is nu al problematisch. Tegelijkertijd is de nieuwe A4 tussen Kethelplein en Delft opengesteld. De verkeersstromen kunnen als gevolg daarvan wijzigen en toenemen, wat ook effect kan hebben op de verkeersbelasting van de afslag. Na monitoring bepalen de gemeenten of, en welke maatregelen nodig zijn.

5. Fiets- en ketenmobiliteit en verkeersveiligheid

De fiets draagt bij aan drie van de vijf doelen uit de Strategische Bereikbaarheidsagenda: de kwaliteit van plekken, kansen voor mensen en de duurzame regio. De ketenmobiliteit draagt bij aan de doelstelling van de concurrerende economie.

Snellere verbindingen in de regio bieden meer kansen op werk. De fiets vervult daarin in eerste instantie een rol in het voor- en natransport voor het OV. Snelfietsroutes vergroten de fietsbereikbaarheid tussen delen van de regio en ontsluiten op die manier extra arbeidsplaatsen. In landelijke delen draagt de fiets bij aan de lokale bereikbaarheid van voorzieningen en het OV-hoofdnet. Tot slot kan de fiets bijdragen aan de bevordering van de toegankelijkheid van recreatiegebieden.

Door voetgangers en fietsers centraal te stellen bij de inrichting van belangrijke centra en knooppunten kunnen we de verblijfskwaliteit van zulke plekken verbeteren. De “duurzame regio” zet in op de fiets in en tussen de steden door verbetering van de voorzieningen voor de fiets. De fiets krijgt ook een primaire rol in het voor- en natransport, zodat het aantrekkelijker wordt om te voet en op de fiets naar de dichtstbijzijnde OV-halte te gaan. Zo beperken we (de groei van) het autogebruik in het voor- en natransport. Er wordt ingezet op een *modal shift* van auto naar fiets en OV.

De investeringen en subsidies zijn voor 2017 geraamd op € 16,8 miljoen voor fiets- en ketenmobiliteit en € 9,0 miljoen voor verkeersveiligheid.

5.1 Fiets

De fiets is een belangrijke vorm van voor- en natransport (samen met lopen). De fiets biedt reizigers een zelfstandige vorm van lokale, interlokale en soms regionale bereikbaarheid. De fiets wordt naast het woon-werkverkeer natuurlijk ook gebruikt voor recreatie.

De Strategische Bereikbaarheidsagenda gaat uit van een fijnmazig hoofdnetwerk van fietspaden in de stedelijke gebieden dat uitwaaiert naar buiten en gericht is op afstanden tot 7,5 kilometer. Daarnaast moet het OV-hoofdnet per fiets binnen 15 minuten vanuit alle delen van de regio bereikbaar zijn. Tot slot stimuleert de MRDH de fietsbereikbaarheid van basisvoorzieningen in landelijke woongebieden.

Snelfietsroutes verbinden de economische kerngebieden met andere delen van de regio. Aan deze routes worden hoge kwaliteitseisen gesteld op het vlak van herkenbaarheid, continuïteit, comfort, snelheid, belevingswaarde en verkeersveiligheid. Snelfietsroutes worden belangrijker door onder andere de opkomst van de e-bike.

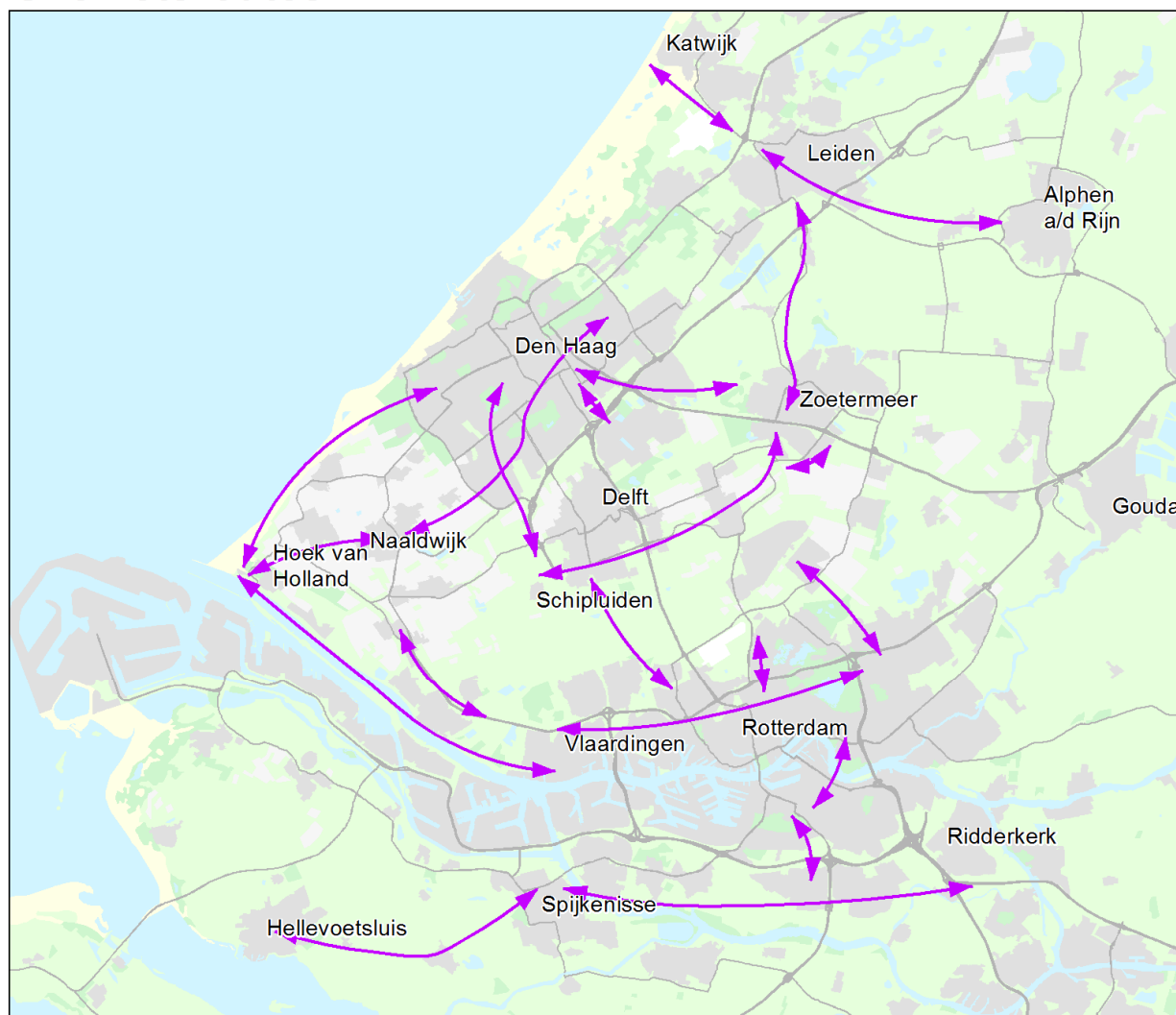
Op de volgende pagina zijn de snelfietsroutes indicatief op kaart weergegeven, dit betreft de routes:

Leiden – Zoetermeer	Leiden – Alphen aan den Rijn
Leiden – Katwijk	Zoetermeer – Bleizo
Wateringen – Naaldwijk	Den Haag – Rijswijk
Den Haag – Wateringen	Verlengde VeloStrada
Schipluiden -Delft-Pijnacker-Zoetermeer	Hoek van Holland – Den Haag
Vlietroute Delft – Leidschendam	F15 Hoogvliet – Ridderkerk
Hellevoetsluis – Spijkenisse	Centrum-as Rotterdam

Een ander aspect van de belangrijke fietsroutes betreft de realisatie van fietsviaducten en fietstunnels. De belangrijkste projecten die in de plan- en onderzoeksfase of de realisatiefase zijn:

- Fietsviaduct over de A4 bij Ypenburg, onderdeel van de route Hofplein – Hofvijver
- Fietstunnel bij station Delft-zuid
- Fietstunnel onder de spoorlijn in Rijswijk-Zuid, te realiseren door ProRail (Groenconvenant).

Snelfietsroutes

Er is ten slotte ook een relatie tussen fietsen en recreatie. Daarbij kunnen twee functies van de fiets onderscheiden worden: fietsen als recreatief uitje en fietsen als transportmiddel naar een bepaalde bestemming. Indien we aandacht schenken aan een groene inpassing van snelfietsroutes dan vervullen deze een gecombineerde functie met het recreatieve netwerk. Deze combinatie past ook bij de belevingswaarde van de regionale fietsroutes.

5.2 Ketenmobiliteit

Ketenmobiliteit is een reis die met meer dan één vervoermiddel gemaakt wordt. In de praktijk wordt met ketenmobiliteit bedoeld op de overstap tussen twee vervoermiddelen. Een goede ketenmobiliteit moet voldoen aan zowel kwalitatieve als kwantitatieve eisen. De kwaliteit wordt bepaald door:

- de beschikbare reisinformatie voor en tijdens de reis, inclusief overstapinformatie;
- de kwaliteit van parkeervoorzieningen;
- de stationsomgeving;
- de loop- en fietsroutes naar het station.

De kwantiteit gaat over de hoeveelheid beschikbare (fiets)parkeerplaatsen.

Een belangrijke stimulans voor ketenmobiliteit is een hoge kwaliteit van de overstap-voorzieningen. De overstap op een knooppunt, lokaal of regionaal, moet als het ware geruisloos verlopen. Hoe belangrijker

zo'n knooppunt, hoe groter de rol in het netwerk, en hoe meer aandacht voor de inrichting van de omgeving nodig is. Dit betekent ook zorg voor langzaam-verkeerroutes op stations. De Strategische Bereikbaarheidsagenda benoemt een aantal knooppunten die een kwaliteitsimpuls moeten krijgen.

Fietsparkeren

In de afgelopen jaren zijn in beide regio's generieke uitbreidingen van het fietsparkeren bij de OV-haltes en stations gerealiseerd met klemmen die voldoen aan Fietsparkeur, vaak ook overdekt.

Door actief te monitoren houden we inzicht in de uitbreidingsbehoefte van fietsparkeerplaatsen. ProRail zal met cofinanciering van de MRDH tot 2020 in ieder geval 3.000 fietsparkeerplaatsen realiseren bij NS-stations in de Rotterdamse regio.

In de regio Haaglanden betreft het grote fietsenstallingen bij de spoorwegstations Den Haag CS, Den Haag HS en Delft CS. Behalve deze geplande uitbreidingen zal ProRail de komende jaren circa 1.500 extra fietsenstallingen bij andere NS-stations met cofinanciering van de MRDH uitvoeren.

Aanleg Park+Ride-parkeerplaatsen langs de Hoekse Lijn

De Hoekse Lijn is eind 2017 omgebouwd van trein naar metro, met aansluiting op het bestaande metronet. Zie hoofdstuk 3.1 van het IPVa voor de omschrijving van de Hoekse lijn. Realisatie van P+R bij de stations van deze lijn kan het reisgedrag van mensen beïnvloeden. In verband hiermee nemen de gemeenten Rotterdam, Maassluis en Vlaardingen in totaal 450 P+R-parkeerplaatsen op in hun plannen voor de omgeving van de stations.

5.3 Verkeersveiligheid

De MRDH stimuleert en subsidieert regiogemeenten en organisaties om educatie- en gedragsbeïnvloedingsmaatregelen te treffen voor de (kwetsbare) doelgroepen: fietsers, jonge/beginnende bestuurders, jongeren in het basis- en voortgezet onderwijs en oudere verkeersdeelnemers. De MRDH verstrekt verder subsidies aan wegbeheerders voor het aanpakken van verkeersonveilige situaties.

5.4 Duurzame mobiliteit

Bij dit onderwerp geeft de Vervoersautoriteit uitvoering aan het in het Stadsgewest Haaglanden ingezette milieubeleid. De Vervoersautoriteit werkt hier op verschillende niveaus. De Vervoersautoriteit stelt beleid vast als uitwerking van Europees en rijksbeleid, ter harmonisering op regionaal niveau. De gewenste ontwikkeling wordt gestimuleerd door subsidieverlening, door ruimte te geven aan pilots, door het sluiten van convenanten over bijvoorbeeld groengas of green deals, en door het actief lobbyen bij de Rijksoverheid voor schone en stille voertuigen. Op het faciliterende niveau treedt de Vervoersautoriteit in overleg met andere regio's of de provincie, deelt kennis of treedt op als penvoerder namens de gemeenten, bijvoorbeeld bij contractvorming voor laadinfrastructuur.

6. Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid

De Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid (UAB) is een nadere uitwerking van de Strategische Bereikbaarheidsagenda (SBA) van de MRDH. Daarmee vormt het een doorvertaling op het gebied van verkeer en vervoer voor de periode 2016 - 2025 van de relevante beleidskaders van het Rijk, de provincie Zuid-Holland en de MRDH zelf. Het Uitvoeringsprogramma is een onderlegger voor de afspraken met de 23 MRDH-gemeenten en met externe stakeholders over te realiseren verkeer- en vervoersmaatregelen en projecten. Daarbij bouwt de MRDH voort op de karakteristieken van de afzonderlijke gemeenten en gebiedstypen in de metropoolregio.

De leidraad om de bereikbaarheidsdoelen om te zetten in concrete maatregelen met het daarbij behorende toetsingskader:

Bereikbaarheidsdoel	Top-eis	Ambitie 2025 t.o.v. heden
Concurrerende economie	Aantal mensen dat economische toplocaties in 45 minuten kan bereiken	+ 10% voor de tien belangrijkste locaties
Kansen voor mensen	Aantal arbeidsplaatsen dat mensen vanuit woongebieden in 45 minuten kunnen bereiken	+ 10% voor 90% van de woongebieden
Kwaliteit van plekken	gebruikswaardering van stedenbaanknopen	Minimaal 7,5 op 90% van de knopen
Duurzame regio	Uitstootreductie vervoersysteem	- 30% voor het gehele vervoersysteem
Efficiënt en rendabel	Reductie beheer- en exploitatie-lasten OV	- 10% voor het gehele vervoersysteem

In de Uitvoeringsagenda wordt een samenhangend pakket aan maatregelen voorgesteld voor de periode 2016-2025. De voor het investeringsprogramma relevante elementen zijn in bijlage E opgenomen. Verder geeft de Uitvoeringsagenda invulling aan de formele verplichting uit de Planwet verkeer en vervoer. Die schrijft voor dat de MRDH een regionaal verkeer- en vervoerplan moet vaststellen. De Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid is dat verkeer- en vervoerplan.

7. Beter Benutten

In 2011 is voor beide regio's het programma Beter Benutten samen met het ministerie van IenM en het bedrijfsleven opgesteld. In maart 2014 hebben de stadsregio Rotterdam en het Stadsgewest Haaglanden hernieuwde bestuurlijke afspraken gemaakt met de minister over Beter Benutten Vervolg: een programma om de economie en de concurrentiekracht van Nederland duurzaam te versterken. De positie van de steden wordt daarbij steeds belangrijker omdat de internationale concurrentiestrijd steeds meer plaatsvindt tussen stedelijke regio's. Een goede bereikbaarheid is cruciaal. Daarom is het belangrijk dat het MIRT-investeringsprogramma met kracht wordt doorgezet. De groei van mobiliteit kan echter niet langer alleen met meer infrastructuur worden opgevangen. De hoeveelheid en soort mobiliteit verandert bovendien door toenemende verstedelijking, verduurzaming en (innovatieve) informatisering. Er zijn niet alleen andere oplossingen nodig, maar ook mogelijk.

Benuttingsmaatregelen kunnen extra capaciteit op het wegennet realiseren zonder te investeren in nieuwe infrastructuur. Een betere benutting is mogelijk door afspraken met het bedrijfsleven te maken (mobiliteitsmanagement) of door technische maatregelen (dynamisch verkeersmanagement). In het stedelijk gebied blijven de toegankelijkheid en bereikbaarheid voor het vrachtverkeer gewaarborgd.

Voor Beter Benutten Vervolg is de landelijke ambitie om de reistijd van deur tot deur op de belangrijkste gesignaleerde knelpunten in de spits op de weg, in de periode van 2015 tot en met 2017, met 10% te verminderen.

De bestuurlijk vastgestelde en vast te stellen Plannen van Aanpak nemen we op in dit IPVa. De actualisatie voeren we tegelijkertijd met ingekomen opmerkingen na de termijn van het ter visie leggen uit.

7.1 *Beter Benutten en Beter Benutten Vervolg (SGH)*

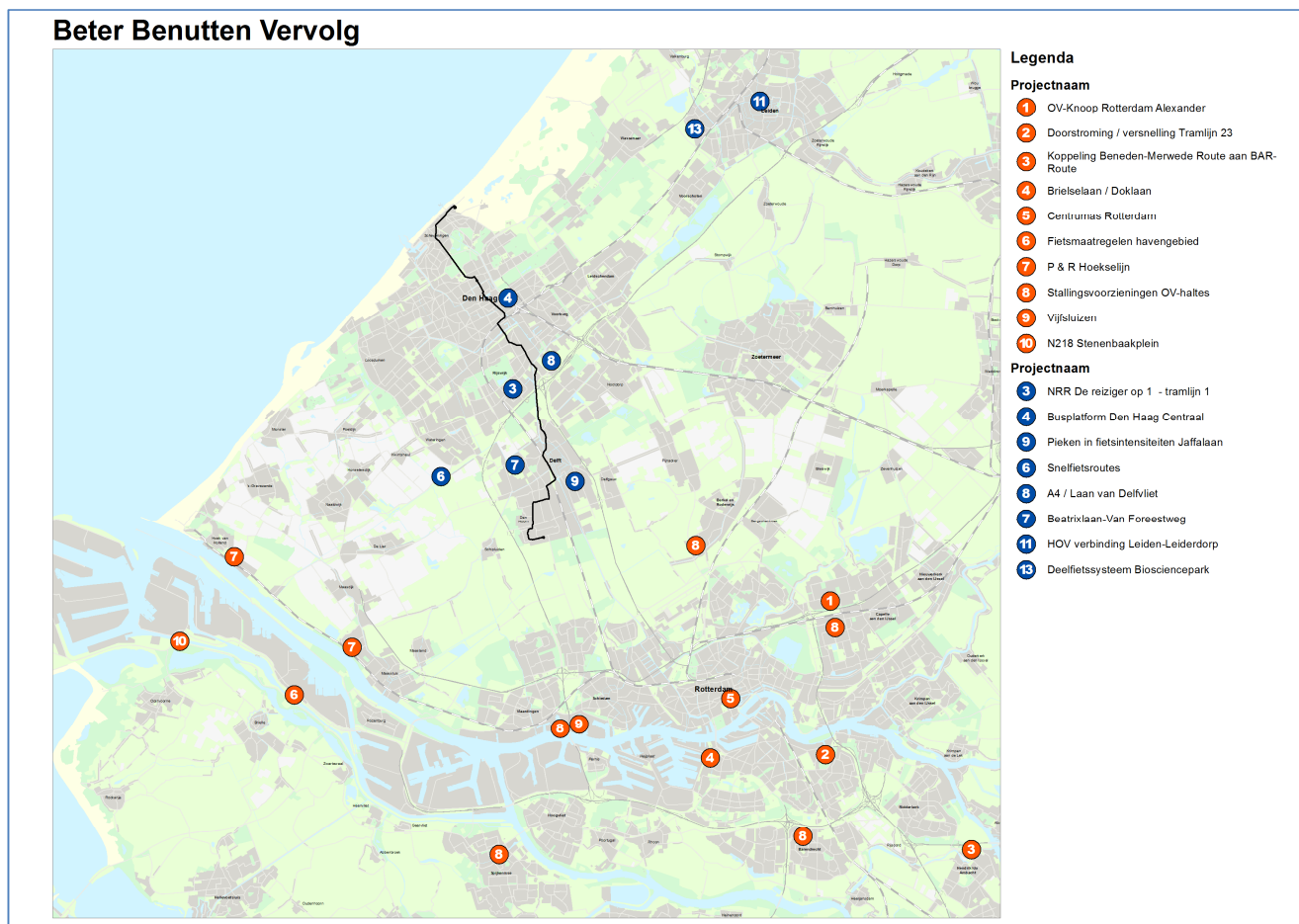
Het programma Beter Benutten heeft tot doel om de fileknelpunten in Haaglanden met circa 20% te reduceren en de groei op het spoor te accommoderen. De uitvoering van Beter Benutten en Beter Benutten Vervolg (Haaglanden) wordt aangestuurd door een bestuurlijk trio: de minister van Infrastructuur en Milieu, de voormalig portefeuillehouder van de regio Haaglanden en de CEO van Siemens Nederland namens het bedrijfsleven. De dagelijkse aansturing gebeurt door een hoog-ambtelijke stuurgroep.

In het eerste programma werd ingezet op verbetering van de kwaliteit en de beleving van alle modaliteiten. Er lopen nog enkele grote projecten die deels vanuit Beter Benutten worden gefinancierd: onder andere Bleizo, twee sterfietsroutes in Den Haag en fietsparkeren bij de stations Den Haag HS en CS. In 2019 kan Beter Benutten worden afgerond en de verrekening inclusief btw-problematiek worden afgewikkeld.

Voor Beter Benutten Vervolg is voor de regio Haaglanden gekozen voor een indeling in vier gebieden: Den Haag, Westland, de Delftse regio en de regio Leiden/Alphen aan den Rijn/Zoetermeer. Per regio bereidt men projecten voor, waarbij een toetsing plaatsvindt op effectiviteit, financiële haalbaarheid en planning. De besluitvorming over de plannen van aanpak wordt naar verwachting afgerond in het eerste kwartaal van 2016.

Het totaal beschikbare budget is € 100 miljoen, waarvan het Rijk € 50 miljoen inclusief btw bijdraagt en de regiopartijen € 50 miljoen exclusief btw. Van deze bedragen wordt 10% ingezet voor Intelligente Transport Systemen (ITS). In de begroting van de MRDH rekening gehouden met € 11 miljoen aan reserveringen voor gebiedsprojecten en is € 15 miljoen voor NRR Tramlijn 1 gedoteerd aan Werelds Netwerk Aan Zee.

De MRDH is budgethouder voor de rijksbijdrage aan projecten in de regio's Haaglanden en Midden-Holland die door de MRDH, de gemeenten, het bedrijfsleven en eventueel de provincie worden uitgevoerd. De rijksbijdrage wordt gestort in het Mobiliteitsfonds (BDU) en conform de Verordening beschikt. Als Rijkswaterstaat in het kader van Beter Benutten Vervolg projecten uitvoert, dan beschikt het ministerie van IenM deze zelf. De (concept)lijst met projecten is opgenomen in bijlage C.

7.2 Beter Benutten en Beter Benutten Vervolg (SR)

Het programma Beter Benutten Rotterdam wordt in 2016 volledig afgerond. Enkele grotere projecten worden de komende jaren afgerond. Met het Rijk is afgesproken dat eventuele vrijval ingezet kan worden voor (en onder de condities) van Beter Benutten Vervolg.

Beter Benutten Vervolg Rotterdam heeft als opgave om op de grootste knelpunten in de regio circa 6.000 tot 10.000 spitsmijdingen te realiseren. De Rotterdamse regio zet in op een programma van maximaal 14.000 spitsmijdingen, waarvan 12.000 door autoverkeer en 2.000 in het openbaar vervoer om er zeker van te zijn dat het doel van 10% reistijdverbetering wordt gehaald, maar daarnaast omdat in het openbaar vervoer óók overmatige spitsdrukke bestaat,

De regio zet in op vier programmalijnen, te weten:

- reisgedrag: het *pre-trip* interveniëren in de vervoerswijzekeuze van de reiziger, het tijdstip van reizen en/of de plaats waarheen of waar vandaan gereisd wordt;
- rijgedrag: het *on-trip* interveniëren in de routekeuze en/of rijgedrag van automobilisten;
- netwerkversterking: het verbeteren van de netwerken (fiets, openbaar vervoer, auto, en hun samenhang om ander reis- of rijgedrag mogelijk te maken);

- logistiek: het verbeteren van de efficiency in logistieke ketens.

De vier programmalijnen ondersteunen en versterken elkaar, maar kunnen ook afzonderlijk van elkaar een oplossend vermogen hebben.

Het totale beschikbare budget voor Beter Benutten Vervolg is € 133 miljoen inclusief de vrijval van Beter Benutten. Het Rijk draagt € 73 miljoen inclusief btw bij, de MRDH € 22 miljoen en de overige wegbeheerders dragen € 38 miljoen bij. Van deze bedragen wordt 10% ingezet voor Intelligente Transport Systemen (ITS). Voor de regio betekent het een gemaximeerde bijdrage van € 5 miljoen exclusief BTW. De lijst met projecten is opgenomen in bijlage C.

CONCEPT

Bijlagen

Bijlage A: Financieel overzicht IPVa 2016 t/m 2026

Bijlage B1: Grote projecten

Bijlage B2: Lopende subsidiebeschikkingen

Bijlage B3: Aanmeldingen

Bijlage B4: In 2015 opgeleverde/afgeronde projecten

Bijlage C: Projectenlijsten Beter Benutten Vervolg

Bijlage D: Quick Wins

Bijlage E: Opgaven Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid

Bijlage F: Afkortingenlijst

CONCEPT

Bijlage A: Financieel overzicht IPVa 2016 t/m 2026

In deze bijlage zijn de totaaloverzichten weergegeven van de regio Rotterdam, de regio Haaglanden en de MRDH als sommatie.

Bij de inkomsten wordt, naast de BDU-uitkering, ook rekening gehouden met bijdragen van derden en specifieke bijdragen van het Rijk (Beter Benutten, Rotterdamsebaan).

Met de bijvoeging van alle andere kosten en inzet van reserves van de MRDH, en het doorzicht tot en met 2026, wordt de cumulatieve stand van zaken weergegeven.

Daar waar we de informatie beschikbaar hebben, is ook een actualisatie van de investeringen in 2015 gemaakt. Omdat nog niet beide jaarrekeningen bekend zijn, is deze actualisatie niet volledig. Het IPVa en deze bijlagen worden geactualiseerd op het moment dat nieuwe gegevens bekend zijn.

Meerjarenoverzicht												
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Beginstand	<i>Haaglanden</i>	201.041.437	-84.162.600	-49.968.146	-72.056.309	-90.037.729	-50.845.630	-58.036.898	-39.396.434	-53.269.407	-27.054.455	-1.110.520
	<i>Rotterdam</i>	363.679.012	220.199.830	-25.074.316	-61.940.290	-82.447.090	-59.877.482	-41.720.091	-40.302.771	-15.556.645	12.588.536	54.504.431
		564.720.449	136.037.230	-75.042.461	-133.996.600	-172.484.819	-110.723.112	-99.756.989	-79.699.204	-68.826.052	-14.465.919	53.393.911
Inkomsten												
BDU + inwonerbijdrage	<i>Haaglanden</i>	242.546.870	257.323.563	271.032.895	260.480.053	260.149.509	259.590.261	259.382.368	243.575.644	216.217.727	206.503.427	206.503.427
BDU	<i>Rotterdam</i>	266.651.409	287.966.923	261.697.406	261.680.484	261.244.578	264.139.954	264.139.954	264.139.954	264.139.954	264.139.954	264.139.954
		509.198.279	545.290.486	532.730.301	522.160.537	521.394.086	523.730.214	523.522.321	507.715.597	480.357.680	470.643.380	470.643.380
Uitgaven												
Apparaatslasten	<i>MRDH</i>	9.124.000	9.287.600	8.791.000	8.791.000	8.791.000	8.791.000	8.791.000	8.791.000	8.791.000	8.791.000	8.791.000
Beleid en programmering Verkeer	<i>MRDH</i>	5.441.123	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000
Beleid en programmering OV	<i>MRDH</i>	5.813.248	3.100.000	3.100.000	3.100.000	3.100.000	3.100.000	3.100.000	3.100.000	3.100.000	3.100.000	3.100.000
OV exploitatie + B&O	<i>Haaglanden</i>	175.394.288	151.183.913	151.877.963	153.202.213	154.513.675	160.855.125	160.231.763	164.110.244	167.657.275	170.813.992	168.035.625
	<i>Rotterdam</i>	190.340.700	240.861.587	207.617.881	202.561.676	204.929.470	202.237.063	198.977.134	195.648.329	192.249.273	188.778.560	191.234.756
OV netwerk	<i>Haaglanden</i>	125.601.272	33.723.173	22.441.556	30.165.552	5.725.702	-	-	13.953.281	-	-	-
	<i>Rotterdam</i>	128.402.113	165.850.600	63.100.000	56.080.108	6.400.000	6.400.000	6.400.000	6.400.000	6.400.000	6.100.000	6.100.000
Verkeer	<i>Haaglanden</i>	216.566.162	29.528.223	110.356.039	86.648.207	52.272.533	97.480.904	72.064.641	70.939.591	13.900.000	1.300.000	-
	<i>Rotterdam</i>	81.198.592	117.835.082	19.400.000	15.100.000	18.900.000	28.900.000	48.900.000	28.900.000	28.900.000	18.900.000	18.900.000
		937.881.498	756.370.177	591.684.439	560.648.756	459.632.380	512.764.092	503.464.538	496.842.445	425.997.548	402.783.552	401.161.381
Endstand	<i>Haaglanden</i>	-84.162.600	-49.968.146	-72.056.309	-90.037.729	-50.845.630	-58.036.898	-39.396.434	-53.269.407	-27.054.455	-1.110.520	28.911.782
	<i>Rotterdam</i>	220.199.830	-25.074.316	-61.940.290	-82.447.090	-59.877.482	-41.720.091	-40.302.771	-15.556.645	12.588.536	54.504.431	93.964.129
		136.037.230	-75.042.461	-133.996.600	-172.484.819	-110.723.112	-99.756.989	-79.699.204	-68.826.052	-14.465.919	53.393.911	122.875.911

Bijlage B1 Grote projecten

Een project is groot als de subsidiabele kosten hoger zijn dan € 5 miljoen exclusief btw. In de bijgevoegde lijst zijn zowel lopende beschikkingen als verkenningen en planstudies opgenomen.

Er zijn vier redenen om de grote projecten apart te benoemen en inzichtelijk te maken:

- Ze beslaan een substantieel deel van de investeringsruimte;
- De investeringen zijn over meerdere jaren gepland, waardoor de investeringsruimte in latere jaren soms beperkt is;
- De investeringen zijn vaak gelabeld aan één gemeente of partij, maar het belang is regionaal;
- Door het bij elkaar plaatsen van de grote projecten worden de (financiële) consequenties duidelijker.

De gebruikte afkortingen voor de categorieën:

- VV Verkeersveiligheid
- FKM Fiets- en Ketenmobiliteit
- VMWS Verkeersmanagement en Wegenstructuur
- OV Openbaar Vervoer

Voormalige stadsregio Rotterdam																
Aanvrager	Proj nr.	Projectnaam	Cat.	Subsidie	Al betaald	2016*	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
MRDH		Hekse Lijn	OV	312.000.000	49.649.892	58.000.000	145.000.000	33.500.000	25.850.108							
MRDH		Spoorveiligheid	OV	19.500.000	17.100.000	700.000	1.000.000	700.000								
MRDH		Systeemsprong Sneltramtraject	OV	13.730.000	5.000.000	5.000.000	3.730.000									
MRDH		Stadstram	OV	13.720.600	4.700.000	5.400.000	3.620.600									
MRDH		Tunnelveiligheid	OV	12.000.000	4.000.000	4.000.000	2.000.000	2.000.000								
MRDH		Hart van Zuid	OV	12.000.000				12.000.000								
RET	RDRDM0205	Transporen remise Beverwaard	OV	8.177.000	2.819.442	5.357.558										
Rotterdam	RDRDM0204	P+R Beverwaard	FKM	14.021.500	13.069.012	952.488										
Schiedam	SCSOC	P+R Schieveste	FKM	5.250.000	2.032.500	2.317.500	900.000									
Hellevoetsluis	HE-EW0286	Ontsluiting bedrijventerrein Kickersbloem III	VMWS	5.450.000		5.450.000										
MRDH		A16 Rotterdam + bovenwettelijke milieu eisen	VMWS	64.035.082			64.035.082									
Rotterdam		H6-weg	VMWS	8.600.000			4.300.000	4.300.000								
Vlaardingen		Ongelijkvloerse kruising Marathonweg	VMWS	5.450.000		5.450.000										
GR Nieuw Reijerwaard		Nieuw Reijerwaard	VMWS	5.250.000			5.250.000									
				499.184.182	98.370.846	92.627.546	229.835.682	52.500.000	25.850.108	0	0	0	0	0	0	0

Voormalig Stadsgewest Haaglanden																
Aanvrager	Proj nr.	Projectnaam	Cat.	Subsidie	Al betaald	2016*	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Den Haag		Fietsviaduct A4 bij Ypenburg	FKM	9.000.000					9.000.000							
Den Haag	14FDG006	beschikking knooppuntontw. Den Haag HS-fietspark	FKM	4.900.000			4.900.000									
Rijswijk	08FRK001	Fietsbrug over het Rijn-Schiekanaal (incl voorfinanciering)	FKM	9.469.164	5.126.511	4.342.653										
Delft		Fietsstunnel station Delft Zuid	FKM	7.400.000				7.400.000								
Den Haag	10TDG999	Aanlanding Erasmuslijn bij station Den Haag CS (HSE)	OV	45.557.317	21.700.100	23.857.217										
Zoetermeer	07TZR001	Verlenging Oosterheemlijn t/m A12/ZORO 1e fase	OV	43.300.000	42.130.889	1.199.060										
Zoetermeer		Vervoersknooppunt Bleizo	OV	56.980.000	4.000.000	12.000.000	25.000.000	12.000.000	3.980.000							
NS		Bedieningsovereenkomst station Bleizo	OV	5.500.000					5.500.000							
MRDH	10TDG003	AP.001 Lijn 2	OV	20.202.755	19.913.257	289.498										
MRDH	14TSH014	AP.002 Tracé Koninginnegracht	OV	51.940.442	22.810.762	22.803.280	1.452.273	4.874.126								
MRDH	14TSH015	AP.003 Capaciteit Stationsplein HS	OV	5.357.624		4.045.554	1.641.963									
MRDH	09TDG001	AP.004 Keerlus Madurodam	OV	3.043.000	3.043.000											
MRDH	14TSH016	AP.005 Ontbouw Hoornbrug	OV	10.375.009					10.375.009							
MRDH	10TDG009	AP.006 Doortrekken RR naar Bleizo (restbudget naar Bleizo)	OV	27.204.412	11.351.974	0										
MRDH	12TSH004	AP.007 Tophalte HS (budget incl. QW € 1,26 milj)	OV	2.760.504	260.504	475.000	2.025.000									
MRDH		PM001 Projectmanagement NRR	OV	3.990.000	2.104.151	1.263.130	622.719									
MRDH	14TSH007	AL002 renovatie Tram tunnels Hollands Spoor en Grote Marktstraat	OV	3.766.421	3.766.421											
MRDH	14TSH008	AL003 ombouw lijn 9 Vredelust + lijn 16	OV	7.849.205	5.033.840	2.725.473	89.892									
MRDH	14TSH009	AL004 Ontbouw lijn 11 HS-kust	OV	8.249.205	7.405.103	844.102										
MRDH	14TSH010	AL006 Aanpassingen lijn 19	OV	2.707.737	2.679.042	28.695										
MRDH	14TSH011	AL007 capaciteitsvergroting RR3 en RR4	OV	1.063.551	1.048.551	15.000										
MRDH	14TSH012	AL008 aanpassen tracé HS - CS	OV	16.650.000	1.342.747	14.156.404	1.150.849									
MRDH	14TSH013	AL011 Opstel terrein VOHL (restbudget naar Bleizo)	OV	10.369.824	4.962.206	0										
MRDH		PM001 Projectmanagement AROVH	OV	5.347.598	2.626.706	2.035.173	685.719									
MRDH	12TSH001	BB19 Ontbouw lijn 17 (budget incl. rest BB € 11,596 milj.)	OV	22.883.559	8.183.390	11.596.000										
MRDH	12TSH002/3	BB 23 OV Knelpunten (budget incl rest BB € 0,39 milj)	OV	5.477.565	2.422.726	390.000										
MRDH	14TSH017	ME002 Tractievoorziening	OV	18.232.465	8.535.601	8.053.522	80.000									
MRDH		Tramlijn 19 Delft Centraal - TU-wijk	OV	53.521.000	40.342.186	820.199	630.483	2.667.430	3.335.000	5.725.702						
Den Haag		HOV baan naast Rotterdamsebaan	OV	13.953.281									13.953.281			
Den Haag	02ADG001	Rotterdamsebaan	VMMS	424.931.458		56.935.979	6.016.934	94.056.039	68.373.207	43.372.533	43.372.534	43.164.641	69.639.591			
Den Haag	11ADG001	Neherkade	VMMS	18.000.000	13.500.000	4.500.000										
Midden-Delfland	12AMD001	Hoopolderweg	VMMS	13.966.030	5.000.000		8.966.030									
Rijnacker-Nootdorp	10APF001	Konkornenweg fase 1	VMMS	5.454.987	3.011.757			2.443.230								
Rijnacker-Nootdorp	13APF001	Oostelijke Randweg fase 2	VMMS	5.000.000	3.750.000			1.250.000								
Rijnacker-Nootdorp	14APF001	Konkornenweg fase 2	VMMS	7.997.178	5.997.884			1.999.295								
Rijswijk	12ARK001	Verbreiding Prinses Beatrixlaan Rijswijk/provincialeweg + fietspad	VMMS	7.838.935	4.419.470	3.419.465										
Rijswijk	14ARK001	Reconstructie Haagweg, Fietsstraat en tramhalte Herenstraat	VMMS	4.546.838	2.273.419	2.273.419										
Rijswijk		A4-passage Boorten en Inprikkers (excl indexering, BTW en bijdrage I&M)	VMMS	27.613.497			2.158.952					25.454.545				
Den Haag		A4-passage Boorten en Inprikkers (excl indexering, BTW en bijdrage PZH)	VMMS	17.975.206						17.975.206						
Westland	06AWD001	Zuidelijke Randweg Naaldwijk (Riet Struikweg)	VMMS	6.742.326	6.588.032	154.294										
Zoetermeer		Aansluitingen A12/N470	VMMS	5.000.000										5.000.000		
RWS		Prins Clausplein/Ontvechten weefbewegingen A13/A4 Prins Clausplein	VMMS	6.132.880	4.599.660	1.533.220										
Provincie Zuid-Holland	07VZH001	Reconstructie N23 Duurzaam Veilig	VV	16.572.237	12.699.637	3.872.600										
				1.044.823.210	282.629.526	183.628.936	55.420.815	126.690.119	100.563.216	49.098.235	61.347.740	68.619.186	83.592.872	5.000.000	0	0

Bijlage B2 Lopende subsidiebeschikkingen per subsidieontvanger

De hier vermelde openstaande verplichtingen hebben betrekking op (kleine) subsidiebeschikkingen en (kleine) opdrachten. De openstaande verplichtingen worden afgetrokken van de beschikbare ruimte voor investeringen.

De lijsten zijn gesorteerd per gemeente; per regio zijn vervolgens de andere subsidieontvangers, al dan niet gebundeld, opgenomen.

De gebruikte afkortingen voor de categorieën:

VV	Verkeersveiligheid
FKM	Fiets- en Ketenmobiliteit
VMWS	Verkeersmanagement en Wegenstructuur
OV	Openbaar Vervoer

Aanvrager	Project nr.	Project	Cat.	2016
Delft	12MDT002	Manangementproject Stedelijke Distributie (Delft)	VMWS	46.008
Delft	12MDT003	Implementatie bouwlogistiek (Delft)	VMWS	32.206
Delft	13FDT001	fietspad Rotterdamseweg ts Polweg en Jaffalaan	FKM	68.075
Delft	13VDT003	Palen op fietspaden	W	5.830
Delft	14ADT001	Verbeteren autobewegwijzering	VMWS	79.750
Delft	14FDT001	Uitbreiden fietsenstalling Coenderpark	FKM	3.942.227
Delft	14VDT003	Verhoogde zebra Vrijheidslaan	W	1.570
Delft	15FDT001	Kleine fietsveiligheidsmaatregelen	W	5.625
Delft	15MDT001	DVMZuidMeugel Verkeerscentrales Delft	VMWS	331.900
Delft	15FDT002	Fietsaansluiting en fietsoversteek Vulcanusweg	FKM	14.790
Totaal Delft				4.527.981
Den Haag	07LDG001	Parkeer en Reis Hooimwijk Den Haag	FKM	604.493
Den Haag	12FDG002	Kwaliteit fietspaden 2012 deel N	FKM	159.080
Den Haag	12FDG007	knooppuntontwikkeling DHC - fietsparkeren deel 1	VMWS	916.437
Den Haag	12MDG004	DVMZuidMeugel maatregel 27a1, 27d en 27e	VMWS	1.025.242
Den Haag	14ADG001	Opt. kruisingen OVN- Aansluiting A12/Voorburg	VMWS	822.267
Den Haag	14FDG005	Fietspad Laakweg	FKM	500.000
Den Haag	14MDG001	plaatsing E-laadvoorzieningen in Haaglanden (C-Z)	VMWS	976.528
Den Haag	14TDG001	subsidie lijn 9 Vredrust - deel Fruitweg	OV	34.578
Den Haag	14VDG001	subsidie KANS 2014 en 2015	W	10.000
Den Haag	14VDG002	subsidie SP-verkeersparcours 2014 & 2015	W	41.753
Den Haag	14VDG003	subsidie Biking2Skool 2014 en 2015	W	70.000
Den Haag	14VDG004	subsidie VLF 2014 en 2015	W	92.116
Den Haag	14VDG005	Wisseling snelheidsdisplays	W	50.400
Den Haag	15FDG001	Fietsparkeren binnenstad Den Haag	FKM	225.000
Den Haag	15FDG003	Handhaven Fietsdepot vanaf 2015	FKM	100.000
Den Haag	15VDG001	Verb. verk.veilig. kp Molenweg met B'kade D'kade	W	100.000
Den Haag	15VDG002	Schoolroutes en schoolomgeving Fahrenheitstraat UVP10-11	W	222.120
Den Haag	15FDG002	Herinrichting kruispunt Valkenboslaan-Weimarstraat	FKM	686.736
Den Haag	15VDG003	Herinrichting Beeklaan	W	100.000
Den Haag	15FDG006	Sterroutes fiets Den Haag (binnenstad) - Leidschenveen (BB16a)	FKM	2.427.390
Den Haag	15FDG004	Fietsparkeren binnenstad Den Haag - fietsenstalling Veerkade	FKM	79.210
Totaal Den Haag				9.243.350
Leidschendam-Voorburg	13VLG001	VaStat Speed Profiles 2013	W	3.993
Totaal Leidschendam-Voorburg				3.993
Midden-Delfland	07VMD004	Verkeersmaatregelen doorgaande route 2007	W	53.760
Midden-Delfland	08VMD001	Verkeersveiligheidsprojecten gedragsbeïnvloedingen 2008	W	3.600
Midden-Delfland	08VMD002	Fietssuggestiestroken Veenakkerweg (Den Hoom)	W	13.760
Midden-Delfland	09VMD002	Verkeersveiligheidsprojecten gedragsbeïnvloeding 2009	W	3.600
Midden-Delfland	13FMD001	Fietsenstalling busstation Maasland	FKM	60.000
Midden-Delfland	15TMD001	OV-halte lijn 37 Heerenesse	OV	20.000
Midden-Delfland	15FMD002	Fietsstraat Beresteijn	FKM	92.500
Totaal Midden-Delfland				247.220
Pijnacker-Nootdorp	14FPP004	Fietsproject Pijnackerse Poort	FKM	3.918.235
Pijnacker-Nootdorp	14FPP005	30 km-zone Pijnacker-Noord	FKM	375.000
Pijnacker-Nootdorp	15VPP002	30km/u-zone Pijnacker-Noord, Heesterbuurt	W	90.000
Pijnacker-Nootdorp	15VPP003	Bordbusters "De scholen zijn weer begonnen" 2016 en 2017	W	3.280
Totaal Pijnacker-Nootdorp				4.386.515
Rijswijk	12FRK001	Fietspad 't Haantje	FKM	32.206
Rijswijk	13FRK001	Opwaarderen fietsvoorzieningen Rembrandtkade	FKM	229.547
Rijswijk	13TRK001	OV bushaltes Rijswijkcluster 2013/2014 fase IV	OV	186.890
Rijswijk	13VRK001	Verkeerseducatie	W	3.180
Rijswijk	14FRK001	Fietsverb. Rijswijk Buiten Noordhooimseweg-kestanj	FKM	317.650
Rijswijk	14FRK002	Uitbreiding fietsenstallingen Rijswijk	FKM	45.017
Rijswijk	14FRK003	Fietspad S.V. Churchillaan	FKM	311.982
Rijswijk	14FRK004	Fietsenstallingen bij tramhaltes RR Rijswijk	FKM	14.664
Rijswijk	14MRK001	DVMZuidMeugel : netwerkoptimalisatie	VMWS	125.558
Rijswijk	14VRK001	Verkeerseducatie 2013b	W	1.069
Rijswijk	14VRK002	Verkeerseducatie 2013c	W	1.750
Rijswijk	14VRK003	30 km-zone Stationskwartier	W	72.030
Rijswijk	14VRK004	Oversteekplaats L. Kleiweg - Visseringln	W	8.080
Rijswijk	15FRK001	Uitbreiding fietsparkeercapaciteit woon- en winkelgebieden	FKM	23.600
Rijswijk	15FRK002	Fietsstraat Populierlaan	VMWS	198.773
Totaal Rijswijk				1.571.996
Wassenaar	14WVR001	Verkeersregelinstallaties N44	VMWS	835.624
Wassenaar	14FVR001	Verkeersveilh. en bereikbaar. Wassenaarseslag	FKM	131.250
Wassenaar	14FVR002	Kruispunt Zijdeweg - Wittenburgerweg	FKM	141.374
Wassenaar	14WVR001	Volierenweg-Ter Veerlaan	W	76.850
Wassenaar	14WVR002	Inrichten veilige schoolzones	W	2.030
Wassenaar	14WVR003	Rijnlandroute, aansluiting Maaldrift	W	750.000
Wassenaar	15WVR002	Inrichten veilige schoolzones (deel 1)	W	38.100
Wassenaar		Herinrichting Windlustweg	W	14.690
Totaal Wassenaar				1.989.918

Aanvrager	Project nr.	Project	Cat.	2016
Westland	12WDD002	Reconstructie Poeldijksepad	W	189.954
Westland	13WDD007	Schoolthuisroute 2e fase Barendselaan / Voorstraat	W	18.230
Westland	14FWD002	Poelzone, fietsbruggen fase 1a Motwatingbrug	FKM	750.960
Westland	14FWD003	Poelzone, fietspad N211 Nw. Water fase 1a	FKM	192.480
Westland	14WDD002	Rotonde Wateringveldsepalder	W	456.255
Westland	14WDD007	verk.maateg.Boomawatering fase 2 aanl. V.Ruijvenl	W	863.580
Westland	14WDD008	Reconstructie Middenzwet te Wateringen	W	1.000.000
Westland	14WDD010	Rotonde Pijletuinenweg/ Middelbroekweg	FKM	860.620
Westland	15FWD001	Poelzone, fietsbruggen fase 1b Brug bij de vispaaiplaats	FKM	136.900
Westland	15WDD001	Verk.maateg. Boomawatering fase 5a Bochtverbreding Casembrootlaan 35	W	25.490
Totaal Westland				4.494.469
Zoetermeer	13MZR001	Dynamisch parkeer verwijssysteem Dorpsstraat	WMMS	287.500
Zoetermeer	13MZR002	gebiedsaanpak Zmeer fietsnetwerk bedrijventerrein	WMMS	41.000
Zoetermeer	14AZR001	Kruising Amerikaweg - Vorstiusrode	WMMS	438.025
Zoetermeer	14FZR001	Fietsenst. tramh. RR Zmeer deel 1	FKM	37.131
Zoetermeer	14VZR001	Fietslessen groepen 4 en 6	W	19.950
Zoetermeer	14VZR002	Aanl. ontsluit.weg Aralmeer-oostweg distr.MssEtam	W	119.000
Zoetermeer	14VZR003	Verwijderen of aanpassen obstakels in fietspaden	W	26.370
Zoetermeer	15FZR002	Fietsst. tramh. RR Zmeer Fietskl. OV-halte Vweg	FKM	12.424
Zoetermeer	15VZR001	Fietslessen groep 4 en 6 basisscholen 2015/2016	W	31.850
Zoetermeer	15VZR002	Aanpassen Oslaan ter hoogte van het CKC	W	18.770
Zoetermeer	15VZR003	Kruising Schoolstr., V. Dieslaan, Clauslaan, Stolberglaan	W	75.600
Zoetermeer	15FZR001	Bebording pleinen Mandelabrug	FKM	7.020
Zoetermeer	15FZR004	Verbeteren fietsparkeren Dorpsstraat	FKM	19.850
Totaal Zoetermeer				1.134.490
ProRail	10FDN001	Uitbreiding fietsparkeervoorzieningen NS stations 2010	FKM	886.380
ProRail	14FDN001	Uitbreiding fietsenstalling tranche III	FKM	659.000
Totaal ProRail				1.545.380
Provincie Zuid-Holland	13FZH001	Combitunnel Westerlee	FKM	507.047
Provincie Zuid-Holland	13FZH002	Fietsstunnel Maasdijk	FKM	542.355
Provincie Zuid-Holland	13FZH003	sterfietsroute fietsverbinding Mientpolderplein	FKM	2.568.829
Provincie Zuid-Holland	14FZH001	Energietransitie Fietsverbinding Mientpolderplein	FKM	500.000
Provincie Zuid-Holland	14FZH002	Fietspad Oude Leede	FKM	146.930
Provincie Zuid-Holland	15VZH001	Rotonde Mbnster	FKM	2.207.083
Provincie Zuid-Holland	14TSH006	Vernieuwen/ophogen Sint Sebastiaansbrug	OV	1.713.166
Provincie Zuid-Holland	14MZH001	subsidie DVM ZuidMeugel Reistijdcamera's	WMMS	21.234
Provincie Zuid-Holland	14MZH003	DVM ZuidMeugel Zes DRIP's PZH BB27b3	WMMS	175.545
Provincie Zuid-Holland	14AZH001	Capaciteitsmaatregelen N206/A44	WMMS	211.680
Provincie Zuid-Holland	07VZH001	Reconstructie N233 Duurzaam Veilig	W	4.241.428
Provincie Zuid-Holland	13VZH001	Rotonde Meerlaan - N206	W	538.736
Provincie Zuid-Holland	14VZH001	N220 aansluiting Heenweg/Papedijk, 's Gravenzande	W	40.187
Totaal Provincie Zuid-Holland				13.414.220
Rijkswaterstaat	13ADN002	verbreden toerit N14- A4 Leidschendam	WMMS	228.000
Rijkswaterstaat	13ADN003	A13 Rijswijk - Ypenburg verlengen opstelstrook	WMMS	190.400
Rijkswaterstaat	15ADN001	Aansluiting A4-Leidschendam-Zoetermeerse Rijkweg VRI's BB12c	WMMS	904.336
Totaal Rijkswaterstaat				1.322.736
DCN/Wortelboer/Flyover Opleidingen	04VSH002	Dodehoek projecten	W	157.691
DTV Consultants	15MSH002	Onderst. koppelen VRI's Haaglanden	WMMS	4.750
Faculteit Universiteitsdienst	12FDG006	Procestrekker handhaving fietsparkeren	FKM	8.548
Gemeente Leiden	14FDN002	Onderdoorgang A44 - Niels Borhweg - fase 1 BB42	WMMS	102.259
Haags Centrum voor Onderwijsbegeleid	07VDN001	Verkeerseducatie voortgezet onderwijs deel 2 (HCO)	W	112.336
Heijmans Wegen B.V.	10MZR001	Opdracht Swift III Drips	WMMS	57.052
HTM Exploitatie	14TSH005	beschikking Valkenbosbrug	OV	375.000
Mbycoon Concoridis Groep	14MSH002	Doorgeef e-fiets Haaglanden-uitbreiding	FKM	2.900
OnderwijsAdvies	03VSH003	Verkeersleerkracht/Onderwijsadviseur	W	639.842
Opdrachten aan derden (tramlijn 1)		Tramlijn 1 (Delft)	OV	855.368
Opdrachten aan derden (tramlijn 19)		Tramlijn 19 (Delft)	OV	32.361
Opdrachten aan derden (Beter Benutten)		Simreisbudget, wagenpark, nachtdistributie, pendelvervoer	WMMS	139.033
Opdrachten aan derden (BBV)		Studies, begeleiding	WMMS	48.608
Opdrachten aan derden (VV)	05VSH001	BOB	W	4.682
Opdrachten aan derden (VV)	06VSH002	Alcohol, zeven sloten, Advoss, WMN	W	10.790
Royal Haskoning DHV	13MSH018	Uitbreiding NDW Ievering Delft	WMMS	2.000
Opdrachten aan diverse derden (FKM)	12FDG006	Handhaving fietsparkeren	FKM	61.169
Sichting Urgenda	13MDN001	Schoon rijden Haaglanden WeShare	WMMS	179.537
Openstaande verplichtingen kleine projecten SGH				46.676.193

Anvrager	Project nr.	Project	Cat.	2016
Albrandswaard	ALALK02614	Fiets in de keten Albrandswaard 2012 ALALK02614	FKM	19.801
Albrandswaard	ALALC02825	Aanp. route buslijn 182 ALALC02825	OV	53.000
Totaal Albrandswaard				72.801
Barendrecht	BDBDF02867	Fietspad Oude Maaspad BDBDF02867	FKM	98.000
Barendrecht	BDBDD02898	DVM Zuidmeug VRI onderligg. wegnnet 37c (BB) 1e	VMWS	60.000
Barendrecht	BDBDD02899	Verb. funct. verk.reg.cent. 42B (BB) B'drecht BDB	VMWS	19.500
Barendrecht	BDBDD03033	Verb. funct. verkeerscentr. BB42, afkoop beheer en onderhoud	VMWS	7.500
Barendrecht	BDBDE03049	Verkeerseducatie Barendrecht 2015	W	10.000
Totaal Barendrecht				195.000
Brielle	BIBIE02856	BROEMdag Brielle 2014 BIBIE02856	W	1.046
Totaal Brielle				1.046
Capelle aan den IJssel	CYCYH02855	Haltetoeg. Capelle a/d IJssel CYCYH02855	OV	32.000
Capelle aan den IJssel	CYCYH03042	Haltetoegankelijkheid bushaltes De Linie de Duikerlaan	OV	34.000
Capelle aan den IJssel	CYCYD02847	Optimaliseren algeracorridor fase 1 (BB) CYCYD0284	VMWS	495.500
Capelle aan den IJssel	CYCYD02885	DVM Zuidv. VRI's onderl. wegnnet 37c (BB) 1e tra	VMWS	21.500
Capelle aan den IJssel	CYCYD02886	Optimalisatie Algeracorridor fase 2 (BB) CYCYD0288	VMWS	76.000
Capelle aan den IJssel	CYCYD02887	DVM Zuidv. VRI's onderl. wegnnet 37c (BB) 2e tra	VMWS	16.500
Capelle aan den IJssel	CYCYD02892	DVM Zuidv. VRI onderl. wegnnet. 37c (BB) capelle 3e	VMWS	10.500
Capelle aan den IJssel	CYCYD03023	Verk. camera's Capelle, Beter benutten maatreg. 42B	VMWS	12.000
Capelle aan den IJssel	CYCYD03034	Extra objectcamera BB maatregel 46	VMWS	19.000
Capelle aan den IJssel	CYCYD03038	Verb. funct. verk.reg.cent. (BB37C) en opt. Algeracorridor (BB46)	VMWS	30.000
Totaal Capelle aan den IJssel				747.000
Hellevoetsluis	HEHEH03019	Toegankelijkheid Halteplaatsen 2015 HEHEH03019	OV	15.000
Totaal Hellevoetsluis				15.000
Krimpen a/d IJssel	KYKYH02841	Haltetoegankelijkheid Nw. Tiendweg KYKYH02841	OV	10.000
Krimpen a/d IJssel	KYKYH03046	Haltetoegankelijkheid 9 bushaltes voor mindervaliden	OV	72.000
Krimpen a/d IJssel	KYKYD03043	Verb. funct. verk.reg.cent. afkoop B&O BB maatregel 37C en 42B	VMWS	2.130
Krimpen a/d IJssel	KYKYD03047	Optimaliseren Algeracorridor, monitoring (BB46)	VMWS	55.000
Krimpen a/d IJssel	KYKYV02752	Kruispunt Burgemeester Aalberslaan-Middenwetering	W	141.500
Krimpen a/d IJssel	KYKYV03037	Fietspad en verkeerseducatie Krimpenwaard College	W	191.000
Totaal Krimpen a/d IJssel				471.630
Lansingerland	LALAC02860	P+R Westpolder-Bolwerk (QMRV) LALAC02860	FKM	882.750
Lansingerland	LALAF02380	Regionale fietsroute 7 LALAF02380	FKM	96.600
Lansingerland	LALAF02611	Fietspad Kasteel-Rodenrijs (sfr) LALAF02611	FKM	438.000
Lansingerland	LALAF02613	Verlichting fietspad Provincialeweg Landscheiding	FKM	25.500
Lansingerland	LALAH02827	Fietsparkeervoorziening OV haltes Lansingerland LA	FKM	34.500
Lansingerland	LALAK02853	Fietsparkeren westpolder fase 3 (QMRV) LALAK02853	FKM	71.500
Lansingerland	LALAH02864	Haltetoeg. L'singerland Groendalseweg LALAH02864	OV	17.500
Lansingerland	LALAV03072	30km/u-zone Sterrenweg	W	6.500
Lansingerland	LALAV03025	Veilige schoolomgeving Wilderszijde	W	46.000
Totaal Lansingerland				1.618.850
Maassluis	MAMAH03022	Bushaltetoegankelijkheid 2015	OV	10.000
Maassluis	MAMAE03021	Verkeerseducatie Maassluis 2015	W	7.500
Totaal Maassluis				17.500
Nissewaard	SPSPF02832	Fietsverb. Winston Churchillaan (BB) SPSPF02832	FKM	454.000
Nissewaard	NINIH03044	Haltetoegankelijkheid Nissewaard 2015	OV	164.000
Nissewaard	NINID03032	Verb. funct. verk.cent. BB42, afkoop B&O 37C en 42B	VMWS	13.500
Nissewaard	SPSPD02895	Verb. fundt. verk.reg.cent. 42B (BB), verk.camera	VMWS	29.000
Nissewaard	SPSPD02901	Verb. funct. verk.reg.cent. 42B (BB) syst.kopp SP	VMWS	43.250
Nissewaard	SPSPE02858	Verkeerseducatie 2014 Spijkenisse SPSPE02858	W	9.500
Totaal Nissewaard				713.250
Ridderkerk	RIRIF02859	Fietsvoorz. Rijsingel-Kievitsweg - route 9 RIRIF0	FKM	209.500
Ridderkerk	RIRIF03048	Reconstructie kruispunt Donkerslootweg-Vietlaan -route 03/497	FKM	204.500
Ridderkerk	RIRIH02546	Haltetoegankelijkheid 2011 RIRIH02546	OV	16.000
Ridderkerk	RIRIH02869	Haltetoegankelijkheid 2014 Ridderkerk RIRIH02869	OV	54.000
Ridderkerk	RIRIH03020	Haltetoegankelijkheid Ridderkerk 2015	OV	15.000
Ridderkerk	RIRIE03054	Verkeerseducatie Ridderkerk 2015	W	6.500
Totaal Ridderkerk				505.500
Rotterdam	RDRDM01098	P+R Kralingse Zoom RDRDM01098	FKM	250.000
Rotterdam	RDRDC02577	Regionale P+R verwijzing RDRDC02577	FKM	300.250
Rotterdam	RDRDC02743	FidK, Station Blijdorp RDRDC02743	FKM	5.000
Rotterdam	RDRDF02418	Fietsvoorz. Proveniersplein RDRDF02418	FKM	47.500
Rotterdam	RDRDF02683	Fietsvoorzieningen Hoofdweg en Koningslaan RDRDF02	FKM	343.000
Rotterdam	RDRDF02691	Fietspad G.K. van Hogendorpweg (sfr) RDRDF02691	FKM	196.750
Rotterdam	RDRDF02692	Fietspad Rosestraat - Roentgenstraat (F16) RDRDF02	FKM	27.000
Rotterdam	RDRDF02726	Fietspad Stieltjesplein (F16) RDRDF02726	FKM	102.000
Rotterdam	RDRDF02727	Fietspad Havenspoorpad RDRDF02727	FKM	400.000
Rotterdam	RDRDF02729	Fietspad Posthumalaan - route 5 RDRDF02729	FKM	37.250
Rotterdam	RDRDF02749	Fietspad Stadionlaan- Sportlaan RDRDF02749	FKM	175.250
Rotterdam	RDRDF02750	Fietspad Volgerweg RDRDF02750	FKM	178.000
Rotterdam	RDRDF02837	Fietspad Groene Kruisweg (BB) RDRDF02837	FKM	45.500

Aanvrager	Project nr.	Project	Cat.	2016
Rotterdam	RDRDF02838	Fietspad Maashaven o.z. (BB)	FKM	68.000
Rotterdam	RDRDF02839	Fietsoversteken Kralingse Zoom (BB) RDRDF02839	FKM	26.000
Rotterdam	RDRDF02840	Fietsstraat Schulpweg (BB) RDRDF02840	FKM	65.250
Rotterdam	RDRDF02842	Fietsverbinding G.J. de Jonghweg RDRDF02842	FKM	101.500
Rotterdam	RDRDF02865	Fietsverbinding Parkhaven	FKM	309.000
Rotterdam	RDRDF02875	MolenMiet - route 484 RDRDF02875	FKM	20.500
Rotterdam	RDRDF02879	Fietspad Rochussenstr. zuidzijde - route 420 RDRDF	FKM	22.750
Rotterdam	RDRDF02880	Fietspad Park 16-hoven Overschie Kleiweg fase1 (	FKM	79.500
Rotterdam	RDRDF02881	Fietspad Crooswijkseweg - route 511RDRDF02881	FKM	28.250
Rotterdam	RDRDF02904	Schakel Sydneystraat - Polderdarsweg	FKM	460.500
Rotterdam	RDRDF03050	Pleinweg Zuidzijde - route 2	FKM	229.500
Rotterdam	RDRDK02636	Fiets in de keten Prins Alexander RDRDK02636	FKM	138.500
Rotterdam	RDRDK02637	Fiets in de keten Noord RDRDK02637	FKM	1.000
Rotterdam	RDRDK02641	Fiets in de keten Kralingen-Crooswijk RDRDK02641	FKM	10.500
Rotterdam	RDRDK02744	FidK, OV-haltes Oostpl. Eendr.pl. Dijkz. Leuveh. C	FKM	17.000
Rotterdam	RDRDK02745	FidK, Willemsbrug-Prinsendam-Wilhelminaplein (BB)R	FKM	17.000
Rotterdam	RDRDK02747	FidK, Meijersplein-Melanchtonweg-Bushalte Schelpwe	FKM	65.500
Rotterdam	RDRDK02857	Fietsenstalling station R'dam Blaak RDRDK02857	FKM	327.500
Rotterdam	RDRDP02686	Fietsparkeren metrostation Kralingse Zoom (BB) RDR	FKM	87.500
Rotterdam	RDRDP02728	Fietsstroommels Rotterdam 2013 RDRDP02728	FKM	69.500
Rotterdam	RDRDR01649	Tijdelijke P+R Kralingse Zoom RDRDR01649	FKM	75.700
Rotterdam	SRSRR02363	Pilot P+R doelgroep Slinge en Alexander SRSRR02363	FKM	74.216
Rotterdam	RDRDM02050	Tramsporen remise Beverwaard RDRDM02050	OV	5.357.558
Rotterdam	RDRDO02843	Verbreden tramperrons R'dam CS RDRDO02843	OV	40.000
Rotterdam	RDRDO02845	Doorstr. OV Str.w.-Ceintuurb. en adapt. RDRDO02845	OV	113.000
Rotterdam	RDREM02724	Gem.Rdam inpassingontw. toegankelijke tramhaltes R	OV	1.320
Rotterdam	SRSRM02543	Aanpassing keerlus Marconiplein SRSRM02543	OV	37.774
Rotterdam	SRSRM02561	Engineering Keizerswaard SRSRM02561	OV	200.000
Rotterdam	SRSRM02564	Keizerswaard SRSRM02564	OV	2.278.746
Rotterdam	SRSRM02590	Keerlus Marconiplein SRSRM02590	OV	1.881.961
Rotterdam	SRSRM02755	Vertragskosten keerlus Marconiplein SRSRM02755	OV	87.203
Rotterdam	SRSRM02765	Binnenlus Keizerswaard (garants.mat.kst) SRSRM0276	OV	1.378.978
Rotterdam	SRSRC02805	Doorstroming OV & Proef lijn 21/24 SRSRC02805	OV	2.443
Rotterdam		Toegankelijkheid bushaltes SRR	OV	6.456
Rotterdam	RDRDH02684	Halte-toegankelijkheid Beverwaardseweg RDRDH02684	OV	48.000
Rotterdam	RDRDH02812	Toegankelijke bushaltes M.L. Kingweg RDRDH02812	OV	15.000
Rotterdam	RDRDO02398	Herinr busstation Rdam Alex. RDRDO02398	OV	87.000
Rotterdam	RDRDO02656	Verkenning stedenbaanstation Stadionpark (BB) RDRD	OV	168.000
Rotterdam	RDRDO02685	Doorstroming OV maatregel 440 bushalte Rijnhaven (	OV	32.000
Rotterdam	RDRDO02690	Bocht aanpassing Heemraadssingel-Mathenesserlaan (B	OV	3.000
Rotterdam	RDRDO02819	Programma NTOV - versnelling OV lijnen RDRDO02819	OV	86.590
Rotterdam	RDRDO03012	Nieuwe bushaltes dienstregeling 2015 RDRDO03012	OV	146.000
Rotterdam	RDRDF02731	Fietsverkeer Kralingen-Feijenoord (BB)	WMMS	1.010.750
Rotterdam	RDRDM02054	Pettendijk BDU deel RDRDM02054	WMMS	461.366
Rotterdam	RDRDD02848	P+R bewegwijz. op A- en N-wegen (QMRV) (herz) RDRD	WMMS	377.700
Rotterdam	RDRDD02366	Dynamische routebegeleiding (ind 2e fase) RDRDD02366	WMMS	1.985.100
Rotterdam	RDRDD02761	Verb. functioneren verkeerscentrales R'dam (BB-42A	WMMS	205.000
Rotterdam	RDRDD02816	Open verkeersdata 44c (BB) RDRDD02816	WMMS	16.500
Rotterdam	RDRDD02852	5 DRIPS in Capelle, Krimpen, Vdingen & S'dam 42b	WMMS	186.500
Rotterdam	RDRDD02888	Verb. funct. verkeersreg.cent. 42B (BB) verkeersc	WMMS	9.750
Rotterdam	RDRDD02900	Verb. funct. verk.reg.cent.42B (BB), kopp.cameras	WMMS	11.000
Rotterdam	RDRDD03026	Tekstdisplays, beter Benutten maatregel 46	WMMS	136.000
Rotterdam	RDRDD03035	verb. funct. verk.centrales BB42, afkoop beheer en onderhoud	WMMS	27.000
Rotterdam	RDRDV02878	Blackspot 2e Rosestraat - Colosseumweg RDRDV02878	WMMS	134.000
Rotterdam	RDRDV02618	Ontsluiting Nesselande 4e fase RDRDV02618	WMMS	1.000.000
Rotterdam	RDRDV02695	Aanleg ventweg Verhavenstraat RDRDV02695	WMMS	293.250
Rotterdam	RDRDX02404	Inwinnen reistijdgeg A15 corr. RDRDX02404	WMMS	49.600
Rotterdam	SRSRD02850	Regelscenarios BB 37C, 42B en 46	WMMS	47.747
Rotterdam	RDRDV03065	30km/uur gebied Stadsdriehoek Laurenskwartier	W	30.000
Rotterdam	RDRDE02559	Verkeerseducatie Rotterdam 2012 RDRDE02559	W	75.000
Rotterdam	RDRDE02710	Verkeerseducatie Rotterdam 2013 RDRDE02710	W	50.000
Rotterdam	RDRDE02811	Verkeerseducatie Rotterdam 2014 RDRDE02811	W	50.000
Rotterdam	RDRDE03030	Verkeerseducatie Rotterdam 2015	W	63.750
Rotterdam	RDRDV00994	Blackspot Pleinw-Wolphaertsb. RDRDV00994	W	7.500
Rotterdam	RDRDV01904	3 Blackspots Hillelaan RDRDV01904	W	153.100
Rotterdam	RDRDV02228	DVweginr Burg Baumannlaan RDRDV02228	W	150.600
Rotterdam	RDRDV02252	Blackspot Olympiaweg-Smeethl.w. RDRDV02252	W	66.000
Rotterdam	RDRDV02391	30 km Groenenhagen RDRDV02391	W	37.500
Rotterdam	RDRDV02517	RBlackspot Spinozaweg-Smeethlandseweg RDRDV02517	W	54.250
Rotterdam	RDRDV02520	Blackspot Laan op Zuid/Lodewijk Pincoffsweg RDRDV0	W	214.500
Rotterdam	RDRDV02521	Blackspot Boezemweg-Warande RDRDV02521	W	52.000
Rotterdam	RDRDV02530	Blackspot Giessenweg/Industrieweg RDRDV02530	W	79.500
Rotterdam	RDRDV02701	Spinozaweg herprofilen en saneren blackspots RDR	W	317.250
Rotterdam	RDRDV02741	Blackspot Dorste- Mijnsheerlaan- Puttershoekstr.	W	6.500
Rotterdam	RDRDV02742	Blackspot Groeninx van Zoelenlaan - Akkeroord RDRD	W	37.000

Aanvrager	Project nr.	Project	Cat.	2016
Rotterdam	RDRDV02746	Blackspot Mathenesserdijk - Mathenesserbrug - Math	W	53.000
Rotterdam	RDRDV02748	Blackspot Groene Kruisweg RDRDV02748	W	231.750
Rotterdam	RDRDV02751	Blackspot Dorpsweg - Fuutstraat (BS) RDRDV02751	W	439.500
Rotterdam	RDRDV02754	Blackspot President Rooseveltweg-Marshallweg RDRDV	W	281.000
Rotterdam	RDRDV02882	Blackspot kruising Mtorstraat-Strevelsweg	W	15.750
Rotterdam	RDRDV03024	BS Pascallweg-Catullusweg RDRDV03024	W	49.000
Totaal Rotterdam				24.838.908
Schiedam	SCSCF01479	Fietspaden 's-Gravelandseweg-Noord SCSCF01479	FKM	85.500
Schiedam	SCSCF02660	Fietspad 's-Gravelandseweg-Schievestte (route 414)	FKM	68.500
Schiedam	SCSCF02760	Poldenvaartroute (excl. A20 Passage) (BB) SCSCF0276	FKM	1.405.000
Schiedam	SCSCF02806	Poldenvaartroute A20 passage (BB) SCSCF02806	FKM	660.500
Schiedam	SCSCC02702	Trampluss Proveniersbrug + fietspad 's Gravelandsew	FKM	131.000
Schiedam	SCSCP02138	Fietsstalvoorzieningen 2008 SCSCP02138	FKM	33.000
Schiedam	SCSCC02756	Stedelijke distributie Schiedam (QMRV) SCSCC02756	VMWS	72.000
Schiedam	SCSCV01462	Fietspad Nieuw Mathenessestraat SCSCV01462	W	857.000
Schiedam	SCSCV01914	Rotonde Nieuwlandplein SCSCV01914	W	138.100
Schiedam	SCSCV02180	Verkeerseducatie 2008 SCSCV02180	W	2.506
Totaal Schiedam				3.453.106
Vaardingen	V.L.V.D03009	37C/42B systeemkoppeling Vaardingen	VMWS	36.500
Vaardingen	V.L.V.D03010	42B Plaatsing camera's (BB)	VMWS	72.500
Vaardingen	V.L.V.D03036	Verb. funct. verk.centrales BB42 keerscenario	VMWS	18.000
Vaardingen	V.L.V.E02872	Verkeerseducatie Vaardingen 2014 V.L.V.E02872	W	6.500
Vaardingen	V.L.V.D03068	Haltetoeankelijkheid Vaardingen 2015 V.L.V.H03068	OV	200.000
Vaardingen	V.L.V.V02535	Schoolzones 2011 V.L.V.V02535	W	19.500
Totaal Vaardingen				353.000
Westvoorne	WWWEO2834	Verkeersleerkracht Westvoorne WWWEO2834	W	6.500
Totaal Westvoorne				6.500
De Verkeersonderneming	SRVOX	Beter Benutten Vervolg, diversen	VMWS	2.309.377
De Verkeersonderneming	SRVOX	Beter Benutten, diversen	VMWS	3.233.475
Totaal De Verkeersonderneming				5.542.852
Havenbedrijf Rotterdam	HBRDF02889	BS en fietspad Waalhaven Oostzijde	FKM	181.500
Havenbedrijf Rotterdam	HBRDC02663	Pers.vervoer over water in Stadshaven HBRDC02663	OV	76
Havenbedrijf Rotterdam	HBRDC02861	Pers.vervoer over water in stadsh. 2014 HBRDC02861	OV	153.789
Havenbedrijf Rotterdam	HBRWD02896	Realisatie Handhavings- en controlelocatie Tweedweg Rotterdam 43a (BB)	VMWS	72.000
Totaal Havenbedrijf Rotterdam				407.365
ProRail	SRSRP02593	Fietsparkeervoorzieningen bij OV-knooppunten (3e t	FKM	277.000
ProRail	SRSRP02717	ProRail VAT-kst fietsenstalling Rdam Alexander SR	FKM	50.000
ProRail	SRSRP02807	Fietsparkeervoorz. bij OV-knooppunt (4e tranche) S	FKM	374.500
Totaal ProRail				701.500
Provincie Zuid-Holland	ZH-LAF01963	Fietsr.Noordeindse-Klwkseweg ZH-LAF01963	FKM	678.900
Provincie Zuid-Holland	ZH-LAF01964	Fietsroute Noordeindseweg ZH-LAF01964	FKM	1.508.059
Provincie Zuid-Holland	ZH-RDF02480	Fietspad DOP NOAP zuidzijde ZH-RDF02480	FKM	416.500
Provincie Zuid-Holland	ZH-WWF00915	Fietspad langs N496 Westvoorne ZH-WWF00915	FKM	826.000
Provincie Zuid-Holland	ZH-ZH-F02845	Fietspad N492 (F581) Rotterdam-Hoogvliet (BB) ZH-ZH	FKM	299.000
Provincie Zuid-Holland	ZH-ZH-M02436	N57/N218 ongelijkvloerse kruising ZH-ZH-M02436	VMWS	1.994.600
Provincie Zuid-Holland	ZH-ZH-D03004	42B verb. funct. verk.centrales syst.kopp. PZH BB	VMWS	54.500
Provincie Zuid-Holland	ZH-WWV00918	N218 Rotonde Kleidijk/Brielsew ZH-WWV00918	W	150.396
Totaal Provincie Zuid-Holland				5.927.955
RET NV	RERDC02275	Trampluss Ridderkerklijn RERDC02275	OV	514.625
RET NV	REREM	Toegankelijke tramhaltes (diverse projecten)	OV	3.504.000
RET NV	REREM02762	Stadstram voorfinanciering engineering	OV	174.200
RET NV	RIEREC02830	Doorstr. OV: proef rijtijldverk. 21/24 RIEREC02830	OV	257.750
RET NV	SRSRM02564	RET Stedin Keizerswaard SRSRM02564	OV	28.144
RET NV	RIEREC02736	Doorstromingsmaatregelen OV/locatie Eendrachtsweg	VMWS	58.000
Totaal RET NV				4.536.719
Rijkswaterstaat Z-H	RWRWR02893	P+R verw.syst. afk. B&O RWRWR02893	FKM	1.848.000
Rijkswaterstaat Z-H	RWRWR02894	P+R clusterborden realisatie (QMRV) RWRWR02894	FKM	1.848.500
Rijkswaterstaat Z-H	RWRWD02720	Incidentmanagement (43) en CAR (BB) RWRWS02720	VMWS	67.500
Totaal Rijkswaterstaat Z-H				3.764.000
Waterschap Hollandse Delta	HDSPF01847	Fietsroute Aaldijk-Spui HDSPF01847	FKM	431.500
Waterschap Hollandse Delta	HDHDD03013	Beter Benutten maatregel 37C en 42B (BB)	VMWS	37.000
Waterschap Hollandse Delta	HDHDD03039	Verb. funct. verk.centr. afk.b&o Eb maatregel 37C en 42B	VMWS	4.901
Totaal Waterschap Hollandse Delta				473.401
Acadis/DTV/Prologistics	SRSRD02808	Regelscenarios BB 37C, 42B en 46	VMWS	83.766
Bleizo	SRSRW02485	Laan van Mathenesse SRSRW02485	VMWS	300.000
Diverse opdrachtnemers	SRSRE02814	BOB, verkeerseducatie	W	4.348
Gemeente Zwijndrecht	ZWZWF02733	Fietsverbinding Brugweg (F16) ZWZWF02733	FKM	120.000
NBd Nationale Bewegwijzeringsdienst	SRSRF03018	Bewegwijzering F16	FKM	3.146
Stadsgewest Haaglanden	SRSRD02835	BB pakket 37A, 44B, 37D en Bereik! 2014 (BB) SRSRD	VMWS	445.000
Openstaande verplichtingen kleine projecten SR				55.319.144

Bijlage B3 Aanmeldingen

In 2015 hebben gemeenten en andere partijen nieuwe aanmeldingen voor subsidie ingediend. In november en december is een ronde geweest die zich voornamelijk richtte op aanmeldingen voor het jaar 2017.

In het eerste kwartaal van 2016 is een opschoonactie gehouden waarbij het aantal aanmeldingen binnen de voormalige regio SGH met een kleine € 15 miljoen is teruggebracht. De aanmeldingen zijn verder gefaseerd over een periode van 5 jaar. De aanmeldingen die in het eerste kwartaal van 2016 zijn beschikt, zijn nu ondergebracht in bijlage B2.

CONCEPT

Aanvrager	ID/SG/HSR	Datum aanmelding Project	Cat.	Investering	Tot. Subsidie	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Den Haag	DG69	juni-09	Kempstraat	VV	400.000	200.000				
Den Haag	HGL202	april-10	Fietspad Finnenburg	FKM	850.000	425.000	425.000			
Den Haag	DG75	februari-11	Schoolroutes en schoolomgeving, diverse lokaties cluster UVP12-13	VV	131.120	65.560	65.560			
Den Haag	DG76	juni-11	Willem de Zwijgerlaan	VV	660.000	495.000			495.000	
Den Haag	QM0016	januari-12	P&R Forepark	FKM	806.987	368.487	368.487			
Den Haag	QM0010/HGL451	januari-12	Verbeteren fiets stertroute Scheveningen	FKM	4.459.731	2.593.731	2.593.731			
Den Haag	BB16b/HGL450	15FDG007	Stertroutes fiets Den Haag (binnenstad) - Wateringseveld	FKM	3.200.000	2.336.134	774.000	1.562.134		
Den Haag	HGL087	februari-13	Fietspad sporttunnel Hildebrandplein	FKM	290.000	140.000	140.000			
Den Haag	HGL828	februari-13	Fietsparkeren binnenstad Den Haag (cluster)	FKM	1.750.000	170.000	170.000			
Den Haag	HGL464	februari-13	Fietsvoorzieningen Bankastraat	FKM	1.000.000	500.000	500.000			
Den Haag	HGL067	februari-13	Toeileidend fietspad fietsviaduct A4 - Westvlietweg	FKM	1.500.000	500.000			500.000	
Den Haag	HGL409	februari-13	Vrijliggend fietspad Madesteinweg	FKM	3.000.000	1.500.000	1.500.000			
Den Haag	HGL??	maart-13	Fietsvoorzieningen Zuiderparklaan	FKM	3.600.000	1.600.000	1.600.000			
Den Haag	HGL270	maart-14	Fietsvoorzieningen Spoorlaan	FKM	500.000	250.000		250.000		
Den Haag	DG98	maart-14	Herinrichting kruispunt Berensteinlaan / Hangelolaan	VV	300.000	150.000	150.000			
Den Haag	DG99	maart-14	Herinrichting kruispunt Maartensdijklaan / Mepelweg	VV	300.000	150.000	150.000			
Den Haag	HGL388	april-14	Fietsvoorzieningen Stationsweg en Wagenstraat (sterfietsroute Rijswijk)	FKM	1.500.000	750.000	375.000	375.000		
Den Haag	HGL??	december-14	Kwaliteit fietspaden 2015 (cluster)	FKM	700.000	350.000	350.000			
Den Haag	HGL289/838	juni-15	Fietsvoorzieningen smalle deel Laan van Meerdervoort	FKM	2.350.000	900.000	450.000	450.000		
Den Haag	HGL077/838	juni-15	Fietsvoorzieningen smalle deel Javastraat	FKM	1.400.000	445.620	445.630			
Den Haag	DG103	oktober-15	Kinderen Anders Naar School (KANS) 2016	VV	10.000	5.000	5.000			
Den Haag	DG101	oktober-15	Veilig leren Fietsen 2016	VV	100.500	50.250	50.250			
Den Haag	DG102	oktober-15	Verkeersparcours 2016	VV	42.000	21.000	21.000			
Den Haag	SGH	december-15	Biking 2 school 2016	VV	70.000	35.000	35.000			
Den Haag	SGH	december-15	Kinderen Anders Naar School (KANS) 2017	VV	10.000	5.000	5.000			
Den Haag	SGH	december-15	Veilig leren Fietsen 2017	VV	100.500	50.250	50.250			
Den Haag	SGH	december-15	Verkeersparcours 2017	VV	42.000	21.000	21.000			
Den Haag	SGH	december-15	Biking 2 school 2017	VV	70.000	35.000	35.000			
Den Haag	SGH	december-15	Pilot Haagsche stadsfiets A naar B	FKM	50.000	25.000	25.000			
Den Haag	SGH	15FDG008	Laan van Meerdervoort (ts Azaleaplein en Thorbeckelaan)	FKM	6.050.000	1.380.000	1.380.000			
Den Haag	SGH	12FDG007	knooppuntontwikkeling DHC - fietsparkeren deel 2 (BB21)	FKM		1.425.062	712.531	712.531		
Den Haag	HGL492	maart-15	Fietsstroken Waalsdorperweg	FKM	850.000	200.000	200.000			
Den Haag	HGL493	juni-15	Stertroutes fiets Den Haag (binnenstad) - Wateringseveld; 2e tranche	FKM	3.250.000	825.000		825.000		
Den Haag	SGH	december-15	Fietsvoorzieningen Scheveningseweg	FKM	400.000	200.000	200.000			
Den Haag	SGH	december-15	Kwaliteit fietspaden	FKM	900.000	300.000	300.000			
Den Haag	SGH	december-15	Fietsvoorzieningen Benoordenhoutseweg	FKM	1.000.000	200.000	200.000			
Den Haag	SGH	december-15	Fietsvoorzieningen Soestdijkseplein	FKM	2.200.000	750.000	750.000			
Den Haag	SGH	december-15	Fietsvoorzieningen spoorwagendoorwegen Binkhorstlaan	FKM	500.000	150.000	150.000			
Den Haag	SGH	december-15	Blackspot Kraayensteinlaan - Margaretha van Hennebergweg	VV	250.000	125.000	125.000			
Den Haag	SGH	december-15	Ophoging aanmelding Madesteinweg (additioneel)	FKM	2.425.000	500.000	500.000			
Den Haag	SGH	december-15	Ophoging aanmelding Kempstraat (additioneel)	VV	600.000	220.000	220.000			
Den Haag	SGH	januari-16	Schoolomgevingen 2016/2017	VV	500.000	250.000	100.000	150.000		
Den Haag	SGH	januari-16	Blackspot aanpak 2017	VV	400.000	200.000	200.000			
Totaal Den Haag					20.862.095	7.872.458	10.544.647	1.450.000	995.000	-

Aanvrager	ID/SGH/SR	Datum aanmek	Project	Cat.	Investering	Tot. Subsidie	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Delft	026/DT49	december-09	Verkeerscirculatie TU-Noord Mijnbouwstraat	VMWS	468.000	234.000					234.000
Delft	026/DT49	december-09	Verkeerscirculatie TU-Noord Boortlandplein	VMWS	1.324.840	710.000					710.000
Delft	026/DT49	december-09	Verkeerscirculatie TU-Noord Zuidplantsoen	VMWS	910.000	400.000					400.000
Delft	DT50	maart-13	Fietsstroken Dijkhoornseweg	FKM	60.000	30.000	30.000				
Delft	BB31	jul-13	Vernieuwend fietsparkeren Delft (BB31)	FKM	100.000	20.000	20.000				
Delft	BB17a/QW0013/HGL8	maart-14	Innovatief modulair fietsparkeren stationsgebied Delft 17a, b, f	VMWS	3.865.000	1.997.343		1.997.343			
Delft	SGH	15VDT001	Kruising Westlandseweg - Papsouwesealaan	VMWS	1.760.000	1.115.000	1.115.000				
Delft	64	maart-14	Verbeteren autobewegwijzering Delft (westelijk deel)	VMWS	140.000	70.000	70.000				
Delft	QW009/DT63/HGL48	april-14	Herinrichting Reinier de Graafweg	VMWS	7.401.000	3.062.111		3.062.111			
Delft	BBV	april-14	Aanleg fietsstraat Abtoudseweg (naar BBV)	VV	562.500						
Delft	BBV	maart-15	Fietsoversteek kruispunt Prinses Beatrixlaan - Westlandseweg (naar BBV)	FKM	80.000						
Delft	BBV	maart-15	Fietsstraat Hooikade/ Zuidende (naar BBV)	FKM	320.000						
Delft	HGL496/073	maart-15	Verbreden brom-/fietspad Prinses Beatrixlaan	FKM	81.000	35.000	35.000				
Delft	SGH	december-15	Fietsstrook Havenstraat tegenrichting	FKM	70.000	35.000		35.000			
Delft	SGH	december-15	Herinrichten Brasserskade	FKM	120.000	90.000		90.000			
Delft	SGH	december-15	Verplaatsen tramhalte Martinus Nijhofflaan	OV	80.000	30.000		30.000			
Delft	SGH	december-15	Verbeteren autobewegwijzering Delft, deel 3, objectbewegwijzering	VMWS	60.000	30.000		30.000			
Delft	SGH	december-15	Herinrichten Julianalaan (westzijde)	VMWS	78.000	39.000		39.000			
Totaal Delft						7.897.454	1.270.000	5.283.454	-	-	1.344.000
Leidschendam-Voorburg	LG27/LG025	februari-13	Verbindingsweg Slompwijk	VV	7.452.000	539.250	539.250				
Leidschendam-Voorburg	LG026/LG28	april-14	Reconstructie Kofschotenlaan / Veurs college	VV	200.000	150.000	150.000				
Leidschendam-Voorburg	HGL834/BB2	april-14	Fietsenstalling PlandstadRail station Leidschendam-Voorburg	FKM	464.000	232.000	232.000				
Leidschendam-Voorburg	HGL374	april-14	Fietspaden Mgr. Van Steelaan	FKM	150.000	75.000	75.000				
Leidschendam-Voorburg	SGH	december-15	Fietspaden tegels omzetten naar asfalt	FKM	310.000	155.000		155.000			
Leidschendam-Voorburg	SGH	december-15	Fietsparkeren PlandstadRail station Voorburg t Loo	FKM	116.000	58.000		58.000			
Leidschendam-Voorburg	SGH	december-15	Fietsverbinding Weigelia	FKM	350.000	175.000		175.000			
Leidschendam-Voorburg	SGH	december-15	Verkeersmaatregelen Damplein	VV	100.000	50.000		50.000			
Leidschendam-Voorburg	SGH	december-15	Herinrichting Nieuw straat te Leidschendam	VV	650.000	25.000		25.000			
Totaal Leidschendam-Voorburg						1.459.250	996.250	463.000	-	-	-
Midden-Delfland	HGL462/M009	januari-13	Fietspad Molenlaan	FKM	90.000	90.000	90.000				
Midden-Delfland	MD18/HGL468	maart-13	Oversteek Lotsweg bij Woudseweg	VV	100.000	75.000	75.000				
Midden-Delfland	MD021/MD20	februari-14	Herinrichting Woudseweg tot 30km/weg	VV	650.000	325.000	162.500	162.500			
Midden-Delfland	HGL412	maart-14	Fietspad A4	FKM	150.000	75.000	37.500	37.500			
Midden-Delfland			opgave opschonen aanmeldingen (stand per 11 april 2016)		-160.000	-160.000	-160.000				
Totaal Midden-Delfland						405.000	205.000	200.000	-	-	-
Rijnacker-Nootdorp	HGL422/PP039	november-10	Fietspad Laan van Nootdorp-Sportparkweg	FKM	150.000	112.500	56.250	56.250			
Rijnacker-Nootdorp	HGL131	maart-12	Fietspad Keijzershof fase 2 definitief	FKM	200.000	100.000			100.000		
Rijnacker-Nootdorp	HGL453	mei-12	Fietspad Laan van Ruyven - Ruyven	FKM	225.000	112.500	56.250	56.250			
Rijnacker-Nootdorp	HGL452	mei-12	Fietspad Zuidendseweg-Wilgenweg	FKM	400.000	200.000	200.000				
Rijnacker-Nootdorp	HGL047	mei-12	Fietsbrug en Fietspad Zuidendseweg Ruyven	FKM	400.000	200.000	200.000				
Rijnacker-Nootdorp	HGL046d	april-13	Fietspad Ruyven - Akerdijkseweg	FKM	500.000	250.000		125.000			
Rijnacker-Nootdorp	QW003/HGL/PP	september-13	Korrommerweg / Parallelweg overige maatregelen	VV	1.200.000	800.000	400.000			400.000	
Rijnacker-Nootdorp	HGL797	februari-14	Rood asfalt fietspad Delftsestraatweg	FKM	325.000	162.500	162.500				
Rijnacker-Nootdorp	SGH	15FFP001	Fietspad Costlaan-'s Gravenweg 4e fase	FKM	320.000	125.000	125.000				
Rijnacker-Nootdorp	PP47	maart-15	Campagneborden verkeersveiligheid	VV	18.000	9.000	9.000				
Rijnacker-Nootdorp	PP48/PP049	februari-15	Verkeersveiligheidsplan Rijnacker-Nootdorp, maatregelen 2016 (cluster)	VV	120.000	90.000	90.000				
Rijnacker-Nootdorp	SGH	december-15	30 km/u- zone Berken- en Bomenbuurt	VV	750.000	110.279		110.279			
Totaal Rijnacker-Nootdorp						2.271.779	1.424.000	347.779	100.000	400.000	-

Aanvrager	ID/SGHSR	Datum aanmelding Project	Cat.	Investering	Tot. Subsidie	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Rijswijk	SGH	15TRK001	Verbeteren trambeïnvloeding Rijswijk BB23c2	OV	361.457	361.457	361.457			
Rijswijk	MD17	november-13	Bushaltes Rijswijk cluster 2014 fase V	OV	175.750	110.976	110.976			
Rijswijk	FK16	april-14	Verkeersveiligheid Huis te Landelaan/ Laan van Zuidhoorn	VV	40.000	20.000	20.000			
Rijswijk	HGL799	april-14	Sterroute 4 fiets in asfalt - Rembrandtkade deel 2	FKM	200.000	100.000	100.000			
Rijswijk	HGL798	april-14	Sterroute 4 fiets in asfalt - Steenlaan	FKM	300.000	150.000	150.000			
Rijswijk	FK21	april-14	Verkeersveilige inrichting hoofdwegen Rijswijk B. Generaal Spoorlaan	VV	3.025.000	600.000	600.000			
Rijswijk	SGH	15FRK003	Fietsroute langs de Vliet - Jaagpad / Huis te Hoornkade tot Pasgeld	FKM	1.678.000	414.000	414.000			
Rijswijk	SGH	15VRK001	DVM Zuidvleugel Wegkantsystemen: optimalisatie VRTs deel 2 (BB27a3)	VMWS	357.098	164.295	164.295			
Rijswijk	SGH	15VRK001	Verkeersveilige inrichting hoofdwegen Rijswijk A. Herinrichting Treubstraat	VV	378.717	250.000	250.000			
Rijswijk	SGH	15VRK002	Wijkontsluiting stationskwartier incl Kiss&Ride schoolzone	VV	435.000	100.000	100.000			
Rijswijk	SGH	september-15	Veilige schoolomgeving 2016-2017	VV	91.940	45.970	45.970			
Rijswijk	SGH	december-15	Fietspad Van Rijnweg t/m Beatrixlaan (RijswijkBuiten - Oude Zwethpad)	FKM	340.000	170.000				170.000
Rijswijk	SGH	december-15	Fietspad Lange Kleiweg t/m fietstunnel spoor (RijswijkBuiten - Oude Zwethpad)	FKM	340.000	170.000			170.000	
Rijswijk	SGH	december-15	Fietsstraat Kloosterlocatie (RijswijkBuiten - HPS RijswijkBuiten)	FKM	280.000	140.000		140.000		
Rijswijk	SGH	december-15	Fietspad Laan van 't Haantje (RijswijkBuiten - HPS RijswijkBuiten) fase 1 2 3	FKM	1.585.000	792.500	180.000		612.500	
Rijswijk	SGH	december-15	Fietsstunnel fietspad Prinses Beatrixlaan - Lange Kleiweg (onder spoor)	FKM	4.300.000	2.150.000			2.150.000	
Totaal Rijswijk					5.739.198	1.355.722	1.140.976	140.000	2.932.500	170.000
Wassenaar	WR07	juni-09	Inrichten 60 km/u wegen	VV	232.000	50.000	50.000			
Wassenaar	45	juni-11	Sluipverkeer Kerkehoofd/Kokhoornlaan	VMWS	400.000	200.000	200.000			
Wassenaar	55	juli-11	Asfalteren Storm van 's Gravesandeweg	VV	350.000	145.000	72.500	72.500		
Wassenaar	HGL458	mei-12	Fietsoversteek Hogeboomseweg/Jaagpad	FKM	50.000	25.000	25.000			
Wassenaar	WR21/061	april-13	Verhoogde fietsstrook Van Zuylen van Nijvelstraat	VV	450.000	337.500	337.500			
Wassenaar	WR19/HGL471	april-13	Walsdorperlaan Duurzaam Veilig	FKM	900.000	675.000	675.000			
Wassenaar	56	april-14	Fietsmaatregelen centrum	FKM	150.000	75.000	75.000			
Wassenaar	WR15/054	februari-15	Inrichten veilige schoolzones (cluster)	VV	141.800	91.559	91.559			
Wassenaar	064/HGL495	maart-15	Verkeersveiligheid en bereikbaarheid fiets Buurtweg	FKM	750.000	375.000	375.000			
Totaal Wassenaar					1.974.059	1.901.559	72.500	-	-	-
Westland	HGL402	april-10	Poelzone, fietsbruggen (Vlotwating) (cluster)	FKM	744.282	372.141	372.141			
Westland	HGL401	april-10	Poelzone, fietspad N211 - Nieuwe Water (cluster)	FKM	1.708.930	726.535	267.028	459.508		
Westland	HGL074	juni-11	Aanleg fietspad en fietsbrug Zwethzone deelprojecten 5a en 5b (fase 2)	FKM	280.000	140.000	140.000			
Westland	WD34/WD010	februari-12	School-thuisroute Arckelweg	VV	300.000	150.000	150.000			
Westland	WD30	februari-12	Fietsvoorzieningen Lange Kruisweg	VV	1.008.000	504.000	504.000			
Westland	BB23d3/AI016/MD25	juli-12	Fietsenstallingen bij bushaltes in Westland BB23d (fase 3 = restant)	OV	40.593	40.593	40.593			
Westland	WD011	maart-13	2e Verkeersontsluiting bedrijventerrein Teylingen te 's-Gravenzande	VV	1.225.000	612.500	612.500			
Westland	SGH		Kruising Boomweg - Molenweg	VV	324.066	162.033	162.033			
Westland	WD42	maart-13	Verkeersmaatregelen Boomweg atering (cluster)	VV	2.569.163	499.803	499.803			
Westland	WD47/HGL483	maart-14	Aanleg rotonde kruising Haagweg / Molenweg	VV	1.260.000	945.000	945.000			
Westland	WD45	maart-14	N223-Norddierweg/Cosbuurtseweg, incl. verbreding Norddierweg	VV	630.000	315.000	315.000			
Westland	WD44	maart-14	Rtonde Coldenhovelaan / Herenlaan	VV	909.000	454.500	454.500			
Westland	WD49	april-14	School-thuisroute 3e fase (Cluster)	VV	604.303	302.151	302.151			
Westland	WD016	maart-15	Bochtverbreding en aanleg uitwijkstroken Norddierweg	VV	650.000	325.000	325.000			
Westland	WD017	maart-15	Kleine verkeersaanpassingen centrum Kwintshuil	VV	44.000	22.000	22.000			
Westland	SGH	december-15	School thuis route (cluster 4)	VV	700.000	350.000	350.000			
Westland	SGH	december-15	Aanpassingen kruispunt Kruisbroekweg / Kruisweg	VV	220.000	165.000	165.000			
Totaal Westland					6.086.257	4.209.749	1.876.508	-	-	-

Aanvrager	ID/SG/HR	Datum aanmek	Project	Cat.	Investering	Tot. Subsidie	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Zoetermeer	68	mei-10	Ontsluitingsweg Nutricia	VV	500.000	250.000			250.000		
Zoetermeer	90	maart-13	Kruising Europaweg / Aziëweg / Australiëweg	VMWS	105.000	52.500		52.500			
Zoetermeer	ZF71	april-13	Australiëweg tussen Van Aalstlaan en Aziëweg	VV	25.000	12.500		12.500			
Zoetermeer	ZF73/HGL473	april-13	Kruising Europaweg / Denemarkenlaan	VV	100.000	75.000		75.000			
Zoetermeer	ZF74/084	april-13	Kruising Kadelaan / Zijderwef	VV	300.000	225.000	225.000				
Zoetermeer	ZF75/085	april-13	Kruising Van Aalstlaan / Dumeelaan / Gaardedreef	VV	100.000	75.000		75.000			
Zoetermeer	ZF77/087	april-13	Kruising Van Aalstlaan / Van Aalstlaan	VV	350.000	262.500		262.500			
Zoetermeer	ZF76/086	april-13	Kruising Van Destlaan / Van Aalstlaan	VV	300.000	225.000	225.000				
Zoetermeer	ZF72	april-13	Reconstructie schoolomgeving Annie MG. Schmidtschool aan de Nesciohov	VV	200.000	100.000	100.000				
Zoetermeer	ZF79/089	april-13	Rtonde Aletta Jacobslaan / Hugo de Grootlaan / Willem Dreeslaan	VV	85.000	63.750	63.750				
Zoetermeer	QM018/HGL825	januari-14	Fietsenstallingen bij tramhaltes FR Zoetermeer (deel 2)	FKM	101.084	101.084	101.084				
Zoetermeer	ZF83/HGL479	maart-14	Maatregelen actieplan verkeersveiligheid	VV	100.000	75.000	75.000				
Zoetermeer	HGL478/ZF82	maart-14	Nachtmet Fiets	FKM	200.000	150.000	150.000				
Zoetermeer	96	april-14	Aanpassen fietspaden rotonde Van Stolberglaan/ Paltelaan	FKM	90.000	50.000	50.000				
Zoetermeer	QW	oktober-14	Verbeteren afslag A12 Zoetermeer (afslag 6: Costweg)	VMWS	450.000	300.000	300.000				
Zoetermeer	ZF84/HGL480	januari-15	Uitvoering lokale aanpak veilig fietsen	FKM	100.000	75.000	75.000				
Zoetermeer	SGH	december-15	Fietslessen 2016/2017	VV	45.000	22.500		22.500			
Zoetermeer	98	april-15	1e en 2e fase actualisatie bewegwijzering fietspaden	FKM	150.000	75.000	75.000				
Zoetermeer	95	april-15	Aanpassen fietsoversteek 3e Stationsstraat/ Pijmentensingel	FKM	80.000	40.000		40.000			
Zoetermeer	99	april-15	Afronden project brontfietsers op de rijbaan	FKM	50.000	25.000	25.000				
Zoetermeer	102	april-15	Verhogen fietsoversteken rotonde J.J. van Rijnweg/van Leeuwenhoeklaan	FKM	50.000	25.000	25.000				
Zoetermeer	SGH	15FZF003	2e fase verwijderen obstakels in fietspaden / vervangen door fietsvriendelijke	FKM	87.444	43.730	43.730				
Zoetermeer	SGH	15FZF005	Fietsenstallingen bushaltes Zoetermeer	FKM	37.930	28.450	28.450				
Zoetermeer	SGH	15FZF006	Aanpassen fietsoversteek Vaartdreef/ Violdervaat	FKM	50.000	25.000	25.000				
Zoetermeer	SGH	december-15	Reconstructie Franklinstraat-Wattstraat	VV	190.000	95.000		95.000			
Zoetermeer	SGH	december-15	School-thuisroute	VV	50.000	25.000		25.000			
Zoetermeer	SGH	december-15	Verhoogde fiets en voetgangersoversteken (attentieverhoging)	VV	300.000	150.000		150.000			
Zoetermeer	SGH	december-15	Reconstructie Brusselstraat (fietsstraat)	FKM	75.000	37.500		37.500			
Zoetermeer	SGH	december-15	Rondje Meerpolder	FKM	250.000	125.000	125.000				
Totaal Zoetermeer						2.809.514	1.712.014	847.500	250.000	-	-
Prorail	SGH	december-15	Fietsparkeren NS station Laan van NOI	FKM	1.900.000	950.000	950.000				
Prorail	SGH	december-15	Fietsparkeren NS station Mariahoeve	FKM	512.000	256.000	256.000				
Prorail	SGH	december-15	Fietsparkeren NS station Mberwijk	FKM	121.000	60.500		60.500			
Prorail	SGH	december-15	Fietsparkeren NS station Rijswijk	FKM	849.000	424.500			424.500		
Prorail	SGH	december-15	Fietsparkeren NS station Ypenburg	FKM	412.000	206.000				206.000	
Prorail	SGH	december-15	Fietsparkeren NS station Zoetermeer oost	FKM	289.000	144.500					144.500
Totaal Prorail						2.041.500	1.206.000	60.500	424.500	206.000	144.500
Provincie Zuid-Holland	BB27b	januari-12	DVM Zuidvleugel Maatregelen Operationeel Verkeersmanagement BB27b	VMWS	312.297	143.683	143.683				
Provincie Zuid-Holland	BB15	jun-12	Centrale as Westland N213 (BB15)	VMWS	8.800.000	1.147.375		1.147.375			
Provincie Zuid-Holland	HGL269	maart-14	Fietspad Virulypad P227.5	FKM	900.000	450.000	450.000				
Provincie Zuid-Holland	HGL476	maart-14	Sterroute Voorburg/CBS	FKM	780.000	390.000	390.000				
Totaal Provincie Zuid-Holland						2.131.058	983.683	1.147.375	-	-	-
RWS	SGH	mei-12	DVM Zuidvleugel BerrDRIPs RWS (BB27b2)	VMWS		249.622	249.622				
RWS	SGH	jan-12	Aansluiting A44 Flora-Holland	VMWS	9.250.000	3.000.000	3.000.000				
RWS	SGH	jan-12	Aansluiting A4-Leidschendam Zoetermeerse Rijkweg	VMWS	1.888.962	1.358.023	1.358.023				
Totaal RWS						4.607.645	4.607.645	-	-	-	-

Aanvrager	ID/SGH/SR	Datum aanmek	Project	Cat.	Investering	Tot. Subsidie	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Hoogheemraadschap Rijnland	SGH	december-15	Fietspaden Nieuwe Driemanspolder	FKM	3.200.000	540.000		540.000			
Totaal Hoogheemraadschap Rijnland						540.000	-	540.000	-	-	-
MRDH	MRDH	nov-15	Bleizo HOV-baan	OV	2.900.000	2.900.000			2.900.000		
Totaal MRDH						2.900.000	-	-	2.900.000	-	-
Haaglanden	SGH	mei-12	DRIS-panelen lokaal en regionaal OV op stations en P&R's (BB25)	OV	700.000	700.000	700.000				
Haaglanden	SGH	jan-16	Gereserveerde projecten Fiets- en ketenmobiliteit	FKM	872.837	872.837		436.419			
Haaglanden	SGH	jan-16	Gereserveerde projecten DVM (regionaal, 100% subsidie)	VMWS	2.903.156	2.903.156	1.451.578	1.451.578			
Haaglanden	SGH	jan-16	Gereserveerde projecten DVM (lokaal, 50% subsidie)	VMWS	2.903.156	2.903.156	1.451.578	1.451.578			
Haaglanden	SGH	jan-16	Gereserveerde projecten Verkeersveiligheid (educatie, per 1-10-2015)	VV	795.955	795.955		265.318	530.637		
Haaglanden	SGH	jan-16	Gereserveerde projecten haltetoegankelijkheid	OV	1.300.000	1.300.000	500.000	800.000			
Haaglanden	SGH	jan-16	Gereserveerde projecten DRIS	OV	800.000	800.000	400.000	400.000			
Totaal Haaglanden						10.275.105	5.204.893	5.070.212	-	-	-
Gemeentelijke projecten	Delft	jan-16	saldo gemeentelijke projecten		-	-	-	-			
Gemeentelijke projecten	Den Haag	jan-16	saldo gemeentelijke projecten (nog 566.662 te verdelen over aanmeldingen)		-	-	-	-			
Gemeentelijke projecten	Leidschendam-Voorburg	jan-16	saldo gemeentelijke projecten		25.751	25.751	12.876	12.876			
Gemeentelijke projecten	Midden-Delfland	jan-16	saldo gemeentelijke projecten		-6.060	-6.060	-	-6.060			
Gemeentelijke projecten	Pijnacker-Nootdorp	jan-16	saldo gemeentelijke projecten		-	-	-	-			
Gemeentelijke projecten	Rijswijk	jan-16	saldo gemeentelijke projecten (nog 809.614 te verdelen over aanmeldingen)		-	-	-	-			
Gemeentelijke projecten	Wassenaar	jan-16	saldo gemeentelijke projecten (nog 29.145 te verdelen over aanmeldingen)		-	-	-	-			
Gemeentelijke projecten	Westland	jan-16	saldo gemeentelijke projecten (nog 465.907 te verdelen over aanmeldingen)		-	-	-	-			
Gemeentelijke projecten	Zoetermeer	jan-16	saldo gemeentelijke projecten		298.003	298.003	149.002	149.002			
Totaal Gemeentelijke projecten						317.694	161.877	155.817	-	-	-
Totaal aanmeldingen en reserveringen SGH						71.777.608	33.110.851	27.210.267	5.264.500	4.533.500	1.658.500

Aanvrager	ID/SG/HR	Datum aanmelding Project	Cat.	Investering	Tot. Subsidie	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Albrandswaard	SR	dec-15	Realiseren fietsstraat Hogevlietse Kerkweg	FKM	250.000	125.000		125.000		
Albrandswaard	SR	dec-15	Educatie en Infra verkeersveilige Schoolomgeving	VV	125.000	62.500		62.500		
Albrandswaard	SR	dec-15	30 km/h-gebied Welhoekse dijk in Portugal	VV	100.000	50.000		50.000		
Albrandswaard	SR	dec-15	30 km/h-gebied Woonbuurt Valkensteyn in Portugal	VV	100.000	50.000		50.000		
Albrandswaard	SR	apr-15	Fietsvoorziening Albrandswaardsedijk route 10	FKM	50.000	25.000	25.000			
Albrandswaard	SR	apr-15	Fietsvoorziening Dorpsdijk - route 476	FKM	75.000	37.500	37.500			
Albrandswaard	SR	apr-15	Fietsvoorziening Tjiesdijk - route 11	FKM	80.000	40.000	40.000			
Albrandswaard	SR	mai-15	Bewegwijzering P&R-metrostations Rhoon en Portugal	FKM	20.000	10.000	10.000			
Albrandswaard	SR	apr-15	Schoolroute Ronde Albrandswaardseweg - Albrandswaardsedijk	VV	80.000	40.000	40.000			
Albrandswaard	SR	apr-15	Schoolomgeving Don Bosco school	VV	25.000	12.500	12.500			
Totaal Albrandswaard					452.500	165.000	287.500	-	-	-
Barendrecht	SR	dec-15	Verkeerseducatie 2016, 2017, 2018, 2019, 2020	VV	115.000	57.500	11.500	11.500	11.500	11.500
Barendrecht	SR	dec-15	P+R NS Station Barendrecht	FKM	580.000	290.000		145.000	145.000	
Barendrecht	SR	dec-15	Fietsvoorziening en -plaatsen noordoost/west zijde NS station	FKM	750.000	750.000		750.000		
Barendrecht	SR	dec-15	Snelfietsroute F16 Bedrijventerrein oost	FKM	300.000	100.000	100.000			
Barendrecht	SR	dec-15	Fietsparken Station Barendrecht Zuidwest	FKM	425.000	212.500	212.500			
Totaal Barendrecht					1.410.000	324.000	906.500	156.500	11.500	11.500
Brielle	SR	apr-15	30 km/u-zone Pochus Meeuwiszoomweg	VV	355.000	6.250		6.250		
Brielle	SR	apr-15	30 km/u-zone Slagveld	VV	250.000	2.500		2.500		
Totaal Brielle						8.750	-	8.750	-	-
Capelle aan den IJssel	SR	apr-15	Fietsstalling metrohalte Capelle Centrum	FKM	24.500	24.500	24.500			
Capelle aan den IJssel	SR	apr-15	Fietsstalling metrohalte Slotlaan	FKM	21.000	21.000	21.000			
Capelle aan den IJssel	SR	dec-15	Verbeteren fietsroute 429 Hofdwegplein noord	FKM	-	49.000	49.000			
Capelle aan den IJssel	SR	dec-15	Fietspad Slotlaan - nieuwe route	FKM	365.355	180.000		180.000		
Capelle aan den IJssel	SR	dec-15	Kruispunt Rivierweg - Fluitlaan	VV	435.000	108.750		108.750		
Capelle aan den IJssel	SR	dec-15	Kruispunt Rivierweg - Reigerlaan	VV	871.000	217.750		217.750		
Capelle aan den IJssel	SR	dec-15	Kruispunt Rivierweg - Meeuwensingel	VV	314.000	78.500		78.500		
Totaal Capelle aan den IJssel						679.500	94.500	585.000	-	-
Hellevootsluis	SR	dec-15	Schoolroute en oversteek Nelson Mandelalaan	VV	40.000	20.000		20.000		
Hellevootsluis	SR	dec-15	30 km/uur-zone Bloemen en Plantenbuurt	VV	-	29.000		29.000		
Hellevootsluis	SR	dec-15	Verkeerseducatie Hellevootsluis 2016	VV	10.000	5.000	5.000			
Totaal Hellevootsluis						54.000	5.000	49.000	-	-
Krimpen aan den IJssel	SR	dec-15	Herinrichting busstation en vergroting P+R (en nieuwe fietsenstalling)	FKM	300.000	187.500		187.500		
Totaal Krimpen aan den IJssel						187.500	-	187.500	-	-
Lansingerland	SR	apr-15	E-Bike training Lansingerland	VV	5.000	2.500	2.500			
Lansingerland	SR	dec-15	Fietsvoorzieningen Berkelseweg - route 5	FKM	613.500	307.000		307.000		
Lansingerland	SR	dec-15	Fietsparken Zoro busbaan	FKM	60.000	60.000		60.000		
Lansingerland	SR	dec-15	Fietsparken metrostations Lansingerland	FKM	300.000	300.000		300.000		
Lansingerland	SR	dec-15	Verkeerseducatie Lansingerland 2017	VV	13.000	6.500		6.500		
Lansingerland	SR	dec-15	30 km/uur-zone Noordeindseweg (Berkel)	VV	191.400	19.000		19.000		
Totaal Lansingerland						695.000	2.500	692.500	-	-
Maassluis	SR	apr-15	Fietsstalling Halte Steendijkpolder Hoekse Lijn	FKM	116.000	116.000		116.000		
Maassluis	SR	apr-15	P+R Halte Maassluis west Hoekse Lijn	FKM	83.000	83.000		83.000		
Maassluis	SR	apr-15	P+R Halte Steendijkpolder Hoekse Lijn	FKM	105.000	105.000		105.000		
Maassluis	SR	apr-15	Verkeerseducatie Maassluis 2016, 2017, 2018	VV	45.000	22.500	7.500	7.500	7.500	
Totaal Maassluis						326.500	7.500	311.500	7.500	-

Nissewaard	SR	dec-15	OV-knoop Voorne Putten	OV	1.562.000	1.171.500		1.171.500				
Nissewaard	SR	dec-15	Verkeersveiligheid schoolomgeving Nissewaard	VV	793.618	396.809		396.809				
Nissewaard	SR	apr-15	Schoolomgeving Nissewaard 2016, 2017, 2018	VV	150.000	75.000	25.000	25.000		25.000		
Nissewaard	SR	dec-15	Verkeerseducatie Nissewaard 2016, 2017, 2018	VV	81.000	40.500	13.500	13.500		13.500		
Totaal Nissewaard						1.683.809	38.500	1.606.809	38.500	-	-	-
Ridderkerk	SR	apr-15	Tweerichtingen fietspad Vlietlaan bij Salem - route 03	FKM	80.000	40.000	40.000					
Ridderkerk	SR	apr-15	30 km/u-zone Ringdijk Riederwerf	VV	40.000	3.000	3.000					
Ridderkerk	SR	dec-15	verkeerseducatie Ridderkerk 2016, 2017, 2018, 2019	VV	56.000	28.000	7.000	7.000		7.000		7.000
Ridderkerk	SR	dec-15	30 km/uur-zone Pruimendijk Oostendam	VV	50.000	2.500		2.500				
Totaal Ridderkerk						73.500	50.000	9.500	7.000	7.000	-	-
Rotterdam	SR	apr-15	Fietspad Grote Stern - route 07	FKM	950.000	475.000	475.000					
Rotterdam	SR	apr-15	Blackspot Colosseumweg - Beukendaal	VV	208.000	104.000	104.000					
Rotterdam	SR	apr-15	Blackspot Vuurplaat - Rosestraat (Ronde)	VV	550.000	275.000	275.000					
Rotterdam	SR	apr-15	Blackspot Prinsenlaan - Michelangelostraat	VV	202.000	101.000	101.000					
Rotterdam	SR	apr-15	Blackspot Prins Alexanderlaan	VV	80.000	40.000	40.000					
Rotterdam	SR	apr-15	Schoolomgeving Rotterdam 2016	VV	150.000	75.000	75.000					
Rotterdam	SR	apr-15	Verkeerseducatie Rotterdam 2016	VV	300.000	150.000	150.000					
Rotterdam	SR	apr-15	Blackspot Mattingeweg - Galateestraat	VV	1.290.000	645.000	645.000					
Rotterdam	SR	apr-15	Blackspot Groene Kruisweg - Laning	VV	170.000	85.000	85.000					
Rotterdam	SR	apr-15	Fietsvoorzieningen Goudse Rijkweg - Vlietlaan route 08	FKM	260.000	130.000	130.000					
Rotterdam	SR	apr-15	Blackspot Jonker Fransstraat - Admiraal De Ruijterweg	VV	572.600	286.300		286.300				
Rotterdam	SR	apr-15	Blackspot Terbregseweg - Hofdweg - Boszoom	VV	200.000	100.000	100.000					
Rotterdam	SR	dec-15	Fietspad Bergweg - route 421	FKM	2.000.000	1.000.000		1.000.000				
Rotterdam	SR	dec-15	Fietspad Krabbendijkstraat - nieuwe route (501A)	FKM	300.000	150.000		150.000				
Rotterdam	SR	dec-15	Fietspad Mattingeweg - route 417	FKM	150.000	50.000		50.000				
Rotterdam	SR	dec-15	Blackspot Hillelaan-Brede Hilledijk	VV	60.000	30.000		30.000				
Rotterdam	SR	dec-15	Blackspot Korte Stadionweg	VV	750.000	375.000		375.000				
Rotterdam	SR	dec-15	Blackspot Pretoriaan-Paul Krugerstraat	VV	32.000	16.000		16.000				
Rotterdam	SR	dec-15	Verkeersveiligheid schoolomgeving Rotterdam	VV	150.000	75.000		75.000				
Rotterdam	SR	dec-15	Verkeerseducatie Rotterdam 2017	VV	300.000	150.000		150.000				
Totaal Rotterdam						4.312.300	2.180.000	2.132.300	-	-	-	-
Schiedam	SR	apr-15	Fietspad Beatrixlaan - route 412	FKM	407.000	203.500	203.500					
Schiedam	SR	apr-15	Fietspad Schiedamseweg - route 413	FKM	723.000	362.000		362.000				
Schiedam	SR	apr-15	Asfalteren fietspad Rotterdamsedijk - route 08	FKM	450.000	113.000		113.000				
Schiedam	SR	apr-15	Asfalteren fietspad Horvathweg - route 415	FKM	326.000	82.000			82.000			
Schiedam	SR	apr-15	Asfalteren fietspad Hargalaan - route 411	FKM	485.000	121.250	121.250					
Schiedam	SR	apr-15	Asfalteren fietspad Nieuwe Damlaan - route 411	FKM	790.000	198.000			198.000			
Schiedam	SR	apr-15	Asfalteren fietspad Nieuwe Haven - route 411	FKM	106.000	26.500	26.500					
Schiedam	SR	apr-15	Asfalteren fietspad 's Gravelandseweg zuid - route 414	FKM	465.000	116.250	116.250					
Schiedam	SR	apr-15	Asfalteren fietspad Vlaardingerdijk - route 08	FKM	600.000	150.000			150.000			
Schiedam	SR	apr-15	Ronde Lange Nieuwstraat - Oranjestraat	VV	440.000	220.000		220.000				
Schiedam	SR	apr-15	Ronde Westfranklandsedijk - Adm. De Ruijterstraat	VV	585.000	293.000			293.000			
Schiedam	SR	apr-15	Blackspot Nieuwe Damlaan - Mgr. Nolenslaan	VV	90.000	45.000	45.000					
Schiedam	SR	apr-15	Schoolomgeving Schiedam 2016, 2017, 2018	VV	240.000	120.000	40.000	40.000		40.000		
Schiedam	SR	apr-15	Kruispunt Burg. Van Haarenlaan - Parkweg	VV	160.000	80.000		80.000				
Schiedam	SR	apr-15	Kruispunt Burg. Van Haarenlaan - Personstraat	VV	130.000	65.000	65.000					
Schiedam	SR	apr-15	Ronde Laan van Bof's — Van Beethovenlaan	VV	302.000	151.000	151.000					
Schiedam	SR	dec-15	Fietspad Koemark - route 8	FKM	450.000	125.000			125.000			
Totaal Schiedam						2.471.500	768.500	815.000	888.000	-	-	-

Aanvrager	ID/SGH/SR	Datum aanmelding	Project	Cat.	Investering	Tot. Subsidie	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.
Vlaardingen	SR	dec-15	Verkeerseducatie Vlaardingen 2016, 2017, 2018, 2019	VV	80.000	40.000	10.000	10.000	10.000	10.000	
Vlaardingen	SR	dec-15	Verleggen fietspad Marathonweg bij BP	VV	224.000	112.000		112.000			
Vlaardingen	SR	jun-15	Verkeerseducatie Vlaardingen 2015 VLVE03069	VV	12.700	6.350	6.350				
Vlaardingen	SR	jun-15	Overige maatregelen Marathonweg	VMWS	1.850.000	1.850.000		1.850.000			
Vlaardingen	SR	jun-15	Fietspaden recreatiegebied Noordoevers	FKM	800.000	800.000		800.000			
Totaal Vlaardingen						2.808.350	16.350	2.772.000	10.000	10.000	-
Westvoorne	SR	dec-15	30km/uur-zone dorpscentrum Oostvoorne	VV	-	12.500		12.500			
Totaal Westvoorne						12.500	-	12.500	-	-	-
MRDH	SR	apr-15	Verkeerseducatie MRDH 2016, 2017, 2018	VV	1.200.000	600.000	200.000	200.000	200.000		
MRDH	SR	dec-15	Toegankelijkheid OV	OV	1.000.000	1.000.000	500.000	500.000			
MRDH	SR	jun-15	Nooduitgangen Metro Eendrachtspolein	OV	3.400.000	3.400.000	3.400.000				
MRDH	SR	dec-15	Fietskluizen	FKM	600.000	600.000	350.000	200.000	50.000		
Totaal MRDH						5.600.000	4.450.000	900.000	250.000	-	-
Hollandse Delta	SR	apr-15	Aanschaf displays	VV	21.000	10.500	10.500				
Totaal Hollandse Delta						10.500	10.500	-	-	-	-
Havenbedrijf	SR	apr-15	Uitbreiding ponton Willemskade	OV	2.100.000	800.000	800.000				
Totaal Havenbedrijf						800.000	800.000	-	-	-	-
Prorail	SR	dec-15	Fietsparkeren NS station Rotterdam Alexander	FKM	1.500.000	750.000			750.000		
Prorail	SR	dec-15	Fietsparkeren NS station Schiedam	FKM	300.000	150.000		150.000			
Totaal Prorail						900.000	-	150.000	750.000	-	-
Totaal Totaal aanmeldingen en reserveringen SR						22.475.709	8.901.850	11.426.359	2.107.500	28.500	11.500

B4 Afgeronde projecten

In 2015 is een groot aantal projecten gerealiseerd, die in de lijst hieronder zijn vermeld. Het is mogelijk dat hierbij projecten staan die ook nog bij de lopende verplichtingen zijn vermeld. Dat komt voor wanneer de vaststelling eind 2015 heeft plaatsgevonden, maar de eindfactuur nog niet is betaald.

Daarnaast is er ook streep gezet onder enige programma's, waarbij in onderstaande twee gevallen een voorstel is opgenomen voor herbestemming.

Agglonet (Den Haag en omgeving)

Er zijn geen concrete projecten meer. Het voorstel is om de vrijval ad € 3,7 miljoen in te zetten voor Beter Benutten Vervolg (Haaglanden). Door deze aanvulling van regionale middelen kan er optimaal gebruik worden gemaakt van de bijdragen van het Rijk.

Infra maatregelen ZoRo-bus (gebied voormalig Stadsgewest Haaglanden)

De reservering van dit geld heeft niet geleid tot een project. Het verdient echter aanbeveling om de vrijval van dit bedrag ad € 0,9 miljoen in te zetten voor een nieuw te realiseren busverbinding tussen de Zilverstraat te Zoetermeer en het in aanleg zijnde vervoersknooppunt Bleizo. Daarvoor is € 2,9 miljoen nodig.

Aanvrager	Project naam	Cat.	Tot. Subsidie
Delft	Verhoogde zebra Vrijheidslaan	VV	1.570
Den Haag	Parkeer en Reis Hbornwijk Den Haag	FKM	1.172.158
Den Haag	Monsterseweg - kruising landgoed Ockenburgh	FKM	132.103
Den Haag	Kwaliteit fietspaden 2013 deel V	FKM	139.550
Den Haag	Fietsenstallingen bij tramhaltes RR Den Haag	FKM	141.381
Den Haag	Fietspad Waldorpstraat	FKM	300.000
Leidschendam-Voorburg	Verkeersmaatregelen Stompwijkseweg	VV	84.640
Rijnacker-Nootdorp	Rood asfalt fietspad Oudeweg Nootdorp	FKM	196.620
Rijswijk	Fietsroute Zweth fase 1: Fietspad Zweth - Van Rijnweg	FKM	50.990
Wassenaar	Hofcampweg Duurzaam Veilig	VV	143.600
Wassenaar	Rotonde Hofcampweg	VV	216.420
Westland	Zuidelijke Pandweg Naaldwijk (Pet Struijkweg)	VMMS	6.742.326
Westland	School-thuisroute 2e fase - Jan Barendselaan / Voorstraat	VV	18.230
Westland	School-thuisroute 2e fase - Hoflaan / Koningin Julianaweg	VV	37.960
Westland	School-thuisroute 2e fase - Koningin Julianaweg	VV	107.580
Westland	School-thuisroute 3e fase - Verburghlaan en omgeving	VV	59.090
Zoetermeer	Aanleg ontsluitingsweg Aralmeer-Costweg tbv distributiecentrum Mss Etam	VV	238.000
Zoetermeer	Communicatie en programmanagement BB04d	VMMS	18.403
Zoetermeer	Verlenging Oosterheentlijn t/m A12/ZORO 1e fase	OV	43.300.000
Provincie Zuid-Holland	N213 Doelgroepenstrook Westland	VMMS	735.494
Provincie Zuid-Holland	Bushaltes Provincie Z-H cluster 2010/1	OV	128.800
Provincie Zuid-Holland	3 in 1 (verb. Hbek van Hlland Westerlee/kruispunt Westerlee/Verlengde Veilingroute)	VMMS	67.300.000

Aanvrager	Project naam	Cat.	Tot. Subsidie
Albrandswaard	FidK Albrandswaard 2012	FKM	66.000
Barendrecht	Fietsvoorziening Dorpsstraat, Boerhavenlaan, Hefslag	FKM	74.500
Barendrecht	Fiets in de Keten Barendrecht 2014	FKM	
Barendrecht	Haltetoegankelijkheid 2014	OV	27.500
Barendrecht	Verkeerseducatie Barendrecht 2014	VV	11.000
Barendrecht	Verbreden fietspad Derensteinweg	VV	27.500
Capelle aan den IJssel	Bewaakte fietsenstalling metrostation De Terp (BB)	FKM	123.000
Capelle aan den IJssel	Haltetoegankelijkheid Capelle ad IJssel 2011	OV	18.000
Capelle aan den IJssel	DVMZuidvleugel VRI's onderliggend wegennet 37c (BB) Capelle aan den IJssel, eerste tranche	VMMS	
Capelle aan den IJssel	DVMZuidvleugel VRI's onderliggend wegennet 37c (BB) Capelle aan den IJssel tweede tranche	VMMS	
Capelle aan den IJssel	DVMZuidvleugel VRI's onderliggend wegennet 37c (BB) Capelle aan den IJssel derde tranche	VMMS	
Capelle aan den IJssel	Verbeteren functioneren verkeersregelcentrale (BB 37C) en optimalisatie Algeracorridor (BB 46)	VMMS	
Capelle aan den IJssel	Verbeteren functioneren verkeerscentrales BB42 afkoop beheer en onderhoud en eenmalige kosten	VMMS	40.500
Capelle aan den IJssel	Robuustheidsmaatr. Abram van Rijkevorselweg (BB)	VMMS	4.527.000
Erasmus MC	Fietsenstalling bij publiektrekkers 20b (BB) Erasmus MC	FKM	50.000
Havenbedrijf Rotterdam N.V.	Personenvervoer over water in Stadshavens (BB)	OV	
Havenbedrijf Rotterdam N.V.	Personenvervoer over water in Stadshavens 2014 (BB)	OV	
Halvevoetsluis	Toegankelijkheid Halteplaatsen 2015	OV	
Halvevoetsluis	Verkeerseducatie Totally Traffic Helinium	VV	2.062
Krimpen aan den IJssel	Haltetoegankelijkheid Nieuwe Tiendweg	OV	
Krimpen aan den IJssel	Herinrichting Nieuwe Tiendweg	VV	130.000
Krimpen aan den IJssel	Kruispunt Burgemeester Aalberslaan - Middenwatering	VV	141.500
Lansingerland	Verlichting f.p. Provincialeweg Landscheiding (sfr)	FKM	73.000
Lansingerland	Regionale fietsroute 439 in Oudeland	FKM	100.000
Lansingerland	Fietsparkeervoorzieningen OV haltes Lansingerland	FKM	34.500
Lansingerland	Verkeerseducatie Lansingerland 2013	VV	7.000
Lansingerland	Verkeerseducatie Lansingerland 2013	VV	7.000
Lentiz Onderwijsgroep, Geuz	Verkeersproject Geuzencollege	VV	820
Maassluis	Fietsbrug Maassluise buitenhaven	FKM	1.752.100
Maassluis	Asfalteren f.p. Laan 1940-1945 / Route 7	FKM	35.500
Maassluis	Verkeerseducatie Maassluis 2014	VV	7.000
ProNovaCollege	Verkeerseducatie Totally Traffic ProNovaCollege Schiedam	VV	833
Provincie Zuid-Holland	Fietspad N492 (f581) Rotterdam-Hogvliet (BB)	FKM	299.000
Provincie Zuid-Holland	N209 Boterdorpseweg - AVO-laan	OV	
Provincie Zuid-Holland	N218 Rotonde Kleidijk-Brielseweg Westvoorne	VV	1.070.000
RET N.V.	Toegankelijke tramhaltes Nieuwe Binnenweg deellocatie Eendrachtspaleis (stadstram)	OV	
RET N.V.	Toegankelijke tramhaltes Burg. Le Fevre de Montignylaan (stadstram)	OV	
RET N.V.	Doorstromingsmaatregelen OV locatie Eendrachtsweg (BB)	OV	
RET N.V.	Toegankelijke tramhaltes Noordsingel (stadstram)	OV	
RET N.V.	Schiedamsesweg	OV	
RET N.V.	Bergweg	OV	
RET N.V.	Spanjaardstraat	OV	
RET N.V.	Westzeedijk-Kievitslaan	OV	
Ridderkerk	Fietspad Populierenlaan	FKM	31.000
Ridderkerk	Haltetoegankelijkheid Ridderkerk 2014	OV	
Ridderkerk	Haltetoegankelijkheid 2011	OV	188.000
Ridderkerk	Verkeerseducatie Ridderkerk 2015 - deel 1	VV	1.050
Ridderkerk	Verkeerseducatie Ridderkerk 2015 - deel 2	VV	815
Rotterdam	Fietspad Maashaven o.z. (BB)	FKM	
Rotterdam	Fietspad Rochussenstraat zuidzijde - route 420	FKM	
Rotterdam	Fiets in de Keten, deelgemeente Kralingen-Crooswijk	FKM	
Rotterdam	Fietsparkeeren metrostation Kralingse Zoom (BB)	FKM	

Aanvrager	Project naam	Cat.	Tot. Subsidie
Rotterdam	Fiets in de Keten, Meijersplein - Melanchtonweg - Bushalte Schelpweg	FKM	
Rotterdam	Fietsstunnel G.K. van Hogendorpweg	FKM	4.298.000
Rotterdam	Fietspad Tunnel SFG, Dwarskleiweg (BB)	FKM	53.500
Rotterdam	Verlichting prof Jonkersbrug	FKM	16.000
Rotterdam	Fietsvoorz. Hoofdweg en Koningslaan	FKM	735.500
Rotterdam	Fietspad G.K. van Hogendorpweg (sfr)	FKM	475.500
Rotterdam	Fietspad Havenspoorpad	FKM	400.000
Rotterdam	Fietspad Rosestraat - Poyntgenstraat (F16)	FKM	54.000
Rotterdam	Fietsparkeren 2011	FKM	40.000
Rotterdam	Fiets in de Keten deelgemeente Noord	FKM	7.000
Rotterdam	Fiets in de Keten deelgemeente Prins Alexander	FKM	179.500
Rotterdam	Fietsparkeervoorzieningen metrostation Marconiplein (BB)	FKM	17.500
Rotterdam	Fiets in de Keten deelgemeente Noord	FKM	7.000
Rotterdam	Fietsparkeervoorzieningen metrostation Marconiplein (BB)	FKM	17.500
Rotterdam	Fiets in de Keten, deelgemeente Hooftvliet	FKM	128.000
Rotterdam	Fiets in de Keten deelgemeente Prins Alexander	FKM	179.500
Rotterdam	Fiets in de Keten, station Blijdorp	FKM	16.500
Rotterdam	Fietsstrommels Rotterdam2013	FKM	69.500
Rotterdam	Tijdelijke P+R Kralingse Zoom	FKM	378.500
Rotterdam	Doorstroming OV: Straatweg-Ceintuurbaan en adaptieve Halteertijden (BB)	OV	
Rotterdam	Haltetoegankelijkheid Beverwaardseweg	OV	
Rotterdam	Haltetoegankelijkheid Rotterdam2013	OV	888.000
Rotterdam	Voetpad George Hinztenweg	OV	148.500
Rotterdam	Bocht aanpassing Heemraadssingel-Matheneserlaan (BB)	OV	10.000
Rotterdam	Bocht aanpassing Heemraadssingel-Matheneserlaan (BB)	OV	10.000
Rotterdam	Verkenning Stedenbaanstation Stadionpark (BB)	OV	180.000
Rotterdam	Verbreden tramperrons Rotterdam Centraal (BB)	OV	40.000
Rotterdam	Open verkeersdata 44c (BB)	VMMS	
Rotterdam	verbeteren functioneren verkeerscentrales BB42, afkoop beheer en onderhoud	VMMS	
Rotterdam	DVMZuidvleugel VRI's onderliggend wegennet 37c (BB) Rotterdam 1e tranche	VMMS	15.000
Rotterdam	DVMZuidvleugel VRI's onderliggend wegennet 37c (BB) Rotterdam 2e tranche	VMMS	126.500
Rotterdam	Laan op Zuid - herprofilering	VMMS	2.600.000
Rotterdam	Blackspot Tienmorgenseweg - Laan van Nieuw Blankenburg	VV	
Rotterdam	Verkeerseducatie Rotterdam2013	VV	
Rotterdam	Blackspot Groeninx van Zoelenlaan - Akkeroord	VV	
Rotterdam	Blackspot Mathenesserdijk - Mathenesserbrug - Mathenesserweg	VV	
Rotterdam	Blackspot Groene Kruisweg - Aveling	VV	
Rotterdam	Verkeerseducatie Rotterdam2012	VV	100.000
Rotterdam	Verkeersouders 2015	VV	2.070
Rotterdam	Blackspot Fleinweg - Wolphaertsbocht	VV	48.000
Rotterdam	Blackspot. Molenlaan-Burg. van Kempensingel	VV	52.000
Rotterdam	Blackspot Dordtselaan-Mijnsherenlaan-Ruttershoekstraat	VV	53.000
Rotterdam	Blackspot. Olympiaweg-Smeetslandseweg	VV	198.500
Rotterdam	Herinrichting Burgemeester Baumannlaan	VV	311.000
Rotterdam	Blackspot. Boezenweg - Warande	VV	103.000
Rotterdam	Blackspot. Giessenweg / Industrieweg	VV	441.500
Rotterdam	Blackspot. Laan op Zuid / Lodewijk Planciusweg	VV	429.000
Schiedam	Fp. Harreweg	FKM	421.000
Schiedam	Haltetoegankelijkheid 2014 Schiedam	OV	43.500
Spijkenisse	FidK, Bus- en metrostation Spijkenisse Centrum (BB)	FKM	101.000
Spijkenisse	Fietsverbinding Winston Churchillaan (BB)	FKM	908.000
Spijkenisse	Ronde Hekelingsweg - Westdijk - Dorpsstraat	VV	837.000
Spijkenisse	Totally Traffic Praktijkcollege Spijkenisse	VV	949
Stadsregio	BOBsport campagne 2014 IVA	VV	2.250
Verkeersonderneming	Spitsmijden Personen op de Ruit/Algera (BB)	VMMS	
Verkeersonderneming	Publiekscampagne (BB)	VMMS	
Verkeersonderneming	Flits, Flot A & B	VMMS	
Vlaardingen	Haltetoegankelijkheid Vlaardingen 2014	OV	
Vlaardingen	Haltetoegankelijkheid Vlaardingen 2013	OV	80.000
Vlaardingen	Pats Boem! Lentiz Vlaardingen	VV	2.100
WHD	Haltetoegankelijkheid Rotterdamseweg Waterschap HD	OV	106.500
WHD	VRI IJsselmondse Knoop	VMMS	23.500

Bijlage C Projectenlijsten Beter Benutten Vervolg

In 2016 worden de projecten vastgesteld die in aanmerking komen voor het programma Beter Benutten Vervolg. Het Rijk heeft aangegeven dat de geldstromen voor de programma's van de voormalige regio's gescheiden dienen te blijven.

De lijsten laten op dit moment nog een overprogrammering zien:

- in de regio Rotterdam zijn de middelen toereikend voor de Toplijst; voor de projecten van de groslijst moet worden geprioriteerd.
- in de regio Haaglanden moet het programma worden teruggebracht. Voor de bijdrage MRDH is € 11 miljoen beschikbaar, eventueel aangevuld met vrijval vanuit Agglonet en enige kleine projecten. Voor opwaarderen tramlijn 1 is vanuit Beheer en Onderhoud OV additioneel € 10,37 miljoen beschikbaar.

CONCEPT

Beter Benutten Vervolg stadsgewest Haaglanden			investering excl BTW	Rijk 45,25%	MRDH	derden
Goedgekeurde plannen van aanpak HGL BBV			€ 6.969.650	€ 3.132.143	€ 807.807	€ 3.029.700
HGL-BBV-001	Gebieds- en werkgeversaanpak	VMMS	€ 6.493.650	€ 2.922.143	€ 781.807	€ 2.789.700
HGL-BBV-002	Logistieke efficiency goederentransport	VMMS	€ 476.000	€ 210.000	€ 26.000	€ 240.000
MRDH						
	NRR De reiziger op 1 - tramlijn 1 hele traject	OV				
Den Haag						
	Busplatform Den Haag Centraal	OV				
	Snelfietsroute Binnenstad-Spoorwijk-Rijswijk-Delft	FKM				
	Snelfietsroute Den Haag-Wateringseveld; knelpunt Schalk	FKM				
	P+R locaties (nog geen PvA, wel kostenindicatie)	FKM				
Delft						
	Snelfietsroute Schipluiden-Delft -Pijnacker-Zoetermeer	FKM				
HGL-BBV-009	Pieken in fietsintensiteiten Jaffalaan	FKM	€ 2.870.000	€ 1.298.675	€ 785.663	€ 785.663
HGL-BBV-007	Beatrixlaan-Van Foreestweg	VMMS	€ 1.100.000	€ 497.750	€ 301.125	€ 301.125
	Snelfietsroute Vlietroute Delft - Leidschendam	FKM				
HGL-BBV-008	A4/ Laan van Delfvliet	VMMS	€ 880.585	€ 440.293	€ 440.292	€ -
Leiden/Alphen aan den Rijn/Zoetermeer						
	Snelfietsroute Leiden -Katwijk	FKM				
HGL-BBV-010	Stimuleren E-fietsgebruik	FKM	€ 200.000	€ 90.500	€ -	€ 109.500
	HOV verbinding Leiden-Leiderdorp	OV				
	fietsparkeerwijdzaamstelsysteem	FKM				
HGL-BBV-013	Deelfietsstelsysteem Biosciencepark	FKM	€ 230.000	€ 104.075	€ -	€ 125.925
	Snelfietsroute Leiden-Zoetermeer	FKM				
Westland						
	Snelfietsroute Naaldwijk-Wateringen A	FKM				
	Snelfietsroute Naaldwijk-Wateringen B	FKM				
ITS (exclusief BTW)						
	Bijdrage ITS Rijk inclusief BTW	VMMS		€ 5.000.000		
	Bijdrage ITS MRDH exclusief BTW	VMMS			€ 5.000.000	
Totaal doorgerekend, inclusief ITS, ex BTW			€ 135.392.248	€ 47.561.886	€ 26.552.208	€ 57.495.118
Beschikbaar budget I&M € 5 mln ITS + € 45 miljoen minus BTW				€ 42.190.083		
Beschikbaar budget MRDH € 11 mln					€ 11.000.000	
Te formuleren budget lijn 1 € 10,37 miljoen (OIV)					€ 10.366.982	
Agglonnet (inzet van het restant)					€ 3.668.250	
					€ 25.035.232	
Benodigd budget Leiden en Alphen (maximaal)						€ 4.623.232
Werelds Netwerk Aan Zee						€ 15.000.000
Benodigd budget overige derden (maximaal)						€ 37.871.886

BETER BENUTTEN VERVOLG STADSREGIO ROTTERDAM

Project-nummer	Projectomschrijving	Programmalijn	Investering totaal	Rijk (excl. btw)	MRDH excl. btw	Derden excl. btw
RTD-BBV-001	Patrouillerende berger op de ruit van Rotterdam	Rijgedrag	€ 1.591.200	€ 720.000		
RTD-BBV-002	Reisgedrag Spitsrijden*	Reisgedrag	€ 3.097.000	€ 1.545.000	€ 765.000	€ 787.000
RTD-BBV-003	Gebiedsaanpak Wonen en Werken 2015-2017	Reisgedrag	€ 26.730.000	€ 16.000.000		€ 8.000.000
RTD-BBV-004	Aanpak bezoeken 2015-2017	Reisgedrag	€ 5.341.000	€ 4.100.000		€ 800.000
RTD-BBV-005	Campagne Fledier 2015-2017	Reisgedrag	€ 1.586.000	€ 649.587	€ 200.000	€ 600.000
RTD-BBV-006	Verminderen hinder door incidenten regio Rotterdam	Rijgedrag	€ 4.640.480	€ 2.288.000		€ 1.872.000
RTD-BBV-008	Logistiek	Logistiek	€ 8.350.000	€ 3.305.785	€ 620.000	€ 3.730.000
RTD-BBV-009	Koepelplan Netwerkversterking	Netwerkversterking	€ 63.976.000	€ 26.300.000	€ 16.500.000	€ 15.653.000
RTD-BBV-012	N218 Steenen Baakplein	Netwerkversterking	€ 4.447.000	€ 700.000		€ 3.600.000
RTD-BBV-013	Vervolgacties fase 1a en 1b stakeholderaanpak Beter Benutten ITS (landelijk PVA; trekker regio Rotterdam)**	Rijgedrag	€ 242.000	€ 200.000		
RTD-BBV-014	Rijgedrag en doorstroming - Beïnvloeding Rijgedrag	Rijgedrag	€ 88.400	€ 40.000	€ 40.000	
RTD-BBV-015	Systeemsturing en ITS	Rijgedrag	€ 13.328.500	€ 5.850.000	€ 3.847.668	€ 2.402.332
			€ 133.417.580	€ 61.698.372	€ 21.972.668	€ 37.444.332

RTD-BBV-009 Koepelplan Netwerkversterking: TOP LIJST

Bedragen x € 1.000,-

projectnaam	Investering	I&M	MRDH	Derden
OV-knoop Rotterdam - Alexander	10.360	4.660	3.050	2.650
Tranlijn 23	7.740	3.483	4.257	
Koppeling fiets BMR - BAR-route	1.301	585	358	358
Brielselaan - Doklaan	1.800	810	495	495
Centrumas Rotterdam	3.475	1.485	995	995
Fietsmaatregelen havengebied	1.065	479	292	294
P+R Hekselijn	1.058	476	291	291
Fietsenstallingen bij OV	1.000	450	550	
Vijfsluizen	10.700	4.815	2.942	2.943
Steenen Baakplein - N218	4.300	700	500	3.100
totaal	42.799	17.943	13.730	11.126

RTD-BBV-009 Koepelplan Netwerkversterking: GROS LIJST

Bedragen x € 1.000,-

projectnaam	Investering	I&M	MRDH	Derden
Metro station Dijkzigt	6.000	2.700	2.800	500
OV-knoop Blaak	3.700	1.700	400	1.600
Roldervaartroute	1.240	558	341	341
Vulcaanweg - Delflantsedijk	1.620	810	488	322
F15 IJsselmonde	5.500	2.500	500	2.500
Harmonielaan Barendrecht	3.500	1.530	765	1.205
Sandelingenknop A16	700	315		385
Brug Spijkenissehaven	2.795	826	662	1.307
CV en OV Maasvlakte	3.485	1.568	958	959
Fietsmaatregelen haven	700	315	192	193
CV en OV Waal/Eenhaven	997	449	274	274
CAR-route Suurhoffbrug	3.850	1.733	1.059	1.059
Personen water RDM-Hijlplaat	224	93	56	75
Westfrankenlandsedijk	1.062	478	292	292
Fietsparkeren binnenstad	660	170		490
Last mile havengebied	300	135	83	83
aanlegsteiger watertaxi	115	75		40
Station Schiedam centrum	1.500	675	825	
metrostation Vijfsluizen	1.000	450	550	
Watertaxi Schiedam	291	131	80	80
totaal	39.239	17.211	10.324	11.704

Bijlage D Quick-wins

In het verleden heeft het Rijk voor beide voormalige regio's geld beschikbaar gesteld voor Quick-wins. De bijgevoegde lijsten voldoen aan de afspraak voor jaarlijkse rapportage aan het Rijk.

Quick Wins Rotterdam Vooruit				k € (ex BTW)	bijdrage van		rijk	regio	aanvrager	totaal te verp.	totaal verplicht	voortgang december 201
focus op knooppunten en best scorende maatregelen												
programma												
A	knoop	P+R(+ontsluiting) Schieveste	parkeerplaatsen, aanpassing aansluiting op OVN, bewegwijzering	7.800	SRR/Schiedam		3.900	1.950	1.950	5.850	4.350	gestart
B	OV (tram)	flexibiliseringsmaatregelen	capaciteitsvergroting halte Weena	115	SRR		57	57	-	115	115	gereed
C	dvm/knoop	P+Rverwijzing	bewegwijzering OVN/ HWN	6.778	SRR/wegbeheerders		3.389	3.189	200	6.578	6.479	gestart
E	goederenvervoer	binnenstadsservice	bundelen bevoorrading binnenstedelijke winkels	367	r'dam/schiedam		184	115	68	299	299	gestart
F	knoop	verbeteren loop- en fietsroutes station Alexander Oostzijde	voetpad George Hinzeweg	104	r'dam		52	26	26	78	78	gereed
G	fiets/knoop	fietsenstallingen	Diverse locaties	1.000	r'dam/SRR		500	500		1.000	780	gestart
I	monitoring	aanvullende monitoringsmaatregelen	monitoring voortgang en effecten maatregelen	14			7	7		14	14	gereed
J	OV (tram)	flexibiliseringsmaatregel	keerlus Marconiplein	4.362			2.181	2.181		4.362	4.362	gereed
L	dvm	regelscenario's	aanpassen VRTs Spijkenisse	400	SRR/Spijkenisse		200	100	100	300	300	gereed
M	knoop	P+Rdoelgroepensysteem		92	SRR/wegbeheerders		46	23	23	69	69	gestart
N	knoop	P+RHeemraaddaan	Spijkenisse	1.333	SRR/Spijkenisse		667	333	333	1.000	1.000	gereed
O	knoop	P+RWestpolder	Lansingerland	2.353	SRR/Lansingerland		1.177	588	588	1.765	1.765	gestart
P	knoop	OV-knoop Voorne Putten	Nissewaard	1.562	SRR/Nissewaard		781	391	391	1.172	1.172	studie
totaal				26.280			13.140	9.461	3.679	22.601	20.781	
reserveprojecten*				3.120			1.560	483	1.077	2.043		vrijval
totaal				29.400			14.700	9.944	4.756	24.644	20.781	

QUICK WIN MRT							
Aanvrager	Project nr.	ID nummers	Project naam	Cat.	Invest.	Tot. Subs.	Waarvan QW
Gereed							
Zoetermeer	12AZR001	QW3002/081	S Voorsorteervakken Lansinghage	VMWS	833.900	416.900	408.218
Zoetermeer	11TZR003	QW3002/075/AF006	S ZoFo tracé Zoetermeer	OV	2.801.258	1.937.370	862.435
Den Haag	11TDG002	QW3005/M025	S Tramhalte Weidevogellaan	OV	311.010	311.010	155.505
Den Haag	12TDG005	QW3007	S Verbeteren bereik-, leefbaarheid en veiligheid, station Moerwijk	OV	478.500	218.500	218.500
Leidschendam-Voorburg	03TLG001	HGL405/RVE003/M205-1/ QW3015/LG008/M017	S Masterplan bereikbaarheid Stationsgebied Voorburg	OV	11.276.586	10.076.586	1.008.403
Den Haag	12MDG003	QW3017	S P&R Uithof	VMWS	230.000	66.000	66.000
Den Haag	11FDG007	QW3008a	S Extra fietsenstalling station Leidschenveen	FKM	24.440	24.440	16.300
Rijnacker-Nootdorp	13FFR006	QW3018d/HGL825	S Fietsenstallingen bij tramhaltes RR Rijnacker-Nootdorp	FKM	15.767	15.767	7.884
Beschikt							
Delft	12MDT001	M205-18/QW3003	B QW/MRT DVM/DRIPS - Delft	VMWS	100.950	100.950	50.475
Provincie Z-H	13MSH018d	QW3003d	B QW/MRT DRIPS	VMWS	338.060	213.060	213.060
Delft	15MDT001	M205/QW3019	B DVM Zuidvleugel Verkeerscentrales	VMWS	331.900	331.900	165.950
RWS	15MDN002	QWBB	B DVM Zuidvleugel Berm Drip's	VMWS	1.887.070	249.622	130.000
Wassenaar	14AWR001	M102/QW/MRT	B Sluipverkeer Wassenaar incl. VRI's (QW/MRT)	VMWS	835.624	835.624	400.000
Rijswijk	13FRK001	QW3012a/HGL457	B Opwaarderen fietsvoorziening Rembrandtkade	FKM	320.000	229.547	76.516
Rijswijk	14FRK003	QW3012b/HGL457	B Fietspad S.W. Churchillaan (Verbeteren hoofdfietsstructuur)	FKM	415.976	311.982	123.484
Rijnacker-Nootdorp	14AFR001	M119/QW3014/HGL	B Koninkrijksweg fase 2	VMWS	16.110.025	7.997.178	800.000
Den Haag	14FDG001	QW3018b/HGL825	B Fietsenstallingen bij tramhaltes RR Den Haag	FKM	141.381	141.381	70.690
Leidschendam-Voorburg	14FLG001	QW3018c/HGL825	B Fietsenstallingen bij tramhaltes RR Leidschendam-Voorburg	FKM	98.149	98.149	49.075
Rijnacker-Nootdorp	14FFR001	HGL835/QW3018d	B Bewaakte fietsenstalling RR haltes Nootdorp/Rijnacker-zuid	FKM	235.800	170.800	54.400
Rijswijk	14ARK001	BB16c/FRK001 QW3018e/HGL825	B Reconstructie Haagweg, Fietsstraat en tramhalte Harenstraat	VMWS	7.266.232	4.546.838	6.971
Rijswijk	14FRK004	QW3018e/HGL825	B Fietsenstallingen bij tramhaltes RR Rijswijk	FKM	14.664	14.664	7.332
Zoetermeer	14FZR001	QW3018f/HGL825	B Fietsenstallingen bij tramhaltes RR Zoetermeer (deel 1)	FKM	37.131	37.131	18.566
Zoetermeer	15FZR002	QW3018f/HGL825	B Fietsklemmen OV halte RR	FKM	12.424	12.424	6.212
Aanmeldingen en reserve voor DVM-projecten							
Zoetermeer	**	QW3004	B Verbeteren afslag A12 Zoetermeer (afslag 6: Oostweg)	VMWS	450.000	300.000	150.000
PZH/Rijnacker-Nootdorp	**	QW3003/HGL/PP	B Koninkrijksweg Parallelweg/overige maatregelen	VV	1.200.000	800.000	600.000
Den Haag/MRDH	12TSH004	QW3006/AF007	B Pilot tophalte Hollands Spoor, Den Haag	OV	2.760.504	2.500.504	1.260.504
Delft	**	QW3009/DT63/HGL485/BB2	B Herinrichting Reinier de Graafweg	VMWS	7.161.773	3.062.111	3.062.111
Den Haag	**	QW3010/HGL451	B Verbeteren fiets sterroute Scheveningen	FKM	4.459.731	2.593.731	727.731
Delft	**	QW3013/HGL831/BB17/M205-2	B Innovatief modulair fietsparkeren stationsgebied Delft 17a, b, f	FKM	3.865.000	1.997.343	1.079.563
Den Haag	**	QW3016	B P&R Forepark	VMWS	806.987	368.487	368.487
Delft	**	QW3018a/HGL825	B Fietsenstallingen bij tramhaltes RR Delft	FKM	8.166	8.166	4.083
Zoetermeer	**	QW3018f/HGL825	B Fietsenstallingen bij tramhaltes RR Zoetermeer (deel 2)	FKM	101.084	101.084	50.542
Stadsgewest Haaglanden	13MSH018	M205-18/QW3003a	B QW/MRT DVM/DRIPS Cluster	VMWS	2.378.027	2.378.027	928.502
Stadsgewest Haaglanden	*	QW3001	B Uitbreiding DVM regionaal wegennet Haaglanden	VMWS	5.989.949	4.352.501	4.352.501
					73.298.070	46.819.778	17.500.000

Bijlage E Opgaven Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid

De inventarisatie van onderzoeksopgaven en projecten, aangeleverd door ambtenaren en bestuurders van gemeenten, andere overheden en organisaties heeft geleid tot bijgevoegde lijsten. Deze lijsten kunnen dubbelingen of lacunes bevatten met betrekking tot lopende beschikkingen en bestuurlijke toezeggingen.

De vaststelling van de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid wordt in de loop van 2016 voorzien. Deze bijlage wordt op dat moment geactualiseerd.

Nr.	Opgave	omschrijving
UAB 001	ontwikkeling systematiek/methodiek	Meer SMART formuleren top-eisen en ambities.
UAB 002	ontwikkeling systematiek/methodiek	Opstellen meet- en monitoringsplan 2015 – 2017.
UAB 003	ontwikkeling systematiek/methodiek	Opstellen factsheets per project uit dit uitvoeringsprogramma; vastleggen bijdrage project aan ambities en eisen.
UAB 004	ontwikkeling systematiek/methodiek	Opstellen evaluatie- en aanpassingsplan t.b.v. bijstellen uitvoeringsprogramma en/of methodiek.
UAB 005	vernieuwde samenwerking	Financieringsvormen: onderzoek naar alternatieve en nieuwe financieringsvormen zowel bij/samen met medeoverheden (provincie Zuid-Holland, Rijk,
UAB 006	vernieuwde samenwerking	Alternatieve financiering: Pilot oplaadpalen elektrisch vervoer: andere manieren van in de markt zetten, aantrekken externe financiering.
UAB 007	vernieuwde samenwerking	Alternatieve financiering: Pilot P+R: andere vormen van financiering (bv. NS als medefinancier van fietsparkeren, Havenbedrijf besloten vervoer).
UAB 008	vernieuwde samenwerking	Alternatieve financiering: Pilot 'ontschotten budgetten' (bv. veraangename reizen).
UAB 009	vernieuwde samenwerking	Verkennen combinaties bedrijfsleven/overheid: Bedrijfsleven als werkgever, onder andere bedrijfsvervoer, collectief vervoer Haven, platooning.
UAB 010	vernieuwde samenwerking	Verkennen combinaties bedrijfsleven/overheid: Bedrijfsleven als aanbieder van nieuwe mobiliteitsproducten.
UAB 011	vernieuwde samenwerking	Structureel slimmer samenwerken: samenwerking met en tussen de MRDH-gemeenten en samenwerking met partners. Zoals platform Future Mobility Movement, netwerkontwikkeling, mobiliteitsinnovatie, kennisontwikkeling en -deling.
UAB 012	innovatie	Definiëren van innovatieve, first & last-mile oplossingen, waaronder Rotterdam The Hague Airport, Parkshuttle Rivium en diverse andere opgaven in gemeenten.
UAB 013	innovatie	Uitwerken Weg van de energietransitie N470 en N211, inclusief vertaling naar andere wegen.
UAB 014	innovatie	Vormgeven van de transitie naar zero-emissie in het busvervoer.
UAB 015	innovatie	Uitvoeren proeftuinen/demonstraties zelfrijdend vervoer, inclusief participatie in onderzoeksprogramma's.
UAB 016	innovatie	Stimuleren maatschappelijk medegebruik infrastructuur OV.
UAB 017	innovatie	Zoeken naar compensatie voor wegvallend ontsluitend OV en de trend van vergroting van halteafstanden door. Ontwikkeling van herkomsttransferia, stimuleren voortransport per fiets en andere vormen van deur-halte vervoer, bijvoorbeeld via efficiënter en met gemeenten afgestemd doelgroepenvervoer.
UAB 018	innovatie	Ondersteunende activiteit: deelnemen aan Community of Practice Mobiliteitsinnovatie, waaronder laadpalen voor elektrisch vervoer, kansen en gevolgen van innovaties (zoals connected driving en big data) voor de wegbeheerder.
UAB 019	innovatie	Ondersteunende activiteit: door ontwikkelen Future Mobility Movement, het netwerk van mobiliteitsinnovatoren in de Zuidelijke Randstad.
UAB 020	innovatie	Opgaven definiëren om met prijsmechanismen de mobiliteitsmarkt beter te laten functioneren.
UAB 021	OV	Programma één OV-systeem voor de reiziger.
UAB 022	OV	Herijking 'tussenlaag' ontsluitend OV in kader van nieuw aan te besteden concessies.
UAB 023	OV	Programma integratie van gemeentelijk doelgroepenvervoer en ontsluitende OV-diensten. Onderdeel is verkennen mogelijke wijze van organiseren en financieren en aan de slag gaan op basis van pilots (bijvoorbeeld Schiedam).
UAB 024	OV	Vraagafhankelijk vervoer en vernieuwde lijnvoering: verkennen organisatie openbaar vervoer, in samenwerking met de provincie Zuid-Holland (bijvoorbeeld Hoekse Lijn).
UAB 025	OV	Doorzetten programma Stedenbaan, waaronder het stimuleren van verdichting stedelijk programma rond bestaande stations Oude Lijn.

Nr.	Opgave	omschrijving
UAB 026	auto	Samenwerking van netwerkbeheerders: gezamenlijk benutten van het netwerk: DVM, mobiliteits-management, ITS en meer netwerk-overschrijdende maatregelen.
UAB 027	auto	Nader onderzoek uitvoeren naar toepassing van het betrouwbaarheids criterium.
UAB 028	fiets	Meten van de fietsintensiteiten en routekeuze, het ontwikkelen van een modelsystematiek.
UAB 029	fiets	Ontwikkeling en prioriteitstelling metropolitain fietsnetwerk, inclusief formulering kwaliteitseisen.
UAB 030	fiets	Ontwikkeling aanpak kwaliteitsverbetering bestaand regionaal fietsnetwerk, inclusief eisen t.a.v. verkeersveiligheid.
UAB 031	fiets	Analyse opgave fietsparkeren en rolverdeling.
UAB 032	fiets	Opzetten en uitvoeren campagnes in fietseducatie en –communicatie.
UAB 033	fiets	Opstellen fietsbeleid en toewijding doelstellingen.
UAB 034	ketenmobiliteit	Opstellen gezamenlijke agenda Ketenmobiliteit (zie ook tabel 7.11 op pagina 55): methodiek ontwikkelen, pilots uitvoeren en toepassen
UAB 035	ketenmobiliteit	Uitwerking aanpak kwaliteit OV-knooppunten: Analyseren kwaliteit, (keten)-regierol MRDH vormgeven, alliantiegesprekken, gebiedsgerichte uitvoeringsplan(nen) opstellen, faciliteren/ coördineren uitvoering, monitoring handhaving kwaliteit.
UAB 036	ketenmobiliteit	Herijking P+R beleid, waaronder koppeling aan doelgroepen, ligging, verwachte gedragseffecten, te verwachten behoefteontwikkeling, bestaande parkeersituatie in omgeving, relatie met parkeerbeleid in de steden, mogelijkheden van tarifiering, criteria voor effectiviteit, monitoring. Op basis hiervan opstellen van een nieuw programma voor uitbreiding en verbetering van P+R.
UAB 037	ketenmobiliteit	Programma fietsenstallingen op OV-knooppunten, inclusief monitoring bezetting fietsstallingen.
UAB 038	ketenmobiliteit	Aanpak weesfietsen en fietswrakken, afspraken handhaving (sociale) veiligheid en kwaliteit (onderhoud en beheer).
UAB 039	duurzame mobiliteit	Uitwerken van de ambitie van duurzaamheid / schoon wegverkeer in concrete doelstellingen passend bij de rol van de MRDH.
UAB 040	duurzame mobiliteit	Uitwerking van de verduurzaming van het OV-systeem via de OV-concessies.
UAB 041	duurzame mobiliteit	Opstellen programma duurzaamheid assets OV.
UAB 042	duurzame mobiliteit	Organiseren van de samenwerking tussen de gemeenten bij het realiseren van laadinfrastructuur inclusief het verkennen van (externe) bronnen van financiering (cofinanciering uit de markt/Green Deals etc.).
UAB 043	verkeersveiligheid	Het stimuleren van kwaliteitsverbetering van de landelijke ongevallenregistratie.
UAB 044	verkeersveiligheid	Het stimuleren en ontwikkelen van verkeersveiligheid beleid vanuit risico-gestuurde benadering, uitgaande van Duurzaam Veilig, een pilot met de tool Safe Cycling Network voor het fietsnetwerk uitvoeren.
UAB 045	verkeersveiligheid	Uitwerken regierol voor gedrag en educatie van specifieke doelgroepen met verhoogd risico, zoals fietsers, jonge automobilisten, jeugd (0-18 jaar) en ouderen. In samenwerking met gemeenten meest effectieve manier bepalen. Resultierend in een meerjaren Bestuursovereenkomst ROV ZH.
UAB 046	verkeersveiligheid	Opdrachtgever Regionaal Ondersteuningsbureau Verkeersveiligheid voor de uitwerking van het regionale verkeersveiligheidsbeleid (gedragsbeïnvloeding en educatie) in samenwerking met de provincie Zuid-Holland ten behoeve van de gemeenten. Dit vanuit de mindset 'Maak van de nul een punt'.
UAB 047	verkeersveiligheid	Aansluiting zoeken bij andere maatschappelijke thema's en bij mobiliteitsinnovaties die kansen bieden om de verkeersveiligheid te verbeteren.
UAB 048	verkeersveiligheid	Handhaving hoger op de bestuurlijke agenda krijgen.
UAB 049	mobilitaatsmanagement	Continueren en afmaken Mobiliteitsmanagement acties in het kader van Beter Benutten Vervolg Haaglanden en Rotterdam.
UAB 050	mobilitaatsmanagement	Continueren participatie in en bijdrage aan Bereikbaar Haaglanden en De Verkeersonderneming.
UAB 051	mobilitaatsmanagement	Bepalen visie/strategie op mobiliteitsmanagement in vervolg op Beter Benutten Vervolg (transitieproces).
UAB 052	mobilitaatsmanagement	Een platform mobiliteitsmanagement starten en/of verder uitbouwen in samenwerking met het bedrijfsleven (commitment en slagkracht).
UAB 053	verkeersmanagement	Aanpak van verstoringen: het beter afstemmen van wegwerkzaamheden, werken in rustige periodes, juiste gezamenlijke communicatie en inzet van regel-scenario's.
UAB 054	verkeersmanagement	Continueren bijdrage aan BEREIK!

Nr.	Opgave	omschrijving
UAB 055	verkeersmanagement	Stimuleren samenwerking: de automobielindustrie voor de ontwikkeling, marktpartijen voor de implementatie, universiteiten voor de kennisontwikkeling, wegbeheerders voor de aanpassingen van wegen en wegkantssystemen en overheden als hoeder van het algemeen belang en de veiligheid.
UAB 056	verkeersmanagement	Onderzoek naar de effecten en kansen voor zelfrijdend vervoer.
UAB 057	verkeersmanagement	No-regret stappen zetten om de nieuwe technieken mogelijk te maken. Een aantal gemeenten in de regio staat open om als proeftuin te fungeren.
UAB 058	verkeersmanagement	Kennisontwikkeling en – deling door onder meer de participatie in onderzoeksprojecten met de provincie Zuid-Holland en TU Delft (bijvoorbeeld in beeld brengen gevolgen en kansen van intelligente auto's).
UAB 059	verkeersmanagement	Participatie in samenwerkingsverbanden als Dutch Roads en Connekt ten behoeve van het versnellen van (proeven met) zelfrijdend vervoer.
UAB 060	verkeersmanagement	In het kader van Beter Benutten cofinanciering van projecten om systemen en auto's intelligenter te maken.
UAB 061	goederenvervoer	Oplossen regionale knelpunten en optimaliseren keten: Verbeteren logistieke routes van en naar de Mainport en Greenports en betere aansluiting op het
UAB 062	goederenvervoer	Oplossen regionale knelpunten en optimaliseren keten: Samenbrengen partijen rond logistiek om kennis te delen, knelpunten op te lossen en activiteiten te ontplooiën.
UAB 063	goederenvervoer	Oplossen regionale knelpunten en optimaliseren keten: Afstemmen inefficiënt transport en zwaar transport, met name voor bouwlogistiek, internet-winkelen en allerhande bezorgapplicaties.
UAB 064	goederenvervoer	Slimmer goederenvervoer vraagt ook om gedragsverandering: Voorlichten van doelgroepen.
UAB 065	goederenvervoer	Slimmer goederenvervoer vraagt ook om gedragsverandering: Inzichtelijk maken van alternatieven.
UAB 066	goederenvervoer	Vervoer van gevaarlijke stoffen: veilig vervoer stimuleren
UAB 067	goederenvervoer	Routing afstemmen op toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen.
UAB 068	goederenvervoer	Regionale coördinatie en afstemming rond een aantal specifieke thema's rond goederenvervoer:
UAB 069	goederenvervoer	Regionale coördinatie en afstemming rond een aantal specifieke thema's rond goederenvervoer: Afstemmen vrachtwagen-parkeren.
UAB 070	goederenvervoer	Regionale coördinatie en afstemming rond een aantal specifieke thema's rond goederenvervoer: Afstemmen ontkoppelpunten lange, zware voertuigen (LOP, LZV).
UAB 071	goederenvervoer	Regionale coördinatie en afstemming rond een aantal specifieke thema's rond goederenvervoer: Afstemmen/kennisdelen tussen gemeenten van beperkingen in hoogte, breedte en gewicht (valt onder Beter Benutten Vervolg).
UAB 072	goederenvervoer	Regionale coördinatie en afstemming rond een aantal specifieke thema's rond goederenvervoer: Afstemmen venstertijden stedelijke distributie (is reeds uitgevoerd in regio Rotterdam).
UAB 073	goederenvervoer	Regionale coördinatie en afstemming rond een aantal specifieke thema's rond goederenvervoer: Kennisdelen en coördineren wettelijke omgang met slimme logistiek en nieuwe, logistieke voertuigen, als elektrisch aangedreven voertuigen, platooning, twizy cargo's.

Nr.	Categorie	Fase	Projectomschrijving
UAB_P101	OV	Realisatie	Ombouw Hoekse Lijn (A).
UAB_P102	OV	Realisatie	Eindhalte metrolijn E Den Haag Centraal (A).
UAB_P103	OV	Realisatie	Vervoersknoop BleiZo (F).
UAB_P104	OV	Realisatie	IC-haltering en verbetering station Blaak (F).
UAB_P105	OV	Realisatie	4-sporigheid Rijswijk–Delft Zuid (F).
UAB_P106	OV	Realisatie	6 x per uur Sprinter Oude Lijn (F).
UAB_P107	OV	Realisatie	Aanleg tramlijn station Delft - TU Wijk (tram 19) (A).
UAB_P108	OV	Realisatie	Verbetering overstapstations Den Haag Laan van NOI, Blaak en Rotterdam Alexander (A).
UAB_P109	OV	Realisatie	Opwaarderen tramlijn 1 (Tanthof – Den Haag Centrum) (A).
UAB_P110	OV	Realisatie	Kwaliteitsverbetering tram 23 Rotterdam Zuid (A).
UAB_P111	OV	planstudie	Hergebruiken sporen voormalige Hoekse Lijn voor aansluiting op sporen naar Delft, inclusief IC-haltering Schiedam (F).
UAB_P112	OV	planstudie	Vergroten capaciteit en robuustheid RandstadRail: samenloopdeel lightrail/metro en capaciteit Rotterdam/Pijnacker (A).
UAB_P113	OV	planstudie	Verbetering OV-ontsluiting TU Wijk – Delft Zuid (A).
UAB_P114	OV	planstudie	Verbetering ontsluiting Rotterdam The Hague Airport op Meijersplein (A).
UAB_P115	OV	planstudie	Verbetering internationale connectiviteit metropoolregio (Verbinding met Duitsland en tussen Den Haag en België / Frankrijk) (F).
UAB_P116	OV	planstudie	OV-ontsluiting en realisatie Station Stadionpark (A+F).
UAB_P117	OV	planstudie	Overdag 4 Sprinters per uur tussen Rotterdam en Gouda (F).
UAB_P118	OV	planstudie	Opwaarderen tramlijn 1 (Den Haag Centrum – Scheveningen) (A).
UAB_P119	OV	planstudie	HOV-verbinding tram Norkolkterrein Scheveningen (A).
UAB_P120	OV	planstudie	Busstation Zuidplein (A).
UAB_P121	OV	planstudie	Koppeling World Expo 2025: Westelijke oeververbinding HOV (F).
UAB_P122	OV	planstudie	Koppeling World Expo 2025: Westelijke oeververbinding HOV (F).
UAB_P123	OV	verkenningen	4-sporigheid A12 corridor Den Haag – Gouda (inclusief mogelijke inzet RandstadRail en relatie Binnhorst) en 4-sporigheid Rotterdam – Gouda (F).
UAB_P124	OV	verkenningen	Verbinding Internationale Zone – Den Haag Centraal (A).
UAB_P125	OV	verkenningen	Verbetering Den Haag – Leiden – Schiphol – Amsterdam (internationale connectiviteit) (F).
UAB_P126	OV	verkenningen	Corridor R'dam - Drechtsteden (IC, sprinters, Merwede Lingelijn, goederen, verdeling capaciteit Willemspoortunnel op LT) (F).
UAB_P127	OV	verkenningen	Visie op HOV Den Haag – Westland – Hoekse Lijn (A).
UAB_P128	OV	verkenningen	Verbetering overstapstations Schiedam Centrum en Rijswijk (F).
UAB_P129	OV	verkenningen	4-sporigheid Delft Zuid – Schiedam (F).
UAB_P130	OV	verkenningen	Verbetering HOV Rotterdam Zuid (A).
UAB_P131	OV	verkenningen	Programma Netwerk RandstadRail fase 2 (bredere tramvoertuigen en perrons) op lijnen 6, 12, 16 en 17 (A).
UAB_P132	OV	verkenningen	HOV Ridderkerk-Drechtsteden (R-net) (A)
UAB_P133	OV	verkenningen	HOV-verbinding bus uit Westland (A).
UAB_P134	OV	verkenningen	HOV-verbinding Rotterdam Alexander–Zoetermeer-Delft (A).
UAB_P135	OV	verkenningen	Ongelijkvloerse verbinding HS – CS (F).
UAB_P136	OV	verkenningen	HOV-baan BleiZo (A).
UAB_P137	auto	Realisatie	Poorten en inrijders: N211 Wippolderlaan (A4-N222)
UAB_P138	auto	Realisatie	H6-weg Hoek van Holland.
UAB_P139	auto	Realisatie	Aansluiting Vijfsluizen.
UAB_P140	auto	Realisatie	Rijnlandroute.
UAB_P141	auto	Realisatie	Moordrechtboog.
UAB_P142	auto	Realisatie	Nieuw Reijerwaard (Usselmondse knoop).
UAB_P143	auto	Realisatie	A16 Rotterdam.
UAB_P144	auto	Realisatie	Blankenburgverbinding.
UAB_P145	auto	Realisatie	Rotterdamsebaan.
UAB_P146	auto	Realisatie	Capaciteitsuitbreiding aansluiting Zoetermeer A12.
UAB_P147	auto	Realisatie	Uitbreiding A4 tussen N14 en toekomstige Rijnlandroute.
UAB_P148	auto	planstudie	Poorten en inrijders: Lozerlaan/Erasmusweg
UAB_P149	auto	planstudie	Poorten en inrijders: Prinses Beatrixlaan Rijswijk.
UAB_P150	auto	planstudie	Poorten en inrijders: N14.
UAB_P151	auto	planstudie	Parallelstructuur A4-passage.
UAB_P152	auto	planstudie	Verlengde Veilingroute.
UAB_P153	auto	planstudie	A20 Oost.
UAB_P154	auto	planstudie	Capaciteitsverruiming A15 Papendrecht-Sliedrecht.
UAB_P155	auto	verkenningen	Bereikbaarheid Voorne Putten en Havengebied.
UAB_P156	auto	verkenningen	Verbreding N57
UAB_P157	auto	verkenningen	Aansluitingen A20 Maassluis-Vaardingen.
UAB_P158	auto	verkenningen	Ontsluiting Westland (centrale as en Bruinsmaknoop).
UAB_P159	auto	verkenningen	Volledige aansluiting Zoetermeer Centrum/A12.
UAB_P160	auto	verkenningen	A12 Zoetermeer-Voorburg.

Nr.	Categorie	Fase	Projectomschrijving
UAB_P161	auto	verkenningen	N209 bij Benthuisen verlengen richting N11.
UAB_P162	auto	verkenningen	Aansluitingen A15 en A29.
UAB_P163	auto	verkenningen	Capaciteit Ridderster West=>Noord.
UAB_P164	auto	verkenningen	Oeververbinding(en) Rotterdam en Krimpen (N210) (in relatie tot HBAC).
UAB_P165	auto	verkenningen	Corridor A4-A13 en Kruithuisweg (tweede ontsluiting Technopolis/Ruyven).
UAB_P166	auto	verkenningen	Ontsluiting Oostland (N470/N471/N209).
UAB_P167	auto	verkenningen	Verlengde N471, 2e verbinding Pijnacker-Nootdorp.
UAB_P168	auto	verkenningen	Doorstroming/leefbaarheid A44/N44 (tunnel Wassenaar?).
UAB_P169	auto	verkenningen	Schenkviaduct Den Haag.
UAB_P170	auto	verkenningen	A4 -Zuid
UAB_P171	fiets	planstudie	Kruising A4 (exclusief kruising Viet).
UAB_P172	fiets	planstudie	Velostrada (NOI-HS).
UAB_P173	fiets	planstudie	Programma snelfietsroutes Beter Benutten HGL.
UAB_P174	fiets	verkenningen	Programma fietsverbindingen naar OV-knooppunten
UAB_P175	fiets	verkenningen	Programma fietsenstallingen op OV-knooppunten.
UAB_P176	fiets	verkenningen	Onderzoek relatie fietsverbinding: Binkhorst – Zoetermeer.
UAB_P177	fiets	verkenningen	Onderzoek relatie fietsverbinding: Kruising Viet van A4-route.
UAB_P178	fiets	verkenningen	Onderzoek relatie fietsverbinding: Delft – Rotterdam.
UAB_P179	fiets	verkenningen	Onderzoek relatie fietsverbinding: Maardingen – Rotterdam – Rotterdam Alexander.
UAB_P180	fiets	verkenningen	Onderzoek relatie fietsverbinding: Rotterdam Alexander – Lansingerland.
UAB_P181	fiets	verkenningen	Onderzoek relatie fietsverbinding: Kruising A20 (Hofpleinroute).
UAB_P182	fiets	verkenningen	Onderzoek relatie fietsverbinding: Spijkenisse – Ridderkerk.
UAB_P183	fiets	verkenningen	Onderzoek relatie fietsverbinding: Hellevoetsluis – Rotterdam.
UAB_P184	fiets	verkenningen	Onderzoek relatie fietsverbinding: Kralingen – Rotterdam Zuid.
UAB_P185	fiets	verkenningen	Onderzoek relatie fietsverbinding: Barendrecht – Rotterdam Zuid.
UAB_P186	fiets	verkenningen	Onderzoek relatie fietsverbinding: Hoek van Holland – Naaldwijk.
UAB_P187	fiets	verkenningen	Onderzoek relatie fietsverbinding: Naaldwijk – Vaardingen.
UAB_P188	fiets	verkenningen	Onderzoek relatie fietsverbinding: Hoek van Holland – Den Haag (voornamelijk recreatief).
UAB_P189	fiets	verkenningen	Onderzoek relatie fietsverbinding: Hoek van Holland – Vaardingen (voornamelijk recreatief).

Bijlage F Afkortingenlijst

BDU	Brede Doeluitkering
FKM	Fiets- en Ketenmobiliteit
IenM	Ministerie van Infrastructuur en Milieu
IPVa	Investeringsprogramma Vervoersautoriteit
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport
OV	Openbaar Vervoer
P+R	Parkeer en Reis
RWS	Rijkswaterstaat
VAT-kosten	Kosten voor voorbereiding, administratie en toezicht
VMWS	Verkeersmanagement en Wegenstructuur
VV	Verkeersveiligheid

CONCEPT

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG
VERVOERSAUTORITEIT

Grote Marktstraat 43
Postbus 66
2501 CB Den Haag

Telefoon 088 5445 100

E-mail: informatie@MRDH.nl
Internet: www.mrdh.nl

Bankrekeningnummer:
NL96 BNGH 0285 1651 43

KvK nummer: 62288024

M E M O

Aan de 23 gemeenteraden
Datum 23 maart 2016
Onderwerp Begeleidend schrijven ontwerpbegroting MRDH 2017 - programma's Verkeer en Openbaar Vervoer en IPVa 2017

In voorliggend memo worden de belangrijkste punten voor de programma's Verkeer en Openbaar Vervoer nader toegelicht.

Inhoud en samenhang

Bij de behandeling van de begroting 2016 hebben de gemeenten aangegeven het abstractieniveau van de begroting te hoog te vinden. Bij de begroting 2017 is dit goeddeels ondervangen, omdat het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit (IPVa) nu integraal deel uitmaakt van de begroting. De begroting en het IPVa zijn opgesteld met de wetenschap dat parallel de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid (UAB) bestuurlijk wordt behandeld. In de begroting is rekening gehouden met onderzoeksbudgetten voor de programma's en projecten die in de UAB zijn opgenomen. Bij de voorbereiding hiervan zijn de gemeenten al nauw betrokken.

De begroting 2017 geeft de stand van zaken weer zoals die in januari 2016 bekend is. In de eerste helft van 2016 vindt een nadere uitwerking plaats van het OESO-rapport, de UAB en de Roadmap Next Economy. Er ligt een bestuurlijke opdracht vanuit het algemeen bestuur om, op basis van deze trajecten, voor de zomer van 2016 een eerste brede Regionaal Investeringsprogramma gereed te hebben. Zodra dat investeringsprogramma gereed is, wordt ook duidelijk in hoeverre er consequenties zijn voor de begroting 2017. De zienswijze voor de concept begroting MRDH 2017 start in maart; op dat moment is de inhoud van het eerste Regionaal Investeringsprogramma nog niet gereed. Er is dus sprake van parallelle processen die samenkomen in het algemeen bestuur van 1 juli a.s. Dit betekent dat de mogelijkheid bestaat dat naar aanleiding van het vaststellen van het Regionaal Investeringsprogramma aanpassingen nodig zijn in de dan vastgestelde begroting 2017. Voor de projecten die nog niet in de vigerende begroting, inclusief IPVa, zijn opgenomen, moet aanvullende financiering gevonden worden met bijbehorende begrotingswijziging. De uitwerking van de strategische trajecten is daarom nog niet terug te vinden in de huidige begroting en het voorstel voor de begroting van de MRDH voor 2017.

Het eerste MRDH brede Regionale Investeringsprogramma zal circa 20 tot 25 projecten bevatten. De projecten die invulling geven aan de verkeer en vervoeropgave in deze regio zullen in ieder geval opgenomen zijn in de UAB en dragen daarbij te allen tijde bij aan de bereikbaarheidsdoelen van de regio.

De UAB is een beleidsrijke uitvoeringsagenda waarvoor niet voor alle opgaven de financiële dekking nu beschikbaar is. In aanloop naar de begroting 2018 wordt een implementatieplan opgesteld waarin in gezamenlijkheid de prioriteiten worden bepaald in de uitvoering van de UAB en gezocht wordt naar alternatieve financieringsbronnen om de ambitie van de UAB en het Regionale Investeringsprogramma te verwezenlijken.

Begrippen Overplanning en Overbesteding

Overplanning houdt in dat er in de planning rekening mee wordt gehouden dat er meer aan projecten gepland wordt in enig jaar dan er in dat jaar aan BDU-geld beschikbaar is. Voorwaarde die hieraan is gesteld is dat binnen 10 jaar niet meer projecten beschikt worden dan er aan financiële middelen beschikbaar is.

Overbesteding in enig jaar houdt in dat de werkelijke bestedingen tot een negatief saldo van de BDU-fondsen leiden.

Stelselwijziging financiering openbaar vervoer

De huidige ramingen laten zien dat in 2017 sprake is van overbesteding, waardoor de MRDH zou moeten gaan lenen. Omdat subsidieaanvragers deze opgaaf hebben gedaan, moeten we er op voorbereid zijn dat overplanning leidt tot overbesteding. Voorgesteld wordt om het mogelijk te maken om op de derdenmarkt geld te lenen. Of en de mate van overbesteding is afhankelijk van een aantal zaken. Die worden toegelicht onder de paragraaf 'opschoonactie'.

Een uitgewerkt voorstel voor de financiering van de overbesteding zal separaat ter besluitvorming worden voorgelegd. Hierin zullen de te stellen kaders worden opgenomen. Conform artikel 2:1 tweede lid van de gemeenschappelijke regeling MRDH, zal de vertegenwoordigende organen in dit geval hun zienswijze worden gevraagd.

Met de huidige inzichten is de verwachte overbesteding in 2017 € 75 miljoen. Naast de structureel optimistische inschatting van subsidieaanmeldingen van gemeenten dragen ook de ondergenoemde stelselwijzigingen bij aan een eenmalige mogelijke overbesteding.

1. Dit wordt in de eerste plaats veroorzaakt door een gewijzigde systematiek van bekostiging van het vervangingsonderhoud infrastructuur vanaf 2017 ten behoeve van de RET. Door de projecten te subsidiëren wanneer ze gereed zijn in plaats van op afbetaling te subsidiëren worden hierdoor minder rentekosten betaald, waardoor er meer geld overblijft om te besteden aan projecten. In 2017 wordt hierdoor € 38 miljoen meer betaald ten opzichte van eerdere ramingen. Het wijzigen van systematiek van bekostiging bewerkstelligt dat de MRDH ten opzichte van de huidige systematiek vanaf 2026 structureel € 24 mln. per jaar minder BDU-geld hoeft in te zetten. Hiermee wordt geld vrijgespeeld voor de invulling van de UAB.
2. In tweede plaats door een gewijzigde systematiek van bekostiging van de kapitaallasten van voertuigen ten behoeve van de RET. Vanaf 2017 zal deze plaatsvinden op basis van een lineair systeem in plaats van op basis van annuïteiten. In 2017 moet daarvoor wel een eenmalige inhaalafschrijving van € 23 miljoen aan de RET worden vergoed. In de 20 jaren daarna wordt hierdoor echter een extra besparing gerealiseerd van in totaal ruim € 40 miljoen.
3. Ten slotte is voor de projecten in het kader van Netwerk RandstadRail en het Actieprogramma Openbaar Vervoer met het Rijk een extra bijdrage overeengekomen. Deze projecten worden in 2016 en 2017 opgeleverd, maar voornoemde rijksbijdrage (€ 16 miljoen) wordt gefaseerd ontvangen in de jaren 2018 t/m 2020. De MRDH financiert deze projecten tot dit bedrag voor.

Opschoonactie van het IPVa

Het volgende is aan de orde:

1. Tijdens het opstellen van het IPVa is tezamen met de gemeenten geconstateerd dat sommige projecten lang op de lijst van aanmeldingen staan, voornamelijk in het Haaglanden gebied. Sommige zijn bijvoorbeeld zes jaar oud. Een deel van deze oude aanmeldingen (bij Haaglanden) tot 1 januari 2015 zijn opgenomen als uitgaven in 2016 en 2017. Hiervoor zijn echter nog geen concreet onderbouwde aanvragen voor subsidiebeschikkingen ontvangen. Dit betreft een bedrag van ongeveer € 72 mln. Het is de vraag of (een deel van) deze aanmeldingen werkelijk leiden af te geven subsidiebeschikkingen en daarmee tot uitgaven in deze jaren. De MRDH probeert met de opschoonactie de geraamde overbesteding zo laag mogelijk te houden door samen met de gemeenten kritisch naar de overplanning te kijken. Dit wordt mede veroorzaakt door de discussie over de extra inwonersbijdrage (bovenop de inkomsten vanuit de BDU) aan het mobiliteitsfonds van het Haaglanden deel. (Zie de uitleg hieronder.) Hierdoor is er nu een harde scheidslijn tussen de budgetten tot en met 2017 en de eventuele budgetten vanaf 2018. Bij het Rotterdamse gebied speelt dit niet omdat hier jaarlijks een subsidieplafond geldt, dat bij niet besteding in het jaar meteen vrij valt en er geen inwonersbijdrage is die nu ter discussie staat.
2. De ervaring leert dat uitvoering van beschikte projecten in het algemeen optimistisch geprognostiseerd worden. Jaarlijks wordt een forse omvang, rond de € 100 mln, in de totale

begroting doorgeschoven naar een volgend jaar. In aanloop naar de begroting 2018 zal met de gemeenten kritisch naar de planning van de uitvoering van projecten worden gekeken zodat er een meer realistisch beeld ontstaat.

Bovenstaande punten overziend is de verwachting dat het risico van daadwerkelijke overbesteding niet groot is zowel qua optreden als qua omvang en het wellicht niet nodig zal zijn om werkelijk bij derden gelden aan te moeten trekken.

Financiering voertuigen openbaar vervoer

In de lange termijnfinanciering van (o.a.) de metro's en trams van HTM en RET hebben de gemeenten Den Haag en Rotterdam een groot aandeel. De rentevergoeding voor deze investeringen wordt door de MRDH via concessies aan de genoemde OV-bedrijven vergoed. Momenteel wordt onderzocht, of met de eventuele overname van de lange termijnfinanciering van de investeringen in (in eerste instantie) de trams en metro's van HTM en RET substantieel op de rentevergoeding kan worden bespaard. De op deze wijze vrijkomende BDU-middelen zouden dan op een nader te bepalen andere wijze kunnen worden ingezet. Een voorstel over de (mogelijke) herfinanciering van voornoemde ontwikkelingen wordt u in een later stadium ter besluitvorming voorgelegd.

Inwonersbijdrage Mobiliteitsfonds Haaglanden

In 2016 zal de discussie gevoerd worden over de extra inwonersbijdrage aan het Mobiliteitsfonds. Tot en met 2017 leggen de oud Haaglandengemeenten € 9,14 per inwoner in ten behoeve van de Verkeer en Vervoer opgave in het oud-Haaglandengebied. Dit is als zodanig opgenomen in de begroting. Voor de begroting 2018 zal de discussie of deze inwonerbijdrage zal moeten vervallen of van toepassing zal worden verklaard voor het totale gebied, gevoerd moeten zijn en doorgevoerd. Hierbij zijn alle MRDH-gemeenten betrokken.

Metropoolregio Rotterdam Den Haag
T.a.v. het dagelijks bestuur
Postbus 66
2501 CB 'S-GRAVENHAGE

Verzenddatum 12 mei 2016
Ons kenmerk U16.04747
Uw brief van

Afdeling
**Bestuurszaken,
Informatievoorziening &
Faciliteiten**

Postbus 1
2650 AA Berkel en Rodenrijs

Nadere informatie
Karin Koemans

Telefoon
14 010

E-mail
Karin.Koemans@lansingerland.nl

Fax
(010) 800 40 01

Onderwerp **Ontwerpbegroting 2017**

Geacht bestuur,

Op 24 maart ontvingen wij de ontwerpbegroting 2017 met het verzoek onze zienswijze kenbaar te maken voor 18 mei aanstaande. Hierbij ontvangt u onze zienswijze, afgestemd in de commissie algemeen bestuur van 11 mei en onder voorbehoud van instemming van de raad op 26 mei.

Onze reactie

De MRDH is ook in 2016 volop in beweging. De raad spreekt haar waardering uit voor de uitgebreide en onderbouwde begroting. Een aantal nog niet afgeronde documenten, zoals het Regionaal investeringsprogramma, opschoonactie van het investeringsprogramma Vervoersautoriteit en de evaluatie van de bedrijfsvoeringskosten, hebben mogelijk nog invloed op de huidige ontwerpbegroting. De resultaten van de opschoonactie zijn inmiddels verwerkt in de nieuwste versie van de conceptbegroting van april 2016. Wij gaan er van uit dat dit een verfijning is van de huidige begroting en geen negatieve financiële consequenties heeft. Wij stemmen in met de voorliggende ontwerpbegroting 2017. Met enige reserve stemmen we daarmee ook in met het principe tot overbesteding bij de programma's Verkeer en Openbaar Vervoer in 2017 onder genoemde voorwaarden. Met deze zienswijze maken wij van de gelegenheid gebruik om een aantal aandachtspunten naar voren te brengen.

Organisatie in ontwikkeling

De MRDH vormt zich steeds meer naar een netwerkorganisatie. Het rapport "van, voor en door 23 gemeenten" heeft het gesprek over de concretisering hiervan gestimuleerd. Bij de nieuwe manier van samenwerken kan de denkkraft van de raad goed worden ingezet. In dit kader vergt de rol van de adviescommissies nog een nadere uitwerking waar wij graag aan meewerken.

De evaluatie van de bedrijfsvoeringskosten en de daarmee mogelijke verandering in de verhouding van de kostenverdeling tussen de programma's verkeer & vervoer en het economisch vestigingsklimaat zien wij als aandachtspunt. Van die € 2,49 per inwoner wordt nu maximaal € 1,02 ingezet voor de dekking van de apparaatslasten van het programma Economisch Vestigingsklimaat. Dit vinden wij een maximaal bedrag zodat het niet ten koste gaat van de uitvoering van de noodzakelijke investeringstrajecten. De

MRDH zal met name bij dit programma effectief gebruik moeten maken van de kennis en kunde bij de aanwezige gemeenten.

Samenwerking

Eén van de belangrijkste aanbevelingen uit het OESO-rapport was het samenwerken in en met de regio. Om de ambitie als Europese topregio te verwezenlijken is samenwerking met onder meer bedrijfsleven, kennisinstellingen, omliggende regio's, de provincie en het Rijk noodzakelijk. We zien dat de MRDH daar goede stappen in maakt. Dit is een continue proces en de MRDH kan hierbij nog meer gebruik maken van de al aanwezige netwerken van de gemeenten.

Risicobeheer en weerstandsvermogen

Onze raad heeft in haar vorige zienswijze het belang van risicobeheer en een gezond weerstandsvermogen benadrukt, gelet op de omvang van de investeringsmiddelen. Wij zijn dan ook erkentelijk met de ondernomen actie om een adviesnota op te stellen waaruit al een aantal adviezen in deze ontwerp-begroting zijn terug te vinden. Het risico van 100K voor hele MRDH lijkt (zeer) weinig. Zeker gezien de uitspraken in begroting dat de BDU gaat dalen en uitgaven voor onderhoud aan het openbaar vervoer gaat toenemen. De raad is voorstander van een vertaling hiervan in de begroting of weerstandsvermogen en ziet dit tevens als aandachtspunt voor de verdere uitwerking in de voorgestelde beleidsnota.

Overbesteding en financiering

De onderbouwing voor de overbesteding staat uitvoerig in de ontwerp-begroting opgenomen. Als raad zetten wij een kanttekening bij deze overbesteding. De MRDH gaat de komende jaren (meer) voorfinancieren vooruitlopend op de toekomstige BDU-gelden. Hierdoor moet de MRDH gaan lenen. Overname van de financiering van materieel van de RET/HTM doet dit alleen maar verder toenemen. Hierdoor nemen de schulden van de MRDH toe en daarmee ook indirect de schuldenpositie van de deelnemers. Wat Lansingerland betreft een ontwikkeling die zorgvuldig in de gaten moet worden gehouden om te voorkomen dat de schulden niet te hoog worden en de MRDH ook op lange termijn aan de verplichtingen kan voldoen.

De raad zou in de begroting graag zien dat er duidelijk blijkt welk deel van de uitgaven reeds verplicht zijn de komende jaren 10-jaars periode BDU (uitgaven concessies OV, beheer en onderhoud OV en reeds verplichte subsidies/bijdragen aan infrastructuur). Zo ontstaat inzicht in de stuurbaarheid van de uitgaven. De BDU is de grootste bron van inkomsten. In het verleden is door het Rijk hierop bezuinigd. Door nu negatief te gaan in het fonds BDU legt de MRDH indirect een claim op de toekomstige inkomsten die, als het Rijk opnieuw bezuinigd, wel eens sneller kunnen gaan dalen. Wat Lansingerland betreft is dit een risico dat nu onvoldoende tot uitdrukking komt in de begroting en ook niet duidelijk is waar er nog sturingsmogelijkheden zijn.

Programma Verkeer en Vervoer

Bij de programma's verkeer en vervoer maakt de raad zich, gezien bovenstaande, vooral zorgen over de beschikbare financiële middelen op lange termijn en de nu al bekende overbesteding. De MRDH heeft de ambitie om een Europese topregio te worden, zoals ook blijkt uit de plannen in de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid 2016-2025. Het is onduidelijk hoe de MRDH zich voorbereidt op de afname van de budgetten en het tegelijkertijd ruimte kan geven aan nieuwe initiatieven. Bij (nieuwe) initiatieven blijven wij erop wijzen dat de MRDH een goede afweging voor alle bedrijven én inwoners blijft maken voordat investeringen worden aangegaan om de (internationale) bereikbaarheid te verbeteren. Daarnaast vindt na 2017 de integratie plaats van de investeringsprogramma's Verkeer en Openbaar Vervoer van de beide voormalige stadsregio's. De voormalige stadsregio Haaglanden kent ook nog een eigen mobiliteitsfonds. De raad wil vroegtijdig inzicht in de integratie van de investeringsprogramma's en de mogelijke (financiële) gevolgen.

Programma Economisch vestigingsklimaat

De invulling van het programma Economisch vestigingsklimaat is sterk afhankelijk van de nog af te ronden regionale investeringsagenda. De raad benadrukt dat de investeringen in geen geval mogen leiden tot een verhoging van de inwonersbijdrage en dat de MRDH samen met de partners actief andere financieringsbronnen moet aanwenden.

Tot slot

De MRDH is in ruim één jaar tijd sterk en ondernemend uit de startblokken gekomen. Er is veel werk verzet door de eigen organisatie en de deelnemende gemeenten. Ook voor de komende jaren vraagt het uitvoeren van de ambitie van de MRDH veel inzet van alle samenwerkingspartners. Wij hebben vertrouwen in de voortzetting van een goede samenwerking.

Met een vriendelijke groet,
gemeenteraad van Lansingerland

drs. Marijke Walhout
Griffier

Raadsvoorstel

Datum Raad
26 mei 2016

Portefeuillehouder
Jeroen Heuvelink, Pieter van de Stadt

Registratienummer
BR1600015

Onderwerp
Vaststellen Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving
omgevingsrecht Lansingerland

Gevraagde beslissing

De Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht Lansingerland en de bijbehorende Kwaliteitscriteria 2.1 voor vergunningverlening, toezicht en handhaving vast te stellen.

Samenvatting

Om tot een schone en veilige fysieke leefomgeving te komen is een goed georganiseerde en professionele taakuitvoering nodig. Hierbij hoort ook dat er kwaliteitscriteria zijn voor het uitvoeren van de VTH-taken, zodat duidelijk is welke kwaliteit burgers, bedrijven en instellingen, maar ook overheden onderling, mogen verwachten.

De laatste jaren zijn, mede naar aanleiding van een aantal rampen en incidenten, inspanningen verricht om de kwaliteit waarmee de VTH-taken worden uitgevoerd te verbeteren. Voor de aanpak van deze kwaliteitsverbetering zijn gezamenlijk bottom-up, door gemeenten en de provincies, kwaliteitscriteria voor deskundigheid en vakmanschap ontwikkeld om een landelijk basisniveau voor de uitvoering te kunnen borgen.

De vaststelling van de voorgestelde verordening is een verplichting die uit de Wet verbetering VTH volgt. Deze verordening regelt de kwaliteit van de door en in opdracht van ons college uitgevoerde vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) van het omgevingsrecht.

Financiële consequenties

De vaststelling van deze verordening brengt geen extra budgettaire lasten met zich mee.

Verdere procedure

Na vaststelling van de verordening door de gemeenteraad maken we de verordening bekend via het Gemeenteblad (op website www.lansingerland.nl/gemeenteblad), in de Gemeentenieuwsbrief (digitale nieuwsbrief aan geabonneerde inwoners) en via de Centrale voorziening decentrale regelgeving (www.overheid.nl).

Juridische aspecten

De verplichting tot het vaststellen van deze verordening en het horen van gedeputeerde staten volgt uit artikel 5.4 van de Wet van 9 december 2015 tot wijziging van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (verbetering vergunningverlening, toezicht en handhaving). Gepubliceerd in het Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden van 9 december 2015 nummer 521.

Extern draagvlak/burgerparticipatie

De modelverordening is door de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Interprovinciaal Overleg (IPO) gezamenlijk opgesteld, onder begeleiding van een bestuurlijke begeleidingscommissie. Daarnaast zijn de gedeputeerde staten (GS) van de Provincie Zuid-Holland gehoord over de vaststelling van deze verordening. De GS hebben ingestemd met de inhoud van deze verordening (zie bijlage I16.05707).

Duurzaamheid

N.v.t.

Bijlagen

1. Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht Lansingerland en toelichting daarop (T15.18424)
2. Reactie van Gedeputeerde Staten van de Provincie Zuid-Holland op de conceptverordening (I16.05707)
3. Kwaliteitscriteria 2.1 voor vergunningverlening, toezicht en handhaving krachtens de Wabo (T16.03711)

Toelichting

Inleiding

Om tot een schone en veilige fysieke leefomgeving te komen, is een goed georganiseerde en professionele taakuitvoering nodig. Hierbij hoort ook dat er kwaliteitscriteria zijn voor het uitvoeren van de VTH-taken, zodat duidelijk is welke kwaliteit burgers, bedrijven en instellingen, maar ook overheden onderling, mogen verwachten.

De laatste jaren zijn, mede naar aanleiding van een aantal rampen en incidenten, inspanningen verricht om de kwaliteit waarmee de VTH-taken worden uitgevoerd te verbeteren. Voor de aanpak van deze kwaliteitsverbetering zijn gezamenlijk bottom-up, door gemeenten en de provincies, kwaliteitscriteria voor deskundigheid en vakmanschap ontwikkeld om een landelijk basisniveau voor de uitvoering te kunnen borgen.

De vaststelling van de voorgestelde verordening is een verplichting die uit de Wet verbetering VTH volgt. Deze verordening regelt de kwaliteit van de door en in opdracht van ons college uitgevoerde vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) van het omgevingsrecht.

Beoogd maatschappelijk effect

Het voldoen aan de wettelijke verplichting en om te komen tot een schone en veilige fysieke leefomgeving.

De kernargumenten en kanttekeningen

1.1 Kwaliteitscriteria 2.1 voor vergunningverlening, toezicht en handhaving

In de in 2009 afgesloten Packagedeal hebben de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en het Rijk afgesproken dat er kwaliteitscriteria worden ontwikkeld en vastgesteld, waaraan vergunningverlening, toezicht en handhaving in het Omgevingsrecht moeten voldoen. Dit heeft geresulteerd in de kwaliteitscriteria 2.1 uit 2012. De kwaliteitscriteria zijn bedoeld om de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (de VTH-taken) door gemeenten en provincies in het Omgevingsrecht te professionaliseren en de kwaliteit in de organisatie te borgen. Het voldoen aan de criteria zorgt ervoor dat uw college in staat is om de gewenste kwaliteit en continuïteit te leveren.

1.2 Het vaststellen van deze verordening is een wettelijke verplichting

De Wet verbetering VTH is in 2015 door de Eerste- en Tweede Kamer aangenomen. De wet is een aanpassing van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en regelt de randvoorwaarden voor gemeenten en provincies om tot een hogere kwaliteit van VTH te komen. De Wet verbetering VTH geeft gemeenten en provincies opdracht om, middels een Verordening uniforme kwaliteitseisen te stellen voor de uitvoering en handhaving van het basistakenpakket.

1.3 De VNG adviseert haar leden om de modelverordening alvast te implementeren

Zoals eerder aangegeven, is de Wet verbetering VTH in 2015 door de Staten-Generaal met een uitgestelde inwerkingtreding vastgesteld. Door de vaststelling van deze verordening, vooruitlopend op de inwerkingtreding van de wet, zal de gemeente aan haar Wabo-verplichting voldoen. De verwachting is dat de wet per 1 april 2016 in werking zal treden. De VNG adviseert haar leden om de modelverordening zo spoedig mogelijk te implementeren.

Raadsbesluit

Datum Raad
26 mei 2016
Registratienummer
BR1600015

Onderwerp
Vaststellen Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving
omgevingsrecht Lansingerland

De raad van de gemeente Lansingerland;

Overwegende dat

- gemeenten, provincies en de gemeenschappelijke diensten die in hun opdracht werken, zich bij de zorg voor een gezonde en veilige fysieke leefomgeving met oog voor de maatschappelijke functies daarvan, waar die zorg gestalte krijgt in de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving van het omgevingsrecht, voor de gezamenlijke opgave gesteld zien om in landelijk verband de kwaliteit van deze uitvoering en handhaving te bevorderen, te borgen en te beoordelen en dat het met het oog daarop wenselijk is om regels vast te stellen;
- het uitgangspunt voor de kwaliteitsbevordering in ieder geval de in landelijke samenwerking opgestelde kwaliteitscriteria 2.1 zijn die op basis van technische en maatschappelijke ontwikkelingen indien daartoe aanleiding is met betrokken partijen in landelijke afstemming zullen worden aangepast.

Gelet op

- artikel 5.4, eerste lid, en artikel 5.5 van de Wet van 9 december 2015 tot wijziging van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (verbetering vergunningverlening, toezicht en handhaving) en artikel 147 van de Gemeentewet.

Gehoord

- Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland.

Besluit:

De Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht Lansingerland en de Kwaliteitscriteria 2.1 voor vergunningverlening, toezicht en handhaving vast te stellen.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Lansingerland in zijn openbare vergadering van 26 mei 2016,

de griffier,

de voorzitter,

drs. Marijke Walhout

drs. Pieter van de Stadt

De raad van de gemeente Lansingerland;

overwegende dat gemeenten, provincies en de gemeenschappelijke diensten die in hun opdracht werken, zich bij de zorg voor een gezonde en veilige fysieke leefomgeving met oog voor de maatschappelijke functies daarvan, waar die zorg gestalte krijgt in de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving van het omgevingsrecht, voor de gezamenlijke opgave gesteld zien om in landelijk verband de kwaliteit van deze uitvoering en handhaving te bevorderen, te borgen en te beoordelen en dat het met het oog daarop wenselijk is om regels vast te stellen;

overwegende dat het uitgangspunt voor de kwaliteitsbevordering in ieder geval de in landelijke samenwerking opgestelde kwaliteitscriteria 2.1 zijn die op basis van technische en maatschappelijke ontwikkelingen indien daartoe aanleiding is met betrokken partijen in landelijke afstemming zullen worden aangepast;

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van [datum en nummer];
gelet op de artikelen 5.4, eerste lid, 5.5 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en artikel 149 van de Gemeentewet;

gehoord gedeputeerde staten;

besluit:

vast te stellen de Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht Lansingerland:

Paragraaf 1. Algemene bepalingen

Artikel 1. Begripsbepalingen

In deze verordening en daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

- *betrokken wetten*: de wet en de wetten bedoeld in artikel 5.1 van de wet, voor zover bij of krachtens de genoemde wetten is bepaald dat hoofdstuk 5 van de wet van toepassing is;
- *kwaliteitscriteria*: de in landelijke samenwerking tussen bevoegde gezagen ontwikkelde en beschikbaar gestelde vigerende kwaliteitscriteria voor vergunningverlening, toezicht en handhaving inzake de beschikbaarheid en de deskundigheid van organisaties die met de uitvoering en handhaving van de betrokken wetten zijn belast;
- *wet*: Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).

Artikel 2. Reikwijdte

Deze verordening is van toepassing op de uitvoering en handhaving van de betrokken wetten door of in opdracht van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Lansingerland.

Paragraaf 2. Kwaliteit

Artikel 3. Betrokkenheid van de gemeenteraad van de gemeente Lansingerland

De gemeenteraad ziet toe op de hoofdlijnen van het beleid voor de kwaliteit van de uitvoering en handhaving van de betrokken wetten in het licht van de voor de gemeente Lansingerland vastgestelde beleidskaders voor de fysieke leefomgeving.

Artikel 4. Kwaliteitsdoelen

1. Het college van burgemeester en wethouders beoordelen de kwaliteit van de uitvoering en handhaving van de betrokken wetten in het licht van daarvoor door hen krachtens artikel 7.2, eerste lid van het Besluit omgevingsrecht gestelde doelen.
2. De doelen, waar deze gestalte krijgen in de uitvoering en handhaving van de betrokken wetten, bedoeld in artikel 2, hebben in ieder geval betrekking op:
 - a. de dienstverlening;
 - b. de uitvoeringskwaliteit van diensten en producten
 - c. de financiën.

Artikel 5. Kwaliteitsborging

1. Op de uitvoering en handhaving van de betrokken wetten door of in opdracht van het college van burgemeester en wethouders zijn de kwaliteitscriteria van toepassing.
2. Over de naleving van de kwaliteitscriteria doet het college van burgemeester en wethouders jaarlijks mededeling aan de gemeenteraad.
3. Voor zover de kwaliteitscriteria niet zijn of niet konden worden nageleefd, doet het college van burgemeester en wethouders daarvan gemotiveerde opgave.

Paragraaf 3. Slotbepalingen

Artikel 6. Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze verordening treedt in werking op [datum].
2. Deze verordening wordt aangehaald als: Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht Lansingerland.

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering van [datum],

de griffier

de voorzitter

TOELICHTING

ALGEMEEN

Deze verordening regelt de kwaliteit van de door en in opdracht van het college van burgemeester en wethouders uitgevoerde vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) van het omgevingsrecht. Het algemeen deel van deze toelichting beschrijft kort de achtergrond en aanleiding van deze verordening, licht de reikwijdte daarvan toe en schetst de hoofdlijnen van de inhoud van de verordening.

1. Achtergrond en aanleiding

Samen met het kabinet werken gemeenten en provincies aan het verbeteren van de uitvoering van het omgevingsrecht. De visie van het kabinet over de verbetering staat beschreven in het kabinetsstandpunt (november 2008) waarin het kabinet reageert op de analyses en voorstellen van de commissie Mans, Oosting, Lodders, d'Hondt en de invoering van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). De verbeterpunten zijn terug te brengen tot drie hoofdpunten:

1. De kwaliteit van de uitvoering van de VTH-taken.
2. Het verbeteren van de afstemming strafrecht-bestuursrecht.
3. De bevoegdheidsverdeling overheden, interbestuurlijk toezicht en bestuurlijke drukte.

Het IPO en de VNG hebben afspraken gemaakt met het kabinet over hoe zij gezamenlijk met de departementen werken aan het verbeteren van deze punten. Deze afspraken zijn deels vastgelegd in de Package Deal (29 september 2009). Hiertoe is een gezamenlijk programma (PumA, programma uitvoering met ambitie) opgezet, dat inmiddels is afgerond. Zo is er nu onder meer een landelijk stelsel van omgevingsdiensten, zijn de kwaliteitscriteria 2.1 voor de uitvoering van de Wabo in brede samenwerking tussen bevoegde gezagen ontwikkeld en beschikbaar gesteld en is er een landelijke handhavingsstrategie voor bestuurs- en strafrecht¹. Een deel van de afspraken uit 2009 is verankerd in de voorgestelde wijziging van de Wabo (*Kamerstukken II 2014/15, 33 872, nr. 2*).

Bij het verankeren van de afspraken in de wet zijn door de VNG en het IPO nieuwe afspraken gemaakt met het kabinet. Het nieuwe wetsvoorstel is geschreven vanuit een stelsel dat gebaseerd is op vertrouwen en decentralisatie. Dit betekent dat een belangrijk deel van de besluitvorming over de kwaliteit van de uitvoering decentraal plaatsvindt door de desbetreffende bevoegde gezagen. Leidend hierin is de afspraak met het kabinet dat er een landelijk kwaliteitsniveau moet worden gerealiseerd en behouden. Afgesproken is dat de VNG in samenwerking met het IPO op basis van de kwaliteitscriteria 2.1. een modelverordening zal opstellen, die door alle gemeenteraden en provinciale staten kan worden vastgesteld.

De hierbij door de gemeenteraad van Lansingerland vast te stellen verordening volgt deze modelverordening, die voor gemeenten en provincies gelijklopend door VNG en IPO is opgesteld.

2. Reikwijdte: een brede verantwoordelijkheid voor kwaliteit

Deze verordening gaat uit van een brede verantwoordelijkheid van gemeenten en provincies voor kwaliteit. Dat wil zeggen dat als vertrekpunt wordt genomen dat alle taken van het college van burgemeester en wethouders op grond van de Wabo en de betrokken wetten, onderwerp van de verordening vormen. Het gaat dan om thuishaken, die het college "in eigen huis" verricht, de basistaken die krachtens de wet in opdracht van het college door omgevingsdiensten worden verricht. Behalve milieutaken betreft het dus ook uitdrukkelijk de zogenaamde "BRIKS-taken" (inzake bouw-, reclame-, inrit-, kap- en sloopvergunningen).

¹ Daarnaast is er een informatiesysteem voor toezicht en handhaving, zijn de Brzo-taken gebundeld in zes omgevingsdiensten, is het interbestuurlijk toezicht vernieuwd, zijn de taken van de provincies naar de gemeenten gedecentraliseerd en is een nieuw vereenvoudigd VTH-stelsel ontstaan.

Deze reikwijdte vloeit voort uit het gegeven dat waar de zorg voor een gezonde en veilige leefomgeving gestalte krijgt via vergunningverlening, het toezicht en de handhaving, de regeling van de kwaliteit van deze verrichtingen niet dient te berusten op een kunstmatig onderscheid naar de plaats waar een taak wordt verricht, of op een opsplitsing van de omgevingsvergunning, het toezicht of de handhaving. In de praktijk blijkt dat de kwaliteit van de uitvoering en handhaving afhankelijk is van de wijze waarop alle betrokken partijen bij de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving zich daarvoor inzetten door samenwerking. Hier geldt dat de ketting zo sterk is als de zwakste schakel.

Dit gegeven laat onverlet dat op dit moment verschillende snelheden bestaan in het bereiken van kwaliteit, bijvoorbeeld waar het de beschikbaarheid en deskundigheid van de betrokken organisaties betreft. Dit geldt overigens niet alleen voor de diensten van gemeenten en provincies, maar ook voor omgevingsdiensten en voor verschillende Rijksdiensten. De eisen die deze verordening aan de organisaties van gemeentebesturen en provinciebesturen en in hun opdracht de omgevingsdiensten stelt, berusten daarom op het vertrekpunt van de Kwaliteitscriteria 2.1 waarvoor een dynamische begripsbepaling is opgenomen in artikel 1 van de verordening en die door de betrokken organisaties toegepast dienen te worden volgens de regel “*comply or explain*” (zie daarover verder artikelsgewijs toelichting bij artikel 5).

Deze verordening stelt eensluidende regels. In alle gevallen zal het college van burgemeester en wethouders, als Wabo-bevoegd gezag, op grond van artikel 7.2, eerste lid, van het Besluit omgevingsrecht beleid moeten voeren over de kwaliteit. Deze verordening regelt waarover de doelen van dit beleid ten minste moeten gaan. Deze verordening regelt bovendien dat de verrichtingen van de gemeentelijke organisaties en de omgevingsdiensten, waar het de VTH-taken betreft, in het licht van die doelen worden beoordeeld. Tot slot regelt het dat de gemeenteraad, elk in het kader van het horizontale toezicht, inhoudelijk debat voeren over de hoofdlijnen van het meerjarige kwaliteitsbeleid dat door het college wordt gevoerd.

3. Samenhang met veiligheid

Onderwerpen die tot het bereik van de verordening behoren, kunnen onderdeel blijven uitmaken van andere thema's dan die van de fysieke leefomgeving alleen. De verordening belemmert bijvoorbeeld niet dat onderwerpen met betrekking tot fysieke veiligheid ook aan de orde kunnen komen in beoordelingen of rapportages op andere domeinen, zoals dat van de openbare orde en veiligheid binnen gemeenten, waar raakvlakken bestaan tussen bijvoorbeeld de Wabo en de Drank- en Horecawet, Bibob en andere bijzondere wetten.

De eensluidende regeling van de verordening betekent ook dat voor bijvoorbeeld Brzo geen specifieke, aanvullende eisen worden gesteld. Ook hier is het relevante kader breder dan de Wabo alleen en vindt taakuitoefening plaats in samenwerking met andere bevoegde gezagen. De basis van de kwaliteitscriteria blijven ook hier de afspraken die in het kader van het Programma Uitvoering met Ambitie (PUMA) zijn gemaakt. De criteria voor de Omgevingsdiensten met 'Brzo-taken zijn in Nederland hetzelfde. In afstemming met de andere Brzo-bevoegde gezagen kunnen aanvullende afspraken gemaakt worden.

4. Hoofdlijnen van de kwaliteitsverordening

De verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht vormt het kader voor de kwaliteit van de Wabo-taken door de gemeente en in opdracht daarvan handelende (omgevings)diensten. De verordening drukt de commitment uit van de gemeenteraden aan kwaliteit.

De verordening verbindt daarmee inhoudelijke ambities voor kwaliteit aan bestaande, deels in ontwikkeling zijnde, andere kaders die door procedurele of inhoudelijke normering van vergunningverlening, toezicht en handhaving bijdragen aan deze kwaliteit. Denk bijvoorbeeld aan de Gemeentewet, de Provinciewet, de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo), de Wet milieubeheer, de Algemene wet bestuursrecht en de Wet gemeenschappelijke regelingen. Op basis van deze verordening wordt op het benodigde niveau verbinding gemaakt met deze kaders.

Van deze kaders is de Wabo en daarop gebaseerde regelgeving wellicht de belangrijkste. Zo bevat artikel 7.1 e.v. van het Besluit omgevingsrecht (Bor), procedurele regels voor handhavingsbeleid door het Wabo-

bevoegd gezag. Dit houdt in dat het college van burgemeester en wethouders verplicht zijn tot het stellen van doelen, het identificeren van activiteiten ter uitvoering daaraan, de inrichting van de uitvoeringsorganisatie, het monitoren en het rapporteren daarover. Volgens het wetsvoorstel VTH gaan deze regels ook gelden voor de vergunningverlening. Het Bor wordt hiervoor gewijzigd.

In de praktijk zijn bovendien verschillende kaders gebruikelijk voor het beoordelen van de kwaliteit door de omgevingsdienst (respectievelijk de eigen diensten), door het college van burgemeester en wethouders en tot slot door de gemeenteraad. Vertrekpunt zijn de kwaliteitscriteria 2.1 (die zijn verankerd in artikel 1 en artikel 5, zie voor een toelichting het artikelsgewijs deel) en andere standaarden en methoden die door het bevoegde gezag al veel worden gehanteerd. Deze zijn ontwikkeld en worden toegepast met als doel de kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving te waarborgen en te bevorderen.

Of dat het geval is, moet jaarlijks worden beoordeeld door het college van burgemeester en wethouders. Hiervoor is input nodig van de omgevingsdiensten en van de interne gemeentelijke organisatie. Het college van burgemeester en wethouders zullen dus beoordelen "of het goed gaat" op basis van de door henzelf geformuleerde beleidsdoelen voor in ieder geval de dienstverlening, uitvoeringskwaliteit van producten en diensten of de financiën. Daarnaast zijn ook andere doelen mogelijk. Gedacht kan bijvoorbeeld worden aan de veiligheid of de duurzaamheid (in de zin van natuur- en milieukwaliteit) met inbegrip van daarvoor geselecteerde indicatoren.

Uiteindelijk zal het college van burgemeester en wethouders hierover verantwoording afleggen aan de gemeenteraad (horizontale verantwoording). De leden van de gemeenteraad vormen immers ook een eigen oordeel "of het goed gaat" in het licht van de kwaliteit van de leefomgeving. De politiek-bestuurlijke overwegingen van de leden van de gemeenteraad zullen betrekking hebben op de meerjarige hoofdlijnen van het beleid, niet op de organisatorische kwesties van bezetting die tot de competentie van de directeurs van de diensten behoort. Daarbij zal ook het verband gelegd kunnen worden tussen de strategische plannen en visies over de hoofdlijnen van het omgevingsbeleid binnen de gemeente, zoals een milieubeleidsplan, een structuurvisie of omgevingsvisies. De gemeenteraad oefenen invloed uit op de formulering van doelen en indicatoren door het college van burgemeester en wethouders en op de bijstelling daarvan zoals bijvoorbeeld welke informatie zij willen terug zien in de verantwoordingsrapportages van het college. In die zin worden de kaders voor de beoordeling van de gemeenteraad overgelaten aan het politieke debat over kwaliteit.

Zo ordent de verordening de kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving door de betrokken actoren met elkaar te verbinden vanuit ieders competentie:

- De organisaties, werken onder leiding van hun directie overeenkomstig de kwaliteitscriteria 2.1 met betrekking tot deskundigheid en beschikbaarheid, en leggen rekenschap af aan het college van burgemeester en wethouders die hiervoor verantwoording afleggen aan de raden.
- Het college van burgemeester en wethouders is, als bevoegd bestuursorgaan belast met het stellen van beleidsdoelen voor de kwaliteit van de vergunningverlening, toezicht en handhaving, overeenkomstig de procesregels van het Besluit omgevingsrecht en de Regeling omgevingsrecht, in ieder geval over dienstverlening, uitvoeringskwaliteit van besluiten en financiën.
- De gemeenteraad oefent horizontaal toezicht uit op het college van burgemeester en wethouders en gebruikt waar nodig de krachtens de organieke wetten de aan hem toekomende mogelijkheid met het oog op de hoofdlijnen en de continuïteit het beleid over de kwaliteit van VTH, als belangrijk onderdeel van de zorg voor een veilige en gezonde leefomgeving.

5. Doelen voor kwaliteit en kwaliteitscriteria

Binnen een systeem van kwaliteit in het omgevingsrecht kan onderscheid gemaakt worden tussen inputcriteria, throughputcriteria, outputcriteria en outcomecriteria. Deze criteria zijn cyclisch met elkaar verbonden en hebben allemaal invloed op elkaar. Om bij de laatste te beginnen: outcome-criteria zeggen iets over de omgevingskwaliteit, de veiligheid en gezondheid van de fysieke leefomgeving, etc. Het gaat om het maatschappelijke effect van beleid (dus het maatschappelijke effect van de geleverde Wabo-diensten). Deze criteria/doelstellingen moeten bepaald worden in samenspel tussen bestuur en ambtelijke organisatie. De gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders stellen kaders,

bijvoorbeeld op basis van het collegeakkoord of het handhavingsplan. Outputcriteria zeggen iets over concrete prestaties die geleverd worden om het beleidsdoel te realiseren. In dit geval gaat het om aan de samenleving geleverde Wabo-diensten, bijvoorbeeld het aantal vergunningen, het aantal toezichtsacties, het aantal subsidies, voorlichtingen, etc. De throughputcriteria, ofwel procescriteria, beschrijft de processen die moeten leiden tot producten op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Inputcriteria gaan over middelen, mensen en tijd. Voor outputcriteria en outcomecriteria zijn tot op heden nog geen concrete voorbeelden beschikbaar in tegenstelling tot throughputcriteria en inputcriteria die in kwaliteitscriteria 2.1 zijn beschreven. Het is aan elke organisatie zelf om output- en outcomecriteria te bepalen. Ervaringen uit pilots die in 2012 bij gemeenten zijn uitgevoerd hebben geleerd dat door een samenspel tussen bestuur en ambtenaren er breed gedragen resultaten kunnen ontstaan. In een aantal werksessies in 2010 met verschillende partijen en twee jaar later in bovengenoemde pilots bij gemeenten, zijn er wel onderwerpen bepaald waarop deze doelen het beste bepaald kunnen worden. Deze lijst onderwerpen is uiteraard niet limitatief, maar is een lijst waar men in bovengenoemde sessies op uit is gekomen:

- *Dienstverlening*: de manier waarop (in communicatie, snelheid, service) de organisatie met belanghebbenden (aanvragers, omgeving klagers, etc.) omgaat.
- *Uitvoeringskwaliteit van producten en diensten*: de mate waarin een product voldoet aan de juridische doelen (zoals geformuleerd in de relevante wet- en regelgeving en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur) en bijdraagt aan de omgevingsdoelen. Ook wel aangeduid als de inhoudelijke kwaliteit.
- *Financiën*: de inzet van middelen in relatie tot de kwaliteit van de geleverde diensten/producten.

Bij de voorbereiding van de modelverordening is door het IPO en de VNG voortgebouwd op de ervaringen uit de pilots.

6. Impact van deze verordening: meer dan regels alleen

Deze verordening is een blijvend kader voor het bevorderen, beoordelen en borgen van de kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Blijvende goede verrichtingen in dit kader vergen meer dan regels alleen. Zo zullen de bestaande kwaliteitscriteria 2.1 na verloop van tijd, gelet op wijzigingen in de omringende wetgeving en met het oog op de brede reikwijdte die ze krijgen met deze verordening, een levend instrument blijven. Dat betekent dat ze op termijn in brede samenwerking met andere gemeenten en provincies en omgevingsdiensten geactualiseerd moeten worden. Hetzelfde geldt voor de doelen en de daarvoor gehanteerde indicatoren, die door bevoegde gezagen worden gebruikt.

7. Interbestuurlijke regeldruk, uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid

Deze verordening beoogt zo veel mogelijk aan te sluiten bij bestaande rapportage en informatiestromen, op basis van het Besluit omgevingsrecht en de organieke wetgeving en introduceert geen nieuwe rapportageverplichtingen maar vereist wel extra input voor bestaande rapportages. Wel is het van groot belang dat een tijdige en transparante uitvoering van bestaande verplichtingen bijdragen aan de mogelijkheid voor de ambtelijke diensten, de bevoegde colleges en de politiek-bestuurlijke overwegingen van de gemeenteraad om ieders rol in de kwaliteitsketen te kunnen spelen. De verordening is vanuit deze bestaande competentieverdeling gericht op horizontaal toezicht. Van regeldruk voor burgers en bedrijven is geen sprake.

ARTIKELSGEWIJS

Artikel 1

In dit artikel zijn slechts begrippen opgenomen die niet al met een begripsbepaling zijn gedefinieerd in de Wabo.

Als *betrokken wetten* worden aangemerkt de Wabo zelf, en de wetten bedoeld in artikel 5.1 van de Wabo, voor zover bij of krachtens die wetten is bepaald dat Hoofdstuk 5 van de Wabo van toepassing is. Op de uitvoering of handhaving van een geheel andere wet, zoals bijvoorbeeld de Drank- en Horecawet, is deze verordening niet van toepassing (wat onverlet laat dat over overlappende onderwerpen elders wordt gerapporteerd, zie het algemeen deel van de toelichting). De wetten waarom het krachtens artikel 5.1 Wabo om kan gaan zijn: de Flora- en faunawet, de Kernenergiewet, de Monumentenwet 1998, de Natuurbeschermingswet 1998, de Ontgrondingenwet, de Wet bescherming Antarctica, de Wet bodembescherming, de Wet geluidhinder, de Wet inzake de luchtverontreiniging, de Wet milieubeheer, de Wet ruimtelijke ordening, de Waterwet en de Woningwet.

Een belangrijk begrip in deze verordening is *kwaliteitscriteria*. De kwaliteitscriteria waar het hier om gaat zijn - thans - de alom bekende Kwaliteitscriteria 2.1 voor VTH, die in brede samenwerking door de bevoegde gezagen zijn ontwikkeld en beschikbaar gesteld voor de kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving, op het gebied van de beschikbaarheid en de deskundigheid van de daarmee belaste organisaties. Deze liggen aan de basis van het VTH-stelsel. Het ligt in de rede dat van deze kwaliteitscriteria in de loop van de jaren verbeterde en geactualiseerde versies beschikbaar zullen worden gemaakt om de versie 2.1 op te volgen. Vanwege deze verdere ontwikkeling van de kwaliteitscriteria is in de begripsbepaling een dynamische verwijzing opgenomen, zodat bij de ontwikkeling en beschikbaarstelling van een volgende versie van de kwaliteitscriteria niet tot aanpassing van de verordening hoeft te worden overgegaan. Met deze begripsbepaling en de verankering in artikel 5 van de verordening liggen de Kwaliteitscriteria 2.1 aan de basis van deze verordening.

Voor het begrip *omgevingsdienst* is aangesloten bij de omgevingsdiensten waarvan melding wordt gemaakt in artikel 5.3 van de Wabo, zoals dat zal komen te luiden wanneer wetsvoorstel 33 872 tot wijziging van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (verbetering vergunningverlening, toezicht en handhaving) tot wet is verheven.²

Artikel 2

De reikwijdte van de verordening heeft een inhoudelijke afbakening en een afbakening naar bevoegd gezag. Ten eerste moet het gaan om de uitvoering of handhaving van de betrokken wetten. De terminologie “uitvoering en handhaving” is overgenomen uit het wetsvoorstel en wordt ook gehanteerd in het Besluit omgevingsrecht zoals dat op grond van het wetsvoorstel zal worden gewijzigd. “Uitvoering en handhaving” betekent dan vergunningverlening, toezicht en handhaving. Dat wil zeggen alle taken tot uitvoering of handhaving van de Wabo en van de wetten, bedoeld in artikel 5.1 van de Wabo. Zie daarover de toelichting bij artikel 1. Ten tweede moet het gaan om de uitvoering of handhaving door of in opdracht van het college van burgemeester en wethouders. De verordening is dus van toepassing als het gaat om de uitvoering van de betrokken wetten door het college van burgemeester en wethouders zelf of, in opdracht van het college van burgemeester en wethouders door een omgevingsdienst of een private partij (maar vanwege het college). Uitvoering van wetten die genoemd zijn in artikel 5.1 van de Wabo of van de Wabo zelf door andere bevoegde gezagen, zoals het provinciebestuur en andere gemeentebesturen die hun verordeningen op basis van hetzelfde model vaststellen, het waterschapsbestuur of de Minister van Infrastructuur en Milieu of de Minister van Economische Zaken, valt buiten het bereik van deze verordening. De uitvoering en handhaving van de Wet bescherming Antarctica of de Kernenergiewet wordt bijvoorbeeld niet door de besturen van gemeenten of provincies uitgeoefend en valt dus buiten deze verordening. Hetzelfde geldt bijvoorbeeld voor de Waterwet voor zover die door het Rijk of door waterschappen wordt uitgevoerd. Waar hier wordt gesproken over de

² Kamerstukken II 2014/15, 33 872 nr. 2, zoals bijgewerkt t/m nr. 11 (tweede Nota van Wijziging d.d. 29 april 2015).

uitvoering of handhaving van taken *door of in opdracht van* het bevoegd gezag wordt bedoeld op de uitvoering door gemeentelijke diensten en regionale uitvoeringsdiensten.

Artikel 3

Dit artikel is van belang in verband met de rolverdeling tussen de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders. Ingevolge de systematiek van het Besluit omgevingsrecht, is de jaarlijkse beoordeling van en rapportage over kwaliteit een taak voor het bevoegd gezag. Dat wil zeggen: het college van burgemeester en wethouders. Bezien vanuit de Gemeentewet, is kaderstelling juist de taak van de gemeenteraad.

De kaderstellende rol krijgt allereerst gestalte door de vaststelling van deze verordening als geheel. Daarnaast is het echter, gelet op de samenhang met het Besluit omgevingsrecht, van belang uitdrukking te geven aan het feit dat de gemeenteraad vooral vanuit de hoofdlijnen betrokken zijn bij het beleid en zullen toezien op de continuïteit van de kwaliteit over meerdere jaren.

Het horizontale toezicht door de gemeenteraad op het (regionale) uitvoerings- en handhavingsbeleid door het college van burgemeester en wethouders, zal daarom plaatsvinden in het licht van het strategische beleid dat op hoofdlijnen wordt gevoerd voor de fysieke leefomgeving, zoals omgevingsvisies, milieubeleidsplannen en structuurvisies.

Artikel 3 richt zich tot de gemeenteraad. Indirect is het eveneens van belang voor het college van burgemeester en wethouders, en de omgevingsdiensten die in hun opdracht werken, omdat de rol van de gemeenteraad zich juist bij de meerjarenprogrammering en hoofdlijnen laat gelden. Voor het waarmaken van deze rol, beschikt de gemeenteraad reeds over de mogelijkheden die de organieke wetgeving hen biedt en de kaders die zijn op strategisch niveau voor de fysieke leefomgeving in plannen en visies hebben vastgelegd.

Om deze rol waar te kunnen maken is het vanzelfsprekend van belang dat het college van burgemeester en wethouders de gemeenteraad daartoe door tijdige informatieverstrekking in staat stelt. Dat daarvoor eveneens informatie van de omgevingsdienst van belang kan zijn, spreekt voor zich en is op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen en de opdrachten aan de omgevingsdiensten voldoende gewaarborgd.

Artikel 4

Artikel 7.2, eerste lid, van het Besluit omgevingsrecht verplicht het bevoegd gezag (lees: het college van burgemeester en wethouders) om beleid te formuleren voor de kwaliteit van de uitvoering van de VTH-taken. De grondslag van deze bepaling (art. 5.3 Wabo) zag voorheen op een doelmatige en programmatische handhaving, maar zal op grond van de wijziging van de Wabo en het Bor door het wetsvoorstel VTH, ook gaan gelden voor uitvoering (vergunningverlening). Er is dan sprake van een uitvoeringsbeleid en handhavingsbeleid, waarover onderlinge afstemming plaats dient te vinden tussen de bevoegde gezagen op het niveau van de omgevingsdienst. Welk beleid moet worden geformuleerd laat het Bor inhoudelijk open. Dit artikel strekt ertoe een inhoudelijke ambitie te geven aan de procesverplichting om kwaliteitsbeleid te vormen.

Ten eerste door voor te schrijven dat het college van burgemeester en wethouders naar de kwaliteit van de uitvoering en handhaving kijkt in het licht van het geformuleerde (regionale) beleid, waarbij de doelen van dat beleid betrekking moeten hebben op een aantal voorgeschreven inhoudelijke thema's. Het gaat er daarbij telkens om die doelen te zien, niet vanuit elke mogelijke factor die daaraan kan bijdragen, maar vanuit het perspectief van de prestaties en kwaliteit van de uitvoering van de eigen organisaties. Het gaat dan in ieder geval om dienstverlening, uitvoeringskwaliteit van producten en diensten en om financiën.

In paragraaf 4 van deze toelichting is de herkomst van de in dit artikel gehanteerde begrippen toegelicht. Er is voor gekozen in deze verordening geen voorschriften te geven over de te gebruiken indicatoren. Dat is in de eerste plaats een taak voor de bevoegde gezagen, die daarmee in de praktijk al ruime ervaring hebben.

Artikel 5

Dit artikel geeft een verankering aan de kwaliteitscriteria 2.1 en de opvolgers daarvan (zie ook de toelichting bij artikel 1, waarin een begripsbepaling voor kwaliteitscriteria is opgenomen). Het strekt ertoe te regelen dat van die kwaliteitscriteria voor de uitvoering van VTH-taken in de praktijk gebruik gemaakt wordt. Het gaat immers om criteria waaraan zorgvuldig en met grote deskundigheid is gewerkt door de betrokken bevoegde gezagen. Van belang is dat deze criteria relevante input leveren voor de kwaliteit. Dat geeft vanzelfsprekend geen garantie dat de doelen die door het college van burgemeester en wethouders zijn gesteld op grond van artikel 3 ook zonder meer in alle gevallen worden gehaald. Het bereiken van deze doelen zal immers niet alleen afhankelijk zijn van de goede verrichtingen van de uitvoerende organisaties. Van de naleving van de kwaliteitscriteria zal daarom jaarlijks mededeling gedaan moeten worden aan de gemeenteraad. Het gaat hier om een belangrijke inhoudelijke mededelingsplicht die kan worden meegenomen in bestaande jaarlijkse rapportages, in de op grond van het Besluit omgevingsrecht op te stellen documenten.

Omgekeerd wil het evenmin zeggen dat, als de criteria (nog) niet in alle relevante taken worden toegepast, dat de kwaliteit per definitie te wensen zal overlaten. In dit geval zal echter wel gemotiveerd moeten worden waarom de criteria niet toegepast zijn of konden worden en hoe wel voor de gestelde kwaliteit wordt gezorgd. De kwaliteitscriteria 2.1 zijn derhalve een cruciaal richtsnoer waarvoor geldt: pas toe of leg uit, *“comply or explain”*.

Artikel 6

Dit artikel regelt de inwerkingtreding van de verordening. Het is, gelet op de aard van de gestelde regels, niet nodig om deze verordening in overgangsrecht te voorzien.

provincie **HOLLAND**
ZUID

Gemeente Lansingerland
01 Inkomende Post d.d. 12/02/2016

116.05707

Gedeputeerde Staten

Contact

E. van Etten
T 070 - 441 81 35
e.van.etten@pzh.nl

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum

Zie verzenddatum links onder
Ons kenmerk
PZH-2016-544500302
Uw kenmerk
U16.01608
Bijlagen

College van Burgemeester en wethouders Gemeente
Lansingerland
T.a.v. Mevr. Teunissen
Postbus 1
2650 AA Berkel en Rodenrijs

Onderwerp

Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en
handhaving omgevingsrecht gemeente Lansingerland.

Geachte college,

U stelt ons in staat, via uw brief van 3 februari 2016 (uw kenmerk: U16.01608), te reageren op uw concept Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht gemeente Lansingerland. Gedeputeerde Staten dienen inzake deze verordening gehoord te worden op grond van de artikelen 5.4 en 5.5 van het voorstel tot Wijziging van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.

Wij hebben geconstateerd dat uw verordening aansluit bij de landelijk door de VNG vastgestelde modelverordening Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving, en hebben daarom geen opmerkingen bij uw concept verordening.

Hoogachtend,

Bezoekadres

Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag

Tram 9 en de buslijnen
90, 385 en 386 stoppen
dichtbij het
provinciehuis. Vanaf
station Den Haag CS is
het tien minuten lopen.
De parkeerruimte voor
auto's is beperkt.

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

drs. H.M. Koot
hoofd bureau Milieu

Deze brief is digitaal vastgesteld, hierdoor staat er geen fysieke handtekening in de brief.

Wij verzoeken u in uw correspondentie altijd het DOS-nummer te vermelden dat wij rechts bovenaan in deze brief hebben opgenomen.

Uitvoering met ambitie.nl

Kwaliteitscriteria 2.1

Voor vergunningverlening, toezicht en
handhaving krachtens de Wabo

7 september 2012

Uitvoering met ambitie.nl

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Deel A: Algemeen.....	5
1. Inleiding	5
1.1 Achtergrond	5
1.2 Doel	5
1.2.1 Wat is er nog meer?	6
1.2.2 Hoe nu verder?	6
1.3 Leeswijzer.....	6
2. Afbakening	7
2.1 Voor wie zijn de criteria?.....	7
2.2 Reikwijdte takenpakket.....	7
2.3 Elementen van de kwaliteitscriteria	8
3. Criteria voor kritieke massa	9
3.1 Waarom?	9
3.2 Overwegingen	9
3.2.1 Afhankelijkheid van werkaanbod	9
3.2.2 Vaardigheden en competenties	10
3.2.3 Verschillende eisen binnen één deskundigheidsgebied	10
3.2.4 Mogelijkheden voor integraal werken.....	11
3.2.5 Functiescheiding	12
3.2.6 Complexe versus eenvoudige situaties en activiteiten	13
3.3 Definities	16
3.3.1 Borging.....	19
3.3.2 Opleiding	24
3.3.3 Werkervaring.....	26
3.3.4 Aanvullende kennis	26
3.3.5 Frequentie.....	27
3.3.6 Aantal.....	28
3.4 Opbouw	28
4. Procescriteria	32
4.1 Waarom?	32
4.2 Overwegingen	32
4.2.1 Sluitende BIG-8	32
4.2.2 Transparantie in de uitvoering	33

Uitvoering met ambitie.nl

4.2.3 Andere kwaliteitseisen	33
4.3 Processtappen	33
4.3.1 Rapportage en evaluatie	33
4.3.2 Strategisch beleidskader	34
4.3.3 Operationeel beleidskader	34
4.3.4 Planning en control.....	35
4.3.5 Voorbereiden	35
4.3.6 Uitvoering	35
4.3.7 Monitoring.....	36
4.4 Toepassing van de criteria	37
5. Criteria voor inhoudelijke kwaliteit en prioriteiten	38
5.1 Waarom?	38
5.2 Definitie.....	38
5.2.1. Inhoudelijke elementen probleemanalyse, beleid, strategie en programma...	38
5.2.2. Toets- en toezichtprotocol	39
5.2.3. Wijze van toezicht ter plaatse	39
5.2.4. Landelijke sanctiestrategie	39
5.2.5. Landelijke prioriteiten	39
5.3 Toepassing van de criteria	40
Bijlage 1: Rechtstreekse verboden.....	41
Bijlage 2: Afkortingenlijst	43
Deel B: Criteria voor kritieke massa.....	45
Generieke deskundigheidsgebieden	45
1. Casemanagen	46
2. Vergunningverlening bouwen en ruimtelijke ordening.....	47
3. Vergunningverlening milieu.....	50
4. Toezicht en handhaving bouwen en ruimtelijke ordening	56
5. Toezicht en handhaving milieu	58
6. Toezicht en handhaving bodem	64
7. Toezicht en handhaving groene wetten.....	65
Juridische deskundigheidsgebieden	66
8. Behandelen juridische aspecten vergunningverlening	66
9. Behandelen juridische aspecten handhaving.....	67
10. Behandelen juridische aspecten afwijkingsbesluiten	68
11. Ketentoezicht	71
12. Buitengewone opsporing milieu, welzijn en infrastructuur	73

Uitvoering met ambitie.nl

Specialistische deskundigheidsgebieden accent bouwen	74
13. Bouwfysica.....	75
14. Brandveiligheid.....	77
15. Constructieve veiligheid	79
16. Bouwakoestiek	80
17. Sloop en asbest	82
Specialistische deskundigheidsgebieden accent milieu	83
18. Afvalwater (indirecte lozingen)	84
19. Bodem, bouwstoffen, water.....	85
20. Externe veiligheid	87
21. Geluid	90
22. Groen en ecologie	94
23. Luchtkwaliteit.....	95
Specialistische deskundigheidsgebieden accent ruimtelijke ordening	97
24. Stedenbouw en inrichting openbare ruimte	97
25. Exploitatie en planeconomie	100
26. Cultuurhistorie.....	101
Deel C: Procescriteria, inhoudelijke criteria en prioriteiten	104

Deel A: Algemeen

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

In artikel 21 van de Grondwet staat de zorgplicht van de overheid voor het milieu vermeld. De gezamenlijke overheden hebben daarom hier een belangrijke taak te vervullen. De instrumenten vergunningverlening, toezicht en handhaving in het Omgevingsrecht geven hier, naast andere instrumenten, invulling aan.

Als overheid zijn we verantwoordelijk voor een goede taakinvulling. Belangrijk hierbij zijn afspraken over wat een goede taakinvulling is. In de Packagedeal die de VNG, het IPO en het Rijk in juni 2009 hebben gesloten, is afgesproken dat er kwaliteitscriteria worden ontwikkeld en vastgesteld waaraan vergunningverlening, toezicht en handhaving in het Omgevingsrecht moeten voldoen.

Vanuit de uitdaging om te komen tot één set met criteria die het fundament vormt voor een adequate uitvoering van de vergunningverlening, toezicht en handhaving is de set aan kwaliteitscriteria 2.0 tot stand gekomen (3 december 2009). Een grote en brede groep praktijkdeskundigen uit gemeenten, provincies, landelijke en regionale diensten leverden hieraan een bijdrage.

De ervaring die tot nu toe is opgedaan met de toepassing van deze criteria, heeft geleid tot de set kwaliteitscriteria 2.1. De uitdaging was om de aanpassingen door te voeren, zonder in te leveren op het ambitieniveau van de kwaliteitscriteria 2.0.

De kwaliteitscriteria zijn herzien op tien punten, die vastgesteld zijn in het Bestuurlijk overleg van PUmA met de staatssecretaris van Milieu (28 juni 2012). Om de eenduidige interpretatie van de systematiek en daartoe behorende kwaliteitscriteria te bevorderen, is de structuur en diepgang van dit document aangepast en is aangesloten bij andere lopende trajecten als Programmatisch handhaven.

1.2 Doel

De kwaliteitscriteria zijn bedoeld om de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (de VTH-taken) door gemeenten en provincies in het Omgevingsrecht te professionaliseren en de kwaliteit in de organisatie te borgen. De criteria gaan over proces, inhoud en kritieke massa.

Het voldoen aan de criteria zorgt ervoor dat het bevoegd gezag in staat is om de gewenste kwaliteit en continuïteit te leveren. De set maakt inzichtelijk welke kwaliteit van de VTH-taken burgers, bedrijven en instellingen, maar ook overheden onderling en als opdrachtgevers, mogen verwachten.

Uitvoering met ambitie.nl

Door te voldoen aan de criteria zorgt het bevoegd gezag ervoor dat ze in staat is om de gewenste kwaliteit te leveren.

De kwaliteitscriteria zijn er op verschillende niveaus beschreven. Deels hebben ze betrekking op de organisatie en deels op de medewerkers.

Voor de organisatie betekent dit dat er een sluitende beleidscyclus om kwaliteit te borgen moet zijn, er een inhoudelijke ondergrens is en de taken belegd moeten worden organisaties die continuïteit in de uitvoering kunnen garanderen.

Op medewerkerniveau moeten de taken belegd worden bij medewerkers die voldoende deskundig zijn om deze taken adequaat uit te kunnen voeren.

1.2.1 Wat is er nog meer?

In 2010 zijn de output- en outcomecriteria ontwikkeld voor VTH-taken. Het biedt organisaties handvatten voor het stellen van meetbare doelen en afrekenbare resultaten. De output- en outcomecriteria zijn daarmee een waardevolle concretisering op de kwaliteitscriteria 2.1.

1.2.2 Hoe nu verder?

Deze set met kwaliteitscriteria zal conform het wetsvoorstel VTH wettelijk worden vastgelegd. De datum waarop alle overheidsorganisaties zullen moeten is per 1 januari 2015.

De implementatie gaat niet vanzelf, daarom zal er vanaf begin 2013 een implementatietraject gestart worden.

De uitvoering van de VTH-taken is veranderd in loop van de tijd. Ook de eisen die gesteld worden aan de uitvoering veranderen. Een dynamische set kwaliteitscriteria is daarom belangrijk, zodat de kwaliteit van de taken, ook bij nieuwe onderwerpen, gewaarborgd blijft. De eerste grote aanpassingen wordt verwacht begin 2015, wanneer het kwaliteitsstelsel moet draaien.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is de afbakening van de kwaliteitscriteria beschreven. De driedeling in de kwaliteitscriteria is vervolgens in de hoofdstukken 3 (criteria voor kritieke massa), 4 (procescriteria) en 5 (criteria voor inhoudelijke kwaliteit en prioriteiten) uitgewerkt. In afwijking van versie 2.0 zijn de spelregels opgenomen in deze drie hoofdstukken.

In de bijlagen zijn de kwaliteitscriteria opgenomen die voorheen (versie 2.0) in Deel B stonden. In bijlage 1 staan de criteria voor kritieke massa en in bijlage 2 de criteria voor proces, inhoudelijke kwaliteit en prioriteiten.

2 Afbakening

In de onderstaande paragrafen is de afbakening van de kwaliteitscriteria uitgewerkt.

2.1 Voor wie zijn de criteria?

De kwaliteitscriteria zijn primair voor het bevoegd gezag van de Wabo. Daarbij gelden de volgende bijzonderheden:

- De kwaliteitscriteria voor taken behorende bij de bevoegdheid van het Ministerie van Economische Zaken (voor mijnbouw) en het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (voor defensierterreinen) zijn niet uitgewerkt.
- De kwaliteitscriteria gelden niet als eis voor de adviserende taken die door wettelijke adviseurs (LNV, OC&W en waterschappen) in het kader van de Wabo worden uitgevoerd.
- De kwaliteitscriteria gelden **wel** voor de activiteiten in het kader van de verklaring van geen bedenkingen (vvgb), omdat deze vvgb in feite een onderdeel van de omgevingsvergunning betreft waarvoor een ander bestuursorgaan materieel bevoegd gezag is. De kwaliteitseisen gelden voor dat bestuursorgaan met betrekking tot het vvgb-onderdeel.
- De criteria hebben geen betrekking op artikel 2.2 van de Wabo (autonome taakuitoefening, onder meer kap en inrit). Een vrijwillige toepassing van de criteria op deze taken uit artikel 2.2 is uiteraard mogelijk.

2.2 Reikwijdte takenpakket

De criteria hebben betrekking op het minimale kwaliteitsniveau dat nodig is om taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (inclusief de hiervoor benodigde activiteiten) tijdig, met de juiste procedurele en inhoudelijke kwaliteit en in continuïteit te kunnen uitvoeren.

De afbakening is gebaseerd op artikel 2.1. van de Wabo. Het betreft de vergunningverlening van, het toezicht op én de handhaving van onder meer de activiteiten bouwen, monumenten, milieu, brandveilig gebruik, planologische afwijking, flora- en fauna en natuurbescherming. Op grond van artikel 2.1 zijn de onderstaande taken te benoemen:

- Het verlenen, weigeren, wijzigen of intrekken van een omgevingsvergunning;
- Het afhandelen van meldingen;
- Het verlenen van ontheffingen;
- Het opstellen en vaststellen van een verklaring van geen bedenkingen.

De afbakening voor toezicht en handhaving is gebaseerd op de activiteiten die zijn benoemd in artikel 2.1 van de Wabo, op de activiteiten zoals bedoeld in artikel 5.2,

Uitvoering met ambitie.nl

eerste lid van de Wabo en op de rechtstreekse verboden op grond van de wetten (o.a. Wet bodembescherming, Wet milieubeheer, Wet ruimtelijke ordening en Woningwet) en artikelen die in bijlage 1 zijn opgenomen.

Op grond van artikel 5.2, eerste lid van de Wabo zijn de volgende taken te benoemen:

- Informatie verzamelen over de vraag of een activiteit of zaak voldoet aan de daaraan gestelde eisen, het zich daarna vormen van een oordeel daarover en het eventueel naar aanleiding daarvan interveniëren of adviseren ter zake van sanctionering aan het bevoegd gezag;
- Informatie vastleggen en uitwisselen (inclusief de overdracht en meldingen aan het OM) met het oog op de beoordeling van de naleving van de regelgeving door de rechtssubjecten en de eventueel daarop volgende interventie of advisering inzake het opleggen van bestuurlijke sancties (waaronder het opleggen van een bestuurlijke strafbeschikking);
- Zorg dragen voor de bestuursrechtelijke handhaving van de geldende voorschriften, op grond van het bepaalde bij of krachtens de betrokken wetten voor degene die het betrokken project uitvoert;
- Beoordelen van wettelijke adviezen in het kader van bestuursrechtelijke, dan wel strafrechtelijke bevoegdheden;
- Klachten behandelen die betrekking hebben op de naleving van de regelgeving door rechtssubjecten;
- Bestuursrechtelijke of strafrechtelijke sanctiebevoegdheden toepassen (en in dat kader procedures te voeren).

Tenslotte is de afbakening voor zowel vergunningverlening als toezicht en handhaving gebaseerd op de activiteiten die benoemd zijn in artikel 2.12, lid 1, onder a, sub 3 van de Wabo. Dit betreffen de activiteiten voor het verlenen van de omgevingsvergunning in strijd met het vigerende bestemmingsplan, het inpassingplan of de beheersverordening en waarvoor een goede ruimtelijke onderbouwing en motivering nodig is (afwijkingsbesluit).

2.3 Elementen van de kwaliteitscriteria

In lijn met het gedachtegoed vanuit (inter-)nationale standaarden voor kwaliteitsmanagement is gekeken naar de belangrijkste elementen voor het opstellen van de kwaliteitscriteria om de uitvoeringspraktijk op een steeds hoger plan te krijgen. Deze elementen zijn (1) de kritieke massa, (2) proceskwaliteit en (3) inhoud en prioriteiten en worden in de volgende hoofdstukken uitgewerkt.

3 Criteria voor kritieke massa

3.1 Waarom?

Het fundament van kwaliteit is het afleveren van een zo goed mogelijk product. Hiervoor is vooral vakmanschap nodig. De criteria voor kritieke massa adresseren dit vakmanschap in termen van voldoende opleiding, ervaring, kennis en het onderhouden en borgen daarvan. Organisaties en medewerkers die aan deze criteria voldoen moeten in de kern in staat zijn om producten af te leveren met de gewenste kwaliteit.

Met de kwaliteitscriteria voor kritieke massa kan een antwoord gegeven worden op de vraag of een organisatie en haar medewerkers in principe in staat zijn om de taken en onderliggende operationele activiteiten uit te voeren, gegeven de minimaal benodigde deskundigheid voor de uitvoering van deze taken en de continuïteit daarvan. In dit hoofdstuk zullen de criteria van de kritieke massa uiteen worden gezet, mede aan de hand van enkele spelregels die voor de organisaties gelden.

3.2 Overwegingen

3.2.1 Afhangelijkheid van werkaanbod

Er zijn situaties denkbaar die logischerwijs niet zullen voorkomen gezien de aard, grootte of omvang van het inrichtingenbestand dan wel het gebied. Indien het bevoegd gezag dit gemotiveerd kan aantonen, dan hoeft zij niet over de betreffende deskundigheidsgebieden te beschikken. Dit is met name afhankelijk van:

1. De aard en complexiteit van de aanvragen;
2. De aard en omvang van bouw- en/of verbouwactiviteiten;
3. De klasse inrichtingen per sector;
4. De (delen van) specialistische deskundigheidsgebieden die uitbesteed worden;
5. Het principebesluit om wel of geen afwijkingsbesluiten te nemen.

De criteria voor kritieke massa hebben geen relatie met de omvang van het werkaanbod. Organisaties die een beperkt aantal activiteiten uitvoeren, dienen te voldoen aan dezelfde criteria als organisaties die veelvuldig deze activiteiten uitvoeren. De criteria voor kritieke massa geven de organisaties een ondergrens van het aantal medewerkers en hun deskundigheid, die nodig is om activiteiten in continuïteit uit te kunnen voeren.

Het is zeer waarschijnlijk dat bij een aantal organisaties vanuit het werkaanbod een grotere capaciteit nodig is voor een aantal deskundigheden dan in dit rapport (op basis van de kritieke massa) staat aangegeven. Daarnaast zal er mogelijk op onderdelen onvoldoende werkaanbod zijn voor het benodigde aantal medewerkers en de bijbehorende tijdsbesteding per persoon. Het verdient in dat geval dan ook aanbeveling om de samenwerking met andere partijen op te zoeken.

Uitvoering met ambitie.nl

De kwaliteitscriteria in dit rapport zijn niet de rekentool om te bepalen wat het aantal benodigde medewerkers is op basis van het werkaanbod. In de procescriteria is bij criterium 2 (probleemanalyse) en criterium 11 (borging personele en financiële capaciteit) aangegeven op basis waarvan de capaciteit moet worden vastgesteld en geborgd.

3.2.2 Vaardigheden en competenties

Kritieke massa heeft geen betrekking op algemene (sociale) vaardigheden en competenties. Hiermee worden vaardigheden en competenties bedoeld die niet direct te koppelen zijn aan de wettelijke afbakening maar waaraan medewerkers van overheidsorganen veelal moeten voldoen, zoals het kunnen opstellen van besluiten en project- en procesmanagement. Vanuit het oogpunt van lokale autonomie en in aansluiting op bestaande competentieprofielen is er gekozen geen competentieprofielen te ontwikkelen in het kader van dit project. Binnen het Programma Uitvoering met Ambitie is binnen het project Arbeidsmarkt en deskundigheid wel aandacht voor opleidingen en het ontwikkelen van de juiste competenties.

De deskundigheidsgebieden waarvoor de kritieke massa geldt zijn geen functieprofielen. Zij ordenen de activiteiten die uitgevoerd moeten worden en geven vervolgens per activiteit aan welke kritieke massa nodig is. In de praktijk kan één medewerker over meerdere deskundigheden beschikken.

3.2.3 Verschillende eisen binnen één deskundigheidsgebied

In sommige gevallen gelden voor de activiteiten binnen één deskundigheidsgebied verschillende eisen voor kritieke massa. In de praktijk betekent dit dat activiteiten door verschillende personen binnen of buiten de organisatie kunnen worden uitgevoerd en dat de organisatie dan alsnog voldoet. Met andere woorden, het is goed mogelijk dat drie van de vier activiteiten van één deskundigheid door medewerker A, B of C worden uitgevoerd en de overige activiteiten door medewerker D en E.

Voor de deskundigheden '3. Vergunningverlening milieu' en '5. Toezicht en handhaving milieu' geldt een verbijzondering. Voor deze deskundigheden is onderscheid gemaakt in de sectoren (1) procesindustrie, (2) agrarisch en (3) afval. Medewerkers die binnen deze sectoren actief zijn, dienen minimaal 1/3 van een fte te besteden aan deze sector én in totaal minimaal 2/3 van een fte te besteden aan de deskundigheid '3. Vergunningverlening milieu' of '5. Toezicht en handhaving milieu'.

Uitvoering met ambitie.nl

Spelregel: De bevoegd gezag organisatie dient te voldoen aan de criteria, ongeacht waar activiteiten worden uitgevoerd.

Hieronder staat van deze mogelijkheid een concreet voorbeeld uitgewerkt.

3.2.4 Mogelijkheden voor integraal werken

De optelsom van het aantal medewerkers in de deskundigheidstabellen is niet gelijk aan het totaal aantal benodigde medewerkers. In de tabellen (deel B) staat hoeveel medewerkers over een bepaalde deskundigheid moeten beschikken. Eén medewerker kan beschikken over deskundigheid voor meerdere activiteiten, groepen van activiteiten of deskundigheidsgebieden. De frequentie waarmee de taak uitgevoerd moet worden is bepalend voor over hoeveel deskundigheidsgebieden één medewerker kan beschikken.

Een medewerker casemanagen besteedt 1/3 van zijn tijd aan de activiteiten behorende bij dit deskundigheidsgebied. Dit betekent dat de overige 2/3 van zijn tijd ten gunste kan komen van een ander deskundigheidsgebied.

Uitvoering met ambitie.nl

Spelregel: Eén persoon kan (delen van) meerdere deskundigheden bezitten en daarbij is het ook mogelijk om generieke en specialistische deskundigheden te combineren.

Het verenigen van generieke en specialistische deskundigheden binnen één persoon is in principe mogelijk als de opleiding, kennis en ervaring vanuit een specialistische deskundigheid vaak binnen een generieke deskundigheid worden toegepast. Gangbare voorbeelden hiervan zijn het combineren van de generieke deskundigheden '2. Vergunningverlening bouwen en ruimtelijke ordening' en '13. Bouwfysica', of bijvoorbeeld het combineren van de generieke deskundigheid '3. Vergunningverlening milieu' en de specialistische deskundigheid '22. Luchtkwaliteit'.

Spelregel: De deskundigheden '8. Behandelen juridische aspecten vergunningverlening' en '9. Behandelen juridische aspecten toezicht en handhaving' zijn te combineren wanneer de domeinen 'bouw' en 'milieu' voldoende geborgd zijn en een minimaal aantal van vier medewerkers voor beide deskundigheden tezamen zeker wordt gesteld.

Organisaties die de activiteiten van de deskundigheidsgebieden '8. Behandelen juridische aspecten vergunningverlening' en '9. Behandelen juridische aspecten toezicht en handhaving' uitvoeren binnen zowel het domein bouwen en milieu, kunnen voldoen met vier medewerkers die ieder 2/3 fte besteden. Van deze vier medewerkers dienen:

- er twee te voldoen aan de eisen voor '8. Behandelen juridische aspecten vergunningverlening' en twee te voldoen aan de eisen voor '9. Behandelen juridische aspecten toezicht en handhaving'.
- er twee hoofdzakelijk binnen het domein milieu actief te zijn en twee hoofdzakelijk binnen het domein bouwen.

Daardoor zijn er mogelijkheden tot collegiaal overleg en is er achtervang beschikbaar binnen (1) deskundigheden vergunningverlening en toezicht & handhaving en (2) binnen de domeinen bouwen en milieu. Indien een organisatie alleen binnen het milieudomein actief is, gelden alleen de eisen voor '8. Behandelen juridische aspecten vergunningverlening' en de eisen voor '9. Behandelen juridische aspecten toezicht en handhaving'.

Voor alle combinaties geldt de eis van functiescheiding op dossier- dan wel objectniveau.

3.2.5 Functiescheiding

Voor functiescheiding gelden de volgende spelregels.

Spelregel: Voor de generalistische deskundigheidsgebieden geldt een principiële functiescheiding op persoonsniveau tussen vergunningverlening enerzijds en toezicht en handhaving anderzijds. Deze scheiding op persoonsniveau geldt ook tussen vergunningverlening of toezicht en handhaving enerzijds en het bevoegd gezag in de rol van initiatiefnemer of ontwikkelaar anderzijds.

Uitvoering met ambitie.nl

Voor de specialistische functies geldt een scheiding op object- of dossierniveau. Een specialist die een advies heeft uitgebracht in het vergunningverleningproces voor dossier X kan niet dezelfde zijn die in het toezicht- en handhavingproces een advies opstelt voor hetzelfde dossier.

Bij toezicht en handhaving voor bouwwerken geldt nog een extra eis. De scheiding op dossier- of objectniveau geldt ook tussen de bouwfase en de gebruiksfase voor de toezichthouders. De toezichthouder die tijdens de bouw toezicht heeft gehouden kan niet dezelfde zijn die in de gebruiksfase het toezicht op hetzelfde object of dossier uitvoert. Deze spelregel geldt niet voor de specialisten die de toezichthouder daarbij consulteert.

3.2.6 Complexe versus eenvoudige situaties en activiteiten

Indien voldaan wordt aan de deskundigheidseisen voor complexere activiteiten, dan wordt automatisch voldaan aan de deskundigheidseisen voor dezelfde eenvoudige activiteiten. Ditzelfde geldt ook voor de indeling in klassen bij de deskundigheden '3. Vergunningverlening milieu' en '5. Toezicht en handhaving milieu'. Het is in de praktijk mogelijk activiteiten te combineren binnen één medewerker. Waarbij geldt dat indien deze medewerker voldoet aan de eisen voor de hoogste klasse (III), deze medewerker automatisch voldoet aan de eisen voor de lagere klassen (I en II) binnen dezelfde sector.

In de deskundigheidstabellen is per deskundigheidsgebied aangegeven of er een onderscheid is te maken tussen complexe en eenvoudige situaties waar binnen activiteiten worden uitgevoerd. Aan het uitvoeren van de activiteiten zijn op deze manier verschillende eisen gesteld afhankelijk van de complexiteit. De mate van complexiteit is daarmee mede bepalend voor aan welke delen van de kritieke massa criteria de organisatie moet voldoen.

Het bevoegd gezag bepaalt zelf welke situaties complex zijn en welke situaties eenvoudig. Een medewerker op HBO-niveau beoordeelt bij de intake per geval of er sprake is van een complexe of eenvoudige situatie. Daarbij gelden wel enkele richtlijnen.

Casemanagen

Meervoudige aanvragen waarbij onder andere sprake is van het in werking stellen of wijzigen van vergunningplichtige bedrijfssituatie, zijn per definitie complex. De complexiteit van overige aanvragen is afhankelijk van diverse factoren.

Uitvoering met ambitie.nl

Bouwen

De complexiteit van de activiteiten wordt veroorzaakt door de ingewikkeldheid van de activiteit zelf of het type bouwwerk. Hierbij zijn de volgende bouwwerken doorgaans niet-complex:

- (Schotel) antennes;
- Gevelwijzigingen;
- Erf- en perceelsafscheidingen;
- Zonnecollectoren en zonnepanelen;
- Dakkapel/dakopbouw;
- Dakramen;
- Reclame
- Bijgebouw, berging/garage; overige gebruiksfunctie < 50 m²
- Verbouw/aanbouw woningen;
- Geschakelde en seriematige bouw.

De volgende type bouwwerken zijn doorgaans complex:

- Gestapelde bouw;
- Bouwwerken > 1000 m²;
- Bouwwerken waar personen slapen (m.u.v. woningen).

De volgende aspecten kunnen een bouwwerk complex maken:

- Kwaliteit aangeleverde stukken;
- Aanvragers die de grenzen van de bouwregelgeving zoeken;
- Bijzondere bouwmethoden;
- Klachten/handhavingzaken;
- Calamiteiten;
- Verbouwingen waarbij er gebruik gemaakt wordt van het rechtens verkregen niveau;
- Bebouwde omgeving (kans schade omgeving/bouwveiligheid);
- Gelijkwaardigheden;
- Meerdere functies;
- Aanwezigheid brandmeld-/ontruimingsinstallaties;
- Woningen kunnen complex zijn als er sprake is van het opzoeken van grenzen bij epc-, daglicht-, ventilatieberekeningen etc.;
- Luxe villa bouw is meestal ook complex.

Deze indeling komt ook terug bij de specialistische deskundigheidsgebieden met het accent bouwen: '13. Bouwfysica', '14. Brandveiligheid', '15. Constructieve veiligheid' en '16. Bouwakoestiek'.

Uitvoering met ambitie.nl

Afwijkingsbesluiten

Complexe afwijkingsbesluiten zijn bouwplannen of gebiedsontwikkeling met potentiële strijdigheid met diverse gemeentelijke, provinciale, landelijke en Europese toetsingskaders, een groot aantal belanghebbenden, meerdere procedures en/of ontheffingen tegelijkertijd (o.a. M.e.r. procedures, Natura 2000, diverse erfgoedbepalingen, etc) en/of een relatief hoge kans op een Raad van State procedure.

Milieu

Voor activiteiten milieu wordt onderscheid gemaakt in de klassen I, II en III. Uitgangspunt is dat bij het opstellen van de probleemanalyse (procescriterium 2) bepaald wordt of een inrichting complex of niet-complex is. Jaarlijks wordt geëvalueerd of de handhavingresultaten uitmonden in verbeteringen ten aanzien van de handhaving(beleid)cyclus (procescriterium 19.3 g). Dit geldt alleen voor klasse II. De volgende indeling wordt gehanteerd als richtlijn.

Klasse	VNG-publicatie Bedrijven en milieuzonering	Activiteitenbesluit	IPPC	BRZO	Opleiding en ervaring
I	Cat. 1 en 2	Type A en B	Nee	Nee	MBO, 3 jaar
II	Cat. 3.1 t/m 4.2	Type B en C	Nee	Nee	MBO of HBO, 3 jaar
III	Cat. 4.2 t/m 6	Type C, incl. IPPC	Ja	Ja	HBO + sectorkennis, 3 jaar

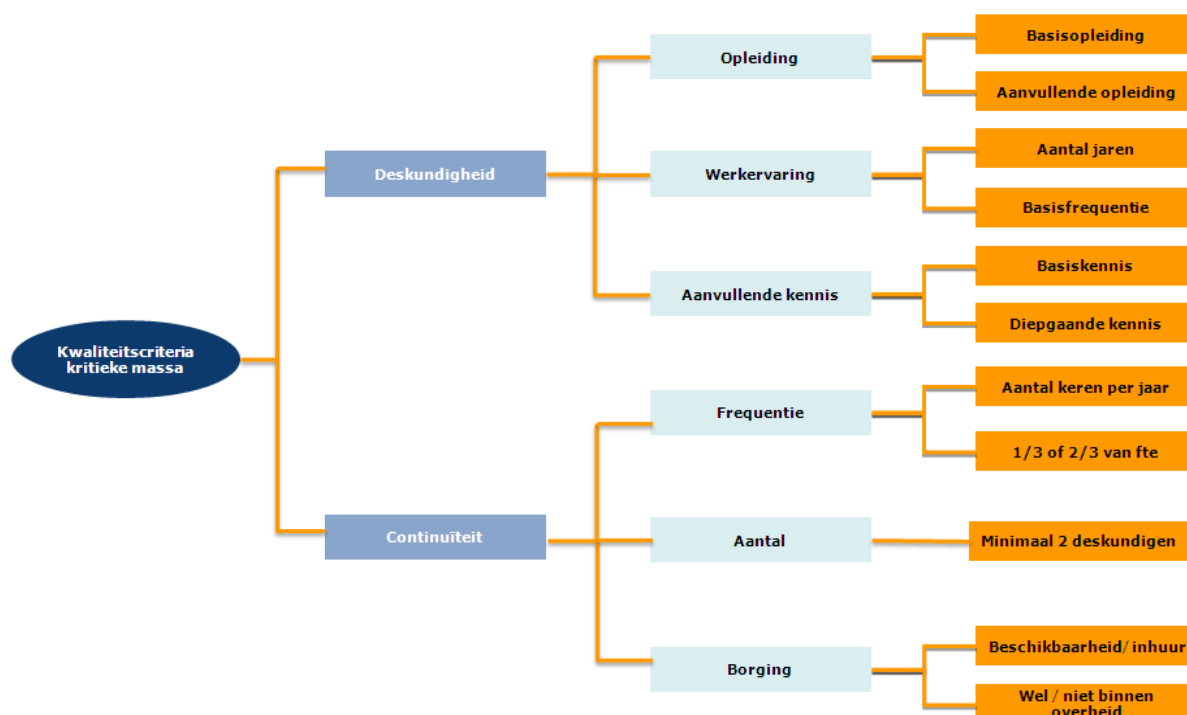
Geluid

Van complexe situaties is sprake bij meervoudige bronnen.

3.3 Definities

Om de criteria voor kritieke massa goed te kunnen begrijpen en te interpreteren zijn heldere definities nodig. De criteria voor kritieke massa zijn uitgewerkt op basis van het onderstaande model.

Figuur 1: Model kritieke massa

Op hoofdlijnen bestaat de kritieke massa uit de onderstaande elementen:

Deskundigheid

- Opleiding: de minimale basisopleiding en een indicatie van de aard en de omvang van de benodigde aanvullende opleidingen waarmee de kennis is te verkrijgen.
- Werkervaring: het minimale aantal jaren relevante werkervaring die men nodig heeft om de taak zelfstandig uit te kunnen voeren.
- Aanvullende kennis: de minimaal benodigde basiskennis en diepgaande kennis voor de zelfstandige uitvoering van de taak, in aanvulling op de opleidingen.

Continuïteit

- Frequentie: de minimale frequentie per jaar waarmee een taak zelfstandig moet worden uitgevoerd om de deskundigheid te behouden.
- Aantal: het minimale aantal medewerkers met de omschreven deskundigheid en frequentie waarover de organisatie moet kunnen beschikken om de noodzakelijke deskundigheid te kunnen borgen.

Uitvoering met ambitie.nl

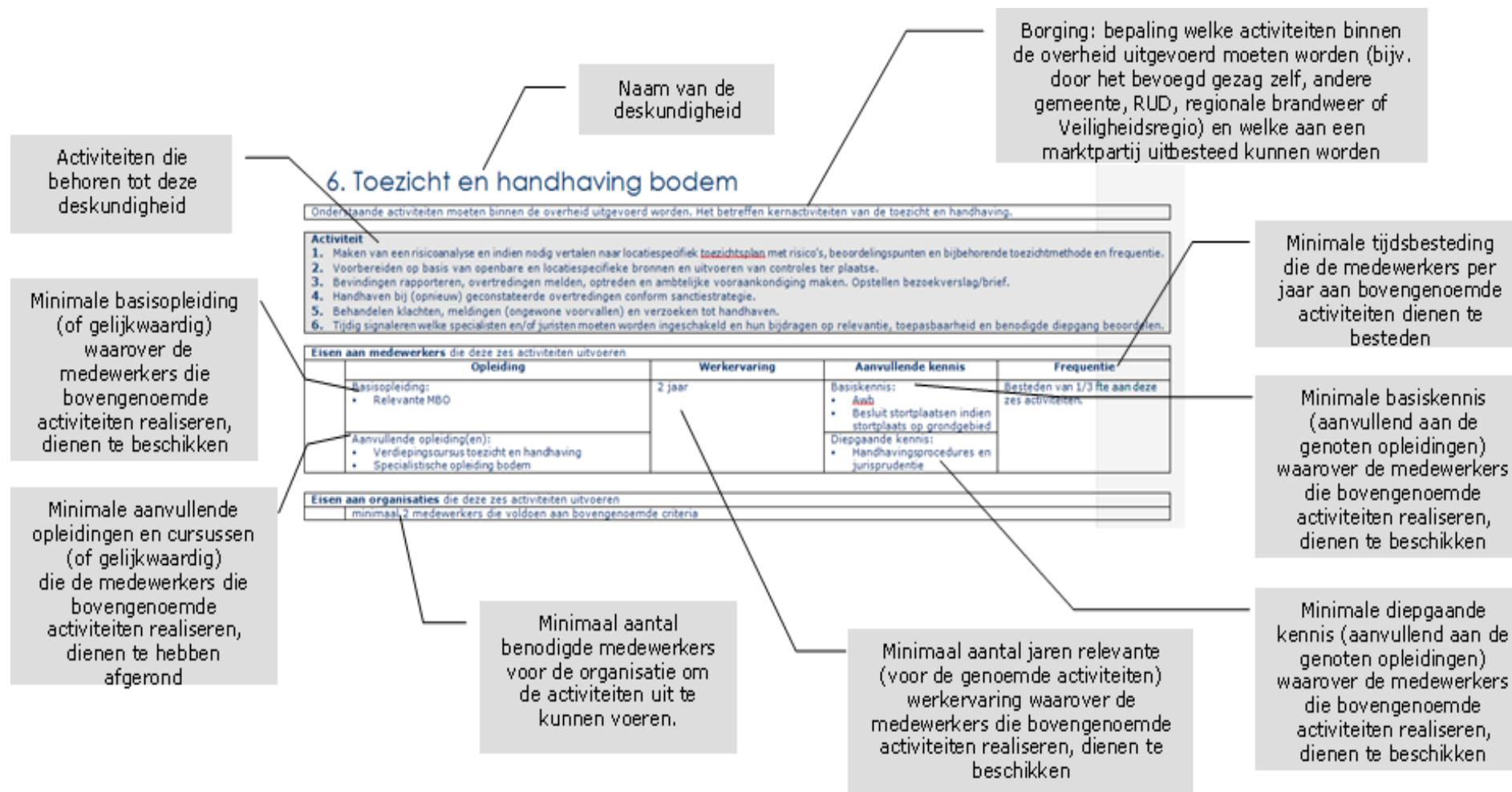
- Borging: de omgeving waar deze activiteiten uitgevoerd moeten worden (binnen de overheid of uitbesteed) en de mogelijkheden die er zijn om in te huren.

In de onderstaande paragrafen worden deze elementen van de kritieke massa toegelicht en worden wederom (daarbij behorende) spelregels geformuleerd. Allereerst wordt in figuur 2 gevisualiseerd hoe de criteria voor kritieke massa zijn weergegeven in deel B.

Uitvoering met ambitie.nl

Figuur 2. Elementen van de criteria voor kritieke massa

Uitvoering met ambitie.nl

3.3.1 Borging

In de tabellen is aangegeven of bepaalde activiteiten binnen de overheid uitgevoerd moeten worden of aan marktpartijen uitbesteed kunnen worden.

Spelregel: Activiteiten binnen de verschillende deskundigheden kunnen in sommige gevallen worden uitbesteed en dienen in sommige gevallen binnen de overheid uitgevoerd te worden.

Activiteiten dienen binnen de overheid uitgevoerd te worden, indien:

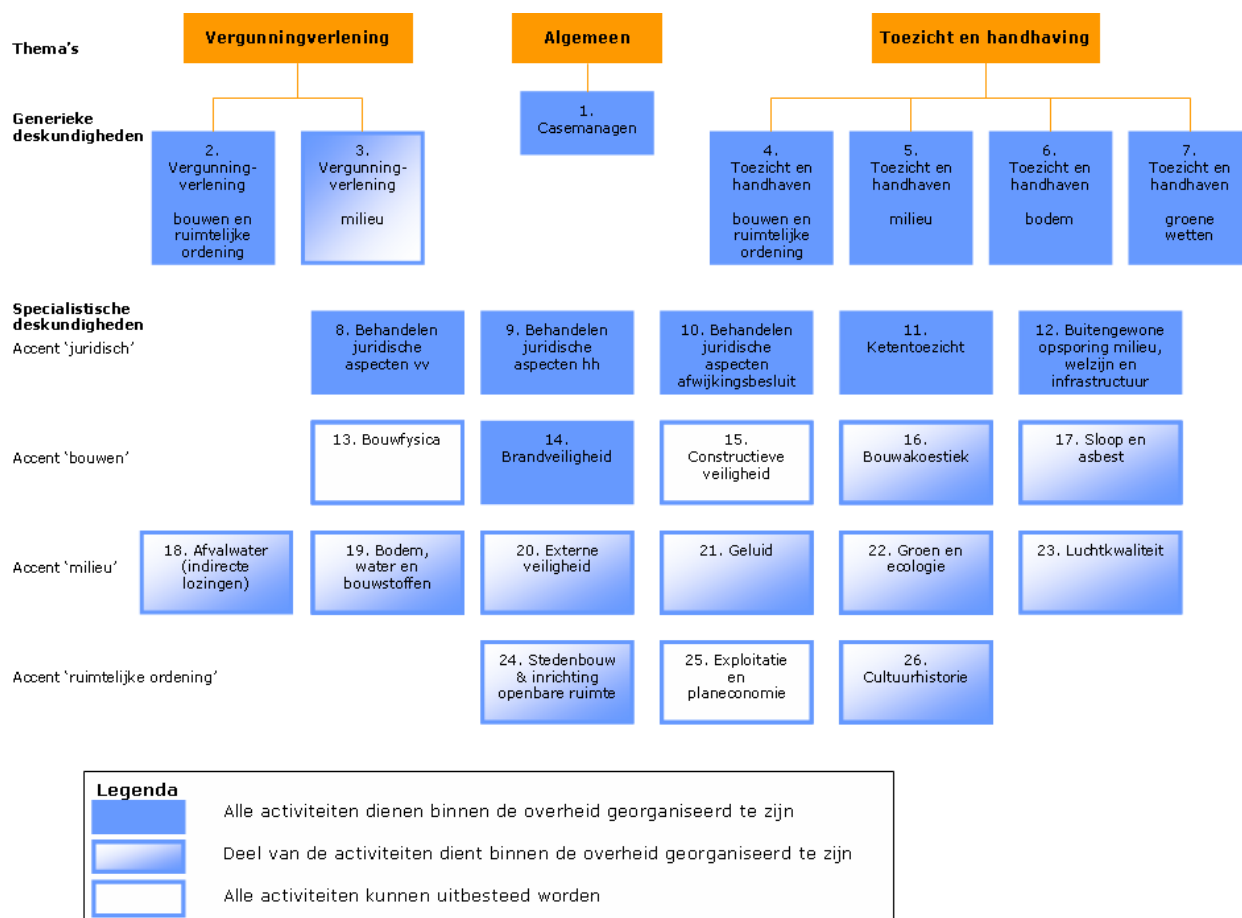
- De activiteit behoort tot één van de kernactiviteiten van de Wabo.
- Een mogelijkheid bestaat voor belangenverstrengeling wanneer activiteiten worden uitgevoerd door een marktpartij.
- De onafhankelijkheid van de uitvoerende medewerker in het geding kan komen.

De mogelijkheid tot uitbesteden is op activiteitsniveau binnen de deskundigheidsgebieden aangegeven. Indien de deskundigheid benodigd voor het uitvoeren van de activiteit redelijkerwijs alleen bij gespecialiseerde bureaus te verwachten is, dan bestaat de mogelijkheid deze activiteiten uit te besteden. Hiervoor geldt dat specifieke activiteiten of deskundigheidsgebieden binnen de overheid georganiseerd dienen te zijn.

Op de volgende pagina is in figuur 3 samengevat welke deskundigheidsgebieden binnen de overheid uitgevoerd dienen te worden en welke mogelijk uitbesteed kunnen worden.

Uitvoering met ambitie.nl

Figuur 3: Schematische weergave van deskundigheidsgebieden die binnen de overheid uitgevoerd moeten worden en die uitbesteed kunnen worden.

Bij Deskundigheid '3. Vergunningverlening milieu' is activiteit 6 een uitzondering. Deze mag worden uitbesteed aan een marktpartij, mits de uitbestedende overheidsorganisatie beschikt over minimaal één medewerker die voor de deskundigheid nodig is voor activiteit 5.

Spelregel: Als uitbesteden is toegestaan dan zorgt het bevoegd gezag voor het tijdig beschikken over de benodigde deskundigheid en zorgt het bevoegd gezag dat de activiteiten behorend bij de verschillende deskundigheidsgebieden worden uitgevoerd door de daartoe toegeruste personen.

In de uitwerking in deel B van dit rapport is per deskundigheidsgebied aangegeven voor welke (delen van) deskundigheden en of activiteiten uitbesteding mogelijk is en onder welke aanvullende condities.

Deskundigheden zijn binnen de overheid georganiseerd als zij belegd zijn bij personen:

- die zijn aangesteld door het bevoegd gezag;

Uitvoering met ambitie.nl

- die zijn aangesteld door het bestuur van een gemeenschappelijke regeling¹ waaraan het bevoegd gezag voor de betreffende activiteiten deelneemt;
- aangesteld door derden of werkzaam als zelfstandige zonder personeel, in de vorm van detachering (de persoon werkt een vast aantal dagen per week voor een vaste periode bij de overheidsorganisatie). Waarbij de overheidsorganisatie zelf verantwoordelijk is voor de kwaliteit van de uitgevoerde werkzaamheden en in staat is deze zelf te beoordelen. Daarvoor is het nodig dat de overheid zelf minimaal één persoon in dienst heeft die beschikt over de betreffende deskundigheden en behoort tot het eerste en tweede punt van bovenstaande opsomming;
- die zijn aangesteld door andere overheden (waar het bevoegd gezag geen bestuurlijke verantwoordelijkheid voor draagt), waarmee het bevoegd gezag een *structureel samenwerkingscontract* heeft,

Deskundigheden zijn uitbesteed als zij belegd zijn bij personen:

- die zijn aangesteld door andere overheden (waar het bevoegd gezag geen bestuurlijke verantwoordelijkheid voor draagt), waarmee het bevoegd gezag een *ad hoc-contract* heeft gesloten voor het leveren van die deskundigheden;
- die zijn aangesteld door derden in de vorm van adviesdiensten (ad hoc advies, geen detachering).

¹ Een regionale uitvoeringsdienst, een veiligheidsregio, een regionale brandweer zijn voorbeelden voor dergelijke gemeenschappelijke regelingen; indien een andere juridische vorm voor een regionale uitvoeringsdienst wordt toegepast wordt die ook hier bedoeld.

Uitvoering met ambitie.nl

In onderstaand figuur 4 is de wijze van beleggen van activiteiten schematisch weergegeven.

Figuur 4: schematische weergave van beleggen van activiteiten bij de juiste personen in het kader van uitbesteden.

Spelregel: Wanneer uitbesteden is toegestaan, zijn de benodigde kritieke massa criteria expliciet benoemd in de deskundigheidstabellen en behoudt het bevoegd gezag de bestuurlijke verantwoordelijkheid.

Het bevoegd gezag is en blijft ook bij uitbesteding verantwoordelijk voor de inzet van de betrokken deskundigheid bij het te nemen besluit.

Het bevoegd gezag blijft ook altijd verantwoordelijk voor het voldoen aan kwaliteitseisen, waaronder die van de kritieke massa criteria. Dit geldt wanneer de uitvoering van (specifieke activiteiten binnen) deskundigheden wordt uitbesteed aan elke organisatie. Dit geldt ook als sprake is van het werken onder mandaat. Het volledig overdragen van verantwoordelijkheden, waaronder die voor het voldoen aan de kwaliteitscriteria, is alleen mogelijk via het delegeren daarvan. Een Openbaar Lichaam op grond van de Wgr leent zich hier, onder specifiek in de wet benoemde situaties.

Uitvoering met ambitie.nl

Spelregel: Wanneer uitbesteden is toegestaan verklaart de uitvoerende organisatie te voldoen aan de criteria.

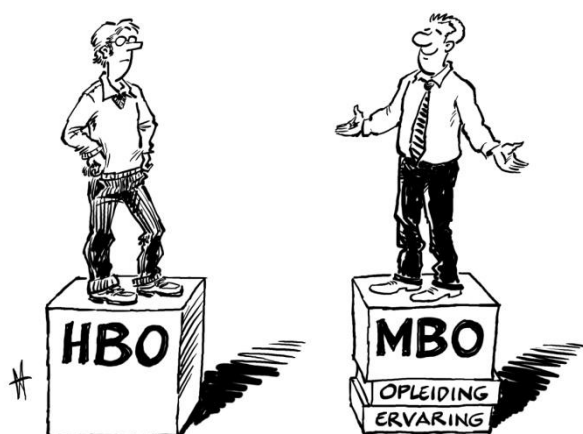
De organisatie die de betreffende deskundigheid levert aan het bevoegd gezag moet voldoen aan de kwaliteitscriteria voor de kritieke massa en de activiteiten dienen uitgevoerd te worden op basis van de overige criteria voor proces, inhoudelijke kwaliteit en prioriteiten.

3.3.2 Opleiding

De verschillende elementen van opleiding zijn als volgt gedefinieerd:

Nr.	Opleiding
1	Basisopleiding: ▪ Het minimale denkniveau, uitgedrukt in termen van relevante MBO, HBO of WO opleiding.
2	Aanvullende opleiding(en): ▪ De minimaal benodigde aanvullende opleidingen. Alleen van toepassing indien de betreffende onderwerpen niet aantoonbaar onderdeel uitmaken van de basisopleiding. De benodigde permanente bijscholing is in het kader van dit project niet uitgewerkt. ○ Basiscursus: een cursus van indicatief 1-5 dagen voor de genoemde opleiding of het thema. ○ Verdiepingscursus: een cursus of opleiding van indicatief 5-10 dagen per genoemde opleiding of thema. ○ Specialistische opleiding: een opleiding van indicatief meer dan 10 dagen. Specifieke modules, standaard opleidingen, post HBO opleidingen en certificaten worden expliciet genoemd. Indien dit aan de orde is, wordt actualiseringsplicht vermeld.
	Van medewerkers wordt verwacht dat zij de kennis die uit de genoemde opleidingen voortkomt, altijd actueel houden. Voor bijscholing zijn daartoe (nog) geen criteria opgenomen.

Een vergunningverlener Wet milieubeheer met 20 jaar ervaring heeft als basis een MBO opleiding. Zijn ervaring bestaat veel complexe procedures met zware chemische inrichtingen, MER procedures en hij heeft als specialisatie afvalstoffen.

Deze vergunningverlener kan aan alle criteria die voor vergunningverlener klasse III afval worden genoemd voldoen, mede gezien aanwezige kennis en ervaring op het gebied van het LAP, IPPC, verbranden en storten. Echter gezien zijn basisopleiding (een MBO opleiding) zou hij niet voldoen aan de criteria voor opleiding.

Spelregel: Aan de in de tabellen benoemde opleidingseisen kan ook voldaan worden door aantoonbaar gelijkwaardige opleiding en/of verkregen werk- en denkniveau door ruime ervaring.

Dit laatste kan bijvoorbeeld door middel van de systematiek die gehanteerd wordt in het kader van de Beoordelingsrichtlijn (BRL) 5019 (zie www.bpt.nu) of een volledig uitgewerkte systematiek voor Erkenning Verworven Competenties (EVC).

Uitvoering met ambitie.nl

De systematiek van eerder verworven competenties kan worden toegepast in specifieke gevallen. Bijvoorbeeld wanneer een medewerker meer dan 2 jaar werkervaring heeft en dat kan bewijzen met beoordelingen, getuigschriften en verklaringen. En de systematiek is toepasbaar wanneer een medewerker met bijvoorbeeld met goede beoordelingen op een hoger niveau of in een andere functie actief is dan waar hij een diploma voor bezit. Indien het bevoegd gezag deze aantoonbare vergelijkbare opleidingseisen kan motiveren, dan voldoen de betreffende medewerkers en daarmee de organisatie.

Spelregel: Voorgeschreven opleidingseisen betreffen minimale eisen.

In sommige gevallen is het verstandig op eigen initiatief van het bevoegd gezag voor bepaalde activiteiten academisch (WO) niveau in te zetten in plaats van HBO niveau. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij de verschillende juridische deskundigheidsgebieden, '13. Bouwfysica', '15. Constructieve veiligheid', '19. Externe veiligheid', '22. Luchtkwaliteit', '20. Geluid' of bij '25. Cultuurhistorie'.

De noodzaak voor HBO of academisch niveau is hierbij lastig exact te bepalen. Daarom is voor de kritieke massa criteria in deze gevallen HBO als opleidingseis opgenomen.

Spelregel: Activiteiten kunnen worden uitgevoerd door medewerkers met een lager opleidingsniveau dan de criteria voorschrijven, mits deze uitvoering gecontroleerd wordt door medewerkers die wel voldoen aan de gestelde eisen voor dit deskundigheidsgebied.

De tabellen bevatten het minimaal aantal medewerkers dat moet beschikken over de betreffende deskundigheden.

Dit betekent niet dat alle medewerkers die delen van de bijbehorende activiteiten uitvoeren over de voorgeschreven deskundigheid moeten beschikken. Hieronder staat voor de deskundigheid 'bouwfysica' een voorbeeld opgenomen dat de relatie met de praktijk legt.

3.3.3 Werkervaring

De verschillende elementen van 'werkervaring' zijn als volgt gedefinieerd:

Nr.	Werkervaring
1	Het aantal jaren: Het minimale aantal jaren relevante werkervaring die men nodig heeft om de activiteit 100% zelfstandig uit te kunnen voeren. Relevante werkervaring wordt uitgedrukt in het type werk en/of het onderdeel van een deskundigheidsgebied waarin de ervaring moet zijn opgedaan.
2	Basisfrequentie: Het aantal keren dat een bepaalde activiteit moet zijn uitgevoerd voordat deze activiteit 100% zelfstandig kan worden uitgevoerd.
	Tot het moment dat deze ervaring is opgedaan, vindt begeleiding plaats door medewerkers die wel voldoen aan de ervaringseisen.

In de criteria wordt uitgegaan van '100 % zelfstandige uitoefening'. Medewerkers met minder werkervaring kunnen (een deel van de) activiteiten uitvoeren, mits voldoende begeleiding wordt gegeven door medewerkers met voldoende werkervaring.

3.3.4 Aanvullende kennis

De verschillende elementen van 'aanvullende kennis' zijn als volgt gedefinieerd:

Nr.	Aanvullende kennis
	Alleen de (basis en diepgaande) kennis is opgenomen, indien de betreffende onderwerpen niet aantoonbaar onderdeel uitmaken van de opleiding. Van de kennis die aantoonbaar onderdeel uitmaakt van de opleiding wordt verwacht dat deze kennis altijd actueel gehouden wordt.
1	Basiskennis betreft thema's, onderwerpen waarvoor inzicht en/of kennis nodig is van één of meerdere van de onderstaande punten: - De structuur en systematiek van bepaalde wetgeving (inclusief jurisprudentie), normen en overige cruciale kaders voor het deskundigheidsgebied. - De grondbeginselen, de dosis-effectrelaties en cumulatie van milieueffecten. - De grondbeginselen, de fysieke effecten en aandachtspunten bij veel voorkomende oplossingen in (bouw)werken. - De grondbeginselen, ruimtelijke consequenties en aandachtspunten bij ruimtelijke planvormen.
2	Diepgaande kennis betreft thema's, onderwerpen waarvoor: - Het kunnen doorgronden van de opzet, data-invoer en resultaten van voor het deskundigheidsgebied gangbare analysemethoden, technische berekeningen, bestekken en/of computerprogramma's nodig is; - Het in onderlinge samenhang interpreteren en hanteren van verschillende wetsvoorschriften nodig is; - Maatwerk per deskundigheidsgebied (o.a. actualiseringsplicht opgedane kennis) nodig is.

3.3.5 Frequentie

De verschillende elementen van 'frequentie' zijn als volgt gedefinieerd:

Nr.	Frequentie
1	Aantal keer per jaar: De minimale frequentie per jaar waarmee een activiteit zelfstandig moet worden uitgevoerd om de deskundigheid te kunnen behouden.
2	Deel van een volledige weektaak waarin de activiteit zelfstandig wordt uitgevoerd om de deskundigheid te kunnen behouden: - tenminste 2/3 van één fte - tenminste 1/3 van één fte

Spelregel: De uitvoeringsfrequentie is gebaseerd op het maken van voldoende vliegreizen voor het uitvoeren van een bepaalde activiteit gericht op borging van de deskundigheid in de praktijk en de bijbehorende product- en vakontwikkeling.

De essentie van de frequentie-eis is het maken van voldoende vliegreizen om een activiteit dusdanig vaak uit te voeren dat deze activiteit beheerst wordt, zelfstandig en met voldoende, up to date, kennis kan worden uitgevoerd.

Uitvoering met ambitie.nl

Deze frequentie is bij voorkeur uitgedrukt in aantal keren dat activiteiten dienen te worden verricht. Door de diversiteit in tijdsbesteding is het uitdrukken in aantallen keren vaak niet eenduidig te maken. Daarom is er in veel gevallen gekozen voor een richtinggevende tijdsbesteding vertaald in een deel (1/3 of 2/3 deel) van de totale tijdsbesteding van een fulltime medewerker gebaseerd op een 36-urige werkweek.

Het kunnen voldoen aan deze eis is mede afhankelijk van het werkaanbod om de deskundigheid te kunnen onderhouden. Het uitbreiden van het werkaanbod door samenwerking kan hierbij een stimulans zijn voor de vakontwikkeling en het bieden van een uitdagende werkomgeving voor vakspecialisten die graag hun specifieke kennis zo vaak mogelijk toepassen.

3.3.6 Aantal

De verschillende elementen van 'aantal' zijn als volgt gedefinieerd:

Nr.	Aantal
1	Aantal: - Het minimale aantal medewerkers met de omschreven deskundigheid waarover men moet kunnen beschikken om de noodzakelijke deskundigheid te kunnen borgen. - Het minimum aantal is altijd 2 (m.u.v. BOA's). Het wordt aan de organisatie overgelaten hoe het minimale aantal medewerkers met de omschreven deskundigheid geborgd wordt, bijvoorbeeld door tijdige opleiding en werving.

Voor het uitvoeren van veel specialistische activiteiten is altijd een collegiale toets en/of mogelijkheid tot overleg nodig door een collega die ook beschikt over minimaal de benodigde deskundigheid voor deze activiteit. Dit omdat uitgangspunten, context, wet- en regelgeving, modellering, invoergegevens en de daarop gebaseerde analyses en resultaten niet altijd eenduidig te bepalen zijn en de kans op fouten altijd aanwezig is.

Daarnaast geldt dat ook in geval van o.a. verlof, ziekte en vertrek voldoende bedrijfszekerheid/continuïteit gegarandeerd kan worden. De uitzonderingen hierop zijn die (onderdelen van) deskundigheidsgebieden waarvoor (1) de ervaringseis 0-1 jaar is en (2) er geen eisen aan de frequentie worden gesteld die niet binnen enkele weken gerealiseerd kunnen worden. Een voorbeeld hiervan is de activiteit '1. Onderhouden, gebruiken en toegankelijk maken van informatie uit een Bodeminformatiesysteem (BIS)' binnen de deskundigheid '18. Bodem, bouwstoffen, water'.

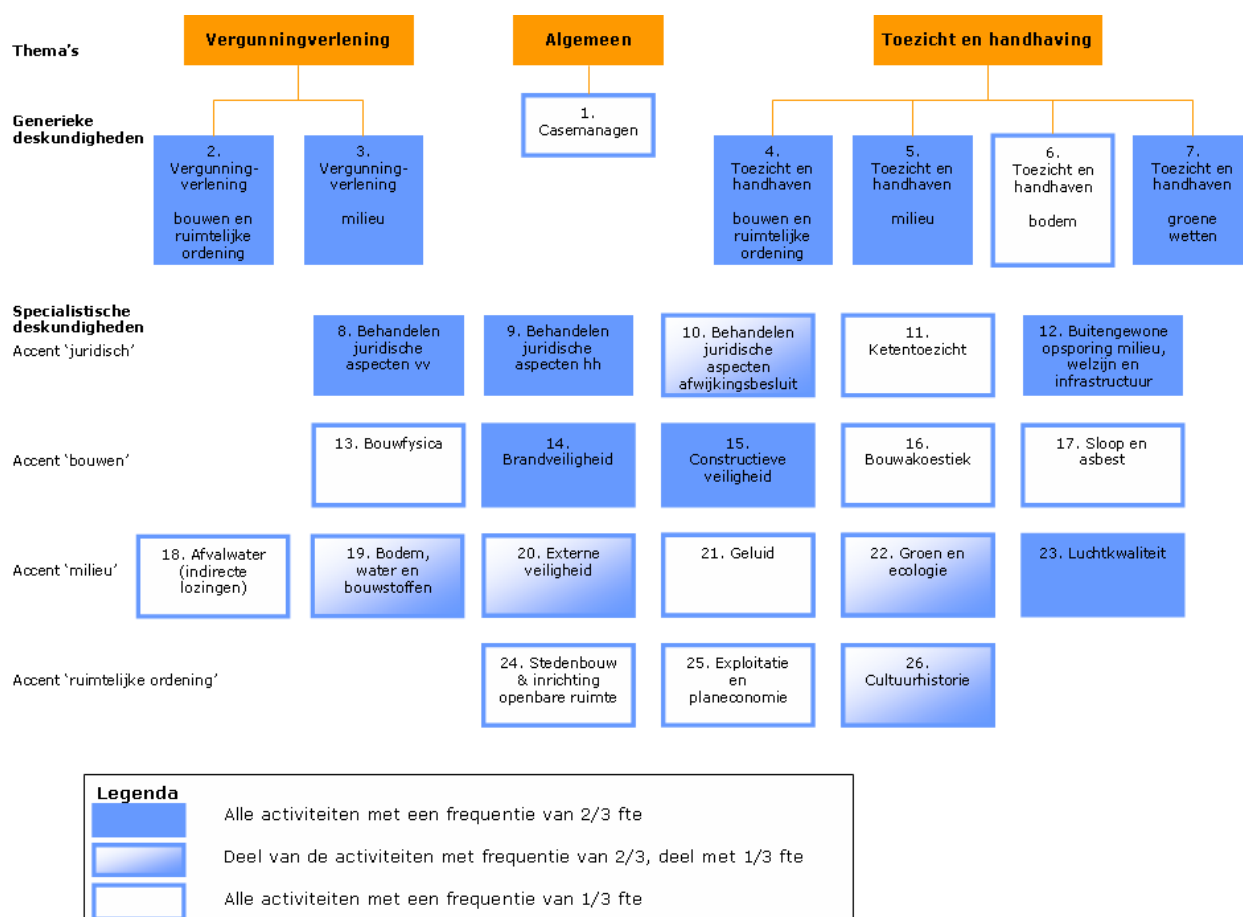
3.4 Opbouw

De kritieke massa criteria zijn opgebouwd uit generieke en specialistische deskundigheden.

Uitvoering met ambitie.nl

- Tot de generieke deskundigheidsgebieden behoren handelingen/activiteiten die een algemeen of generiek karakter hebben. Deze taken kunnen in principe uitgevoerd worden door generalisten zonder expert te zijn op een specifiek aspect. Voor deze deskundigheidsgebieden is het veelal voldoende om over basiskennis van verschillende aspecten te beschikken. Deze basiskennis stelt de generalist in staat om zelfstandig afwegingen te maken, waar nodig specialisten in te schakelen en om de toepasbaarheid van het werk van de specialist te kunnen beoordelen.
- Onder specialistische deskundigheidsgebieden zijn die activiteiten uitgewerkt die een expertmatig karakter hebben. Om deze taken te kunnen uitvoeren is diepgaande kennis van een bepaald aspect nodig (bijvoorbeeld aangaande het uitvoeren van geluidsberekeningen). In onderstaand figuur 5 zijn de generieke en specialistische deskundigheidsgebieden weergegeven. De deskundigheidsgebieden waarvoor een frequentie eis van 2/3 fte geldt, zijn blauw gekleurd.

Figuur 5: Deskundigheidsgebieden

Uitvoering met ambitie.nl

De deskundigheid '12. Buitengewone opsporing' is hierin een bijzondere, gezien BOA's bij voorkeur fulltime toezichthouder zijn, waarvan minimaal 1/3 van een fte actief met BOA activiteiten. Voor 'ketentoezicht' geldt een soortgelijke voorkeur.

Spelregel: Elk bevoegd gezag moet voor het kunnen uitvoeren van de sanctiestrategie 24 uur per dag, 7 dagen per week beschikken over BOA's met bevoegdheden voor alle wettelijke bepalingen uit de afbakening.

BOA's zijn niet alleen noodzakelijk voor de bestuurlijke strafbeschikking maar ook voor opstellen van PV's. Het opnemen van eisen t.a.v. BOA's is ingegeven vanuit de noodzaak om te allen tijde over het volledige pakket aan interventie mogelijkheden te kunnen beschikken als bevoegd gezag.

Voorts moet het bevoegd gezag altijd het instrument 'bestuurlijke strafbeschikking', indien aan de orde, kunnen inzetten. Voor zaken waarin veel personen moeten worden gehoord of in lastige zaken, is het nodig om twee (of meer) BOA's tegelijkertijd in te kunnen zetten.

De eisen die aan individuele BOA's worden gesteld, zijn op basis van het Besluit Buitengewoon Opsporingsambtenaar (BBO) en de bijbehorende Circulaire bekendheid al verankerd.

In deel B zijn de kritieke massa criteria in detail uitgewerkt in deskundigheidstabellen.

Uitvoering met ambitie.nl

4 Procescriteria

4.1 Waarom?

Voor de totstandkoming van producten zoals vergunningen, controles en handhavingacties zijn diverse werkprocessen nodig. Transparantie en bestuurlijke vastlegging spelen daarin een belangrijke rol. De procescriteria samen leiden tot een sluitende cyclus en kwaliteitsborging.

Op alle kritieke punten van overdracht in het hoofdproces van vergunningverlening en toezicht en handhaving dient goed nagedacht te worden over de borging van kwaliteit. De criteria bieden de kaders voor het kwaliteitssysteem van het bevoegd gezag. De criteria geven de elementen aan die minimaal aanwezig moeten zijn. Daarnaast moeten de criteria gebruikt worden bij het inrichten van de organisatie, bijvoorbeeld om onafhankelijke oordeelsvorming te borgen.

Zoals het woord 'procescriteria' doet vermoeden, betreft het eisen aan het proces. Door het proces te verbeteren, dient de output en outcome in positieve zin te ontwikkelen. Naast de procescriteria wordt bij voorkeur gebruik gemaakt van output- en outcome criteria, zoals omschreven in de Handleiding output- en outcomecriteria van de VNG (februari 2012).

4.2 Overwegingen

4.2.1 Sluitende BIG-8

De procescriteria beschrijven de eisen die gesteld worden aan de beleidscyclus. Door de criteria te volgen wordt de cyclus gesloten. Daarbij is de BIG-8 gehanteerd. Dit model maakt vanuit een strategisch kader de vertaling naar operationeel beleid ten behoeve van kwaliteitsborging te samen met een sluitende planning en control cyclus. De eisen die worden gesteld aan een sluitende BIG-8 (zie figuur hiernaast) komen grotendeels overeen met de eisen uit de ISO Norm 9001:2008.

De criteria zoals vastgelegd in de rapportage "Professionalisering van de milieuhandhaving; Kwaliteitscriteria, doe je voordeel met het oordeel" en de IPO norm kwaliteitsmanagement bedrijfsgebonden omgevingstaken vormden het vertrekpunt bij het ordenen van de criteria. Figuur 6: BIG-8 model

4.2.2 Transparantie in de uitvoering

Voorgeschreven documentatie volgens de criteria wat betreft proces, inhoudelijke kwaliteit en prioriteiten, leidt niet per definitie tot meer bureaucratie.

In de procescriteria wordt onder andere verwezen naar het handhavingsbeleid, de naleefstrategie, de sanctiestrategie, de probleemanalyse, de prioriteitstelling en de verantwoording. Hiermee wordt niet beoogd dat deze onderwerpen allemaal in verschillende documenten uitgeschreven moeten worden. Het is bijvoorbeeld goed mogelijk om de probleemanalyse, naleefstrategie, sanctiestrategie en doelstellingen in één document uit te werken.

Het gaat er om dat de verschillende analyses, strategieën, prioriteiten en doelstellingen transparant zijn, echt worden vastgesteld en dat de organisatie hier aantoonbaar naar handelt.

4.2.3 Andere kwaliteitseisen

Voor de activiteiten op het gebied van toezicht en handhaving op de bodemsanering gelden zeer specifieke eisen. In aanvulling op de geformuleerde procescriteria gelden de SIKB-eisen. Voor provincies gelden de eisen conform normblad 8001 en voor gemeenten geldt normblad 8002. In 2010 zijn de output- en outcomecriteria ontwikkeld voor VTH-taken. Het biedt organisaties handvatten voor het stellen van meetbare doelen en afrekenbare resultaten. De output- en outcomecriteria zijn daarmee een waardevolle concretisering van de in de procescriteria gevraagde doelen.

4.3 Processtappen

In onderstaande paragrafen worden de 7 elementen van de BIG-8 toegelicht. Per element zijn een aantal kernvragen opgenomen die het bevoegd gezag zichzelf zal moeten stellen bij het beoordelen of zij voldoet aan de eisen conform de procescriteria. Het volledige overzicht met procescriteria is opgenomen in deel C.

4.3.1 Rapportage en evaluatie

In essentie betreft deze stap het analyseren van allerlei relevante elementen dan wel veranderingen voor de vergunningverlenings- en handhavingsorganisatie.

- Voor de vergunningverleningsorganisatie betreft dit met name een analyse van het huidige en toekomstige inrichtingenbestand inclusief het aantal te verwachten vergunningen en de actualiteit van het milieudeel van de vergunningen.
- Voor de handhavingsorganisatie zijn dit bijvoorbeeld wijzigingen in het beleid, in het takenpakket of in het bedrijvenbestand, dan wel de verbetering of

Uitvoering met ambitie.nl

verslechtering van het naleefgedrag van bedrijven/inrichtingen of van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving in de regio.

	Kernvragen rapportage en evaluatie
	▪ Handelt mijn organisatie op grond van een probleemanalyse? ▪ Legt mijn organisatie verantwoording af over inzet, prestaties en resultaten? ▪ Vergelijkt mijn organisatie haar prestaties met anderen?

4.3.2 Strategisch beleidskader

De volgende stap in het beleidsproces is het voorbereiden en voorleggen van prioriteiten en meetbare doelstellingen aan het bestuur van de vergunningverlening- en handhavingsorganisatie, het bespreken van keuzes met de politiek en het nemen van besluiten over de te stellen doelen op het gebied van vergunningverlening en handhaving. De uitgevoerde beleidsevaluatie legt voor deze stap de basis, waarbij output en outcome indicatoren gebruikt worden om de doelen te stellen.

	Kernvragen strategisch beleidskader
	▪ Heeft mijn organisatie prioriteiten gesteld op basis van de probleemanalyse? ▪ Worden in mijn organisatie de doelen van vergunningverlening en handhaving (per beleidsveld) omschreven? ▪ Is voor de prioriteiten de geplande personele capaciteit in de begroting vastgelegd? ▪ Is voor de prioriteiten de geplande financiële capaciteit in de begroting vastgelegd?

4.3.3 Operationeel beleidskader

In deze stap moeten prioriteiten en doelstellingen worden vertaald in concrete strategieën en objectieve criteria.

- Voor de vergunningverleningorganisatie worden prioriteiten en doelstellingen vertaald in een set van objectieve criteria voor toetsing.
- Voor de handhavingorganisatie worden de prioriteiten en doelstellingen vertaald naar doelgroepen en in nalevingstrategieën (of indien reeds aanwezig het periodiek toetsen daarvan). Pas dan blijkt op welke wijze specifieke doelgroepen in de praktijk benaderd moeten gaan worden en hoe bepaalde beleidsaspecten (zoals bijvoorbeeld strenger sanctioneren of minder gedogen) moeten gaan uitpakken.

	Kernvragen operationeel beleidskader
	▪ Handelt mijn vergunningverleningsorganisatie op basis van een strategie en objectieve criteria voor het beoordelen, verlenen en/of weigeren van een omgevingsvergunning? ▪ Handelt mijn handhavingsorganisatie op grond van een nalevingstrategie die de inzet van overige instrumenten, niet zijnde handhaving, omvat? ▪ Is er een toezichtstrategie opgesteld? ▪ Is er een sanctiestrategie opgesteld? ▪ Is er een gedoogstrategie opgesteld?

Uitvoering met ambitie.nl

4.3.4 Planning en control

Centraal in deze stap staat het toewijzen van de noodzakelijke capaciteit en financiële middelen die nodig zijn om de gestelde doelen te kunnen bereiken. Hiertoe worden organisatorische condities gesteld en een systematiek van interne borging ingericht voor de wijze waarop werkzaamheden beheerst kunnen worden uitgevoerd. De bouwstenen voor deze stap zijn de resultaten van de beleidsevaluatie, de prioriteiten daaruit, doelstellingen voor de komende periode en overeenstemming over te voeren strategieën.

	Kernvragen planning en control
	▪ Kan mijn organisatie aantonen dat zij voldoet aan de benodigde kritieke massa? ▪ Kan mijn organisatie de (personele) onafhankelijkheid borgen van vergunningverleners en toezichthouders en handhavers? ▪ Heeft mijn organisatie regelingen getroffen voor functiescheiding tussen vergunningverlening en handhaving op persoons- dan wel objectniveau? ▪ Bevatten toegewezen capaciteit en financiële middelen een duidelijke verbinding met de doelstellingen en prioriteiten? ▪ Handelt mijn organisatie op grond van een systematiek van interne borging van de wijze waarop de werkzaamheden beheerst kunnen worden uitgevoerd? ▪ Is het informatiebeheer op orde?

4.3.5 Voorbereiden

De essentie van deze stap is een goede voorbereiding van de af te geven vergunning en het uit te voeren controlebezoek door eerst te kijken naar de resultaten van eerdere vergunningverleningsprocedures met gelijke initiatiefnemers en van eerdere controlebezoeken, de meldingen, klachten en incidenten, eventuele rapportageverplichtingen, van toepassing zijnde nalevingstrategieën, etc.

	Kernvragen voorbereiden
	▪ Wordt er voor de voorbereiding en uitvoering van de vergunningverlenings- en handhavingstaken gehandeld op grond van protocollen en werkinstructies? ▪ Heeft mijn organisatie een uitvoeringsprogramma voor vergunningverlening en toezicht en handhaving? ▪ Handelt mijn organisatie op basis van protocollen voor communicatie, informatiebeheer en informatie-uitwisseling?

4.3.6 Uitvoering

Dit kernelement betreft de uitvoering van de te verlenen vergunningen en het controlebezoek zelf (inclusief de hieruit volgende acties).

	Kernvragen uitvoering
	▪ Beschikt mijn organisatie over voldoende kwantitatieve en kwalitatieve voorzieningen en hulpmiddelen die de taakuitvoering informatietechnisch, inhoudelijk technisch, juridisch en administratief mogelijk maken?

Uitvoering met ambitie.nl

4.3.7 Monitoring

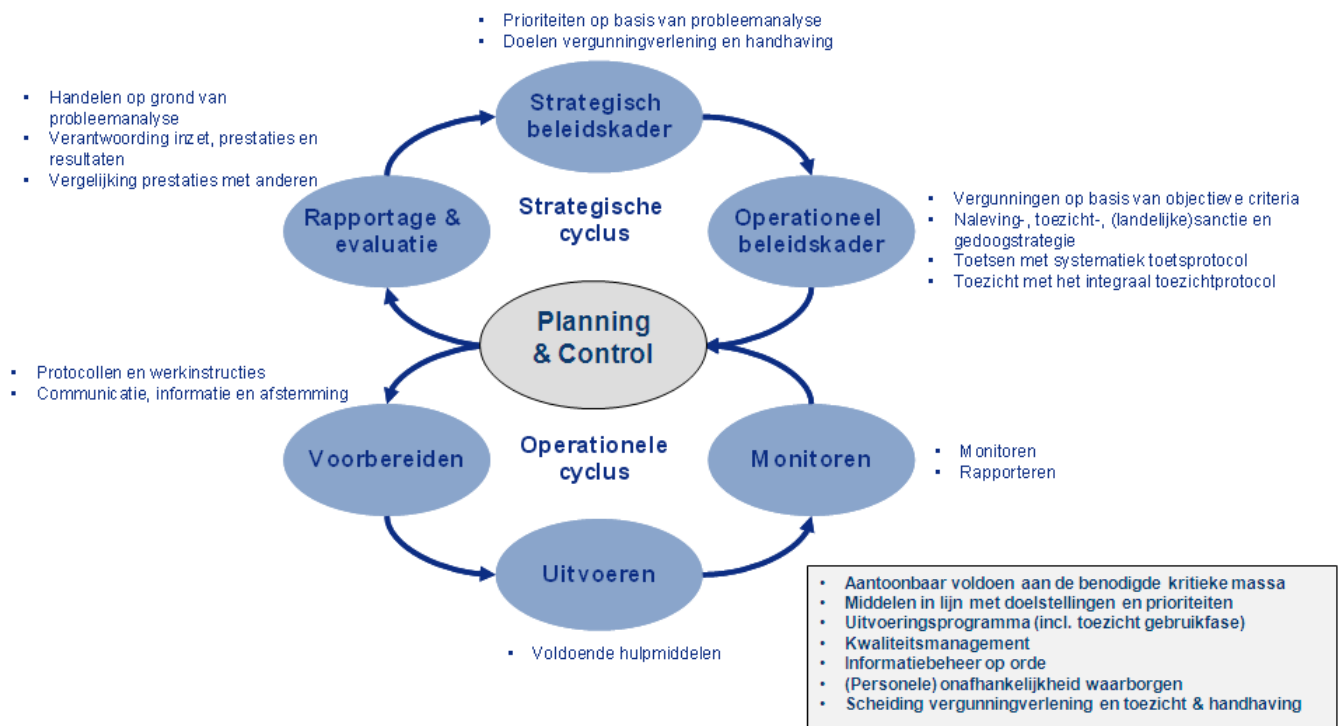
Het laatste onderdeel van de beleidscyclus is de monitoring van diverse zaken die relevant zijn voor bijsturing in de operationele cyclus (bijvoorbeeld het aantal/de aard/de complexiteit van de te verwachte vergunningen of het aantal gerealiseerde controles, het bestede aantal uren, etc.) of als input voor de beleidsevaluatie (zoals de verbetering of verslechtering van het naleefgedrag van bedrijven of de milieukwaliteit in de regio). Daarbij wordt bij voorkeur gebruik gemaakt van output- en outcome indicatoren, zoals omschreven in de Handleiding input- en outcomecriteria van de VNG (februari 2012).

	Kernvragen monitoring
	▪ Zorgt u voor het monitoren van de diverse vergunningverlening- en handhavingdoelen van vastgestelde indicatoren? ▪ Worden de vergunningverlening- en handhavingresultaten weergegeven in een verantwoordingsrapportage?

4.4 Toepassing van de criteria

In deel C zijn de kwaliteitscriteria wat betreft proces, inhoudelijke kwaliteiten en prioriteiten per BIG-8 element uitgewerkt. De bevoegd gezag organisaties dienen aan deze criteria te voldoen. Hieronder staat per BIG-8 element de procescriteria op hoofdlijnen weergegeven.

Figuur 7: Schematische weergave van de procescriteria

5 Criteria voor inhoudelijke kwaliteit en prioriteiten

5.1 Waarom?

De criteria voor inhoud en prioriteiten bepalen de minimale ondergrens binnen de werkprocessen. Het gaat bijvoorbeeld om criteria met betrekking tot de diepgang waarmee getoetst wordt en landelijke prioriteiten.

Uitgangspunt bij het opstellen van de criteria voor inhoud en prioriteiten was dat er een inhoudelijke ondergrens nodig is om voldoende robuustheid mee te geven aan de criteria.

5.2 Definitie

De inhoudelijke criteria hebben betrekking op:

1. Inhoudelijke elementen probleemanalyse, beleid, strategie en programma;
2. Diepgang toetsing vergunningen bouw en toezicht bouwfase;
3. Wijze van toezicht ter plaatse;
4. Toepassing landelijke sanctiestrategie;
5. Landelijke prioriteiten toezicht en handhaving.

5.2.1. Inhoudelijke elementen probleemanalyse, beleid, strategie en programma

Door de VROM-Inspectie is in het verleden een 'adequate niveau' gedefinieerd. Dit niveau betrof niet alleen de wettelijke eisen, maar ook procedurele en inhoudelijke eisen voor niet-wettelijke elementen voor een goede taakuitoefening. De wijze van formuleren van deze eisen lijkt in veel gevallen op wat in dit rapport 'procescriteria' zijn.

Het adequate niveau bevat veel waardevolle punten. De procescriteria zijn nader gespecificeerd en aangevuld op basis van formuleringen uit het adequate niveau. Uitgangspunt daarbij was om niet het detailniveau uit het adequate niveau over te nemen. Enkele punten vanuit het adequate niveau zijn expliciet gemaakt in de procescriteria. Het betreft met name:

1. Toezicht bestaande gebouwenvoorraad;
2. Landbreedte voor de toezichtstrategie en het bijbehorende programma.

Door in de probleemanalyse expliciet te vermelden dat toezicht betrekking heeft op de bestaande gebouwenvoorraad en bouwen zonder of in afwijking van de omgevingsvergunning, is het bevoegd gezag vervolgens gehouden om dit toezicht ook feitelijk met de vastgestelde frequenties, diepgang en op basis van de toezicht- en sanctiestrategie op te nemen in het uitvoeringsprogramma en als zodanig uit te voeren.

5.2.2. Toets- en toezichtprotocol

De inhoudelijke ondergrens wordt onder andere bepaald door de werkwijze en diepgang vanuit het toets en integrale toezichtprotocol. Beide protocollen zijn naar buiten gebracht door de Vereniging Bouw- en Woningtoezicht, nadat de VROM-inspectie het daarin geadviseerde collectieve niveau van diepgang als adequaat heeft beoordeeld. Het collectieve niveau is dat niveau waar je als overheid tenminste aan moet kunnen voldoen.

In het BIG-8 element operationeel beleidskader is het volgende opgenomen:

- Het bevoegd gezag toetst op basis van een systematiek (inclusief het collectieve niveau) zoals beschreven in het toetsprotocol (of vergelijkbaar);
- Het bevoegd gezag voert toezicht uit op basis van een systematiek (inclusief het collectieve niveau) zoals beschreven in het integraal toezichtprotocol (of vergelijkbaar).

Hiermee wordt niet alleen een eis gesteld aan de te hanteren systematiek maar ook de diepgang daarbinnen. Om recht te doen aan het uitgangspunt dat het bevoegd gezag zelf een gedegen risicoafweging moet maken op basis van lokale omstandigheden bestaat de mogelijkheid om, gemotiveerd, af te wijken van het hierboven genoemde collectieve niveau.

De essentie is dat transparant en op basis van een bestuurlijk vastgestelde aanpak wordt gewerkt. De gemeenteraad en de burgers moeten kunnen weten met welke kwaliteit een taak uitgevoerd wordt.

5.2.3. Wijze van toezicht ter plaatse

Geadviseerd wordt om te streven naar het uitvoeren van preventieve controles op één en hetzelfde toezichtmoment. Dit vanuit het oogmerk van de Wabo om de lastendruk te verminderen. Dit streven is opgenomen bij het BIG-8 element uitvoering.

5.2.4. Landelijke sanctiestrategie

Het overnemen van de landelijke sanctiestrategie is verplicht. De uitwerking daarvan is opgenomen onder het BIG-8 element "Operationeel Beleidskader". De landelijke sanctiestrategie wordt geoptimaliseerd en op maat gemaakt voor de afbakening van de kwaliteitscriteria en te komen tot een (nieuwe) landelijke handhavingstrategie (inclusief de interpretatie voor bouwaspecten en handreikingen voor de wijze waarop politie en OM zich binden aan de sanctie en/of handhavingstrategie). Deze nieuwe handhavingstrategie zal de huidige sanctiestrategie vervangen en wordt in 2013 verwacht.

5.2.5. Landelijke prioriteiten

In het handhavingsbeleid van het bestuursorgaan wordt uitwerking gegeven aan de landelijke prioriteiten. Dit criterium is uitgewerkt in BIG-8 element "strategisch beleidskader".

5.3 Toepassing van de criteria

De criteria voor inhoud en prioriteit zijn verwerkt in de tabellen met de procescriteria (zie deel C). Een toets op de procescriteria impliceert daarmee ook een toets op de inhoudelijke criteria.

Uitvoering met ambitie.nl

Bijlage 1: Rechtstreekse verboden

Overzicht rechtstreekse verboden		
Wetten	Artikel	Omschrijving
Wabo	2.1 lid 1	Verbod tot uitvoeren project zonder omgevingsvergunning.
Flora- en Faunawet, Monumentenwet 1988, Natuurbeschermingswet 1998	Aanhakers	Toezicht en handhaving voor zover het betreft de naleving van omgevingsvergunningplichtige activiteiten.
Wet milieubeheer	1.1a	Algemene zorgplicht.
	8.1	Verbod oprichten, veranderen, in werking hebben van een inrichting.
	8.40 en 8.42	Algemene regels en maatwerkvoorschriften.
	10.1	Verboden nadelige handelingen mbt afvalstoffen te verrichten, en verplichting maatregelen treffen ivm handelen of nalaten m.b.t. afvalstoffen.
	10.2	Verbod storten of op bodem brengen van afvalstoffen.
	10.15	Verbod bepaalde handelingen die bij AmvB worden gesteld, te verrichten in het belang van het voorkomen of beperken van het ontstaan van afvalstoffen. Regelgeving die op dit artikel is gebaseerd (gedelegeerde regelgeving): ▪ Besluit beheer autobanden; ▪ Besluit beheer autowrakken; ▪ Besluit beheer batterijen en accu's 2008; ▪ Besluit beheer elektrische en elektronische apparatuur; ▪ Besluit beheer verpakkingen en papier en karton; ▪ Besluit bodemkwaliteit; ▪ Regeling beheer batterijen en accu's 2008; ▪ Regeling Europese afvalstoffenlijst; ▪ Wijzigingsbesluit Besluit beheer autobanden, enz. (aanpassing van de meldings- en mededelingstermijn (onbeperkte geldigheid melding en mededeling)); ▪ Wijzigingsbesluit Besluit beheer autowrakken, enz. (verbetering regels autowrakken en autobanden).
	10.16	Verplichting tot het voeren van bepaalde aanduidingen op stoffen, preparaten of producten of de verpakking daarvan.
	10.17	Verplichtingen met betrekking tot het innemen, nuttig toepassen of verwijderen van daarbij aangewezen categorieën van stoffen, preparaten of producten.
	10.30	Verbod lozing afvalwater of afval op een werk (riool) anders dan vanuit inrichting.
	10.37	Verbod zich door afgifte aan een ander van bedrijfsafvalstoffen of gevaarlijke afvalstoffen te ontdoen.
	10.44	Verplichting begeleidingsbrief bij vervoer bedrijfsafvalstoffen of gevaarlijke afvalstoffen.
	10.54	Verbod tot nuttig toepassen of verwijderen gevaarlijke afvalstoffen buiten een inrichting.

Uitvoering met ambitie.nl

	10.55	Verboden bedrijfsafvalstoffen of gevaarlijke afvalstoffen voor anderen tegen vergoeding te vervoeren, te verhandelen, of ten behoeve van anderen te bemiddelen bij het beheer ervan.
	17.1 en 17.2	Ongewone voorvallen (melden en maatregelen).
Wet ruimtelijke ordening	7.10	Verboden (laten) gebruiken gronden en bouwwerken in strijd met bestemmingsplan, inpassingsplan, projectbesluit, beheersverordening, besluit tot buiten toepassing laten bestemmingsplan etc., een voorbereidingsbesluit, provinciale verordening, algemene maatregel van bestuur, aanwijzing. Plus verbod tot gedraging in strijd met vergunning- of ontheffingvoorschrift.
Woningwet	1b	Verbod zonder vergunning als bedoeld in artikel 40: a. een gebouw te bouwen in afwijking Bouwbesluit; b. een bouwwerk, niet zijnde een gebouw, te bouwen in afwijking Bouwbesluit; c. een standplaats te bouwen in afwijking Bouwbesluit. Plus verbod: a. een bestaand gebouw in een staat te brengen, te laten komen of te houden die niet voldoet aan de op de staat van dat gebouw van toepassing zijnde voorschriften; b. een bestaand bouwwerk, niet zijnde een gebouw, in een staat te brengen, te laten komen of te houden die niet voldoet aan de op de staat van dat bouwwerk van toepassing zijnde voorschriften; c. een bestaande standplaats in een staat te brengen, te laten komen of te houden die niet voldoet aan de op de staat van die standplaats van toepassing zijnde voorschriften. Plus verbod een gebouw, bouwwerk, niet zijnde een gebouw, of standplaats, dan wel deel daarvan, in stand te laten voor zover bij het bouwen daarvan niet is voldaan aan de op dat bouwen van toepassing zijnde voorschriften.
	7b	Verbod zonder vergunning een bouwwerk, erf, etc. te bouwen of te gebruiken etc. in afwijking van Bouwverordening.
	14a	Bijzondere verplichtingen (o.a. staat van gebouw/bouwwerk/standplaats, redelijke eisen van welstand, sluiting terrein/bouwwerk/etc.).
	40	Verbod zonder vergunning te bouwen of in stand te laten.
	60	Verbod i.v.m. woonvergunning.
Wet bodembescherming	6 t/m 13	Zorgplicht en regelgeving die op dit artikel is gebaseerd (gedelegeerde regelgeving): ▪ Besluit bodemkwaliteit; ▪ Besluit gebruik dierlijke meststoffen 1998; ▪ Besluit lozing afvalwater huishoudens; ▪ Besluit uitvoeringskwaliteit bodembeheer.
	27	Verplichting tot melding van verontreiniging of de aantasting van de bodem.
	30	Verplichting te voldoen aan bevel i.v.m. ongewoon voorval.
	39a	Verplichting tot nakoming saneringsplan.
	39e	Verplichting tot nakoming nazorgplan.
	43	Verplichting te voldoen aan bevel m.b.t. onderzoeksgeval op de daarbij aangegeven wijze nader onderzoek te verrichten, of m.b.t. een geval van ernstige verontreiniging tijdelijke beveiligingsmaatregelen te treffen.
	64	Verplichting tot naleving voorschriften bij vrijstelling voor categorieën van gevallen van de algemene regels ter bescherming van de bodem.
	65	Verplichting tot naleving beperkingen of voorschriften bij ontheffing van regels van AMvB.

Uitvoering met ambitie.nl

Bijlage 2: Afkortingenlijst

ADR	Article Dangereux de Route
AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
AO/IC	Administratieve Organisatie en Interne Controle
Awb	Algemene wet bestuursrecht
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BAT	Best Available Techniques
BBO	Besluit Buitengewoon Opsporingsambtenaar
BBT	Beste Beschikbare Technieken
Bevi	Besluit externe veiligheid inrichtingen
BOA	Buitengewoon opsporingsambtenaar
BREFs	BAT Reference documents
BRL	Beoordelingsrichtlijn
Brzo	Besluit risico's zware ongevallen
BWT	Bouw en Woning Toezicht
EV	Externe Veiligheid
EVC	Erkenning Verworven Competenties
HBO	Hoger Beroepsonderwijs
IL	Industrie Lawaai
IMRO	Informatie Model Ruimtelijke Ordening
IPO	Interprovinciaal Overleg
IPPC	Integrated Pollution Prevention and Control
ISO	International Standards Organisation
LNV	Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
m.e.r.	milieueffectrapportage
MBO	Middelbaar Beroepsonderwijs
Nb-wet	Natuurbeschermingswet
NEN	Nederlandse Norm
NeR	Nederlandse emissierichtlijn lucht
NPR	Nederlandse praktijkrichtlijn
NRB	Nederlandse Richtlijn Bodembescherming
OC&W	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OM	Openbaar Ministerie
PGS	Publicatiereeks gevaarlijke stoffen
PRTR	Pollutant Release Transfer Register
PUmA	Programma Uitvoering met Ambitie
PV	Proces verbaal
Qra	Quantitatieve Risico Analyse
Revi	Regeling externe veiligheid inrichtingen
RNVGS	Risiconormering vervoer gevaarlijke stoffen
RO	Ruimtelijke Ordening

Uitvoering met ambitie.nl

SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer
SVBP	Standaard Vergelijkbare Bestemmingsplannen
VBS	Veiligheidsbeheersysteem
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VOGM/BUGM	Vervolgbijdrageregeling Ontwikkeling Gemeentelijk Milieubeleid / Bijdrageregeling Uitvoering Gemeentelijk Milieubeleid
VROM	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
VTH	vergunningverlening, toezicht en handhaving
vvgb	verklaring van geen bedenkingen
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wbb	Wet bodembescherming
Wgh	Wet geluidshinder
Wm	Wet milieubeheer
WMS	Wet Milieugevaarlijke Stoffen
WO	Wetenschappelijk onderwijs
Wro	Wet ruimtelijke ordening

Uitvoering met ambitie.nl

Deel B: Criteria voor kritieke massa

Generieke deskundigheidsgebieden

Uitvoering met ambitie.nl

1. Casemanagen

Onderstaande activiteiten moeten binnen de overheid uitgevoerd worden. Het betreffen kernactiviteiten van de Wabo die bij het bevoegd gezag thuishoren. Een medewerker op HBO-niveau beoordeelt bij de intake per geval of er sprake is van een complexe of eenvoudige situatie.

Activiteiten

1. Uitvoeren toets op volledigheid.
2. Organiseren / begeleiden van overleg met de aanvrager (vooroverleg).
3. Bewaken proces, integraliteit en voortgang van de aanvraag.
4. Inschakelen van vakdisciplines en wanneer nodig externe partijen (coördineren inhoudelijke volledigheid).
5. Het uitzetten van adviesaanvragen aan de wettelijke adviseurs.
6. Besluit (laten) samenstellen en coördineren.

Eisen aan medewerkers die deze zes activiteiten uitvoeren voor

	alleen eenvoudige situaties			
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante MBO	2 jaar in procesmanagement en het afhandelen van Awb procedures	Basiskennis: ▪ Structuur en systematiek (bouw)tekeningen	Besteden van 1/3 fte aan deze zes activiteiten.
	Aanvullende opleiding(en): ▪ Basiscursus Omgevingsrecht ▪ Basiscursus Awb			
	een of meerdere complexe situaties			
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Denkniveau: ▪ Relevante HBO	3 jaar in procesmanagement en het afhandelen van Awb procedures	Basiskennis: ▪ <i>Zie eenvoudige situaties</i>	Besteden van 1/3 fte aan deze zes activiteiten en/of begeleiden van 5 complexe meervoudige aanvragen.
	Aanvullende opleiding(en): ▪ <i>Zie eenvoudige situaties</i>			

Eisen aan organisaties die deze zes activiteiten uitvoeren voor

	alleen eenvoudige situaties	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan de bovengenoemde criteria voor eenvoudige situaties óf de criteria voor de deskundigheid 'Vergunningverlening bouwen en ruimtelijke ordening' (blz. 46) óf de criteria voor de deskundigheid 'Vergunningverlening milieu' (blz. 49).
	een of meerdere complexe situaties	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria voor complexe situaties óf de criteria voor de deskundigheid 'Vergunningverlening bouwen en ruimtelijke ordening' (blz. 46) óf de criteria voor de deskundigheid 'Vergunningverlening milieu' (blz. 49).

Uitvoering met ambitie.nl

2. Vergunningverlening bouwen en ruimtelijke ordening

Onderstaande activiteiten moeten binnen de overheid uitgevoerd worden. Het betreffen kernactiviteiten van de Wabo die bij het bevoegd gezag thuishoren. Een medewerker op HBO-niveau beoordeelt bij de intake per geval of er sprake is van een complexe of eenvoudige situatie.

Activiteit

1. Beoordelen aanvraag omgevingsvergunning voor het bouwen van een bouwwerk.
 - a. controleren van de volledigheid, juistheid van de inhoud (inclusief berekeningen en rapportages) van aanvragen in relatie tot de indieningsvereisten;
 - b. toetsen van bouwaanvragen aan bestemmingsplan, beheersverordening, exploitatieplan en/of voorbereidingsbesluit;
 - c. toetsen van bouwaanvragen aan bouwbesluit en bouwverordening;
 - d. opstellen conceptvergunning en bepalen voorwaarden op basis van (eventuele) bijdragen jurist en specialisten;
 - e. verlenen van ontheffing of het toepassen van de gelijkwaardigheidsbepaling van het Bouwbesluit / bouwregelgeving;
 - f. beoordelen en afwegen legalisatiemogelijkheden bij afwijking van de vergunning.

Eisen aan medewerkers die deze activiteit uitvoeren voor

alleen eenvoudige situaties				
Opleiding		Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
Basisopleiding: ▪ Relevante MBO		3 jaar (inclusief het verzamelen en/of opmaken van voorschriften)		Besteden van 2/3 fte aan deze zes activiteit.
Aanvullende opleiding(en): ▪ Basiscursus brandveiligheid ▪ Basiscursus Wm ▪ Basiscursus Wro (bestemming) ▪ Basiscursus monumenten ▪ Basiscursus omgevingsrecht ▪ Basiscursus bouwfysica en bouw- en woningtoezicht			Diepgaande kennis: ▪ Bouwbesluit en bouwverordening ▪ Werking gelijkwaardigheidsbesluit	
een of meerdere complexe situaties				
Opleiding		Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
Basisopleiding: ▪ Relevante HBO		3 jaar (inclusief het verzamelen en/of opmaken van voorschriften)		Besteden van 2/3 fte aan deze zes activiteit.
Aanvullende opleiding(en): ▪ <i>Zie eenvoudige situaties (van activiteit 1)</i> ▪ Specialistische opleiding ambtenaar bouw- en woningtoezicht I en II			Diepgaande kennis: ▪ <i>Zie eenvoudige situaties (van activiteit 1)</i>	
Medewerkers die aan deze eisen voldoen, voldoen ook aan de eisen om de activiteiten 1 t/m 6 uitvoeren van de deskundigheid 1. Casemanagen.				

Eisen aan organisaties die deze activiteit uitvoeren voor

alleen eenvoudige situaties	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria voor eenvoudige situaties
een of meerdere complexe situaties	minimaal 2 medewerkers met minimaal HBO denkniveau die voldoen aan bovengenoemde criteria voor complexe situaties

Uitvoering met ambitie.nl

Activiteiten

2. Inhoudelijk input leveren voor vooroverleg, overleg adviseurs en beoordelen zienswijzen en bezwaren bij het bouwen van een bouwwerk en/of planologische ontheffing bij gebruik gronden en bouwwerken.
3. Beoordelen aanvraag omgevingsvergunning tijdelijke, binnenplanse of buitenplanse ontheffing voor het gebruiken van gronden of bouwwerken in strijd met het bestemmingsplan, beheersverordening, exploitatieplan of een voorbereidingsbesluit (in verband met het afwijkingsbesluit)
 - a. beoordelen aanvraag;
 - b. opstellen conceptbesluit op basis van integrale afweging van (eventuele) bijdragen van jurist en specialisten.

Eisen aan medewerkers die deze drie activiteiten uitvoeren voor

alleen eenvoudige situaties			
Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
Basisopleiding: ▪ Relevante MBO	3 jaar in de RO praktijk (inclusief het maken en/of interpreteren van voorschriften van ruimtelijke plannen) en/of 20 ontheffingen voordat zelfstandig gewerkt kan worden		Besteden van 2/3 fte aan deze drie activiteiten (eenvoudig of complex).
Aanvullende opleiding(en): ▪ Basiscursus omgevingsrecht ▪ Basiscursus bouw- en woningtoezicht		Diepgaande kennis: ▪ Bestemmingsplannen ▪ IMRO codering (Informatiemodel Ruimtelijke Ordening) ▪ Beheersverordeningen, exploitatieplannen en voorbereidingsbesluiten	
een of meerdere complexe situaties			
Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
Basisopleiding: ▪ Relevante HBO	3 jaar (inclusief het verzamelen en/of opmaken van voorschriften)		Besteden van 2/3 fte aan deze drie activiteiten (complex).
Aanvullende opleiding(en): ▪ <i>Zie eenvoudige situaties (van activiteiten 2 t/m 4)</i> ▪ Specialistische opleiding ambtenaar bouw- en woningtoezicht I en II		Diepgaande kennis: ▪ <i>Zie eenvoudige situaties (van activiteiten 2 t/m 4)</i>	
Medewerkers die aan deze eisen voldoen, voldoen ook aan de eisen om de activiteiten 1 t/m 6 uitvoeren van de deskundigheid 1. Casemanagen.			

Eisen aan organisaties die deze drie activiteiten uitvoeren voor

alleen eenvoudige situaties	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria voor eenvoudige situaties
een of meerdere complexe situaties	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria voor complexe situaties

Uitvoering met ambitie.nl

Activiteiten

4. Beoordelen melding voor het slopen, verstoren, verplaatsen of in enig opzicht wijzigen van bouwwerken
- beoordelen eventuele monumentale status, situatie beschermd stads,- en dorpsgezicht en andere geldende kaders;
 - beoordelen wanneer specialisten (slopen, monumenten e.a.) moeten worden ingeschakeld;
 - opstellen conceptbesluit op basis van integrale afweging van (eventuele) bijdragen van jurist en specialisten (o.a. sloop en asbest en monumentenzorg);
 - inhoudelijk input leveren voor vooroverleg, overleg adviseurs en beoordelen zienswijzen en bezwaren.

Eisen aan medewerkers die deze activiteit uitvoeren voor

alleen eenvoudige situaties				
Opleiding		Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
Basisopleiding: ▪ Relevante MBO		3 jaar (inclusief het beoordeling van situaties omtrent slopen, verstoren, verplaatsen of wijzigen van bouwwerken) en enkele tientallen cases per jaar		Besteden van 2/3 fte aan deze drie activiteiten (eenvoudig of complex).
Aanvullende opleiding(en): ▪ Basiscursus omgevingsrecht ▪ Basiscursus monumenten ▪ Basiscursus bouwfysica ▪ Basiscursus bouw- en woningtoezicht				
een of meerdere complexe situaties				
Opleiding		Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
Basisopleiding: ▪ Relevante HBO		3 jaar (inclusief het beoordeling van situaties omtrent slopen, verstoren, verplaatsen of wijzigen van bouwwerken) en enkele tientallen cases per jaar		Besteden van 2/3 fte aan deze drie activiteiten (complex).
Aanvullende opleiding(en): ▪ <i>Zie eenvoudige situaties (van activiteiten 5)</i>				
Medewerkers die aan deze eisen voldoen, voldoen ook aan de eisen om de activiteiten 1 t/m 6 uitvoeren van de deskundigheid 1. Casemanagen.				

Eisen aan organisaties die deze activiteit uitvoeren voor

alleen eenvoudige situaties	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria voor eenvoudige situaties
een of meerdere complexe situaties	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria voor complexe situaties

Uitvoering met ambitie.nl

3. Vergunningverlening milieu

Onderstaande activiteiten 1 tot/met 5 moeten binnen de overheid uitgevoerd worden. Het betreffen kernactiviteiten van de Wabo die bij het bevoegd gezag thuishoren. Het is aan het bevoegd gezag om de portefeuille aan inrichtingen te beoordelen (probleemanalyse) en te bepalen welke inrichtingen klasse I, klasse II eenvoudig, klasse II complex en klasse III zijn. Activiteit 6 kan worden uitbesteed aan een marktpartij, mits de uitbestedende overheidsorganisatie beschikt over minimaal één medewerker die voor de deskundigheid nodig is voor activiteit 5.

Activiteit

1. Toetsen van de ontvankelijkheid van het milieudeel van een aanvraag.
2. Adviseren over en/of opstellen van besluiten in relatie tot het verlenen, weigeren, wijzigen of intrekken van het milieudeel van een omgevingsvergunning voor het oprichten, veranderen of wijzigen van de werking of het inwerken hebben van een inrichting.
3. Afhandelen van meldingen in het kader van het activiteitenbesluit, inclusief het beoordelen van gekwantificeerde doelvoorschriften, erkende maatregelen, verplichte maatregelen en/of het beoordelen van een gelijkwaardige voorziening op basis van representatieve meetgegevens, onderbouwde berekeningen of een risico-analyse en het opstellen van maatwerkvoorschriften en instemmende beschikkingen.
4. Tijdig signaleren welke milieuspecialisten en/of juristen moeten worden ingeschakeld en hun bijdragen op relevantie, toepasbaarheid en benodigde diepgang beoordelen.

Eisen aan medewerkers die deze vier activiteiten uitvoeren voor

alleen klasse I inrichtingen				
Opleiding		Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
Basisopleiding: ▪ Relevante MBO		1 jaar in klasse I of II	Basiskennis: ▪ Groene wetten, Waterwet (indirecte lozingen), Besluit landbouw	Afhandelen van 10 meldingen en/of vergunningaanvragen per jaar in deze of een zwaardere klasse.
Aanvullende opleiding(en): ▪ Basiscursus omgevingsrecht ▪ Basiscursus Awb ▪ Basiscursus Wm ▪ Basiscursus EV / Bevi / Revi / PGS ▪ Basiscursus Geluid / IL ▪ Basiscursus Bodem / NRB ▪ Basiscursus NER, lucht, afval, energie, afvalwater			Diepgaande kennis: ▪ Onderlinge samenhang doorgronden van wetsvoorschriften en normen	
Medewerkers die aan deze eisen voor eenvoudige of complexe situaties voldoen, voldoen ook aan de eisen om de activiteiten 1 t/m 6 uitvoeren van de deskundigheid 1. Casemanagen.				

Uitvoering met ambitie.nl

Eisen aan medewerkers die deze vier activiteiten uitvoeren voor				
	alleen klasse I en II inrichtingen			
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante HBO	3 jaar in klasse II of III	Basiskennis: ▪ Pseudowetgeving (NER, handreiking industriewet, Nederlandse Richtlijn Bodembescherming, Energiebesparings-methodieken)	Besteden van 2/3 fte aan deze vier activiteiten bij klasse II en III inrichtingen.
	Aanvullende opleiding(en): ▪ <i>Zie klasse I</i> ▪ Basiscursus Brzo		Diepgaande kennis: ▪ Europese milieurielijnen ▪ Jurisprudentie milieu in omgevingsrecht ▪ Cumulatie-, domino en ketenrelaties milieuthema's ▪ Overwegingen gelijkwaardigheidsbesluit	
	Medewerkers die aan deze eisen voldoen, voldoen ook aan de eisen om de activiteiten 1 t/m 6 uitvoeren van de deskundigheid 1. Casemanagen.			
klasse I, II en III inrichtingen algemeen				
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante HBO	5 jaar in klasse II of III, waarvan 3 jaar in klasse III	Basiskennis: ▪ <i>Zie klasse II</i>	Besteden van 2/3 fte aan deze vier activiteiten bij klasse III inrichtingen.
	Aanvullende opleiding(en): ▪ <i>Zie klasse II</i>		Diepgaande kennis: ▪ <i>Zie klasse II</i> ▪ Onderlinge samenhang doorgronden van wetsvoorschriften en normen ▪ IPPC regelgeving en jurisprudentie ▪ Relevante BREFs, BBT ▪ Afstand tot baseline en BBT	
Medewerkers die aan deze eisen voldoen, voldoen ook aan de eisen om de activiteiten 1 t/m 6 uitvoeren van de deskundigheid 1. Casemanagen.				

Uitvoering met ambitie.nl

Eisen aan medewerkers die deze vier activiteiten uitvoeren voor				
	klasse I, II en III inrichtingen binnen de sector procesindustrie			
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante HBO	5 jaar in de sector procesindustrie in klasse II of III, waarvan 3 jaar in klasse III	Basiskennis: ▪ Zie klasse III algemeen	Besteden van 2/3 fte aan deze vier activiteiten bij klasse III inrichtingen, waarvan 1/3 fte aan deze vier activiteiten bij klasse III inrichtingen in de sector procesindustrie.
	Aanvullende opleiding(en): ▪ Zie klasse II algemeen		Diepgaande kennis: ▪ Zie klasse III algemeen ▪ Technische procesvoering en methoden gevaarlijke stoffen	
	klasse I, II en III inrichtingen binnen de sector agrarisch			
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante HBO	5 jaar in de sector agrarisch in klasse II of III, waarvan 3 jaar in klasse III	Basiskennis: ▪ Zie klasse III algemeen ▪ Verspreidingsmodellen geur, fijnstof en ammoniak ▪ Natuurbeschermingswet, reconstructieplan	Besteden van 2/3 fte aan deze vier activiteiten bij klasse III inrichtingen, waarvan 1/3 fte aan deze vier activiteiten bij klasse III inrichtingen in de sector agrarisch
	Aanvullende opleiding(en): ▪ Zie klasse II algemeen		Diepgaande kennis: ▪ Zie klasse III algemeen ▪ Wet geurhinder ammoniak ▪ Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij	

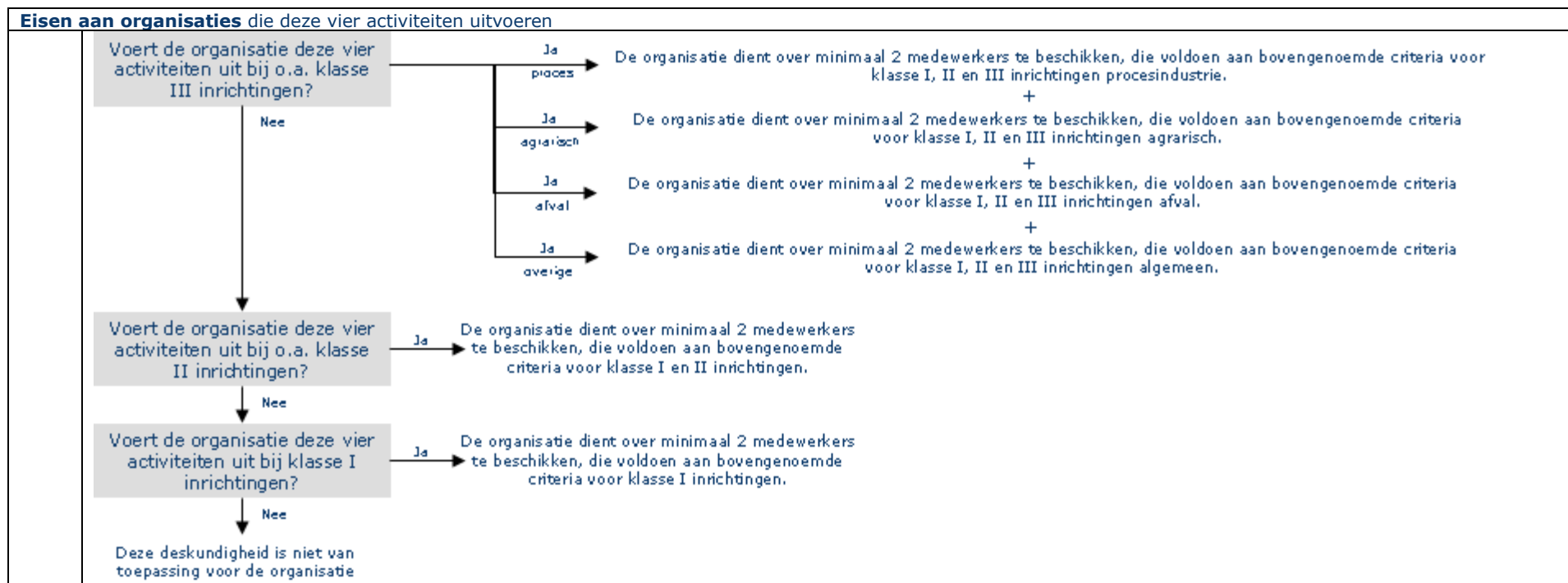

Uitvoering met ambitie.nl

Eisen aan medewerkers die deze vier activiteiten uitvoeren voor				
	klasse I, II en III inrichtingen binnen de sector afval			
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante HBO	5 jaar in de sector afval in klasse II of III, waarvan 3 jaar in klasse III	Basiskennis: ▪ <i>Zie klasse III algemeen</i> ▪ Landelijk Afvalstoffen Plan ▪ Specialismen geluid, geur, luchtkwaliteit, stof, externe veiligheid en groene wetgeving	Besteden van 2/3 fte aan deze vier activiteiten bij klasse III inrichtingen, waarvan 1/3 fte aan deze vier activiteiten bij klasse III inrichtingen in de sector afval.
	Aanvullende opleiding(en): ▪ <i>Zie klasse II algemeen</i>		Diepgaande kennis: ▪ <i>Zie klasse III algemeen</i> ▪ Problematiek stortplaatsen ▪ Acceptatie en verwerkingsbeleid ▪ AO/IC afvalverwerkende inrichtingen	

Uitvoering met ambitie.nl

Uitvoering met ambitie.nl

Activiteit

5. Begeleiden, beoordelen en interpreteren van een milieuzoneringsonderzoek.
6. Uitvoeren van een milieuzoneringsonderzoek.

Eisen aan medewerkers die deze twee activiteiten uitvoeren voor

	alleen klasse I, II en III inrichtingen			
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante HBO	3 jaar		Besteden van 1/3 fte aan deze twee activiteiten óf begeleiden, beoordelen, interpreteren of uitvoeren van 15 milieuzoneringsonderzoeken per jaar.
	Aanvullende opleiding(en): ▪ Basiscursus omgevingsrecht ▪ Basiscursus Awb ▪ Basiscursus Wm ▪ Basiscursus EV ▪ Basiscursus Geluid ▪ Basiscursus Lucht (geur en stof) ▪ Basiscursus Bedrijven en milieuzonering		Diepgaande kennis: ▪ Bepalen van (meest) milieuzoneringsrelevante (bedrijfsmatige) activiteiten ▪ Relevante rekenmodellen ▪ Inhoudelijke overwegingen over aan te houden milieuzones	

Eisen aan organisaties die deze twee activiteiten uitvoeren

	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria
--	---

Uitvoering met ambitie.nl

4. Toezicht en handhaving bouwen en ruimtelijke ordening

Onderstaande activiteiten moeten binnen de overheid uitgevoerd worden. Het betreffen kernactiviteiten van de Wabo die bij het bevoegd gezag thuishoren. Een medewerker op HBO-niveau beoordeelt bij de intake per geval of er sprake is van een complexe of eenvoudige situatie.

Activiteit

1. Uitvoeren toezicht aan de hand van vergunningstekeningen, voorwaarden en geldende planologische regels:
 - a. toezicht houden op de uitvoering van de bouw;
 - b. toezicht houden bij bestaande bouw;
 - c. toezicht houden op sloopwerkzaamheden, exclusief asbest;
 - d. toezicht houden op de naleving van veiligheidsvoorschriften;
 - e. toezicht op de naleving van brandvoorschriften;
 - f. toezicht houden op het gebruik van gebouwen;
 - g. toezicht houden op het gebruik van gronden;
 - h. toezicht houden op werken/werkzaamheden.
2. Inschakelen van specialist voor complexe situaties en beoordelen toepasbaarheid advies van specialist.
3. Bevindingen rapporteren, overtredingen melden, optreden en ambtelijke vooraankondiging maken.
4. Handhaven bij geconstateerde overtredingen.
5. Verzorgen van de gereedmelding van aanleg, bouw en/of sloop.
6. Behandelen ongewone voorvallen 24 uur per dag, klachten, meldingen en verzoeken tot handhaven.

Eisen aan medewerkers die deze zes activiteiten uitvoeren voor

alleen activiteiten 1 en 2 eenvoudige situaties				
Opleiding		Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
Basisopleiding: ▪ Relevante MBO		3 jaar	Basiskennis: ▪ Constructies ▪ Geohydrologie ▪ Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG)	Besteden van 2/3 fte aan deze zes activiteiten.
Aanvullende opleiding(en): ▪ Basiscursus brandveiligheid ▪ Basiscursus Wm ▪ Basiscursus Wro (bestemming) ▪ Basiscursus monumenten ▪ Basiscursus omgevingsrecht ▪ Basiscursus bouwfysica ▪ Basiscursus bouw- en woningtoezicht			Diepgaande kennis: ▪ Bouwbesluit ▪ Handhavingsprocedures en jurisprudentie	

Uitvoering met ambitie.nl

Eisen aan medewerkers die deze zes activiteiten uitvoeren voor				
	een of meerdere activiteiten 1 en 2 bij complexe situaties en activiteiten 3 t/m 6			
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante HBO	3 jaar voor bouwen 5 jaar voor ruimtelijke ordening	Basiskennis: ▪ <i>Zie activiteiten 1 en 2 bij eenvoudige situaties</i>	Besteden van 2/3 fte aan deze zes activiteiten.
	Aanvullende opleiding(en): ▪ <i>Zie activiteiten 1 en 2 bij eenvoudige situaties</i> ▪ Basiscursus Awb ▪ Basiscursus asbestherkenning ▪ Basiscursus constructieve veiligheid ▪ Specialistische opleiding ambtenaar bouw- en woningtoezicht I en II		Diepgaande kennis: ▪ <i>Zie activiteiten 1 en 2 bij eenvoudige situaties</i>	
Eisen aan organisaties die deze zes activiteiten uitvoeren				
	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria voor complexe situaties			

Uitvoering met ambitie.nl

5. Toezicht en handhaving milieu

Onderstaande activiteiten moeten binnen de overheid uitgevoerd worden. Het betreffen kernactiviteiten van de Wabo die bij het bevoegd gezag thuishoren. Het is aan het bevoegd gezag om de portefeuille aan inrichtingen te beoordelen (probleemanalyse) en te bepalen welke inrichtingen klasse I, klasse II eenvoudig, klasse II complex en klasse III zijn.

Activiteit

1. Maken van risicoanalyses op bedrijfsniveau en indien nodig vertalen naar bedrijfsspecifiek toezichtsplan met risico's, beoordelingspunten en bijbehorende toezichtmethode en frequentie.
2. Administratief toezicht houden op basis van openbare en bedrijfsspecifieke documenten (inclusief het beoordelen van rapporten die naar aanleiding van de vergunning moeten worden ingediend, bijv. NRB toets).
3. Voorbereiden en uitvoeren van controles ter plaatse op basis van vergunningvoorschriften, rechtstreekse verboden, meldingen en/of de eisen uit het Activiteitenbesluit (of de gelijkwaardige voorzieningen).
4. Bevindingen rapporteren, overtredingen melden, optreden en ambtelijke vooraankondiging maken. Opstellen bezoekverslag/brief.
5. Handhaven bij (opnieuw) geconstateerde overtredingen conform sanctiestrategie.
6. Behandelen ongewone voorvallen 24 uur per dag, klachten, meldingen en verzoeken tot handhaven.
7. Tijdig signaleren welke specialisten en/of juristen moeten worden ingeschakeld en hun bijdragen op relevantie, toepasbaarheid en benodigde diepgang beoordelen. .

Uitvoering met ambitie.nl

Eisen aan medewerkers die deze zeven activiteiten uitvoeren voor				
	alleen klasse I en eenvoudige klasse II inrichtingen			
Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie	
Basisopleiding: ▪ Relevante MBO	voor ieder van de sectoren 3 jaar in klasse I of II	Basiskennis: ▪ Awb ▪ Besluit landbouw ▪ AO/IC financieel en stoffstromen ▪ Waterwet (indirecte lozingen) ▪ Pseudowetgeving (NER, handreiking industriewet, Nederlandse Richtlijn Bodembescherming, Energiebesparings-methodieken)	Besteden van 2/3 fte aan deze zeven activiteiten bij klasse I en II inrichtingen en/of die ieder enkele tientallen fysieke controles per jaar uitvoeren in een mix van klasse I en II.	
Aanvullende opleiding(en): ▪ Basiscursus omgevingsrecht ▪ Basiscursus Wm ▪ Basiscursus EV / Bevi / Revi / PGS ▪ Basiscursus administratief toezicht ▪ Specialistische opleiding handhaving milieuwetgeving ▪ Basiscursus NER, lucht, afval, energie, afvalwater ▪ Basiscursus Geluid / IL ▪ Basiscursus Bodem / NRB		Diepgaande kennis: ▪ Onderlinge samenhang doorgronden van wetsvoorschriften en normen ▪ Europese milieuriichtlijnen ▪ Jurisprudentie milieu in omgevingsrecht ▪ Cumulatie-, domino en ketenrelaties milieuthema's ▪ Documenten bijlage 2, regeling aanwijzing bbt ▪ Overwegingen gelijkwaardigheidsbesluit		

Uitvoering met ambitie.nl

Eisen aan medewerkers die deze zeven activiteiten uitvoeren voor				
	klasse I, II en III inrichtingen algemeen			
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante HBO	5 jaar in klasse I, II of III, waarvan minimaal 3 jaar in klasse III	Basiskennis: ▪ Zie klasse I en eenvoudige klasse II	Besteden van 2/3 fte aan deze zeven activiteiten bij klasse III inrichtingen en/of ieder enkele tientallen objecten in klasse II en III per jaar waarvoor fysieke en/of administratieve controles worden uitgevoerd (incl. enkele volledige audits milieu-managementsystemen).
	Aanvullende opleiding(en): ▪ Zie klasse I en eenvoudige klasse II ▪ Verdiepings- of specialistische opleiding administratief toezicht en auditvaardigheden		Diepgaande kennis: ▪ Zie klasse I en eenvoudige klasse II ▪ Toetsingstechnieken geld en goederenbeweging ▪ Milieumanagementsystemen en bijbehorende toetsingstechnieken ▪ IPPC regelgeving en jurisprudentie ▪ Relevante BREFs, BBT ▪ Afstand tot baseline en BBT ▪ PRTR	
	klasse I, II en III inrichtingen binnen de sector procesindustrie			
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante HBO	5 jaar in de sector procesindustrie in klasse I, II of III, waarvan 3 jaar in klasse III	Basiskennis: ▪ Zie klasse I, II en III algemeen	Besteden van 2/3 fte aan deze zeven activiteiten bij klasse III inrichtingen, waarvan 1/3 fte aan deze zeven activiteiten bij klasse III inrichtingen in de sector procesindustrie én vijf fysieke inspecties bij IPPC procesindustrie inrichtingen uitvoeren.
	Aanvullende opleiding(en): ▪ Zie klasse I, II en III algemeen		Diepgaande kennis: ▪ Zie klasse I, II en III algemeen ▪ Technische procesvoering en methoden gevaarlijke stoffen	

Uitvoering met ambitie.nl

Eisen aan medewerkers die deze zeven activiteiten uitvoeren voor				
	klasse I, II en III inrichtingen binnen de sector agrarisch			
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: Relevante HBO	5 jaar in de sector agrarisch in klasse I, II of III, waarvan 3 jaar in klasse III	Basiskennis: - Zie klasse I, II en III algemeen - Verspreidingsmodellen geur, fijnstof en ammoniak - Natuurbeschermingswet, reconstructieplan	Besteden van 2/3 fte aan deze zeven activiteiten bij klasse III inrichtingen, waarvan 1/3 fte aan deze zeven activiteiten bij klasse III inrichtingen in de sector agrarisch én vijf fysieke inspecties bij IPPC agrarisch inrichtingen uitvoeren.
	Aanvullende opleiding(en): Zie klasse I, II en III algemeen		Diepgaande kennis: - Zie klasse I, II en III algemeen - Wet geurhinder ammoniak - Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij	
	klasse I, II en III inrichtingen binnen de sector afval			
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: Relevante HBO	5 jaar in de sector afval in klasse I, II of III, waarvan 3 jaar in klasse III	Basiskennis: - Zie klasse I, II en III algemeen - Landelijk Afvalstoffen Plan - Specialismen geluid, geur, luchtkwaliteit, stof, externe veiligheid en groene wetgeving	Besteden van 2/3 fte aan deze zeven activiteiten bij klasse III inrichtingen, waarvan 1/3 fte aan deze zeven activiteiten bij klasse III inrichtingen in de sector afval én vijf fysieke inspecties bij IPPC afval inrichtingen uitvoeren.
	Aanvullende opleiding(en): Zie klasse I, II en III algemeen		Diepgaande kennis: - Zie klasse I, II en III algemeen - Technische procesvoering gevaarlijke stoffen - Acceptatie en verwerkingsbeleid - AO/IC afvalverwerkende inrichtingen	

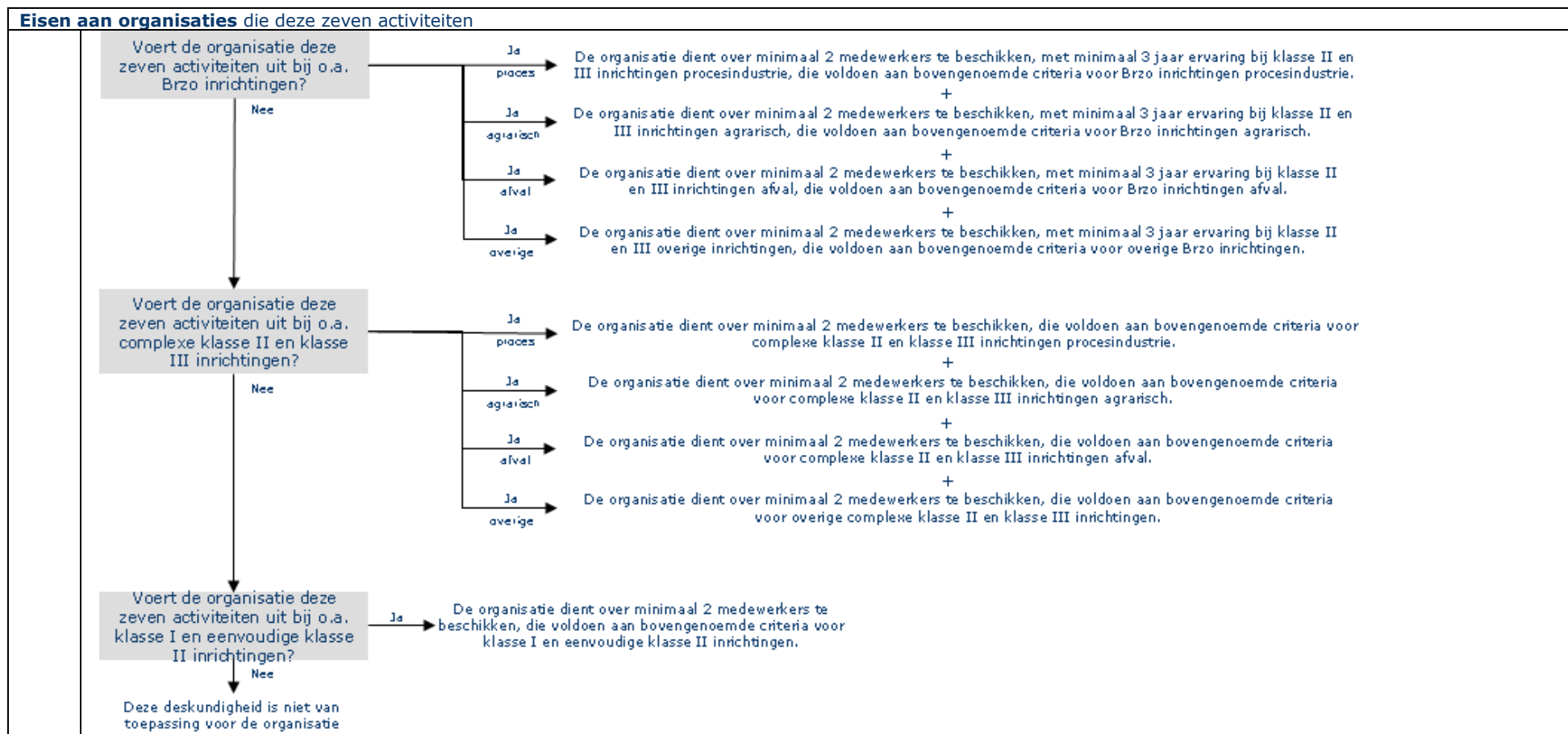
Uitvoering met ambitie.nl

Eisen aan medewerkers die deze zeven activiteiten uitvoeren voor				
	klasse III Brzo inrichtingen *			
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante HBO	4 jaar met inrichtingen met gevaarlijke stoffen, waarvan 2 jaar in uitvoering Brzo-activiteiten en 2 jaar Safety, milieu of kwaliteitsmanagement Brzo toezicht	Basiskennis: ▪ Zie klasse I, II en III algemeen ▪ Veiligheidsbeheerssystemen ▪ Auditkennis met VBS	Besteden van 2/3 fte aan deze zeven activiteiten bij klasse III inrichtingen, waarvan 1/2 fte aan deze zeven activiteiten bij klasse III Brzo inrichtingen én uitvoeren van vier volledige audits per jaar
	Aanvullende opleiding(en): ▪ Basiscursus auditor ▪ Specialistisch opleidingsprogramma NIM voor Brzo toezicht		Diepgaande kennis: ▪ Technische procesvoering gevaarlijke stoffen	

* voor zover dit betrekking heeft op het toezicht in het kader van het Besluit risico's zware ongevallen

Uitvoering met ambitie.nl

Uitvoering met ambitie.nl

6. Toezicht en handhaving bodem

Onderstaande activiteiten moeten binnen de overheid uitgevoerd worden. Het betreffen kernactiviteiten van de toezicht en handhaving.

Activiteit

1. Maken van een risicoanalyse en indien nodig vertalen naar locatiespecifiek toezichtsplan met risico's, beoordelingspunten en bijbehorende toezichtmethode en frequentie.
2. Voorbereiden op basis van openbare en locatiespecifieke bronnen en uitvoeren van controles ter plaatse.
3. Bevindingen rapporteren, overtredingen melden, optreden en ambtelijke vooraankondiging maken. Opstellen bezoekverslag/brief.
4. Handhaven bij (opnieuw) geconstateerde overtredingen conform sanctiestrategie.
5. Behandelen ongewone voorvallen 24 uur per dag, klachten, meldingen en verzoeken tot handhaven.
6. Tijdig signaleren welke specialisten en/of juristen moeten worden ingeschakeld en hun bijdragen op relevantie, toepasbaarheid en benodigde diepgang beoordelen.

Eisen aan medewerkers die deze zes activiteiten uitvoeren

	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante MBO	2 jaar	Basiskennis: ▪ Awb ▪ Besluit stortplaatsen indien stortplaats op grondgebied	Besteden van 1/3 fte aan deze zes activiteiten.
	Aanvullende opleiding(en): ▪ Verdiepingscursus toezicht en handhaving ▪ Specialistische opleiding bodem		Diepgaande kennis: ▪ Handhavingsprocedures en jurisprudentie	

Eisen aan organisaties die deze zes activiteiten uitvoeren

minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Uitvoering met ambitie.nl

7. Toezicht en handhaving groene wetten

Onderstaande activiteiten moeten binnen de overheid uitgevoerd worden. Het betreffen kernactiviteiten van de toezicht en handhaving.

Activiteit

1. Maken van een risicoanalyse en indien nodig vertalen naar situatie specifiek toezichtsplan met risico's, beoordelingspunten en bijbehorende toezichtmethode en frequentie.
2. Voorbereiden op basis van openbare en situatie specifieke bronnen en uitvoeren van controles ter plaatse.
3. Bevindingen rapporteren, overtredingen melden, optreden en ambtelijke vooraankondiging maken. Opstellen bezoekverslag/brief.
4. Handhaven bij (opnieuw) geconstateerde overtredingen conform sanctiestrategie.
5. Behandelen klachten, meldingen (ongewone voorvallen) en verzoeken tot handhaven.
6. Tijdig signaleren welke specialisten en/of juristen moeten worden ingeschakeld en hun bijdragen op relevantie, toepasbaarheid en benodigde diepgang beoordelen.

Eisen aan medewerkers die deze zes activiteiten uitvoeren

	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante MBO	2 jaar		Besteden van 2/3 fte aan deze zes activiteiten.
	Aanvullende opleiding(en): ▪ Basiscursus Flora en faunawet ▪ Basiscursus Nb-wet en Boswet ▪ Basiscursus Wro ▪ Verdiepingscursus toezicht en handhaving		Diepgaande kennis: ▪ Stedelijk groen ▪ Natura2000 ▪ Ecologische en landschappelijke condities	

Eisen aan organisaties die deze zes activiteiten uitvoeren

minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Uitvoering met ambitie.nl

Juridische deskundigheidsgebieden

8. Behandelen juridische aspecten vergunningverlening

Onderstaande activiteiten moeten binnen de overheid uitgevoerd worden. Het betreffen kernactiviteiten van de Wabo die bij het bevoegd gezag thuishoren.

Activiteit

1. (Procedureel) beoordelen van vergunningaanvragen.
2. Adviseren over diverse juridische vraagstukken op het terrein van het omgevingsrecht.
3. Adviseren dan wel opstellen van (gedoog) beschikkingen ten aanzien van (complexe) aanvragen op grond van de Wabo.
4. Behandelen van bezwaar- en beroepschriften, verzoeken voorlopige voorziening en zienswijzen, opstellen verweerschriften en pleitnota's en vertegenwoordigen van het bevoegd gezag bij de behandeling hiervan.

Eisen aan medewerkers die deze vier activiteiten uitvoeren

	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante HBO	1 jaar voor activiteiten 1 en 2	Basiskennis: ▪ Strafrecht	Besteden van 2/3 fte aan deze vier activiteiten en/of minimaal 5 procedures doorlopen (reageren op bezwaar / beroep tot en met bepleiten dan wel commissie)
	Aanvullende opleiding(en): ▪ Basiscursus Wm ▪ Basiscursus Wro ▪ Basiscursus bouwbesluit ▪ Basiscursus Nb-wet ▪ Verdiepingscursus Awb ▪ Verdiepingscursus omgevingsrecht	3 jaar voor activiteiten 3 en 4	Diepgaande kennis: ▪ Asbest ▪ Jurisprudentie	

Eisen aan organisaties die deze vier activiteiten uitvoeren

minimaal 2 medewerkers met 3 jaar werkervaring die voldoen aan bovengenoemde criteria

Uitvoering met ambitie.nl

9. Behandelen juridische aspecten handhaving

Onderstaande activiteiten moeten binnen de overheid uitgevoerd worden. Het betreffen kernactiviteiten van de Wabo die bij het bevoegd gezag thuishoren.

Activiteit

1. (Procedureel) beoordelen van handhavingsverzoeken en gedoogbeschikkingen.
2. Adviseren over juridische vraagstukken op het terrein van omgevingsrecht.
3. Behandelen en begeleiden van handhavingprocedures.
4. Opstellen van beschikkingen ten aanzien van (complexe) handhavingzaken en het doen van aanschrijvingen in het kader van bouw, RO en milieu.
5. Behandelen van bezwaar- en beroepschriften, opstellen verweerschriften en pleitnota's en vertegenwoordigen van het bevoegd gezag bij de behandeling hiervan.
6. Invorderen bestuurlijke geldschulden.
7. Coördineren flankerend beleid / strafrechtelijk en bestuursrechtelijk acties door boa.

Eisen aan medewerkers die deze zeven activiteiten uitvoeren

	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante HBO	1 jaar voor activiteiten 1 en 2	Basiskennis: ▪ Strafrecht	Besteden van 2/3 fte aan deze zeven activiteiten en/of minimaal 5 procedures doorlopen (reageren op bezwaar / beroep tot en met bepleiten dan wel commissie)
	Aanvullende opleiding(en): ▪ Basiscursus Wm ▪ Basiscursus Wro ▪ Basiscursus bouwbesluit ▪ Basiscursus Nb-wet ▪ Verdiepingscursus Awb ▪ Verdiepingscursus omgevingsrecht	3 jaar voor activiteiten 3 t/m 7	Diepgaande kennis: ▪ Asbest ▪ Jurisprudentie	

Eisen aan organisaties die deze zeven activiteiten uitvoeren

minimaal 2 medewerkers met 3 jaar werkervaring die voldoen aan bovengenoemde criteria

Uitvoering met ambitie.nl

10. Behandelen juridische aspecten afwijkingsbesluiten

Onderstaande activiteiten moeten binnen de overheid uitgevoerd worden. Het betreffen kernactiviteiten van de Wabo die bij het bevoegd gezag thuishoren. Een medewerker op HBO-niveau beoordeelt bij de intake per geval of er sprake is van een complexe of eenvoudige situatie.

Activiteit

1. Toetsen van een aanvraag aan het bestemmings- of inpassingsplan en het beoordelen van ontheffingsmogelijkheden.

Eisen aan medewerkers die deze activiteit uitvoeren

	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: Relevante HBO	2 jaar en/of 15 toetsingen en beoordelingen	Basiskennis: - Handhaving - Bouwverordening	Besteden van 1/3 fte aan deze activiteit.
	Aanvullende opleiding(en): - Basiscursus omgevingsrecht - Basiscursus Wro		Diepgaande kennis: - Gebiedskennis - Woningwet - Groene wetten - Jurisprudentie	

Eisen aan organisaties die deze activiteit uitvoeren

minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Uitvoering met ambitie.nl

Activiteit
2. Beoordelen wel/niet meewerken aan een initiatief en planologische medewerking.
3. Maken van een keuze voor het geëigende juridische/planologische instrument per initiatief (afwijkingsbesluit of een andere planvorm/besluit op basis van de Wabo of Wro).
4. Voorbereiden, motiveren, opstellen en laten nemen van een afwijkingsbesluit.

Eisen aan medewerkers die deze drie activiteiten uitvoeren voor				
	alleen eenvoudige situaties			
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante HBO	3 jaar	Basiskennis: ▪ <i>Zie activiteit 1</i> ▪ Lokaal beleid, structuurvisies en inpassingsplannen	Besteden van 1/3 fte aan deze drie activiteiten en/of 10 keer activiteit 2 en 5 keer activiteit 3.
	Aanvullende opleiding(en): ▪ Verdiepingscursus praktische toepassing omgevingsrecht		Diepgaande kennis: ▪ <i>Zie activiteit 1</i> ▪ Bestuurlijke verhoudingen	
	een of meerdere complexe situaties			
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante HBO	5 jaar	Basiskennis: ▪ <i>Zie activiteiten 2-4 eenvoudige situatie</i> ▪ Grondexploitaties, archeologie, milieu en landschap, economie en verkeer en vervoer ▪ Provinciale- en rijkskaders	Besteden van 1/3 fte aan deze drie activiteiten en/of 3 keer activiteit 2 en 2 keer activiteit 3.
	Aanvullende opleiding(en): ▪ <i>Zie activiteiten 2-4 eenvoudige situatie</i>		Diepgaande kennis: ▪ <i>Zie activiteiten 2-4 eenvoudige situatie</i> ▪ Europese kaders	

Eisen aan organisaties die deze drie activiteiten uitvoeren voor		
	alleen eenvoudige situaties	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria voor eenvoudige situaties
	een of meerdere complexe situaties	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria voor complexe situaties

Uitvoering met ambitie.nl

Activiteit

5. Doorlopen van bezwaar,- en beroepsprocedures (inclusief RvS) naar aanleiding van een afwijkingsbesluit.

Eisen aan medewerkers die deze activiteit uitvoeren

	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Zie activiteiten 2-4 complexe situatie	Zie activiteiten 2-4 complexe situatie	Basiskennis: ▪ Zie activiteiten 2-4 complexe situatie	Besteden van 1/3 fte aan de activiteiten 1 t/m 4 en minimaal 5 procedures doorlopen (reageren op bezwaar / beroep tot en met bepleiten dan wel commissie)
	Aanvullende opleiding(en): ▪ Zie activiteiten 2-4 complexe situatie		Diepgaande kennis: ▪ Zie activiteiten 2-4 complexe situatie	

Eisen aan organisaties die deze activiteit uitvoeren

minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Uitvoering met ambitie.nl

11. Ketentoezicht

Onderstaande activiteiten moeten binnen de overheid uitgevoerd worden. Het betreffen kernactiviteiten van de Wabo die bij het bevoegd gezag thuishoren.

Activiteit

1. Voorbereidend onderzoek externe en schriftelijke bronnen.
2. Uitvoeren van tactische/risico analyses keten/branche/bedrijf o.b.v. prioriteiten, beleid of op verzoek.
3. Opstellen van ketenbeschrijvingen.
4. Opstellen van analyseprofielen en interventiestrategie.
5. Draaiboeken opstellen voor diepgaand onderzoek.

Eisen aan medewerkers die deze vijf activiteiten uitvoeren

Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
Basisopleiding: ▪ Relevante HBO	3 jaar als inspecteur of handhaver	Basiskennis: ▪ Wm, Awb ▪ Grondbeginselen milieuthema's ▪ AO/IC financieel en stofstromen ▪ Fysiek en administratief toezicht ▪ Kennis van meet- en registratiepunten in bedrijfsprocessen ▪ Boekhoudkunde, jaarrekening ▪ Forensisch onderzoek	Besteden van 1/3 fte aan deze vijf activiteiten en/of 5 keer per jaar het uitvoeren van een onderzoek
Aanvullende opleiding(en): ▪ Verdiepingscursus (tactisch) informatieanalist			

Eisen aan organisaties die deze vijf activiteiten uitvoeren

minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Uitvoering met ambitie.nl

Activiteit

6. Opstellen van ketenbeschrijvingen.
7. Audits ter plaatse uitvoeren (combineren financiële en stofstromen).
8. Identificeren onregelmatigheden en oorzaken.
9. Identificeren fraude.

Eisen aan medewerkers die deze vier activiteiten uitvoeren

Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
Basisopleiding: ▪ <i>Zie activiteiten 1 t/m 5</i>	3 jaar als inspecteur of handhaver	Basiskennis: ▪ <i>Zie activiteiten 1 t/m 5</i>	Besteden van 1/3 fte aan deze vier activiteiten en/of 5 keer per jaar het uitvoeren van een onderzoek
Aanvullende opleiding(en): ▪ <i>Zie activiteiten 1 t/m 5</i> ▪ Administratief toezicht		Diepgaande kennis: i. AO/IC financieel en stofstromen ii. Toetsingstechnieken geld en goederenbeweging ▪ Milieumanagementsystemen en bijbehorende toetsingstechnieken	

Eisen aan organisaties die deze vier activiteiten uitvoeren

minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Activiteit

10. Fungeren als intern informatieknooppunt.
11. Uitwisselen van informatie met externe handhavers.

Eisen aan medewerkers die deze twee activiteiten uitvoeren

Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
Basisopleiding: ▪ <i>Zie activiteiten 1 t/m 5</i>	<i>Zie activiteiten 1 t/m 5</i>	Basiskennis: ▪ <i>Zie activiteiten 1 t/m 5</i>	Besteden van 1/3 fte aan deze twee activiteiten.
		Diepgaande kennis: ▪ Activiteiten en werkwijze van andere handhavingsorganisaties	

Eisen aan organisaties die deze twee activiteiten uitvoeren

minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Uitvoering met ambitie.nl

12. Buitengewone opsporing milieu, welzijn en infrastructuur

Onderstaande activiteiten moeten binnen de overheid uitgevoerd worden. Het betreffen kernactiviteiten van de Wabo die bij het bevoegd gezag thuishoren.

Activiteit

- 1 Opsporen van (economische) milieudelicten op het terrein van natuur en milieu en fysieke leefomgeving (waaronder bouwen, wonen, monumenten en ruimte).
 - a. uitvoerend ondersteunen bij (eenvoudige) zaken;
 - b. deskundig ondersteunen bij gecompliceerde strafzaken;
 - c. signaleren van zaken die buiten de opsporingsbevoegdheid of competenties vallen;
 - d. terugkoppelen uitvoerbaarheid/handhaafbaarheid van normen en beleid.
- 2 Uitvoeren van de bestuurlijke strafbeschikking milieu.

Eisen aan medewerkers die deze activiteit uitvoeren

	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante MBO	1 jaar	Basiskennis: ▪ Wm, Wro, Awb	Besteden van 1/3 fte aan deze activiteit.
	Aanvullende opleiding(en): ▪ Basisopleiding voor boa's ▪ Vervolgopleiding voor boa's		Diepgaande kennis: ▪ Opsporingsmethoden en -technieken ▪ Handhavingsprocedures en jurisprudentie ▪ Strafvordering	

Eisen aan organisaties die deze activiteit uitvoeren

minimaal 3 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Uitvoering met ambitie.nl

Specialistische deskundigheidsgebieden accent bouwen

Uitvoering met ambitie.nl

13. Bouwfysica

Onderstaande activiteiten 1 t/m 10 kunnen worden uitbesteed aan een marktpartij, mits de uitbestedende overheidsorganisatie beschikt over het deskundigheidsgebied '2. Vergunningverlening bouwen en ruimtelijke ordening' of 4. Toezicht en handhaving bouwen en ruimtelijke ordening'. Een medewerker op HBO-niveau beoordeelt bij de intake per geval of er sprake is van een complexe of eenvoudige situatie.

Activiteit

1. Bespreken bevindingen met architect en/of adviesbureau.
2. Toetsen tekeningen en berekeningen daglichttoetreding.
3. Toetsen tekeningen en berekeningen rookgasafvoer.
4. Controleren door visuele inspecties tijdens uitvoering van de bouw.
5. Controleren door uitvoeren controlemetingen geluid, ventilatie, luchtdichtheid.

Eisen aan medewerkers die deze vijf activiteiten uitvoeren voor

alleen eenvoudige situaties				
Opleiding		Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
Basisopleiding: ▪ Relevante MBO		1 jaar	Basiskennis: ▪ Actuele bouwnormen ▪ Praktijkkennis vanuit bouwinspecties ▪ Overwegingen gelijkwaardigheidsbesluit ▪ Gebruik meetapparatuur	Besteden van 1/3 fte aan deze vijf activiteiten.
Aanvullende opleiding(en): ▪ Verdiepingscursus bouwbesluit				
een of meerdere complexe situaties				
Opleiding		Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
Basisopleiding: ▪ Relevante HBO		3 jaar toetsing en controle	Basiskennis: ▪ <i>Zie eenvoudige situaties</i>	Besteden van 1/3 fte aan deze vijf activiteiten.
Aanvullende opleiding(en): ▪ <i>Zie eenvoudige situaties</i> ▪ Post HBO bouwfysica				

Eisen aan organisaties die deze vijf activiteiten uitvoeren voor

alleen eenvoudige situaties	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria voor eenvoudige situaties
een of meerdere complexe situaties	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria voor complexe situaties

Uitvoering met ambitie.nl

Activiteit

6. Toetsen uitgangspunten, tekeningen en berekeningen ventilatie.
7. Beoordelen bouwplan op samenhang tussen alle bouwfysische aspecten.
8. Toetsen tekeningen en berekeningen geluidwering

Eisen aan medewerkers die deze drie activiteiten uitvoeren

	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Zie activiteit 1 t/m 5 complex	1 jaar toetsing en controle	Basiskennis: ▪ Zie activiteit 1 complex ▪ Installatietechniek ▪ Overwegingen gelijkwaardigheidsbesluit	Besteden van 1/3 fte aan deze drie activiteiten.
	Aanvullende opleiding(en): ▪ Zie activiteit 1 t/m 5 complex		Diepgaande kennis: ▪ Opzet, data-invoer en resultaten diverse rekenmethodes bouwfysica	

Eisen aan organisaties die deze drie activiteiten uitvoeren

minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Activiteit

9. Toetsen bouwkundige details koudebruggen.
10. Toetsen uitgangspunten en berekeningen EPC en luchtdoorlatendheid.

Eisen aan medewerkers die deze twee activiteiten uitvoeren

	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Zie activiteit 1 t/m 5 complex	3 jaar toetsing en controle	Basiskennis: ▪ Zie activiteiten 6-8 ▪ Productontwikkeling ventilatievoorzieningen en systemen	Besteden van 1/3 fte aan deze twee activiteiten.
	Aanvullende opleiding(en): ▪ Zie activiteit 1 t/m 5 complex		Diepgaande kennis: ▪ Zie activiteiten 6-8	

Eisen aan organisaties die deze twee activiteiten uitvoeren

minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Uitvoering met ambitie.nl

14. Brandveiligheid

Onderstaande activiteiten 1 t/m 10 moeten binnen de overheid uitgevoerd worden. Een medewerker op HBO-niveau beoordeelt bij de intake per geval of er sprake is van een complexe of eenvoudige situatie.

Activiteit

1. Adviseren bij standaard / niet complexe vergunningen en meldingen bouw en milieu.
2. Adviseren bij vergunningen brandveilig gebruik.
3. Monitoren en analyseren van controlegegevens, ingekomen meldingen e.d.
4. Afhandelen van klachten.
5. Uitvoeren van standaard / niet complexe inspecties brandpreventie.
6. Beoordelen van eenvoudige gelijkwaardigheden.
7. Adviseren en laten informeren bij eenvoudige afwijkingsbesluiten (o.a. t.a.v. bereikbaarheid, bluswatervoorzieningen, brandweezorg, opkomsttijden etc.).

Eisen aan medewerkers die deze zeven activiteiten uitvoeren

	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante MBO	5 jaar	Basiskennis: ▪ Awb, Wm en Wro	Besteden van 2/3 fte aan deze zeven activiteiten.
	Aanvullende opleiding(en): ▪ Basiscursus bouwbesluit ▪ Specialistische opleiding MBO medewerker brandpreventie		Diepgaande kennis: ▪ Onderlinge samenhang doorgronden van wetsvoorschriften en normen bouwbesluit / Wm	

Eisen aan organisaties die deze zeven activiteiten uitvoeren

minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Uitvoering met ambitie.nl

Activiteit

8. Adviseren bij complexe vergunningen en meldingen bouw en milieu.
9. Uitvoeren van complexe inspecties brandpreventie.
10. Beoordelen van complexe gelijkwaardigheden.
11. Adviseren en laten informeren bij een complex afwijkingsbesluit (o.a. t.a.v. bereikbaarheid, bluswatervoorzieningen, brandweezorg, opkomsttijden etc.).

Eisen aan medewerkers die deze vier activiteiten uitvoeren

Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
Basisopleiding: ▪ Relevante HBO Aanvullende opleiding(en): ▪ Basiscursus bouwbesluit ▪ Basiscursus procestechnologie ▪ Specialistische opleiding brandpreventie (voorheen op niveau hoofdbrandweermeester)	3 jaar	Basiskennis: ▪ Awb, Wm, Wro en M.e.r. Diepgaande kennis: ▪ Zie activiteiten 1 t/m 7 ▪ Chemische eigenschappen van stoffen en procestechnologie ▪ Risico- en effectanalyses	Besteden van 2/3 fte aan deze vier activiteiten.

Eisen aan organisaties die deze vier activiteiten uitvoeren

minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

15. Constructieve veiligheid

Onderstaande activiteiten 1 t/m 6 kunnen uitbesteed worden aan een marktpartij mits de uitbestedende overheidsorganisatie beschikt over het deskundigheidsgebied '2. Vergunningverlening bouwen en ruimtelijke ordening' en '4. Toezicht en handhaving bouwen en ruimtelijke ordening'. Een medewerker op HBO-niveau beoordeelt bij de intake per geval of er sprake is van een complexe of eenvoudige situatie.

Activiteit

1. Controleren constructietekeningen en berekeningen op constructieve veiligheid en bruikbaarheid.
2. Beoordelen bouwmaterialen.
3. Toetsen van de gehele constructie van een bouwaanvraag.
4. Bespreken en vastleggen van bevindingen over de gehanteerde rekenmethode en schematisering met het raadgevend ingenieursbureau dat de bouwconstructie heeft ontworpen.
5. Inspecteren op uitvoering complexe constructieve zaken.
6. Inspecteren op constructies in de gebruiksfase.

Eisen aan medewerkers die deze zes activiteiten uitvoeren voor

alleen eenvoudige situaties			
Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
Basisopleiding: ▪ Relevante HBO	3 jaar	Basiskennis: ▪ Actuele bouwnormen ▪ rekenmodellen / computerprogrammatuur	Besteden van 2/3 fte aan deze zes activiteiten.
Aanvullende opleiding(en): ▪ Verdiepingscursus bouwbesluit ▪ Specialistische opleiding beton-, staal-, of houtconstructeur op HBO niveau		Diepgaande kennis: ▪ Onderlinge samenhang doorgronden van wetsvoorschriften en normen bouwbesluit	
een of meerdere complexe situaties			
Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
Basisopleiding: ▪ Relevante HBO	5 jaar	Basiskennis: ▪ <i>Zie eenvoudige situaties</i>	Besteden van 2/3 fte aan deze zes activiteiten.
Aanvullende opleiding(en): ▪ <i>Zie eenvoudige situaties</i>		Diepgaande kennis: ▪ <i>Zie eenvoudige situaties</i>	

Eisen aan organisaties die deze zes activiteiten uitvoeren voor

alleen eenvoudige situaties	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria voor eenvoudige situaties
een of meerdere complexe situaties	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria voor complexe situaties

Uitvoering met ambitie.nl

16. Bouwakoestiek

Onderstaande activiteiten 1 t/m 4 kunnen uitbesteed worden aan een marktpartij mits de aanbestedende overheidsorganisatie beschikt over minimaal één medewerker met de deskundigheid nodig voor activiteit 1. Een medewerker op HBO-niveau beoordeelt bij de intake per geval of er sprake is van een complexe of eenvoudige situatie.

Activiteit

1. Controleren aan de hand van meting of de norm wordt gehaald.

Eisen aan medewerkers die deze activiteit uitvoeren

	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: Relevante MBO	2 jaar	Basiskennis: - Wgh, Wro en Awb - Akoestische rekenmodellen - Geluid en trillingen	Besteden van 1/3 fte aan deze activiteit en/of 3 keer per jaar een controle aan de hand van een meting uitvoeren.
	Aanvullende opleiding(en): Verdiepingscursus BWT 1			

Eisen aan organisaties die deze activiteit uitvoeren

minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Uitvoering met ambitie.nl

Activiteit

2. Beoordelen van een aanvraag door middel van:
 - a. de effecten van verschillende bouwkundige oplossingen op de geluidwering van de gevel beoordelen en een ingediende berekening interpreteren en controleren;
 - b. de geluidwering van constructies tussen woningen beoordelen en toetsen aan het Bouwbesluit
 - c. de nagalm in een gemeenschappelijke ruimte bepalen;
3. Toezicht uitvoeren op de akoestische aspecten van het bouwplan.
4. Beoordelen bouwlawaai en trillingshinder:
 - a. beoordelen ontheffingaanvraag;
 - b. beoordelen of onderzoek nodig is, het (laten) uitvoeren van onderzoek en beoordelen onderzoek;
 - c. ondersteunen bij toezicht en handhaving.
5. Beoordelen noodzakelijkheid ontheffing bouwlawaai en trillingshinder.

Eisen aan medewerkers die deze vier activiteiten uitvoeren voor

alleen **eenvoudige situaties**

Opleiding

Basisopleiding:

▪ Relevante MBO

Aanvullende opleiding(en):

▪ Basiscursus opstellen geluidsmodellen

▪ Basiscursus Wm, Wro en ArcGIS

▪ Basiscursus bouwakoestiek

Werkervaring

3 jaar

Aanvullende kennis

Basiskennis:

▪ *Zie activiteit 1*

Diepgaande kennis:

▪ NPR en NEN normen geluid

Frequentie

Besteden van 1/3 fte aan deze vier activiteiten en/of 3 keer per jaar een beoordeling uitvoeren

een of meerdere **complexe situaties**

Opleiding

Basisopleiding:

▪ Relevante HBO

Aanvullende opleiding(en):

▪ Verdiepingscursus opstellen geluidsmodellen

▪ Verdiepingscursus Wm, Wro en ArcGIS

▪ Specialistische opleiding bouwakoestiek (post HBO)

Werkervaring

3 jaar

Aanvullende kennis

Basiskennis:

▪ *Zie activiteit 1*

Diepgaande kennis:

▪ *Zie activiteit 2 en 3 eenvoudige situaties*

Frequentie

Besteden van 1/3 fte aan deze vier activiteiten en/of 3 keer per jaar een beoordeling uitvoeren

Eisen aan organisaties die deze vier activiteiten uitvoeren voor

	alleen eenvoudige situaties	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria voor eenvoudige situaties
	een of meerdere complexe situaties	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria voor complexe situaties

Uitvoering met ambitie.nl

17. Sloop en asbest

Onderstaande activiteiten kunnen ook uitbesteed worden aan een marktpartij mits de uitbestedende overheidsorganisatie beschikt over het deskundigheidsgebied '4. Toezicht en handhaving bouwen en ruimtelijke ordening'.

Activiteit

1. Beoordelen (bij een aanvraag) of er een sloopveiligheidsplan benodigd is en het beoordelen van een sloopveiligheidsplan.
2. Nemen van materiaalmonsters op locatie (niet zijnde asbest).
3. Beoordelen van sloop aanvragen en meldingen.
4. Toezicht op de sloop o.a. beoordelen vrijgavemeting, veiligheid, ondergrondse tanks.
5. Toezicht op mobiele brekers.
6. Toezicht op sloopmeldingen, onderdeel asbestverwijdering.
7. Beoordelen asbestinventarisatie.
8. Toezicht op omgang met asbest (na akkoord sloop afvalstoffen).

Eisen aan medewerkers die deze acht activiteiten uitvoeren

	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante MBO	1 jaar	Basiskennis: ▪ Woningwet / Bouwbesluit, Bodembesluit, Wm, Archeologie / monumentenzorg, Wbb en Besluit mobiel breken bouw- en sloopafval	Besteden van 1/3 fte aan deze acht activiteiten.
	Aanvullende opleiding(en): ▪ Specialistische opleiding asbestdeskundige conform SC570		Diepgaande kennis: ▪ Onderlinge samenhang doorgronden van voorschriften Asbestverwijderingsbesluit en Besluit mobiel breken bouw- en sloopafval	

Eisen aan organisaties die deze acht activiteiten uitvoeren

minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Uitvoering met ambitie.nl

Specialistische deskundigheidsgebieden accent milieu

Uitvoering met ambitie.nl

18. Afvalwater (indirecte lozingen)

Activiteiten kunnen uitbesteed worden mits overheid over het deskundigheidsgebied toezicht en handhaven milieu beschikt en minimaal één medewerker met de deskundigheid voor afvalwater.

Activiteit

1. (Adviseren over) monsterneming, het beoordelen en het uitvoeren van (standaard) controles van lozingen die vallen onder algemene regels en vergunde indirecte lozingen.
2. Beoordelen van en adviseren over monsterneming strategieën (incl. bepalen parameters) en bemonsteringsopstellingen bij afvalwaterlozingen op riolering.
3. Onderzoek naar en advisering over mogelijkheden beperking afvalwaterstromen en/of beperking van de verontreinigings- of vervuilingsgraad van het te lozen afvalwater.
4. Adviseren over vergunningen of ontheffingen op het gebied afvalwaterlozingen en grondwaterlozingen (bij saneringen en bronneringen) in riolering of de bodem.
5. Adviseren over klachten en overtreding van regelgeving.

Eisen aan medewerkers die deze activiteit uitvoeren

Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
Basisopleiding: ▪ Relevante HBO*	3 jaar	Basiskennis: ▪ Protocollen voor emissiemetingen en normstellingen (emissie-eisen) van afvalwater. ▪ GRP en beleidsvelden gerelateerd aan water en riolering	Besteden van 1/3 fte aan deze activiteit.
Aanvullende opleiding(en): ▪ Chemie en afvalwatertechnologie ▪ Industriële bedrijfsprocessen ▪ Zuiveringsproces RWZI (TAZ) ▪ Monsterneming strategieën ▪ Bemonsteringsopstellingen		Diepgaande kennis: ▪ Het in samenhang interpreteren en hanteren van wetsvoorschriften Wet bodemkwaliteit, Wet bodembescherming en Waterwet	

Eisen aan organisaties die deze activiteit uitvoeren

minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

*Monsterneming, het beoordelen en het uitvoeren van (standaard) controles van lozingen die vallen onder algemene regels kan op MBO niveau plaatsvinden.

Uitvoering met ambitie.nl

19. Bodem, bouwstoffen, water

Activiteiten 2 en 3 kunnen uitbesteed worden aan een marktpartij mits de uitbestedende overheidsorganisatie beschikt over de deskundigheidsgebieden '2. Vergunningverlening bouwen en ruimtelijke ordening', '4. Toezicht en handhaving bouwen en ruimtelijke ordening', '6. Toezicht en handhaving bodem' en '11. Ketentoezicht'.

Activiteit

1. Onderhouden, gebruiken en toegankelijk maken van informatie uit een Bodeminformatiesysteem (BIS).

Eisen aan medewerkers die deze activiteit uitvoeren

	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: Relevante MBO	0-1 jaar	Basiskennis: Openbaarstelling informatie aan externen	Regelmatig (minstens 10x per jaar) gegevens invoeren in het bodeminformatiesysteem.
	Aanvullende opleiding(en): Basiscursus bodeminformatiesysteem			

Eisen aan organisaties die deze activiteit uitvoeren

minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Uitvoering met ambitie.nl

Activiteit

2. Ondersteunen en adviseren in het kader van vergunningverlening en toezicht en handhaving, waaronder:
- o laten uitvoeren, begeleiden bij en toetsen/controleren van bodemonderzoek/lozingonderzoek;
 - o beoordelen bodembeschermende voorzieningen (indien van toepassing: m.b.t. lozingenonderzoek);
 - o uitvoeren van het grondstromenbeheer in het kader van het besluit bodemkwaliteit;
 - o beoordelen (aanvragen) grondwateronttrekking, verlenen van de vergunning en uitvoeren toezicht en handhaving;
 - o beoordelen (aanvragen) koude-warmte opslagsysteem;
 - o beoordelen bodemsanering (noodzaak en plan), bodemonderzoek laten uitvoeren.
3. Adviseren in het kader van een eenvoudig 'afwijdingsbesluit'; beoordelen bodemkwaliteit vanuit een oogpunt van volksgezondheid.

Eisen aan medewerkers die deze twee activiteiten uitvoeren

	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante HBO	2 jaar	Basiskennis: ▪ Besluit stortplaatsen indien stortplaats op grondgebied ▪ Grondwaterwet, Awb ▪ VTH-procedures	Besteden van 1/3 fte aan deze twee activiteiten.
	Aanvullende opleiding(en): ▪ Specialistische opleiding bodem (post HBO)			

Eisen aan organisaties die deze twee activiteiten uitvoeren

minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Activiteit

4. Adviseren in het kader van een complex 'afwijdingsbesluit'; beoordelen geo-hydrologische situatie in relatie tot beoogde functie, beoordelen effecten van beoogde functies op waterkwaliteit, waterkwantiteit en waterveiligheid.

Eisen aan medewerkers die deze activiteit uitvoeren

	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante HBO	5 jaar		Besteden van 1/3 fte aan deze activiteit.
			Diepgaande kennis: ▪ Geohydrologische situatie	

Eisen aan organisaties die deze activiteit uitvoeren

minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Uitvoering met ambitie.nl

20. Externe veiligheid

Onderstaande activiteiten 1 t/m 5 moeten binnen de overheid uitgevoerd worden. Activiteit 5 wordt bij voorkeur door bovenregionale samenwerkingsverbanden en/of gespecialiseerde bureaus uitgevoerd. Dit geldt ook voor activiteit 6, omdat een relatief groot en ruimtelijk complex grondgebied nodig is om met voldoende frequentie het grote aantal verschillende typen situaties te kunnen beoordelen.

Activiteit

1. Inbrengen aspecten externe,- en procesveiligheid in het kader van vergunningverlening, toezicht en handhaving en het nemen van een afwijkingsbesluit (inclusief toepassing PGS richtlijnen).
2. Het bijhouden van de EV-situatie (risicokaart)..

Eisen aan medewerkers die deze activiteit uitvoeren

Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
Basisopleiding: ▪ Relevante MBO (voor inrichtingen klasse I) ▪ Relevante HBO (voor inrichtingen klasse II/III)	1 jaar (o.a. binnen specialistenunit, procestechnologie, vergunningverlening, toezicht of handhaving)	Basiskennis: ▪ EV (pseudo) wet- en regelgeving en gerelateerde documenten voor inrichtingen, transport en buisleidingen ▪ QRA ▪ M.e.r., Wro	Besteden van 1/3 fte aan activiteiten 1 tm 6 én per jaar minimaal 5 beoordelingen ter plaatse op PGS-richtlijnen uitvoeren,
Aanvullende opleiding(en): ▪ Basiscursus EV, BEVI, PGS, ▪ Basiscursus Omgevingsrecht		Diepgaande kennis: ▪ Stofcategorieën ADR/Wms, etikettering, labelling, insluitsystemen ▪ Brandbestrijdingssystemen in relatie tot PG S 15 ▪ Overwegingen gelijkwaardigheidsbesluit	

Eisen aan organisaties die deze activiteit uitvoeren

minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Uitvoering met ambitie.nl

Activiteit
3. Vaststellen EV-situatie op basis van het RNVGS (relatie kunnen leggen tussen risicobronnen en ruimtelijke situatie en ontwikkelingen).

Eisen aan medewerkers die deze activiteit uitvoeren				
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: Relevante MBO	1 jaar (o.a. binnen specialistenunit, procestechnologie, vergunningverlening, toezicht of handhaving)	Basiskennis: - RNVGS en gerelateerde wetten - EV (pseudo) wet- en regelgeving en gerelateerde documenten voor inrichtingen, transport en buisleidingen - M.e.r.	Besteden van 1/3 fte aan de activiteiten 1 tm 6.
	Aanvullende opleiding(en): Zie activiteiten 1 en 2		Diepgaande kennis: Informatiebronnen transportstromen en gevaarlijke stoffen	

Eisen aan organisaties die deze activiteit uitvoeren
minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Activiteit
4. Toetsen ontvankelijkheid QRA en het inhoudelijk beoordelen van het resultaat van een QRA.

Eisen aan medewerkers die deze activiteit uitvoeren				
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: Relevante HBO	3 jaar (regelmatig uitvoeren en/of beoordelen QRA's)	Basiskennis: QRA	Besteden van 1/3 fte aan deze activiteit én per jaar minimaal 5 QRA's beoordelen (in een mix van relevante inrichtingen en activiteiten)
	Aanvullende opleiding(en): Verdiepingscursus procesveiligheid, Safeti_NL, QRA en inrichtingen, RBMII, Carola/Pipesafe (EV-rekenmodellen)		Diepgaande kennis: - Waarschijnlijkheidsberekeningen - Chemie van stoffen en procestechnologie - Bronmaatregelen	

Eisen aan organisaties die deze activiteit uitvoeren
minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Uitvoering met ambitie.nl

Activiteit 5. Maken van QRA's in het kader van BEVI, RNVGS, Buisleidingen.
--

Eisen aan medewerkers die deze activiteit uitvoeren				
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Zie activiteit 4	3 jaar (regelmatig uitvoeren QRA's)	Basiskennis: ▪ Waarschijnlijkheidsberekeningen ▪ Wet en regelgeving vervoer ▪ Bron- en beheermaatregelen	Besteden van 2/3 fte aan de deskundigheid Externe veiligheid en daarin 1/3 fte besteden aan deze activiteit én per jaar 5 QRA's maken (in een mix van relevante inrichtingen en activiteiten) én per jaar 4 QRA's maken t.a.v. bransport (in een mix van modaliteiten)
	Aanvullende opleiding(en): ▪ Zie activiteit 4. ▪ Specialistische opleiding toepassen applicaties EV		Diepgaande kennis: ▪ Fysische transportverschijnselen ▪ Toxicologie, Probit-relaties ▪ Chemische technologie ▪ Technische systeembeveiliging ▪ Risicoanalysetechnieken en risicoanalysemethode	

Eisen aan organisaties die deze activiteit uitvoeren
minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Activiteit 6. Advisering ten aanzien van verantwoord groepsrisico (inclusief beheersmaatregelen).

Eisen aan medewerkers die deze activiteit uitvoeren				
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante HBO	3 jaar (regelmatig uitvoeren QRA's)	Basiskennis: ▪ Zie activiteit 4.	Uitvoeren van 3 beoordelingen, analyses en verantwoordingen per jaar voor de onderdelen voorbereiden, rampenbestrijding en zelfredzaamheid
	Aanvullende opleiding(en): ▪ Zie activiteit 4.		Diepgaande kennis: ▪ Zie activiteit 4. ▪ Structuurdenken ▪ Zelfredzaamheid en voorbereiden rampenbestrijding ▪ Bestuurlijke gevoeligheden	

Eisen aan organisaties die deze activiteit uitvoeren
minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Uitvoering met ambitie.nl

21. Geluid

Onderstaande activiteit 7 moet binnen de overheid uitgevoerd worden. Activiteiten 1 t/m 6 en 10 kunnen uitbesteed worden aan een marktpartij mits de uitbestedende overheidsorganisatie beschikt over minimaal één medewerker die beschikt over de deskundigheid nodig voor activiteiten 8 en 9.

Activiteit

1. Uitvoeren geluidsonderzoeken en daarover adviseren.
2. Inventariseren en controleren van invoergegevens.
3. Opstellen en controleren van rekenmodellen.
4. Bewerken van gegevens en databestanden met o.a. GIS.
5. Bewerken van de berekeningsresultaten en toetsen aan de wet- en regelgeving en rapporteren.
6. Beoordelen/toetsen van metingen in het kader van handhaving.
7. Afgeven hogere waarde ontheffing.

Eisen aan medewerkers die deze zeven activiteiten uitvoeren voor

	alleen eenvoudige situaties (enkelvoudige bronnen)			
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: Relevante MBO	0-1 jaar in het milieuwerkveld	Basiskennis: - Wgh, Wro, Awb, M.e.r. - Akoestische (eenvoudige) standaard rekenmodellen - Bedrijven en milieuzonering	Besteden van 1/3 fte aan deze zeven activiteiten en/of 3 keer per jaar een onderzoek (industrielawaai/verkeerslawaai) uitvoeren.
	Aanvullende opleiding(en): - Basiscursus opstellen geluidsmodellen - Basiscursus Wm - Basiscursus Wro - Basiscursus ArcGIS - Basiscursus hogere akoestiek			

Uitvoering met ambitie.nl

Eisen aan medewerkers die deze zeven activiteiten uitvoeren voor				
	een of meerdere complexe situaties (meervoudige bronnen)			
Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie	
Basisopleiding: Relevante HBO	3 jaar	Basiskennis: <i>Zie eenvoudige situaties</i>	Besteden van 1/3 fte aan deze zeven activiteiten en/of 3 keer per jaar een onderzoek (industrielawaai/verkeerslawaai) uitvoeren.	
Aanvullende opleiding(en): <i>Zie eenvoudig activiteiten</i> - Specialistische opleiding hogere akoestiek		Diepgaande kennis: - Geluidsoverdracht modellen Industrie- en (spoor)weglawaai - Rekenmodellen CARII en URBIS Geonose(DGMR) Winhavik (DirActivity) - NEN normen geluid - GISapplicaties ESRI MapInfo programmatuur - Reken- en meetvoorschrift geluidhinder 2006, Handleiding Meten en rekenen industrielawaai		

Eisen aan organisaties die deze zeven activiteiten uitvoeren voor		
	alleen eenvoudige situaties	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria voor eenvoudige situaties
	een of meerdere complexe situaties	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria voor complexe situaties

Uitvoering met ambitie.nl

Activiteit

8. Beoordelen noodzaak voor onderzoek en beoordelen rapportages in het kader van de vergunningverlening, toezicht en het nemen van een afwijkingsbesluit.
9. Adviseren over geluidsaspecten (inclusief hanteren voorschriften).

Eisen aan medewerkers die deze twee activiteiten uitvoeren voor

	alleen eenvoudige situaties			
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ <i>Zie activiteiten 1 t/m 7 eenvoudige situaties</i>	0-1 jaar in het milieuwerkveld	Basiskennis: ▪ <i>Zie activiteiten 1 t/m 7 eenvoudige situaties</i>	Besteden van 1/3 fte aan deze twee activiteiten.
	Aanvullende opleiding(en): ▪ Basiscursus opstellen geluidsmodellen ▪ Basiscursus Wm, Wro en ArcGIS ▪ Specialistische opleiding hogere akoestiek		Diepgaande kennis: ▪ Handleiding meten en rekenen industrielawaai	
	een of meerdere complexe situaties			
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
Basisopleiding: ▪ <i>Zie activiteiten 1 t/m 7 complexe situaties</i>	3 jaar	Basiskennis: ▪ <i>Zie activiteiten 1 t/m 7 complexe situaties</i>	Besteden van 1/3 fte aan deze twee activiteiten.	
Aanvullende opleiding(en): ▪ <i>Zie activiteiten 1 t/m 7 complexe situaties</i>		Diepgaande kennis: ▪ <i>Zie activiteiten 8 en 9 eenvoudige situaties</i>		

Eisen aan organisaties die deze twee activiteiten uitvoeren voor

	alleen eenvoudige situaties	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria voor eenvoudige situaties
	een of meerdere complexe situaties	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria voor complexe situaties

Uitvoering met ambitie.nl

Activiteit				
10. Uitvoeren van trillingsonderzoeken.				
Eisen aan medewerkers die deze activiteit uitvoeren				
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: Zie activiteiten 1 t/m 7 complexe situaties	2 jaar	Basiskennis: Zie activiteiten 1 t/m 7 complexe situaties	Besteden van 1/3 fte aan deze activiteit of 3 keer per jaar een trillingsonderzoek uitvoeren.
	Aanvullende opleiding(en): Zie activiteiten 1 t/m 7 complexe situaties		Diepgaande kennis: Handreiking meten en rekenen industrielawaai en SBR-richtlijn B	
Eisen aan organisaties die deze activiteit uitvoeren				
	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria			

Uitvoering met ambitie.nl

22. Groen en ecologie

Onderstaande activiteiten kunnen uitbesteed worden aan een marktpartij mits de uitbestedende overheidsorganisatie beschikt over minimaal één medewerker die beschikt over de deskundigheid nodig voor activiteiten 1 en 2.

Activiteit

1. Beoordelen of er sprake is van een bijzondere omstandigheid "groen en ecologie" in het kader van de omgevingsvergunning.

Eisen aan medewerkers die deze activiteit uitvoeren

	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante MBO	0-1 jaar		Besteden van 1/3 fte aan deze activiteit.
	Aanvullende opleiding(en): ▪ Basiscursus Flora en faunawet ▪ Basiscursus Nb-wet en Boswet ▪ Basiscursus Wro			

Eisen aan organisaties die deze activiteit uitvoeren

minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Activiteit

2. Uitzetten en beoordelen van ecologisch onderzoek.
3. Uitvoeren van ecologisch onderzoek.
4. Adviseren bij ontheffingen Natuurbeschermingswet, Flora en Faunawet, Boswet, Wro en afwijkingsbesluiten.

Eisen aan medewerkers die deze drie activiteiten uitvoeren

	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante HBO	3 jaar		Besteden van 2/3 fte aan deze drie activiteiten.
	Aanvullende opleiding(en): ▪ Zie activiteit 1		Diepgaande kennis: ▪ Stedelijk groen, Natura2000 ▪ Ecologische en landschappelijke condities	

Eisen aan organisaties die deze drie activiteiten uitvoeren

minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Uitvoering met ambitie.nl

23. Luchtkwaliteit

Onderstaande activiteit 4 moet binnen de overheid uitgevoerd worden. Zonder de benodigde deskundigheid voor deze activiteit is het niet goed mogelijk om werkprocessen op een juiste manier uit te voeren en het werk van externen te beoordelen. Activiteiten 1 t/m 3, 5 en 6 kunnen uitbesteed worden aan een marktpartij.

Activiteit

1. Bepalen of van onderzoeksplicht of noodzaak sprake is (o.a. op basis van het Besluit luchtkwaliteit), en zo ja het kunnen bepalen welk rekenmodel van toepassing is.
2. (Laten) uitvoeren van luchtonderzoeken met toepassing van het NNM en CAR model (of een SRM3 model)
 - a. inventariseren en controleren van invoergegevens;
 - b. bewerken van gegevens en databestanden;
 - c. bewerken van de berekeningsresultaten.

Eisen aan medewerkers die deze twee activiteiten uitvoeren				
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante HBO	1 jaar	Basiskennis: ▪ Wro, Wm, Awb, besluit luchtkwaliteit ▪ Rekenmodellen CARII, Nieuw National Model, V-stacks, ISL3a en Urbis of een SRM3 model	(Laten) uitvoeren van een luchtonderzoek 3 keer per jaar.
			Diepgaande kennis: ▪ Opzet, werking en doorgronden CARII	

Eisen aan organisaties die deze twee activiteiten uitvoeren	
	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Uitvoering met ambitie.nl

Activiteit
3. Het uitvoeren van luchtonderzoeken met behulp van complexe rekenmodellen (juiste input leveren en output genereren).
4. Het beoordelen en interpreteren van rapportages (van interne of externe adviseurs) en daarover adviseren i.h.k.v. de vergunningverlening, handhaving en het nemen van een afwijkingsbesluit.
5. Het beoordelen van geurrapportage.

Eisen aan medewerkers die deze drie activiteiten uitvoeren				
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ <i>Zie activiteiten 1 en 2</i>	3 jaar in het werken met modellen en kunnen rekenen met computers	Basiskennis: ▪ <i>Zie activiteiten 1 en 2</i> ▪ M.e.r.	Besteden van 2/3 fte aan deze drie activiteiten.
	Aanvullende opleiding(en): 1. Verdiepingscursus rekenmodellen CARII, Nieuw Nationaal model en URBIS 2. Verdiepingscursus luchtkwaliteit 3. Wro (Bedrijven en milieuzonering)		Diepgaande kennis: 1. <i>Zie activiteiten 1 en 2</i> 2. Opzet, werking en modellering van rekenmodellen ▪ Wet Luchtkwaliteit / NSL, RSL en Europese Richtlijn Luchtkwaliteit (voor activiteit 4)	

Eisen aan organisaties die deze drie activiteiten uitvoeren
minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Activiteit
6. Het uitvoeren van emissiemetingen en geuronderzoeken.

Eisen aan medewerkers die deze activiteit uitvoeren				
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante MBO		Basiskennis: ▪ Emissiemetingen	Besteden van 2/3 fte aan deze activiteit.
	Aanvullende opleiding(en): ▪ <i>Zie activiteiten 3 t/m 5</i>			

Eisen aan organisaties die deze activiteit uitvoeren
minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Uitvoering met ambitie.nl

Specialistische deskundigheidsgebieden accent ruimtelijke ordening

24. Stedenbouw en inrichting openbare ruimte

Onderstaande activiteiten 2 t/m 4 moeten binnen de overheid uitgevoerd worden.

Activiteit

1. Opstellen stedenbouwkundige en inrichtingsplannen.

Eisen aan medewerkers die deze activiteit uitvoeren voor				
	alleen eenvoudige situaties			
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante HBO	1 jaar, minimaal twee plannen per jaar opgesteld	Basiskennis: ▪ Wabo, Wro (bestemmingsplannen) ▪ Grondexploitatie ▪ Digitalisering plannen	Besteden van 1/3 fte aan deze activiteit.
			Diepgaande kennis: ▪ Inrichting openbaar gebied ▪ SVBP ▪ RO beleid	
	een of meerdere complexe situaties			
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Zie eenvoudig situaties	3 jaar, minimaal twee plannen per jaar opgesteld	Basiskennis: ▪ Zie eenvoudig situaties	Besteden van 1/3 fte aan deze activiteit.
			Diepgaande kennis: ▪ Zie eenvoudig situaties	

Eisen aan organisaties die deze activiteit uitvoeren voor		
	alleen eenvoudige situaties	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria voor eenvoudige situaties
	een of meerdere complexe situaties	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria voor complexe situaties

Activiteit

2. Adviseren over bouwvoornemens die afwijken van het vigerende beleid.

Uitvoering met ambitie.nl

Eisen aan medewerkers die deze activiteit uitvoeren				
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ <i>Zie activiteit 1</i>	1 jaar, minimaal 5 aanvragen per jaar beoordeeld	Basiskennis: ▪ Wabo, Wro (bestemmingsplannen) ▪ Beleid op gebied van EV, cultuurhistorie, milieu, economie, verkeer, bedrijventerreinen, woningbouw, groen, EHS, landbouw, etc.	Besteden van 1/3 fte aan deze activiteit.
			Diepgaande kennis: ▪ <i>Zie activiteit 1</i>	

Eisen aan organisaties die deze activiteit uitvoeren	
	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Uitvoering met ambitie.nl

Activiteit

3. Opstellen van richtlijnen en kaders voor stedenbouwkundige en inrichtingsplannen.
4. Beoordeling extern gemaakte stedenbouwkundige en inrichtingsplannen.

Eisen aan medewerkers die deze twee activiteit uitvoeren voor

alleen **eenvoudige situaties**

Opleiding

Basisopleiding:

▪

Zie activiteit 1

Werkervaring

1 jaar, minimaal twee plannen per jaar beoordeeld

Aanvullende kennis

Basiskennis:

▪

Zie activiteit 1 eenvoudig situaties

▪

Gemeentelijk beleid

Diepgaande kennis:

▪

Inrichting openbare ruimte

Frequentie

Besteden van 1/3 fte aan deze twee activiteit.

een of meerdere **complexe situaties**

Opleiding

Basisopleiding:

▪

Zie activiteit 1

Werkervaring

3 jaar, minimaal twee plannen per jaar beoordeeld

Aanvullende kennis

Basiskennis:

▪

Zie activiteit 3 en 4 eenvoudig situaties

Diepgaande kennis:

▪

Zie activiteit 3 en 4 eenvoudig situaties

Frequentie

Besteden van 1/3 fte aan deze twee activiteit.

Eisen aan organisaties die deze twee activiteit uitvoeren voor

alleen eenvoudige situaties	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria voor eenvoudige situaties
een of meerdere complexe situaties	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria voor complexe situaties

25. Exploitatie en planeconomie

Onderstaande activiteiten kunnen uitbesteed worden aan een marktpartij.

Activiteit

1. Opstellen, adviseren over de besluitvoering en het uitvoeren van plannen m.b.t. grondexploitaties.
2. Opstellen van haalbaarheidsanalyses, exploitatiebegrotingen, varianten afwegingen, rendementsberekeningen, begrotingen voor projectontwikkeling etc.
3. Beoordelen van de effecten van de grondexploitatiewet en opstellen effectrapportages.

Eisen aan medewerkers die deze drie activiteiten uitvoeren

	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: Relevante HBO	3 jaar	Basiskennis: - Wabo, Wm, Wro (Grondexploitatiewet) - Boekhoudkunde/financiering - Gemeentewet - Civieltechniek - Structuurvisie	Besteden van 1/3 fte aan deze drie activiteiten.
	Aanvullende opleiding(en): Specialistische opleiding exploitatie/planeconomie		Diepgaande kennis: 3. Procesmanagement - Reken- en exploitatiemodellen	

Eisen aan organisaties die deze drie activiteiten uitvoeren

minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Uitvoering met ambitie.nl

26. Cultuurhistorie

Onderstaande activiteiten 1 t/m 5 moeten binnen de overheid uitgevoerd worden. De overige activiteiten kunnen uitbesteed worden aan een marktpartij.

Activiteit

1. Adviseren t.a.v. cultuurhistorische aspecten in het kader van omgevingsvergunningen en het handhaven van de omgevingsvergunning.
2. Beoordelen van de aanvraag aan cultuurhistorische waarden.
3. Aangeven van effecten van het te nemen afwijkingsbesluit op de cultuurhistorische waarde.
4. Opstellen van voorschriften voor omgevingsvergunning.
5. Inhoudelijk adviseren bij bezwaar en beroep.

Eisen aan medewerkers die deze vijf activiteiten uitvoeren

Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
Basisopleiding: ▪ Relevante HBO	2 jaar	Basiskennis: ▪ Wro, Awb, M.e.r. ▪ AMvB Ruimte, nota ruimte en structuurvisie	Besteden van 2/3 fte aan deze vijf activiteiten óf 1/3 fte besteden aan deze vijf activiteiten indien ook een of meerdere van de overige activiteiten van de deskundigheid Cultuurhistorie worden uitgevoerd
		Diepgaande kennis: ▪ Historie van het gebied	

Eisen aan organisaties die deze vijf activiteiten uitvoeren

minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Uitvoering met ambitie.nl

Activiteit
6. Adviseren t.a.v. monumentale aspecten in het kader van omgevingsvergunningaanvragen (activiteit bouwen en slopen) en het handhaven van de omgevingsvergunning).
7. Toetsen van de aanvraag aan de Monumentenwet 1988.
8. Toetsen van de aanvraag aan een erfgoedverordening.
9. (Beoordelen van) bouwhistorische onderzoek en waardestellingen: interpreteren monumentwaardigheid (van onderdelen).

Eisen aan medewerkers die deze vier activiteiten uitvoeren				
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante HBO	2 jaar	Basiskennis: ▪ Restauratiefilosofieën ▪ Kennis van herstel bouw	Besteden van 2/3 fte aan deze vier activiteiten óf 1/3 fte besteden aan deze vier activiteiten indien ook een of meerdere van de overige activiteiten van de deskundigheid Cultuurhistorie worden uitgevoerd.
	Aanvullende opleiding(en): ▪ Specialistische opleiding erfgoed en cultuurhistorie in de bouw		Diepgaande kennis: ▪ (Steden)bouwkundige geschiedenis en karakteristieken	

Eisen aan organisaties die deze vier activiteiten uitvoeren
minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Activiteit
10. Adviseren t.a.v. archeologische aspecten in het kader van omgevingsvergunningen.
11. Toetsen van de aanvraag aan de Monumentenwet 1988.
12. Toetsen van de aanvraag aan een eventuele erfgoedverordening.
13. Beoordelen van archeologische rapporten.

Eisen aan medewerkers die deze vier activiteiten uitvoeren				
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Relevante HBO	2 jaar	Basiskennis: ▪ Archeologische verwachtings- en waardenkaart	Besteden van 2/3 fte aan deze vier activiteiten óf 1/3 fte besteden aan deze vier activiteiten indien ook een of meerdere van de overige activiteiten van de deskundigheid Cultuurhistorie worden uitgevoerd
			Diepgaande kennis: ▪ Actuele wetenschappelijke inzichten	

Eisen aan organisaties die deze vier activiteiten uitvoeren
minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Uitvoering met ambitie.nl

Activiteit 14. Adviseren t.a.v. stedenbouwkundige, historisch-geografische en ruimtelijk aspecten in het kader van omgevingsvergunningen. 15. Maken van een cultuurhistorische en ruimtelijke analyse. 16. Vertalen cultuurhistorische waarden en betekenissen naar ruimtelijke uitgangspunten of toetscriteria voor aanvragen. 17. Toetsen van de aanvraag aan de doelstelling van het instrument beschermd gezicht en het ter bescherming strekkend bestemmingsplan. 18. Toetsen van de aanvraag aan het ruimtelijke kwaliteitsbeleid (welstand) en erfgoedverordening.

Eisen aan medewerkers die deze vijf activiteiten uitvoeren				
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Zie activiteiten 1 t/m 5	2 jaar	Basiskennis: ▪ Wro, planologie	Besteden van 2/3 fte aan deze vijf activiteiten óf 1/3 fte besteden aan deze vijf activiteiten indien ook een of meerdere van de overige activiteiten van de deskundigheid Cultuurhistorie worden uitgevoerd.
	Aanvullende opleiding(en): ▪ Basiscursus stedenbouw			

Eisen aan organisaties die deze vijf activiteiten uitvoeren	
	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Activiteit 19. Adviseren t.a.v. cultuurlandschappelijke aspecten in het kader van omgevingsvergunningen. 20. Aangeven van effecten van het te nemen afwijkingsbesluit op het landschap.
--

Eisen aan medewerkers die deze twee activiteiten uitvoeren				
	Opleiding	Werkervaring	Aanvullende kennis	Frequentie
	Basisopleiding: ▪ Zie activiteiten 1 t/m 5 ▪ Specialisatie cultuurlandschap / landschapsgeschiedenis	2 jaar	Basiskennis: ▪ Natuurschoonwet ▪ Werelderfgoed ▪ Beleid cultuurlandschap	Besteden van 2/3 fte aan deze twee activiteiten óf 1/3 fte besteden aan deze vijf activiteiten indien ook een of meerdere van de overige activiteiten van de deskundigheid Cultuurhistorie worden uitgevoerd.
			Diepgaande kennis: ▪ Ontstaansgeschiedenis Nederlands landschap	

Eisen aan organisaties die deze twee activiteiten uitvoeren	
	minimaal 2 medewerkers die voldoen aan bovengenoemde criteria

Uitvoering met ambitie.nl

Deel C: Procescriteria, inhoudelijke criteria en prioriteiten

Uitvoering met ambitie.nl

1. Rapportage en evaluatie

Criteria Gezamenlijk (vergunningverlening en toezicht en handhaving)

1. Verantwoording van inzet, prestaties en resultaten

Het bevoegd gezag ontwikkelt een systematiek om intern en extern verantwoording af te leggen over het proces voor vergunningverlening (inclusief meldingen) en het toezicht- en handhavingproces en de resultaten en effecten hiervan. Deze systematiek wordt bestuurlijk vastgelegd.

1.1 Deze verantwoording heeft minimaal betrekking op de volgende elementen:

- a.** Flexibiliteit en actualiteit vigerende juridische planologische regelingen.
- b.** Zicht op afwijkingen in verband met mogelijke activiteiten die in strijd zijn met het bestemmings-, dan wel inpassingsplan.
- c.** Strategische doelstellingen.
- d.** Operationele doelstellingen: een rapportage van de eigen indicatoren bij de binnen de organisatie geformuleerde doelstellingen en/of prioriteiten.
- e.** Een rapportage van de afspraken die in het kader van bestuursovereenkomsten of handhavingsarrangementen zijn gemaakt.
- f.** Regelmatige benchmarking met andere diensten uitvoeren.
- g.** Prestaties vergunningverlening:
 - i.** aantal producten per categorie en tijdsbesteding;
 - ii.** mate van actualiteit van de portfolio aan vergunningen;
 - iii.** tijdigheid (uitgedrukt in percentage afwijking van vastgestelde tijdigheid normstelling) van het besluit;
 - iv.** juridische kwaliteit;
 - v.** evaluatie prestaties vergunningverlening uitmondend in verbeteringen ten aanzien van de vergunningverlenings(beleid)cyclus.
- h.** Prestaties toezicht en handhaving:
 - i** aantal producten per categorie en tijdsbesteding;
 - ii** mate waarin toezicht- en sanctiestrategie is toegepast;
 - iii** realisatie bezoekfrequenties;
 - iv** tijdigheid (uitgedrukt in percentage afwijking van vastgestelde tijdigheid normstelling) van de (her)controle;
 - v** tijdigheid (uitgedrukt in percentage afwijking van vastgestelde tijdigheid normstelling) versturen controleverslag en brief;
 - vi** het naleefgedrag;
 - vii** evaluatie van de handhavingsresultaten uitmondend in verbeteringen ten aanzien van de handhavings(beleids)cyclus.
- i.** Prestaties wat betreft aanvragen niet passend binnen het bestemmings- dan wel inpassingsplan:
 - i** aard van de aanvraag;
 - ii** complexiteit;
 - iii** overwegingen;
 - iv** aantal aanvragen;
 - v** genomen besluiten;
 - vi** aantal malen wanneer bezwaar en beroep is aangetekend.
- j.** Terugkoppeling van resultaten en aanbevelingen.

Uitvoering met ambitie.nl

1. Rapportage en evaluatie	
Criteria Vergunningverlening	Criteria Toezicht en handhaving
2. Probleemanalyse Voor de taken op het gebied van vergunningverlening en meldingen, die op grond van de Wabo verplicht zijn, handelt het bevoegd gezag op basis van een bestuurlijk vast te stellen probleemanalyse, ten einde sturing te kunnen geven aan haar inspanningen op het gebied van vergunningverlening en het afhandelen van meldingen.	2. Probleemanalyse De handhavingsorganisatie handelt op grond van een analyse van de problemen in de fysieke leefomgeving, de effecten van niet-naleving en de kansen op niet-naleving, teneinde sturing te kunnen geven aan haar handhavingsinspanningen.
2.1 Voor alle besluiten omtrent omgevingsvergunningen betreft dit een analyse van de complexiteit en aard van de te verwachten (bouw)vergunningen ten einde een gefundeerde inschatting te kunnen maken voor benodigde capaciteit (kwaliteit en kwantiteit). Deze analyse bevat tenminste de volgende elementen: a. aantal te verwachten aanvragen / meldingen; b. type bouwwerk / aard van de inrichting; c. aard en complexiteit van de aanvraag; d. benodigde capaciteit (met in acht name van de kritieke massa criteria).	2.1 De probleemanalyse is gebaseerd op een daarvoor geschikte methode die inzicht geeft in het naleefgedrag, de risico's en het bestuurlijke gewicht daarvan. De analyse heeft tenminste betrekking op: a. feitelijk naleefgedrag; b. de mogelijke effecten van potentiële en feitelijke overtredingen; c. de kansen op overtredingen; d. klachten en signalen; e. landelijke prioriteiten.
2.2 Voor het <u>gebruiksdeel</u> van de omgevingsvergunning betreft dit in aanvulling op criterium 1.1. een periodieke toets naar de actualiteit van de verleende vergunningen op basis waarvan kan worden beoordeeld of een besluit dient te worden geactualiseerd. Voor het uitvoeren van de toets wordt ruimte opgenomen in het capaciteitsplan. De uitkomsten van deze toets wordt jaarlijks doorvertaald naar het jaarprogramma. Deze periodieke toets bevat tenminste de volgende elementen: a. de noodzaak tot aanpassing van de vergunning; b. de huidige en beoogde milieubelasting; c. ouderdom van de oprichtingsvergunning of indien aan de orde, meest recente revisie omgevingsvergunning in relatie tot vastgestelde doelen over actualisatie; d. aantal milieubeschikkingen dat geldt voor inrichting; e. de verandering in wetten regelgeving, inclusief Europese regelgeving (bijvoorbeeld wijzigingen in Bref's); f. de mate waarin vergunningen dekkend zijn; g. geografische context van de vergunning waarvoor actualisering kan worden overwogen rekeninghoudend met de huidige en beoogde functies en (milieu)kwaliteiten in de omgeving van de inrichting; h. de noodzaak tot verdere beperkingen van de nadelige gevolgen voor het milieu; i. nieuwe of andere technische mogelijkheden om het milieu te beschermen; j. waarnemingen uit de handhavingspraktijk die leiden tot actualisatie van vergunningen.	2.2 In aanvulling op 1.1 heeft deze analyse voor <u>de bouwfase</u> tenminste betrekking op: a. aantal te verwachten bouwwerken in afwijking van de vergunning; b. aantal te verwachten sloopwerken in afwijking van de vergunning; c. aantal te verwachten bouwwerken zonder vergunning; d. aantal te verwachten sloopwerken zonder vergunning. In aanvulling op 1.1 heeft deze analyse voor <u>de gebruiksfase</u> tenminste betrekking op: a. de bestaande gebouwenvoorraad; b. alle inrichtingsgebonden en niet-inrichtingsgebonden taken en objecten; c. alle (taakgebonden) omgevingsproblemen; d. de te verwachten omvang van gebruik van bouwwerken in afwijking van de vergunning voor brandveilig gebruik; e. de te verwachten omvang van gebruik van bouwwerken zonder vergunning voor brandveilig gebruik; f. analyse van stofstromen.

Uitvoering met ambitie.nl

1. Rapportage en evaluatie	
Criteria Vergunningverlening	Criteria Toezicht en handhaving
2.3 Voor het deel van de omgevingsvergunning waarvoor een goede ruimtelijke onderbouwing nodig is omdat deze afwijkt van het vigerende bestemmings- dan wel inpassingsplan bevat deze analyse tenminste: a. aard van de aanvragen b. complexiteit (aantal deelaspecten) c. overwegingen d. aantal aanvragen e. genomen besluiten f. aantal malen wanneer bezwaar en beroep is aangetekend	
2.4 De probleemanalyse wordt minimaal 1 keer per 4 jaar opgesteld en bestuurlijk vastgesteld (bestuurlijke vaststelling dient ook plaats te vinden bij tussentijdse bestuurswisselingen). De probleemanalyse wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van een analyse van algemene dan wel wijzigingen in de bouwprognoses en economische ontwikkelingen en overige factoren die van invloed kunnen zijn op de prioriteitsstelling. De resultaten daarvan worden ieder jaar gehanteerd voor het opstellen van een raming van de nodige capaciteit en vertaald naar het uitvoeringsprogramma vergunningverlening en de begroting.	2.4 De probleemanalyse wordt minimaal 1 keer per 4 jaar opgesteld en bestuurlijk vastgesteld (bestuurlijke vaststelling dient ook plaats te vinden bij tussentijdse bestuurswisselingen). De probleemanalyse wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van een analyse van algemene dan wel wijzigingen in de fysieke leefomgeving (binnen het eigen grondgebied of van buurgemeenten / regio's) die van invloed kunnen zijn op de prioriteitsstelling. De resultaten daarvan worden ieder jaar gehanteerd voor het opstellen van een raming van de nodige capaciteit en vertaald naar het handhavinguitvoeringsprogramma en de begroting.
Criteria Gezamenlijk (vergunningverlening en toezicht en handhaving)	
3. Vergelijking en auditing Het bevoegd gezag ontwikkelt een systematiek (bijvoorbeeld via benchmarking) om inzet, organisatie en het resultaat van de vergunningverlening en handhaving te vergelijken, te toetsen en te beoordelen.	
3.1 Voor vergunningverlening, inclusief activiteiten die in strijd zijn met het bestemmings- dan wel inpassingsplan, zijn de elementen waarmee vergeleken, getoetst en beoordeeld wordt tenminste de volgende: a. tijdigheid van de vergunning; b. actualiteit van de vergunningen; c. juridische kwaliteit van de vergunning; d. juridische kwaliteit van de beroep en bezwaar procedure/het aantal (gewonnen en verloren) beroep en bezwaarprocedures in relatie tot het aantal genomen besluiten.	
3.2 Voor toezicht en handhaving, inclusief activiteiten die in strijd zijn met het bestemmings- dan wel inpassingsplan, zijn de elementen waarmee vergeleken, getoetst en beoordeeld wordt tenminste de volgende: a. toepassen sanctiestrategie; b. naleefgedrag; c. bezoekfrequenties; d. tijdigheid van de (her)controle; e. tijdigheid versturen controleverslag en brief; f. prestaties bedrijf t.o.v. branche (benchmark).	

Uitvoering met ambitie.nl

2. Strategisch beleidskader	
Criteria Vergunningverlening	Criteria Toezicht en Handhaving
4. Prioriteitenstelling en meetbare doelstellingen Het kader voor de uitvoering van de omgevingsvergunning wordt gevormd door Europese, landelijke of lokale wet- en regelgeving en door Europese (bijv. NEC), landelijke (bijv. Actieplan fijn stof, LAP) en lokale (bijv. een milieubeleidsplan) beleidsmatige kaders. Wijzigingen in deze kaders, door bijvoorbeeld jurisprudentie of nieuwe inzichten, kan leiden tot de noodzaak om vergunningen te actualiseren. Het bevoegd gezag zorgt voor een prioriteitsstelling ten aanzien van de uit te voeren actualisatie. Voor vergunningen bouwen en brandveilig gebruik is het niet toegestaan om de vergunning te actualiseren.	4. Prioriteitenstelling en meetbare doelstellingen De handhavingsorganisatie handelt op grond van een integrale prioriteitenstelling van de handhavingstaak (een in samenhang opgestelde prioriteitsstelling voor alle deelaspecten van de Wabo).
4.1 De prioriteitstelling en doelstellingen omvatten tenminste: a. een omschrijving van het doel van de vergunningverlening per beleidsveld; b. prioriteiten, rekeninghoudend met de probleemanalyse (zie 'rapportage en evaluatie') en met evaluaties (zie 'monitoring'); c. een vastlegging van concrete, meetbare doelen ten aanzien van de frequentie waarmee het milieudeel van de omgevingsvergunning geactualiseerd wordt; d. meetbare indicatoren voor alle doelstellingen, inclusief afspraken over monitoring van die indicatoren. Bij voorkeur indicatoren over output en outcome.	4.1 De prioriteiten en doelstellingen omvatten tenminste: a. een omschrijving van het doel van de handhaving per beleidsveld (inclusief naleefgedrag); b. prioriteiten, rekening houdend met de probleemanalyse, het naleefgedrag en met evaluaties; c. meetbare indicatoren voor alle doelstellingen, inclusief afspraken over monitoring van die indicatoren. Bij voorkeur indicatoren over output en outcome.
4.2 Voor het milieudeel van de omgevingsvergunningen bevat deze prioriteitstelling de volgende elementen (de grondslag hiervoor is artikel 8.22 Wet milieubeheer): a. het belang van de prioritering; b. het (type) inrichtingen wat geactualiseerd moet worden; c. de milieuaspecten; d. het geografische gebied.	4.2 In het handhavingsbeleid van het bestuursorgaan wordt uitwerking gegeven aan de landelijke prioriteiten. In deze uitwerking wordt ten minste aandacht besteed aan: a. afstemming met handhavingspartners; b. regionale samenwerkingsafspraken; c. het beschikbaar stellen van middelen en capaciteit.
4.3 Voor activiteiten die in strijd zijn met het bestemmings- dan wel inpassingsplan dient het bevoegd gezag een beginselbereidheid te formuleren. De motivering hiervan dient opgesteld te worden op basis van: a. de mate waarin deze bereidheid past in het vigerende beleidskader; b. de mate waarin deze bereidheid de ruimtelijke kwaliteit dient.	
Gezamenlijke criteria Vergunningverlening en Toezicht & Handhaving	
5. Vastleggen van benodigde capaciteit in de begroting Op basis van vastgestelde prioriteiten en doelstellingen wordt de benodigde capaciteit gepland en vastgelegd in de begroting.	
6. Vastleggen van benodigde financiële middelen in de begroting Op basis van vastgestelde prioriteiten en doelstelling worden de benodigde financiële middelen gepland en vastgelegd in de begroting.	

Uitvoering met ambitie.nl

3. Operationeel beleidskader	
Criteria Vergunningverlening	Criteria Toezicht en Handhaving
7. Strategie vergunningverlening Het bevoegd gezag handelt op grond van een strategie en objectieve criteria voor het beoordelen en beslissen over een omgevingsvergunning en het afhandelen van meldingen, ter uitwerking van de in de wet bepaalde criteria. In deze strategie is vastgelegd welke vormen van vergunningverlening worden onderscheiden en wat de basiswerkwijze daarbij is, mede ten aanzien van aanvragen die in strijd zijn met het bestemmings- dan wel inpassingsplan. Het bevoegd gezag zorgt ervoor dat de basiswerkwijze van vergunningverlening volgens een geborgd proces verloopt.	7. Nalevingsstrategie (interventiestrategie) De handhavingsorganisatie handelt op grond van een nalevingsstrategie/ interventiestrategie, waarin is vastgelegd met welke instrumenten zij naleving wil bereiken en welke rol handhaving daarbinnen speelt.
8. Beleid ruimtelijke ordening: Het bevoegd gezag beschikt over: a. bestemmingsplanbeleid dan wel inpassingsplanbeleid; b. ontheffingsbeleid; c. afwijkingsbesluitenbeleid.	8. Toezichtstrategie De handhavingsorganisatie handelt op grond van een toezichtstrategie, waarin is vastgelegd welke vormen van toezicht worden onderscheiden en wat de basiswerkwijze daarbij is. In de toezichtstrategie wordt duidelijk onderscheid gemaakt tussen het toezicht tijdens de bouw en tijdens de gebruiksfase.
8.1 Bestemmings- inpassingsplanbeleid Voor het beoordelen van aanvragen die in strijd zijn met een goede ruimtelijke onderbouwing beschikt het bevoegd gezag over een bestemmings-, dan wel inpassingsplanbeleid: a. Het beleid is er op gericht dat alle bestemmings-, dan wel inpassingsplannen actueel zijn en niet ouder dan 10 jaar. b. Het beleid is er op gericht om bestemmingsplannen dan wel inpassingsplannen binnen de gemeente dan wel binnen de provincie integraal te ontwikkelen (bv met bouw en milieu). c. Het beleid is er op gericht om bestemmingsplannen dan wel inpassingsplannen te toetsen op handhaafbaarheid. d. Het gehele grondgebied van de gemeente cq provincie is belegd met bestemmingsplannen cq inpassingsplannen.	8.1 Voor het toezicht tijdens de <u>bouwfase</u> is de strategie gebaseerd op de volgende uitgangspunten: a. Het bevoegd gezag houdt toezicht op basis van een systematiek zoals beschreven in het integraal toezichtprotocol. Deze systematiek gaat uit van objectcategorieën op basis van gebruik/activiteit, een toezichtmatrix die diepgang per thema en frequentie vastgelegd door het bevoegd gezag en een projectgebonden checklist voor de inspectie. Voor het milieudeel van de omgevingsvergunning kan expliciet worden vastgesteld dat in sommige gevallen een aanvullende strategie nodig is voor de werking van een inrichting. b. Het bevoegd gezag hanteert het collectieve niveau zoals afgesproken in het integraal toezichtprotocol. c. Het bevoegd gezag mag van de bovengenoemde (a en/of b) objectieve criteria afwijken indien aantoonbaar blijkt uit eigen gegevens dat het collectieve niveau niet noodzakelijk dan wel niet ambitieus genoeg is. De gegevens bevatten tenminste informatie over geconstateerde afwijkingen en het naleefgedrag van specifieke partijen. De argumenten tot afwijken moeten aantoonbaar worden gemaakt en vastgesteld worden.

Uitvoering met ambitie.nl

3. Operationeel beleidskader	
Criteria Vergunningverlening	Criteria Toezicht en Handhaving
8.2 Ontheffingsbeleid a. De beleidsregels hebben alleen betrekking op wettelijke (ontheffings) bevoegdheden en/of in bestemmingsplannen/ inpassingsplannen en/ of afwijkingsbesluiten opgenomen bevoegdheden. b. Het beleid is niet in strijd met lokaal, provinciaal of rijksbeleid. c. De beleidsregels worden consequent toegepast en afwijkingen worden gemotiveerd.	8.2 Voor het toezicht tijdens de <u>gebruiksfas</u>e omvat de toezichtsstrategie tenminste: a. diepgang van uit te oefenen toezicht; b. routinematige bezoeken, inclusief de frequentie daarvan en incidentele bezoeken voor alle type objecten en gronden (inclusief bestaande gebouwenvoorraad en gevallen van sloop); c. de controle van administratieve bescheiden en het toezicht op het bereiken van kwaliteitsnormen; d. onderzoek en verificatie van de eigen controlemaatregelen die door of ten behoeve van inrichtinghouders worden uitgevoerd; e. het geven van voorlichting aan de inrichtinghouder; f. de rapportage over de resultaten van het toezicht; g. een aanpak voor het minimaliseren van de toezichtslast voor de onder toezichtstaanden, onder andere door vooraf te beoordelen welke afstemming nodig is en in hoeverre controles op één moment en gelijktijdig kunnen worden uitgevoerd met een zo klein mogelijk team waarin de benodigde deskundigheden voor de te verwachten risico's vertegenwoordigd zijn.
8.3 Afwijkingsbesluitenbeleid Het bevoegd gezag geeft aan wanneer gebruik wordt gemaakt van afwijkingsbesluiten.	8.3 Voor het toezicht op activiteiten die toegestaan zijn middels een afwijkingsbesluit dient het bevoegd gezag: a. expliciet aan te geven of toezicht wordt uitgeoefend; b. op welke wijze toezicht wordt uitgeoefend; c. met welke intensiteit toezicht wordt uitgeoefend.
9. Objectieve criteria Het bevoegd gezag handelt op grond van objectieve criteria voor het beoordelen en beslissen over een omgevingsvergunning in aanvulling van de hiertoe in de wet bepaalde criteria.	9. Sanctiestrategie De handhavingsorganisatie handelt op grond van een sanctiestrategie, waarin de basisaanpak voor het bestuursrechtelijke en strafrechtelijke optreden bij overtredingen is vastgelegd. Het bevoegd gezag heeft een specifieke sanctiestrategie voor eigen inrichtingen of activiteiten in de bebouwde omgeving of in het openbare gebied. a. De sanctiestrategie omvat tenminste: a. een op elkaar afgestemd bestuursrechtelijk – strafrechtelijk optreden tegen overtreding van de gestelde normen in lijn met de vastgestelde handhavingsstrategie; b. een passende reactie op geconstateerde overtredingen en een stringenter reactie bij voortdurend van de overtreding; c. transparantie over te stellen termijnen voor het opheffen van (standaard)overtredingen en over de zwaarte van sancties daarvoor. Een regeling voor optreden tegen overtredingen door de eigen organisatie en andere overheden; d. in het handhavingsbeleid / strategie dient invulling gegeven te worden aan hoe omgaan met clandestien bouwen en wat de strategie is voor het e. stilleggen van bouwactiviteiten.

Uitvoering met ambitie.nl

3. Operationeel beleidskader	
Criteria Vergunningverlening	Criteria Toezicht en Handhaving
	b. Het toepassen van de landelijke sanctiestrategie is verplicht.² c. Afwijken van de landelijke sanctiestrategie is alleen toegestaan indien dit aantoonbaar effectiever is. De afwijking mag per bevoegd gezag verschillen om tot optimaal maatwerk te komen.
9.1 Objectieve criteria voor het <u>bouwdeel</u> van de omgevingsvergunning: a. Het bevoegd gezag toets op basis van een systematiek die risico's bepaalt van de bouwaanvragen en accenten legt in het vergunningverleningsproces, zoals beschreven in het toetsprotocol CKB online of een systematiek met vergelijkbare diepgang. b. Het bevoegd gezag handelt voor het toetsen van bouwaanvragen op basis van het collectieve niveau zoals de landelijk afgesproken collectieve toetsniveaus voor de Bouwbesluiten volgens het toetsprotocol CKB-online of een niveau met vergelijkbare diepgang. c. Het bevoegd gezag mag van de bovengenoemde objectieve criteria afwijken indien aantoonbaar blijkt uit eigen gegevens dat het collectieve niveau niet noodzakelijk dan wel niet ambitieus genoeg is. De gegevens bevatten tenminste informatie over geconstateerde afwijkingen en het naleefgedrag van specifieke partijen. De argumenten tot afwijken moeten aantoonbaar worden gemaakt en vastgesteld worden. d. Het bevoegd gezag toetst bij gecertificeerde bouwaanvragen op de geldigheid van het certificaat van de aanvrager. Hierbij wordt in ieder geval getoetst op datum van het certificaat en of de aanvraag binnen het toepassingsgebied van het certificaat past.	
9.2 Objectieve criteria voor het <u>gebruiksdeel</u> van de omgevingsvergunning (inclusief meldingen), waaronder: a. Regeling Best Beschikbare Techniek documenten; b. Actieplan fijn stof; c. Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit; d. Landelijk afval beheerplan; e. Lokale beleidsregels.	
9.3. Objectieve criteria voor activiteiten die in strijd zijn met het bestemmings- dan wel inpassingsplan: a. spoedeisend karakter; b. complexiteit (aantal aspecten mee te nemen in toetsing);	

² Het transitieprogramma zal een project gaan bevatten om de landelijke sanctiestrategie te optimaliseren en op maat te maken (inclusief de interpretatie voor bouwaspecten en handreikingen voor de wijze waarop politie en OM zich bindt aan de sanctie en/of handhavingsstrategie)

Uitvoering met ambitie.nl

3. Operationeel beleidskader	
Criteria Vergunningverlening	Criteria Toezicht en Handhaving
c. schaalgrootte; d. aard van de afwijking (bijvoorbeeld functiewijziging); e. ruimtelijk relevant beleidskader; f. benodigde flexibiliteit; g. strijdigheid met (rijks, provinciale dan wel gemeentelijke) verordeningen.	10. Gedoogstrategie De handhavingsorganisatie handelt op grond van een restrictieve gedoogstrategie, waarin is vastgelegd in welke situaties (overmacht, overgangssituatie, onmogelijkheid en onwenselijkheid van handhaving) en onder welke condities inzet van sancties tegenover overtreders tijdelijk achterwege wordt gelaten. Deze gedoogstrategie neemt de inhoud van de algemene Nota Grenzen aan gedogen in acht.
4. Planning en control	
Gezamenlijke Criteria Vergunningverlening en Toezicht en Handhaving	
11. Borging personele en financiële middelen Het bevoegd gezag zorgt voor de afstemming tussen de bestuurlijk vastgestelde doelen/prioriteiten en inzet van de personele en financiële middelen en zorgt voor borging hiervan in de begroting. Op basis van vastgestelde prioriteiten en doelstellingen worden de benodigde capaciteit en financiële middelen gepland en vastgelegd in de begroting.	
11.1 Het borgen van de personele en financiële middelen omvat tenminste: a. het in de begroting vastleggen van die personele en financiële middelen en kosten apparatuur en instrumenten; b. een inzichtelijke systematiek waarbij een verbinding wordt gelegd tussen de bestuurlijk vastgestelde vergunningverlening- en handhavingsprioriteiten en – doelstellingen en de daarvoor benodigde inzet van personeel en middelen mede gezien de wettelijke termijnen. (personele en financiële middelen in lijn met het te verwachten werkaanbod); c. een jaarlijkse reservering van capaciteit en middelen die nodig zijn voor de uitvoering van de landelijke prioriteiten en de regionale samenwerkingsafspraken, inclusief ruimte voor samenwerking op ad hoc basis; d. een jaarlijkse reservering van middelen voor permanente her-, en bijscholing.	
11.2 Het bevoegd gezag moet kunnen aantonen dat zij voldoet aan de benodigde kritieke massa door: a. periodiek te beoordelen in hoeverre de werkelijke opleiding, kennis, ervaring, frequentie van taakuitoefening en beschikbare deskundigen in overstemming is met de deskundigheidstabellen; b. evaluatie en registratie van gevolgde opleidingen (inclusief vastlegging van de tijd en financiële middelen); c. leveranciersbeoordeling bij uitbesteding (laten) aantonen dat externe partijen voldoen aan kwaliteitscriteria).	
11.3 Het bevoegd gezag beschikt aantoonbaar over voldoende personele capaciteit, en/of financiële middelen voor het inhuren van capaciteit voor de uitvoering van de Wabo taken en toezicht en handhaving op de rechtstreekse verboden zoals geformuleerd in de uitvoeringsprogramma's, zie criterium 12.	

Uitvoering met ambitie.nl

4. Planning en control

Gezamenlijke Criteria Vergunningverlening en Toezicht en Handhaving

12. Uitvoeringsprogramma vergunningverlening en handhaving

Het bevoegd gezag handelt op grond van een uitvoeringsprogramma voor vergunningverlening, en op grond van een uitvoeringsprogramma voor toezicht en handhaving (beide programma's kunnen in één document opgenomen worden als te onderscheiden delen).

12.1 Het uitvoeringsprogramma omvat tenminste:

- a. een duidelijke verbinding met de gestelde prioriteiten en doelstellingen;
- b. een weergave van de concrete activiteiten voor vergunningverlening en toezicht & handhaving, inclusief de bijbehorende capaciteit;
- c. een uitwerking van het uitvoeringsprogramma in een concrete werkplanning voor alle betrokken organisatieonderdelen.

13. Organisatorische condities

Het bevoegd gezag handelt op grond van een organisatorische opbouw en regelingen die nodig zijn om de gestelde doelen te kunnen bereiken. De organisatorische condities omvatten tenminste:

13.1 Een scheiding tussen:

- a. vooroverleg en vergunningverlening;
 - b. vergunningverlening en handhaving;
 - c. planmatige handhaving en hercontrole (inclusief juridische opvolging);
- Dit geldt op personeelsniveau voor de generieke deskundigheden en op objectniveau voor specialistische en juridische deskundigheden.

13.1.1 Voor het bouwdeel van de omgevingsvergunning is deze scheiding tenminste geborgd volgens de volgende organisatorische condities:

- a. Voor de generieke deskundigen een scheiding op persoonsniveau tussen: 1. activiteiten in het kader van het verlenen van de vergunning (inclusief de toetsingsactiviteiten die daarmee gepaard gaan) 2. de activiteiten die worden uitgevoerd in het kader van toezicht en handhaving tijdens de bouwphase en 3. activiteiten die in het kader van toezicht en handhaving worden uitgevoerd bij bestaande bouw.
- b. Voor de specialisten en juristen een scheiding op objectniveau tussen activiteiten in het kader van 1. het verlenen van de vergunning (inclusief de toetsingsactiviteiten die daarmee gepaard gaan enerzijds en 2. de activiteiten die worden uitgevoerd in het kader van toezicht en handhaving tijdens de bouwphase en 3. activiteiten die in het kader van toezicht en handhaving worden uitgevoerd bij bestaande bouw.
- c. Handhavingsactiviteiten tijdens de bouwphase worden uitgevoerd door de daartoe bevoegde ambtenaren op grond van voorheen artikel 100a van de Woningwet en straks op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.

13.1.2 Voor het milieudeel van de omgevingsvergunning is deze scheiding tenminste geborgd volgens de volgende organisatorische condities:

- a. In het geval van instemmende beschikkingen en of maatwerk voorschriften dienen activiteiten uitgevoerd te worden vanuit het deskundigheidsgebied vergunningverlening en blijft de functiescheiding van toepassing.
- b. Indien het geen maatwerkvoorschriften betreft kunnen de activiteiten vanuit zowel de deskundigheid vergunningverlening als vanuit toezicht en handhaving en op MBO niveau worden uitgevoerd en is de functiescheiding op persoonsniveau niet van belang.

13.2 Een roulatiesysteem bij objecten, partijen en inrichtingen waar frequent en intensief controles worden uitgevoerd ('een vaste handhavingsrelatie'). Dit roulatiesysteem betreft minimaal een periodieke afwisseling van branches en geografische gebieden waarbinnen de handhavingsactiviteiten worden uitgevoerd voor handhavers bij inrichtingen waarmee een vaste handhavingsrelatie bestaat.

13.3 Het op schrift vastleggen van de bevoegdheden, taken en verantwoordelijkheden, inclusief het schriftelijk vastleggen van de aansturing van buitengewone opsporingsambtenaren (BOA's).

Uitvoering met ambitie.nl

4. Planning en control

Gezamenlijke Criteria Vergunningverlening en Toezicht en Handhaving

13.4 Documentatie op persoonsniveau met wie voldoet aan de verschillende eisen voor kritieke massa en wie wordt ingezet op welke processen / aandachtsvelden.

13.5 Regelingen voor het uitbesteden van vergunningverlening, toezicht en handhavingstaken.

13.6 Een bereikbaarheids- en beschikbaarheidsregeling voor buiten kantooruren: ook buiten kantoor tijden moeten burgers melding kunnen doen van incidenten of acute klachten over overtredingen kunnen uiten. Daartoe moet het bevoegd gezag bereikbaar zijn en moeten personen beschikbaar zijn om zo nodig op te treden.

13.7 Het borgen van de personele onafhankelijkheid/ integriteit:

- a. Vergunningverleners, toezichthouders en handhavers nemen een onafhankelijke positie in ten opzichte van de bij het opstellen van bouwplannen (wel of niet in strijd met het bestemmings- dan wel inpassingsplan) betrokken organisaties, instanties, bureaus of bedrijven. Ook als het bevoegd gezag zelf initiatiefnemer / ontwikkelaar is.
- b. Om te voorkomen dat andere belangen dan de wettelijke eisen en vastgestelde strategische en operationele beleidskaders domineren tijdens het proces van vergunningverlening, toezicht en handhaving is de verantwoordelijkheid voor de realisatie van initiatieven gescheiden van die voor vergunningverlening, toezicht en handhaving.
- c. Hiervoor is sprake van functiescheiding op persoonsniveau voor vergunningverlening en handhavingsactiviteiten.
- d. Voor aanvragen die in strijd zijn met het bestemmings-, dan wel inpassingsplan betreft dit een scheiding op persoonsniveau tussen de voorbereiding voor het afwijkingsbesluit en de beslissing over het afwijkingsbesluit, deze scheiding is niet noodzakelijk voor de voorbereiding en voor het schrijven van het afwijkingsbesluit indien de beslissing hierover gemaakt is.

13.8 Het bevoegd gezag beschikt over de kwantitatieve en kwalitatieve voorzieningen en hulpmiddelen die de taakuitvoering informatietechnisch, vakinhoudelijk, technisch, juridisch en administratief mogelijk maken.

14. Kwaliteitsborging

Het bevoegd gezag handelt op grond van een systematiek van interne borging (beschrijving, toetsing en verbetering) van de wijze waarop de werkzaamheden beheerst kunnen worden uitgevoerd. De systematiek kent minimaal de volgende elementen:

14.1 Directievertegenwoordiger: De algemeen directeur stelt een lid van het management aan als directievertegenwoordiger. De directievertegenwoordiger is verantwoordelijk voor het ontwikkelen en in stand houden van het kwaliteitssysteem en het rapporteren over de werking. Deze verantwoordelijkheid betreft alleen het proces en niet de inhoud. Hij/zij beschikt hiervoor over de benodigde bevoegdheden.

14.2 Kwaliteitsbeleid en doelstellingen: Het bevoegd gezag draagt zorg voor de uitvoering van een kwaliteitsbeleid, dat past bij de gewenste kwaliteit van de bedrijfsgebonden omgevingstaken. Het beleid geeft hierbij de gewenste focus aan, die wordt geconcretiseerd in specifieke doelstellingen. Het beleid en de doelstellingen behoren te zijn gericht op het continu verbeteren van de effectiviteit van het kwaliteitssysteem en worden jaarlijks, op basis van de uitkomsten van een directiebeoordeling, geëvalueerd en zo nodig bijgesteld.

14.3 Kwaliteitsprogramma/kalender met vaste meet- en bijstuurmomenten: Het bevoegd gezag stelt jaarlijks een plan van aanpak, ook wel kwaliteitsprogramma genoemd, op waarin concreet staat aangegeven hoe het bevoegd gezag invulling denkt te geven aan haar kwaliteitsbeleid en de doelstellingen. Voor het opstellen en bewaken van het plan van aanpak maakt het bevoegd gezag gebruik van de in de organisatie aanwezige planning & control cyclus en documenteert de resultaten.

14.4 Borging procesbeschrijvingen: Het bevoegd gezag legt schriftelijk een procesbeschrijving vast van de wijze waarop vergunningverleners en handhavers de werkzaamheden dienen uit te voeren. De uitvoering van deze procesbeschrijvingen wordt geborgd via een vastgelegde toetsingsmethodiek.

Uitvoering met ambitie.nl

4. Planning en control

Gezamenlijke Criteria Vergunningverlening en Toezicht en Handhaving

14.5 Werkwijze voor registreren en managen verbeterpunten: Het bevoegd gezag hanteert verbetermechanismen waarmee bijstelling van procesbeschrijvingen mogelijk wordt gemaakt (inclusief managementreview, zoals bedoeld in ISO 9001: 2008).

14.6 Interne audits op de procedure en op de producten: Het bevoegd gezag beschikt over een gedocumenteerde procedure voor het uitvoeren van interne kwaliteitsaudits. De minimale audit frequentie wordt hierin voor alle soorten of type producten en voor alle processen vastgesteld op eens per 3 jaar.

14.7 Meten van en sturen op klanttevredenheid: klanttevredenheid wordt periodiek gemeten en het bevoegd gezag neemt de resultaten daarvan mee in de uitvoering van het proces.

14.8 Klachtenprocedure: Het bevoegd gezag draagt aanvullend op de algemene klachtenregeling op grond van AWB zorg voor het ontvangen, vastleggen en afhandelen van interne en externe klachten over de kwaliteit van de uitvoering van de omgevingstaken ten behoeve van het identificeren van verbeterpunten. Hierbij wordt expliciet gemaakt hoe deze processen zich onderscheiden van milieuklachten, meldingen voor ongewone voorvallen en verzoeken tot handhaving. Dit betreffen de niet bejegeningssklachten uit het AWB.

14.9 Risico's, maatregelen en meetpunten per (type) werkproces: Het bevoegd gezag brengt per (type) werkproces de belangrijkste risico's (bijvoorbeeld tijdigheid, kosten, juridische kwaliteit) en bijbehorende maatregelen in beeld op vastgestelde momenten in het proces.

14.10 Protocollen (voor zover expliciet benoemd in deze kwaliteitseisen): Het bevoegd gezag handelt op grond van protocollen voor de voorbereiding en uitvoering van haar taken zoals benoemd onder 'Voorbereiden'.

14.11 Standaarden voor projectdossiers: In aanvulling op de archiefwet geldt voor elke beoordeling dat een projectdossier bijgehouden dient te worden. In dit projectdossier dienen alle documenten die op de beoordeling betrekking hebben opgeslagen te worden. Het bevoegd gezag legt een standaard voor projectdossiers schriftelijk vast waarin de minimaal vereiste documenten voor in het dossier worden benoemd.

5. Voorbereiden

Criteria Vergunningverlening

15. Protocollen en werkinstructies

Het bevoegd gezag handelt op grond van protocollen voor de voorbereiding en uitvoering van haar Wabo taken. De protocollen omvatten tenminste een uitwerking in procedurebeschrijvingen en/of werkinstructies in lijn met de strategie voor vergunningverlening en de objectieve criteria voor het beoordelen en beslissen over een omgevingsvergunning (zoals bepaald in het operationele beleidskader).

15.1 Voor vergunningverlening betreft dit een uitwerking voor de volgende onderdelen:

- a. vooroverleg;
- b. concept aanvraag beoordelen;
- c. definitieve aanvraag beoordelen;

Criteria Toezicht en Handhaving

15 Protocollen en werkinstructies

Het bevoegd gezag handelt op grond van protocollen voor de voorbereiding en uitvoering van haar Wabo taken. De protocollen omvatten tenminste een uitwerking in procedurebeschrijvingen en/of werkinstructies voor de naleefstrategie, de toezichtsstrategie, de sanctiestrategie, de gedoogstrategie en de interne en externe afstemming (zoals bepaald in het operationele beleidskader).

15.1 Voor toezicht en handhaving betreft dit een uitwerking voor de volgende onderdelen:

- a. voorbereiden van controles;
- b. uitvoeren van controles;
- c. versturen verslag en brief;

Uitvoering met ambitie.nl

5. Voorbereiden

Criteria Vergunningverlening	Criteria Toezicht en Handhaving
d. (ontwerp) besluit; e. bedenkingen; f. bezwaar en beroep; g. overdracht naar handhaving; h. procesbeschrijving van de te doorlopen stappen m.b.t. afwijkingsbesluit.	d. toepassen van sancties.
15.2 Voor aanvragen die in strijd zijn met het bestemmings- dan wel inpassingsplan betreft dit, in aanvulling op 15.1, een uitwerking van de volgende elementen: a. Een werkinstructie voor een goede intake waarin aandacht wordt besteed aan: - i beoordeling op goede ruimtelijke onderbouwing (compleetheid van de aanvraag); - ii strijdigheid met het bestemmingsplan; - iii checklist voor mee te wegen aspecten in de beoordeling; - iv relatie met exploitatieplan. b. Een werkinstructie voor het nagaan van relevante kaders/ vigerend beleid waarin aandacht besteed wordt aan: a. checklist relevante wet-en regelgeving mee te nemen in beoordelen van de aanvraag; b. economische haalbaarheid van het initiatief.	
Gezamenlijke criteria (vergunningverlening en toezicht & handhaving)	
16. Interne en externe afstemming Het bevoegd gezag zorgt in de voorbereiding en uitvoering van haar vergunning- en handhavingstaken voor interne en externe afstemming voor alle procesfasen.	
16.1 Kwaliteit intern overleg: het bevoegd gezag stelt vast wat de relevante overlegstructuren zijn met intern betrokken partijen en geeft hierbij aan wie verantwoordelijk is voor het overleg, wat het doel is van het overleg en hoe de uitkomsten van het overleg worden vastgesteld en teruggekoppeld binnen de organisatie. De interne afstemming omvat tenminste: a. afstemming tussen vergunningverlening en handhaving; b. afstemming met overige relevante organisatieonderdelen.	
16.2 Kwaliteit extern overleg: Het bevoegd gezag stelt vast wat de relevante overlegstructuren zijn met de extern betrokken partijen en geeft hierbij aan wie verantwoordelijk is voor het overleg, wat het doel is van het overleg en hoe de uitkomsten van het overleg worden vastgelegd en teruggekoppeld naar de extern betrokkenen. De externe afstemming omvat ten minste: a. het maken van afspraken in het kader van de bestuursovereenkomsten en regionale samenwerking. Specifiek voor vergunningverlening omvat de externe afstemming tenminste: a. het maken van afspraken met partijen voor gevallen waarin toestemmingen aanhaken in de Wabo, te weten het Ministerie van LNV inzake de Flora & Fauna en	

Uitvoering met ambitie.nl

5. Voorbereiden

Gezamenlijke criteria (vergunningverlening en toezicht & handhaving)

- b. Natuurbeschermingswet en het Ministerie van OC&W in zake de Monumentenwet;
- c. het maken van afspraken met het Waterschap inzake de Wet Verontreiniging Oppervlaktewater;
- d. het maken van afspraken met de Brandweer inzake de vergunning voor bouw en brandveilig gebruik.

Specifiek voor toezicht en handhaving omvat de externe afstemming tenminste:

- a. afstemming met Politie en Functioneel Parket;
- b. het maken van afspraken over gevallen waarin meerdere organisaties tegelijkertijd handhavingsbevoegd zijn;
- c. het maken van afspraken over gevallen waarin meerdere organisaties na elkaar handhavingsbevoegd zijn (keenbeheer).

Specifiek voor afwijkingsbesluit omvat de externe toestemming tenminste:

- a. afstemming met Provincie en het Rijk (strijdigheid provinciale/rijks inpassingsplannen, structuurvisies);
- b. overleg regionale brandweer.

17. Protocollen voor communicatie, informatiebeheer en informatie-uitwisseling

Het bevoegd gezag handelt op grond van protocollen voor de communicatie, het informatiebeheer en de informatie-uitwisseling van vergunning- en toezichtresultaten, aangekondigde of opgelegde sancties en gedoogbesluiten.

De protocollen omvatten tenminste:

- a. de communicatie over vergunningsresultaten;
- b. de communicatie over toezichtresultaten, sancties en gedoogbesluiten;
- c. het informatiebeheer van toezichtsresultaten, sancties en gedoogbesluiten;
- d. de operationele informatie-uitwisseling intern en met andere handhavingsorganisaties van toezichtsresultaten, sancties en gedoogbesluiten;
- e. de raadpleegbaarheid van ruimtelijke plannen en besluiten in DURP en IMRO.

6. Uitvoeren

Gezamenlijke criteria (Vergunningverlening en Toezicht & Handhaving)

18. Uitvoeringsondersteunende voorzieningen

De vergunningverlening- en handhavingsorganisatie beschikt over voldoende kwantitatieve en kwalitatieve voorzieningen en hulpmiddelen die de taakuitvoering informatietechnisch, milieutechnisch, juridisch en administratief mogelijk maken.

18.1 De uitvoeringsondersteunende voorzieningen omvatten tenminste:

- a. een geautomatiseerd systeem voor planning, programmering en voortgangsbewaking van de vergunningverlening en handhavingstaak;
- b. een geautomatiseerd systeem voor de registratie en monitoring van zowel de inrichtingsgebonden als de niet-inrichtingsgebonden vergunningverlening- en handhavingstaak;
- c. een goede staat van onderhoud en kalibratie van de apparatuur en de instrumenten die worden gebruikt;
- d. transportmiddelen;
- e. bibliotheek en naslagwerken;
- f. veiligheidsvoorzieningen (Arbo) voor de toezichthouders.

Uitvoering met ambitie.nl

7. Monitoren

Gezamenlijke Criteria Vergunningverlening en Toezicht & Handhaving

19. Monitoring

Het bevoegd gezag handelt op grond van een systematiek van monitoring van het proces van vergunningverlening en handhaving, de resultaten en voor zover mogelijk de effecten hiervan.

19.1 Per doelstelling/prioriteit uit het strategische beleidskader wordt ten behoeve van de monitoring het volgende benoemd:

- a. beoogd effect;
- b. resultaten;
- c. benodigde/uitgevoerde activiteiten;
- d. beschikbare middelen.

Voor elk van deze elementen stelt het bevoegd gezag indicatoren en normen op.

19.2 Het bevoegd gezag stelt richtlijnen op voor het gebruik van de monitor. Hierbij wordt tenminste aandacht besteed aan:

- a. vaststellen indicatoren;
- b. frequentie van meten;
- c. bespreken resultaten;
- d. check op kwaliteit data.

Criteria Vergunningverlening	Criteria Toezicht en Handhaving
19.3 De monitoring van de kwaliteit en resultaten van de vergunningverleningactiviteiten is tenminste gericht op de volgende producten/elementen: a. aantal en aard ingediende aanvragen; b. aantal besluiten op basis van de ingediende aanvragen; c. aantal afgehandelde meldingen onder verdeeld in relevante categorieën; d. aantal besluiten onderverdeeld naar relevante categorieën; e. aantal ingediende bezwaren/ beroep door initiatiefnemers en percentage gehonoreerd; f. tijdigheid van de geleverde producten; g. de effecten van afgegeven vergunningen voor de kwaliteit van de fysieke leefomgeving; h. de inhoudelijke kwaliteit van de producten.	19.3 De monitoring van de kwaliteit en resultaten van de toezicht en handhavingactiviteiten is tenminste gericht op de volgende elementen: a. mate waarin toezicht,- en sanctiestrategie is toegepast; b. realisatie bezoekfrequenties; c. geconstateerde overtredingen; d. tijdigheid van de (her)controle; e. tijdigheid versturen controleverslag en brief; f. het naleefgedrag; g. evaluatie van de handhavingresultaten uitmondend in verbeteringen ten aanzien van de handhaving(beleids)cycclus.
19.4 De monitoring van aanvragen die in strijd zijn met het bestemmings-, dan wel inpassingsplan is tenminste gericht op: a. de gronden op basis waarvan het afwijkingsbesluit is genomen; b. de relatie tussen dergelijke aanvragen en de wettelijke termijnen.	

Uitvoering met ambitie.nl

